

Dr. Ahmed Ferid

PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA

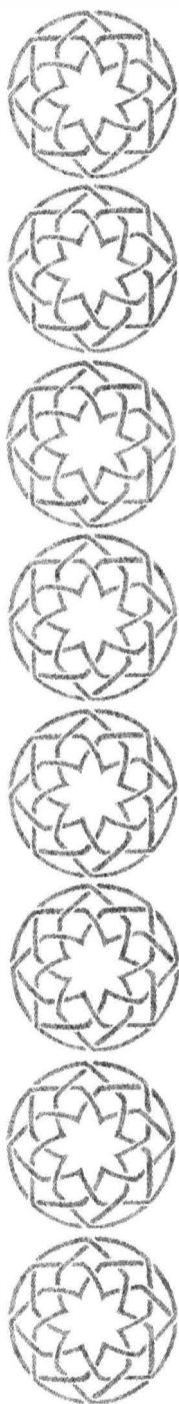
iz života vjerovjesnika,
ashaba, evlija i šehida

ISLAMSKA - BIBLIOTEKA . NET

Primjeri istinskog vjerovanja

iz života vjerovjesnika, ashaba, evlija i šehida

Sarajevo, 2005. godine

UVOD

“Molimo Uzvišenog Allaha za lijep završetak života”

Hvala Allahu, Stvaraocu svemira i ljudi, Tvorcju postojanja i vremena, Kreatoru razuma i tijela; Onome koji odabire drage osobe i prijatelje; Onome Koji je srca pobožnih osvijetlio i u njih usadio neupitne argumente i znanje; Onome Koji je nutrinu zlikovaca učinio zamućenom, uskrativši im razbor i ubjeđenje; Onome čiju spoznaju nalažu logika i riječi; Onome Koji blagodat vjerovanja (imana) daruje kome On hoće, a ubjeđenje i pokornost uskraćuje – shodno Svojoj pravičnosti – kome On hoće.

﴿فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ

“Onome koga Allah želi uputiti – On srce njegovo prema islamu raspoloži, a onome koga želi, nakon ukazane upute, u zabludi ostaviti – On srce njegovo stegne i umornim učini, kao kada čini napor da na nebo uzleti.” (El-En’am, 125.)

Neka je salavat i selam na velikodušnog Poslanika, poslanog sa vjerovanjem (imanom) i Kur’anom, kojim je Allah otvorio slijepe oči, gluhe uši, zaključana srca; sa kojim je Allah upotpunio Svoju blagodat ljudima i preko čije misije je Allah, upotpunio ovu vjeru i na Pravi put uputio koga On htjede. Uzvišeni Allah kaže:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

“Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.” (El-Ma’ide, 3.)

Vjera islam i vjerovanje (iman) su dva garanta ovosvjetske i onosvjetske sreće. To dvoje obećavaju ponos i dostojanstvo na ovom i budućem svijetu. Iskreni vjernici su širom svijeta najcjenjeniji u srcima drugih ljudi, dok kraljevi i prinčevi ne uživaju tu ljubav, poštovanje, veličanje i ugled koji oni imaju. Oni žive ugodnim životom, osjećaju prisnost (ljubav) prema Njemu i zbog Njega se raduju. Oni osjećaju snagu (duh) vjerovanja (imana) i ubjeđenja (jekina) koja im dunjalučke prohtjeve i užitke čini beznačajnim. Onaj koji je to probao – zna da je tako, a onaj ko zna, on sve više iz toga zahvata.

Ibrahim b. Bešar, Allah mu se smilovao, kaže: “Krenuo sam prema Aleksandriji zajedno sa Ibrahimom b. Edhemom, Ebu-Jusufom el-Gasulijem i Ebu-Abdullahom es-Sendžarijem. Prošli smo pored rijeke Jordan i tu sjeli da se odmorimo. Ebu-Jusuf je sa sobom

imao nešto suhih košpica. Stavio ih je ispred nas, a mi ih pojedosmo i Allahu se zahvalismo. Požurih da dodam vode Ibrahimu, ali me on preduhitri i do koljena zagazi u rijeku. Stavi dlanove u vodu, napuni ih vodom i reče: 'U ime Allaha (bismillahi)' i napi se. Potom reče: 'Hvala Allahu (elhamdulillah)'. Izade iz rijeke, ispruži noge i reče: 'O Ebu-Jusufe, kada bi kraljevi i njihovi sinovi znali za uživanje i sreću u kojoj smo mi, svakog dana života bi se sabljama borili da nam otmu životna uživanja u kojima se mi nalazimo'. Rekoh mu: 'O Ebu-Ishak, ti ljudi su tražili uživanje i blagodati, pa su promašili Pravi put'. Osmjehnu se i reče: 'Odakle ti takve riječi.'"¹

Vjerovanje je velika blagodat i ogromna nagrada. Nemoguće je da čovjek živi lijepim životom na dunjaluku, i da nakon toga pređe u vječnu sreću, a da ne bude obdaren ovom golemom blagodat, blagodati vjerovanja (imana). Allah, dž.š., kaže:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَّىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

"Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili." (En-Nahl, 97.)

Vjerovanje (iman) je najbolja aktivnost srca i organa. Pitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Koje djelo je najbolje?" Odgovorio je: "Vjerovanje u Allaha i Njegovog Poslanika". "A onda?" "Džihad na Allahovom putu", rekao je. "A koje onda?" Rekao je: "Ispravno obavljeni hadž."²

Allah je Svoju milost prema robovima iskazao kroz vjerovanje (iman), pa tako Uzvišeni kaže:

﴿يَعْتُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمْنُوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

"Oni ti prebacuju što su primili islam. Reci: 'Ne prebacujte mi što ste islam primili; naprotiv, Allah je vama milost podario time što vas je u pravu vjeru uputio, ako iskreno govorite.'" (El-Hudžurat, 17.)

Isto tako, Allah je Svoju milost ukazao vjernicima na način da im je vjerovanje učinio dragim, pa o tome kaže:

¹ Hiljetul-evlija (7/370); Sifetus-safveti (4/153).

² Buhari (1/97); Muslim (2/72); Tirmizi (7/159).

﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ﴾

“...ali Allah je nekima od vas pravo vjerovanje omilio, i u srcima vašim ga lijepim prikazao, a nezahvalnost i neposlušnost vam omrazio. Takvi su na Pravome putu.” (El-Hudžurat, 7.)

Allah je pohvalio vjernike (mu'mine) zbog njihovog vjerovanja riječima:

﴿أَمِنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ﴾

“Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegovog, a i vjernici – svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove.” (El-Bekare, 285.)

I pohvalio je vjernike koji svojim vjerovanjem traže spas kod Njega, jer su spoznali vrijednost vjerovanja. Tako Allah, opisujući razumom obdarene ljude, kaže da će oni reći:

﴿رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ﴾

“Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika koji poziva u vjeru: ‘Vjerujte u Gospodara vašeg!’ – i mi smo mu se odazvali. Gospodaru naš, oprosti nam grijehe naše i pređi preko hrđavih postupaka naših, i učini da poslije smrti budemo s onima dobrima.” (Ali Imran, 193.)

Allah je vjerovanje učinio preduvjetom da ovosvjetska djela budu od koristi na ahiretu, pa je rekao:

﴿وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا﴾

“A onaj ko želi onaj svijet i trudi se da ga zasluži, a vjernik je, trud će mu hvale vrijedan biti.” (El-Isra', 19.)

Allah, dž.š., je zbog vrijednosti vjerovanja (imana) objavio da šejtan neće imati vlasti nad vjernicima:

﴿إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿١٠٩﴾ إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَكَّلُونَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ﴾

“On, doista, nema nikakve vlasti nad onima koji vjeruju i koji se u Gospodara svoga pouzdaju, njegova je vlast jedino nad onima koji njega za zaštitnika uzimaju i koji druge Allahu ravnim smatraju.” (En-Nahl, 99-100.)

Allah, dž.š., je vjernicima zbog vrijednosti vjerovanja obećao ogromnu nagradu, a i obradovao ih sa velikim dobrom, riječima:

﴿وَسَوْفَ يُؤْتِ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

“A Allah će, sigurno, vjernicima veliku nagradu dati.”
(En-Nisa', 146.)

﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُم مِّنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا﴾

“I obraduj vjernike da će Allah na njih veliku milost prosuti.”
(El-Ahzab, 47.)

Vjernici se vesele spoznajom da ih Uzvišeni Allah štiti:

﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾

“Allah je zaštitnik onih koji vjeruju i On ih izvodi iz tmina na svjetlo.” (El-Bekare, 257.)

Allah, dž.š., štiti vjernike zbog vrijednosti vjerovanja (imana):

﴿إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ﴾

“Allah doista štiti vjernike; Allah sigurno ne voli nijednog izdajnika, nezahvalnika.” (El-Hadždž, 38.)

Vjernici su obradovani svakim dobrom, ugledom, blagodatima i počastima na ovom i onom svijetu. O tome o čemu Uzvišeni kaže:

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٠٠﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٠١﴾ هُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾

“I neka se ničega ne boje i ni za čim neka ne tuguju Allahovi štitenici, oni koji budu vjerovali i koji se budu Allaha bojali, za njih su dobre vijesti i na ovome i na onome svijetu.” (Junus, 62-64.)

Vjernici se raduju što su u posebnom, Allahovom društvu. To je društvo podrške, usmjerenja i pomoći. O tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

“Jer je Allah zaista sa vjernicima.” (El-Enfal, 19.)

Čudan je slučaj vjernika. On je u stalnom dobru, napretku i nagradi od Allaha, dž.š. Niko drugi, osim vjernika, to nema. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: **“Čudan je slučaj vjernika. Za njega je dobro sve što mu se dogodi. Ako ga nešto obraduje, on se zahvali Allahu i to bude za njega dobro. A ako ga zadesi zlo, on se strpi i to bude za njega dobro.”**³

³ Muslim, Ez-Zuhd, (18/125); Ahmed (6/16); Darimi, Er-Rikak, (2/318).

Vjernikovo srce je živo i prosvijetljeno, a nevjernik – njegovo srce je mrtvo i mračno. Tako Uzvišeni kaže:

﴿أَوْ مَنْ كَانَ مَيِّتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا﴾

“Zar je onaj koji je bio u zabludi, a kome smo Mi dali život i svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće, kao onaj koji je u tminama iz kojih ne izlazi?” (El-En’am, 122.)

Vjerovanje (iman) je ogromna blagodat. Dušama je ugodan razgovor o imanu – njime se srca razgaljuju, a vjerovanje povećava. Potvrda tome jesu Allahove riječi:

﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبِيبٌ إِلَيْكُمْ الْإِيمَانَ﴾

“...ali Allah je nekima od vas pravó vjerovanje omilío...” (El-Hudžurat, 7.)

Razgovor o vjerovanju, njegovim uzrocima i vjernicima je, zahvaljujući dobroti Gospodara svjetova, dušama ostalih vjernika ugodan. Ova knjiga ne govori samo o vjerovanju (imanu), njegovoj vrijednosti i utjecaju. Ovo je knjiga koja pojašnjava primjere istinskog vjerovanja, kazuje o plemenitim i veličanstvenim trenucima u kojima iskreno vjerovanje dovodi vjernika u situaciju u kojoj se povećava iman i podiže zastava Milostivog. Zaista su to momenti vjernikove pobjede nad samim sobom, nad šejtanom, nad strastima; to su trenuci činjenja onoga što iziskuju vjerovanje (iman) i ljubav prema Milostivom Allahu.

U ovoj knjizi ćemo govoriti o momentima vjerovanja kroz koje se prikazuju vrijednost, blagoslov (bereket) i veličanstvenost vjerovanja. To su trenuci vjernikove iskrenosti prema svome Gospodaru i prema samom sebi. To su trenuci kada vjernik visoko podigne zastavu vjerovanja, pa mu Allah podigne ugled na ovom i mjesto (deredžu) na onom svijetu.

To su momenti prezira prolaznog dunjaluka i ovosvjetskih prohtjeva. To su zaista vrijedni momenti i plemeniti postupci vjerovjesnika, evlija i šehida. Sa takvim primjerima istinskog vjerovanja se spušta milost, pa i više od toga. Takvi primjeri vjerovanja su rušili utvrde, osvajali kule; zbog njih je iskrenim vjernicima darivana Allahova pobjeda.

Primjeri istinskog vjerovanja su jasni znakovi na putu rada za islam (da've) i vjerovanja (imana). Ti znakovi se razlikuju prema bojama i prema visini na kojoj su postavljeni. Ipak, svi oni upućuju na jedno: vjerovanje (iman) je nešto najvrednije što čovjek može posjedovati.

Kada je bio upitan o šehidu, islamski mislilac Sejid Kutb je odgovorio: "To je onaj koji svojim životom posvjedoči da je Allahova vjera vrednija od njegovog života. On to ne posvjedoči svojim jezikom, nego to posvjedoči svojim stanjem. On žrtvuje svoj život da bi uzdigao svoju vjeru i da bi visoko podigao njenu zastavu."

Vjerovanje je ogromna energija koja promijeni srca, lica, riječi, djela i ciljeve. Čovjek koji nije počašćen vjerovanjem (imanom) i koji nije spoznao vjeru islam dahće za varljivim dunjalukom i ovosvjetskim prohtjevima. No nakon što svoje srce obveseli vjerovanjem, nakon što okusi slast spoznaje Milostivog, on postaje druga osoba – osoba cijenjenog ugleda i velikih ambicija. Nakon što je pod svojim nogama gledao samo u životinjske prohtjeve i ovosvjetske užitke, on počne gledati prema gore, prema edenskim vrtovima (Firdevsu), društvu vjerovjesnika, iskrenih, šehida i dobrih Allahovih robova.

Tada, on postane nezadovoljan onim ispod; ono najskuplje ne prodaje po cijeni najjeftinijeg, te tako izbjegne poniženje i gubitak. On staje u red odabranih, udaljava se od Vatre i traži zadovoljstvo Onog koji je Silni i Koji Oprašta.

Vjerovanje (iman) je ogromni potencijal i golema blagodat. Uvaženi čitalac će, uz Allahovu pomoć, čitajući ovu studiju punu mirisa, zastati nad primjerima istinskog vjerovanja koji pokazuju ustrajnost na istini i koji pokazuju kako su vjernici, pod prijetnjom da će biti prepolovljeni testerom, odbili da se odreknu svoga vjerovanja – nakon čega su bivali presječeni na dva dijela. Zastat će nad primjerom skupinā vjernika koje su vođene prema jami ispunjenoj plamtećom vatrom i u nju bačene samo zato što se nisu htjeli odreći svoje vjere.

Ti primjeri su visoko podignuti bajraci na Allahovom putu. Njima Uzvišeni Allah jača vjernike u svakom vremenu i na svakom mjestu.

Vrijeme u kojem mi živimo je ispunjeno nedoumicama, prohtjevima i strastima. Ljudi su uglavnom, osim onih kojima se

Allah smilovao, dali prednost dunjalučkim prohtjevima u odnosu na zadovoljstvo Gospodara Zemlje i nebesa. Kod mnogih, koji se ubrajaju među pripadnike ovog zakonodavstva (Šerijata), oslabile su plemenite vjerničke pobude koje vjernika čine ponosnim na svoju vjeru i osobom koja vodi računa o svom uvjerenju. Koliko nam samo, u ovoj poražavajućoj nepravdi (zulumu) i mrkloj pomrčini, treba znanja o postupcima iskrenih vjernika kako bismo se probudili iz nemara i uzviknuli:

*“O dušo, teško tebi! Zar mi nećeš pomoći.
Trudom tvojim u noćnim tminama?
Možda ćeš i ti, na Sudnjem danu postići
ugodan život u tim teškoćama.”*

Vjerovanje je, o Allahovi robovi, ono što vjerniku pomogne da osjeti prezir prema ovosvjetskim prohtjevima. Ovo zato jer on gleda u onaj svijet, svjestan njegove važnosti. A ljubav prema važnom iz srca briše ljubav prema nevažnom.

Vjerovanje (iman) je ono što vjerniku pomaže da tirane (tagute) na zemlji promatra kao bijednike, jer on gleda u veličinu Vladara nebesa i Zemlje. Ne strahuje pred njima, već im se suprotstavlja riječima istine.

Vjerovanje (iman) čini vjernika sposobnim da dunjalučke nedaće doživi lahkim. Jer, on se nada Allahovoj nagradi i žudi da bude nagrađen za strpljivost pri njima, te se nada Allahovom zadovoljstvu zbog toga.

Vjerovanje (iman) čini vjernika osobom koja svoju pokornost i žrtvu na Allahovom putu smatra malom, jer se on nada Allahovoj dobroti i bogatstvu.

Vjerovanje (iman) čini vjernika da pripada Allahu, Poslaniku i vjernicima, a da nema ništa sa mnogobošcima i licemjerima. Jer, odanost prema vjernicima i odricanje od nevjernika (el-vela vel-bera) jesu ukusni plodovi istinskog vjerovanja (imana). A nisam li vam već rekao da je vjerovanje ogroman potencijal i velika blagodat?! Molim Svemogućeg Allaha da nam ne uskrati blagodat imana, da nas nadahne i uputi da naši postupci budu plemeniti i protkani istinskim vjerovanjem, te da njihovim uzrokom steknemo zadovoljstvo Milostivog i boravak u džennetima. Allah je Onaj od koga se pomoć traži.

Ovo je nova knjiga iz ove oblasti, jedinstvena u ovoj disciplini. Allah, dž.š., mi je pomogao, a On pomaže i sve zna, i dao mi uspjeha u pripremanju, rasporedu i raspodjeli građe u ovoj knjizi. Njemu pripada zahvala na svim blagodatima. Koliko dugo me je vukla želja da pišem o primjerima istinskog vjerovanja, a nisam mogao ni zamisliti da će me Allah, dž.š., počastiti ovim velikim dobrom. Allahova milost prema vjernicima je veća i od njihove milosti prema samima sebi, jer je On Najmilostiviji. Molim Uzvišenog Allaha da, kao što je i meni podario mogućnost da napišem ovu knjigu, njome otvori srca ljudi širom svijeta, da nam je učini nagradom a ne kaznom, i da se njome okoristi omladina islamskog preporoda, tj. oni koji su nada za vraćanje stare snage i slave ovom ummetu i oni koji će visoko podići njegovu zastavu.

Nema sumnje da je islamski ummet općenito, a posebno omladina koja je odana Allahovom zakonu (Šerijatu), izložen brojnim iskušenjima (fitnetima) koja su mračna poput najcrnje noći: iskušenju sumnji i smutnji, zatvora i logora, prijetnji i progona, te drugim iskušenjima, koja se smjenjuju poput morskih talasa. Ova blagoslovljena knjiga je autorov pokušaj snaženja muslimanske omladine općenito, a posebno omladine koja učestvuje u preporodu, pri sukobu sa smutnjama i iskušenjima. Neka Allah i nas, a i svu našu braću, pomogne na onome što On voli i čime je zadovoljan i neka nam dā ugodan kraj ovozemaljskog života.

Knjiga se sastoji iz uvoda i deset osnovnih poglavlja.

Prvo poglavlje govori o ljubavi i poštovanju prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Prije spominjanja primjera istinskog vjerovanja o ljubavi prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo sam nekoliko uvodnih napomena o nužnosti ljubavi i izgrađenog odnosa (edeba) prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, o obavezi pokornosti prema njemu i slijeđenju njegovog sunneta. Potom sam objasnio nekoliko motiva za povećanje ljubavi prema njemu i spomen Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Drugo poglavlje govori o čednosti i čuvanju od poroka. Prije spominjanja primjera istinskog vjerovanja o neporočnosti, spomenuo sam nekoliko napomena o čednosti, njenim motivima i plodovima - a svaka od njih podstiče na neporočnost i vjerovanje. Zatim sam, vodeći računa o njihovom hronološkom dešavanju naveo primjere. Tako sam, iz počasti prema njegovom poslanstvu, prvo naveo primjer

Jusufa, alejhis-selam. Zatim sam spomenuo primjere vjerovanja u vezi s čednošću i čuvanju od poroka kod pojedinih plemenitih ashaba, pa onda prvih muslimana i, na kraju, primjere naših savremenika.

Treće poglavlje je posvećeno naređivanju dobra i zabranjivanju zla. I njega sam počeo uvodom o vrijednosti ovog ibadeta, onoga što motivira na njegovo činjenje i važnim pravilima koja mora naučiti osoba koja se time bavi. Primjere vjerovanja sam ovdje, onoliko koliko je to bilo moguće, hronološki poredao.

Četvrto poglavlje govori o trudu i žrtvi. Započeo sam ga sa šerijatskim propisom (hukmom) borbe na Allahovom putu (džihada). Zatim sam govorio o vrijednosti džihada i šehadeta na Allahovom putu, a onda sam govorio o ciljevima džihada. Spomenuo sam mnogo primjera istinskog vjerovanja o ulaganju truda i žrtvi. Strah od toga da ne budem dosadan i preopširan me je spriječio da ne spomenem mnogo više takvih primjera.

Peto poglavlje sam započeo spominjanjem faktora i uzroka ustrajnosti na putu istine. - Molim Allaha da nam podari ustrajnost na istini. Zatim sam naveo prošle i sadašnje primjere istinskog vjerovanja koji su bili i ostali radost očima onih koje volimo, a tuga u očima neprijatelja i zavidnika. Molim Allaha da nam podari ustrajnost i čvrsto ubjeđenje (jekin).

Šesto poglavlje govori o strpljivosti na iskušenju i zadovoljstvu sa gorčinom sudbine (kadera). U njemu sam spomenuo značenje i značaj strpljivosti (sabura) i Allahovog određenja. Zatim sam spomenuo faktore koji motiviraju na strpljivost i zadovoljstvo. Potom sam naveo primjere istinskog vjerovanja o strpljivosti na nedaćama. Primjer Ejjuba, alejhis-selam, sam spomenuo prije primjera našeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz počasti prema njegovom poslanstvu koje je bilo prije poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

Sedmo poglavlje govori o trošenju imetka na Allahovom putu. U njemu sam spomenuo vrijednost davanja imetka na Allahovom putu, lijepa svojstva osobe koja udjeljuje, osobine onoga koji uzima milostinju (sadaku). Potom sam spomenuo ono što je zapravo i cilj i ključni dio ove studije: primjere istinskog vjerovanja o davanju na Allahovom putu.

Osmo poglavlje govori o iskrenosti pokajanja (tevbe) Uzvišenom Allahu. U njemu sam spomenuo uvjete valjanosti pokajanja, znakove njegove ispravnosti, vrste ljudi u vezi s pokajanjem, nužnosti da se pokajanje ne odgađa za kasnije, i primjere istinskog vjerovanja o iskrenom pokajanju.

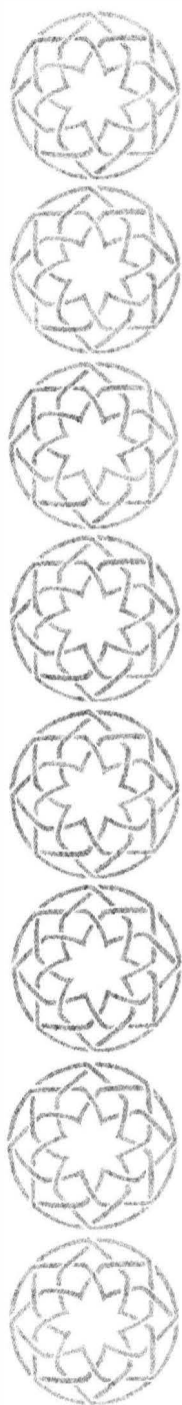
Deveto poglavlje je posvećeno odanosti (el-vela) i odricanju (el-bera'). U njemu sam spomenuo značenje odanosti i odricanja, primjere onih koji su lojalni nevjernicima i vole ih, a potom sam spomenuo i primjere istinskog vjerovanja koji su u vezi sa odanošću i odricanjem. Počeo sam sa imamom vjernika i ocem vjerovjesnika – Ibrahimom, alejhis-selam, neka je na njega i na našeg Poslanika, salavat i selam.

I deseto poglavlje je posvećeno istinskom imanskom bratstvu. Ovo poglavlje je značajno i neobično, kao što je odavno neobično i istinsko bratstvo među vjernicima. U njemu sam spomenuo vrijednost ljubavi u ime Allaha i podsticanja na uzimanje drugih muslimana sebi za braću, kao i svojstva onoga za čijim prijateljstvom trebamo težiti. Spomenuo sam lijepe običaje prijateljstva i bratstva u ime Allaha. Ovo poglavlje sam završio onako kako je to uobičajeno u ovoj knjizi – primjerima istinskog vjerovanja o istinskom bratstvu.

Možda ste se, poštovani čitaoci, sa mnom radovali zbog spominjanja ovih dijelova knjige i povećali svoju želju da je pročitate. Od vas tražim da, u ime Allaha, u dovama ne zaboravite mene – siromašnog roba, zatočenika grijeha i onoga koji zaboravlja manjkavosti svoje duše, te da me pomognete dovom koja će mi koristiti i na ovom i na budućem svijetu. Neka nas Allah počasti na način što će i nama dati da doživimo neke od ovih primjera istinskog vjerovanja čijim uzrokom se visoko uzdiže zastava vjerovanja (imana) i koji vjeru Milostivog čine snažnom. Neka nas Allah počasti pa da nam ti primjeri budu vrijednost pomoću koje ćemo ući u džennetske bašte. A Allah je Onaj Koji upućuje da se radi ono što spada u pokornost (ta'at) Njemu.

Nadam se da se slažete sa mnom da knjizi damo naslov: *Primjeri istinskog vjerovanja* zbog toga što ona u sebi sadrži mnoštvo takvih primjera, iako se u njoj nalaze i brojni uvodi koji prethode tim primjerima, a koji uglavnom imaju za cilj povećanje stepena vjerovanja (imana) i podstiču na primjere vlastitog istinskoga vjerovanja.

Molim Allaha da nam primi naša dobra djela, uprkos svim njihovim manjkavostima i nedostacima, da nas obaspe Svojom dobrotom i milošću, podari nam ono najvrednije, da nam podari da uživamo blagodat vjerovanja (imana) do same smrti i susreta sa Njim. Neka je salavat, selam i blagoslov na onoga koji je poslan kao milost i uzor svim svjetovima. I neka je hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova. Amin!

*PRVO
POGLAVLJE*

LJUBAV I POŠTOVANJE PREMA POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

***A – OBAVEZNOST LJUBAVI PREMA POSLANIKU, SALLALLAHU
ALEJHI VE SELLEM, I NUŽNOST PRISTOJNOG PONAŠANJA PREMA
NJEMU***

Zaista je Allah, dž.š., ljudima stavio u obavezu ljubav prema Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Put prema Džennetu je zatvorio za sve ljude, osim za one koji slijede Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; takvima je prsa učinio prostranim i grijehe im oprostio. Poniženim i nevažnim je učinio one koji suprotno Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, postupaju.

Plemeniti ashabi su postupali u skladu s onim što zahtijeva ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog njega su žrtvovali svoje očeve, majke i djecu. Borili su se braneći ga, visoko podižući njegovu zastavu, uznoseći njegov sunnet i pomažući njegovo zakonodavstvo (Šerijat). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije napustio ovaj svijet sve dok Arapsko poluostrvo nije postalo islamsko i sve dok se zastava Allahove jednoće (tevhida) nije zavijorila na svim njegovim predjelima. Uzoriti ashabi, a i oni koji su došli nakon njih, nastaviše tim putem nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Osvajali su nove države i srca ljudi sa riječima LA ILAHE ILLALLAH, a znamenja iskrenosti i ljubavi se pokazase kako pri njima, Allah njima bio zadovoljan, tako i pri onima koji živješe poslije njih. Kolika li je samo potreba muslimana za ovakvim primjerima istinskog vjerovanja pomoću kojih bi ojačali svoju odlučnost slijeđenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i požurili ka slijeđenju njegovog sunneta i zakona (šerijata)?

Ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, je jedan od đerdana vjerovanja (imana), a dosljedno postupanje po njegovom sunnetu i slijeđenje upute je jasan znak istinske ljubavi prema Allahu, dž.š., i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. U isto vrijeme, to je jedan od najvećih uzroka ljubavi Uzvišenog Allaha prema ljudima.

Hasan el-Basri je rekao: "Neki su tvrdili da vole Allaha, pa ih je on iskušao slijedećim ajetom:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾

“Reci: ‘Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!’...” (Ali Imran, 31.)

Ashabi, Allah njima bio zadovoljan, su govorili: “Mi jako volimo našeg Gospodara,” a On je volio da postavi obilježje toj ljubavi, pa je rekao:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

“Reci: ‘Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!’ – A Allah prašta i samilostan je.” (Ali Imran, 31.)

Kur’an i Sunnet jasno ukazuju da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mora više voljeti od očeva, sinova i svih ljudi. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾

“Reci: ‘Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate, miliji od Allaha i Njegovog Poslanika i od borbe na Njegovom putu – onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese’. A Allah grješnicima neće ukazati na Pravi put.” (Et-Tevbe, 24.)

Poznato je da Allah nikome ne prijeti tako žestokom prijetnjom ukoliko ne ostavlja neku obavezu (vadžib) ili ne čini nešto što je zabranjeno (haram).

Kadija Ijad kaže: “Ovo je dovoljno kao podstrek, upozorenje, argument i dokaz obaveznosti ljubavi prema njemu, veličine njenog značaja i toga da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dostojan te ljubavi. Allah je ukorio svakog onog kome njegov imetak, familija i dijete budu draži od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zaprijetio im riječima:

﴿فَرَبِّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ﴾

“Onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese”. (Et-Tevbe, 24.)

U nastavku ajeta je njih okarakterizirao kao grješnike i kao one koji su zalutali, koje Allah nije uputio.”⁴

⁴ Eš-Šifa’ (2/18).

Allah, dž.š., je rekao:

«النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ»

“Vjerovjesnik treba biti preči vjernicima nego oni sami sebi.”
(El-Ahzab, 6.)

Dakle, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i u ljubavi, i svemu što ona u sebi podrazumijeva, nama mora biti preči i od nas samih.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Niko od vas neće istinski vjerovati sve dok mu ja ne postanem draži od djeteta, roditelja i svih ljudi.”*⁵

El-Kurtubi kaže: “Svaka osoba koja ispravno vjeruje u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mora osjetiti nešto od te korisne ljubavi, iako se ljudi u tome razlikuju. Jedni su uzeli veći dio tog visokog položaja, a oni koji su većinu vremena provodili u prohtjevima i zaklonjeni nemarom (gafletom) su uzeli manji dio toga. Većina njih, međutim, kada spomene Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, žarko poželi da ga vidi; to mu postane preče od porodice, djeteta, imetka i roditelja; zbog toga sam sebe izloži opasnostima i u sebi pronade nepokolebljivi osjećaj ushićenosti. Od te vrste su oni koji se mogu vidjeti kako obilaze mezar Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i oni koji gledanju u tragove Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, postojanja daju prednost nad svim drugim. To čine zato što u svojim dušama osjećaju ljubav prema njemu, iako taj osjećaj brzo iščezne pred nadolazećim nemarom, neka Allah pomogne.”⁶

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Kod koga se bude nalazilo troje, osjetit će slast imana: da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega ostalog, da voli drugu osobu samo radi Allaha i da mrzi povratak u nevjerovanje kao što mrzi da bude bačen u vatru.”*⁷

El-Bejdavi je rekao: “Ovo troje je učinjeno znamenjem potpunog vjerovanja, i to zbog toga što čovjek, nakon što dobro razmisli, shvati da je Allah Onaj koji daje blagodat. Da, suštinski promatrano, osim Njega ne postoji onaj koji daje niti onaj koji zabranjuje. Svi osim Njega su samo posrednici, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je objasnio ono što hoće njegov Gospodar. Sve to podrazumijeva da Mu se čovjek okrene svim svojim bićem: da zbog Njega voli ono što On voli i da bude čvrsto ubijeden kako je istinito sve

⁵ Buhari (1/74-75); Muslim (2/15), Poglavlje o vjerovanju (imanu).

⁶ Fethul-bari (1/77).

⁷ Buhari (1/77); Muslim, (2/13); Et-Tirmizi, Kitabul-imani, (10/91).

što je obećao ili čime je zaprijetio. Tako on o tome ima gotovo stvarnu predodžbu; on sijela na kojima se spominje Allah doživljava kao džennetske bašte, a povratak u nevjerovanje poput bacanja u vatru.”⁸

Prenosi se da je Abdullah b. Hišam rekao: “Bili smo sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je držao za ruku Omera, r.a., koji mu reče: ‘Allahov Poslaniče, draži si mi od svega, osim od mene samog!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: ‘Tako mi Onoga u čijoj ruci je moj život, nećeš biti pravi vjernik sve dok ti ne budem draži i od tebe samog!’ Na to mu Omer, r.a., reče: ‘Sada si mi, tako mi Allaha, draži i od mene samog!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: ‘Omere, sada si pravi vjernik!’”⁹

Postoje dva stepena (deredže) ljubavi prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako to spominje Ibn-Redžeb, Allah mu se smilovao, i to:

Prvi od njih je stroga islamska dužnost (fard). To je ljubav koja iziskuje prihvatanje svega onoga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donio od Allaha. To prihvatanje mora biti protkano ljubavlju, zadovoljstvom, poštovanjem, predanošću i neprihvatanjem nikakve druge upute osim njegove. Zatim dolazi lijepo slijeđenje svega što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dostavio od svoga Gospodara, potom vjerovanje u sve ono o čemu je on obavijestio (svoj ummet), poslušnost Njemu u izvršavanju svih obaveza i ostavljanju svih zabrana, pomaganje njegove vjere i borba protiv onih koji mu se suprotstavljaju, u granicama mogućnosti. Ljubav u ovakvoj mjeri mora postojati, jer vjerovanje bez toga ne može biti potpuno.

Drugi stepen ljubavi je poželjan. To je ljubav koja podrazumijeva slijeđenje njegovog sunneta u moralu, lijepim običajima, dobrovoljnim radnjama, jelu, piću, odijevanju, lijepom postupanju prema njegovim suprugama i drugim oblicima potpunog odgoja i čistog morala. Ova ljubav podrazumijeva i želju za poznavanjem Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života i njegovih iskustava, ushićenost srca zbog ljubavi prema njemu, spominjanje, poštovanje, slušanje i davanje prednosti riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nad riječima svih drugih stvorenja. Najvažnije od svega toga jeste slijeđenje Poslanika u njegovoj ovosvjetskoj skromnosti (zuhdu), zadovoljstvu sa posjedovanjem malog dijela dunjaluka i njegovom velikom željom za onim svijetom (ahiretom).

⁸ *Fethul-bari* (1/78).

⁹ Buhari, *Kitabul ejmani ven-nuzuri*, (8/161).

**B – OBAVEZNOST PRISTOJNOG PONAŠANJA (EDEBA) PREMA
POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM**

Ova posebna ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, podrazumijeva i određeno lijepo ponašanje prema njemu. Od toga lijepog ponašanja jeste i poštivanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا لِّتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ
بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴾

“Mi šaljemo tebe kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti, i kao onoga koji treba opominjati da u Allaha i Poslanika Njegovog vjerujete, i da njega – Poslanika, pomognete i poštujete, a Allaha ujutro i navečer slavite.” (El-Feth, 8-9.)

Slavljenje (tesbih) se odnosi na Allaha, dž.š., a podržavanje i poštivanje na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Allah, dž.š., kaže:

﴿ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ ۙ أُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ ﴾

“Zato će oni koji budu u njega vjerovali, koji ga budu podržavali i pomagali i svjetlo po njemu poslano slijedili – postići ono što budu željeli.” (El-A'raf, 157.)

Šejhul-islam Ibn-Tejmijje je definirao podržavanje i poštivanje na slijedeći način:

“Podržavanje je sve ono čime se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pomaže, snaži i brani od svega što ga uznemirava.

Poštivanje je sve ono u čemu ima mira i spokoja kao što je uvažavanje, ukazivanje počasti i, općenito, svaki postupak uvažavanja, plemenitosti i veličanja kojim se štiti od svega onoga što bi izvelo van granice poštovanja.”¹⁰

U lijep odnos prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, se ubraja nenadglasavanje i obraćanje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tihim glasom.

¹⁰ Preuzeto iz: Muhammed Muhjiddin Abdul-Hamid, *Es-sarimul-mesruri ala šatimir-resuli*, str. 422., (sa blagim korekcijama citata).

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾

“O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njima glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne primijetite.” (El-Hudžurat, 2.)

U iskazivanje lijepog odgoja naspram Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, se ubraja i to da se ne istupa ispred njega.

Ne govori se prije nego on kaže, niti se govoru drugih daje prednost nad njegovim govorom. O tome Allah, dž.š., kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾

“O vjernici, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegovog”. (El-Hudžurat, 1.)

Lijepo ponašanje je i to da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u dozivanju ne smatra jednakim s drugim ljudima, kao što kaže Uzvišeni:

﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا﴾

“Ne činite dozivanje Poslanika među vama kao dozivanje koje vi jedni drugima upućujete.” (En-Nur, 63.)

Postoje dva moguća komentara ovog ajeta. Prvi od njih je: “Neka vaši pozivi upućeni Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ne budu isti kao pozivi koje upućujete jedni drugima.”

Drugi komentar je u značenju: “Nemojte Poslanikov poziv upućen vama smatrati jednakim pozivu koji vi jedni drugima uputite – pa mu se kada hoćete, odazovete, a kada nećete, ne odazovete.”

Uljudnost prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jeste i to da ashabi nisu odlazili od njega sve dok za to ne bi zatražili dopuštenje.

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَذَنَ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

“Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegovog vjeruju, a koji se, kada su s njim na kakvom odgovornom sastanku, ne udaljuju, sve dok od njega dopuštenje ne dobiju. Oni, koji od tebe traže dopuštenje, u Allaha i Poslanika Njegovog, doista, vjeruju. I kada oni zatraže dopuštenje od tebe zbog kakva posla svoga, dopusti kome hoćeš od njih, i zamoli Allaha da im oprost, jer Allah prašta i On je milostiv.” (En-Nur, 62.)

Pristojnost prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, njemu je i pristojan razgovor sa njim.

To se postiže izborom najljepših i najprikladnijih riječi, finog i suptilnog značenja i klonjenjem svega u čemu je krutost i nepristojnost.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انْظُرْنَا وَاسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

“Ovjernici, ne služite se riječima: ‘Ra‘ina’, nego recite: ‘Unzurna’ i slušajte! A nevjernike bolna patnja čeka.” (El-Bekare, 104.)

U pristojnost prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, se ubraja i pohvala upućena Poslaniku na način kako to njemu dolikuje.

Jedna od najboljih pohvala je donošenje selama i salavata na njega, o čemu Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

“Allah i meleki Njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljite mu pozdrav!” (El-Ahzab, 56.)

I riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *“Ko na mene donese jedan salavat, Allah na njega donese deset.”*¹¹

Pristojnost prema poslaniku se ispoljava i pomaganjem njegovog Šerijata i žrtvovanjem života, imetka i djece na tom putu.

Allah, dž.š., kaže:

﴿إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ﴾

“Ako ga vi ne pomognete – pa pomogao ga je Allah.” (Et-Tevbe, 40.)

¹¹ Muslim (4/128); Et-Tirmizi (2/270) i Ebu-Davud (1516).

I kaže:

﴿مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ﴾

“Nije trebalo da stanovnici Medine, a ni beduini u njenoj blizini, iza Allahovog Poslanika izostanu i da svoj život njegovom životu pret postave.” (Et-Tevbe, 120.)

Pojedini savremenici su lijepo ponašanje (edeb) prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, podijelili na: srčani, verbalni i praktični.

U srčani edeb ubrajaju vjerovanje i ljubav prema onome sa čime je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

U verbalni odgoj navode pristojnost prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u govoru i donošenje salavata i selama na njega.

A u praktičnu pristojnost prema Poslaniku spominju pokornost i slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i uljudnost (edeb) u Poslanikovom društvu.¹²

C – OBAVEZNOST POKORNOSTI POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I SLIJEĐENJA NJEGOVOG SUNNETA

Brojni dokazi iz mudre Knjige i časnog sunneta ukazuju na obaveznost pokornosti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, izvršavanje njegovih naredbi i slijeđenje njegove blagoslovljene upute. Od tih dokaza su i riječi Uzvišenog:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ﴾

“O vjernici, pokoravajte se Allahu i Njegovom Poslaniku, i ne napuštajte ga, pa vi slušate šta on govori.” (El-Enfal, 20.);

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾

“O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku, i ne ništite djela svoja!” (Muhammed, 33.);

﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

“I pokoravajte se Allahu i Poslaniku da bi vam bila milost ukazana.” (Ali Imran, 132.);

¹² Vidi: Hasan Nur Hasan, *Et-te'eddub mear-resuli fi dav'il kitabi ves-sunneti*, str. 128-256.

﴿وَأِنْ تَطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾

“Pa ako mu budete poslušni, bit ćete na Pravom putu; a Poslanik je jedino dužan da jasno obznani.” (En-Nur, 54.);

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

“A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovom bude pokoravao – postići će uspjeh veliki.” (El-Ahzab, 71.);

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

“Onoga ko se pokorava Allahu i Poslaniku Njegovom, On će uvesti u džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno ostati – a to je uspjeh veliki!” (En-Nisa', 13.);

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾

“Ono što vam Poslanik da to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite.” (El-Hašr, 7.);

﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾

“Onaj ko se pokorava Poslaniku, pokorava se i Allahu.” (En-Nisa', 80.);

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا﴾

“Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svome nahođenju postupiti. A ko Allaha i Poslanika Njegovog ne posluša, taj je očito skrenuo s Pravoga puta.” (El-Ahzab, 36.);

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

“Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovom da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe.” (En-Nur, 63.)

Od tih dokaza su i riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Uistinu je najbolji govor Allahova knjiga, najbolja uputa je Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, uputa, a najgore su novotarije - a svaka novotarija je zabluda.”¹³

¹³ Muslim, Kitabul džumu'ati, (6/153).

Kao i hadis koji prenosi Irbad b. Sarija: *“Oni koji od vas budu živjeli poslije mene će vidjeti mnoga razilaženja. Zato se čvrsto držite moga sunneta i sunneta pravednih vladara poslije mene i čvrsto se za njega prihvatite. Čuvajte se novotarija, jer svaka novotarija je zabluda.”*¹⁴

Jedan od tih dokaza je i predaja u kojoj Ebu-Musa prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Moj primjer i primjer onog sa čime me je Allah poslao je kao primjer čovjeka koji dođe svom narodu i kaže mu: ‘Narode, svojim očima sam vidio vojsku koja dolazi. Ja sam vam jasni opominjač, spašavajte se!’ Pa ga jedna skupina posluša, te početkom noći u miru napusti to mjesto i spasi se. Druga skupina mu ne povjeruje, ostane na istom mjestu, te ih zorom vojska napadne i uništi. Takav je slučaj onog koji mi se pokori i slijedi ono sa čime sam poslan i onog koji mi je neposlušan i koji lažnom smatra istinu sa kojom sam poslan.”*¹⁵

Od Mikdama b. Ma’dikerba se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Data mi je knjiga i uz nju nešto poput nje. Primiče se vrijeme u kojem će sit čovjek naslonjen u udobnu fotelju reći: ‘Dužni ste pridržavati se ovog Kur’ana. Dozvolite ono što u njemu nađete da je dozvoljeno, a zabranite ono što u njemu nađete da je zabranjeno.’”*¹⁶

Irbad b. Sarija kaže: *“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Ostavio sam vas na čistoj stazi, njena noć je jednaka njenom danu. Sa njega će skrenuti samo onaj koji je izgubljen.’”*¹⁷

Prenosi se od Abdullaha b. Amra da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Svaki posao ima svoju žestinu, a svaka žestina ima svoje vrijeme trajanja. Čije vrijeme bude u skladu sa mojim sunnetom – on je upućen. A čije vrijeme bude u skladu sa nečim drugim – on je izgubljen.”*¹⁸

¹⁴ Ahmed (4/126-127); Ebu-Davud (12/359-360); Et-Tirmizi (10/144). Et-Tirmizi kaže: “Ovaj hadis je hasen-sahih.” El-Albani je mišljenja da je ovaj hadis vjerodostojan (sahih).

¹⁵ Buhari (13/264); Muslim (1/70).

¹⁶ Ebu-Davud (4580); Ibn-Madže (12). El-Albani ga smatra sahih-hadisom.

¹⁷ Hadis navodi Ibn Ebi-Asim u djelu *Es-Sunne*. El-Albani o njemu kaže: “Hadis je sahih, a njegovi prenosioci su pouzdani. Slabost je u Ebu-Salih, ali postoje druge predaje koje ovu čine jakom.”

¹⁸ Ibn Ebi-Asim, *Es-Sunne* (1/28); Ahmed (2/188, 210); Ibn-Hibban (1/182). El-Albani o ovom hadisu kaže: “Hadis je vjerodostojan (sahih) po Muslimovim i Buharijevim uvjetima.”

Prenosi se od Džabira b. Abdullaha da je Omer b. el-Hattab, r.a., našao jedan dio knjige i donio je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On se naljutio i rekao mu: *"Zar ste, sine Hattabov, zbunjeni u pogledu toga? Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, došao sam vam sa čistom i jasnom knjigom."*¹⁹

Od Abdullaha b. Omera se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ko ne želi moj sunnet, ne pripada meni."*²⁰

Aiša, r.a., kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ko u našu vjeru unese ono što nije od nje, to se odbacuje"*. U drugoj predaji stoji: *"Ko uradi neko djelo koje nije u skladu sa našom vjerom, ono se odbacuje."*²¹ Pod pojmom "odbacuje" se misli da je taj postupak neispravan i da se po njemu ne može postupati.

Predaje prvih muslimana o obavezности slijeđenja sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Hasan el-Basri je rekao: "Sunnet, tako mi Onoga mimo kojeg ne postoji drugo božanstvo, je između onih koji pretjeruju i onih koji ga zapostavljaju. Stoga, Allah vam se smilovao, strpljivi na njemu budite. Sljedbenici sunneta su bili najmalobrojniji u proteklom vremenu, bit će najmalobrojniji i u vremenu koje nam predstoji. Oni sa onima koji u uživanju pretjeruju nisu pretjerali, niti su otišli u novotarije sa sljedbenicima novotarije. Strpljivo su bili na sunnetu, sve do susreta sa svojim Gospodarom. Takvi, ako Bog da, i vi budite."

Omeru b. Abdul-Azizu je jedan čovjek napisao pismo u kojem ga pita o sudbini (kaderu), pa mu on napisa slijedeći odgovor: "U oporuku (vasijet) ti ostavljam bogobožnost (takvaluk), umjerenost u Njegovoj vjeri, slijeđenje sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ostavljanje novotarija koje su izmislili novatori nakon što je sve pojašnjeno sunnetom i oni pošteđeni truda oko toga. Tvoja obaveza je da se pridržavaš sunneta, što će ti, uz Allahovu

¹⁹ Ibn Ebi-Asim, *Es-Sunne* (1/28). El-Albani kaže: "Hadis je hasen, a njegovi prenosioci su pouzdani osim Mudžalida, a on je Ibn-Seid, koji je slab prenosilac. Hadis je ipak dobar i ima druge lance prenosilaca."

²⁰ Dio hadisa kojeg bilježe Buhari (9/89-90) i Muslim (9/176).

²¹ Buhari (5/301); Muslim (12/16).

pomoć, biti zaštita. Zatim znaj da ljudi nisu izmislili ni jednu novotariju a da nije bio obznanjen dokaz ili pouka protiv nje. Sunnet je uspostavio onaj koji je dobro znao kakva je njegova suprotnost. Stoga, zadovolji se onim čime su se ljudi prije tebe zadovoljili. Oni su kod granice sa znanjem zastajali i s pronicljivošću se ustezali. Oni su u pogledu otkrovenja bili superiorniji i preči blagodati u kojoj su se nalazili. Ako je uputa to na čemu ste vi, onda ste ih u uputi pretekli. Ako kažete: 'Sve što se novo desilo poslije njih, uveli su oni koji nisu njihov put slijedili i koji su ih se, svojom voljom, odrekli'. Znaj da su oni bili preteče; o njemu su dovoljno rekli i prenijeli su onoliko koliko je dovoljno. Sve ispod toga je nedovoljno, a sve iznad toga je suvišno. Neki su učinili manje od toga – pa su podbacili, a neki su htjeli biti bolji od njih, pa su pretjerali. Oni su bili između toga dvoga i bili su na Pravom putu."²²

Ez-Zuhri je rekao: "Čvrsto držanje za sunnet je spas. To je zato jer je sunnet, kao što reče Malik, poput Nuhove lađe: ko se na nju ukrca – bude spašen, a ko to ne učini, – bude uništen."

Prenosi se od Sufjana es-Sevrija da je rekao: "Lijepo postupajte sa sljedbenicima sunneta. Zaista su oni usamljenici (garibi)."

Od Ibn-Ševzeba se prenosi da je rekao: "Allahova blagodat prema mladiću koji se Bogu posveti se sastoji u tome da se on prisno prijatelji sa osobom koja slijedi sunnet i na njega ga podstiče."

Mu'atemir b. Sulejman je rekao: "Ušao sam potišten kod oca, pa mi reče:

- Šta ti je?
- Prijatelj mi je umro.
- Je li umro slijedeći sunnet?
- Jeste.
- Onda tuguj za njim."

Ibn-Mesud, r.a., je rekao: "Ko od vas želi u svojim postupcima oponašati neku osobu, onda neka oponaša one koji su umrli. Ashabi Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, su najbolji pripadnici ovog ummeta, najčišćeg su srca, najučeniji su i najmanje zahtjevni. Oni su ljudi koje je Allah Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao za društvo i prenošenje Njegove vjere. Budite im isti po njihovom moralu i njihovom karakteru (prirodi). Pa, oni su bili na Pravom putu."

²² Ebu-Davud (4588). El-Albani kaže: "Sahih maktu".

Šurejh je rekao: "Sunnet je nadmašio vašu analogiju, zato slijedi i ne uvodi novotarije. Ti sigurno nećeš zalutati ukoliko po predaji (eseru) postupiš."

Ubej b. Ka'b je govorio: "Umjerenost na Allahovom putu i sunnetu je zaista bolja od ulaganja krajnjeg napora (truda) u nečemu što nije Put i sunnet."

Abdullah ibnul-Mubarek je rekao: "Znaj, brate moj, da je smrt počast (keramet) za svakog muslimana koji slijedeći sunnet sretno svoga Gospodara. Pa, svi smo Allahovi i njemu se vraćamo. Allahu se žalimo zbog usamljenosti koju osjećamo, odlaska braće, malog broja onih koji pomažu i zbog pojave novotarija. Allahu se žalimo zbog smrti učenih ljudi i sljedbenika sunneta iz ovog ummeta, i zbog pojave novotarija."

Sufjan je Jusufu b. Esbatu rekao: "Jusufe, kada čuješ za čovjeka koji živi na istoku Zemlje da slijedi sunnet, selam mu pošalji, a kada čuješ za čovjeka koji živi na zapadu da slijedi sunnet, i njemu selam pošalji. Umanjen je broj sljedbenika sunneta i džemaata."

Prenosi se da je Sufjan rekao: "Ne prima se riječ bez djela, niti se primaju riječ i djelo bez iskrene namjere (nijjeta). Riječ, djelo i namjera, opet, nisu ispravni ukoliko se ne slažu sa sunnetom."

Ibn-Mesud, r.a., je rekao: "Slijedite i ne izmišljajte, to vam je dovoljno."

Imam Malik, rahimehullah, je rekao:

*"Najbolje u vjeri je ono što je sunnet,
a najgore su izmišljotine i novotarije."*

D – MOTIVI POVEĆANJA LJUBAVI PREMA POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I SLIJEĐENJU SUNNETA

Ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nesumnjivo je plod vjerovanja (imana), a vjerovanje se povećava i smanjuje. Sa snažnijim vjerovanjem se povećava i ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Upravo zato su ashabi, Allah s njima bio zadovoljan, imali najčistija srca od svih sljedbenika ovog ummeta. Oni su imali najveći stepen ljubavi prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koja je nadmašila njihovu ljubav prema roditeljima, djeci, suprugama i imetku. Zbog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, su žrtvovali svoje roditelje i djecu. Uzorita sahabijka, kojoj na Uhudu poginuše otac, brat i suprug, reče:

- Šta je sa Allahovim Poslanikom?
- On je dobro, onako kako je tebi najdraže.
- Dajte mi da ga vidim.

Kada ga ugleda, reče mu: "Allahov Poslaniče, svaka nevolje je neznatna u poređenju s tobom."

Hubejbu b. Adiju, prilikom žestokog mučenja, bijaše rečeno:

– Da li bi volio da je Muhammed na tvom mjestu, a da si ti slobodan, da si kod svoje porodice i u posjedu svoje imovine?

– Ne bih volio da sam slobodan kod svoje porodice i u svom bogatstvu, a da trn ubode Muhammeda. (To jest, da je on kod njegove porodice i u njegovom bogatstvu).

O tome je pjesnik spjevao slijedeće stihove:

*"Zarobiše Kurejšije muslimana,
koji bez bojazni stade pred dželata;
Pitaše ga bi li bio zadovoljan,
da Poslanik bude žrtvovan zarad njegova spasa;
Odgovori im: 'Nikada se ne spasio propasti,
makar da se i samo Muhammedov nos okrvavi.'"*

Talha b. Ubejdullah je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Uhudu štitio svojom rukom, zbog čega mu ona ostade paralizirana.

Zato, koji su to motivi koji povećavaju ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i slijeđenje sunneta?

1. Porast ljubavi prema Uzvišenom Allahu:

Ovo stoga što je ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sastavni dio ljubavi prema Allahu, dž.š. Sa povećanjem čovjekove ljubavi prema Uzvišenom Allahu, povećava se i ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Spominjući preduvjete ljubavi prema Allahu, dž.š., islamski učenjaci su naveli slijedeće:

- Učenje Kur'ana sa pomnim razmišljanjem o njemu;
- približavanje Allahu putem dobrovoljnih nafila, nakon potpuno izvršenih farzova;
- stalno spominjanje (zikr) Allaha srcem i jezikom;
- davanje prednosti onome što On voli nad onim što ti voliš, onda kada te prohtjevi obuzmu;

- srčano osvjedočenje Allahovih lijepih imena i svojstava te okretanje srca ka ružičnjaku njihovih značenja;
- promatranje Allahove dobrote i dobročinstva, Njegovih skrivenih i javnih blagodat (nimeta);
- samoća sa Allahom za vrijeme Njegovog spuštanja i općeg davanja, u zadnjoj trećini noći.
- druženje sa dragim i iskrenim osobama i uzimanje onoga što je najljepše u njihovom govoru;
- udaljšavanje od svega što se može ispriječiti između srca i Allaha, dž.š.;
- skrušenost srca pred Allahom, dž.š.

Zaljubljenici u Allaha (muhibbun) pomoću ovih deset uvjeta postižu stepen ljubavi (mehabbeta) i stižu do Voljenog.

2. Spoznaja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i proučavanje njegovih vrlina, časnog porijekla i plemenitog morala:

Njegovim savremeniciima je bilo dovoljno da pogledaju u njegovo plemenito lice i vide znakove iskrenosti i poslanstva.

Hassan je govorio:

*“Sve i da nije imao očitih znakova,
njegova jednostavnost bi ti kazala vijest o njemu.”*

Bez obzira na to koliko čovjek zna o plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ljubav prema njemu i slijeđenje njegovog sunneta se stalno povećavaju.

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُكْرُونَ﴾

“Ili oni ne poznaju Poslanika svoga, pa ga zato poriču?”
(El-Mu'minun, 69.)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio najplemenitijeg morala, najširokogrudniji, najiskreniji, najplemenitiji, najodgovorniji i najbrižniji prema rodbini; bio je blizu svakog dobra, a daleko od svakog zla; govorio je samo istinu; bio je najtačniji u ispunjenju obećanja i obilno darežljiv sa svojim imetkom.

Takva osoba zaslužuje da mu se srca sa ljubavlju okrenu. Svaka nova ljudska spoznaja o njegovom plemenitom karakteru povećava divljenje prema njemu. U ovom ummetu su ga ashabi najviše voljeli zato što su bili svjedoci i lično se uvjerali u mnoge njegove časne postupke i visoku moralnost.²³

Stoga Uzvišeni Allah podstiče ljude na razmišljanje o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, putem kojeg će povećati svoju ljubav prema njemu i svoju predanost onome što je on naredio ili zabranio:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِزْفَةٍ وَمَنْ يُضِلُّ فَمَا يَصْحَابُكُمْ مِنْ جَنَّةٍ
إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾

“Reci: ‘Ja vam savjetujem samo jedno: ustanite iskreno prema Allahu, dvojica po dvojica, ili jedan po jedan, pa zatim razmislite da drug vaš nije lud. On vas samo prije teške patnje opominje.” (Sebe’, 46.)

3. Proučavanje Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, počasti i odlika nad svim ostalim poslanicima i vjerovjesnicima:

– On je prvak svih ljudi, kako se to razumije iz njegovih riječi: *“Ja sam prvak među Ademovim sinovima na Sudnjem danu, u tome nema nikakvog hvalisanja.”*²⁴;

– Njemu je Allah za života oprostio sve grijehe:

﴿لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ﴾

“Da bi ti Allah ranije i kasnije krivice oprostio.” (El-Feth, 2.);

– on je prvi zagovornik ( efad ija) i prvi čije će zagovorni tvo biti uvaženo;

– na Sudnjem danu će njemu pripasti mjesto dostojno svake hvale:

﴿عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا﴾

“Gospodar tvoj će ti na onome svijetu hvale dostojno mjesto darovati.” (El-Isra’, 79.)

²³ Vidi: Abdur-Reuf Muhammed Osman, *Mehabbetur-resuli bejnel ittiba’i vel ibtida’i*, str. 66., (skraćeni citat).

²⁴ Buhari, El-Husumat, (5/7); Muslim, El-Fadail, (15/133).

- To mjesto je Najveći šefa (Eš-Šefaatul-uzma);
- Od svih stvorenja, Allah se zakleo samo njegovim imenom, kada je rekao:

﴿لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾

“A života mi tvoga, oni su u pijanstvu svome lutali.” (Él-Hidžr, 72.);

- Allah mu je ukazao veliko poštovanje dozivajući ga sa:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ﴾

“O Vjerovjesniče!” (El-Enfal, 64.) i govoreći mu:

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ﴾

“O Poslaniče!” (El-Maide, 41.), dok je sve druge vjerovjesnike dozivao njihovim vlastitim imenima;

– Allah, dž.š., je naredio ummetu da ga poštuje i uvažava, a već smo spomenuli nešto od toga pri govoru o učtivosti prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem;

– Allah, dž.š., je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao posebnu mu'džizu – Kur'an Jasni, koji će postojati do Sudnjeg dana. Osim toga, broj njegovih osjetilnih mu'džiza nadmašuje sve mu'džize svih ranijih vjerovjesnika zajedno;

– Plač palminog panja, voda koja je potekla u njegovim rukama, kamen koji mu je selam nazivao, povećanje hrane u njegovim rukama, cijepanje mjeseca zbog njega – sve su to vidovi njegovih mu'džiza;

– Svaki poslanik je ponaosob imao nagradu koliko cijeli njegov ummet, jer je nagrada onoga koji drugog uputi jednaka nagradi onog koji ga u tome slijedi. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, ummet je najbolji ummet – on će činiti polovinu stanovnika Dženneta;

– Allah, dž.š., je neizmijenjenom sačuvao Knjigu koju mu je objavio:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

“Mi, uistinu, Kur'an objavljujemo i zaista ćemo Mi nad njim bdjeti!” (El-Hidžr, 9.)

- Sačuvao je jedinstven stav (konzensus) njegovog ummeta, pa se stoga ummet nikada neće složiti na neistini; sačuvao je jednu skupinu njegovog ummeta kojoj će istina biti uvijek poznata; darovao mu je sedamdeset hiljada sljedbenika koji će ući u Džennet bez polaganja računa.

4. Spoznaja Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, blagosti i samilosti prema ummetu potiče na povećanu ljubav prema njemu:

Allah, dž.š., ga je opisao riječima:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

“Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da Pravim putem pođete – a prema vjernicima je blag i milostiv.” (Et-Tevbe, 128.)

-Dao je prednost svom ummetu nad samim sobom, što je u vezi sa dovom na koju ima pravo. U hadisu kojeg prenosi Ebu-Hurejre se kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Svaki vjerovjesnik je imao primljenu dovu i svako od njih je požurio sa njom. Ja sam svoju dovu ostavio kao pravo zagovorništva (šefaata) za moj ummet na Sudnjem danu. Ona će biti, inšaAllah, dar svakom pripadniku mog ummeta koji umre ništa ne izjednačavajući sa Allahom (ne čineći Allahu širka).”*²⁵

U Muslimovom *Sahihu* je zabilježena predaja Ibn-Omera u kojoj se kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio Ibrahimove riječi:

﴿فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

“Onaj ko bude mene slijedio, moje je vjere, a onaj ko bude protiv mene ustajao – pa, Ti, uistinu, praštaš i samilostan si.” (Ibrahim, 36.),

i Isaove, alejhis-selam, riječi:

﴿إِن تَعَذَّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

“Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, Silan i Mudar Ti si.” (El-Maide, 118.)

Zatim je podigao ruke i izgovorio: ‘Ummet moj, ummet moj’, a zatim je zaplakao. Uzvišeni Allah je tada rekao: “Džibrile, idi Muhammedu i reci mu: ‘Učinit ćemo te zadovoljnim sa tvojim ummetom i nećemo ti nažao učiniti.’”²⁶

-Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, prevelika želja da mu ummet bude upućen na Pravi put, o čemu je Uzvišeni Allah rekao:

﴿لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾

²⁵ Buhari, Ed-Da‘vat, (11/96); Muslim, El-Iman, (13/75).

²⁶ Muslim, El-Iman, (3/78).

“Zar ćeš ti sebe uništiti zato što ovi neće da postanu vjernici?”
(Eš-Šu'ara, 3.)

5. Jedan od mogućih motiva povećanja ljubavi prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jesu i riječi Uzvišenog Allaha:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

“Allah i meleki Njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljite mu pozdrav!” (El-Ahzab, 56.)

Ibn-Kesir, rahimehullah, kaže: “Značenje ovog ajeta je da je Allah, dž.š., obavijestio ljude o položaju koji njegov rob i Poslanik uživa kod Njega i kod nebeskog skupa meleka. On ga hvali u gornjem svijetu, pred Njemu bliskim melekima, koji i sami na njega donose salavat. Potom Uzvišeni Allah naredi i donjem svijetu da na njega donosi salavat i selam, kako bi objedinio pohvalu prema njemu među stanovnicima gornjeg i donjeg svijeta.”²⁷

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “*Ko na mene donese jedan salavat, Allah na njega donese deset.*”

Ovo je skup motiva koji povećavaju ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Jednim svojim dijelom se odnose na uvjerenje i spoznaju, kao što je poznavanje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, položaja, morala, porijekla i poznavanje njegove velike samilosti i želje za uputom svoga ummeta. Drugi dio je spoznajno-praktični, i on je ključni motiv za tu ljubav. Slijeđenje svega što vodi ljubavi prema Allahu, dž.š., čvrsto vjerovanje u Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, počasti (za koje je Allah, dž.š., rekao da On i meleki na njega donose salavat), Njegova naredba da i ljudi na njega često donose salavat i da ga poštuju, slijeđenje sunneta, ljubav prema onima koji njemu pozivaju i za njega rade samo su neki od motiva ljubavi prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Zato molimo Svemogućeg Allaha da poveća našu ljubav prema Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao što povjerovasmo u njega, iako ga nismo vidjeli, da nas ne rastavi od njega i da nas uvede u Džennet u koji će i njega uvesti.

²⁷ Tefsirul-Kur'anil-Azim (3/507).

F - POSTUPCI ISTINSKOG VJEROVANJA U LJUBAVI I SPOMINJANJU POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

1.Primjer (postupak) Alije, r.a., koji je prenoćio u Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, postelji u noći blagoslovljene Hidžre:

Ibn-Ishak kaže: “Džibril, alejhis-selam, dođe Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reče mu: ‘Večeras ne spavaj na mjestu na kojem inače spavaš’. Kada noćna tama obavi zemlju, neprijatelji se iskupiše pred Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, vratima, čekajući da on zaspe pa da zaskoče na njega. Poslanik ih primijeti pa reče Aliji, r.a.: ‘Lezi na moj ležaj i pokrij se ovim zelenim hadremijskim ogrtačem. Ništa ti se ružno od njih neće dogoditi’. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi uglavnom spavao pokriven tim ogrtačem.”

Ibn-Ishak dalje kaže: “Pričao mi je Jezid b. Zijad da mu je Muhammed b. Ka'b el-Kurezij rekao: ‘Kada su se skupili, među njima je bio i Ebu-Džehl b. Hišam, koji im pred vratima reče: ‘Muhammed tvrdi da ćete, ako ga budete slijedili, postati vladari Arapa i nearapa, da ćete nakon smrti biti proživljeni i da će vam biti date bašče poput onih jordanskih. Ako tako ne postupite – pobit će vas, pa ćete nakon smrti biti proživljeni i, u za vas pripremljenoj vatri, biti prženi.’”

Ibn-Ishak još kaže: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izađe pred njih, uze pregršt prašine i reče: ‘Ja to i kažem, a ti si jedan od njih!’ Uzvišeni Allah im oduze vid, te ga oni ne vidješe. On ih počeo posipati tom prašinom po glavama, učeći ove ajete:

﴿يَسْ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢﴾ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣﴾ تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٤﴾ لَتَنْذِرَ قَوْمًا مَّا أُنْذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴿٥﴾ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٧﴾ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٨﴾﴾

“Ja Sin. Tako Mi Kur’ana mudrog! Ti si, uistinu, Poslanik, na Pravome putu, prema Objavi Silnoga i Samilosnoga, da opominješ narod čiji preci nisu bili opominjani, pa je ravnodušan! O većini njih se već obistinila Riječ – zato oni neće vjerovati. Mi smo učinili da budu kao oni na čije smo vratove sindžire stavili sve do podbradaka, zato su oni glava uzdignutih; kao oni ispred kojih i iza kojih smo pregradu metnuli i na oči im koprenu stavili – zato oni ne vide.”
(Ja-Sin, 1-9.)

Učeći ove ajete, svakom od njih je na glavu stavio prašine, a potom je kuda je htio otišao.

Zatim im dođe jedan čovjek koji nije bio sa njima, pa ih upita:

– Šta vi ovdje čekate?

– Muhammeda!

– Allah vas ubio, tako mi Allaha, Muhammed je izašao, svakom od vas je na glavu stavio prašine i otišao svojim putem. Zar ne vidite šta je sa vama?

Svaki od njih, stavljajući ruke na glavu, nađe prašine, provjeriše i vidješe Aliju, r.a., pokrivenog Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ogrtačem kako leži na njegovom ležaju. Rekoše: 'Tako nam Allaha, ovo Muhammed spava!' Nisu prestali tako govoriti sve dok nisu zoru dočekali. Tada se Alija, r.a., probudio iz postelje i oni rekoše: 'Istinu je nama onaj rekao.'"²⁸

Ovo je istinski primjer vjerovanja Alije, r.a., a koliko li je samo takvih njegovih primjera? Njemu je bilo dobro poznato da su Kurejšije planirale podijeliti sa plemenima odgovornost za ubistvo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Postojanje njihovih spletki je potvrdio Uzvišeni Allah u riječima:

﴿وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ﴾

"I kada su protiv tebe nevjernici lukavstva smišljali da bi te u tamnicu bacili, ili da bi te ubili, ili da bi te prognali; oni su lukavstva smišljali, a i Allah ih je smišljao, jer Allah to najbolje umije."
(El-Enfal, 30.)

Ali duše budu mirne, samo da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio spašen. To je ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koja je ispunila srca njegovih ashaba. Život i imeci su, u poređenju s njom, bili beznačajni. Neka je Allah sa svima njima zadovoljan i u Džennetu nas zajedno sa njima sastavio.

2. Primjer Muhammeda b. Mesleme, kako je ubio židova Ka'ba ibnul-Ešrefa zato što je uznemiravao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

Prenosi se od Džabira b. Abdullaha, r.a., da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko će ubiti Ka'ba b. Ešrefa, jer

²⁸ Siretu Ibn-Hišam me'a er-revdil unufi (2/222-223).

on vrijeđa Allaha i Njegovog Poslanika?" Ustao je Muhammed b. Mesleme i rekao:

- Allahov Poslaniče, hoćeš li da ga ja ubijem?
- Da!

I Muhammed b. Mesleme dođe Ka'bu i reče:

- Dozvoli mi da nešto kažem.
- Reci.
- Ovaj čovjek (mislio je na Poslanika) od nas traži zekat i već nas je opteretio (obavezama). Zato smo došli da tražimo pozajmicu od tebe.

- Onda će vam, Boga mi, dosaditi. – reče Ka'b.

- Mi smo se već povelili za njim i ne bismo željeli da ga napustimo dok ne vidimo šta će biti s njim. Htjeli bismo pozajmiti jedan ili dva tovara (datula). – reče Muhamed.

Kaže Ali b. Medini: 'Amr nam je više puta ovo kazivao', ali nije spomenuo riječi "jedan ili dva tovara."

Tada je Ka'b rekao:

- Dat ću vam, ali mi dajte nešto kao zalog (za datule koje tražite).

- Šta želiš?
- Dajte mi kao zalog vaše žene!
- Kako ćemo ti dati u zalog naše žene kada si ti najljepši Arap?!
- Onda mi dajte u zalog vaše sinove!
- Kako da ti u zalog damo naše sinove kada bi se moglo desiti da neko od njih bude osramoćen i da mu se kaže: "Ovaj je bio založen za tovar ili dva tovara datula. To bi za nas bila sramota, nego mi ćemo ti u zalog dati pancir".

Sufjan kaže: "To je oružje".

- Dogovorili su se da mu Muhammed ponovo dođe. Tako mu je došao noću, a s njim je bio i Ebu-Naile, Ka'bov brat po mlijeku. Ka'b ih pozva u tvrđavu i pođe im u susret.

- Gdje izlaziš u ovo doba? – reče mu njegova supruga.
- To su Muhammed b. Mesleme i moj brat Ebu-Naile. – reče on.

Neki prenosioci mimo Amra kažu da je ona tada rekla: "Čujem neki glas iz kojeg kao da krv kaplje."

- To je moj sestra Muhammed b. Mesleme, reče on, i moj brat po mlijeku Ebu-Naile. To je plemenit čovjek. Kada bi u toku noći bio pozvan na borbu, odazvao bi se.

Muhammed b. Mesleme je uveo sa sobom dva čovjeka.

- Je li ih imenovao Amr? – rečeno je Sufjanu.

- Spomenuo je nekog od njih. – odgovorio je on.

Amr je rekao: "S njime su došla dvojica ljudi", a neki mimo Amra su rekli: "Ebu-Abs b. Džebr, Haris b. Evs i Abbad b. Bišr."

Amr dalje kaže:

"Došao je s dvojicom ljudi i rekao: 'Kada on dođe, ja ću se nageti prema njegovoj kosi i pomirisati je. Kada vi vidite da sam se ja domogao njegove glave, onda ga držite i udrite'.

Jednom je (u drugoj predaji) rekao: "Kada vam omogućim da ga pomirišete."

I on im dođe noseći svoje oružje, a trag mirisa se širio za njim.

- Nikada nisam osjetio bolji miris. – reče on.

Neki, mimo Amra, su prenijeli da je on rekao: "Kod mene je najmirišljivija i najsavršenija arapkinja."

Amr dalje prenosi da je Muhammed b. Mesleme rekao:

- Hoćeš li mi dozvoliti da pomirišem tvoju kosu?

- Da. – odgovorio je Ka'b, a ovaj ju je pomirisao i omogućio svojim drugovima da je pomirišu. Zatim je rekao:

- Hoćeš li mi (još jednom) dozvoliti?

- Da. – rekao je on. Kada ga se domogao, Muhammed b. Mesleme, reče: – Držite ga! I oni ga ubiše.

Potom su došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i izvjestili ga."²⁹

Ka'b ibnul-Ešref je bio židovski pjesnik koji je u svojim pjesmama vrijeđao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U drugoj predaji od Džabira koju bilježi Hakim u *Iklilu* se kaže: "Uznemirava nas svojom poezijom i snaži neprijatelja". Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio junaka među ashabima koji će ubiti Ka'ba, ustao je Muhammed b. Mesleme, r.a., i od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio dozvolu da pred Ka'bom govori dvosmisleno, a dvosmislenim govorom se izbjegava laž. Obavijestio je Ka'ba kako ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, "opteretio", to jest, umorio ih je i opteretio. To može imati dva značenja. Jedno je ono kako je Ka'b razumio, a to je da će im Poslanik dojaditi. Drugo značenje je da oni ulažu trud i žrtvuju se za islam i podnose napore na Allahovom putu.

²⁹ Buhari, El-Megazi, (7/391); Muslim, El-Džihadu ves-sijeru, (12/161-163); Ebu-Davud, El-Džihadu, (2751).

Ibn-Ishak bilježi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išao sa njima do mjesta zvanog Bekiul-Garkad, potom ih je usmjerio i rekao im: "Krenite sa Allahovim imenom. Gospodaru moj, pomози im!" U ovom događaju u kojem je ubijen Ka'b očituje se Allahova pomoć Muhammedu b. Meslemi i njegovoj dvojici prijatelja. Ono što je plemenite ashabe podsticalo na ovakve primjere istinskog vjerovanja jeste njihova ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njihova žurba u ispunjenju njegovih naredbi.

Ibn-Ishak kaže: "Vratio se Ka'b b. Ešref u Medinu i smišljao je pjesme o ljubavi sa ženama muslimana. To ih je jako uznemirilo, pa mi je Abdullah ibnul-Mugis b. Ebi-Berde pričao da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko mi je za ubiti Ibnul-Ešrefa?' Muhammed b. Meslema, brat Benul-Ešhela, mu reče: 'Ja sam onaj koga trebaš Allahov Poslaniče! Ja ću ga ubiti!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: 'Uradi to, ako možeš!' Islamski pjesnik Hassan b. Sabit, opisujući ubistvo Ka'ba ibnul-Ešrefa i Selama b. Ebil-Hakika, je rekao:

*"Divne li družine što je sretoste,
o sine Hakika i sine Ešrefov;
što k vama s lahkim sabljama dolaze,
radosni poput kosmatog lava u brlogu.
Kada vam dođoše u vaše domove,
svojim smrtonosnim sabljama,
smrću vas napojiše.
Pomažući tako pobjedu
vjere njihovog vjerovjesnika,
ponižavajući sve što je nastrano."*

3. Primjeri Ebu-Bekra, Omera, El-Mikdada i Sa'd b. Muaza, radijallahu anhum, kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posavjetovao sa njima o pitanju izlaska na Bedr:

Govoreći o pohodu na Bedr, Ibn-Ishak kaže: "Do njega je stigla vijest da su Kurejšije krenule da zaštite svoju karavanu. On zatraži savjet od prisutnih, obavještavajući ih o kretanjama Kurejšija. Ebu-Bekr ustade i reče lijepe riječi; zatim ustade Omer b. Hattab pa i on reče lijepe riječi; potom ustade El-Mikdad b. Amr i reče: 'Allahov Poslaniče, kreni tamo gdje te je Allah usmjerio, mi smo s tobom. Tako nam Allaha, mi ti nećemo reći kao što je Benu-Israil rekao Musau,

alejhis-selam: 'Idite ti i tvoj Gospodar pa se borite, mi ćemo ovdje čekati!' Nego ti kažemo: 'Idite ti i tvoj Gospodar pa se borite, i mi ćemo se uz vas boriti! Tako mi Onoga Koji te s Istinom posla, kada bi nas poveo do Berkul-Gamada³⁰, mi bismo s tobom izdržali, sve dok ne stigneš do njega!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu uzvрати lijepim riječima u kojima zamoli Allaha da mu podari svako dobro.

Zatim Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ljudi, posavjetujte me!' Mislio je na ensarije, zbog njihove brojnosti i zbog prisege koju mu dadoše na Akabi i koji mu tada rekoše: 'Allahov Poslaniče, mi nismo odgovorni za tebe sve dok ne dođeš u naš grad. Kada dođeš nama, ti si naša briga. Štitit ćemo te kao što štitimo svoju djecu i žene'. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se pribojavao da ensarije smatraju obavezom štititi ga samo u slučaju neprijateljskog napada na Medinu, ali ne i u slučaju da moraju pred neprijatelja izaći izvan Medine. Kada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to reče, Sa'd b. Muaz mu odgovori:

- Allaha mi, kao da na nas misliš, Allahov Poslaniče?
- Naravno. – odgovori Poslanik.

- Povjerovali smo u tebe; smatramo te iskrenim; posvjedočili smo da je istina ono sa čime si poslan; ugovorom i datim obećanjem smo se obavezali na poslušnost i pokornost. Idi kuda želiš Allahov Poslaniče, mi smo s tobom. Tako mi Onoga Koji te posla s Istinom, kada bi nas ka moru poveo i zagazio u njega i mi bismo s tobom zagazili! Nijedan od nas neće izostati, niti nam je mrsko da se zajedno sa nama sutra sukobiš sa neprijateljem. Mi smo strpljivi u ratu, a iskreni u susretu. Možda ti Allah pokaže kod nas ono što će te obradovati. Povedi nas sa Allahovim blagoslovom.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se jako obradova Sa'dovim riječima i to ga ohrabri, a zatim reče: 'Idite i budite radosni. Uzvišeni Allah mi je obećao jednu od dvije skupine. Allaha mi, kao da očima svojim gledam mjesta pogibije neprijatelja.'³¹

Upoređujući primjer vjerovanja plemenitih ashaba koji, bez prethodnog dogovora, izadoše pred neprijatelja sa riječima Benu-Israila upućenih Musau, alejhis-selam, kada ih je pozvao da uđu u Svetu zemlju:

³⁰ Mjesto u Jemenu (nap. prev.).

³¹ *Siretu Ibn-Hišam me'a er-revdil unufi* (3/33-34).

﴿قَالُوا يَا مُوسَى إِنَّا لَن نَدْخُلُهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا فَادْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ﴾

“O Musa”, rekoše oni, “dok god su oni u njoj, mi nećemo u nju ulaziti! Hajde ti i Gospodar tvoj pa se borite, mi ćemo ovdje ostati!” (El-Maide, 24.), postaje očitom razlika između ashaba i svih drugih sljedbenika ranijih vjerovjesnika. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ﴾

“Vi ste najbolji narod od svih koji se ikada pojavio.” (Ali Imran, 110.)

Ovaj ajet jeste ajet općeg značenja, ali su ashabi ti kojima se On direktno obraća. Nesumnjivo je da se ajet općenito odnosi na cijeli ummet, ali je, isto tako, nesumnjivo i da su plemeniti ashabi najbolji dio ovog općeg dobra. Omer, r.a., o ovom ajetu kaže: “Objavljen je o nama”.

Ovakve primjere istinskog vjerovanja plemenitih ashaba ne nalazimo ni kod jedne druge generacije ovog ummeta. Nema sumnje da su njihovi motivi bili snaga vjerovanja, ljubav prema Milostivom i slijeđenje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, zakona (šerijata). Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, ummet je nadmašio sve druge ummete u duhovnom pogledu, korisnom znanju i dobrim djelima, a ashabi su u tome nadmašili druge generacije ummeta, pa je Allah bio zadovoljan njima i učinio da i oni budu zadovoljni Njime.

4. Primjer izlaska plemenitih ashaba na mjesto zvano Hamrail Esed, odazivajući se naredbi Allaha i Njegovog Poslanika:

Nakon Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, povratka sa Uhuda na kojem je poginulo sedamdeset ashaba, mnogo njih bilo ranjeno i gdje se među njima proširila vijest o Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pogibiji, te nakon što je Allah, dž.š., na njih poslao nedaću za nedaćom, i nakon što plemeniti ashabi pokopaše svoje šehide na mjestu njihove pogibije i vratiše se u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saznade kako Ebu-Sufjan b. Harb razmišlja o povratku u Medinu ne bi li potpuno

iskorijenio muslimane i uništio njihove vođe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo bodriti ashabe na ponovni izlazak, uvjetujući da, i ovaj put, sa njima budu samo oni koji su s njim bili dan prije.

Ashabi, još u ranama i bolu za poginulim, odazvaše se naredbi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a Uzvišeni Allah u Svojoj vječnoj Knjizi zabilježi ovaj primjer istinskog vjerovanja:

﴿الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ ۝ الَّذِينَ قَالُوا هُمْ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ۝ فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةِ رَبِّهِمْ إِلَىٰ دِيَارِهِمْ فَأُولَٰئِكَ جِزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ۝ وَالَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ فَإِنَّهُمْ يَخْشَوْنَ اللَّهَ وَالْيَوْمَآءَ أَعْلَوْهُمُ فَلَهُمُ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ۝﴾

“One koji su se Allahu i Poslaniku i nakon zadobijenih rana odazvali, one između njih koji su dobro činili i bogobojažni bili – čeka velika nagrada. One kojima je – kada su im ljudi rekli: ‘Neprijatelji se okupljaju zbog vas, trebate ih se pričuvati!’ – to učvrstilo vjerovanje, pa su rekli: ‘Dovoljan je nama Allah i divan je On Gospodar!’ I oni su se vratili obasuti Allahovim blagodatima i obiljem; nikakvo ih zlo nije zadesilo i postigli su da Allah bude njima zadovoljan – a Allah je neizmjereno dobar.” (Ali Imran, 172-174.)

Ibn-Ishak kaže: “Sutradan, u nedjelju sedamnaestog ševala, Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, vijesnik pozva ljude da krenu prema neprijatelju, ali da kreću samo oni koji su se dan ranije borili protiv neprijatelja. Džabir b. Abdullah b. Haram se obratio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: “Allahov Poslaniče, moj me otac ostavio da čuvam mojih sedam sestara i rekao: ‘Sine, ne priliči ni meni ni tebi da ove žene ostavimo bez muškarca među njima. Ja ti ne mogu dati prednost nad samim sobom u borbi (džihadu) sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zato ostani sa sestrama. Tako sam i izostao’. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu dozvoli da pođe sa njim. Ovaj Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, izlazak je bio sa namjerom da zaplaši neprijatelja; da čuju kako je krenuo ka njima; da pomisle kako je snažan i da muslimani nisu oslabili i da se ne boje neprijatelja, bez obzira na ono što im se dogodilo.”³²

³² Siretu Ibn-Hišam me’a er-revdil unufi (3/173-174).

5. Plemeniti ashabi su se odazvali pozivu El-Abbasa kojeg je uputio po Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi, nakon čega su muslimani pobijedili:

Prenosi se od Kesira b. Abbasa b. Abdul-Muttaliba da je Abbas rekao: "Bio sam sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hunejnu. Ja i Ebu-Sufjan b. Haris b. Abdul-Muttalib se nismo odvajali od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio na bijeloj mazgi koju mu je poklonio Ferve b. Nufase el-Džuzami. Muslimani su se sukobili sa nevjernicima, a potom su počeli bježati. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na svojoj mazgi jahao prema nevjernicima. El-Abbas kaže: 'Držao sam mazgu za uzdu, kako ne bi prebrzo išla, a Ebu-Sufjan je držao za uzengije'. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Abbase, pozovi mi one što bijahu ispod drveta!'³³ Abbas (koji je, inače, bio snažnoga glasa) reče: 'Povikao sam najglasnije što sam mogao: 'Gdje su oni što bijahu ispod drveta?' A zatim nastavlja i kaže: 'Tako mi Allaha, kada su čuli moj glas, oni su se vratili brže nego što se krava vrati svome teletu!' Povikaše: 'Odazivamo se, odazivamo se!' Žestoko se sukobiše sa nevjernicima, a među ensarijama se čulo: 'O ensarije, o ensarije!' Potom je poziv bio upućen samo pripadnicima plemena Benul-Haris ibnul-Hazredž: 'O Benul-Haris ibnul-Hazredž, o Benul-Haris ibnul-Hazredž!' Poslanik je, kao da se propinje, promatrao sa svoje mazge kako se bore, pa reče: 'Tako bude kada se boj rasplamsa'. Potom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uze kamenčiće i bacajući ih u lice nevjernika reče: 'Budite poraženi, Gospodara vam Muhammedova!' Abbas reče: 'Otišao sam da pogledam, i vidjeh da je borba onakva kakva je i bila. Ali, tako mi Allaha, samo što ih je gađao kamenčićima, ja ugledah kako njihova snaga klone i kako se oni povlače.'"

Bitka na Hunejnu je bila protiv plemena Hevazin i njegovih saveznika, koji su bili vješti strijelci. Dogodila se poslije osvojenja Meke. Muslimana je bilo više, i neki od njih rekoše: "Nećemo biti poraženi od malobrojnijih od sebe". Pouzdali su se u ove riječi, a među njima je bilo onih koji su bili umorni. Hevazin ih je obasuo

³³ Misli se na one koji su pod drvetom, na mjestu zvanom Hudejbija; na one koji su dali prisegu poznatu kao "Be'atur-ridvan". Bilo ih je stotinu četrnaest. Tu su se obavezali na smrt. Allah je znao za vjerovanje i iskrenost njihovih srca, pa je zbog toga bio njima zadovoljan. U sahih-hadisima se bilježi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*U Džehennem neće ući niko ko je pod drvetom dao prisegu.*"

kišom strijela, pa su se ashabi počeli povlačiti. Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Abbasu da pozove “one ispod drveta”. Odazvali su se riječima: “Odazivamo se, odazivamo se!” Zatim je pozvao ensarije, a potom i pleme Benul-Harisa ibnul-Hazredža. Svi su se oni žurno odazvali pozivu Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, glasnika. Allah, dž.š., im podari pobjedu i ratni plijen. Tako Hevazin bijaše poražen. Neki od njih pobjegoše prema Taifu: jedni prema Nahli, a drugi prema Evtasu. Allah je bio zadovoljan plemenitim ashabima. Neka nam Allah učini korisnim ove primjere istinskog vjerovanja u poslušnosti prema onome što naredi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

6. Primjer ensarijke koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaprosio za Džulejbiba, radijallahu anhu:

Prenosi se od Enesa, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaprosio ensarijku od njenog oca za Džulejbiba, r.a. Otac reče: “Sačekaj dok se posavjetujem sa njenom majkom”. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: “U redu, neka tako bude”. Čovjek ode i o tome obavijesti ženu. Žena to kategorično odbi, a djevojka reče: “Zar ćete odbiti Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, naredbu? Ako je on sa njim zadovoljan, oženite ga!” To je smirilo roditelje koji rekoše: “U pravu si!” Čovjek ode do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i reče mu: “Slažemo se”. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: “I ja sam njime zadovoljan”. Enes kaže: “Tako se ona udala za Džulejbiba koji ode sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, tragom jednog od njegovih pohoda u kojem poginu, a oko njega su bili mnogobošci koje je on ubio”. “Ona je kasnije”, kaže Enes, “bila jedna od najbogatijih osoba u Medini.”

U drugoj predaji se kaže: “Među ensarijkama nije bilo žene sa obilnijom nafakom od nje.”³⁴

Ibnul-Esir kaže: “Džulejbib je ensarija koji se spominje u hadisu koji prenosi Ebu-Berze el-Eslemi o Poslanikovoju udaji jedne ensarijke. Bio je niskog rasta i zdepast, što se nije sviđalo roditeljima djevojke. Djevojka je, čuvši Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, želju, proučila Allahove riječi:

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ﴾

³⁴ *Mehasinut-te'vil* (13/262). Hadis bilježi Ahmed.

“Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svome nahođenju postupiti.” (El-Ahzab, 36.)

Rekla je: ‘Zadovoljna sam i predajem se onome sa kim je zadovoljan Allahov Poslanik’. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, joj zbog toga proučio slijedeću dovu: ‘Gospodaru moj, obaspi je svakim dobrom i život joj nemoj učiniti teškim’. Bila je jedna od najbogatijih ensarijki.”³⁵

Ovo je primjer istinskog vjerovanja u ljubavi, poslušnosti i zadovoljstvu sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Junakinja ovog primjera je žena ensarijka koja je bila zadovoljna Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, izborom i koja je osporila nezadovoljstvo svojih roditelja sa tim prijedlogom. Džulejbib je bio niskog rasta, ali Allah ne gleda u izgled ljudi, nego u njihova srca i djela.

Džulejbib je bio dostojan ove ensarijke, vlasnice ovog istinskog primjera vjerovanja. I za njega je vezan jedan primjer istinskog vjerovanja u trudu i žrtvi. Prenosi se od Berza el-Eslemija da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u jednoj od svojih bitaka, pa je, nakon završetka bitke, upitao: “Jeste li izgubili nekoga?” Rekoše: “Izgubili smo toga i toga”. Poslanik im reče: “Ali ja sam izgubio Džulejbiba”. Nađoše ga pored sedam neprijatelja koje je ubio prije nego je bio ubijen. Kada su o tome obavijestili Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on reče: “Ubio je sedmericu, pa je bio ubijen; on je moj i ja sam njegov”. Potom mu ispružiše ruke i staviše ga na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, ruke. On ga je držao sve dok mu ashabi mezar ne iskopaše. Nije imao drugog ležaja osim Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ruku, sa kojih je spušten u kabur. Ne spominje se kupanje prije ukopa.”³⁶

Možda bi više priličilo da smo primjer Džulejbiba spomenuli pri govoru o žrtvi i žrtvovanju, ali smo ga ovdje spomenuli s namjerom da upotpunimo kazivanje o njegovoj supruzi ensarijki. Allah je Onaj Koji daje uspjeha u pokornostima i Onaj Koji upućuje ka najvećim stepenima (deredžama).

³⁵ Ibnul-Esir el-Džezeri, *Usdul-gabeti* (1/348). Pogledaj: Ibn-Hadžer, *El-Isabetu* (1/253).

³⁶ Muslim, *Fadailus-sahabeti*. En-Nevevi, komentirajući Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: “*On je moj i ja sam njegov*”, kaže: “Naglašeno je značenje istovjetnosti njihovog puta i njihove sličnosti u pokornosti Allahu, dž.š.”

7. Ebu-Bekrovo slanje Usamine vojske, radi poštovanja prema Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi:

Pojedini ashabi, među kojima je bio i Omer, r.a., su zbog napuštanja islama (riddeta) pojedinih Arapa beduina tražili da se ta vojska ne šalje.

Ibn-Kesir, rahimehullah, kaže: "Poglavlje o slanju vojske Usame b. Zejda. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio pokret prema mjestu Tehumul Beka, u Šamu, u kojem su ubijeni Zejd b. Harise, Dža'fer i Ibn-Revaha, s ciljem da napadnu to mjesto, a potom da se ulogore u mjestu zvanom El-Džeref. U toj vojsci je bio i Omer, r.a. Neki tvrde kako je u njoj bio i Ebu-Bekr, ali se zna da je njega Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izuzeo iz toga pohoda kako bi umjesto njega ashabima klanjao kao imam. Tamo su bili onda kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, teško razbolio. Vijest o njegovoj smrti im je teško pala. Stanje je postalo jako teško: Medinom se širilo licemjerstvo, okolna mjesta su se odmetnula od islama; drugi, opet, odbiše Ebu-Bekru predati zekat... Džuma-namaz se klanjala samo u haremima Medine i Meke. Buhari bilježi od Ibn-Abbasa da je selo Džuvejs, u Bahrejnu, bilo prvo selo u kojem se klanjala džuma-namaz nakon što su se ljudi vratili istini. Pleme Sekif, iz Taifa, bilo je odano islamu i nije se, poput drugih, odmetnulo od islama u ovim teškim događajima. Ovdje se želi reći slijedeće: Mnogi su savjetovali Ebu-Bekru da nakon ovih nemilih događaja ne šalje vojsku na čelu sa Usamom, nego da je upotrijebi za ono što je njemu korisnije. Jer, ta je vojska bila spremljena za vrijeme normalnih okolnosti. Omer, r.a., je bio jedan od onih koji su tako mislili. Međutim, Ebu-Bekr je odlučno odbacio takvu mogućnost, rekavši: 'Tako mi Allaha, neću odvezati nijedan čvor koji je zavezao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, makar nas ptice grabljivice kljuvale ili divlje zvijeri hodale Medinom, makar psi hodali ispred nogu majki vjernika! Ja ću opremiti Usaminu vojsku i naredit ću čuvarima da bdiju nad Medinom!' Slanje te vojske predstavljalo je veliku dobit za muslimane, uprkos situaciji u okviru koje se sve to dogodilo. U svako mjesto, kroz koje je prošla, vojska je unijela strah, a stanovnici su govorili: 'Ovi su izašli samo zato jer su jaki i moćni'. Vojska je ostala četrdeset, a po nekim predajama sedamdeset dana van granica Medine. Vratili su se kao pobjednici i sa bogatim plijenom. Potom ih je poslao sa preostalim muslimanima da se bore protiv odmetnika i onih koji su odbili predati zekat."³⁷

³⁷ *El-bidaje ven-nihaje* (6/343).

Ovo je primjer istinskog vjerovanja Iskrenog, Ebu-Bekra, koji je bio jedan od najupućenijih ashaba u namjere Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i osoba koja ga je najviše poštivala. Mnogi ashabi, među kojima je bio i Omer, r.a., su smatrali korisnijim da se Usamina vojska ne šalje na sjever Arapskog poluostrva prije nego se obračuna sa onima koji su se odmetnuli od vjere. Ali Iskreni (Es-Siddik) odbi neizvršenje bilo koje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe. Bereket Ebu-Bekrovog poštivanja Poslanikove naredbe je bio u tome da se sve događalo onako kako je Ebu-Bekr i zamislio. Usamina vojska je uplašila arapska plemena, pa se mnoga od njih vratiše u okrilje islama.

Tako to biva: prepuštanje Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi, a i poštivanje sunneta, donosi muslimanima svaki bereket i dobro, makar se razumu – pomoću kojeg mjerimo korist i štetu – učinilo drugačije. Povođenje za razumom, taj “interes pozivanja (da’veta)”, postalo je idolom (kipom) koji se obožava mimo Allaha. Ljudi olahko shvataju slijeđenje sunneta i poštivanje onoga što Šerijat poštuje. A sve zbog navodnog interesa pozivanja (da’veta). Kakav je interes u nečemu što je oprečno sunnetu, kada se zna da je Uzvišeni Allah rekao:

﴿ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾

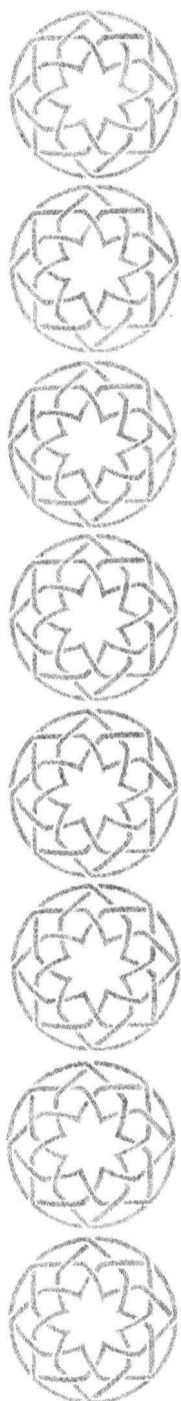
“Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovom da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe.” (En-Nur, 63.)

8. Omerovo, r.a., davanje prednosti Usami b. Zejdu nad svojim sinom Abdullahom, zbog Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, ljubavi prema Usami i njegovom ocu:

Prenosi se od Abdullah b. Omera, r.a., da je rekao: “Kada je Omer dao Usami b. Zejdu tri hiljade, a meni dvije hiljade i petsto, rekao sam mu: ‘Oče, zašto si Usami b. Zejdu dao tri hiljade, a meni dvije hiljade i petsto?! Tako mi Allaha, Usame nije učinio ništa što nisam i ja učinio, niti je njegov otac učestvovao u nečemu u čemu nije bio i moj otac!’ ‘To je istina’, reče mi, ‘ali ja sam svjedok da je njegov otac Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio draži od tvoga oca, i da je on njemu bio draži od tebe.’”³⁸

³⁸ Hadis bilježi Hakim (3/559), koji kaže: “Lanac prenosilaca mu je ispravan, ali ga Buhari i Muslim nisu zabilježili.” Ez-Zehebi se slaže sa Hakimom.

Ovo je primjer istinskog vjerovanja jednog od pravednih vladara, Omera, r.a. U njemu se jasno prepoznaje ljubav plemenitih ashaba prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a očito je i davanje prednosti onim osobama koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, više volio.

DRUGO POGLAVLJE

NEPOROČNOST I SUZDRŽAVANJE

A – OPASNOST ISKUŠENJA ŽENAMA

Nema sumnje da je muslimanski ummet meta cionista i krstaša, te da je žena jedno od najrazornijih oružja njegovog uništenja.

Kao što pojedine nemuslimanske vođe rekoše: “Prije će čašica i pjevaljka uništiti muhamedanski narod nego hiljadu topova. Potopite ga u ljubavi prema materiji i prohtjevima”.

U tome im je svesrdnu pomoć pružilo neznanje muslimana o svome Gospodaru i o svojoj vjeri, te njihove sekularne vlade kojima su muslimanski narodi iskušani. Te vlade se grčevito nastoje oduprijeti islamskom buđenju suprotstavljajući mu se raskalašenošću, golotinjom i grijешenjem.

Vrlo je čudno i gotovo nevjerovatno da nemuslimanski Zapad lansira satelite putem kojih emitiraju ateizam i raskalašenost, a da se muslimani naprosto takmiče u kupovini satelitskih antena pomoću kojih direktno primaju ono što uništava stid, ljubomoru i posljednje ostatke islama.

Kur'an ukazuje na opasnost iskušenja ženama, spominjući strast prema njima prije svih drugih strasti. Uzvišeni Allah kaže:

﴿زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ
وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْخَرْبِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ﴾

“Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni konji, stoka i usjevi. To su blagodati u životu na ovome svijetu; a najljepše mjesto povratka je u Allaha.”
(Ali Imran, 14.)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je još prije četrnaest stoljeća objasnio opasnost iskušenja sa ženama i rekao: *“Dunjaluk je sladak i privlačan (poput voća), a Allah vas je namjesnicima na njemu učinio i gleda kako postupate. Čuvajte se dunjaluka i čuvajte se žena, jer prva kušnja Benu-Israila su bile žene.”*³⁹

I rekao je: *“Poslije sebe za muškarce nisam ostavio veće iskušenje od žena.”*⁴⁰

³⁹ Muslim, Er-Rikak, (17/55).

⁴⁰ Buhari, En-Nikah, (9/137); Muslim, Er-Rikak, (17/54).

Pa je rekao: “Žena je avret” ⁴¹. *Kada izađe, šejtan je pažljivo promatra kako bi je zaveo i njome zavodio muškarce.*”⁴²

Kada znamo da je iskušenje ženama najveće iskušenje i da je strast prema ženama najveća strast, onda ne čudi da je kur’anski lijek za ovo iskušenje najoriginalniji. Sputavanje i nadzor strasti prema ženama je najbolje su regulirani u islamu koji onemogućava svako sredstvo i zatvara sva vrata zla kroz koja bi ono moglo doći do muslimana, pa da tako padne u blud ili u kušnju sa ženama. Šerijat zabranjuje blud i zatvara svaki put koji mu vodi.

Tako je zabranjeno gledati u ženu sa kojom nije dozvoljeno stupiti u brak. Zabranjeno je sa njom se osamiti i rukovati. Žena je obavezana nošenjem islamske odjeće (hidžaba). Nije joj dopušteno da namirisana hoda među muškarcima sa kojima može stupiti u brak, niti da im se obraća zavodljivim govorom. Između vjernika (mu’mina) i bluda (zinaluka) su postavljene ogromne zidine i vrata neprobojna. Musliman koji se dosljedno pridržava Allahovog zakona (Šerijata) i koji se zaustavlja na Njegovim granicama je u sigurnoj utvrdi i na sigurnom položaju. Svaka nepažnja i ravnodušnost prema Allahovim granicama narušava stabilnost tih utvrda, i zlo prolazi do njega.

Šejh Muhammed b. Ismail kaže: “Sada možemo pouzdano govoriti o slijedećoj nedvojbenoj istini: ako zastaneš nad zločinom kojim je “ugrižena” čast, “zaklana” čednost i “pogažen” ugled, ako zatim pratiš prve niti kojima je satkan ovaj zločin i pomoću kojih je olakšan njegov put, zasigurno ćeš naći pukotinu u toj ispletenoj mreži koju je Šerijat postavio između muškarca i žene. Kroz tu pukotinu je ušao šejtan. Istinu je rekao Uzvišeni Allah:

﴿وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا﴾
 يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ﴿

“Allah želi da vam oprost, a oni, koji se za strastima svojim povode, žele da daleko s Pravog puta skrenete. Allah želi da vam olakša – a čovjek je stvoren kao nejak biće.” ⁴³ (En-Nisa’, 27-28.)

⁴¹ Komentatori hadisa ovaj hadis tumače dvojako: jedni kažu da je sama žena avret, tj. nešto od čega se stidi i što treba pokriti; drugi pak kažu da na njoj ima dijelova tijela koji su avret. (nap. prev.).

⁴² Et-Tirmizi, Er-Reda’a, (1173). On kaže: “Hadis je hasen-garib.” El-Albani ga smatra sahih-hadisom. V. *El-Irva’ul Galil* (273).

⁴³ Muhammed Ahmed b. Ismail, *Avdetul-hidžab* (3/59-60). Vidi drugo poglavlje djela: *Ihtijatatul-islami liseddi zera’il fitneti bil mer’eti*.

B – ZNAČENJE NEPOROČNOSTI I SUZDRŽAVANJA

Ibn-Menzur kaže: “Neporočnost (el-iffetu) znači ostaviti sve ono što nije dozvoljeno i što nije lijepo.

U arapskom jeziku se ova riječ koristi za ustezanje od zabrana i niskih pobuda. Ona znači i ostavljenje i suzdržavanje. U Objavi se kaže:

﴿وَلْيَسْتَغْفِرِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا﴾

“I neka se suzdrže oni koji se nemaju mogućnosti oženiti.”
(En-Nur, 33.)

Komentirajući ovaj ajet, Se’alebi kaže: “Neka se kontrolira postom, jer je on zapreka (štit).”

U hadisu se kaže: “Onaj koji nastoji biti čestit, Allah ga čestitim i učini.”⁴⁴

Suzdržavanje znači tražiti neporočnost i krijepost, a to je ostavljanje zabranjenog (harama) i neprošenje od ljudi. Dakle, ko traži i obaveže se čestitošću i krepošću (iffet), Allah mu je i dadne.

Neki smatraju da je neporočnost strpljivost i čistoća od svega nepoštenog.⁴⁵ Neporočnost je vrhunska etika proistekla iz vjerovanja muslimana i muslimanke, i ukras na ovom i budućem svijetu. S njome oni čuvaju svoje vjerovanje (iman), osiguravaju svoju valjanost i ispravnost, stiču zadovoljstvo njihovog Gospodara, čuvaju se od grijšenja i Njegove srdžbe i štite svoju mladost i zdravlje.⁴⁶

Ibnul-Kajjim, rahimehullah, kaže: “Užitak neporočnosti je mnogo veći od užitka zadovoljenja tjelesne strasti. To je užitak kojem prethodi bol zarobljene duše, a zadovoljenje tjelesne strasti je potpuno suprotno tome.

Nekada davno, upravo kao i danas, ljudi su se ponosili neporočnošću. Neki od njih su rekli:

*“Kada god za strašću žudimo,
motivom takvaluka odvraćeni budemo.
I odakle je i došla, žudnja se vrati klonulo.”*

⁴⁴ Buhari, Ez-Zekat, (3/392), hadis prenosi Seid el-Hudri; Muslim, Ez-Zekat, (1053).

⁴⁵ *Lisanul-arebi* (5/3015).

⁴⁶ Jahja b. Sulejman el-Akili, *El-iffetu vel-isti’afafu*, str. 96., (sažetak).

Drugi reče:

*“Čeznem za svakim ciljem slave,
pred kojim mnogi posrnu.
Imetak trošim kada ga drugi ne daju,
neporočan sam i moćni prvak naroda.”*

Neftavejh je rekao:

*“Koliko sam bio sam sa onim što želim,
pa me je spriječio stid i strah od Allaha i oprez.”⁴⁷*

C – VRIJEDNOST NEPOROČNOSTI I SUZDRŽAVANJA

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلَيْسَتَغْفِرَ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾

“I neka se suzdrže oni koji se nemaju mogućnosti oženiti, dok im Allah iz obilja Svoga ne pomogne!” (En-Nur, 33.)

Ez-Zamahšeri kaže: “Riječ *vel-jeste’afif* znači: neka se potruži u neporočnosti (čestitosti) i kontroli duše (nefsa). Kao da onaj, koji teži neporočnosti, od svoje duše traži tu čestitost i na nju je podstiče. Sintagma “*Ve la jedžidune nikahan*” znači: mogućnost za brak. Moguće je da se riječju *nikah* misli na imetak potreban za brak. Izraz “... **dok im Allah iz obilja Svoga ne pomogne**”, predstavlja nadu i nagovještaj neporočnim osobama da će ih Allah učiniti bogatim, kako bi im bilo prijatnije iščekivanje i nada u nastojanju postizanja kreposti; da će im srca učvrstiti i pokazati kako je Njegova dobrota bliža neporočnim osobama i onima koji su dobri. Kako su samo divno poredane ove naredbe. Prvo je naređeno spuštanje pogleda, ono čime će se sačuvati od iskušenja i udaljiti od padanja u grijeh. Zatim je naređen brak pomoću kojeg se čuva vjera i sa kojim se na dozvoljen način (halalom) izlazi na kraj sa onim što je zabranjeno (haram). Potom se duša koja je sklona zlu, a nema materijalnih uvjeta za brak, odvraća od težnje za strašću, sve dok ne stekne potrebne uvjete za njega.”⁴⁸

⁴⁷ Revdatul-muhibbin, str. 344-347., (sažetak).

⁴⁸ Zamahšeri, *El-Keššaf* (3/237-238).

Ibn-Atijje kaže: "*Ista'fefe*, na oblik *istef'ale*, znači tražiti da se bude neporočan (čestit, nevin, pošten). U ovom ajetu Uzvišeni Allah naređuje svima koji nemaju neki od uvjeta za brak da traže neporočnost.

S obzirom da je preovladavajuća smetnja za brak materijalna neimaština, Allah je obećao da će iz Svog obilja učiniti takve osobe dovoljno bogatim. Na osnovu ovog tumačenja, traženje neporočnosti se odnosi na sve osobe koje nisu u stanju stupiti u brak, bez obzira na razloge koje ih u tome sprečavaju."⁴⁹

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَأَنْ يَسْتَغْفِرَ خَيْرٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

"...a bolje im je da budu krepodne. Allah sve čuje i zna."
(En-Nur, 60.)

Časni ajet govori o propisu odijevanja žena koje, zbog svoje starosti, nemaju potrebe za brakom. Nakon što im je Allah dozvolio da skinu svoje ogrtače (džilbab), koji se nose preko vela i košulje, Uzvišeni je rekao:

﴿وَأَنْ يَسْتَغْفِرَ خَيْرٌ لَهُمْ﴾

"...a bolje im je da budu krepodne".

El-Kasimi kaže: "To jest, to im je bolje od skidanja te odjeće, jer je to bliže stidu, a dalje od optužbe i loše pomisli. Zbog toga im je, u slučaju postojanja eventualne loše pomisli drugih ljudi o njima, obaveza takvu odjeću odjenuti, jednako kao i mladim ženama."⁵⁰

U obzir se uzima - kao što kaže ulema - općenitost izraza, a ne posebnost razloga. Dakle, ajet ukazuje na vrijednost traženje neporočnosti; to jest, svega što vodi čestitosti ili je čuva. Isto tako su objavljeni i drugi časni ajeti koji podstiču na neporočnost i suzdržavanje. Istina, u tim ajetima se direktno ne spominju riječi neporočnost i suzdržavanje.

Jedan od tih ajeta su i riječi Uzvišenog Allaha:

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾
﴿وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾

⁴⁹ Ibn-Atijje, *El-Muharrerul-vedžiz fi tefsiril-Kitabil-aziz* (10/498).

⁵⁰ *Mehasinut-te'vil* (12/234).

“Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim...” (En-Nur, 30-31.)

Dakle, obaranje pogleda je suzdržavanje, jer je njegovo obaranje sredstvo očuvanja stidnog mjesta i neporočnosti. Kao što reče pjesnik, oko je, kapetan srca:

*“Zar ne vidiš da je oko srcu kapetan?,
Sve što je očima milo, i srcu je pitomo.”*

Nespuštanje pogleda je izvor i uvod u činjenje bluda. Allah, dž.š., je naredio spuštanje pogleda kao oblik zabrane svih načina koji vode ka onome što je zabranjeno (haram). Sve ono što je iz predostrožnosti zabranjeno, postaje dopuštenim u slučaju sigurnog interesa. Tako Šerijat dopušta zaručniku da vidi ono što želi kod zaručnice, kao što Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: *“Pogledaj je, jer to će vas prije sjединiti!”*⁵¹

Isto tako je dozvoljen pogled iz potrebe, u svrhu liječenja i svjedočenja. Naravno, u skladu sa šerijatskim propisima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranjivao nespuštanje pogleda i nazvao ga bludom očiju, kada je rekao: *“Čovjeku je određen njegov udio bluda i nemoguće je da ga on ne poćini: blud očiju je pogled; blud ušiju je slušanje; blud jezika je govor; blud ruku je dodir; blud nogu je korak. Srce traži i priželjkuje, a polni organ to potvrdi ili opourgne.”*⁵²

Prenosi se od Džerira b. Abdullaha, r.a., da je rekao: *“Pitao sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o nenamjernom pogledu, pa mi reče: ‘Skreni pogled.’”*⁵³

En-Nevevi kaže: *“Iznenadni pogled je svaki pogled koji je nenamjerno usmjeren ka ženi sa kojom pravno nije dozvoljeno stupiti u brak. Takav pogled nije grijeh samo u slučaju kada se on momentalno usmjeri na drugu stranu. Neprekidan pogled je, prema ovom hadisu, grijeh, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio okretanje pogleda. Pored toga postoji i kur’anski ajet:*

⁵¹ Et-Tirmizi, En-Nikah, (1078); Nesai (6/69-70); Ibn-Madže, En-Nikah, (1865). Et-Tirmizi kaže: *“Hadis je hasen.”* El-Albani ga smatra sahih-hadisom.

⁵² Buhari, El-Isti’zan, (11/26); Muslim, El-Kader, (16/205-206); Ebu-Davud, En-Nikah, (2139); Ahmed (2/276).

⁵³ Muslim, El-Edeb, (14/139); Et-Tirmizi, El-Edeb, (10/229); Darimi, El-Isti’zan, (2/278); Ahmed (4/358-361).

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ﴾

“Reci vjernicima neka obore pogledé...” (En-Nur, 30.)

Islamski učenjaci su, govoreći o spuštanju pogleda, spomenuli slijedeće koristi od toga:

- pokoravanje naredbi Uzvišenog Allaha, kada se zna da je istinska sreća u pokornosti Njegovim naredbama, a istinska nesreća u njihovom nepoštivanju;
- spušten pogled daje osjećaj privrženosti Allahu, a njegovo nespuštanje osjećaj nemira i daljine od Allaha;
- on jača srce i čini ga radosnim, a “pušten” pogled ga čini slabim i tužnim;
- spušten pogled čini srce svijetlim i blistavim, a svijetlom srcu hrle sa svih strana glasnici dobra. Zbog toga Uzvišeni Allah, nakon riječi:

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ﴾

“Reci vjernicima neka obore poglede...” (En-Nur, 30.), kaže:

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ﴾

“Allah je izvor svjetlosti nebesa i Zemlje. Primjer svjetlosti Njegove je udubina u zidu u kojoj je svjetiljka...” (En-Nur, 35.)

Dakle, to je primjer Njegovog svjetla u srcu vjernika koji ispunjava naređeno, a kloni se zabranjenog;

- spušten pogled čovjeku otvara vrata znanja (nauke) i čini mu je lakšom. Nakon što srce postane blistavo (prosvijetljeno), u njemu se ogledaju suštine stvari i oslikavaju same informacije;
- spušten pogled šejtanu zatvara prolaz ka srcu, a “pušten” pogled mu omogućuje prolaz do srca. Šejtan mu uljepša ono što vidi i učini ga idolom kojem se srce predaje: on u srce ubaci požudu grijeha i u njemu upali žar prohtjevā.
- spušten pogled zabavi srce razmišljanjem i ibadetom, a “pušten” pogled vodi ka nemarnosti i slijeđenju strasti. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا﴾

“I ne slušaj onoga čije smo srce nehajnim prema Nama učinili, koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti.” (El-Kehf, 28.);

- osoba koja gleda baca strijele ciljajući srce, kao što pjesnik reče:

*"O ti, koji strijele oka silno odapinješ,
ti si žrtva onoga što odašilješ -zato, nemoj da pogodiš!
Odašiljalac pogleda oku lijeka traži.
Ukroti ga, jer će ti propast donijeti!"*

– osoba koja ne posluša Allahovu, dž.š., naredbu
i koja podigne pogled zasluži bol i tugu, kao što pjesnik reče:

*"Kada god si pogled poslao, da izviđač srcu bude,
prizori su te umorili. Jer, vidio si ono
što nikako nisi u stanju; jer, vidio si ono zbog čega
ni mrvicu malu barem ti strpljenja nemaš."*

– spuštanje pogleda je razlog postizanja svjetla razboritosti (besireta) i čovjeku daje sposobnost intuitivnog poznavanja (firaseta). Šah b. Šudža'a el-Kirmani je rekao: "Ko svoju spoljašnjost ispuni sa slijeđenjem sunneta, a svoju unutrašnjost sa stalnom samokontrolom (murakabom), i ko spusti pogled pred zabranama i sačuva dušu pred strastima, i kome dopušteno (halal) postane običajem – neće pogriješiti u svojoj procjeni (firasetu).";

– spušten pogled je garant od pada u zatočeništvo strasti. Neprijatelj se domogne srca tek nakon što ga obuzmu strast i prohtjevi. Potom ga zatruje i žestoko kazni, pa postane:

*"...poput vrapca u šaci dječaka,
što ga u propast nosi, dok se igra i zabavlja."*

– spušten pogled je sigurnost od pada u muke strasne opijenosti. Pogled je čaša vina, a strast je opojna supstanca toga vina. Rijetko je to da se može osvijestiti onaj ko je opijen strasnom ljubavi, a da se ne nađe u masi umrlih, ili u masi stradalnika koji se kaju.

Strast je neizlječiva bolest, kao što vladar vjernika, Alija, r.a., reče:

*"Na Zemlji nema nesretnijeg -
od zaljubljenog, iako on strast slatkom osjeća.
Stalno ga kako plače vidiš,
rastanka se bojeć' ili zbog aška.
Kada se udalje, on plače, iz žudnje za njima.
A i kada su i blizu, on opet plače,
strahujući od rastanka.
Oči mu suze pri susretu, a suze mu i pri rastanku."*

Od ajeta koji podstiču na neporočnost, i pohvaljuju neporočne osobe, spomenut ćemo slijedeće:

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَلِئِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾ فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾

“Ono što žele – vjernici će postići! Oni koji molitvu svoju ponizno obavljaju, i koji ono što ih se ne tiče izbjegavaju, i koji milostinju udjeljuju, i koji stidna mjesta svoja čuvaju – osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu; oni, doista, prijekor ne zaslužuju. A oni koji i pored toga traže, oni u zlu sasvim pretjeruju.” (El-Mu'minun, 1-7.)

﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَلِئِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ﴾

“I oni koji stidna mjesta svoja budu čuvali i živjeli jedino sa ženama svojim ili sa onima koje su u vlasništvu njihovu; oni, doista, prijekor ne zaslužuju.” (El-Me'aridž, 29-30.)

Ajeti u kojima se podstiče islamski način odijevanja, također, podstiču i na neporočnost, čestitost i čistoću. Oni podstiču na čistoću pojedinca i društva, kao u riječima Uzvišenog:

﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ﴾

“A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora. To je čistije i za vaša i za njihova srca.” (El-Ahzab, 53.)

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَابِيهِنَّ ذَلِكُمْ أَزْنَىٰ أَن يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ﴾

“O Vjerovjesniče, reci ženama svojim, i kćerima svojim, i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se. Tako će se najlakše prepoznati pa neće napastovane biti.” (El-Ahzab, 59.)

﴿وَلْيَضْرِبَنَّ بِخُمْرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ﴾

“I neka vela svoja spuste na grudi svoje.” (En-Nur, 31.)

Isto je i sa ajetima u kojima se podstiče na brak:

﴿وَأَنكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ﴾

“Udavajte neudate i ženite neoženjene, i čestite robove i robinje svoje.” (En-Nur, 32.)

Jer, uzrokom braka se, kao što reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: *“Najbolje spušta pogled i čuva polni organ.”*⁵⁴

Cijeli Šerijat je, zapravo, čistoća, neporočnost i očuvanje srca i drugih organa. Svaka osoba koja Šerijatu preda dušu dobije zauzvrat to da ga Šerijat očisti, uredi, čuva i štiti. Muslimanu ne preostaje ništa drugo osim da se preda Šerijatu, kao što se umrli (mejjit) preda rukama onog koji ga kupa (gasal). Islam muslimanu zabranjuje da gleda u haram, da se osamljuje sa ženom sa kojom bi pravno mogao stupiti u brak, da se sa njom rukuje, da je posjećuje i da sa njom putuje... Štaviše, islam zabranjuje da žena detaljno opiše svome mužu drugu ženu, zbog bojazni da bi se njegovo srce moglo vezati za nju.

Dakle, mnogo je vrata između bluda i muslimana odanog Allahovom zakonu (Šerijatu). Sve to je sa ciljem da musliman bude što dalje od grijeha i od neposlušnosti prema Allahu, dž.š. On se time ne udaljava samo od čina direktnog bluda nego se udaljava i od svih uzročnika bluda. Udaljava se i od svega što bi vjernika moglo dovesti do velikog grijeha, a samim tim i do Allahove srdžbe i kazne. Uzvišeni kaže:

﴿وَلَا تَقْرُبُوا الزُّنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾

“I što dalje od bluda, jer to je razvrat, kako je to ružan put!”
(El-Isra', 32.)

Zabranjen pogled, rukovanje, osamljivanje i posjećivanje žene sa kojom se pravno može stupiti u brak je ono što približava bludu. Uzvišeni Allah nije rekao: *“Ne činite blud...”*, nego je rekao:

﴿وَلَا تَقْرُبُوا الزُّنَىٰ﴾

“I što dalje od bluda...”⁵⁵.

⁵⁴ Buhari, En-Nikah, (9/8); Muslim, En-Nikah, (9/245-246).

⁵⁵ Ibnul-Kajjim, rahimehullah, u svome djelu *Revdatul muhibbine ve nuzhetul muštakine*, u poglavlju: “Iffetul muhibbine me’a ehibbaihim” (“Neporočnost zaljubljenih u odnosu na one koje vole”), spominje primjere takve neporočnosti. Svi ti primjeri, ili većina njih, ukazuju na čistoću od velikog grijeha bluda, ali ne ukazuju na krjepost od zabranjenog pogleda i zabranjenog osamljivanja. Posebno u riječima:

“S njom ništa što je zabranjeno nisam uradio, osim što sam usta razmaknutih zubi ljubio. Cjelivao joj usta neprestano, a duševne želje iz suzdržljivosti ostavljao.”

Nesumnjivo je da je ovo nedoličan govor. Kao da je Allah, dž.š., samo blud zabranio. Gdje je tu zabrana osamljivanja, gledanja, a pogotova poljupca i drugog? Allah neka oprostí šejhu Ibnul-Kajjimu, rahimehullah, koji je poznat po neporočnosti i bogobojznosti, i mi

Allah, dž.š., je zabranio blud i sve izgovore koji bi mogli odvesti do njega. Tako je muškarcu zabranio gledanje, osamljivanje i putovanje sa ženom sa kojom bi pravno mogao stupiti u brak. Ženi je zabranio razgoličenost i nepristojnost u odijevanju (teberrudž), miješanje sa muškarcima; zabranio joj je da namirisana i sa zavodljivim govorom izlazi pred njih.

Brojni hadisi, također, ukazuju na vrijednost neporočnosti i suzdržavanja. Ovdje ćemo spomenuti slijedeće:

– Ebu-Hurejre prenosi hadis u kojem Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *“Sedam vrsta ljudi Allah će zakloniti Svojim hladom na Dan kada nikakvog drugog hlada neće biti: pravednog vladara; mladića koji odraste u pokornosti Allahu; čovjeka čije je srce neprestano vezano za džamiju; prijatelje koji se vole samo u ime Allaha, takvi su kada se sastaju i razidu; čovjeka kojeg lijepa i ugledna žena pozove na blud, pa kaže: ‘Ne, bojim se Allaha!’; čovjeka koji udjeljuje milostinju, tako da mu lijeva ruka ne zna šta je desna udijelila, i čovjeka koji se sjeti Allaha u samoći, pa mu iz očiju suze poteku.”*⁵⁶

Jedna od sedam osoba koje će biti obradovane hladom Milostivog na Sudnjem danu, onda kada ljudi budu stajali na tom vreloj mjestu i kada se Sunce primakne njihovim glavama na udaljenost od svega jednu ili dvije milje, bit će i osoba koju lijepa i ugledna žena pozove na blud, pa joj odgovori riječima: “Ne, bojim se Allaha!”

En-Nevevi kaže: “Posebno je spomenuta ugledna i lijepa žena zbog prevelike želje za takvom ženom i zbog teškoće ostvarenja takve želje. Dakle, ona posjeduje oba svojstva, ugled i ljepotu, i uz sve to, ona je ta koja poziva na taj čin. Pri tome se i ne trudi da to postigne, naprimjer, zavodjenjem. Strpiti se pred takvim iskušenjem zbog straha od Allaha, uprkos njenom otvorenom pozivu na blud, položaju i ljepoti, jeste najuzvišenije stanje i najveća pokornost. Za takav postupak je Allah pripremio Svoj hlad. Pod pojmom *ugledna* se misli na ženu časnog i plemenitog porijekla, a pod pojmom *pozove* se misli da ga ona pozove na blud sa njom. Ovo je ispravno značenje hadisa. El-Kadi spominje dva moguća značenja ovih riječi;

ga takvim i smatramo. Šejhul-islam Ibnul-Kajjim je osoba mila našim srcima, ali nam je istina draža od njega. Koliko ga mi poznajemo, trebao je izostaviti ovaj dio u svojoj knjizi. Ako je to već spomenuo, onda je to trebalo biti isključivo radi upozorenja i opomene.

⁵⁶ Buhari, El-Ezan, (2/168); Muslim, Ez-Zekat, (1031).

jedno od njih je ovo spomenuto značenje i ono je ispravnije. Drugo značenje bi bilo da ga je ona pozvala da je oženi, pa se on pobojavao da neće biti u stanju izvršavati sve obaveze prema njoj. Njega je strah od Allaha zabavio od ovosvjetskih užitaka i prohtjeva.”⁵⁷

Od Ebu-Seida el-Hudrija, r.a., se prenosi da je jedna grupa ensarija tražila milostinju od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je on dao. Zatim su ponovo tražili, a on im je opet dao što su tražili, sve dok im nije podijelio sve što je imao. Zatim im rekao: *“Sve što budem imao od dobra (imetka) ja ću vam podijeliti i ništa od vas neću sakriti. Ali, ko traži i želi čednost, Allah će mu je podariti; ko traži i želi neovisnost, Allah će ga učiniti neovisnim (bogatim). Ko god se puno suzdržava i trpi, Allah će mu pomoći da bude strpljiv. Nikome nije dat bolji i obilniji dar od sabura.”*⁵⁸

En-Nevevi kaže: “Ovaj hadis je podsticaj na čednost, zadovoljstvo i strpljivost na životnim teškoćama i brojnim ovosvjetskim neugodnostima.”⁵⁹

Poznato je da se u obzir uzima općenitost izraza, a ne posebnost razloga. Otuda, Allah, dž.š., olakša puteve svakoj osobi koja traži neporočnost i čezne za njom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Ko god traži dobro, dadne mu se; a ko god se čuva zla, bude sačuvan.”*⁶⁰

Prenosi se da je Abdullah b. Omer, r.a., rekao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je ispričao slijedeće: *“Zaputila se trojica ljudi od prijašnjih naroda na dalek put te ih zateče noć pored jedne pećine u koju uđu da bi u njoj prenoćili. Međutim, jedna stijena se odroni i potpuno zatvori ulaz u pećinu. Oni tada jedan drugome rekoše: ‘Jedini način da se spasimo iz ove situacije je da zamolimo Allaha, dž.š., da ukloni ovu stijenu zbog naših dobrih djela koje smo učinili’. Jedan od njih reče: ‘Allahu dragi, ja sam imao stare i iznemogle roditelje i nikad nisam prije njih nahranio niti napojio svoju djecu, niti svoju porodicu i slugu. Jednog dana tražio sam bolju pašu svome stadu, pa im nisam došao na vrijeme, te sam ih, nakon što sam im namuzao mlijeka i donio, našao da spavaju. Nezgodno mi je bilo da ih probudim, ali i da prije*

⁵⁷ Šerhun-Nevevi ala sahihi Muslim (7/171).

⁵⁸ Buhari, Ez-Zekat, (3/392); Muslim, Ez-Zekat, (1053).

⁵⁹ Šerhun-Nevevi ala sahihi Muslim (7/205).

⁶⁰ El-Hatib, Tarihul-Bagdad, (9/127). El-Albani ga smatra hasen-hadisom.

njih nahranim i napojim svoju porodicu i svoje robove. Zato sam čekao sa sudom u svojoj ruci i gledao kada će se sami probuditi, i tako sam stajao sve do zore. Djeca su oko mojih nogu plakala od gladi. Zatim su se probudili i popili svoj dio mlijeka. Dragi Allahu, ako sam ja to učinio isključivo radi Tebe, a ni radi čega drugog, onda nam odmakni ovu stijenu sa ulaza ove pećine u kojoj smo mi! Stijena se malo maknu, ali ne toliko da bi mogli izaći pored nje.

Drugi od njih reče: 'Allahu dragi, ja sam imao jednu bližnju rodicu, koju voljeh više od cijelog svijeta. Poželio sam je imati, ali ona mi to ne dopusti. Jedne godine je zavlitala jaka glad, te mi ona tada dođe i zatraži pomoć. Ja joj dadoh sto dvadeset zlatnika, ali pod uvjetom da mi se dopusti. Ona na to pristade. I kada sam joj se približio, reče mi: 'Boj se Allaha, i ne raskidaj moje djevičanstvo bespravno! Na to sam se ja odmakao od nje, iako mi je bila najdraža na svijetu, i ostavio joj zlato koje sam joj bio dao. Allahu dragi, ako sam ja to uradio isključivo radi Tebe, spasi nas ove naše nedaće u kojoj se nalazimo!' Stijena se ponovo malo pomjeri, ali ne toliko da bi mogli izaći.

Treći od njih reče: 'Allahu dragi, ja sam držao najamnike. Svima sam odmah zasluženu nagradu plaćao, osim jednom čovjeku. On je pobjegao s posla i otišao prije prijema svoje plaće. Ja sam tu njegovu plaću pošteno uložio tako da se njegov imetak namnožio. Nakon izujesnog vremena mi je došao i zatražio svoju plaću koja mu je ostala kod mene. Ja sam mu na to odgovorio: 'Sve što ispred sebe vidiš od ovog blaga: deva, stoke, ovaca i robova, tvoje je! On mi tada reče: 'Robe Božiji, ne izigravaj se sa mnom!' 'Ne izigravam se sa tobom', rekoh mu ja, na šta je on uzeo sav taj imetak i otjerao ga, a da meni nije ništa ostavio. Allahu dragi, ako sam ja to isključivo radi Tebe učinio, spasi nas ove naše nevolje u kojoj se nalazimo! Stijena se tada potpuno pomjeri, te oni iziđoše iz pećine i odoše dalje.'"⁶¹

Albani kaže: "Drugi je zatražio spas svojim nečinjenjem bluda sa rodicom koju je volio najjačom ljubavlju kojom muškarac može voljeti ženu. On to nije učinio onda kada je mogao to učiniti, nakon što mu se ona zbog gladi i potrebe predala. Ali, ona ga je podsjetila na Allaha, pa se srce sjetilo, a organi su se pobojali. Nakon toga je ostavio i nju i zlato koje joj je dao.""⁶²

⁶¹ Buhari, El-Idžare, (4/525-526).

⁶² *Et-Tevessul enva'uhu ve ahkamuhu*, str. 35.

Ovom kazivanju sličí kazivanje o čovjeku po imenu El-Kifl, koje bilježi Et-Tirmizi u svome *Sunenu*: “Prenosi se od Ibn-Omera da je rekao: ‘Ne bih vam kazivao ovaj hadis da ga nisam čuo jednom, dva puta (pa je brojao do sedam), pa i više puta, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘U Benu-Israilu je bio čovjek po imenu El-Kifl koji se nije ustručavao od činjenja bilo kojeg grijeha. Došla mu je jedna žena i on joj dade šezdeset zlatnika da sa njim blud počini. Kada je zagrlí onako kako suprug zagrlí svoju suprugu, ona, zbog straha od Allaha, zadrhta i zaplaka. ‘Zašto plačeš? Zar sam te prisilio na to?’, upita je on. ‘Nisi’, odgovori mu ona, ‘ali ovo je nedjelo koje ja nikada ranije nisam počinila. Samo me je nužda na ovo natjerala’. El-Kifl joj reče: ‘Radiš ovo iz nužde i nikada prije to nisi radila?! Odlazi, a novac zadrži!’ Potom reče: ‘Allaha mi, poslije ovog više nikada neću biti Allahu neposlušan’. Te noći je umro, a na njegovim vratima slijedećeg jutra je pisalo: ‘Zaista je Allah oprostio El-Kiflu.’”⁶³

Prenosi se od Ebu-Hurejre, r.a., da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Allah je Sebi stavio u obavezu da će pomoći trojici: onome koji se oženi kako bi sačuvao svoju nevinost (čednost), robu koji novcem želi od vlasnika kupiti vlastitu slobodu i borcu (gazi) na Allahovom putu.*”⁶⁴

Profesor Husejn Selim Esed kaže: “Allah, dž.š., je spomenuo šta je sve potrebno vjerniku za neporočnost: čuvanje polnog organa, oslobađanje, jamstvo i uzdizanje Allahove riječi. Obavijestio nas je da se ove dužnosti ne mogu ispuniti bez materijalnih sredstava. Zbog toga je Seid ibnul-Musejjib rekao: ‘Nema dobra u onome koji ne voli imetak. Njime čovjek robuje svome Gospodaru, ispunjava preuzete obaveze (emanete), štiti sebe i biva neovisan od drugih ljudi.’”

⁶³ Et-Tirmizi, El-Kijametu, (2627). On kaže: “Hadis je hasen.” Isti hadis bilježe Šejban i drugi od E’ameša, kao predaju koja seže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tj. kao merfu-hadis; neki ga, opet, prenose od E’ameša, ali ne kao merfu-hadis. Ovaj hadis bilježi i El-Hakim (4/254-255), a Ez-Zehebi ga smatra sahih-hadisom. El-Albani ga u svome djelu *Daifu Sunenit-Tirmizi*, hadis broj 448, smatra slabim (daif) hadisom.

⁶⁴ Ahmed (2/251, 437); Nesai, En-Nikah, (6/61); Et-Tirmizi, Fadailul-džihadi, (1655); Ibn-Madže, El-Itk, (2518). El-Albani ga u svome djelu *Gajetul-meram*, pod rednim brojem 210, ocjenjuje kao “hasen”.

Prije, a i poslije toga svega, mora postojati Allahova pomoć. On je taj Koji ima volju, Onaj kojem se ne može suprotstaviti, On ima moć koja se ne može ograničiti. Allah se smilovao onome koji je rekao:

*“Ako mladić ne bude imao od Allaha pomoći,
prvo što će mu zlo nanijeti jeste njegov idžtiḥad.”*⁶⁵

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

*“Ko mi garantira neporočnost spolnog organa i jezika,
ja mu garantiram Džennet.”*⁶⁶

Prenosi se od Ebu-Umame da je jedan mladić došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: “Allahov Poslaniče, dozvoli mi da činim blud!” Ashabi, grdeći ga, krenuše prema njemu, govoreći mu: “Stani, stani!” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im reče: “Pustite ga!” Pa ga pustiše blizu njega, a on mu reče: “Sjedi”. Upita ga:

- Da li bi volio da neko učini blud sa tvojom majkom?
- Tako mi Allaha, ne bih! Allah mi dao da zbog tebe umrem!
- I drugi ljudi isto tako ne vole da se to radi sa njihovim

majkama.

- A da li bi volio da neko učini blud sa tvojom kćerkom?
- Tako mi Allaha, ne bih! Allah mi dao da zbog tebe umrem!
- I drugi ljudi isto tako ne vole da se to radi sa njihovim

kćerima.

- A da li bi volio da neko učini blud sa tvojom sestrom?
- Tako mi Allaha, ne bih! Allah mi dao da zbog tebe umrem!
- I drugi ljudi isto tako ne vole da se to radi sa njihovim

sestrama.

- A da li bi volio da neko učini blud sa sestrom tvog oca?
- Tako mi Allaha, ne bih! Allah mi dao da zbog tebe umrem!
- I drugi ljudi isto tako ne vole da se to radi sa sestrama njihovih

očeva.

- A da li bi volio da neko učini blud sa sestrom tvoje majke?
- Tako mi Allaha, ne bih! Allah mi dao da zbog tebe umrem!
- I drugi ljudi isto tako ne vole da se to radi sa sestrama njihovih

majki.

Potom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavi svoju ruku na

⁶⁵ Ebul Ja’la el-Mevsili, *Musned* (11/411).

⁶⁶ Buhari, Er-Rikak, (11/308); Et-Tirmizi, Ez-Zuhd, (9/248).

njegovu, i reče: "Dragi Allahu, oprosti mu grijehе, očisti mu srce i sačuvaj ga od bluda". Nakon toga događaja, ovaj mladić se više nije okretao za bilo čim.

D – MOTIVI NEPOROČNOSTI I SUZDRŽLJIVOSTI

Nesumnjivo je da se svaki musliman dužan okтити dobrotama, a udaljiti od manjkavosti i nevaljalosti. Kada se vjerniku uputi poziv na dobro, poželi ga, a ako se zaplaši zlom, pobjegne od njega. Nikakve koristi nema od osobe koja ne uvažava upozorenja i ne sluša naredbe.

A koji su to motivi neporočnosti i suzdržljivosti?

Ibnul-Kajjim, rahimehullah, kaže: "Ova skupina ljudi ima motive svoje neporočnosti, od kojih su najjači:

– Veličanje Silnog Allaha, a potom čežnja za lijepim hurijama u Džennetu. Svaka osoba koja se preda ovosvjetskim zabranjenim užicima bit će uskraćena onosvjetskih uživanja sa lijepim hurijama. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *"Muškarac koji obuće svilenu odjeću na dunjaluku, neće je obući na ahiretu; osoba koja na dunjaluku pije vino, neće ga piti na ahiretu."*⁶⁷ Allah, dž.š., neće dopustiti čovjeku da spoji između uživanja u onome što je na ovome svijetu zabranjeno – od vina, svile i žena – sa uživanjem u tome na onome svijetu. I zato, neka čovjek izabere jedno od ta dva uživanja, i neka u svojoj duši dadne prednost jedim od njih. Osobi koja se odala ovosvjetskim dobrima i užicima, Allah neće dati ista uživanja kao osobi koja je na dunjaluku "postila" od njih, iščekujući da se "iftari" sa njima onda kada se sretne sa Allahom. Niži stepen od ovoga je da čovjek sve to ostavi zbog straha od kazne. Zatim dolazi stepen napuštanja svega toga zbog straha od sramote i klevete.

Motiv neporočnosti i suzdržavanja može biti i:

- neporočnost i čistoća onoga koga volimo;
- sramežljivost, bojažljivost i poštovanje prema toj osobi;
- žudnja za lijepim spomenom i ugodnim razgovorom;
- zadržavanje stečenog ugleda, poštenja i snage u očima voljene osobe i drugih ljudi;

⁶⁷ Buhari, El-Libas, (10/296); Muslim, El-Libas, (8/201). Naravno, to neće biti vino kao što je vino na ovom svijetu. Ono neće opijati kao što opija ovo vino! (nap. prev.).

– plemenitost karaktera, držanje do svoga dostojanstva i uzvišenih ciljeva;

– užitek ispunjenja želje za neporočnošću, jer je slast čednosti veća od slasti bluda. Neporočnosti prethodi bol sputavanja duše, a nakon toga uslijedi osjećaj užitka. Sa nemoralom je situacija potpuno obrnuta.

Spoznaja o opasnosti i štetnosti posljedica zabranjenih užitaka i da se poročnost (razvrat) akumulira kroz svako zlo.”⁶⁸

– Spoznaja da sve ono što je suprotno neporočnosti, tj. nemoral, blud i razvrat, jeste zlo, grijeh i bol.

Semure b. Džundub prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Prošle noći sam usnio dvojicu ljudi koji mi dođoše i sa sobom me povedoše. Krenuh sa njima do kuće nalik na peć – vrh joj je tijesan, a dno prostrano. Ispod nje je gorjela vatra, a u njoj su bili muškarci i žene. Kada bi se vatra pojačala, oni bi se podigli toliko kao da će iz nje izaći, a kada bi se vatra stišala, oni bi se nazad vratili. Upitah: ‘Ko su ovi?’ ‘Bludnici’, bi mi rečeno.”*⁶⁹

Grijeh tih ljudi je bio počinjen donjim dijelovima njihovih tijela, pa im je vatra dolazila ispod njih. Žar strasti bi ih, s vremena na vrijeme, obuzimao na dunjaluku pa bi se grijehu prepuštali. I svaki put kada bi htjeli izaći iz griješenja, Allahu se pokajati i krenuti ka sferi pokornosti – ponestalo bi im motivacije i želje. Ophrvale bi ih strasti, i oni bi se njima iznova predali. Tako im je i u zagrobnoj (berzehskoj) peći: nakon svakog pokušaja izlaska iz nje, bivaju u nju iznova vraćeni.

A da su se prošli grijeha i da su se pokajnički vratili Allahu, sigurno bi iz peći izašli, ili u nju ne bi nikad ni ušli. Kao što Allah, dž.š., opisujući robove Milostivog, kaže:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ۖ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ۖ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

“I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kada pravda zahtijeva, i koji ne bludniče; a ko to radi, iskusit će kaznu. Patnja će mu na onome svijetu udvostručena biti i vječno će u njoj ponižen ostati, osim onih

⁶⁸ Revdatul-muhibbin, str. 343-344.

⁶⁹ Muslim, El-Dženaiz, (3/251-252). Et-T’abir, (12/438-439).

koji se pokaju i uzvjeruju, i dobra djela budu činili, Allah će njihova hrđava djela u dobra promijeniti – a Allah prašta i samilostan je.”
(El-Furkan, 68-70.)

U dva *Sahiha* se bilježi da je Abdullah b. Mesud, r.a., rekao:
“Upitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

- Koji grijeh je kod Allaha najveći?
- Da Allahu, koji te je stvorio, nekoga drugog ravnim smatraš.
- A onda?
- Da ubiješ svoje dijete zbog straha da se i ono hrani sa tobom.
- A onda?
- Da poćiniš blud sa ženom tvoga komšije.”⁷⁰

Pa je Allah, dž.š., kao potvrdu ovog hadisa, objavio kur’anski ajet:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا﴾

“I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kada pravda zahtijeva, i koji ne bludniće; a ko to radi, iskusit će kaznu.” (El-Furkan, 68.)

Prenosi se od Ebu-Hurejre, r.a., da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Sa trojicom Allah neće na Sudnjem danu govoriti. Neće ih očistiti (od grijeha), niti će u njih pogledati, i oni će biti strašno kažnjeni. To su: starac koji čini zinaluk (prostituciju), vladar koji mnogo laže i oholi siromah.”⁷¹

Kadija Ijad kaže: “Razlog tome je da je svaki od njih činio spomenute grijeha, a bili su daleko od njih; to im nije trebalo, a motivi za činjenje tih grijeha su bili slabi. Niko se za grijeha ne može opravdati. No s obzirom da u takvim okolnostima ne postoji uznemiravajuća nužda, a ni uobičajeni motivi, činjenje tih grijeha liči na prkos i nepoštivanje Allahovog prava, te se time čini grijeh prema Allahu samo zato da se čini grijeh.

Kako starac može činiti blud nakon što je intelektualno sazrio, vremenom spoznao i nakon slabljenja strasti prema ženama? On ima mnogo razloga da to ne čini onda kada mu je to dozvoljeno (halal), a on pored svega toga učini blud koji je zabranjen (haram). Taj grijeh nastaje kao posljedica vreline mladalačkog nagona, nedovoljne spoznaje, pobjede strasti i intelektualne nezrelosti i mladosti.”⁷²

⁷⁰ Buhari, Et-Tefsir, (8/429); Muslim, El-Iman, (2/80).

⁷¹ Muslim, El-Iman, (2/115).

⁷² Šerhun-Nevevi ala Sahihi Muslim (2/117).

Ibnul-Kajjim, rahimehullah, kaže: "Koliko je blud ogavan, najjasnije se vidi iz činjenice da je Allah, dž.š., pored Svoje apsolutne milosti, Šerijatom odredio najrigorozniju, najtežu i najsramotniju kaznu, i naredio da određen broj vjernika svojim prisustvom svjedoči sprovođenju kazne nad počiniocem bluda. Koliko je blud ružan razumije se i iz toga da je Allah, dž.š., stvorio određene životinje koje, uprkos činjenici da nemaju razuma, znaju da je to ružno. Tako Buhari u svome *Sahihu* bilježi da je Amr b. Mejmun el-Evdi rekao: 'U predislamskom periodu sam vidio majmuna kada je sa majmunicom počinio blud. Drugi majmuni su se okupili oko njih i kamenovali ih do smrti, i ja sam ih kamenovao.'"⁷³

Ibnul-Kajjim, rahimehullah, to rezimira slijedećim riječima: "Blud u sebi sublimira sva moguća zla: pomanjkanje vjere, odsustvo pobožnosti, nevaljalost i pomanjkanje ljubomore. Nemoguće je da bludnik bude pobožan, ispunjava obećanje, iskreno govori, čuva prijateljstvo, ili da bude istinski ljubomoran prema supruzi. Poslije bluda obavezno uslijedi Gospodarova srdžba koja se pogubno odražava na njegovu ženu i djecu.

Posljedice bluda mogu biti slijedeće:

- crnilo, tama, potištenost i odvratnost koja se jasno vidi na licu bludnika, koje je bez imalo svjetla na sebi;

- siromaštvo koje blud obavezno donosi sa sobom;

- nestajanje čestitosti kod bludnika, gubljenje ugleda pred Bogom i ljudima;

- oduzimanje najljepših svojstava, poput neporočnosti, dobročinstva i pravičnosti, a pridodavanje najgorih, poput (karakteristika) grješnika, razvratnika, bludnika i prevaranta;

- Oduzme mu se naziv "vjernik" (mu'min). Tako se u dva *Sahiha* kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Bludnik u vremenu činjenja bluda nije vjernik (mu'min).*"⁷⁴;

- bludnik se izlaže opasnosti da postane stanovnik peći u kojoj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio bludnike i bludnice⁷⁵;

- miris kojim je Allah, dž.š., opisao neporočne bude zamijenjen smradom sa kojim su opisani bludnici:

⁷³ *Revdatul-muhibbin*, str. 359. Hadis bilježi Buhari, Menakibul-ensar, (7/182).

⁷⁴ Buhari, El-Ešribetu, (10/30); Muslim, El-Iman, (2/41-42); Et-Tirmizi, El-Iman, (2625).

⁷⁵ Riječ je o hadisu kojeg smo ranije spominjali. Prenosi ga Semura, r.a., a bilježi Buhari.

﴿الْحَيَّاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ﴾

“Nevaljale žene su za nevaljale muškarce, a nevaljali muškarci su za nevaljale žene; čestite žene su za čestite muškarce, a čestiti muškarci su za čestite žene.” (En-Nur, 26.)

– Allah je zabranio svaku nevaljalost u Džennetu kojeg je učinio utočištem čestitih. U Džennet će ući samo ono što je dobro;

– otuđenost koju u srca bludnika usadi Allah, dž.š., i koja je identična onoj na licima bludnika. Na licu neporočne osobe je vidljiva prijaznost, srce mu je ispunjeno milinom, a u njegovom društvu se ljudi prijatno osjećaju. Na licu bludnika je vidljiva otuđenost, a ljudi u njegovom društvu osjećaju usamljenost;

– pomanjkanje poštovanja koje iščezava iz srcā porodice, prijatelja i drugih ljudi naspram bludnika. Bludnik je najprezrenija osoba u njihovim dušama i očima. Za razliku od bludnika, čestita osoba je omiljena i okružena poštovanjem drugih;

– bludnika svi promatraju kroz prizmu prevare i niko ga ne smatra povjerljivom osobom prema svojim svetinjama i svojoj djeci;

– smrad koji se širi oko bludnika, a kojeg osjeti svaka osoba čije je srce zdravo;

– skučenost i tjeskoba u prsima, jer se prema bludnicima ljudi ponašaju suprotno njihovim nastojanjima. Onaj koji traži užitke i životnu ljepotu u onome što je Allah zabranio, zasluži suprotno tome. Ono što je kod Allaha može se postići samo sa pokornošću. Allah, dž.š., nikad nije grijeh učinio uzrokom dobra. Kada bi razvratnik znao kolika je slast, sreća, širina u prsima i ljepota življenja u neporočnosti, uvidio bi kako je ono što ga je promašilo od užitaka mnogo veće od onoga što je od njih postigao. Da i ne spominjemo konačnu dobit i postizanje Allahove nagrade i počasti;

– bludnik se izlaže mogućnosti da propusti uživanje sa čistim hurijama u prekrasnim predjelima edenskih vrtova;

– blud ga hrabri na kidanje rodbinskih veza, nepoštivanje roditelja, zabranjenu zaradu, nepravdu, gubitak supruge i djece. Možda ga to na kraju odvede do krvoprolića, ili da, svjesno ili nesvjesno, potraži pomoć u magiji (sihru) ili širku. Ovaj grijeh se ne može učiniti bez skupine drugih grijeha koje učini prije ili za vrijeme činjenja bluda. Poslije bluda iz tih grijeha se izrode mnogi drugi grijesi. Blud je okružen vojskom grijeha prije njega i vojskom grijeha poslije njega; on je najveći dobavljač ovosvjetskog i onosvjetskog zla; on je naveća zapreka dunjalučkog i ahiretskog dobra. Ako se

blud zakači za čovjeka i on padne u njegovu zamku i mrežu, onda ga je teško savjetom spasiti ili lijekovima doktora liječiti. Njegovi zarobljenici se ne oslobađaju, niti se za njegove žrtve daje krvarina. Allah, dž.š., zbog bluda sigurno učini da blagodat nestane. Ukoliko čovjek bude njime iskušan, neka se slobodno oprostí sa blagodatima jer su one gost koji se brzo kreće i nestaje. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾

“To je zato što Allah neće lišiti blagostanja narod kome ga je podario, sve dok se on sam ne promijeni – a Allah sve čuje i sve zna.”
(El-En’am, 53.)

I kaže:

﴿ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِ مِن وَّالٍ ﴾

“A kad Allah hoće jedan narod kazniti, niko to ne može spriječiti; osim Njega nema mu zaštitnika.” (Er-Ra’d, 11.)⁷⁶

E – PLODOVI NEPOROČNOSTI I SUZDRŽAVANJA

Svaki plemeniti moral ima svoje plodove i vrijednost. Ovi plodovi se ne odnose samo na ovosvjetsku nagradu. Allah, dž.š., nam je odredio zakon po kojem ćemo postići sreću ovog i budućeg svijeta. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ فَمَن اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ ۖ وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَىٰ ﴾

“Od Mene će vam uputa dolaziti, a onaj ko bude slijedio uputu Moju neće zalutati i neće nesretan biti. A onaj ko okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživiti.” (Ta-Ha, 123-124.)

Tako je Allah, dž.š., zagarantirao upućenost, razboritost, udaljenost od tjeskobe i nesreće onome koji bude slijedio Njegovu uputu.

Allah, dž.š., također, svima koji budu u Njega vjerovali i radili dobra djela obećava ugodan dunjalučki život, uz svu onosvjetsku nagradu i blagodati. Uzvišeni Allah kaže:

⁷⁶ Revdatul-muhibbin, str. 360-363., (sažeto).

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَّىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

“Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili.” (En-Nahl, 97.)

Istinska sreća pripada onome koga je Allah uputio i prsa mu učinio prostranim za islam; onome koji se potpuno saživio sa Šerijatom i koji je upoznat sa svim njegovim pojedinostima. Ukoliko oni koji prihvate jedan dio Šerijata, a odbace drugi, ne nađu sreću vjerovanja (imana) ili slast privrženosti (iltizama) – neka za to krive sami sebe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Slast vjerovanja (imana) je osjetio samo onaj koji je zadovoljan da mu Allah bude Gospodar, islam vjera i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesnik i poslanik.”*⁷⁷

Mnoge osobe, čiji je udio u vjeri i nauci mali, misle kako je život bijeg iz dosade i slijeđenje prohtjeva duše i šejtana. Njihova neukost i glupost su njihovo opravdanje. Oni nisu našli slast vjerovanja, niti su ga okusili. Oni nisu osjetili užitak noćnog namaza, posta, učenja Kur’ana, bratskog susreta. Od svih užitaka, oni znaju samo za niske pobude i ovosvjetske prohtjeve. Kako takvima opisati slast neporočnosti i suzdržavanja? Ona se može samo srcem i osjetilima osjetiti, nikako očima vidjeti. Da bi shvatio plodove pokornosti (ta’ata) i obreda (ibadeta), vjerniku je dovoljno da spozna kako nam Allah, dž.š., nije ništa ozakonio, a da u tome nije dobro i prosperitet ovog i budućeg svijeta. Allah nema nikakve koristi od ljudskog robovanja (ibadeta) Njemu, niti Mu išta mogu nauditi njihovi grijesi. Uzvišeni Allah kaže:

﴿لَن يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَاؤها وَلَكِنَّ يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ﴾

“Do Allaha neće doprijeti meso njihovo i krv njihova, ali će Mu stići iskreno učinjena dobra djela vaša.” (El-Hadždž, 37.)

On, također, kaže:

⁷⁷ Muslim, El-iman, (2/3); Et-Tirmizi, El-iman, (2623).

Kadija Ijad kaže: “Značenje hadisa je slijedeće: Vjerovanje takve osobe je ispravno i on je sa njim zadovoljan. Jer, zadovoljstvo spomenutim stvarima ukazuje na postojanje spoznaje, razboritosti i radosti srca. Ono sa čime se zadovoljno, to jeste lahko. Tako i vjerovanje u srcu vjernika čini laskim pokornost Allahu, a Allah najbolje zna.” *Šerhun-Nevevi ala Sahihi Muslim* (2/3-4).

﴿وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾

“Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.” (Ali Imran, 144.)

Ljudi će jedino imati koristi od svoje pokornosti, i samo će oni imati štetu zbog svog grijehenja. Općenito promatrano, svaki ibadet i svaki segment islamske moralnosti imaju svoje dunjalučke i ahiretske plodove.

A koji su to plodovi neporočnosti i suzdržavanja?

1. Izbavljenje od ovosvjetske i zagrobne kazne zbog grijeha. Poznato je da i na ovome svijetu postoji kazna za grijeh, poput: osjećaja otuđenosti u srcu, uskraćenosti svjetlosti znanja (prosvijećenosti), uskraćenosti nafake, nestajanja ljubomore i stida, poniženosti, tjeskobe u prsima, tame kabura, uskraćenosti pokornosti (ta'ata), samozaborava, Allahovog, dž.š., i Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, prokletstva, nestanka sigurnosti i povjerenja, pojave bolesti i epidemija, nestanak bereketa, šerijatske sankcije itd. Spominjali smo kako će biti kažnjeni bludnici i bludnice u peći ispod koje će im vatra u kaburove dolaziti. Što se tiče ahiretske kazne, o njoj Svemogući Allah kaže:

﴿وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ

فِيهِ مُهَانًا﴾

“...i koji ne bludniče. A ko to radi, iskusit će kaznu; patnja će mu na onome svijetu udvostručena biti i vječno će u njoj ponižen ostati.” (El-Furkan, 68-69.)

2. Zadobijanje ovosvjetskih i ahiretskih plodova bogobojaznosti. Ne postoji ni najmanja sumnja da je neporočnost dio bogobojaznosti, a Allah, dž.š., je bogobojaznim obećao ugodne plodove.

- Ovosvjetski plodovi su: izlazak iz svakog vida tjeskobe, iznenadna opskrba, lahkoća i jednostavnost u svemu, olakšanje u sticanju korisnog znanja, posjedovanje svjetla razboritosti, ljubav Allaha, dž.š., i meleka, prihvaćenost na Zemlji, Allahova pobjeda i podrška, blagodati sa neba i iz zemlje, radosna vijest, to jest, istiniti snovi koje vidi dobri čovjek ili ga drugi vide u njima (snovima), sačuvanost od mržnje i spletkarenja neprijatelja, sačuvanost nekog potomstva Allahovom pomoći njima, primljenost djela, izbavljenje od dunjalučke kazne i sve ono što im Allah, dž.š., podari od poštovanja, časti i ugleda.

- Ahiretski plodovi su: praštanje grijeha, uzvišenost nad drugim stvorenjima na Sudnjem danu, Džennet kao nasljedstvo (miraz), postizanje najvećih stepena (deredža), sreća zbog prijatelja koje je volio u ime Allaha a sa kojima će zajedno ući u Džennet.⁷⁸

3. Jedan od plodova neporočnosti je i čistoća pojedinca i neiskvarenost društva. Neporočna osoba živi stabilnim društvenim životom; odlikuje se lijepim ugledom, spominje se po dobru, živi u sretnom braku; pokoravajući se Allahu, uživa u duhovnom miru; radosna je zbog Allahove blizine, užitka ibadeta, slasti vjerovanja (imana); svojim moralom, stidom, neporočnošću, pristojnošću, bogobojaznošću, nenametljivošću i strpljenjem obveseljava i usrećuje društvo u kojem živi. Reci mi, tako ti tvoga Gospodara, zar nije društvo sretno sa takvim ljudima?!

Da li je sreća društvene zajednice u pojedincima koji se naslađuju životom u mraku, zabranjeno meso jedu, ne vode brigu o zabranama i čija je jedina briga udovoljavanje strastima.⁷⁹

4. Spas od opakih bolesti poput side, sifilisa i genoreje koje pogađaju one koji se odaju strastima i hirovima, da nas Allah sačuva od poniženja.

5. Uvježbavanje suprotstavljanja prohtjevima. Allah, dž.š., je suprotstavljanje prohtjevima učinio jedinim putem koji vodi ka Džennetu, pa je rekao:

﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَبَىٰ النَّفْسَ الْهَوَىٰ ۖ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ﴾

“A onome koji je od stajanja pred Gospodarom svojim strepio i dušu od prohtjeva uzdržao, Džennet će boravište biti sigurno.”
(En-Naziat, 40-41.)

Poznato je da je Džennet okružen teškoćama, a Džehennem strastima. Ma šta stajalo pred vjernikom: uznemiravanje, ismijavanje, ugonjenje u laž, mučenje, ma koliko se duša opirala tome, neka se vjernik raduje dobru. To nije ništa drugo do džennetski put. Ma koliko mu se činili prihvatljivim prohtjevi koje duša priželjkuje, neka bude jako oprezan i neka se suzdrži. Vatra je vatra, molimo Allaha da nas sačuva bolne patnje i srdžbe Silnoga, Oprostitelja grijeha!

⁷⁸ Dokaze za ove plodove pogledaj u: Ahmed Ferid, *Et-takva, el-gajetul menšudetu ved-durretul mefkudetu*, str. 76-106.

⁷⁹ *El-iffetu ve menhedžul-isti'afaf*, str. 98-99., (sažetak).

6. Jedan od plodova neporočnosti je i uvježbavanje snage volje i odlučnosti činjenja pokornosti i ostavljanja grijeha. Osoba koja se može oduprijeti samom sebi (svome nefsu) u svakoj pokornosti Allahu snaži svoju volju. Ona, također, uspješno savladava svoj nefs i sprečava ga u činjenju grijeha, kao što Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَّشْكُورًا﴾

“A onaj ko želi onaj svijet i trudi se da ga zasluži, a vjernik je, trud će mu hvale vrijedan biti.” (El-Isra', 19.)

Osoba koja se povinuje svome nefsu i postupa suprotno neporočnosti i suzdržavanju je savladana na svim poljima od strane samog sebe (svoga nefsa). Nećeš je vidjeti strpljivom pred neprijateljem i u iskušenju, niti će se oduprijeti, ako bude izložena iskušenju sa ženama.

7. Vjernik je smiren svojim vjerovanjem i odanošću Allahu, dž.š. Uzvišeni Allah kaže:

﴿كَذَٰلِكَ لِنُصْرِفَ عَنْهُ الشُّوْءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ﴾

“Tako bi da odvratimo od njega izdajstvo i blud, jer je on, uistinu, bio Naš iskreni rob.” (Jusuf, 24.)

Prenosi se od Abdullaha b. Omera, r.a., da je rekao: “Vjerovanje se potvrdi kada se čovjek osami sa lijepom ženom i samo zbog Allaha odbije njen poziv na blud.” Riječima “kada se osami” se ne misli na osamljivanje sa namjerom, nego na osamljivanje koje se desi iz bilo kojeg mogućeg razloga. A Allah najbolje zna.

8. To je neboriv dokaz strpljivosti i dio strpljivosti. Postoje tri vrste strpljivosti (sabura): Strpljivost u pokornosti Allahu, sve dok je ne izvrši; strpljivost u grijehu, kako ne bi u njega pao; strpljivost u sudbini, kako se zbog nje ne bi razljutio. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿إِنَّمَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرُهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

“Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni.” (Ez-Zumer, 10.)

﴿وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا﴾

“I Džennetom i svilom ih za ono što su trpjeli nagraditi.” (Ed-Dehr, 12.)

﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ﴾

“...a Allah izdržljive voli...” (Ali Imran, 146.)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Onaj koji nastoji biti strpljiv, Allah će ga učiniti strpljivim. Nikome nije dato ništa bolje ni prostranije od sabura.”⁸⁰

9. Jedan od plodova neporočnosti je i očuvanje ugleda i časti. Osobi koja čuva čast drugih ljudi, Allah sačuva njegovu čast. Osoba koja se pak poigrava sa čašću drugih ljudi, i ljudi se poigravaju sa njegovom čašću. Nagrada je od iste vrste od koje je i djelo. Rečeno je: “Ko vodi računa o svojoj časti, neka povede računa o časti drugih ljudi. Svaki dug se mora vratiti, a dug časti se vraća čašću; svaki pojedinac narušavanjem časti drugih ljudi, narušava sopstvenu čast.”⁸¹

10. Neporočnošću se stiže do primjernog braka. Mladić koji popusti pred strastima, preda se kaljanju obraza i zadovoljavanju strastima obojenim u različite boje, neće se moći strpiti od bluda, makar bio i oženjen. Izuzetak su istinski pokajnici koji ulaskom u brak prevrnu sasvim novu stranicu svoga života. Isti je slučaj i sa djevojkom koja napusti utvrdu čednosti i preda se muškarcima. Vrlo je teško da se takva žena posveti svome mužu i pokloni mu cijeli svoj život, osim u slučaju iskrenog pokajanja (tevbe). Što se tiče neporočnih muškaraca i žena, ljubav, samilost i smiraj među njima kao supružnicima jeste međusobno razumijevanje; oni jedno u drugom vide iskrenu ljubav, stalno davanje i znak blagostanja i međusobno postanu prisni i vezani – sve dok ih smrt ne rastavi.

Autor djela *El-me'arifetul-džinsijetu*, govoreći o dugotrajnosti bračne sreće neporočnih ljudi, kaže: “Upoznao sam starce koji su imali preko sedamdeset pet godina, a čiju seksualnu sposobnost nije obuzela nemoć. Kada sam ih upitao o tajni te zapanjujuće vitalnosti, odgovorili su mi kako su svoju živost sačuvali zahvaljujući slijedećim faktorima:

- 1) u mladosti nisu dozvolili da ih savlada masturbiranje;
- 2) kada su stasali u zrele ljude, nisu se izložili mulju pokvarenosti;
- 3) u braku su se držali umjerenosti: nisu pretjerivali u intimnom životu, niti su pravili duge pauze;
- 4) nisu konzumirali opojne droge, alkohol ili duhan;
- 5) nikada nisu pribjegavali “umjetnim stimulansima” i nisu se ženama svojim približavali osim kada su bili dobrog zdravlja.”⁸²

⁸⁰ Izvor ovog hadisa smo ranije spomenuli.

⁸¹ *El-iffetu ve menhedžul-isti'afaf*, str. 101.

⁸² Dr. Fadl Ilahi, *Et-tedabirul vaki'ijjetu minez-zina'*. Preuzeto iz djela: *El-iffetu ve menhedžul-isti'afafi*, str. 100.

11. Allah, dž.š., daje Svome robu koji se suprotstavi svojim prohtjevima i pokori svome Gospodaru izlaz iz tjeskobe. Tako je bilo i u slučaju trojice kojima je stijena zatvorila izlaz iz pećine. Tek nakon što je jedan od njih zatražio spas od Allaha, spominjući svoju neporočnost, stijena se raspukla.

12. Neporočna osoba će biti u Allahovom hladu na Sudnjem danu, kao što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *“Sedam vrsta ljudi će biti u Allahovom hladu na Dan kada nikakvog drugog hlada neće biti...”*⁸³

Svako ko se na dunjaluku skloni pod hlad bogobožnosti, na Sudnjem danu, Danu propasti i kajanja, će se skloniti pod Allahov hlad. Molimo Allaha da nas sačuva.

F - PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U NEPOROČNOSTI I SUZDRŽAVANJU

Ovi primjeri istinskog vjerovanja su plod iskrenog vjerovanja (imana); njihov motiv je snaga vjere i ljubav prema Milostivom. To su časni, plemeniti i veličanstveni primjeri iz života vjerovjesnika, evlija i uleme, putem kojih su vjernici uzdignuti i na dunjaluku i na ahiretu. To su primjeri preko kojih vjernik visoko podiže zastavu vjerovanja (imana) i pomaže Allahovu vjeru. Poznato je kako Allah pomaže onoga koji pomaže Njegovu vjeru i snaži onoga koji snaži put vjernika. Ovo su neki od časnih primjera vjerovanja u kojima se tako jasno očituje vrijednost vjerovanja i put kojim se visoko usmjerava svjetlo islama.

1. Primjer Jusufa, alejhis-selam, sa ministrovom ženom i ženama iz grada:

Jusuf, alejhis-selam, je bio mladić izuzetne ljepote i rob nemoralne i raskalašene žene. Ta ugledna i bogata žena se za njega posebno našminkala i dotjerala, zaključala sva vrata kuće, i rekla mu: “Dodji mi!” Jusuf, alejhis-selam, joj odgovori:

﴿مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾

“Sačuvaj Bože!”, uzviknu on, “vlasnik me moj lijepo pazi; a oni koji dobro uzvrate zlim neće nikad uspjeti.” (Jusuf, 23.)

⁸³ Izvor hadisa smo ranije spomenuli.

Dakle, Jusuf, alejhis-selam, se odbio prikloniti strastima. Jer, onoga koji slijedi strasti - one ga zavedu; a onaj koji se njima suprotstavi, pa Allah ga ojača.

Ibnul-Kajjim, rahimehullah, kaže: "Allah, dž.š., je čednost iskrenog Jusufa, alejhis-selam, spomenuo u najljepšem obliku. Osobine koje su se nalazile kod Jusufa, alejhis-selam, nisu se nalazile kod drugih ljudi. Bio je mladić, a mladića ponese strast. Bio je neoženjen i daleko od porodice i svog mjesta rođenja. Poznato je da se čovjek, koji je u blizini rodbine i prijatelja, ustručava činiti nemoral. Ali, nakon što se od njih udalji, nestane te zapreke. Bio je rob, a rob ne odbija ono što odbija slobodna osoba. Žena je bila ugledna i bogata, i to je bio motiv više. Ona je njega nagovarala na grijeh i time ga poštjednala rizika od inicijative traženja i straha od eventualnog neprihvatanja. Ona je izrazila potpunu želju, nagovaranjem na grijeh je otklonila svaku pomisao da je riječ o kušnji i ispitu kojim želi razlikovati njegovu neporočnost od pokvarenosti. On se nalazio u njenoj vlasti i u njenoj kući. Ona je tačno znala koje je vrijeme najpogodnije za takav čin i kada su sklonjeni od očiju drugih ljudi. Pored toga, ona je zaključala sva vrata kako bi se time osigurala od nečijeg nenadanog ulaska, koristila se metodom nagovora i prijetnje. Uprkos svemu tome, Allah ga je sačuvao čistim, i on joj se nije pokorio. Allahovom pravu i pravu svoga vlasnika je dao prednost nad svim ostalim. Ne zna se kakav bi bio odgovor bilo kojeg drugog čovjeka osim Jusufa, alejhis-selam, da je bio stavljen na ovakav ispit. Ukoliko bi neko naveo slijedeću konstataciju: 'Pa i on je bio nju poželio', moglo bi se odgovoriti na dva načina. Prvi je: - On je nije poželio, ali bi je poželio da nije vidio jasne znakove Gospodara svoga. Ovo je komentar pojedinih komentatora Kur'ana.

Drugi, ujedno i ispravniji odgovor, je slijedeći: - To mu je samo na um palo, ali je on i od toga odustao zbog Allaha. Njena želja je bila želja upornosti, pri kojoj je ona uložila sav napor, poslije kojeg opet nije došla do željenog cilja. Njihova htijenja su, dakle, potpuno suprotstavljena jedna drugom."⁸⁴

Ovaj događaj nije trajao samo nekoliko trenutaka u kojima je Jusuf, alejhis-selam pobijedio samog sebe i visoko podigao zastavu vjerovanja (imana). Provociranje, nagovaranje, zavođenje i prijetnja Jusufu, alejhis-selam, nije bila upućena samo od ministrove žene

⁸⁴ *Revdatul-muhibbin*, str. 318-319.

nego i od nje i žena iz grada. Ministrova žena je, nakon što su žene u gradu čule kako se ona ludo zaljubila u svoga roba, pokazujući im ljepotu Jusufovu, pokušala sebe opravdati:

﴿ فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴾

“I kada ona ču za ogovaranja njihova, posla po njih, pa im priredi divane. Dade svakoj od njih po nož i reče: “Izađi pred njih.” A kada ga one ugledaše, zadiviše se ljepoti njegovoj i po rukama svojim se porezaše: “Sačuvaj Allahu.”, uskliknuše, “ovo nije čovjek, ovo je melek plemeniti!” (Jusuf, 31.)

Kada je ministrova žena vidjela oduševljenje drugih žena Jusufom, javno je pred njima priznala:

﴿ قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَاودْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرُهُ لَيُصْحَبَنَّ وَلَيَكُونَا مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴾

“E to vam je onaj zbog koga ste me korile”, reče ona, “istina je da sam ga htjela na grijeh navratiti, ali se on odupro. Ako ne učini ono što od njega tražim, bit će sigurno u tamnicu bačen i ponižen.” (Jusuf, 32.)

Ministrova žena i žene iz čaršije su nastavile praviti spletke i podvale Jusufu, alejhis-selam, koji se čvrsto držao svoga vjerovanja, tražeći utočište kod Milostivog:

﴿ قَالَ رَبِّ السَّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ ﴾

“Gospodaru moj”, zavapi on, “draža mi je tamnica od ovoga na što me one navraćaju! I ako Ti ne odvratiš od mene lukavstva njihova, ja mogu prema njima naklonost osjetiti i lahkomislen postati.” (Jusuf, 33.)

U ovim njegovim riječima se očituje vrhunski primjer morala vjernika pri mnoštvu iskušenja. Nije imao samo lijepo mišljenje o sebi nego je imao loše mišljenje o sebi. Priznao je svoje nedostatke, obratio se Gospodaru i zatražio da od njega otkloni vidljiva i nevidljiva iskušenja. Izgubio je svaku nadu u svoju moć i snagu, okrenuo se se Allahu i zatražio pomoć. Vjernik nikada ne spušta zastavu na pola koplja zbog izgovora kako su iskušenja

uzburkana, a strast plahovita. Naprotiv, njegova dužnost je da visoko ponese zastavu islama, tražeći pomoć od Milostivog.

Jusuf, alejhis-selam, je izabrao zatvor za svoje tijelo, umjesto toga da njegovo srce bude u zatvoru strasti i prohtjeva.

Jedni kažu: "Zatvorenik je onaj koji je zatvoren prema svome Gospodaru, a zarobljenik je onaj koga je zarobila njegova strast."

Ova vrsta strpljenja, a riječ je o dobrovoljnom strpljenju, bolja je od prisilnog strpljenja. Uprkos činjenici da je zatvor kabur živih, a u želji da sačuva ispravnost svoje vjere i svoje čvrsto ubjeđenje, Jusuf, alejhis-selam, je izabrao zatvorenički život nad životom na dvoru ispunjenom razvratnicima i grješnicima. Osoba koja spozna vjeru pronade ljubav Milostivog; ona izabere vjerničko okruženje i udaljenost od iskušenja u koje padnu zarobljenici strasti i šejtana; ona odbije raskošni život koji je ispunjen grijehom prema Milostivom.

Šejhul-islam, rahimehullah, je rekao: "Bilo šta da uradi moj neprijatelj sa mnom, moj Džennet je sa mnom, a moja bašta je u mojim prsima. Zaista je moj zatvor samoća sa Allahom, moje pogubljenje je šehadet, protjerivanje iz moje zemlje je turizam, a moja patnja i kažnjavanje jesu borba na Allahovom putu."

Kada je zatvoren u damaskom zatvoru, pogledao je iza zatvorskih vrata i rekao:

﴿فَضْرَبَ بَيْنَهُمْ سُورَ لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ﴾

"I između njih će se pregrada postaviti koja će vrata imati: unutar nje bit će milost, a izvan nje patnja." (El-Hadid, 13.)

Govorio bi: "Kada bi imao ovu kulu zlatom ispunjenu, ne bih im se mogao odužiti za dobro koje su mi priredili."

Vjerniku se u zatvoru otvore novi horizonti vjerovanja i nova vrijedna značenja. U njemu on zavrijedi novo usmjerenje (tevfik) ka pokornosti i robovanju Allahu. To njegov zatvor učini njegovom džennetskom baštom. Pa postoji li nešto poput toga u životu ispunjenom razvratom, nemoralom i grijehom!?

Prava sreća je – sreća srca; a prava nesreća je – tuga srca. Srca ne mogu biti radosna bez Allaha, bez Njegovog spominjanja i pokornosti Njemu:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

"One koji vjeruju i čija se srca, kada se Allah spomene, smiruju; a srca se, doista, kada se Allah spomene, smiruju!" (Er-Ra'd, 28.)

Pogledaj, također, koliko se Jusuf, alejhis-selam, uzvisio riječima:

﴿مَعَادَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾

“Sačuvaj Bože!”, uzviknu on, “vlasnik me moj lijepo pazi; a oni koji dobro uzvrate zlim neće nikad uspjeti.” (Jusuf, 23.);

﴿قَالَ رَبَّ السُّجُنِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَضْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾

“Gospodaru moj”, zavapi on, “draža mi je tamnica od ovoga na što me one navraćaju! I ako Ti ne odvратиш od mene lukavstva njihova, ja mogu prema njima naklonost osjetiti i lahkomislen postati.” (Jusuf, 33.)

Izađe Jusuf, alejhis-selam, iz zatvora i postade vlasnikom zemaljskih riznica i primjerom neporočnosti i suzdržljivosti. Allah, dž.š., cijeli njegov slučaj navede u Svojoj Knjizi kako bi vjernike podučavao čistoći, neporočnosti, poštivanju Allahovih zabrana, davanju prednosti bogobožnosti nad duševnim prohtjevima i tjelesnim strastima. Kazivanje počinje riječima Uzvišenog:

﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الْغَافِلِينَ﴾

“Objavljujući ti ovaj Kur'an, Mi tebi o najljepšim događajima kazujemo, iako prije njega doista nisi ništa znao.” (Jusuf, 3.)

Ibnul-Kajjim, rahimehullah, kaže: “Razmisli dobro o tome kako ga je Allah nagradio za zatvorsku tjeskobu. Dao mu je vlast na Zemlji, na kojoj se mogao nastaniti gdje je htio. Ponizio je pred njim ministra i njegovu ženu koja je zajedno sa ostalim ženama javno priznala njegovu nevinost. To je Allahov zakon među ljudima nekada, sada i do Sudnjeg dana. Kada je Sulejman, alejhis-selam, poklao konje koji su ga zabavili od obavljanja ikindija-namaza, sve dok Sunce nije zašlo, Allah mu je dao vjetrove koji su ga nosili tamo gdje je želio. Kada su prvi muhadžiri ostavili najdraži im grad i domove, Allah im u zamjenu za njih otvorio cijeli Dunjaluk, dajući im vlast nad njegovim istokom i zapadom.”⁸⁵

⁸⁵ Revdatul-muhibbin, str. 445.

2. Primjer ashaba Mersed a b. Ebi-Mersed a, radijallahu anhu:

Prenosi se od Amra b. Šuajba, koji prenosi od svoga oca, a ovaj od svoga djeda da je rekao: “Bio je čovjek koga su zvali Mersed b. Ebi-Mersed el-Ganevijj, sprovodio je zarobljenike iz Meke u Medinu. U Meki je živjela prostitutka po imenu Anak, koja mu je u predislamskom periodu bila prijateljica. Obećao je da će sprovesti jednog zarobljenika i zastao je, u noći obasjanoj mjesecinom, pod jednim zidom. Došla je Anak i, ugledavši nešto u sjenci zida, primakla se. Poznavši ga, ona upita:

- Mersed!?
- Mersed!
- Dobro došao, a da večeras kod nas prenoćiš? – upita.
- Anak, Allah je zabranio blud. – reče on.

Ona tada reče: “O ljudi, ovaj čovjek vam odvodi zarobljenika!”

Mersed dalje priča pa kaže: “Njih osam je krenulo za mnom. Ja sam ušao u jedan vrt i tamo se sklonio u jednoj pećini. Oni su me slijedili, sve dok mi nisu stali iznad glave. Zatim su učinili malu nuždu, i to tako blizu od mene da je padala po mojoj glavi. Ali, Allah je učinio da me nisu vidjeli. Vratio sam se i poveo zarobljenika, bio je jako težak. Doveo sam ga u Medinu i otišao sam do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te mu rekoh: ‘Allahov Poslaniče, da li da oženim Anak?’ Pitanje sam ponovio dva puta, ali mi Poslanik ništa ne odgovori... Sve dok nije objavljen kur’anski ajet:

﴿الرَّائِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً﴾

“Bludnik ne treba da se oženi osim bludnicom.” (En-Nur, 3.)

Tada mi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Mersed, bludnice i mnogoboškinje može oženiti samo bludnik. Ne ženi je!’”⁸⁶

3. Primjer Osmana b. Talhe:

Ummu-Selema, spominjući svoj put iz Meke u Medinu, kaže: “Odvojili su me od muža, koji je nastavio svoj put prema Medini, a odvojili su me i od djeteta, kojeg sebi uze porodica moga muža. Od tada, izlazila bih svakog jutra u dolinu Meke i plakala bih, sve

⁸⁶ Et-Tirmizi, Et-Tefsir, (3177); Nesai, En-Nikah, (66-67); Ebu-Davud, En-Nikah, (2037). Et-Tirmizi kaže: “Ovaj hadis je hasen-garib, poznat nam je samo iz ove predaje.” El-Albani ga smatra hasen-hadisom.

dok ne naiđe jedan od mojih amidžića iz plemena Benul-Mugire i vidje me u takvom jadnom stanju. On se sažali i smilova, te reče ostalim iz plemena Benul-Mugire: 'Zašto ne pustite ovu jadnicu? Rastavili ste je od njenog muža i djeteta, ni krivu ni dužnu.' Rekoše mi: 'Idi svom mužu ako želiš!' Tada mi pripadnici plemena Benu Abdul-Esed vratiliše mog sinčića. Požurih i sama sebi pripremih devu za jahanje; stavih svog sinčića u krilo i, tražeći svoga muža, uputih se u pravcu Medine. Sa mnom nije bilo nijedno Allahovo stvorenje. Potpomognut ću se s bilo kim koga sretnem – pomislih – sve dok ne stignem do svog muža. I kada stigoh do mjesta zvanog Ten'im, tu sretoh Osmana b. Talhu iz plemena Abdud-Dar.

- Gdje si se zaputila, Ebu-Umejina kćeri?
- Idem svom mužu u Medinu.
- Pa zar nema niko da putuje s tobom?
- Ne, nema niko, osim dragi Allah, a zatim ovaj moj mali sinčić.
- Allaha mi, neću te pustiti da putuješ sama!

Uze povodac moje deve te je povede sa sobom i krenu s nama u Medinu. Tako mi Allaha – priča dalje Ummu-Selema – nikad nisam putovala sa nekim od Arapa da je bio pošteniji i uljudniji od njega. Kada bismo stigli do mjesta na kojem smo namjeravali prenoćiti, prvo bi zaustavio moju devu, a onda bi se udaljio od nas, i tek kada bih ja sjahala sa deve, on bi prilazio i odvodio devu do drveta gdje bi je svezao i rasedlavao. Onda bi odlazio kod nekog drugog drveta, gdje bi se ispružio i odmarao. Kada bi ujutro htjeli da produžimo putovanje, on bi moju devu pripremio i doveo do mene, a onda bi se ponovo udaljavao kako bih se ja nesmetano popela na sedlo deve i kako bi, smjestivši se udobno sa svojim sinčićem, bila spremna za put. Zatim bi on prilazio, uzimao povodac moje deve i produžavao put. Tako je radio svaki dan, sve dok nismo stigli nadomak Medine. Kada je ugledao selo zvano Kuba' u kojem su živjeli pripadnici plemena Benu-Amr, Osman b. Talha reče: 'Tvoj muž je u ovom selu, pa idi sa Allahovim blagoslovom!' On se okrenu i vrati u Meku. On je tada još uvijek bio mnogobožac (mušrik), islam je prihvatio tek za vrijeme Ugovora na Hudejbiji. Tako mi Allaha, ne znam da je neku muslimansku porodicu zadesila veća nevolje od nevolje Ebu-Selemine porodice, niti sam vidjela plemenitijeg čovjeka od Osmana b. Talhe!"

El-Džezairi kaže: "Istinu je kazala rekavši: 'Ne znam da je neku muslimansku porodicu zadesila veća nevolje od nevolje Ebu-Selemine porodice', i to je prvo. Drugo je potpunost Osmana b. Talhe,

koji je postavio svjetski rekord u duhovnoj plemenitosti. Sretne ženu na devu koja je krenula na desetodnevni put pustinjom u kojoj nema bilja ni vode. Zatim joj, nakon što je upita za njeno stanje, kaže: "Tako mi Allaha, neću te pustiti da ideš sama!" Vodi joj devu, lijepo se prema njoj ophodi kada se ona penje na devu i kada sa nje silazi, pokazujući joj čestitost i poštenje koje žena samo poželjeti može.

Ah! Gdje su ovi neporočni, plemeniti i hrabri ljudi?! Svijet je ostao bez takvih ljudi. Danas takvih nema, a u ovom svijetu nema dobra bez ljudi poput njih."⁸⁷

4. Kazivanje o Ubejdu b. Umejru i ženi iz Meke:

Ebul-Feredž ibnul-Dževzi spominje kako je u Meki živjela lijepa i udata žena, koja gledajući se u ogledalu reče svome mužu:

– Misliš li da ima iko ko bi odolio iskušenju ovog lica kada bi ga vidio?

– Da, ima.

– Ko?

– Ubejd b. Umejr.

– Dozvoli mi da ga iskušam.

– Dozvoljavam ti.

Ona ode do njega, pretvarajući se da ga želi pitati za neke propise o vjeri. On se odvoji sa njom u ćošak džamije, a ona otkri svoje lice sjajno poput mjeseca. Reče joj:

– Allahova robinjo, pokrij se!

– Ja sam tobom iskušana.

– Pitat ću te nešto. Ako mi iskreno odgovoriš, razmotrit ću tvoj slučaj.

– Iskreno ću ti odgovoriti na svako tvoje pitanje.

– Reci mi, kada bi Melek smrti došao da ti uzme dušu, da li bi ti tada bilo drago da ti ispunim ovu tvoju želju?

– Ne bi, Allaha mi.

– Iskreno si odgovorila.

– Kada bi ušla u svoj kabur u kojem će te ispitivati, da li bi ti tada bilo drago da ti ispunim ovu tvoju želju?

– Ne bi, Allaha mi.

– Iskreno si odgovorila.

– Kada ljudi budu uzimali svoje knjige učinjenih djela, a ti ne

⁸⁷ *Hazel-habibu ja muhibbu*, str. 151-152., Mektebetu Line.

budeš znala hoćeš li svoju knjigu dobiti u desnu ili u lijevu ruku, da li bi ti tada bilo drago da ti ispunim ovu tvoju želju?

– Ne bi, Allaha mi.

– Iskreno si odgovorila.

– Kada bi htjela preći sirat-ćupriju, a ne budeš znala da li ćeš u tome uspjeti ili nećeš, da li bi ti tada bilo drago da ti ispunim ovu tvoju želju?

– Ne bi, Allaha mi.

– Iskreno si odgovorila.

– Kada se budu djela vagala, a ti dođeš pred Mizan, ne znajući da li će pretegnuti tas dobrih djela, da li bi ti tada bilo drago da ti ispunim ovu tvoju želju?

– Ne bi, Allaha mi.

– Iskreno si odgovorila. Boj se Allaha. On te je obdario blagodatima i lijepo prema tebi postupio.

Žena se vrati mužu koji je upita:

– Šta si uradila?

– Ti si beskoristan i svi smo beskorisni.

Žena se nakon toga posvetila namazu, postu i ibadetu. Njen muž bi često govorio: “Šta to bi sa mnom i Ubejdom b. Umejrom, ženu mi je pokvario. Bila mi je svaku noć nevjesta, a on je učini velikom opaticom.”

5. Er-Rebi’a ibnul-Husajm i žena pred džamijskim vratima:

Zabilježeno je da je skupina mladića željela iskušati Er-Rebi’u pa su poslali lijepu ženu da ga dočeka pred džamijskim vratima. To se dogodilo u cvijetu njegove mladosti. Na izlasku iz džamije, žena mu pokaza lice sjajno poput mjeseca, pretvarajući se da ga želi pitati o određenim propisima vjere. Međutim, ona se veoma zbuni kada ga vidje da je zaplakao nakon što ugleda to prelijepo lice. Reče mu:

– Šta te je rasplakalo?

– Plačem zbog ovog lijepog lica koje ide putem zablude i koje će biti viđeno u Džehennemu, a bit će samo ugljenisana lobanja.

Kasnije je ta ista žena viđana kako redovno dolazi na namaze, srca čvrsto vezano za džamiju.⁸⁸

⁸⁸ Ahmed Ferah Akilan, *Ebtal ve mevakif*, str. 176-177.

Prenosi se od Gassana ibnul-Mufeddala el-Gulabija da je rekao: "Čuo sam kada su spominjali kako je Er-Rebi'a b. Husajm bio u El-Ehvazu⁸⁹ zajedno sa svojim prijateljima. Jedna žena ga je pogledala, ponudila mu se i pozvala ga na blud. On je zaplakao, a prijatelj ga upita: 'Zašto plačeš?' On mu odgovori: 'Ova žena ne bi poželja blud sa dva učena čovjeka da se ranije nije srela sa učenima poput nas.'"⁹⁰

6. Kazivanje o Es-Serijju b. Dinaru i Egipćanki:

Muhammed b. Ishak kaže: "Došao je Es-Serijj b. Dinar u Egipat, u mjesto zvano Derb. U tome mjestu je živjela zanosna ljepotica koja sazna za njegov dolazak i reče: 'Sigurno ću ga iskušati'. Uđe u njegovu kuću, otkri lice i pokaza svu svoju ljepotu. 'Šta je s tobom?', upita je on. Reče mu: 'Želiš li ležaj, pokrivač i ugodan život?' On joj priđe i reče:

*"Koliko li je grijeha čiju slast osjeti,
i kad umre, on ih ostavi.
Ali, velike nevolje on okuša,
slasti grijeha iščeznu i nestanu,
a posljedice grijeha – ostanu.
Sramota je čovjeku, kojeg Allah i vidi i čuje,
da – i pored toga što ga Allah gleda
- grešan ipak bude."'⁹¹*

7. Kazivanje o mladiću iz Kufe i ženi iz En-Neha'a:

Prenosi se od Ibrahim en-Nehaija da je rekao: "U Kufi je živio lijep, pobožan i vrijedan mladić. Doselio se blizu mjesta zvanog En-Neha'. Tu je vidio lijepu djevojku i u nju se zaljubio i ona mu je pamet zaniijela. Isti slučaj je bio i s djevojkom. Poslao je prosce da je za njega isprose od njenog oca, ali ih on obavijesti kako je ona obećana drugom. I mladiću i djevojci to teško pade. Bol strasti ih obuže, te mu ona posla poruku slijedećeg sadržaja: 'Saznala sam za tvoju veliku ljubav prema meni, a i moja ljubav prema tebi je velika. Doći ću ti ako hoćeš, ili mi dođi. Olakšat ću ti dolazak u moju kuću'. On joj po glasniku posla slijedeći odgovor: 'Ne prihvatam nijednu od ponuđene dvije opcije:

﴿قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

⁸⁹ Oblast u Iraku, između Basre i Perzije (nap. prev.).

⁹⁰ Hiljetul-evlija (2/116).

⁹¹ Revdatul-muhibbin, str. 339.

“Reci: ‘Ako ne budem poslušan svome Gospodaru, ja se plašim patnje na Velikom danu.’” (El-En’am, 15.)

Bojim se Vatre čiju žestinu ne mogu podnijeti i čiji plamen ne mogu ugasiti’. Kada joj glasnik prenese vijest, ona reče: ‘Uprkos svemu što sam mu obećala, on se opet boji Allaha! Allaha mi, nijedna osoba nije time obavezana više od druge osobe! Ljudi su po pitanju obaveze bogobojažnosti – isti’. Od tada je ona dunjaluk jednostavno ostavila iza sebe i posvetila se robovanju Allahu (ibadetu).”⁹²

8. Kazivanje o mladom pobožnjaku iz Basre:

Mahrame ibn Osman kaže: “Čuo sam da se mladi pobožnjak iz Basre zaljubio u neku djevojku iz Basre. On je zaprosi, ali ga ona odbi i poruči mu: ‘Ako želiš nešto drugo osim braka, pristajem’. On joj posla slijedeći odgovor: ‘Neka je slavljen Allah! Zovem te u ono u čemu nema grijeha, a ti mene zoveš u nešto u čemu nema dobra’. Ona mu odgovori slijedećim riječima: ‘Rekla sam ti ono što sam imala. Ukoliko prihvataš, pristupi; ukoliko ne, odstupi!’ On tada izusti slijedeće stihove:

*”Ja od nje dozvoljenu vezu tražim,
a ona u zabranjeno moje srce poziva,
- a ja to ne želim. Takav je i onaj koji je u dozvoljeno
faraonovu svitu pozivao, a oni njega ka grijesima zvali.
U vječnim nasladama zato on sada uživa,
a oni - u Vatri i bolovima borave.”*

Shvativši kako on odlučno odbija poziv na nemoral, ona mu posla poruku slijedećeg sadržaja: ‘Ja sam u tvojim rukama onako kako ti želiš’. On joj odgovori: ‘Ne treba nam onaj koga pozvasmo na pokornost, a on nas pozva na grijeh’. Potom izgovori slijedeće stihove:

*”Nema dobra u onome ko na svoga Gospodara ne misli,
i ko Ga se iz uvjerenja ne boji kada ga strasti obuzmu.
Puteve strasti bogobojažnost je zatvorila- bogobojažni se plaši
da na drugom svijetu poniženje ne doživi.”*

9. Kazivanje o Ata’u b. Jesaru i ženi iz pustinje:

Abdur-Rahman b. Zejd b. Eslem kaže: “Iz Medine su krenuli na hadž Ata’ b. Jesar i Sulejman b. Jesar, sa još nekim od svojih

⁹² Bintizari hurijjetin minel-dženneti. Preneseno iz djela: *El-Iffetu ve menhedžul-isti’afati*, str. 112.

prijatelja. Kada stigoše do mjesta El-Ebva', odsjedoše na jednom mjestu. Sulejman ode sa prijateljima da obavi neke poslove, a Ata' b. Jesar ostade u mjestu gdje su odsjeli.

Kod njega dođe lijepa arapkinja. Ata' je ugleda i pomisli kako nešto traži, skрати klanjanje namaza i reče joj:

- Trebaš li nešto?
- Trebam.
- Šta trebaš?
- Ustani i uzmi me. Trebam muškarca, a nemam muža.
- Odlazi od mene! Ne spaljuj vatrom i mene i sebe.

Gledao je u lijepu ženu, ona ga vješto navodila da učini ono što ona želi. Ata' počе plakati, govoreći joj: 'Teško tebi! Idi od mene'. Plać je postajao sve glasniji. Žena, vidjevši gorčinu plaća i tugu, zaplaka zajedno sa njim. Uto se, nakon obavljenog posla, vrati Sulejman. Vidjevši kako Ata' i žena plaću, sjede u kraj puta i zaplaka zbog njih dvoje, ne znajući za razlog njihovog plaća. Počеše i prijatelji pristizati, i svaki od njih bi zaplakao zbog njihovog plaća, ne pitajući ih za razlog plaća. Plać se povećavao i postajao sve glasniji, dok arapkinja ne ustade i ode.

I drugi odoše, ali Sulejman ostade sa Ata'om, ne pitajući ga za razlog plaća. Poštovao ga je i uvažavao jer je Ata' bio stariji od njega.

Potom su otputovali za Egipat radi obavljanja nekih poslova. Tu su proveli neko vrijeme. Jedne noći, Ata' se probudi plaćući. Sulejman mu reče:

- Šta te rasplakalo brate? Ata' je samo pojačavao plać.

Ponovo ga upita:

- Šta te rasplakalo brate?

Ata' je još jače zaplakao.

- Šta te rasplakalo brate?

- San koji sam večeras usnio.

- Kakav san?

- Nemoj ga nikom ispričati prije moje smrti. Usnio sam Jusufa, alejhis-selam. Došao sam sa drugim ljudima da ga vidim, pa kada ugledah njegovu ljepotu, zaplakah. On pogleda u ljude i reče: 'Čovječe, zašto plačeš?' Rekoh: 'Allahov Poslaniče, sjetih se tebe i ministrove žene. Kako si bio njome iskušan, zatvorom zbog nje kažnjen i kako si od Jakuba bio rastavljen. Eto, zbog toga zaplakah i tome se čudim'. On mi na to reče: 'Čudi se ti čovjeku i ženi iz pustinje u mjestu El-Ebva'. Znadoh šta je tim riječima htio reći, zaplakah i probudih se plaćući.

– Da brate, šta je bilo s tom ženom?

Ata' mu ispriča taj događaj, koji je Sulejman držao u tajnosti sve do Ata'ove smrti. Njega je kasnije prepričavala njegova rodica. Tako da se za njega čulo u Medini tek nakon smrti Sulejmana b. Jesara, Allah im se obojici smilovao.”⁹³

10. Kazivanje o jednom od trojice mladića kojima se pećina zatvorila:

Poenta ovoga kazivanja je u primjeru istinskog vjerovanja u neporočnosti i suzdržavanju drugog mladića koji je rekao: *“...’Allahu dragi, ja sam imao jednu bližnjuodicu, koju voljeh više od cijelog svijeta. Poželio sam je imati, ali ona mi to ne dopusti. Jedne godine zavladała je jaka glad, te mi ona dođe i zatraži pomoć. Ja joj dadoh sto dvadeset zlatnika, ali pod uvjetom da mi se dopusti. Ona na to pristade. I kada sam joj se približio, reče mi: ‘Boj se Allaha, i ne raskidaj djevičansku opnu nevinosti bespravno!’ Na to sam se ja odmakao od nje, iako mi je bila najdraža na svijetu, i ostavio joj zlato koje sam joj bio dao. Allahu dragi, ako sam ja to uradio isključivo radi Tebe, spasi nas ove naše nedaće u kojoj se nalazimo!’ Stijena se ponovo malo pomjeri, ali ne toliko da bi mogli izaći.”*⁹⁴ Hadis smo u cijelosti spomenuli govoreći o vrijednosti neporočnosti i suzdržavanja, a ovdje navodimo samo jedan njegov dio koji se posebno odnosi na čednost, kao primjer istinskog vjerovanja u neporočnosti i suzdržavanju. Neka Allah i nas i našu braću uputi ka onome sa čime je On zadovoljan. Ovom primjeru je sličan primjer El-Kifla o kojem smo govorili, pa ga ovdje radi ponavljanja nećemo spomenuti.

11. Primjer krojača koji je radio u engleskoj vojsci:

Hasan el-Benna, rahimehullah, kaže: “Taj brat se zvao Abdul-Aziz Gulamun-Nebijj. Bio je porijeklom iz Indije, a je radio kao krojač u engleskoj vojsci. Pozvala ga je supruga jednog visoko rangiranog engleskog oficira da za nju uradi neke poslove, a ustvari se na taj način željela osamiti sa njim. U svojoj kući ga je na svaki način pokušala zvesti. Ali on to odbi, savjetujući je. Potom mu ona zaprijeti riječima i u prsa uperenim pištoljem. Međutim, to ga ni najmanje nije pokolebalo, te joj reče: ‘Ja se bojim samo Allaha, Gospodara svih svjetova’. Koliko li je on samo izgledao lijep i smiješan u trenucima njene odlučnosti da ga ubije. Spremila je ona bila i izgovor: “On ju je napao i htio silovati

⁹³ *Saffetus-safveti* (2/82-84).

⁹⁴ Izvor hadisa smo ranije spomenuli.

u njenoj kući!" Uperila je pištolj u njega, a on zatvorenih očiju glasno vikao: LA ILAHE ILLALLAH MUHAMMEDUR-RESULULLAH. Povik je ženu toliko iznenadio da joj pištolj ispade iz ruke. Nije joj preostalo ništa drugo osim da ga rukama izgura napolje, nakon čega se on uputio u sjedište Muslimanske braće."⁹⁵

12. Kazivanje koje spominje profesor Mahmud en-Nudžejri u knjizi *Čekajući džennetsku huriju*:⁹⁶

Jedan moj prijatelj mi je ispričao slijedeći doživljaj: "Poznavali smo se otkada znamo za sebe. Naše dvije porodice su živjele u ljubavi i prijateljstvu. Zajedno sa njom sam rastao i ja. U bezbrižnom djetinjstvu učestvovao sam u njenim igrama i zabavi. Tako nam je vrijeme prolazilo, sve dok nismo prešli iz vremena divnog djetinjstva u vrijeme obojeno novim osjećajima i pojavama. Na njoj se počela ukazivati lijepa ženstvenost, a ja sam postao mladić. Normalno je bilo da je njena porodica sklonila od očiju drugih. Zato se više nismo viđali, izuzev u prolazu.

Izgubio sam je kao prijatelja na kojeg sam se toliko bio navikao. Mislio sam da neću moći prihvatiti rastanak sa njom, osjetio sam snažnu sklonost prema njoj i ogromnu ljubav prema njenoj ličnosti. Kako i ne bih, kada smo rasli zajedno i kada su se naši osjećaji razvijali uporedo sa našim tijelima. Bio sam sasvim siguran da i ona mene voli. Ali ja sam bio čedan, i kontrolirao sam svoj razum. Zbog toga sam šutio. Svim svojim bićem i dušom sam se okrenuo Gospodaru. Čuvao sam Njegove zabrane, poštovao Njegove granice i slijedio Njegov zakon. Negdje u dubini sebe sam odlučio da ću se njome oženiti, kada se za to ukaže prilika.

Istina je, međutim, da sam sa sobom vodio dugu borbu kako bih sputao tu strašnu ljubav i nježnost koju sam osjećao prema njoj. Moje srce učvrstio je Allah i nadahnuo me strpljenjem.

*"Uzdrži se u ljubavi i ne pokazuj je,
strpi se i skrivaj je što više možeš.
A kada umreš, a strpljiv si bio, i nagradi se nadao,
u Džennetu vječnom, zadobit ćeš sutra sreću i spas."*

⁹⁵ *El-Iffetu ve menhedžul-isti'afafi*, str. 112-113.

⁹⁶ Originalni naslov knjige je *Bintizari hurijjetin minel-dženneti* (nap. prev.).

Toga dana sam bio sam u kući, kada je ušla ona u svoj ljepoti mladalačkog sjaja. Krenula je prema meni ispružene ruke, a moj pogled je munjevito krao njenu očaravajuću ljepotu. Poželjeh da se rukujem s njom i da joj pridem, ali se prisjetih kako ja na to nemam pravo. Zato skrenuh pogled. Ruka mi se skameni, a tako sam želio pokazati joj svoje emocije. 'Nikoga nema u kući. Zar ti to ne znaš?', rekoh joj. Odgovori mi tihim i isprekidanim glasom: 'Naravno, znam dobro. Zato sam došla. Ti ne znaš šta sam proživjela poslije tebe. Ja, zaista sam ja...' Prestade govoriti ugušena plačom, a ja sam stajao kao skamenjen ne znajući šta reći i šta uraditi. Trenutak sam se branio od duše koja je toliko toga htjela. Ovo osamljivanje bilo je loš čin i sada je šejtan tkao svoje konce i potpaljivao svoju vatru. Morao sam biti pribran od samog početka i prekinuti ovo zavodenje. Odmakoh se i rekoh joj: 'Nema nikoga, razumiješ li? Nikoga nema u kući!' Znao sam da će joj te moje riječi jako teško pasti, ali drugog izlaza nije bilo. Moja pretpostavka se pokazala tačnom, otrčala je skrhana bolom.

Zahvalih se Allahu i prisjetih pjesnikovih riječi:

"Sramote li za odgojenog mladića, onoga koji strasti svoje pokazuje, i tako svoj moral potiskuje; koji svjesno čini djela sramotna, i kalja tako čast, a pohote njeguje.

*Ali, kad se povрати, i kada mu se razboritost vrati,
on zaplače za vremenom u kojem bez časti ostao je."*⁹⁷

13. Sejjid Kutb, rahimehullah, na putu za Ameriku:

Prije nego je Sejjid Kutb, rahimehullah, odabrao islam i misionarstvo (da'vet) u Americi, jedna Amerikanka mu je bila iskušenje koje je doživio na jednom brodu. Allah ga je sačuvao i on je pobijedio, o čemu sam Kutb kaže: "Želio sam biti drugi čovjek – musliman, a Allah je htio da me iskuša: Da li sam stvarno iskren u onome čemu sam se okrenuo ili je to samo trenutna pomisao?"

Tek što sam ušao u kabinu, na vratima začuh kucanje. Otvorih vrata i ugledah mladu i lijepu djevojku. Bila je polugola, od tijela joj se vidjelo sve ono što izaziva. Poče mi se obraćati na engleskom jeziku, govoreći: 'Dopušta li mi moj gospodin da budem njegov gost?'

⁹⁷ Preneseno iz knjige: *El-iffetu ve menhedžul-isti'afaf*, str. 113-114.

Izvinuo sam se, rekavši da je u kabini samo jedan ležaj, a i taj jedan ležaj je dovoljan za samo jednu osobu. 'Mnogo je takvih kreveta koji su dovoljni za dvije osobe', reče mi. Bio sam prisiljen da silom spriječim njene nasrtaje i pokušaje da uđe, te sam joj pred licem uspio zalupiti vrata. Čuo sam kada je pala po drvenom podu na hodniku, bila je pijana."⁹⁸

Ovo je jedan od primjera istinskog vjerovanja Sejjida Kutba, rahimehullah, koji svjedoči o iskrenosti njegovog vjerovanja i ljubavi prema Milostivom. Ima dosta takvih primjera vezanih za njega. Čudno je da ga neki ne smatraju muslimanom i svojim tvrdnjama ga spuštaju na samo dno Džehennema. Mi uzimamo Allaha za svjedoka da ga, u ime Allaha, volimo. Neka Allah i nas i njega zaštititi i obaspe Svojom milošću i blagodatima. Neka Allah i nas i njega uvede u visoke džennetske bašče, čiji su plodovi na dohvat ruke, a neka se smiluje onima koji ga smatraju nemuslimanom. To se dešava, uprkos njegovim brojnim primjerima istinskog vjerovanja koji odišu čistoćom istinskog vjerovanja i koji svjedoče o njegovom urednom životu i držanju. U svakom slučaju, nadamo se da je lijepo priveo kraju ovozemaljski život, zato što ga je okončao na drvenim vješalima. Ostao je odan svojoj vjeri, visoko dižući zastavu Milostivog.

-Ko zna kakav bi bio kraj drugih ljudi, da dođu u takvu situaciju. Molimo Allaha da nama, njemu i svim muslimanima dadne lijep završetak ovog svjetskog života.

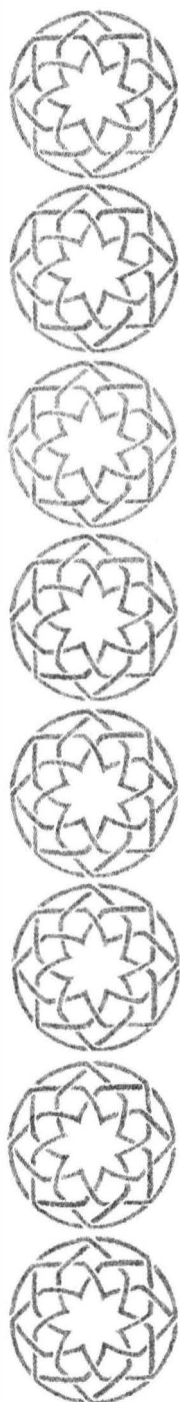
Pa iako je Sejjid Kutb, rahimehullah, imao određenih spornih tumačenja, velikim islamskim učenjacima treba tražiti opravdanje za takve greške koje su nenamjerne i koje ne izlaze iz okvira ehlišunetskog učenja. Treba se reći: "Možda su to preuzeli od svojih učitelja koji su bili njihovi autoriteti. Jer, njihova srca nisu bila opijena novotarijom (bid'atom), niti su njima pozivali. Takvi su bili i imami En-Nevevi, El-Kurtubi, Ibn-Hadžer el-Askalani, neka je Allahova milost na sve njih".

Još više treba tražiti opravdanje za ljude poput Sejjida Kutba koji nije imao priliku izučavati mudre šerijatske znanosti, s obzirom da se njima posvetio pri kraju svoga života, tj. u vremenu maloga broja islamskih velikana nauke, u vremenu kojem je bila visoko

⁹⁸ *Emrika mined-dahili*, str. 27. Preneseno iz knjige: *Sejjid Kutub minel-miladi ilel-istišhadi*, str. 195.

podignuta zastava neznanja i novotarije. Ne uzima se u obzir samo onaj koji je prije živio nego onaj koji je bio iskren.

Mi mislimo da je on upravo bio iskren prema Allahu, dž.š., čvrst u Njegovoj vjeri i da je visoko podigao zastavu islama. Pogotovo je značajno da je to učinio u vremenu u kojem je bilo malo podignutih zastava vjerovanja. Svjetlo islama je visoko podigao u vremenu u kojem se većina ljudi odrekla vjere i pomaganja Allahovog zakona. Neka mu se Allah smiluje Svojom neizmjernom milošću, neka i nama i njemu oprosti sve ono zbog čega je noga posrnula i u čemu je pero pogriješilo. Amin!

TREĆE POGLAVLJE

NAREĐIVANJE DOBRA I ZABRANJIVANJE ZLA

A – VRIJEDNOST NAREĐIVANJA DOBRA I ZABRANJIVANJA ZLA

Naređivanje dobra i zabranjivanje zla je jedan od važnih temelja ove vjere. To je zadaća sa kojom su dolazili svi vjerovjesnici. Ukoliko bi se od toga odustalo ili ako bi se zanemario značaj znanja i rada po tome, uništilo bi se poslanstvo, iščezla bi vjera, nastala bi slabost, proširila bi se zabluda, raširilo bi se neznanje, zavladao bi nered, uništile bi se države, propali bi ljudi – a toga bi postali svjesni tek na Sudnjem danu.

I bilo je ono od čega smo strahovali da će biti, pa svi smo mi Allahovi i Njemu se vraćamo. Nestalo je znanja i djelovanja po ovoj obavezi. Ljudsko srce je obuzelo licemjerno ulagivanje ljudima; ono ostade bez osjećaja da ga Stvoritelj gleda. Ljudi poput puštene stoke pohrliše ka slijeđenju strasti i prohtjeva. Na zemlji ostaše vrlo rijetki iskreni vjernici (mu'mini) koji se zarad Allaha ne boje nikoga: oni koji nastoje otkloniti ovu slabost i koji žele zatvoriti ovu pukotinu, čineći to zbog znanja ili zbog slijeđenja onih koji to čine, iznova pokrećući ovu cirkularnu zakonitost, uzdižući se pred njenim teretom i spremajući se za njegovo oživljenje – oni su ugrabili plijen ispred drugih ljudi tako što su oživjeli zakon (običaj) kojeg je vrijeme dovelo do izumiranja i domogli su se dobra pred kojima su sva druga dobra gotovo neznatna.⁹⁹

O vrijednosti ovog ibadeta postoje brojni ajeti i poznati hadisi. Tako Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

“I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati i tražiti da se čini dobro i od zla odvraćati – oni će što žele postići.”
(Ali Imran, 104.)

﴿كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾

“Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate.” (Ali Imran, 110.)

⁹⁹ *Ihjau ulumid-din*, 1186.

Ovim ajetom je Allah, dž.š., pojasnio da je jedan od glavnih razloga vrijednosti ovog ummeta – ispunjenje obaveze naređivanja dobra i zabranjivanja zla.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴾

“I kada zaboraviše ono čime su bili opominjani, Mi izbavismo one koji su od navaljalih djela odvrćali, a teškom kaznom kaznismo grješnike, zato što su stalno u grijehu bili.” (El-A’raf, 165.)

Allah, dž.š., u ovom kazivanju o onim koji su se o subotu ogriješili pojašnjava kako su kažnjeni oni koji su, pretvarajući se da ne love subotom, nepravdu učinili, te kako su spašeni oni koji su im to zabranjivali. Allah nam ništa nije rekao o onima koji su na to šutjeli, a nagrada bude onakva kakvo je bilo i djelo.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Ko od vas vidi neko loše djelo, neka ga izmijeni (ukloni) svojom rukom (prisilno). A ako ne bude u stanju, neka to uradi riječima (neka naredi da se ukloni). Ako ni to ne bude u stanju, neka ga barem srcem svojim prezre – a to je najslabiji vid imana.”*¹⁰⁰

*“Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša (tako mi Allaha), vi ćete naređivati dobro i odvrćati od zla, ili će Allah uskoro poslati Svoju kaznu na vas. Vi ćete Ga poslije moliti, a On vam se neće odazvati.”*¹⁰¹

Prenosi se od Ebu-Bekra, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Nema nijednog naroda u kojem se čine grijesi i u kojem su oni koji ne griješe brojniji i jači, ali ne čine ništa da uklone zlo, a da ih Allah neće sve zajedno kazniti Svojom kaznom.”*¹⁰²

“Onaj koji ne poštuje i krši Allahove granice je poput ljudi koji su izvlačenjem strjelica odlučili o ukrcavanju na lađu. Tako se neki od njih smjestiše ispod palube, a drugi na palubi. Onaj koji je ispod palube prođe s vodom pored onih koji su na palubi, i oni se zbog

¹⁰⁰ Muslim, El-Iman, (2/22-25); Et-Tirmizi, El-Fiten, (9/18-19); Ebu-Davud, Salatul-idejni, (1128); Nesai, El-iman, (8/111-112); Ibn-Madže, El-Fiten, (4013).

¹⁰¹ Et-Tirmizi, El-Fiten, (9/17). On kaže: “Ovaj hadis je dobar (hasen).” El-Albani ovaj hadis također smatra dobrim.

¹⁰² Ebu-Davud, El-Melahim, (4316); Ibn-Madže, El-Fiten, (4005); Ahmed (1/16, 29, 53). El-Albani ga smatra sahih-hadisom.

toga uznemiriše. On uze sjekiru i poče bušiti dno lađe. Oni odozgo mu dođu i kažu: 'Šta je s tobom?' 'Zbog mene ste se uznemirili, a ja moram doći do vode'. Ako ga uzmu za ruke (spriječe ga), spasili su i njega i sebe, a ako ga puste – upropastili su i njega i sebe."¹⁰³

Prenosi se od Ibn-Mesuda, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nijedan Poslanik kojeg je Allah poslao prije mene nije bio, a da nije imao od svoga naroda drugove i pomagače (ashabe), one koji su se držali njegovog sunneta (prakse) i slijedili njegova naređenja i uputstva. Zatim su poslije njih dolazile nove generacije ljudi koji nisu činili ono što su govorili, a činili su ono što im nije naređeno. Pa ko se protiv takvih bude borio svojim rukama, taj je mu'min; i onaj ko se protiv njih bude borio, prezirući ih svojim srcem, taj je mu'min; i onaj ko se protiv njih bude borio jezikom (riječju), mu'min je. A ko ne bude ništa od toga učinio, taj nema imana ni koliko zrno gorušice."¹⁰⁴

B – MOTIVI NAREĐIVANJA DOBRA I ZABRANJIVANJA ZLA

Znaj dobro da na naređivanje dobra i zabranjivanje zla ponekad navede priželjkivanje nagrade (sevaba), ponekad strah od kazne zbog nečinjenja toga, a ponekad i srdžba radi Allaha i kršenja Njegovih zabrana. Ponekad se to čini zbog savjeta upućenog vjernicima i iz samilosti prema njima i želji da se spase iz onoga u šta su pali, izlažući se time Allahovoj kazni i Njegovoj srdžbi i na ovom i budućem svijetu. Ponekad nas, opet, na to podstakne veličanje, štovanje i ljubav prema Allahu. Činjenica je da je On dostojan da se Njemu bude pokorno i da Mu se ne bude neposlušno; da se On spominje, a ne da Ga se zaboravlja; da se Njemu zahvaljuje, a ne da se niječe, da Mu se onaj koji je prekršio Njegove zabrane iskupi životom i imetkom. Kao što jedan od prvih muslimana reče: "Volio sam da su se sva stvorenja pokoravala Allahu, a da moje meso bude škarama isječeno." Abdul-Melik b. Omer b. Abdul-Aziz je svom ocu govorio: "Volio sam da smo ti i ja ključali u loncima na Allahovom, dž.š. putu."

Svakome ko shvati ova dva stepena, bit će lakše sve ono što radi Allaha podnese od neprijatnosti. Možda će učiti dove za onoga koji ga je uznemiravao.¹⁰⁵

¹⁰³ Buhari, Eš-Šeriketu, (5/132); Et-Tirmizi, El-Fiten, (9/19).

¹⁰⁴ Muslim, El-Iman, (2/27).

¹⁰⁵ Ibn-Redžeb el-Hanbeli, *Džami'ul ulumi vel-hikemi* (2/255-256).

C – ŠERIJATSKI STAV (HUKM) O NAREĐIVANJU DOBRA I
ZABRANJIVANJU ZLA

Muslimani su jednoglasni pri ocjeni da je naređivanje dobra i zabranjivanje zla stroga obaveza (vadžib), ali se potom razilaze u tome da li je to obaveza svakog pojedinca ili samo jedne skupine ljudi.

Pojedini islamski učenjaci kažu: “To je stroga obaveza svakog muslimana”. Dokaz njihove tvrdnje su riječi Uzvišenog:

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati i tražiti”
“da se čini dobro, a od zla odvrćati – oni će šta žele postići
(Ali Imran, 104)

Kao i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: “Ko od vas vidi neko loše djelo, neka ga izmijeni (ukloni) svojom rukom (prisilno). A ako ne bude u stanju, neka to uradi riječima (neka naredi da se ukloni). Ako ni to ne bude u stanju, neka ga bar srcem svojim prezre – a to je najslabiji vid imana.”¹⁰⁶

Kur’anske riječi:

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ﴾

“I neka među vama bude onih...” su protumačili kao: “Budite ummet koji poziva dobru, naređuje dobro i zabranjuje zlo.” Prijedlog “min”, tj. “od”, u riječi *minkum*, po njihovom mišljenju, ima ulogu pojašnjenja, a ne partitivnosti.

Većina islamskih učenjaka ovu obavezu razmatra kao fardi-kifaje, to jest, ona se smatra izvršenom kod je obavi jedna skupina muslimana.

Prijedlog “min” po njihovom mišljenju ima ulogu partitivnosti, to jest, neka u ovom ummetu bude grupa ili skupina koja poziva dobru, naređuje dobro i zabranjuje zlo.

Jedan dio uleme smatra da je naređivati dobro i zabranjivati zlo obaveza samo jednog dijela muslimana (fardi-kifaje), jer nije svako pogodan za to. Postoje posebni uvjeti koje treba ispuniti ona osoba

¹⁰⁶ Izvor ovog hadisa smo ranije spomenuli.

koja izvršava ovu obavezu. Ti uvjeti, kao što su znanje o propisima vjere, stepeni upozoravanja (uklanjanja) zla, njihovo sprovođenje i, općenito, način izvršavanja, nisu zajednički za sve muslimane.

Šerijatski stav o naređivanju dobra i zabranjivanju zla se mijenja shodno promjeni okolnosti.

Ukoliko će vjernik zbog toga što nešto zabranjuje imati ogromnu neprijatnost, ili time prouzrokovati još veće zlo, tada je to zabranjeno zabranjivati.

El-Kurtubi kaže: "Muslimani su jednoglasni, o čemu govori Ibn Abdul-Berr, da je zlo dužan promijeniti svako ko to može. Ako ta osoba bude izložena prijekoru koji ne ugrožava njegovu sigurnost, to ga ne smije spriječiti u mijenjanju zla. Ako to nije u mogućnosti, neka ga promijeni jezikom (riječima). A ako ni to ne može, onda neka to u srcu prezre, i ništa više od toga.

Ukoliko prevlada mišljenje da će šteta biti veća, u tome slučaju nije dužnost narediti dobro i zabraniti zlo. No ukoliko prevlada mišljenje suprotno tome, tada ono postaje obavezom. To je, prema analogiji, kao kod osobe kod koje prevlada mišljenje o tome da nema vode, i koja, na osnovu toga, umjesto abdesta uzme tejemum.

Imam En-Nevevi kaže: "Dužnost naređivanja dobra i zabranjivanja zla ne prestaje time što neko pomisli da to neće koristiti. Musliman je dužan to činiti, jer opomena koristi vjernicima. Spomenuli smo da je obavezno naređivati i zabranjivati, i to nije uvjetovano prihvatanjem od strane onoga kome je upućeno. Kao što Uzvišeni Allah kaže:

﴿مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ﴾

"Poslaniku je jedino dužnost da objavi." (El-Māide, 99.);

﴿فَإِنْ أَعْرَضُوا فَأَمَّا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا إِنَّ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ﴾

"A ako glave okrenu – pa, Mi tebe nismo ni poslali da budeš njihov čuvar." (Eš-Šura, 48.)¹⁰⁷

¹⁰⁷ Minhadžul-ulemai' fil emri bil-ma'rufi ven-nehji anil-munkeri, str. 56-59.

D – STEPENI UKLANJANJA ZLA

Postoje tri stepena uklanjanja zla, na što ukazuje hadis kojeg prenosi Ebu-Seid el-Hudri: *“Ko od vas vidi neko loše djelo, neka ga izmijeni (ukloni) svojom rukom (prisilno). A ako ne bude u stanju, neka to uradi riječima (neka naredi da se ukloni). Ako ni to ne bude u stanju, neka ga bar srcem svojim prezre – a to je najslabiji vid imana.”*¹⁰⁸ Zabranjivati rukom (prisilom) i jezikom se treba shodno moći i snazi, ali se mora zabranjivati srcem. Ukoliko srce vjernika ne prezire zlo, onda je to pokazatelj nestanka vjere (imana) u njemu.

Ibn-Mesud je čuo jednog čovjeka koji je rekao: “Propao je svako ko ne naređuje dobro i ne zabranjuje zlo”, na što mu Ibn-Mesud reče: “Propao je svako čije srce nije spoznalo dobro i zlo.”

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *“...a to je najslabiji vid imana”* ukazuju da je naređivanje dobra i zabranjivanje zla jedan dio vjerovanja (imana), i da je onaj koji je u mogućnosti izvršiti obavezu (pa je i izvrši) bolji od onog koji je ne izvrši, makar za to imao validno opravdanje.

E – VAŽNA PRAVILA KOD NAREĐIVANJA DOBRA I ZABRANJIVANJA ZLA

Prvo: Znanje

Nužno je znanje o dobru kome pozivamo i o zlu koje zabranjujemo. Isti slučaj je i sa osobom kojoj naređujemo dobro ili joj zabranjujemo zlo.

Ibnul-Kajjim, rahimehullah, prenosi od svoga šejha, šejhul-islama Ibn-Tejmije, rahimehullah, da je rekao: “Za vrijeme Tatara zajedno sa nekim svojim prijateljem sam prolazio pored skupine Tatara koji su pili alkohol. Zbog tog njihovog čina ukori ih onaj što bijaše sa mnom, a ja sam ga, kasnije, zbog tog njegovog postupka ukorio. Rekao sam mu: ‘Allah je zabranio alkohol zato što on sprečava spominjanje Allaha i obavljanje namaza. Ove je alkohol spriječio da ubijaju ljude, da im u ropstvo odvede djecu i da im nepravедno imetak uzimaju.’”¹⁰⁹

Slično ovom kazivanju je i ono o Sufjanu, rahimehullah, i policajcu. Davud prenosi da je njegov otac rekao: “Bio sam sa Sufjanom es-Sevrijem, pa smo prošli pored zaspalog policajca.

¹⁰⁸ Izvor ovog hadisa smo ranije spomenuli.

¹⁰⁹ *I'talamul muveki'ine*, str. 3.,4.,5.

Vrijeme namazu se primaklo i ja odoh da ga probudim. Sufjan mi reče: 'Sačekaj!' Rekoh: 'Oče Abdullahov, neka se probudi i klanja'. 'Pusti ga, Allah ga ne blagoslovio', reče on, 'ljudi se neće odmoriti, sve dok ovakvi ne zaspu.'"

Drugo: Blagost

Uzvišeni Allah kaže:

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ﴾

"Samo Allahovom milošću ti si blag prema njima. A da si osoran i grub, razbježali bi se iz tvoje blizine." (Ali Imran, 159.)

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

"Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti. Jedva čeka da Pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv." (Et-Tevbe, 128.)

﴿فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى﴾

"Pa mu blagim riječima govorite, ne bi li razmislio ili se pobojavao!" (Ta-Ha, 44.)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Blagost nije bila ni u čemu, a da ga nije učinila još ljepšim. Grubost pak nije bila ni u čemu, a da ga nije učinila još gorim."¹¹⁰

"Allah je blag i u svemu voli blagost, za nju daje ono što ne daje za grubost."¹¹¹

"Kome bude uskraćena blagost (ljubaznost), bit će mu uskraćeno svako dobro."¹¹²

Sufjan es-Sevri kaže: "Naređivati dobro i zabranjivati zlo može samo osoba koja posjeduje slijedeća tri svojstva: blagost u onome što naređuje i blagost u onome što zabranjuje, pravednost u onome što naređuje i pravednost u onome što zabranjuje, i poznavanje onoga što naređuje i poznavanje onoga što zabranjuje."

¹¹⁰ Muslim, El-Birru ves-siletu, (16/146); Ebu-Davud, El-Džihad, (2461); Ahmed (6/58).

¹¹¹ Buhari, El-Istitabetu, (12/280); Muslim, El-Birru ves-siletu, (16/146).

¹¹² Muslim, El-Birru ves-siletu, (16/145).

Imam Ahmed kaže: "Neka im blago i skrušeno naređuje, pa ako od njih čuje nešto što ne voli, neka se ne ljuti i tako postane jednak onome koji se želi osvetiti."

Treće: Strpljivost

Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنْذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾ وَتِبَابَكَ فَطَّهِّرْ ﴿٤﴾ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ﴿٥﴾ وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ﴿٦﴾ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿٧﴾﴾

"O ti, pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj! I haljine svoje očisti! I kumira se kloni! I ne prigovaraj držeći da je mnogo! I radi Gospodara svoga trpi!" (El-Muddesir, 1-7.)

Lukman je svom sinu govorio:

﴿وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزَمِ الْأُمُورِ﴾

"O sinko moj, obavljaaj molitvu i traži da se čine dobra djela, a odvrćaj od hrdavih i strpljivo podnosi ono što te zadesi – dužnost je tako postupiti!" (Lukman, 17.)

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا﴾

"I otrpi ono što oni govore i izbjegavaj ih na prikladan način!" (El-Muzemmil, 10.)

Četvrto: Vođenje računa o koristi i štetnosti

Osoba koja naređuje dobro ili zabranjuje zlo mora voditi računa o koristi i šteti.

1 – Ako se time postiže veća korist nego šteta: dužnost je naređivati dobro i zabranjivati zlo.

2 – Ako se time postiže veća šteta nego korist: takvoj osobi ne samo da nije obaveza naređivati i zabranjivati nego joj je zabranjeno to činiti.

3 – Ako se korist i šteta izjadnače: osoba neće naređivati dobro niti će zabranjivati zlo, jer je uklanjanje štete preče od pribavljanja koristi.

4 – Ako se pomiješa korist sa štetom: tada će bezuvjetno pozivati na dobro i bezuvjetno zabranjivati zlo.¹¹³

¹¹³ Abdul-Kerim Zejdan, *Usulud-da'veti*, str. 462-463.

Peto: Mogućnost

Naređuje se na dobro i zabranjuje zlo onoliko koliko mogućnosti dozvoljavaju. Uzvišeni Allah kaže:

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

“Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih...”
(El-Bekare, 286.);

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾

“Zato se Allaha bojte koliko god možete.” (Et-Tegabun, 16.)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “...A ako ni to ne bude u stanju, neka ga bar srcem svojim prezre – a to je najslabiji vid imana.”¹¹⁴ Sve ovo ukazuje kako se nešto može zabranjivati samo u granicama snage i mogućnosti koje to dozvoljavaju.

O ODLASKU KOD VLADARA ZBOG TOGA DA BI IM SE NAREDILO DA ČINE DOBRO I ZABRANILO DA RADE ZLO

Ovo poglavlje govori o primjerima istinskog vjerovanja u naređivanju dobra i zabranjivanju zla, a većina tih primjera je vezana za odlazak kod vladara i silnika sa ciljem da im se naredi činjenje dobra i da im se ospori i zabrani njihovo činjenje zla. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Najbolji džihad je istinita riječ izgovorena u lice vladaru - nasilniku.”¹¹⁵

*“Prvak među šehidima je Hamza, a i čovjek koji istupi ispred vladara nasilnika i naredi mu dobro a zabrani zlo, pa ga on nakon toga ubije.”*¹¹⁶

U ovom poglavlju govorimo o naređivanju dobra i zabranjivanju zla pred vladarima, iako su vjerniku potrebni primjeri istinskog vjerovanja u pozivanju običnog svijeta, kao što je slučaj vjernika iz kazivanja o mu'minu iz sure *Ja-Sin*, o čemu ćemo uskoro govoriti.

¹¹⁴ Izvor ovog hadisa smo ranije spomenuli.

¹¹⁵ Et-Tirmizi, El-Fiten, (2174); Ebu-Davud, El-Melahim, (4322); Ibn-Madže, El-Fiten, (4011). Et-Tirmizi kaže: “Ovaj hadis je sa ovom predajom hasen-garib.” El-Albani ga u svom “Sahihu”, pod rednim brojem 491, smatra sahih-hadisom.

¹¹⁶ El-Hakim, Ma'rifetus-sahabeti, (3/195). El-Hakim o ovom hadisu kaže: “Lanac prenosilaca mu je ispravan, ali ga Buhari i Muslim nisu zabilježili.” Albani ga u svom “Sahihu”, pod rednim brojem 374, smatra sahih-hadisom.

Islamski učenjaci nemaju zajednički stav kada je riječ o odlasku kod vladara. Jedni od njih to dozvoljavaju, pod uvjetom da se ispuni obaveza naređivanja dobra i odvrćanja od zla. Drugi, pak, to općenito zabranjuju iz preventivnih razloga. Ovo zbog toga da se, kako kažu oni: "...ne bismo doveli u situaciju da budemo njima iskušani, ili da im opravdamo njihovu nepravdu."

Iz prve skupine izdvajamo Malika b. Enesa, r.a., imama Medine, kome je rečeno: "Ti odlaziš kod vladara, a oni nasilje i nepravdu provode!" On na to reče: "Allah ti se smilovao, pa gdje je onda onaj koji istinu kazuje?"

Govorio je: "Obaveza svakog muslimana ili čovjeka kome je Allah u prsima dao nešto znanja ili poznavanja propisa vjere je da uđe kod vladara i naredi mu činjenje dobra i zabrani činjenje zla, i da ga posavjetuje."

Iz druge skupine islamskih učenjaka izdvajamo slijedeće: Hammada b. Selemu, Sufjana es-Sevrija i Ibrahima b. Edhema. Zatraženo je od Hammada b. Seleme da dođe kod vladara. On je to energično odbio, rekavši: "Da nosim ovu crvenu bradu onakvim! Allaha mi, neću to učiniti!"

Sufjan es-Sevri je poslao pismo Abadu b. Abadu, u kojem mu kaže: "Čuvaj se vladara, njihove blizine i miješanja sa njima. Čuvaj se da se ne prevariš, pa da ti bude rečeno: 'Zauzmi se i pomози obespravljenom (mazlumu) da vrati oteto mu pravo'. Zaista je to šejtanova varka koju su pokvarenjaci uzeli sebi kao izgovor."

Drugo pismo je napisao Jusufu b. Esbatu, u kome mu kaže: "Ako te ovi vladari pozovu da im proučiš "Kul huvallahu ehad", nemoj im se odazvati. Njihova blizina je propast za srce."

U tome su ovi islamski učenjaci imali svoje preteče u liku plemenitih ashaba:

Ibn-Mesud je rekao: "Čovjek uđe kod vladara zajedno sa svojom vjerom, pa izađe bez vjere, sam". Upitaše: "Zašto?" On odgovori: "Zato što mu udovolji, uprkos Allahovoj srdžbi."

Huzejfe je rekao: "Čuvajte se mjesta (situacija) iskušenja (fitneta)". Upitaše ga: "Kojih mjesta?" On odgovori: "Vrata na dvorovima vladara. Neko od vas uđe kod vladara i kaže laž, samo da bi potvrdio ono što je on rekao. Tako izgovori ono što ni sam ne smatra da je ispravno."

Ebu-Zerr je Selemi rekao: "O Selema, ne dolazi na vrata vladara. Nećeš ugrabiti ništa od ovosvjetskih dobara koja su kod njih, a da oni ne ugrabe od tvoje vjere ono što je bolje od toga."

Da rezimiramo: Jedan dio islamskih učenjaka je smatrao dozvoljenim odlazak kod vladara kako bi se prema njima ispunila stroga vjerska dužnost (vadžib) savjetovanja, naređivanja dobra i zabranjivanja zla. Među ovim učenjacima je bilo harizmatičnih ličnosti koje su tiranima javno zabranjivali zlo. Oni su to radili nadajući se za to obilnoj Allahovoj nagradi, i kao takvi će za to biti nagrađeni. Jedan od njih je i imam Ez-Zuhri, koji je uživao veliki ugled i bio utjecajna ličnost u vrijeme emevijske vlasti. Uživao je društveni položaj ravan princu (emiru) toga vremena. Brojni su primjeri njegovih energičnih stavova iz kojih jasno isijava snaga njegove ličnosti, vjere i javnog zabranjivanja zla. Isto se odnosi i na imama Malika, rahimehullah, čiji savjeti su bili prihvaćani od strane vladara, zbog njegovog ugleda i položaja kojeg je uživao kod njih.

Oni islamski učenjaci koji su zabranjivali odlazak kod vladara, to su činili iz predostrožnosti, udaljavanja od smutnje i zbog očuvanja svoga znanja (ilma) i snage čistog karaktera. Svi oni će za to imati nagradu, zbog ispravnosti svojih namjera (nijeta). Oni su mudžtehidi, a mudžtehid je, kako god bilo, nagrađen. Ukoliko je osoba sigurna u sopstvenu snagu i moć zabranjivanja zla kada se nađe pred vladarem, takvoj osobi je odlazak njima dozvoljen. Međutim, ukoliko osoba osjeća slabost i popustljivost prilikom obavljanja takve obaveze, njoj je bolje da se drži spasa (salameta), a on je u udaljavanju od vrata vladara. A Allah najbolje zna.

F – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U NAREĐIVANJU DOBRA I ZABRANJIVANJU ZLA

1. Primjer vjernika iz Faraonove porodice:

Rasplamsalo se bilo neslaganje Musāa, alejhis-selam, koji je direktno razgovarao sa Allahom, sa prokletim Faraonom. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ﴾ وَقَالَ مُوسَى إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ

"Pustite vi meni", reče Faraon, "da ubijem Musāa, a on neka traži pomoć od Gospodara svoga, jer se bojim da vam on vjeru vašu ne izmijeni ili da u zemlji nered ne izazove." "Musa reče: 'Molim

Gospodara svoga i Gospodara vašega da me zaštiti od svakog oholog koji ne vjeruje u Dan u kome će se račun polagati!”
(El-Mu'min, 26-27.)

Tada na scenu stupi ovaj čovjek o čijem vjerovanju Allah svjedoči. Bio je iz Faraonove porodice i krio je svoje vjerovanje (iman). Neprocjenjiva je bila njegova pomoć Musāu, alejhis-selam, tako što je govorio istinu pred nepravедnim vladarom, rekavši mu:

﴿ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ ﴾

“Zar da ubijete čovjeka zato što govori: ‘Gospodar moj je Allah!’?” (El-Mu'min, 28.)

Koja je korist od ubistva čovjeka koji kaže da je Allah njegov Gospodar? On vam je došao sa neoborivim dokazima i predočio vam je čuda u prilog svojoj iskrenosti i toga da ga je Allah kao vjerovjesnika vama poslao. Ako je lagao na Allaha, pa dovoljno vam je to da će ga On kazniti i On će mu suditi. A ako bude iskren u svom pozivu, zadesit će vas dio prijetnje koju vam je obećao. Dakle, nikakve koristi nema od toga da se on ubije.

Potom ih je podsjetio da je svakoj državi koja se bori protiv Allahovih štićenika (evlija) već nagoviještena njena propast i nestanak. Zatim im reče:

﴿ يَا قَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا ﴾

“O narode moj, danas vama pripada vlast i vi ste na vrhovima u zemlji. Ali, ko će nas odbraniti od Allahove kazne, ako nas ona stigne?” (El-Mu'min, 29.)

Zatim ih podsjeti na drevne nevjerničke narode i kako ih je Allah, dž.š., uništio: na narod Ada, Semuda i one koji su došli poslije njih. Plašio ih je strahotama Sudnjeg dana, izrekavši plemenite riječi koje su tako veličanstvene da ih je Svemogući zabilježio u Svojoj Knjizi. Nakon svega toga, taj čovjek se prepusti Allahovoj odredbi, pouzda se u Njega i potraži utočište u Njegovoj blizini.

Istinita riječ potresa prijestolje tiranina. S njom Uzvišeni Allah oživljava neupućene i nemarne duše. Zbog toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: **“Najbolji džihad je izgovorena riječ u lice vladaru nasilniku.”**¹¹⁷ Jer, džihad je izlaganje života stradanju,

¹¹⁷ Izvor ovog hadisa smo ranije spomenuli.

možda će izgubiti život, a možda i neće. Što se tiče izgovorene riječi u lice vladara, veća je mogućnost da se zbog toga glavom plati. Takva osoba je obradovana slijedećim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: *“Prvak među šehidima je Hamza, a i čovjek koji istupi ispred vladara nasilnika i naredi mu dobro a zabrani zlo, pa ga on nakon toga ubije.”*¹¹⁸

Svima je dobro poznato kakvo je stanje onoga koji kaže istinu i koji pomogne one koji su na Istini u vremenu kome dominiraju uzurpatori. Koji je to uzurpator (tagut) bio ravan faraonu, koji je govorio: “Ja sam vaš bog i ja ne znam da vi pored mene imate drugog boga”. A koje je to ljude trebalo pomoći i podržati više od plemenitih vjerovjesnika, koji su bili najbolji ljudi i najčasniji Allahovi štićenici (evlije)? Ali vjernik koji silniku kaže istinu u lice, dok to čini ne osjeća niti razmišlja ovosvjetski. On osjeća i razmišlja vjernički. On tada ne misli o svome imetku, djeci, ni o dunjalučkim interesima. On tada misli samo o Allahovoj vjeri, kako pomoći nju i Allahove štićenike (evlije).

Njegova briga, intelekt i osjećaji su veći od dunjaluka i njegovih besmislica. On misli na onaj svijet i na njega gleda kao da je on jedan od njegovih stanovnika. On gleda veličanstvenost Uzvišenog Allaha, nakon čega mu sve ovosvjetsko djeluje tako sićušno. U njegovom srcu je ogromna snaga data od Vladara svemira, pa mu se svi dunjalučki vladari doimaju tako beznačajnim.

Ova plemenita značenja obuzimaju srce vjernika u času dok govori istinu. On pomaže apsolutnu Istinu i Njegove zaštitnike (evlije). Ne postoji ni najmanja sumnja da su oni tom vjerniku iz Faraonove porodice spremali razne spletke. Istina, Kur'an ne spominje detalje tih spletki, nego o njima samo općenito govori. Allah, dž.š., pojašnjava da ga je spasio od zlih posljedica onoga što su oni spletkarili, pa kaže:

﴿فَوَقَاهُ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَا مَكَرُوا وَحَاقَ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ ﴿٥٦﴾ النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ﴾

“I Allah ga je sačuvao nevolje koju su mu oni pripremali, a Faraonove ljude zla kob zadesi. Oni će se ujutro i navečer u vatri pržiti, a kada nastupi Čas: ‘Uvedite Faraonove ljude u patnju najtežu!’” (El-Mu'min, 45-46.)

¹¹⁸ Izvor ovog hadisa smo ranije spomenuli.

Allah tako uzdiže onog vjernika koji visoko podigne zastavu vjere i pomaže onoga Koji pomaže vjeru Svemilosnoga.

Motiv ovih primjera istinskog vjerovanja je jedan – to je ljubav prema Uzvišenom Allahu i snaga vjere. I cilj je jedan – to je zadovoljstvo Milostivog i postizanje džennetskih vrtova. Oni se razlikuju samo po svojim akterima i sadržaju. Ovi primjeri istinskog vjerovanja postaju časne zastave koje su visoko podignute na putu vjere. Svaki put kada vjernici vide te visoko podignute zastave, oni povećaju svoju riješenost da se čvrsto drže svoje vjere i da štite svoje ubjeđenje. Na taj način, ovaj vjernik iz Faraonove porodice je postao kazivanje za sebe, koje Allah, dž.š., zabilježi u Svojoj Knjizi da vječno stoji kao primjer istinskog vjerovanja da ga slijede oni koji savjetuju druge i da se tom metodom koriste iskreni misionari (daije).

Ovdje bi bilo korisno spomenuti i to da je Ebu-Bekr, r.a., prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zauzeo identičan stav koji je ovaj vjernik zauzeo prema Musau, alejhis-selam.

Urve b. Zubejr kaže: “Pitao sam Abdullaha b. Amra o najgorem postupku predislamskih Arapa prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi reče: ‘Vidio sam Ukbu b. Ebi-Muajta kada je došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i stavio mu svoj ogrtač oko vrata tako snažno ga povlačeći u želji da ga udavi, sve dok nije prišao Ebu-Bekr i odbranio ga, rekavši: ‘Zar da ubijete čovjeka zato što govori:

﴿ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ ﴾

‘Gospodar moj je Allah.’, onoga koji vam je donio jasne dokaze od Gospodara vašeg?’ (El-Mu’min, 28.)¹¹⁹

Pouzdanost se zna da je Ebu-Bekr ne samo bolji od ovog vjernika nego je najbolji Allahov štićenik (evlija) poslije plemenitih vjerovjesnika, kao što Poslanik, s.a.v.s, kaže: “*Ebu-Bekr i Omer su u Džennetu prvaci svih davnashnjih naroda i onih koji će doći poslije njih, odmah poslije vjerovjesnika i poslanika.*”¹²⁰

2. Primjer vjernika iz sure Ja-Sin:

Ovo je još jedan primjer istinskog vjerovanja u pozivu Allahu, dž.š., naređivanju dobra i zabranjivanju zla. Primjer čovjeka koji žurno dolazi sa kraja grada, brinući se da se proširi poziv vjerovjesnika

¹¹⁹ Buhari, Menakibul-ensar, (7/203).

¹²⁰ Et-Tirmizi (4/310); Ibn-Madže, El-Mukaddimetu, (95); El-Albani ga u svom “Sahihu”, pod rednim brojem 824, smatra sahih-hadisom.

i da ljudi povjeruju u ono sa čime su poslani vjerovjesnici. Sasvim je svejedno da li su oni koji pozivaju Allahu Njegovi vjerovjesnici ili misionari (daije) koji pozivaju onome čemu su pozivali vjerovjesnici. Vjerniku je dužnost pomoći ih i podržati, a Allahovi štićenici (evlije) se moraju voljeti i ne smiju se mrziti.

Kazivanje o ovom čovjeku spominje Allah, dž.š. u Svojoj Knjizi, sa riječima:

﴿وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٠﴾ اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿١٠١﴾ وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٠٢﴾ أَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ بَضْرًا لَا تَغْنِ عَنِّي شِفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونِ ﴿١٠٣﴾ إِنِّي إِذَا أَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١٠٤﴾ إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمِعُونِ﴾

“I s kraja grada žurno dođe jedan čovjek i reče: ‘O narode moj, slijedite one koji su poslani; slijedite one koji od vas ne traže nikakvu nagradu, a na pravom su putu! Zašto da se ne klanjam Onome koji me je stvorio, a Njemu ćete se vratiti? Zašto da prihvaćam druge bogove mimo Njega? Ako Milostivi hoće da me snađe neko zlo, njihovo posredovanje neće mi biti ni od kakve koristi i oni me neće moći spasiti, a ja bih tada bio u pravoj zabludi. Ja vjerujem u Gospodara vašeg, čujte mene!’” (Ja-sin, 20-25.)

Vjernik je izustio ove veličanstvene riječi nakon porasta neslaganja između vjerovjesnika i stanovnika tog grada, koji im rekoše:

﴿قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَكُنَّ مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

“Mi slutimo da nam nesreću donosite; ako se ne okanite, kamenovat ćemo vas i stići će vas, zaista, bolna patnja od nas.” (Ja-sin, 18.)

Zaprijetili su plemenitim vjerovjesnicima kamenovanjem i bolnom patnjom. Uprkos tome, ovaj hrabri vjernik, hrabro i vjernički, stade na stranu vjerovjesnika. Snagom argumenata ih podrža otvoreno, pojašnjavajući im kako vjerovjesnici od svog poziva nemaju nikakvu ovosvjetsku korist. Od njih ne traže nikakvu nadoknadu za uputu koju im nude, nego se jedino nadaju Allahovoj nagradi i trude se, savjetujući ih i upućujući ka Uzvišenom Allahu.

Zatim im on objasni da je uputa ka Allahu, dž.š., najveća dobit, a da je ono čemu ih pozivaju vjerovjesnici njihova obaveza prema Allahu, dž.š. Pa, Allah je Onaj Koji ih je stvorio i Kome će se vratiti;

On će nagraditi dobročinitelje, a kaznit će grešnike. Božanstva, koja oni mimo Njega obožavaju, neće im biti ni od kakve koristi, niti će im moći otkloniti išta od Allahove kazne.

Nema sumnje da je vjernik, koji podsjeća svoj narod i poziva ga, izložen istoj prijetnji kamenovanjem i bolnoj patnji, kao i vjerovjesnici. Ali on je zauzeo ovaj imanski stav zbog odbrane istinske vjere i želje za uputom svoga naroda. Bila mu je jako važna njihova uputa. Međutim, taj narod je bio krajnje neuk, primitivan i nevjernički opredijeljen. Čini se da su ga oni kamenovali kao što su prijetili, ili da su ga ubili na neki drugi način. Tako je taj vjernik prešao iz Kuće iskušenja u Kuću nagrade, pa je rekao:

﴿ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿١﴾ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴾

“Kamo sreće da narod moj zna zašto mi je Gospodar moj oprostio i lijep mi prijem priredio!” (Ja-sin, 26-27.)

Vjernik je u svakom slučaju dobitnik, kao što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Čudno je to sa vjernikom. Za njega je dobro sve što mu se dogodi.”¹²¹ Nakon što ga je njegov narod smrtno ranio, ugledao je Allahove počasti prema njemu. Ipak, njegova žarka želja za njihovom uputom nije napuštala njegovo srce. On reče:

﴿ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿١﴾ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴾

“Kamo sreće da narod moj zna zašto mi je Gospodar moj oprostio i lijep mi prijem priredio!” (Ja-sin, 26-27.)

Ovim primjerom istinskog vjerovanja je još jednom visoko podignut bajrak islama i osvijetljen još jedan svjetionik vjerovanja (akide). Allah, dž.š., je zabilježio ovaj istinski primjer vjerovanja u Svojoj Vječnoj Knjizi, da bude pouka i opomena onima koji uvažavaju pouke. A Allah upućuje na Pravi put onoga koga On želi.

3. Hasan el-Basri, rahimehullah, i Hadžadž es-Sekafi:

Hadžadž je ugostio pravnike Basre i Kufe, među kojima je bio i Hasan el-Basri, koji posljednji uđe kod njega. Hadžadž mu reče: “Dobrodošlicu želim Seidovom ocu, ovdje do mene!” Naredi da mu se donese stolica i stavi do njegove. Poče ih podsjećati na određene događaje i ispitivati, a potom – u vrlo ružnom kontekstu – spomenu

¹²¹ Muslim, Ez-Zuhd, (18/125); Ahmed (6/16); Darimi, Er-Rikak, (2/318).

Aliju, r.a., na čemu se složiše ostali pravnici želeći mu se na taj način približiti i sačuvati se njegovog zla. Hasan je šutio grizući svoj palac. Hadžadž mu reče:

- Oče Seidov, zašto te vidim šutljiva?
- Šta mogu reći?
- Reci mi šta misliš o Ebu-Turabu?¹²²
- Čuo sam riječi Uzvišenog Allaha:

﴿وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ
وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ إِيَّاكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ
لَرَّؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾

“I Mi smo promijenili Kiblu prema kojoj si se prije okretao samo zato da bismo ukazali na one koji će slijediti Poslanika i na one koji će se stopama svojim vratiti. Nekima je to bilo doista teško, ali ne i onima koje je Allah uputio na Pravi put. Allah neće dopustiti da propadne vjerovanje vaše, a Allah je prema ljudima zaista vrlo blag i milostiv.” (El-Bekare, 143.)

Alija je jedan od vjernika koje je Allah uputio. Kažem: “On je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidžić kojem je on za ženu dao svoju kćerku i najdražu mu osobu i preteča mnogih blagoslovljenih djela od Allaha mu datih. Ni tebi, niti ikom drugom, nije dozvoljeno da mu ih osporavate i petljate se između njega i njih”. Kažem: “Ako je i bilo kakvih propusta kod Alije, Allah mu je dovoljan. Allaha mi, ne nalazim pravedniju riječ za njega od ove!”

Lice Hadžadžovo se promijeni i potamni. On ustade sa svog mjesta ljutit i žurno ode prema svojoj kući, a ljudi se vratiše odakle su i došli.

Amir eš-Ša’bi, jedan od tada prisutnih, kaže: “Uzeo sam Hasana za ruku i rekao mu:

– Oče Seidov, naljutio si vladara raspalivši vatru u njegovim prsima.

– Amire, čuvaj se da ti ljudi ne kažu: ‘Amire, učenjače Kufe, otišao si kod šejtana u ljudskom obliku da mu govoriš ono što on voli čuti i da mu se idejno približiš. Teško tebi, Amire! Bolje ti je da se bojiš Allaha, pa kada budeš pitan – da istinu govoriš, ili da šutiš, i tako se spasiš?’

¹²² Jedan od naziva za Aliju, r.a. (nap. prev.).

– Oče Seidov, rekao sam to što sam rekao, ali ja znam kakva je istina.

– To je samo još jači argument protiv tebe i još teža odgovornost.”¹²³

Ovo je primjer istinskog vjerovanja znamenitog tabiina Hasana el-Basrija. Vodeći računa o znanju, ibadetu i bogobožnosti, zabranio je vrijeđanje vladara vjernika, Alije, r.a., tog viteza islama; Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, amidžića; prvog mladića koji je sa nepunih osam godina prigrlio islam; onoga za kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udao svoju kćerku Fatimu – prvakinja među svim ženama ovog ummeta; onoga kome je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Ti u odnosu na mene si kao što je Harun bio u odnosu na Musaa, samo što poslije mene više nema vjerovjesnika.*”¹²⁴ Bio je nepresušno more znanja. Omer, r.a., je molio Allaha da ga sačuva poteškoće u čijem rješavanju ne sudjeluje Alija, r.a.

Muhadžiri i ensarije su jednoglasni u ocjeni da je Alija, nakon Ebu-Bekra, Omera i Osmana, bio najbolji među ashabima. Za vrijeme vladavine Umejevića, običaj je bio da se Alija, r.a., na sijelima i minberima pogrdno spominje. No to ni najmanje nije umanjilo njegovu vrijednost, nego ju je, naprotiv, samo povećalo. Ovaj ružni običaj je ukinuo pravedni vladar Omer b. Abdul-Aziz, i zamijenio ga riječima Uzvišenog Allaha:

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ
يَعِظُكُم لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾

“Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini i da se bližnjima udjeljuje, a razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje. Da pouku primite, On vas savjetuje.” (En-Nahl, 90.)

Hasan el-Basri je Hadžadžu es-Sekafiju, onome koji je bio poznat kao krvnik koji se ne ustručava od kršenja Allahovih zabrana, radi istine rekao to što je rekao. Neka su prokleti zalimi, a neka je milost na vrijedne učenjake i velika nagrada na Dan kada ljudi stanu pred Gospodara svoga.

¹²³ Minhadžul-ulemai' fil emri bil-ma'rufi ven-nehji anil-munkeri, str. 185-186.

¹²⁴ Buhari (7/71); Muslim (15/175); Et-Tirmizi (13/175); Abdur-Rezak (2039); El-Begavi, Šerhus-sunneti (14/114).

4. Muhammed b. Sirin, rahimehullah, i Ibn-Hubejre:

Dža'fer b. Merzuk kaže: "Ibn-Hubejre je poslao po Ibn-Sirina, Hasana i Eš-Ša'bija. Pa kada dođoše, on upita Ibn-Sirina:

– Oče Bekrov, šta si vidio kada si se primakao našim kapijama?

– Vidio sam rasprostranjenu nepravdu.

Njegov bratić ga krišom gurnu ramenom, na što se Ibn-Sirin okrenu prema njemu i reče mu: "Nisi ti pitan, mene pitaju!" Vladar posla Hasanu četiri hiljade, Ibn-Sirinu tri hiljade i Eš-Ša'biju dvije hiljade, ali ih Ibn-Sirin odbi uzeti.¹²⁵

Hišam je rekao: "Nisam vidio nikoga ko je čvršći kada se nađe kod vladara od Ibn-Sirina."¹²⁶

Učenjaci se dobro snalaze u iskrenosti i pri javnom iskazivanju istine, ma šta se pred njom ispriječilo. Ne umiju oni spletkariti i krivudati, oni se na ovom i budućem svijetu uzdižu svojom iskrenošću i odlučnom istinom. Kada bi se ulema bavila spletkarenjima, kako bi ljudi znali za nepravdu i nasilje tiranina (zulumćara)? Allah, dž.š., je od njih uzeo slijedeći zavjet:

﴿ لَسَيُنْزِلُ النَّاسَ وَلَا تَكْتُمُونَهُ ﴾

"Da će je sigurno ljudima objašnjavati i da neće iz nje ništa kriti." (Ali Imran, 187.)

Neka ih Allah nagradi Svojom obilnom nagradom.

5. Sufjan es-Sevri, rahimehullah, i Ebu-Dža'fer el-Mensur:

Es-Sevri kaže: "Na Mini sam uveden kod Ebu-Dža'fera i rekao mu:

– Boj se Allaha! Dospio si na ovaj položaj i postao to što jesi zahvaljujući sabljama muhadžira i ensarija, a njihova djeca od gladi umiru. Omer je išao na hadž i nije potrošio više od petnaest dinara, i pod drvetom je spavao.

– Ti želiš da budem jednak tebi?

– Nemoj biti kao ja, ali budi ispod onog na čemu si sada, a iznad onoga na čemu sam ja.

– Izlazi!"¹²⁷

¹²⁵ *Hiljetul-evlija*, (2/268).

¹²⁶ *Sijeru e'alamun-nubela* (4/613).

¹²⁷ Ibn Ebi-Hatim, *Mukaddimetul džerhi vet-ta'dili* (1/106).

Ovo je primjer istinskog vjerovanja jednog od muslimanskih autoriteta (imama) iz vremena tabiina, primjera prvaka među poznavacima hadisa, vođe vjernika (mu'mina) i imama pobožnih – Sufjana b. Seida es-Sevrija. Ima li iko da je dostojniji takvih primjera od ovih vrijednih velikana? Sufjan es-Sevri je bio jedan od najžešćih pobornika neodlaženja kod vladara, i jedan od njihovih najoštrijih kritičara.

Dža'fer el-Mensur je za vrijeme obavljanja tavafa oko Kabe sreo Sufjana es-Sevrija, koji ga tada nije poznao. Dža'fer ga udari po ramenu, govoreći mu:

- Poznaješ li me?
- Ne, ali si me zgrabio onako kako to rade silnici!

Na te riječi mu Džaferov čuvar reče: "Ovo je vladar vjernika (halifa)".

Dža'fer mu reče:

- Šta te sprečava da nam dođeš?
- Allah nam je to zabranio riječima:

﴿وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ﴾

"I ne priklanjajte se onima koji nepravedno postupaju, pa da vas vatra prži." (Hud, 113.)

Jednog dana je otišao El-Mehdiju i žestoko ga kritizirao. El-Mehdijev ministar mu reče: "Pretjerao si, zar se sa vladarom vjernika tako razgovara?" Sufjan mu reče: "Šuti, Faraona je Haman upropastio!" Nakon što je Sufjan otišao od vladara, Ebu-Ubejdullah reče: "Vladaru vjernika, dozvoli mi da ga pogubim!?" "Šuti", reče mu, "na zemlji osim njega nije ostao niko koga bi se postidio."¹²⁸

Prvi muslimani su govorili: "Ljudi će te voljeti onoliko koliko ti voliš Allaha; poštovat će te onoliko koliko se ti bojiš Allaha; posvetit će pažnju izvršavanju tvojih potreba i poslova onoliko koliko se ti posvetiš Allahu."

6. Amr b. Hubejb el-Kadi i Harun er-Rešid:

Amr b. Hubejb el-Kadi kaže: "Bio sam prisutan na skupu kod Haruna er-Rešida u vrijeme dok se jako bučno raspravljalo o nekom pitanju. Jedni su svoj stav zasnivali na hadisu kojeg prenosi Ebu-Hurejre, a drugi su negirali mogućnost da je taj njihov argument uopće Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, hadis. Dokazivanje

¹²⁸ Imam Ahmed, *El-ver'u*, str. 58.

i osporavanje se nastavilo, sve dok jedan od prisutnih nije rekao: 'Ebu-Hurejre je optužen za ono što prenosi'. Otvoreno su ga optužili da je lažac, a Er-Rešid se priklonio toj skupini podržavajući njihove stavove. Rekoh: 'Hadis je vjerodostojno prenesen od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', na što me je Er-Rešid samo ljutito pogledao. Otišao sam kući. Nedugo zatim mi je došao mladić i saopćio slijedeću zapovijed: 'Odazovi se vladaru vjernika kao osoba koja će biti pogubljena, namiriši se mrtvačkim mirisom i ogrni ćefinima!' Rekoh: 'Moj Allahu, Ti znaš da sam ja branio čast jednog od prijatelja Tvoga Poslanika, štiteći ga od mogućih optužbi za neispravnost njegovih ashaba, pa me spasi od njega'. Ušao sam kod Er-Rešida koji je sjedio na svom prijestolju, čvrsto se držeći za koljena, na svom krilu je držao sablju, a ispred njega je bio kožni tepih za izvršenje pogubljenja. Ugledavši me, obrati mi se riječima: 'Amr b. Hubejbe, nikada mi se niko nije suprotstavio i odgovorio mi na način na koji si ti to učinio!' Rekoh: 'Vladaru vjernika, ono što sam rekao i od čega sam branio, a čemu si ti idejno bio bliži i o čemu si raspravljao, jeste atak na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ono sa čime je on poslan. Ako su ashabi i prenosioci hadisa bili lašci, onda je Šerijat neispravan, a stroge vjerske dužnosti (farzovi) i propisi (ahkami) o namazu, postu, braku i šerijatskom sankcioniranju (hududu) neprihvatljivi. Allaha mi, vladaru vjernika, zar ti da pomisliš ili slušaš takvo nešto, a najpreči si da ljubomorno njeguješ Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, baštinu!?' Kada je čuo moje riječi, dozva se, pa reče: "'Oživio si me, Amre b. Hubejbe, oživio te Allah! Oživio si me – Allah te oživio!'"¹²⁹

Amr b. Hubejb je bio kadija Basre za vrijeme vladavine halife El-Me'muna, a njegov slučaj sa El-Me'munom bilježi poznati islamski historičar El-Hatib. Amr b. Hubejb je rekao: "Bio sam u delegaciji stanovnika Basre kod halife El-Me'muna. Sjeli smo. Ja sam bio najmlađi među njima i razmatralo se pitanje postavljenja kadije za naš grad Basru. Dok smo mi bili zaokupljeni tim pitanjem, dovedoše čovjeka okovanog i ruku svezanih za vrat. Odvezaše mu ruke, na sredinu postaviše kožni tepih za izvršenje pogubljenja, ispružiše mu vrat, a dželat isuka sablju čekajući posljednju zapovijed. On zatraži dozvolu za smaknuće i halifa mu je dade. Preda mnom je bio jezovit prizor, rekoh sam sebi: 'Allaha mi, progovoriti ću, možda se spasi'. Rekoh:

¹²⁹ El-Hatib, *Et-Tarihul-Bagdad* (11/197).

- Vladaru vjernika, poslušaj moje riječi.
- Kaži!
- Pričao mi je tvoj otac, a on od tvog djeda, a on od Ibn-Abbasa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Na Sudnjem danu će glasnik iz unutrašnjosti Arša povikati: ‘Neka ustane onaj čiju je nagradu Allah učinio veličanstvenom!’ Ustat će samo onaj koji je svome bratu oprostio grijeh.*” Vladaru vjernika, oprost mu, Allah tebi oprostio.
- Tako ti Allaha, da li ti je moj otac prenio od moga djeda da je...
- Tako mi Allaha, tvoj otac mi je prenio od tvoga djeda....
- Istinu si rekao, zaista je moj otac pričao da je moj djed tu predaju prenio od Ibn-Abbasa. Straža, pustite ga!
- Tako se spasi taj čovjek, a meni naredi da budem kadija.”¹³⁰

7. El-Evzai, rahimehullah, i Abdullah b. Ali:

Ebu-Hulejd Utbe b. Hammad el-Kari kaže: “El-Evzai nam je pričao slijedeće: ‘Abdullah b. Ali je poslao po mene i to mi je jako teško palo. Krenuo sam i ušao kod njega, a ljudi su poredani čekali. Reče mi:

- Šta ti misliš o našem svrgavanju emevijske vlasti i uspostavi abasijske države?
- Allah popravio vladarevo stanje, između mene i Davuda b. Alija je bio prijateljski odnos.
- Odgovori mi!

Razmislio sam nekoliko trenutaka, pa rekoh sam sebi: ‘Reći ću mu istinu, makar se izložio smrtnoj opasnosti’. Potom mu spomenuh hadis Jahja b. Seida o “djelima”, a on je u ruci držao britku sablju kojom je mahao. Potom upita:

- Abdur-Rahmane, šta kažeš o ubijanju onih koji pripadaju ovoj porodici (dinastiji)?
- Pričao mi je Muhammed b. Mervan, a on od Mutarrifa b. Šihira, a on od Aiše, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Muslimana nije dozvoljeno ubiti, osim u tri slučaja...*”¹³¹

¹³⁰ El-Hatib, *Tarihul-Bagdad* (11/198-199). El-Albani ovaj hadis smatra slabim (daifom) u svome djelu *Daiful-džami’i*, pod rednim brojem 669.

¹³¹ Ovaj hadis od Aiše, r.a., bilježe Nesai i Ebu-Davud, a Buhari i Muslim ga bilježe od Ibn-Mes'uda, r.a.

– Obavijesti me o tome kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nama oporučio (ostavio u vasijjet) hilafet.

– Da je halifet bio određen Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, oporukom, Alija, r.a., ne bi nikome dozvolio da bude halifa prije njega.

– A šta kažeš o bogatstvu (imetku) Umejevića?

– Ako je njima i bio dozvoljen (halal), tebi je zabranjen (haram); a ako je njima bio zabranjen, tebi je još više zabranjen.

Zatim je naredio da me izvedu. Ez-Zehabi, rahimehullah, kaže: ‘Abdullah b. Ali je bio snažni vladar i krvnik, i bilo ga je teško savladati’. Uprkos svemu tome, imam El-Evzai mu se suprotstavio, kao što si vidio, svom gorčinom istine. Nije postupio kao pokvareni učenjaci koji vladarima uljepšavaju njihovu nepravdu i teror i neistinu im prikazuju istinom – Bog ih ubio. Ili, kao oni koji šute onda kada su u stanju pojasniti istinu.”¹³²

8. Ibn Ebi-En’am i Ebu-Dža’fer:

Ibn Ebi-En’am je došao Ebu-Dža’feru da se požali na nepravdu njegovih namjesnika. Mjesecima je čekao da ga ovaj primi na razgovor, pa kada konačno dođe do njega, Ebu-Dža’fer mu reče:

– Šta te ovamo dovelo?

– Nepravda namjesnika u našem mjestu. Dođoh da te s tim upoznam, kad ono – nepravda izbija iz tvoje kuće.

U drugoj predaji se kaže slijedeće: “Vidio sam, o vladaru vjernika, rasprostranjenu nepravdu i loša djela, pa pomislih da je to zbog daljine tih krajeva od tebe, a što sam se tebi više približavao, situacija je postajala sve teža”. On je dugo držao oborenu glavu, zatim je podiže i reče mi:

– Šta da radim sa svojim ljudima?

– Omer b. Abdul-Aziz je uspio. Govorio je: ‘Namjesnici su poput pijace, donesu ti koliko u nju uložiš’.

Zatim je dugo držao glavu spuštenu. Onda mi je dao znak da izađem, pa sam izašao i više se nisam vratio.”¹³³

Profesor Faruk es-Samirai kaže:

“Udaljenost mjesta i dugo putovanje nisu spriječili ovog velikana među alimima da dođe do halife, kako bi ga posavjetovao

¹³² *Sijeru e’alamun-nubela* (7/124-125).

¹³³ *Mizanul i’atidal* (2/563).

i usmjerio. Potpuno otvoreno i krajnje hrabro se obratio halifi da bi mu razotkrio istinu.”

Da, došao je iz jako udaljenog mjesta da bi naredio dobro i zabranio zlo. Daleki put ga nije spriječio od njegovog plemenitog cilja u poboljšanju datog stanja.¹³⁴

9. Ebu-Hanife, r.a., i Ebu-Dža'fer el-Mensur:

Kada su se stanovnici Mosula pobunili protiv vladavine Ebu-Dža'fera el-Mensura, on pozva islamske pravnike, među kojime je bio i Ebu-Hanife, pa reče: “Zar nije Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *Vjernici se čvrsto drže dogovorenih uvjeta*”¹³⁵, a stanovnici Mosula su se obavezali da neće dizati bunu protiv mene, pa se pobuniše protiv mojih namjesnika. Time su mi dali legitimnost da prolijem njihovu krv”. Jedan od prisutnih mu reče: “Tebi pripada vlast nad njima, a tvoj argument je sasvim prihvatljiv. Ako im oprostiš, pa ti to možeš učiniti, a ako ih kazniš, pa oni su to i zaslužili”. Potom Ebu-Dža'fer upita Ebu-Hanifu: “Šejhu, šta ti kažeš na to? Zar mi nismo nasljednici poslaničke misije i vladari sigurnog grada?”

Ebu-Hanife mu dade slijedeći odgovor: “Oni su preuzeli uvjete koje ne posjeduju, a ti im uvjetovao ono što nemaš pravo. Jer, krv muslimana je dopuštena samo u tri, iznimna, slučaja. Ako ih pogubiš, učinit ćeš ono na što nemaš pravo. Mnogo je važnije ispuniti od Allaha preuzete uvjete.”¹³⁶

10. El-Munzir b. Seid i En-Nasir Lidinillah:

Nakon zahlađenja odnosa između El-Munzira b. Seida i halife En-Nasira Lidinillahija zbog El-Munzirijevog prigovora halifi na prevelikim troškovima u izgradnji grada Ez-Zehra, halifin sin El-Hakem ih je želio izmiriti. Na njegovo ime se izvinu halifi slijedećim riječima: “Vladaru vjernika, on je zaista dobar čovjek i time je želio samo dobro. Kada bi on samo znao koliko je koštala i kako je lijepa ta

¹³⁴ *Menahidžul-ulemai*, str. 122.

¹³⁵ Et-Tirmizi, Ahkam, (1352); Ebu-Davud, El-Akdijetu, (3577). Et-Tirmizi kaže: “Hadis je hasen-sahih, a zbog ravije Kesira b. Abdullaha b. Amra b. Avfa neki ga smatraju i slabim.”

¹³⁶ Ebu-Zehra, *Ebu-Hanife*, str. 33. Preuzeto iz djela: *Menahidžul-ulemai*, str. 123.

građevina (to jest, kupola koja je bila sagrađena u gradu Ez-Zehra.) Bila je srebrom prekrivena, a u nekim dijelovima i zlatom. Krov se sastojao iz dva dijela: jarkožutog i blistavobijelog, koji su svojim zrakama mamili poglede prolaznika”. Nakon što je čuo riječi svoga sina, naredi da mu se prostre njegov svileni (brokatni) prijesto, zatim upita sebi najodanije ljude i svoje ministre:

– Da li ste vidjeli ili čuli za vladara koji je prije mene napravio ovakvo nešto?

– Tako nam Allaha, vladaru vjernika, ti si prvi koji si to učinio.

Za vrijeme tog njihovog razgovora, dođe El-Munzir b. Seid pognute glave, pa nakon što sjede, halifa mu reče isto što i sebi najbližim ljudima. Zbog zla kojeg je vidio, potekoše suze El-Munziru niz bradu. On reče:

– Allaha mi, vladaru vjernika, nisam mislio da te je šejtan toliko obuzeo i da do te mjere upravlja tobom? Zar, i pored svega što ti je Allah dao, čime te je odlikovao nad drugim muslimanima, da te je On spustio na stepen nevjernika!?

Halifa zadrhta od siline njegovih riječi, te mu reče:

– Pazi šta govoriš! Kako me je Allah spustio na njihov stepen?!

– Da, zar Uzvišeni Allah nije rekao:

﴿وَلَوْلَا أَن يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَن يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُوتِيَهُم سُقْفًا مِّن فَضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ﴾ وَلِيُوتِيَهُم أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَكَبَّرُونَ ﴿وَزُخْرَفًا وَإِنَّ كُلَّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ﴾

“A da neće svi ljudi postati nevjernici, Mi bismo krovove kuća onih koji ne vjeruju u Milostivog od srebra učinili, a i stepenice uz koje se penju, i vrata kuća njihovih i divane na kojima se odmaraju, i ukrase od zlata bismo im dali. Jer, sve je to samo uživanje u životu na ovome svijetu. A onaj svijet u Gospodara tvoga bit će za one koji budu Njegova naređenja izvršavali, a Njegovih zabrana se klonili.”
(Ez-Zuhruf, 33-35.)

Ove riječi jako pogodiše halifu, koji je oborene glave dugo razmišljao, suzama natapajući svoju bradu. Zatim krenu prema El-Munziru, govoreći mu: “Allah te svakim dobrom nagradio, to što si rekao je istina”. Zatim naredi da se sruši vrh kupole i pokrije sa zemljom. Isto to se desilo i sa drugom, tom vrhu sličnom kupolom.¹³⁷

¹³⁷ *El-bidaje ven-nihaje* (11/288-289).

Čestiti alimi su gorčinom istine kucali na savjest halifa i vladara, ne bi li se neki od njih probudio iz nemara i vratio razboru i čistoći. Oni u većini slučajeva nisu namjeravali prkositi i suprotstavljati se istini, jer, da je bilo tako, ove riječi bi samo povećale njihovu nevaljalost i zabludu. Oni su vladali po Allahovom zakonu i njemu pozivali. Dešavalo se da pojedini vladari učine nepravdu ili nasilje zbog nemarnosti ili nebrige. Međutim, kada bi im se islamski učenjaci suprotstavili istinom, oni bi sebi dolazili i ponizno se priklanjali istini. Posavjetovati vladara je veliki čin, samim time što njemu najodaniji ljudi nisu iskreni prema njemu, pa se slažu sa svim njegovim postupcima, bili oni neispravni ili ispravni. Zbog toga su tako skupocjeni ovi primjeri istinskog vjerovanja čiji je motiv bila iskrena vjera učenjaka i njihova želja da javno iskažu istinu. Preko njih je Allah uputio onoga koga je On htio, a Allah upućuje na Pravi put onoga koga On hoće.

11. Abdul-Kadir el-Gejlani i El-Muktefa Li-emrillah:

Šejh Abdul-Kadir je sa minbera kritizirao halifu El-Muktefa Li-emrillaha zbog postavljenja silnika Jahjāa b. Seida, poznatijeg kao Ibnul-Muzahim, za kadiju.

Obraćajući mu se reče: “Muslimanima si postavio za kadiju najvećeg nasilnika, pa kako ćeš sutra odgovoriti svom Gospodaru Koji je Najmilostiviji?” Halifa se prepade tih riječi i odmah smijeni spomenutog kadiju.¹³⁸

Šejhul-islam Ibn-Tejmije je sa mnogo riječi pohvale govorio o Abdul-Kadiru el-Gejlaniju, a najpreči za ovakve primjere istinskoga vjerovanja jesu imami milleta i ulema sunneta. Pogledaj samo u blagodat (bereket) ovog primjera i iskrenost onih od kojih se oni bilježe. Kako senjihovodobro vraća muslimanima i kakvu nagradu je Svemogući Allah pripremio svojim dobrim štićenicima (evlijama).

12. El-Izz Abdus-Selam i vladar Egipta:

Et-Tadž es-Subki kaže: “Čuo sam šejh-imama da je rekao: ‘Čuo sam našeg šejha El-Badžija da je rekao: ‘Jednom je naš šejh Izzuddin za bajram otišao sultanu i vidio vojsku poredanu pred njim i kraljevskim dvorom. Sultan je, kako je to već bila praksa među sultanima u Egiptu, izišao pred narod u svoj raskoši

¹³⁸ Preuzeto iz djela: *Menahidžul-ulemai*, str. 133.-134.

Pred njim su, njemu podređeni upravitelji, ljubili zemlju. Šejh se okrenu prema sultanu, pa pred stražom, koja samo čeka sultanov znak, jakim glasom povika:

– Ejjube, šta će biti tvoj argument pred Allahom kada ti kaže: ‘Zar ti nisam omogućio da vladaš Egiptom, a ti si dopustio da se alkohol konzumira?’

– Zar ima toga?

– Da, na tom i tom mjestu se prodaje alkohol i čine druga nevaljala djela, a ti uživaš u blagodatima kraljevstva. – reče mu šejh, govoreći mu to glasno dok je vojska stajala.

– Moj gospodine, nisam ja to dozvolio. Tako je od vremena vladavine mog oca.

– Ti si poput onih koji kažu:

﴿ إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ ﴾

“Mi smo zatekli pretke naše kako ispovijedaju vjeru.”
(Ez-Zuhruf, 22.)

Nakon ovog upozorenja, sultan izda naredbu o zabrani rada tog objekta.”

Es-Subki dalje kaže: “Čuo sam šejh-imama da je rekao: ‘Čuo sam našeg šejha El-Badžija da je rekao: ‘Pitao sam šejha nakon što se vratio od sultana, a vijest o tom njegovom susretu sa njim se već pročula:

– Kako si, moj gospodine?

– Sinko, vidio sam ga u toj moći i raskoši, pa sam ga htio prizemljiti, da ga oholost ne obuzme i da sam sebi ne naudi.

– Zar te nije bilo strah, moj gospodine?

– Allaha mi, sinko, prisjetio sam se Allahove svemoći, pa mi se sultan učinio poput mačke.”¹³⁹

Ovo je primjer istinskog vjerovanja jednog od velikana među islamskim učenjacima El-Izza Abdus-Selama u kojem se oslikava veličina alima. Vladaru se obratio njegovim vlastitim imenom, a sultan se njemu obraća sa: ‘Moj gospodine’, uprkos moći i raskoši u kojem se tada nalazio. Ali ulemu ne može zaplašiti ovosvjetska ljepota i njegovi ukrasi.

¹³⁹ *Tabekatuš-šafi’ijeti* (8/211-212).

Osim toga, motiv koji ih vodi u ovim primjerima istinskog vjerovanja je veličanje naređivanja dobra i zabranjivanja zla:

﴿وَمَنْ يُعْظَمْ حُرْمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ﴾

“A ko poštuje Allahove svetinje, uživat će milost Gospodara svoga.” (El-Hadždž, 30.)

﴿ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾

“Pa ko poštuje Allahove propise, znak je čestita srca.” (El-Hadždž, 32.)

Ljubav uleme prema Allahu, njihova bogobojaznost i veličanje Allaha čini ih osobama koje se ne plaše sultana na zemlji. Nakon što se El-Izz Abdus-Selam prisjetio Allahove moći, u njegovim očima se smanjila moć sultana Ejubusa, čija je moć i snaga postala jednaka snazi jedne mačke. Rekao mu je to što je rekao. Ugled uleme je nestao onda kada je ona popustila u Allahovoj vjeri; kada je u njihov strah od Allaha postao manji, a pojavila se pohlepa za dunjalučkim ukrasima; kada su počeli veličati sultane na zemlji i žudjeti za onim što je u njihovoj vlasti; kada su prodali vjeru za dunjaluk. Osim onih kojima se Allah smilovao, a takvih je malo.

13. Imam En-Nevevi i memlučki sultan Bejbers:

Nakon što se memlučki sultan Bejbers odlučio suprotstaviti Tatarima u Šamu, poslužio se mišljenjem (fetvama) uleme o dopuštenosti konfiskacije imovine podanika, kako bi se njome pomogao u borbi protiv neprijatelja. Islamski pravnici su mu to napismeno i dozvolili.

On reče:

– Da li je neko odbio potpisati?

– Da, rekoše, ostao je šejh Muhjiddin en-Nevevi.

Naredi da ga privedu, što bi i učinjeno. Sultan mu naredi:

– Stavi svoj potpis sa ostalim islamskim pravnicima!

Ovaj to odbi učiniti. Sultan ga upita:

– Šta je razlog tvog odbijanja?

– Znam da si biorobsultana Bundukdara i da nisi ništa posjedovao od imetka. Potom te je Allah počastio i učinio kraljem. Čujem da ti sada imaš hiljadu svojih robova i svaki od njih ima zlatni šiljak na vrhu kape. Imaš i dvije stotine robinja, svaka od njih na sebi ima zlatni nakit. Tek nakon što sve to utrošiš u opremanje vojske, ja ću dati svoj pristanak da možeš konfiskovati imetak svojih podanika.

Ez-Zahira razljutiše ove riječi, te mu naredi:

- Odlazi iz mog grada! (misleći na Damask).
- Čuo sam i pokoravam se.

Tako se En-Nevevi vrati u svoj grad En-Neva.

Islamski pravници se obratiše sultanu riječima: “On je jedan od najučenijih i najboljih među nama i onaj koga mase slijede, vrati ga u Damask”.

Sultan napisa naredbu da se vrati u Damask, ali šejh to odbi učiniti, rekavši: “Neću ući u Damask, sve dok je Ez-Zahir u njemu”. En-Nevevi je umro mjesec dana nakon ovog događaja.¹⁴⁰

U ovom primjeru se ogleda veličina (ugled) uleme i njihove snage u istini, jer oni svoju moć i dostojanstvo crpe od Allaha, dž.š. Allah ih obasuo Svojom milošću, od njih nam nije ostalo ništa izuzev vijesti i tragova.

14. Šejhul-islam Ibn-Tejmije i tatarski kralj Kāzān:

Ibn-Kesir kaže: “Priča se o hrabrosti šejhul-islama Ibn-Tejmije kada je rekao Kāzānovom prevodiocu da mu prevede slijedeće: ‘Tvrdiš da si musliman, pored sebe imaš mujezina, kadiju i imama, a i šejha – kako čujem – pa si nas opet napao i okupirao našu zemlju. Zašto? Tvoj otac i djed Hulago su bili nemuslimani, pa nisu okupirali muslimanske zemlje, nego su se borili protiv našeg naroda. Ti si se s nama dogovorio, pa si nas prevario; rekao, pa nam slagao.’” Ibn-Kesir kaže: “Bilo je vrlo žustrih polemika između Kāzāna, Kutlšaha i Polaja u kojima je Ibn-Tejmije bojeći se jedino Allaha, dž.š., hrabro branio istinu.”

Ibn-Kesir kaže: “Ljudi ga pozvaše za sofru, za kojom su svi, osim Ibn-Tejmije, jeli. Upitaše ga:

- Zar nećeš jesti sa nama?

– Kako ću jesti sa vama kad je sva hrana od ovaca koje ste pokrali ljudima i ispekli na drvima koja ste posjekli od ljudi?

Nakon toga, Kāzān zatraži od njega da prouči dovu, u kojoj on zamoli s riječima: ‘Gospodaru naš, ukoliko je ovaj Tvoj rob dostojan hvale i ako se bori da Tvoja riječ bude gornja i da vjera pripada samo Allahu – pomози ga i učini da vlada zemljom i ljudima. Ali ako on to čini zbog vlastitog ugleda i slave, žudeći za dunjalukom i da njegova

¹⁴⁰ *Min ahlakil-ulema'*. Preuzeto iz: Vehid Abdus-Selam Bali, *Ulema ve umera*, str. 71.

riječ bude gornja, a da islam i njegovi sljedbenici budu poniženi – ponizi ga, uzdrmaj ga, uništi ga i trag mu zatari'. Kāzān je podignutih ruku aminovao na ovu dovu. Mi smo kupili svoju odjeću da je krv ne upršće, ako naredi da ga pogube. Nakon što smo izašli od kralja Kāzāna, vrhovni kadija Nedžmuddin Sasri i drugi mu rekoše:

– Umalo da nas upropastiš! I sebe, kada ne upropasti! Tako nam Allaha, mi ti dalje nećemo biti društvo.

– I ja, također, tako mi Allaha, više neću biti u vašem društvu.

Jedan dio nas nastavi put sa njim prema Damasku, a drugi su zaostali uz ličnu svitu i prijatelje Sasrijeve. Ovaj događaj se brzo proćuo među Kāzānovim vojskovođama, te oni požuriše za njim, gledajući u njega i tražeći bereket njegove dove. Tako mi Allaha, bio sam očevdac kada je stigao u Damask u pratnji tri stotine konjanika. A oni što su odbili da budu u društvu sa njim, njih je grupa Tatara presrela i sve ih pobila.”¹⁴¹

15. Alim sa “El-Azhara” i Ismail el-Hudejvi:

Za vrijeme egipatsko-etiopijskog rata Egipćani su, zbog neslaganja komande i vojnika, pretrpjeli težak poraz. El-Hudejvi je bio jako uznemiren zbog toga. Vozio se sa Šerif-pašom želeći sa nekim podijeliti svoju uznemirenost, te ga upita: “Šta ti radiš kada te obuzme osjećaj koji želiš od sebe otjerati?” Ovaj mu odgovori: “Efendija, Allah me je uputio, ja imam običaj u tim trenucima potražiti utočište u Buharijevom *Sahihu*. Čitaju mi ga čestiti alimi, pa Allah dadne da me to popusti”. El-Hudejvi je o tome razgovarao sa šejhom “El-Azhara”, tada je bio El-Arusi, koji mu sakupi ulemu da pred Starom kupolom na “El-Azharu” čitaju Buharijin *Sahih*.

Međutim, porazi se nastaviše. El-Hudejvi ode do uleme na “El-Azharu” u društvu Šerif-paše, pa im glasom punim ogorčenja reče: “Ili to što vi čitate nije Buharijev *Sahih*, ili vi niste ulema kakva je nekada bila! Allah ništa nije sa vama i onim što čitate otklonio”. Ulema zašuti, a šejh iz zadnjeg safa istupi pred njega i reče mu: “Čuvaj se, Ismaile. Nama je preneseno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Ili ćete naređivati dobro i zabranjivati zlo, ili će vam Allah dati vladare koji su najgori među vama, pa će Ga najbolji od vas u dovama moliti, ali im se on neće odazvati.*”¹⁴²

¹⁴¹ *El-bidaje ven-nihaje* (14/89).

¹⁴² Et-Tirmizi, El-Fiten, (9/17). Sam on o ovom hadisu kaže: “Ovaj hadis je hasen.” El-Albani, također, ovaj hadis smatra hasen-hadisom.

Sada među ulemom nastade još veća tišina, a El-Hudejvi i Šerif bez riječi napustiše njihovo društvo. Ulema poče prigovarati i kritizirati govornika. U tom trenutku dođe Šerif-paša i pita: "Gdje je šejh koji El-Hudejviju ono reče?"

Šejh reče: "Ja sam taj", i ovaj ga povede. Ulema koja je do maločas kritizirala šejha, poče se sa njim opraštati onako kako se oprašta sa osobom za koju nema nade da će se vratiti. Šerif ode sa šejhom u dvorac El-Hudejvija. On je sjedio u holu dvora. Ispred njega je bila postavljena stolica i na nju sjede šejh. Reče mu: "Profesore, ponovi mi ono što si mi rekao na El-Azharu". Šejh mu ponovi hadis i prokomentira ga. El-Hudejvi ga upita:

– A šta smo mi to uradili da nas snađe ovakav belaj?

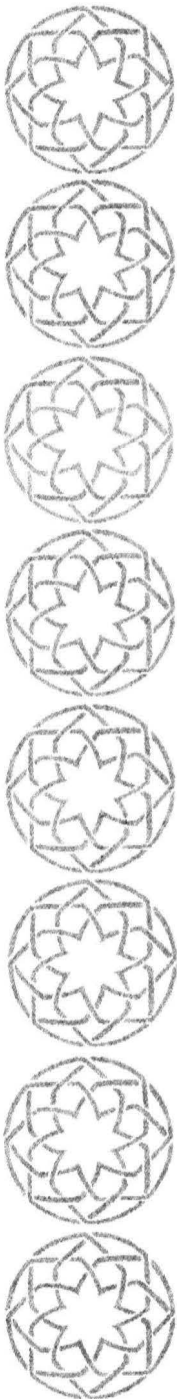
– Efendija, zar naš sudovi ne dopuštaju kamatno poslovanje? Zar blud nije dopušten? Zar alkohol nije dozvoljen? Zar, zar – pa mu je nabrojao grijehe koje niko ne zabranjuje. Pa, kako da očekujemo pomoć sa neba?

– Šta da radimo? Sa nama u ovom gradu žive stranci, ovo je i njihov grad.

– Dakle, koji je to Buharijev grijeh? Šta može ulema?

El-Hudejvi je dugo zamišljeno šutio, a zatim mu reče: "Istinu si rekao, istinu si rekao."¹⁴³

¹⁴³ *Min ahlakil-ulema'i*, str. 101-102. Preneseno iz djela: *Minhadžul-ulema'i*, str. 138-140.

ČETVRTO POGLAVLJE

ZALAGANJE I POŽRTVOVANOST

A – UVOD

Vjera u osnovi predstavlja vladanje, a put bogobojažnih je put koji vodi svakoj blagodati. Trgovačka roba se podjednako nudi kako i onome koji se samo cjenka, tako i pravom kupcu. Onaj ko se ne pridržava obaveznosti ugovora je zulumčar i nepravednik, a odbijanje imućnog da isplati sav dug jeste razlog zbog kojeg je dopušteno da mu se oskvrnu ugled, čast i dostojanstvo – pa da tako bude kažnjen. Ko bude lišen uspjeha u tome, njegova je nedaća velika. Mora se čvrsto vjerovati da je odredba neizbježna, da je opskrba razdijeljena, da ono što te mimoišlo nije moglo da te zafdesi i da će smrtna strijela svakoga pogoditi. Svaka duša okusit će smrt. Za ono što je još u edželu određeno ne treba misliti kao da će nas mimoići. Džennet je pod sjenama sablji, a najbolje gašenje žeđi je pijenje iz pehara smrti. Ko upraši svoja stopala na Allahovom putu, On će ga Vatri zabranjenim učiniti.

Ako je to sve tako, onda svaka razumna osoba treba nastojati da se popenje na ove stepene, makar mu već i bilo određeno da će ih postići. Takav je dužan utrošiti čitav svoj život pri tom nastojanju, pa makar mu to bilo i uskraćeno. Za džihad se treba spremati bez odgađanja, odbacujući, pri tome, sve svoje tjelesne potrepštine i prodajući ih bez odlaganja onome ko ih je spreman kupiti. Na Allahovom putu se treba nadmetati, bilo u oskudici ili izobilju. Treba krenuti u susret Allahovim neprijateljima jašući ili pješačeći, sve dok ne prihvate islam napuštajući svoje vjerovanje, ili dok ponizno dadnu džizju, lično, svojim rukama. Ili, dok njihove duše ne izvadimo iz njihovih tijela, a njihove glave ne otrgnemo iz njihovih turbana. Bezbožničke skupine su lomljive, iako brojčano izgledaju mnogo jače. Vojske neposlušnika (inadžija) poražene se daju u bijeg, svejedno da li u njihovim glavama vlada mišljenje kako su oni smioni i odvažni; čvrstina sljedbenika zablude je slaba i ništa jača od ženske, bez obzira što su oni muškarci i krupni izgledom.

Sunce Šerijata ne obasjava nikog do one koji su ga najzaslužniji. Allahova pomoć se ne spušta osim na iskrene Njegove borce i istinske Njegove robove. To Sunce ne obasjava nemarne i one koji su neprestano u igri i zabavi, kao što ne obasjava one koji su samo simpatizeri vjere Gospodara svih svjetova. Oni podupiru, predlažu

islam i odabiru ga, ali ako se od njih zatraži žrtva na Allahovom putu, oni su prvi koji iznevjere i popuštaju. Allahova pomoć se spušta na ljude koje je On opisao u Svojoj Knjizi kada kaže, a On je najistinitiji govornik:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَزِدَّ مِنْكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ﴾

“O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovom putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati.” (El-Maide, 54.)

I spušta se na one koje je Uzvišeni opisao riječima:

﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ﴾

“Allah je od vjernika kupio živote njihove i imetke njihove u zamjenu za Džennet koji će im dati, oni će se na Allahovom putu boriti, pa ubijati i ginuti.” (Et-Tevbe, 111.)

Allahova pomoć se spušta na Njegove plemenite poslanike i na one koji vjeruju u ono u što ih oni pozivaju i pomažu njihovu vjeru, kao što kaže Uzvišeni:

﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ﴾

“Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i vjernike u životu na ovome svijetu, a i na Dan kada se dignu svjedoci.” (El-Mu'min, 51.)

Allahova pomoć se spušta na Njegove mu'mine koji spojiše istinsko vjerovanje sa dobrim djelima, kao što Uzvišeni kaže:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾

“Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah bezbjednošću zamijeniti; oni će se samo Meni klanjati i neće druge Meni ravnim smatrati.” (En-Nur, 55.)

Allahova pomoć se spušta na one koji pomažu Njegovu vjeru, kao što Uzvišeni kaže:

﴿وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾

“A Allah će sigurno pomoći one koji vjeru Njegovu pomažu.”
(El-Hadždž, 40.)

Uzvišeni, pored toga, kaže:

﴿إِنْ تَصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾

“Ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti.” (Muhammed, 7.)

Pomoć Allahovoj vjere se ne iskazuje ovacijama i parolama, već odobravanjem onoga što je dozvoljeno i zabranjivanjem onoga što je zabranjeno, te stajanjem u odbrani vjere. Allahova pomoć se spušta na one koji se bore na Njegovu putu zalažući svoju krv i život za jačanje Njegove vjere i uzdizanja Njegova bajraka, kao što Uzvišeni kaže:

﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾

“One koji se budu zbog Nas borili, Mi ćemo sigurno putevima koji Nama vode uputiti.” (El-Ankebut, 69.)

Allahova pomoć se spušta na iskrene, a On je opisao iskrene riječima:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

“Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegovog vjeruju, i poslije više ne sumnjaju, i bore se na Allahovom putu imecima svojim i životima svojim – oni su iskreni.” (El-Hudžurat, 15.)

Na iskrene mu'mine se spušta pomoć Allaha, Gospodara svih svjetova.

Nema sumnje da, u ovim posljednjim vremenima u kojima se pomiješalo i dobro i zlo, a raširili se iskušenje i uzroci patnje i mržnje, kada su muslimani ostali uskraćeni da sude po Zakonu svoga Gospodara, a time i uskraćeni uzroka pobjede, ponositosti i vođstva, kao što su uskraćeni i ugodnog života, života sigurnosti i spokoja, islamski ummet živi životom potčinjenosti, poniženosti i pokornosti neprijateljima Sveznajućeg Vladara. Ummet je potčinjen nevjerničkom Zapadu koji njime tako upravlja i vlada da su se jevreji i Allahovi neprijatelji u tolikoj mjeri odvažili skrnaveći muslimansku

čast i svetinje. Muslimani su zaokupljeni i oduševljeni ovim svijetom, njegovim užicima i besmislicama koje nisu u stanju zanemariti, a kamo li ustati zbog trezvenosti i ljubomore prema svojoj vjeri ili zbog ljutnje spram skrnavljenja njihovih svetosti. Obavijesti me, tako ti tvoga Gospodara, kako da se iznova uzdigne bajrak islama i kako da muslimani ponovo uživaju sudeći po časnom Šerijatu?

Nema sumnje da je taj put izuzetno dug i težak, a i put Poslanika je bio upućivanje ljudi na robovanje Gospodaru Zemlje i neba. Uzvišeni Allah neće izmijeniti stanje jednog naroda dok on sam sebe ne promijeni. Nismo od onih koji ishitreno podupiru oružanu borbu sa neznabožnim neznalicama, kao što nismo od onih koji podupiru (pokvarene) političke metode i parlamentarne prepirke. Pogledajmo Tursku, nekadašnji prestonicu hilafeta, do čega je došla. Islamska partija je došla do ministarskih pozicija, ali oni koji "pokreću" zemlju i upravljaju ljudskim životima jesu sljedbenici ideje koji negira Gospodara kompletnog svijeta. U Alžiru, koji je sav u ranama, većina zastupničkih mjesta koja su osvojili muslimani u parlamentu se i ne koristi, kao što im ne koristi ni oružani sukob sa vlašću. Zato mora postojati put pozivanja ka Uzvišenom Allahu i uzdizanju ljudskih srca i razuma na stepen vjerovanja, obznanjivanja istinitosti islama i poziva na priznavanje jedinstva Vladara svih svjetova. Ne smije se zaboraviti odgoj mladih osoba i upućivanje na islamsko osvješćivanje i žudnju za džihadom, te na želju za žrtvovanjem samoga sebe i svoje imovine pri postizanju zadovoljstva Gospodara svih stvorenja i uzdizanja islamskog bajraka u svim gradovima. Drvo islama se ne napaja vodom, ono se napaja krvlju. Pogledaj vrijeme u kojem su živjeli ashabi, Allah bio s njima zadovoljan, s kojima je Allah uzvisio vjeru islam. Kakvi su bili njihova žrtva, njihov džihad i njihova strpljivost?

Možda ćeš naći među tabiinima one koji su imali više namaza, posta i hadža od ashaba, Allah bio s njima zadovoljan, ali generacija ashaba je jedinstvena generacija koju je odgajao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Punio je njihova srca onim čime je njegovo srce punio Uzvišeni Allah od čvrstog ubjeđenja, pobožnosti, oslanjanja na Njega, bogobojaznosti i ljubavi.

Ibn-Mesud o tabiinima kaže: "Vi imate više dobrih djela od ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali su oni bili bolji od vas. Najviše su se odricali ovoga svijeta i najviše priželjkivali budući svijet."

Ashabi, Allah bio s njima zadovoljan, prednjače nad svima koji dolaze poslije njih u svim plemenitim poslovima, čvrstini vjerovanja i uvjerenja u pomoć Gospodara svih svjetova.

Plemeniti čitalac će zastati kod navoda istinskih primjera vjerovanja u zalaganju i požrtvovanosti. Mnogo je primjera iz ove istaknute i plemenite generacije, primjera na kojima smo zastali i spomenuli ih. To je generacija koja je bila zadovoljna sa Allahom, a On sa njima je bio zadovoljan. Još prije im je Allah odredio dobro, obavezujući ih na bogobožnost. Oni su predvodnici u zalaganju, profesori požrtvovanja i živi primjeri cijelom čovječanstvu. Kad god muslimani pogledaju na vrijeme u kojem je živjela ta generacija, prijatno se iznenade primjerima njihovog života, njihovog zalaganja, njihovog truda, njihove postojanosti i njihove zaokupljenosti u zalaganju i požrtvovanosti.

Mladaj generaciji, generaciji blagoslovljenog osvješćenja, generaciji koja je nada ummetu u dostizanju veličine, počasti i stare slave, navest ćemo plemenite primjere zalaganja i požrtvovanosti.

Da li se poslije ashaba pojavio neko ko bi se mogao mjeriti sa Zubejrom b. Avvamom, pomagačem Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili Talhom b. Ubejdullahom, ili Ebu-Ubejdom b. Džerrahom? Da li je ijedna žena rodila onoga ko bi se mogao mjeriti sa "isukanom Allahovom sabljom" – Halidom b. Velidom? Da li se u ummetu pojavio neko kao što je bio Mus'ab b. Umejr? Da li je ljudski rod iznova počašćen primjerima Hamze b. Abdul-Muttaliba, ili Dža'fera b. Ebi-Taliba, ili Abdullaha b. Revahe? Kada bi jednog od ovih plemenitih uglednika stavili na jedan tas vage, a na drugi postavili ostali narod, njihov tas bi pretegao. Oni slomiše Kisru, posjekoše Kajsara, potčiniše kraljevstva, gradovi im se pokoriše, a svijet prihvati njihovu vjeru. Oni bijahu ključevi pobjede, pomoći i uzvišenosti, kao što na to ukazaše riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada kaže: *"Dočekat će ljudi vrijeme kada će jedna skupina ratovati i pitati: 'Ima li među vama neko ko se družio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?'" - 'Da!', odgovorit će im se i pobijedit će. Doći će zatim vrijeme kada će jedna grupa ljudi (ponovo) ratovati i pitati: 'Ima li među vama neko ko se družio s Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, drugovima?'" - 'Da!', odgovorit će im se i pobijedit će. Potom će doći vrijeme kada će*

jedna grupa ljudi (iznova) ratovati i pitati: 'Ima li među vama neko ko se družio s drugovima Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova?' – 'Da!', odgovorit će im se i pobijedit će."¹⁴⁴

Ne slažete li se sa mnom, o Allahovi robovi, da su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili uzrokom pobjede, pomoći, uzvišenosti i čvrstine! Oni su prvi zametak i plemeniti plod od najboljeg naroda koji su se pojavili.

Jedan od poštovanih ljudi bijaše upitan: "Da li je moguće da dođe generacija slična generaciji ashaba, Allah bio s njima zadovoljan?" – "Ne", odgovorio je. "A zbog čega?", ponovo je bio upitan. "Zbog toga", odgovorio je on, "što bi bilo nužno da imaju učitelja kao što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a to je nemoguće."

I kada se o vrijednostima ashaba ne bi pronalazili toliki ajeti, čije spominjanje bi se odužilo, i poznati hadisi, čije navođenje bi bilo mnogobrojno, njihovo stanje u kojem su bili – kao što su njihova hidžra, borba na Allahovom putu, pomaganje islama, žrtvovanje života i materijalnih dobara, ubijanje očeva i djece, vjersko savjetovanje, snaga imana i čvrstog ubjeđenja – nalagalo bi da se kategorički ustvrdi da su u vjeri bili ispravni i kreposni, i da su svi oni bolji od svih koji dođu poslije njih. Ovo je stav svih učenjaka i onih do čijeg se mišljenja drži.

Od Ebi-Zur'a er-Razija se navodi da je rekao: "Ako vidite čovjeka koji umanjuje vrijednost bilo kojeg ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove porodice, smatrajte ga otpadnikom od vjere. To je zato što je Poslanik istina, Kur'an je istina i ono što je došlo s njim istina. Sve to su nam u cijelosti prenijeli ashabi, a ta osoba želi oskrnaviti naše svjedoke. Najpreče je njih oskrnaviti i oni su otpadnici od vjere."

B– ZNAČENJE DŽIHADA, BORBE NA ALLAHOVOM PUTU

Jezičko značenje džihada:

U *Muhtarus-sihahu* se kaže: "Džuhd jeste napor, kao što Uzvišeni kaže:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ﴾

"I onima koji ih s mukom daju." (Et-Tevbe, 79.)

¹⁴⁴ Buhari, *Sahihul-Buhari* (7/3).

To je i poteškoća. Kaže se: “Džehede dabbetehu ve edžhedeħa”, “Iscrpio je svoju jahalicu i izmučio je”, tj. kada je u putu natovariti preko njenih mogućnosti. Kaže se: “Džehede er-redžulu fi keza”, “čovjek se izmučio u tome i tome”, tj. kada pruži od sebe maksimum.”

Pravno značenje džihada:

Kada se spomene riječ džihad, sa njom se misli na ratovanje s nevjernicima zarad uzdizanja Allahove riječi. Ova riječ se odnosi za rat protiv nevjernika, osim ako postoji veza (ili kontekst) koja nas upućuje na nešto drugo.

Ibn-Rušd kaže: “Borba sabljom je borba protiv nevjernika radi vjere. Stoga ko god zamori svoje tijelo radi Allaha, on je borac na Allahovom putu. S tim da se, kada se riječ džihad upotrijebi, općenito uvijek misli na borbu sabljom protiv nevjernika, sve dok ne prihvate islam ili dadnu džizju potpuno poniženi.”

Hadisi koji navode vrijednosti džihada se odnose na borbu protiv nevjernika radi uzvisivanja Allahove riječi, a ne – kako neke sufije smatraju – da je borba protiv nevjernika mala borba, a borba sa samim sobom i svojim strastima velika borba. Za to ne postoji valjan dokaz, iako ga izvode iz riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada kaže: “Vratili smo se iz male borbe u veliku borbu”. Učenjaci su se usaglasili na slabost ovog hadisa. Tekst toga hadisa je zanižan (munker) i razlikuje se od mnogobrojnih hadisa koji decidno govore da je džihad najveće dobro nakon vjerovanja i da je nagrada borca na Allahovom putu bolja od nagrade postača koji stalno klanja noćni namaz.

C – VRSTE DŽIHADA I NJEGOVI PROPISI

Džihad se dijeli na dvije vrste:

Prva vrsta: Džihad traženja i započinjanja. To je traženje nevjernika u njihovim nastambama i pozivanje da prihvate islam, te borba protiv njih ako to ne prihvate i ne povinuju se sudu islama.

Postoji jedinstveni stav islamskih učenjaka da ova vrsta džihada spada u fardi-kifaje: ako to bude činio dovoljan broj vjernika, koji su potrebni da se raširi islam i pozivanje u njega, spada odgovornost sa ostalih. Dokaz tome su riječi Uzvišenog:

﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾

“Svi vjernici ne treba da idu u boj. Neka se po nekoliko njih iz svake zajednice njihove potruđi da se upute u vjerske nauke i neka opominju narod svoj da mu se vrate, da bi se Allaha bojali.”
(Et-Tevbe, 122.)

I u riječima Uzvišenog:

﴿لَا يَنْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

“Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovom putu bore imecima svojim i životima svojim. One koji se budu borili, ulažući imetke svoje i živote svoje, Allah će odlikovati čitavim stepenom nad onima koji se ne budu borili – a On svima obećava lijepu nagradu. Allah će borcima, a ne i onima koji se ne bore, dati veliku nagradu.” (En-Nisa', 95.)

Od Ebu-Seida el-Hudrija se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je htio poslati vojsku na pleme Beni-Lihjan, rekao: *“Neka se od svaka dva čovjeka izdvoji po jedan, a onda za one koji su ostali neka se kaže: ‘Ko god bude dobro čuvao prava onog koji je izašao, njegovu porodicu i njegov imetak, imat će istu nagradu kao onaj koji je izašao.’”*¹⁴⁵

I rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: *“Ko opremi gaziju, borca na Allahovom putu, i on je borac; a ko se pobrine o njegovoj porodici u onome što je dobro, i on je borac.”*¹⁴⁶

Borba protiv nevjernika je fardi-ajn u slijedećim slučajevima koje navode učenjaci:

1. Ako imam, predvodnik svih muslimana, odredi osobu lično za borbu.
2. U slučaju opće mobilizacije, kao kad to odredi imam za stanovnike jednog mjesta ili pokrajine.
3. Ako kod nevjernika bude bilo muslimanskih zarobljenika, sve dok ih ne oslobode.
4. Ako musliman pristupi vojsci u vrijeme bitke sa neprijateljem, obaveza mu je da se bori.

¹⁴⁵ Muslim, *Sahihul-Muslim* (13/41).

¹⁴⁶ Muslim, (13/40).

Druga vrsta: Džihad iz odbrane. Njegov propis je fardi-ajn svakom muslimanu, sve dok se ne odbije neprijateljsko zlo. Ovo je stav svih islamskih učenjaka.

El-Kurtubi, Allah mu se smilovao, kaže: “Ako je obavezan džihad zbog ovladavanja neprijatelja jednom islamskom pokrajinom, ili ako oni uđu usred te teritorije, onda je obaveza svih stanovnika toga mjesta da se bore, pa makar bili i goli i bos, mladi ili stari – svako prema svojim mogućnostima. Ko bude imao roditelja ići će u borbu bez njegove dozvole, i niko nema pravo odustati ako je ikako to u stanju učiniti, bilo da ima mnogo ili malo sredstava (imetka). Ako stanovnici toga područja ne budu u stanju da se suprotstave, onda je obaveza na stanovnicima susjednog mjesta da im pomognu; oni imaju isti status kao i stanovnici okupiranog mjesta. Ova obaveza je za njih važeća sve dok ne vide da su stanovnici okupiranog mjesta ojačali i da se mogu sami suprotstaviti neprijatelju. A svako ko spozna slabost tih muslimana spram neprijatelja, iz bojazni da ih neprijatelj ne nadvlada, a zna i u stanju je pomoći, dužan je da im se pridruži. Muslimani moraju biti jedinstveni. Ako se stanovnici okupiranog teritorija uspiju suprotstaviti i nadvladati neprijatelja, onda fardi-ajn spada sa ostalih muslimana. Ako bi neprijatelj došao u blizinu muslimanskih naselja, dužni su mu se suprotstaviti, sve dok ne izađe na vidjelo Allahova vjera i dok se ne zaštiti njen integritet, sačuva njena teritorija i pokori neprijatelj. Kada je riječ o ovome, nema razilaženja u mišljenju među islamskim učenjacima.”¹⁴⁷

Šejh Hasan el-Benna, Allah mu se smilovao, kaže:

“Islamski učenjaci su se složili, mudžtehid i mukalidi, prijašnji i potonji, da je džihad fardi-kifaje muslimanskom ummetu radi širenja islama. Džihad je fardi-ajn u slučaju odbrane od neprijateljskog napada. Muslimani su danas, kao što ti je poznato, potčinjeni u odnosu na druge; potčinjeni su nevjerničkom sudstvu; na Zemlji su poniženi; oskrnavljena su njihova osnovna ljudska prava; o njihovim potrebama odlučuju njihovi neprijatelji; njihova vjerska obilježja su zanemarena, čak i u njihovim kućama – a da ne govorimo o mogućnosti širenja njihove vjere. Zbog toga je posebna obaveza, i to bez ijednog izuzetka, svakom muslimanu da bude spreman za borbu. On mora imati džihad uvijek na umu i

¹⁴⁷ El-Kurtubi, *Tefsir* (8/151).

mora se neprestano spremati za njega, sve dok se za to ne ukaže prilika i dok se time ne izvrši odredba Uzvišenog Allaha. Sve dok se ummet bude brinuo kako da na najbolji način umre, i kako to da bude na najdostojanstveniji način, Allah će mu pružiti uzvišeni život na ovome svijetu – a svakako ga čeka posebna nagrada na budućem svijetu. A ništa nas nije više ponizilo kao ljubav prema ovom prolaznom svijetu i prezir smrti.”

D – ODLIKE DŽIHADA I DAVANJA ŽIVOTA NA PUTU UZVIŠENOG ALLAHA

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠٠﴾ دَرَجَاتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴾

“One koji se budu borili ulažući imetke svoje i živote svoje Allah će odlikovati čitavim stepenom nad onima koji se ne budu borili, i On svima obećava lijepu nagradu. Allah će boricima, a ne onima koji se ne bore, dati veliku nagradu.” (En-Nisa’, 95-96.)

﴿ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴾

“A onoga ko se bori na Allahovom putu, pa pogine ili pobijedi, Mi ćemo sigurno obilno nagraditi.” (En-Nisa’, 74.)

﴿ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمَ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿١٠١﴾ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَّهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُّقِيمٌ ﴿١٠٢﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴾

“U većoj su časti kod Allaha oni koji vjeruju i koji se iseljavaju i koji se bore na Allahovom putu zalažući imetke svoje i živote svoje, oni će postići ono što žele. Gospodar njihov im šalje radosne vijesti da će im milostiv i blagonaklon biti i da će ih u džennetske bašče uvesti, u kojima će neprekidno uživati; vječno i zauvijek će u njima boraviti. U Allaha je, uistinu, nagrada velika.” (En-Tevbe, 20-22.)

﴿ إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ هُمْ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴾

“Allah je od vjernika kupio živote njihove i imetke njihove u zamjenu za Džennet koji će im dati, oni će se na Allahovom putu boriti, pa ubijati i ginuti. On im je to, zbilja, obećao u Tevratu i Indžilu i Kur'anu – a ko od Allaha dosljednije ispunjava obećanje Svoje? Zato se radujte pogodbi svojoj koju ste s Njim ugovorili, i to je veliki uspjeh.” (En-Tevbe, 111.)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِّنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١٠٩﴾ تَأْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٠﴾ يُغْفِرَ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

“O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu, ona će vas spasiti patnje nesnosne: u Allaha i Poslanika Njegovog vjerujte i imecima svojim i životima svojim na Allahovom putu se borite – to vam je, da znate, bolje. On će vam grijehe vaše oprostiti i u džennetske bašče kroz koje rijeke teku vas uvesti, i u divne dvorove u edenskim vrtovima. To će biti uspjeh veliki.” (Es-Saff, 10-12.)

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٠﴾ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِّنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٦١﴾ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

“Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovom putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod Gospodara svoga, radosni zbog onoga što im je Allah od dobrote Svoje dao i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili, za koje nikakva straha neće biti i koji ni za čim neće tugovati; radovat će se Allahovoj nagradi i milosti i tome što Allah neće dopustiti da propadne nagrada onima koji su bili vjernici.” (Ali Imran, 169-171.)

﴿فَلْيَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَن يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

“I neka se zato na Allahovom putu bore oni koji ne žale da žrtvuju život na ovom svijetu za onaj svijet. A onoga ko se bori na Allahovom putu, pa pogine ili pobijedi, Mi ćemo sigurno obilno nagraditi.” (En-Nisa', 74.)

﴿وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿١٦٢﴾ وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ﴾

“On neće poništiti djela onih koji na Allahovom putu poginu i On će ih sigurno uputiti i prilike njihove poboljšati, i u Džennet ih uvesti, o kome ih je već upoznao.” (Muhammed, 4-6.)

Ebu-Seid el-Hudri, r.a., prenosi da je došao neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa rekao: “O Allahov Poslaniče, koji je čovjek najodabraniji?” Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je rekao: “Najodabraniji čovjek je mu'min koji se bori svojim životom i svojim imetkom na Allahovom putu”. Prisutni upitaše: “A koji onda?” “Mu'min koji Allahu robuje u nekom planinskom klanцу i ne uznemirava ljude svojim zlom.”¹⁴⁸

Od Enesa, r.a., prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Jedan jutarnji pohod na Allahovom putu ili jedan večernji pohod bolji je od dunjaluka i svega što je na njemu.”*¹⁴⁹

Od Ebu-Hurejre, r.a., se prenosi da je neki čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa rekao: “Allahov Poslaniče, uputi me na posao koji je ravan džihadu?” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: “Nema takvog posla”, a potom reče: “Možeš li ti, kada mudžahid krene u borbu, da uđeš u svoj mesdžid, pa da klanjaš bez prekida i da postiš bez prekida?” Čovjek reče: “A ko to može?!”

Od Ebu-Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Borcu na Allahovom putu se pišu dobra djela i dok njegov konj skače na svom užetu.”*¹⁵⁰

Od Ebu-Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Primjer borca na Allahovom putu je kao primjer onoga ko klanja i posti. A Allah garantira borcu na Njegovom putu da će ga uvesti u Džennet, ukoliko ga usmrti, ili će ga vratiti u njegov dom iz kojega je izašao, i to uz nagradu i plijen koji je stekao.”*¹⁵¹

Od Ibn-Omera, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Kada budete kupovali robu uz odgođeno plaćanje, a onda je odmah prodate za manju cijenu i momentalnu isplatu (bej'ul-ine) i kada se budete bavili stočarstvom, budete*

¹⁴⁸ Buhari, Džihad, (6/6); Muslim, Imaret, (13/33-34).

¹⁴⁹ Buhari, Džihad, (6/13); Muslim, Imaret, (13/27).

¹⁵⁰ Buhari, Džihad, (6/4); Muslim, Imaret, (13/24-25).

¹⁵¹ Buhari, Džihad, (6/6); Muslim, Imaret, (13/20); Malik (1/443-444); En-Nesai(6/20).

zadovoljni usjevima i ostavite borbu na Allahovom putu, Allah će na vas spustiti poniženje koje neće otkloniti sve dok se ne povratite vašoj vjeri."¹⁵²

Od Ebu-Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ko umre, a da nije išao u borbu (džihad), niti je sebi govorio da ide u borbu, taj je umro s jednim ogrankom (osobinom) munafkluka (licemjerstva).*"¹⁵³

Od Ebu-Hurejre, r.a., se prenosi da su pitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *"Koje djelo je najbolje?"* Odgovorio je: *"Vjerovanje u Allaha i Njegovog Poslanika".* Zatim je upitan: *"A koji poslije toga?"* On je odgovorio: *"Džihad na Allahovom putu".* Zatim je upitan: *"A koji je poslije toga?"* A on je odgovorio: *"Kod Allaha primljen hadž."*

Od Ebu-Katadea, r.a., prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao među njima i spomenuo da su džihad na Allahovom putu i vjerovanje u Allaha najbolji poslovi. Na to je ustao jedan čovjek i rekao: *"O Allahov Poslaniče, reci mi, hoće li mi se oprostiti grijesi ako poginem na Allahovom putu?"* Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Da, ako pogineš na Allahovom putu, a budeš strpljiv i od onih koji traže nagradu od Allaha dok su u jurišu naprijed, a ne u bježanju".* Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: *"Kako si rekao?"* On mu odgovori: *"Reci mi, hoće li mi se oprostiti grijesi ako poginem na Allahovom putu?"* On mu na to odgovori: *"Da, ako pogineš na Allahovom putu, a budeš strpljiv i od onih onaj koji traže nagradu od Allaha dok su u jurišu naprijed, a ne u bježanju – osim s dugom! Zaista mi je to Džibril rekao."*¹⁵⁴

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem je rekao: *"U Džennetu ima stotinu stepena koje je Allah pripremio za borce na Njegovu putu. Između svaka dva stepena je koliko između neba i Zemlje."*¹⁵⁵

Od Ebu-Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, želim se boriti na Allahovom putu, pa da*

¹⁵² Ebu-Davud, Buju', (3/445).

¹⁵³ Muslim, Imaret, (13/56); Ebu-Davud, Džihad, (2/485); En-Nesai, Džihad, (6/8).

¹⁵⁴ Muslim, Imaret, (1/885).

¹⁵⁵ Buhari, Džihad, (6/14).

poginem, pa da se ponovo borim na Allahovom putu, pa poginem, pa da se ponovo borim na Allahovom putu, pa poginem."¹⁵⁶

Od Enesa, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Niko ko uđe u Džennet neće se željeti vratiti na dunjaluk, i kada bi bilo njegovo sve što je na Zemlji, osim šehida. On će željeti da se vrati na dunjaluk, pa da pogine deset puta zbog kerameta koji vidi (prilikom pogibije)." ¹⁵⁷

Prenosi se da je jedan od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba upitao: "O Allahov Poslaniče, kako to da vjernici, izuzev šehida, bivaju iskušavani u kaburovima?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je odgovorio: "Dosta im je kao iskušenje bljesak sablje iznad njihovih glava." ¹⁵⁸

Od Mikdama b. M'adikerba, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Šehid će kod Allaha, dž.š., imati šest odlikovanja: oprostit će mu se svaki grijeh sa prvom kapi krvi; vidjet će svoje mjesto u Džennetu; bit će lišen kaburskog azaba; bit će lišen straha Kijametskog dana; okтит će se ukrasom imana; oženit će se hurijama i bit će zagovornik za sedamdeset svojih bližnjih.*" ¹⁵⁹

Prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Nema nijednog ranjenika koji je ranjen na Allahovom putu, a da neće doći na Sudnji dan s ranom koja krvari. Boja joj je – boja krvi, a miris – miris mošusa.*" ¹⁶⁰

Od Ibn-Mesuda, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Duše šehida bit će u utrobama zelenih ptica koje imaju kandilje obješene na Aršu. One slobodno lete Džennetom kud god hoće, a zatim se vraćaju prema tim kandiljima. Gospodar njihov će ih pogledati pa reći: 'Da li želite nešto?' One će odgovoriti: 'Šta da poželimo kada letimo po Džennetu kud god hoćemo?'" To će ih upitati tri puta, a kada oni vide da pitanje neće prestati, odgovorit će: 'Gospodaru naš, želimo da nam duše naše vratiš u tijela naša kako bismo na Tvome putu ponovo poginuli.' Kada vidi da nemaju nikakve potrebe, On će ih ostaviti.*" ¹⁶¹

¹⁵⁶ Buhari, Džihad, (6/16); Muslim, Imaret, (13/20).

¹⁵⁷ Buhari, Džihad, (6/32); Muslim, Imaret, (13/24); Tirmizi (7/161).

¹⁵⁸ Nesai, Dženaiz, (4/99).

¹⁵⁹ Tirmizi, Fadlul-džihad, (7/161); Ibn-Madže (2/799); Ahmed (4/131).

¹⁶⁰ Buhari, Džihad i pohodi, (6/24).

¹⁶¹ Muslim, Džihad i pohodi, (1/887); Tirmizi, Fadlul-džihadi, (1/641).

E – IDEALI I CILJEVI DŽIHADA (BORBE NA ALLAHOVOM PUTU)

Džihad je vrhunac islama i najodabraniji posao poslije vjerovanja (imana) u Uzvišenog Allaha. U džihadu se tijelo izlaže propadanju ili teškom ranjavanju. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾

“Propisuje vam se borba, mada vam nije po volji: nešto ne volite, a ono može biti dobro za vas; nešto volite, a ono ispadne zlo po vas. Allah zna, a vi ne znate!” (El-Bekare, 216.)

Osim toga, moraju postojati uzvišeni ciljevi i veličanstveni ideali zbog kojih je Uzvišeni Allah propisao ovu vrstu ibadeta (robovanja).

Pa koji su to uzvišeni ciljevi i veličanstveni ideali?

1. Prvi i osnovni cilj je potčinjavanje ljudi ibadetu Uzvišenom Allahu. Ljudi su ogrezli u obožavanje kamena, krave, Sunca, Mjeseca, ali i raznih tiranā koji upravljaju i sude ljudima po sudu i zakonima koje nije postavio Uzvišeni Allah.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴾

“I borite se protiv njih dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane. Ako se oni okane – pa, Allah dobro vidi šta oni rade.” (El-Enfal, 39.)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Ko se bude borio da Allahova riječ bude gornja, on je borac na Njegovu putu (mudžahid).”¹⁶²

I rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: “Pred sami Sudnji dan sam poslan sa sabljom, sve dok ljudi ne budu robovali Allahu Jedinome i nekoga Mu ravnim ne smatrali. On moju opskrbu učini pod sjenom moga koplja, a one, koji se budu suprotstavljali mojoj ideji, učini poniženim i potčinjenim.”¹⁶³

Aljani je rekao: “Ovo je najveličanstveniji cilj koji sadrži: borbu za Allahovu riječ, kako bi bila gornja – a to je islama uspostavljanje

¹⁶² Muslim, Imaret, (13/74).

¹⁶³ Hejsemi, Medžme'uz-zevaid (6/49); Ahmed (2/50, 92).

Allahovih zakona na Zemlji; nastojanje da riječ onih koji ne vjeruju bude donja; iskorjenjivanje velikog nereda koji se raširio među narodom, a to je pripisivanje Allahu druga (širk) i sve ono što iz toga proizilazi; uklanjanje tiranā koji se postavljaju između naroda i islama zahtijevajući da se obožavaju mimo Uzvišenog Allaha.”¹⁶⁴

2. Suprotstavljanje onima koji zapodijevaju kavgu, kao što o tome Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾

“I borite se na Allahovom putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali ne prelazite granice! – Allah, doista, ne voli one koji prelaze granice.” (El-Bekare, 190.)

Uzvišeni Allah također kaže:

﴿أَلَا تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكُتُوا أَيْمَانَهُمْ وَهُمْ بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بِدُؤُوكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ اتَّخَشَوْهُمْ فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

“Zar se nećete boriti protiv ljudi koji su zakletve svoje prekršili i nastojali da protjeraju Poslanika i prvi vas napali? Zar ih se bojite? Preče je da se Allaha bojite, ako ste vjernici.” (Et-Tevbe, 13.)

3. Borba protiv nevjernika (kafira) i oslabljivanje njihove moći, kao što Uzvišeni Allah kaže:

﴿مَا كَانَ لِغَيْبٍ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُنْخِزَ فِي الْأَرْضِ تَرِيدُونَ عَرَصَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

“Nijednom vjerovjesniku nije dopušteno da drži robove dok ne ostvari pobjedu na Zemlji. Vi želite prolazna dobra ovoga svijeta, a Allah želi onaj svijet. – Allah je silan i mudar.” (El-Enfal, 67.)

Uzvišeni kaže:

﴿فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّى إِذَا أَثْخَتَّمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَتَاقَ﴾

“Kada se u borbi s nevjernicima sretnete, po šijama ih udarajte, sve dok ih ne oslabite, a onda ih vežite.” (Muhammed, 4.)

4. Zastrašivanje i ponižavanje nevjernika, sve dok ne daju glavarinu poslušno i smjerno, kao što Uzvišeni Allah kaže:

﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ﴾

¹⁶⁴ Ehemijetul-džihadi, str. 162.

“Borite se protiv onih kojima je data Knjiga, a koji ne vjeruju ni u Allaha ni u onaj svijet, niti smatraju zabranjenim ono što Allah i Njegov Poslanik zabranjuju i ne ispovjeda ju istinsku vjeru, sve dok ne daju glavarinu poslušno i smjerno.” (Et-Tevbe, 29.)

5. Zaliječenje grudi vjernika, kao što Uzvišeni Allah kaže:

﴿قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِيهِمْ وَيَضْرِبُكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ﴾

“Borite se protiv njih! Allah će ih rukama vašim kazniti i poniziti, a vas će protiv njih pomoći i grudi vjernika zaliječiti.” (Et-Tevbe, 14.)

6. Izdvajanje vjernika i razotkrivanje munafika (licemjera), kao što Uzvišeni Allah kaže:

﴿مَا كَانَ اللَّهُ لِيُذِلَّ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ﴾

“Allah neće vjernike s licemjerima izmješane ostaviti, već će loše od dobrih odvojiti.” (Ali Imran, 179.)

7. Čišćenje vjernika i opraštanje njihovih grijeha, kao što Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلِيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ﴾

“I da bi vjernike očistio, a nevjernike uništio.” (Ali Imran, 141.)

8. Odgajanje vjernika na strpljivost i postojanost; uzvisivanje Allahovih i Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, naredjenja; podnošenje svih vrsta teškoća pri uspostavljanju Allahovog Šerijata (vjerozakona) i širenja Njegove vjere.

9. Zadobijanje ratnog plijena i zarobljenika. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: **“Uzvišeni Allah moju opskrbu učini pod hladom moga koplja...”**¹⁶⁵

10. Odabir šehida (onih koji će poginuti na Allahovom putu). Kao što Uzvišeni Allah odabire koga će počastiti poslanstvom i objavom, tako i stvara i odabire ono što želi. Tako odabire i one koji će preseliti s ovoga svijeta kao šehidi, a On najbolje zna svrhu svoga dobročinstva i pravde. Molimo Uzvišenog Allaha da nam podari da poginemo na Njegovom putu (šehadet), i to frontalno u borbi, a nikako bježeći iz nje. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ﴾

“I odabire neke od vas kao šehide.” (Ali Imran, 140.)

¹⁶⁵ Hadis je cijelosti ranije spomenut.

F – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U ŽRTVOVANJU I ZALAGANJU

Primjeri istinskog vjerovanja su trenuci vjernosti i postojanosti na Allahovom putu i uzvisivanja Njegovih znakova. Ovi trenuci su dragocjeni, cijenjeni i veoma skupi. Njihovim bereketom osvajale su se tvrđave, padali su gradovi i poražavala se mnogobrojna nevjerna vojska. Pomoć Uzvišenog Allaha se spuštala na vjerna duše. Primjere istinskog vjerovanja voli Uzvišeni Allah; On voli one koji ih upražnjavaju i one koji streme ka njima. Ovi primjeri svjedoče mu'minsku snagu vjerovanja i mu'minsku ljubav prema Milostivome.

Malo je onih koji uspiju proživiti ove plemenite i uzvišene trenutke:

﴿وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ﴾

“A malo je zahvalnih među robovima Mojim.” (Sebe', 13.), ali, uz bereket koji ih prati, Allahova skupina pobjeđuje i uzdižu se Njegovi znakovi.

U ovom poglavlju ćemo se prisjetiti šerefa (veličine) ashaba, Allah s njima bio zadovoljan, i njihove krijeposti. Oni su među Allahovim evlijama, poslije poslanika, najdostojniji ovih časnih primjera i postupaka. Ovo je očit dokaz snage njihovih ubjeđenja, veličine njihove strpljivosti i bereketa njihova džihada. Blago li se onome ko ih voli i slijedi njihova iskustva, a teško li se onom ko ih mrzi ili mrzi neke od njih. To su znaci i svjedoci propasti i izgubljenosti.

Islam nas podučava da ništa ne uzvisujemo iznad Uzvišenog Allaha, niti da u zalaganju u bilo čemu radi Njega škrtarimo. Ljubav mu'mina prema Uzvišenom Allahu ispunjava srca, pokreće tjelesne organe i nadvisuje ljubav prema roditeljima, djeci, ženama i imovini. Uzvišeni kaže:

﴿قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِّنْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾

“Reci: ‘Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da neće prođe imati, i kuće vaše u kojima se prijatno

osjećate, miliji od Allaha i Njegovog Poslanika i od borbe na Njegovom putu – onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese. A Allah grešnike neće uputiti na Pravi put.” (Et-Tevbe, 24.)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “*Niko od vas neće biti pravi vjernik dok mu ja ne budem draži od njegovog roditelja, djeteta i svih ljudi.*”

Iako je ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sastavni dio ljubavi prema Uzvišenom Allahu, i iako niko ne treba biti voljen zbog njega samog osim Uzvišeni Allah, kako da se ovo imansko značenje ustabili u srcima i da ga duše u sebi čuvaju ako vjernik ne bude pred sobom neprestano imao sliku živih primjera koji neprestano grade i učvršćuju ovu ljubav?! U primjerima istinskog vjerovanja uočava se šeref (uzvišenost) imana i ljubavi prema Milostivom, te davanje prednosti Njegovim naredbama i Zakonu nad ljudskim instiktima i urođenim osobinama. Pa ima li iko preči da bude primjer istinskog vjerovanja od plemenitih poslanika i ashaba posljednjeg Allahovog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem?!

1. Primjer istinskog vjerovanja Ibrahima, alejhis-selam, i njegove namjere žrtvovanja svog djeteta:

Ibrahim, alejhis-selam, je usnio san (a san poslanika je objava) u kojem mu se naređuje da žrtvuje svoga sina. Ibrahim, alejhis-selam, požuri izvršiti naredbu i žrtvovati svoje dijete, povinovavši se i pokoravajući se naredbi Uzvišenog Allaha, stavljajući ljubav prema Allahu ispred ljubavi prema svome djetetu. Uzvišeni kaže:

﴿ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ۝ ١٠١ ﴾

“I kada on odraste toliko da mu poče u poslu pomagati, Ibrahim reče: ‘O sinko moj, u snu sam vidio da treba da te zakoljem, pa šta ti misliš?’ ‘O oče moj’, reče, onako kako ti se naređuje postupi; vidjet ćeš, ako Bog da, da ću sve izdržati.” (Es-Saffat, 102.)

Rob žrtvuje sebe radi Allaha, znajući da su to samo trenuci u kojima će duša otići u okrilje Allahove milosti i plemenitosti. Šehid smrt okusi kao ubod žare. A kakva je tek žrtva uzeti nož svojom rukom, položiti svoje dijete licem na zemlju i prerezati njegov vrat, a njegova krv ga, pri tome, popršće po ruci i odjeći?!

Allahu dragi, kakve su to osobe koje ovako iskušavaš? No, On zna kome daje svoju Objavu. Zašto se čuditi primjeru istinskog vjerovanja jednog starca koji cijeli svoj životni proveđe u robovanju i ljubavi prema Uzvišenom Stvoritelju, kada je čudniji postupak njegova sina. Jer, nakon što mu biva saopćena nakana njegovog oca koji kaže: "O sinko moj, u snu sam vidio da treba da te zakoljem, pa šta ti misliš?", na što mu odgovara:

﴿إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى﴾

"O oče moj", reče, "nako kako ti se naređuje postupati; vidjet ćeš, ako Bog da, da ću sve izdržati." (Es-Saffat, 102.)

Nije bilo nepokornih odgovora, kao, naprimjer: "Koji je to moj grijeh da me žrtvuješ?", "Je li moja duša potčinjena tebi pa da me svojom rukom žrtvuješ?", ili: "Što ćeš reći mojoj majci?" To je bio razboriti dječak: iskren u govoru, iskren u obećanju datom svome ocu... Baš onakav kakvim ga je Uzvišeni Allah opisao riječima:

﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا﴾

"I spomeni u Knjizi Ismaila! On je ispunjavao dato obećanje i bio poslanik, vjerovjesnik." (Merjem, 54.)

To je dobro i plemenito potomstvo koje nasljeđuje ugled, počast i poslanstvo. Uzvišeni Allah ga je uzdigao vjerovanjem i čvrstim ubjeđenjem. Pa ko je preči da bude primjerom istinskog vjerovanja od Ibrahima, alejhis-selam, i njegove porodice? Ovo su primjeri istinskog vjerovanja koje voli Uzvišeni Allah i koje traži i želi vidjeti kod Svojih stvorenja. Uzvišeni nema nikakve koristi od pokornosti Njegovih stvorenja, niti mu što šteti njihova nepokornost:

﴿لَن يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ﴾

"Do Allaha neće doprijeti meso njihovo i krv njihova, ali će Mu stići iskreno učinjena dobra djela vaša." (El-Hadždž, 37.)

I kada se otac u potpunosti predade izvršenju naređenja, i kada se dijete povinova svom žrtvovanju, Uzvišeni Allah tu žrtvu zamijeni velikim kurbanom. Tako se podiže bajrak imana i podiže svjetionik čvrstog ubjeđenja; tako Ibrahim i njegov sin Ismail, alejhimas-selam, postaviše najdivniji primjer požrtvovanosti, zalaganja, poštivanja Allahove naredbe i davanja prednosti ljubavi Uzvišenog Allaha nad svakom drugom ljubavi. Neka je Allahov selam, spas i bereket na plemenite poslanike i na sve one istinske mu'mine koji ih slijede u uputi – a Allah upućuje na Pravi put onoga koga On hoće.

2. Primjer istinskog vjerovanja Abdullaha b. Džahša, Allah bio s njim zadovoljan

Abdullah b. Džahš je bio među prvim pristalicama islama i među prvim plemenitim muhadžirima. Islam je primio prije Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ulaska u kuću Darul-Erkam. Svoju drugu hidžru je učinio u Abesiniju. Bijaše predvodnik prvog vojnog zadatka u kojem ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputi ka mjestu Nahla, koje se nalazilo između Meke i Taifa. Tom prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu dade zatvoreno pismo i naredi mu da pismo ne otvara, sve dok ne stigne u spomenuto mjesto Nahla.

Kada otvori pismo i pročita što je u njemu napisano, on reče: "Slušam i pokoravam se." Nakon nekog vremena pored njih prođe kurejšijska karavana u kojoj je bio Amr b. Hadremi, i to zadnjeg dana mjeseca redžeba (sveti mjesec). Ashabi se međusobno počеше dogovarati šta da čine. Jedni rekoše: 'Ako ih napadnemo, pobit ćemo ih u svetom mjesecu, a time bismo oskrnavili svetost ovog mjeseca; a ako ih pak pustimo da istekne ovaj dan, stići će do mekanskog harema u kojem ih pogotovo ne smijemo napadati i tako će se spasiti od nas. Usaglasiše se da ih odmah napadnu. Ubiše Amra b. Hadremija, zarobiše Osmana b. Abdullaha i Hakema b. Kejsana. Abdullah b. Džahš reče: 'Odstranite petinu ratnog plijena za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem'. To potvrdi i Kur'an u kojem Uzvišeni veli:

﴿وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِّن شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ﴾

"I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu". (El-Enfal, 41.)

Abdullah b. Džahš je bio izložen kritici zbog ratovanja u svetom mjesecu, ali Uzvišeni Allah odobri taj njegov postupak i taj njegov idžtihađ, objavljujući slijedeće riječi:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَنْجِدِ
الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِندَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ﴾

"Pitaju te o svetom mjesecu, o ratovanju u njemu. Reci: 'Ratovanje u njemu je veliki grijeh. Ali je i odvrćanje od Njegovog puta i nevjerovanje u Allaha, te odvrćanje od časnih mjesta i izgonjenje stanovnika njegovih iz njih još veći kod Allaha. A zlostavljanje je gore od ubijanja! Oni će se neprestano boriti protiv vas dok vas ne odvrate od vjere vaše, ako budu mogli. A oni među vama koji od vjere

svoje otpadnu i kao nevjernici umru – njihova djela bit će poništena na ovom i na onom svijetu, i oni će stanovnici Džehennema biti, u njemu će vječno ostati.” (El-Bekara, 217.)

Ovo nije primjer istinskoga vjerovanja koji želimo rasvijetliti već je to samo uvod kojim se upoznajemo da postoje akteri koji su dostojni tih primjera i koji su od Allaha usmjereni. Ne može bilo ko zaslužiti ove istinske stepene kojima se uzdiže bajrak islama i uzdiže vjera Er-Rahmana (Milostivog Allaha).

Prenosi Seid b. Musejjib da je neki čovjek čuo Abdullaha b. Džahša kako, dan prije Bitke na Uhudu, kaže: “Allahu, mi ćemo se s ovima sutra susresti, a ja Ti se, doista, kunem kada me sutra ubiju, raspore moj stomak i unakaze me, da ću ti, kada me upitaš: ‘Zašto ti je to učinjeno?’, reći: ‘Allahu, zarad tebe’. I doista, kada su se sukobili, to mu je i učinjeno. Čovjek koji ga je čuo kako ovo govori, reče: ‘Što se tiče ovoga, njegova dova je uslišana i Allah mu je dao na dunjaluku ono što je tražio da mu tijelo zadesi, a ja se nadam da će mu biti dato sve što je tražio na Ahiretu.”

Prenosi se da je Ishak b. Sa’d b. Ebi-Vekas, r.a., rekao: “Pričao mi je otac da mu je Abdullah b. Džahš, r.a., na dan Uhuda, rekao: ‘Hajde da uputimo dovu Uzvišenom Allahu?’ Izmakli su se malo u stranu, a Abdullah b. Džahš je počeo moliti riječima: ‘O moj Gospodaru, kada sutra se sretnem s neprijateljem, daj da se sukobim sa velikim junakom, snažnim i neustrašivim, s kojim ću se boriti u Tvoje ime i on će se sa mnom boriti. Potom učini da me pobijedi pa mi odsječe i nos i uši. Pa kada Te sutra sretnem i kada me upitaš: ‘O Abdullahu, ko je odsjekao tvoj nos i uši?’, ja ću odgovoriti: ‘Odsječene su u Tvoje ime, a zatim i na Poslanikovo ime, pa da mi Ti na kraju kažeš: ‘Istinu si rekao.’ Sa’d je rekao: ‘Susreo sam ga na kraju dana, a njegov nos i uši su bili obješeni na nekom koncu.’”¹⁶⁶

3. Enes b. Nadr, Allah bio s njim zadovoljan:

Prenosi se od Enesa b. Malika, r.a., da je rekao: “Moj amidža Enes b. Nadr nije prisustvovao Bitki na Bedru. Rekao je: ‘O Allahov Poslaniče, nisam bio prisutan u prvoj bitki u kojoj si se borio protiv mušrika. Ako mi Allah, dž.š., podari mogućnost borbe s mušricima, vidio bi što bih bio u stanju napraviti’. Kada su muslimani bili poraženi na dan Uhuda, rekao je: ‘Allahu moj, pravdam ti se za ovo što uradiše ovi, tj. moji drugovi, a daleko sam od čina ovih mušrika’. Potom je krenuo naprijed i susreo

¹⁶⁶ *Sifetus-Safve* (1/385-386).

se sa Sa'dom b. Muazom, r.a., i rekao mu: 'O Sa'de b. Muazu, tako mi Nadrova Gospodara, u podnožju brda Uhud osjećam miris Dženneta!' I reče: 'O Allahov Poslaniče, uradit ću ono što je u mojoj moći.'"

Enes dalje kaže: "Na njegovome tijelu je nađeno rana od osamdeset i nešto udaraca sabljom, ili uboda kopljem ili pogodaka strijelom. Našli smo ga ubijenog i izmasakriranog od strane mušrika tako da ga niko nije mogao prepoznati osim njegova sestra po jagodicama prsta."¹⁶⁷

Enes kaže: "Smatrali smo da je slijedeći ajet objavljen u vezi s njim i njegovim drugovima:

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رَجُلٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ
وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾

"Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu; ima ih koji su poginuli, a ima ih i koji to očekuju – nisu ništa izmijenili."
(El-Ahzab, 23).

Primjeri istinskog imana pripadaju onima koji su ih dostojni. U vjerodostojnoj zbirci se prenosi od Enesa b. Malika, r.a., da je Rubejji' bint en-Nadr, njegova tetka po ocu, ošamarila sluškinju tako da joj je slomila zub. Ponudili su otkupninu za učinjeno, ali je oštećena strana to odbila. Potom su tražili oprost i došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je naredio da se izvrši kisas (uzvrćanja istom mjerom). Potom dođe njen brat Enes b. Nadr, r.a., pa reče: "O Allahov Poslaniče, zar ćeš dozvoliti da se slomi zub Rubejji'i, tj. zub njegove sestre? Tako ti Onoga Koji te s Istinom poslao, nemoj dozvoliti da joj se slomi zub". Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "O Enese, u Allahovoj Knjizi je naredba da se izvrši kisas". Tada porodica oprost i odustade od traženog. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Među Allahovim robovima ima onih kojima, kada nešto zakunu Allahom, On to i udovolji (učini da se njihova zakletva ispuni)."¹⁶⁸

Mu'min koji je iskren sa Uzvišenim Allahom zadovoljan je onim što On od njega želi, i to ima poseban utjecaj na voljenoga. Uzvišeni Allah mu'minu voli ono što on voli samome sebi, kao što se navodi u hadisu-kudsiji:

¹⁶⁷ Buhari, Megazi, (7/354-355); Muslim, El-Imaret, (13/47-48); Tirmizi, Tefsir, (12/80-81).

¹⁶⁸ Buhari, Sulh, (5/360).

***“Ne dvoumim se ni u čemu što činim kao što se dvoumim u uzimanju vjernikove duše: on ne voli smrt, a Ja ne volim da mu naudim.”*¹⁶⁹**

Prenosi se od Enesa b. Malika, r.a., da je na dan Uhuda prošao pored grupe u kojoj je bio Omer, r.a., pa je rekao: “Šta vas je natjeralo pa ste sjeli (ostavili borbu u toku borbe)?” Oni su odgovorili: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ubijen”. On im tada reče: “Pa šta ćete raditi sa svojim životima nakon njegove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti? Ustanite i umirite onako kako je i on umro!” Pri tome se sa svojom sabljom još više angažirao u borbi, sve dok nije bio ubijen, Allah bio s njim zadovoljan.¹⁷⁰

Ovo su jasni pokazatelji da su oni koji uspiju zadobiti ove primjere istinskog imana uistinu najutjecajniji i najugledniji mu'mini. Molimo Uzvišenog Allaha da nam podari uspjeh i ustrajnost.

4. Asim b. Sabit, Allah bio s njim zadovoljan, i njegov slučaj pogibije kod izvora Er-Redži:

Prenosi se od Ebu-Hurejre, r.a., da je rekao: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao izvidnicu na čelu sa Asimom b. Sabitom, djedom Asima b. Omera b. el-Hattaba. Kada su bili između Ufana i Meke, vijest o njima je stigla do jednog ogranka Huzejla, po imenu Benu-Lihjan, koji na njih poslaše blizu stotinu strijelaca. Oni su pratili njihove tragove dok nisu našli, na jednom mjestu gdje su bili odsjeli, košpice datula koje su ponijeli iz Medine. Rekoše: ‘Jesribske datule!’ Zatim su produžili slijedeći njihove tragove. I kada su Asim i njegovi ljudi osjetili potjeru za njima, sklonili su se na jedno mjesto. No ovi su ih opkolili i rekli im: ‘Izađite, a mi vam dajemo čvrsto obećanje i obavezu da nećemo ubiti nikoga od vas!’

‘Ljudi, što se mene tiče’, reče Asim, ‘ja se neću predati u zaštitu nevjernika’. Zatim je dodao: ‘Moj Gospodaru, izvijesti o nama tvoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!’ Nevjernici ih tada napadoše strijelama i ubiše sedmericu ljudi, među njima i Asima. Kurejšije poslaše izaslanike da im donesu nešto njegovo po čemu bi bio prepoznat, a on je bio ubio jednog njihovog velikana. Međutim, Allah je Asimu poslao roj skakavaca, koji je bio poput oblaka i koji ga je zaštitio od njihovih izaslanika, tako da nisu mogli ništa od njega odsjeći.”¹⁷¹

¹⁶⁹ Buhari (11/348-349).

¹⁷⁰ *Sifetus-Safve* (1/623).

¹⁷¹ Buhari, Megazi, (7/437-438).

U predaji Ibn-Ishaka se navodi, preko Asima b. Omera, a njemu je prenio Katade, da je rekao: "Asim b. Sabit je Allahu dao čvrsto obećanje da njegovo tijelo neće nevjernik dotaći, a niti će on ikada dotaći njegovo. Kada je vijest o njemu stigla do Omera, r.a., rekao je: 'Uzvišeni Allah štiti Svoga roba mu'mina nakon njegove smrti kao što ga štiti u toku njegovog života.'"

Asimujebilodozvoljenodaprihvatisigurnostkojusumuobećavali nevjernici, ali mu snaga i veličina njegova imana to nije dozvoljavala. Borio se sve dok nije bio ubijen, Allah s njim bio zadovoljan. Zbog njegove počasti kod Allaha, On je spriječio nevjernike približavanje njegovome tijelu. Asim je bio zadovoljan sa Allahom i nije pristao na ponuđenu sigurnost od strane nevjernika. Nije dopustio da se ostvare njihove namjere i da ga dotiču bezbožničke ruke. Uzvišeni Allah je ispunio ostatak datog obećanja i spriječio nevjernike u prilazu njegovom tijelu nakon što su ga ubili. Ako neko postavi pitanje: 'Zašto Allah nije spriječio njegovu smrt?', odgovor bi bio slijedeći: 'To je zbog svega onoga što je, i od blagodati i stepena, pripremio onom ko skonča svoj život kao šehid (borac na Njegovom putu)'. Uzvišeni Allah voli da vidi svoje robove vjernike kako se žrtvuju samo radi Njega, kako bi im podario uzvišene stepene i uvećao Svoju dobrotu prema njima. Molimo Allaha da nam omogući blagodat šehadeta na Njegovome putu i da ona bude iskazana pri stanju napada na neprijatelja, a nikako u stanju bježanja s bojnog polja.

5. Umejr b. el-Humam, Allah s njim bio zadovoljan:

Prenosi se od Ebu-Hurejre, r.a., da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao sa ashabima na Bedr prije mušrika. Kada su mušrici otpočeli borbu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Krenite u Džennet čije je prostranstvo kolika su nebesa i Zemlja". Umejr b. Humam na to reče: "Izvršno, izvršno". "Šta te navelo na to da kažeš: Izvršno, izvršno?", upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem "Nije ništa drugo", reče Umejr, "osim želja da budem jedan od njegovih stanovnika". "Ti si jedan od njih", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Umejr izvadi nekoliko datula iz torbe i počeo ih jesti, a onda reče: "Ako budem imao toliko dug život dok pojedem sve ove datule, bit će zaista predug". Odbaci ono što mu je ostalo u ruci od datula i krenu u borbu, sve dok ne bi ubijen."¹⁷²

¹⁷² Muslim, Imaret, (13/68-69).

Prenosi se da je En-Nevevi rekao: "Ovaj primjer ukazuje na to da je dozvoljeno zaći duboko u nevjerničke redove i izložiti se šehidskoj smrti. Ovo je dozvoljeno, bez bilo kakvog mekruha, kod svih islamskih učenjaka."¹⁷³

U ovom primjeru vidimo jačinu imana ashaba i iskrenost prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek nije u stanju uložiti ovaj svijet, ako nije potpuno siguran u buduću svijet. Ljubav prema opasnosti briše ljubav prema ništavnosti. O primjerima istinskog imana Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba postoje mnoge predaje. U njima se jasno iskazuju: žrtvovanje, zalaganje i potpunost imana i pobožnosti. Nijedna generacija više neće imati čast da se u njoj pojave primjeri ovakvog istinskog vjerovanja. Uzvišeni Allah je s njima svima bio zadovoljan, pa Ga molimo da nas sjedini u džennetskim perivojima sa poslanicima, iskrenima (siddikunima), šehidima i dobrim Njegovim robovima.

6. Čovjek kod kojeg je bio prisutan Ebu-Musa el-Eša'ri, Allah bio s njim zadovoljan:

Prenosi se od Ebu-Bekra b. Abdullaha b. Kajsa, a on od svoga oca, to jest Ebu-Musa el-Eša'rija, da je rekao: "Čuo sam svoga oca koji je pred susret s neprijateljem rekao: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad kaže: 'Vrata Dženneta se nalaze pod sjenkama sablji'. Na ove riječi je jedan čovjek neugledne vanjštine rekao: 'O Ebu-Musa, jesi li ti lično čuo to od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' Ebu-Musa mu je potvrdno odgovorio. Tada se ovaj što je pitao povratiti svojim drugovima i reče: 'Ostavljam vas sa selamom'. On slomi korice svoje sablje bacivši ih na zemlju i uputi se s njome prema neprijatelju. Borio se sve dok nije bio ubijen."¹⁷⁴

Komentirajući riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Vrata Dženneta se nalaze pod sjenkama sablji", En-Nevevi kaže: "Učenjaci kažu da ovo znači da je džihad i prisustvo u bitki protiv nevjernika uzrok i put u Džennet."

¹⁷³ Šerh En-Nevevi ala Sahihu Muslim.

¹⁷⁴ Muslim, Imaret, (13/69-70).

Primjeri istinskog vjerovanja su trenuci u kojima se ogleda iskrenost mu'mina spram njegovog Stvoritelja i spram samog sebe. U ovim trenucima on se uzdiže, jer on podiže Allahove znakove. Ime ovoga čovjeka mi ne znamo, a to mu ne šteti, jer je Uzvišenom Allahu vrlo dobro poznat primjer njegovog istinskog vjerovanja. To je isto kao što nam nije poznat mu'min iz vremena Faraonove i Jasinove porodice. Ali njihovi primjeri istinskog vjerovanja su zapisani kod Uzvišenog Allaha, a spomen na njih je ostao i na ovom i na budućem svijetu. Uzvišeni Allah posebno izdvaja i nagrađuje onoga koga On hoće od robova Svojih.

7. Amir b. Ekve'a, Allah bio s njim zadovoljan:

Prenosi se od Seleme b. Ekve'a, Allah bio s njim zadovoljan, da je naveo poduži hadis u kojem je spomenuo povratak iz Bitke Benu-Karare, dodajući: "Ne provedosmo u putu ni tri dana, a već stigismo na Hajber. Amir stade pred narod i počeo recitirati stihove, rekavši:

*"Moj Gospodaru, da nije Tebe mi ne bismo bili upućeni,
niti bi davali zekat, niti namaz obavljali;
pa oprosti grijehe koje smo počinili, spusti smirenost na nas,
učvrsti nam noge kada se sukobimo."*

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao:

- Ko je ovaj govornik?
- To je Amir b. Ekve'a. – odgovorili su oni.
- Allah mu se smilovao. – reče on. A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikog nije posebno spomenuo, a da nije preselio s ovoga svijeta kao šehid.

Omer, r.a., koji bijaše na devu, reče: 'Kamo sreće da možemo još uživati slušajući Amirove stihove'. Kada smo došli do Hajbera, kaže Seleme: 'Pred nas je izašao čovjek po imenu Merhab. Mahao je sabljom pozivajući na dvoboj riječima:

*"Hajberu je poznato da sam Merhab ja,
prokušani junak, do zuba naoružan,
kada do borbe dođe i kada se rasplamsa."*

'Pred njega izađe Amir', nastavlja Seleme, 'i izrecitova slijedeće stihove':

*"Hajberu je poznato da sam Amir ja,
odvažni junak sablje isukane."*

‘Razmijeniše udarce sabljom’, kaže Seleme, ‘dok Merhabova sablja ne udari o Amirov štit, a on se spusti kako bi se odbranio. Uspio se izmaći, ali sablja mu presiječe glavnu venu na nozi, od čega je umro’.

‘Izašao sam’, kaže dalje Seleme, ‘i čuo priče nekih ashaba Allahovog Poslanika, s.a.v.s, kako govore: ‘Amirova djela su upropaštena jer je sam sebe ubio’.

‘Otišao sam’, kazuje Seleme, ‘Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, plaćući’.

– Šta je s tobom? – upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

– Čuo sam, odgovori Seleme, kako neki govore: ‘Amirova djela su upropaštena’.

– Ko to govori? – upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem

– Neki od tvojih ashaba. – odgovorio sam.

– Slagao je onaj ko je to rekao! – reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. – Naprotiv, on ima dvije nagrade!”¹⁷⁵

8. Muaz b. Amr b. el-Džumuh i Muaz b. Afra’, Allah bio s njima zadovoljan, i ubistvo Ebu-Džehla na dan Bitke na Bedru:

Prenosi se od Abdur-Rahmana b. Aufa, Allah bio s njim zadovoljan, da je rekao: “Na dan Bedra, dok sam stajao u borbenom redu, pogledao sam na svoju lijevu i desnu stranu i vidio dva ensarijska mladića poželivši da budem među nekima koji su jači od njih. Jedan od njih me povuče za ruku i upita: ‘O amidža, poznaješ li Ebu-Džehla?’ ‘Poznajem’, odgovorio sam. ‘Zašto ti je on potreban?’, upitao sam. ‘Čuo sam’, odgovori mladić, ‘da on ružno govori o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kada ga vidim, ja se neću odvojiti od njega, sve dok ne umre od nas onaj kome je prije suđeno!’

‘Začudio sam se tome’, kaže Abdur-Rahman, ‘kada me za rukav povuče i drugi i postavi ista pitanja kao i onaj drugi. Ne prođe puno vremena kada među narodom ugledah Ebu-Džehla i rekoah im: ‘Vidite li onoga za koga se raspitujete?!’, ukazujući im na Ebu-Džehla? Njih dvojica nasrnuše sa svojim sabljama na njega, sve dok ga ne ubiše. I svaki od njih reče: ‘Ja sam ga ubio!’ ‘Jeste li obrisali

¹⁷⁵ Buhari, *Sahihul-Buhari* (7/463-464).

svoje sablje?”, upita ih Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem ‘Ne!’, odgovoriše. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogleda njihove sablje i reče: ‘Obojica ste ga ubili.’ Zatim njegovu ratnu opremu dade Muazu b. Amru b. Džumuhu i Muazu b. Afrau.”¹⁷⁶

Ovo je primjer istinskog vjerovanja dvojice ensarijskih mladića. Uzvišeni Allah ensarije hvali pravim vjerovanjem, pa kaže:

﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾

“I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih učinili...” (El-Hašr, 9.)

Obrušili su se, Allah bio s njima zadovoljan, na vođu nevjernika kao sokolovi. Ebu-Džehla posebno ožalosti činjenica da su ga smrtno ranili ensarijski mladići, pa mu to bi još veće poniženje. U vjerodostojnom hadisu se navodi predaja od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko će pogledati šta je uradio Ebu-Džehl?” Tada se Ibn-Mesud zaputio i našao ga, a već ga dvojica Afraovih sinova ranila, te je umirao. On ga je uzeo za bradu i rekao: “Ti si, o Ebu-Džehle?” Ebu-Džehl reče: “A ima li neko iznad čovjeka kojeg je ubio njegov narod?”, ili je rekao: “kojeg ste ubili”. Prenosi se i preko Ebu-Midžleza da je Ebu-Džehl rekao: “Ima li išta gore da me ubije jedan seljak.”¹⁷⁷

Komentirajući riječi Ebu-Džehla: “Ima li išta gore da me ubije jedan seljak?”, En-Nevevi kaže: “Riječ ‘El-Ekar’ ima značenje seljaka i zemljoradnika i ona se odnosi na nešto što je jedno i bijedno.” Ove riječi je Ebu-Džehl izgovarao misleći na dvojicu Afraovih sinova koja su ga nasmrtno ranila. Njih dvojica su bile ensarije koje su se bavile sjetvom i uzgajanjem palmi. Ove Ebu-Džehlove riječi bi se mogle protumačiti kao da je htio reći: “Da ovaj što me ubi bijaše neko drugi, a ne obični seljak, bilo bi mi mnogo draže i uzvišenije, i ne bih zbog toga bio još više ponižen.”¹⁷⁸

9. Dža’fer b. Ebi-Talib, Allah bio s njim zadovoljan, i Bitka na Mu’ti:

Prenosi se od Ibn-Ishaka da je rekao: “Pričao mi je Jahja b. ‘Abbad, a on od Abdullaha b. Zubejra, a on od svoga oca ‘Abbada, koji me poslao na dojenje, a bio je jedan od članova porodice Beni-

¹⁷⁶ Buhari, El-Megazi, (7/358); Muslim, El-Džihadu ves-sejru, (1/752).

¹⁷⁷ Buhari, El-Megazi, (7/342); Muslim, El-Džihadu ves-sejru, (12/160).

¹⁷⁸ *Šerh En-Nevevi ala Sahihu Muslim* (12/100).

Murre b. Auf. Bio je u Bitki na Mu'ti, pa kaže: "Tako mi Allaha, kao da sada gledam Dža'fera kako skoči sa svoga riđeg konja te ga sasiječe svojom sabljom da ga, nakon njega, ne uzmu neprijatelji. Onda jurnu u neprijateljske redove pjevajući:

*"O blagodati dženetske, blizu li ste,
lijepa li su i hladna dženetska pića.
Bizantincima se primakao njihov kraj,
nevjernici su oni, porijekla nepoznata.
I dok god mognem, ubijat ću ih ja.*

Prenosi se od Ibn-Hišama da je njemu pričao onaj u čije on izjave ne sumnja da je: "Dža'fer b. Ebi-Talib ponio bajrak desnom rukom, sve dok ga ne pogodi udarac sablje koji mu odsječe desnu ruku. On bajrak ponese lijevom rukom, ali ga ponovo udari sablja koja mu odsječe i lijevu ruku. Tada on privi bajrak nadlakticama ruku uz grudi i krenu dalje. Utom ga pogodi i treći udarac koji ga usmrti. U tom trenutku je imao trideset i tri godine. Allah mu, zbog toga, u Džennetu daruje dva krila da leti u njemu, gdje god mu je volja. Još se spominje da ga je jedan od bizantijskih boraca udario sabljom i prepolovio njegovo tijelo na dva dijela."¹⁷⁹

Prenosi se od Nafi'a da ga je obavijestio Ibn-Omer da je on toga dana stao pored Dža'fera koji je bio ubijen. "Prebrojao sam", kaže Ibn-Omer, "pedeset rana i udaraca, a nijedan nije bio otraga, to jest s leđa."¹⁸⁰

Kaže Abdullah: "Bio sam sa njima u toj bitki pa smo tražili Dža'fera b. Ebi-Taliba i našli ga među ubijenima. Pronašli smo, pri tome, na njegovom tijelu devedeset i nekoliko rana od koplja i strijele."¹⁸¹

Kaže hafiz Ibn-Hadžer: "Ove dvije predaje po svojoj vanjštini se ne slažu, mada postoji mogućnost da je ostalo nepoznato s koliko udaraca je bio ubijen, ili da se povećanje broja udaraca odnosi na ubode strijelom, što nije spomenuto u prvoj predaji. Postoji mogućnost da se broj od pedeset udaraca odnosi samo na udarce s prednje, a ne sa zadnje njegove strane, tako da su preostali udarci

¹⁷⁹ Ibn-Hišam, *Sira* (4/72).

¹⁸⁰ Buhari, *Megazi*, (7/583).

¹⁸¹ Buhari, *Megazi*, (7/583).

izbrojani na ostalim dijelovima njegovog tijela. Ta pretpostavka ne podrazumijeva da je njegovo tijelo leđima bilo okrenuto neprijatelju, već da su udarci došli ispred ili sa obiju strana njegovog tijela. Prvu predaju potvrđuje to da se u Amrijevoj predaji, od Nafi'a, spominje da su na njegovom tijelu, nakon što je spomenut broj, pronašli devedeset i nekoliko rana s prednje strane.”¹⁸²

Prenosi se od Amira da je rekao: “Ibn-Omer je imao običaj da, kada je pozdravljao Dža'ferovog sina, rekne: ‘Es-selamu alejke, sine onoga koji ima dva krila.’”¹⁸³

10. Abdullah b. Revvaha, Allah bio s njim zadovoljan, i Bitka na Mu'ti:

Prenosi se da je Ibn-Ishak rekao: “Pričao mi je Abdullah b. Ebu-Bekr da je njemu Zejd b. Erkam ispričao slijedeće: ‘Kao siroče sam stanovao kod Abdullaha b. Revvahe u njegovoj kući. Jednom je krenuo na put, a mene je stavio u nosiljku na jahalici. Tako mi Allaha, putovali smo jedne noći i čuo sam ga kada recitira:

*“Da li ćeš me otpremiti i moj prtljag ponijeti,
na razdaljinu od četiri dana hoda od El-Hasaa.”*

Čuvši te stihove počeo sam plakati, a on me udari svojim bičem i reče mi: ‘Šta je tebi, nevaljalče jedan? Šta je u tome loše da me Allah počasti šehadetom a mojoj kući povрати tovar.’”¹⁸⁴

Kada muslimani stigoše u Me'an, koji se nalazio u Šamu (današnja Sirija), dođe im vijest da se u mjestu Mab, sa stotinu hiljada Bizantinaca, nalazi Herakle, a da ih potpomaže drugih stotinu hiljada kršćana iz arapskih plemena Lahm, Džuzam, Belkin, Bahram i Bela. U Me'anu se, uz razmišljanje šta im je činiti, ashabi zadržase dvije noći. Zatim rekoše: “Napisat ćemo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pismo u kojem ćemo navesti broj naših neprijatelja. Pa, ili će nam poslati pomoć, ili će nam narediti da se vratimo i odustanemo od bitke!” Abdullah b. Revvaha je podsticao narod riječima: “O narode, ono za što ste krenuli jeste ono što mrzite u želji da zadobijete šehadet. Mi ne ratujemo protiv naroda zbog

¹⁸² Hafiz Ibn-Hadžer el-Askelani, *Fethul-bari* (7/585).

¹⁸³ Buhari, Megazi, (7/588).

¹⁸⁴ Hejsemi, *Medžme'uz-zevaid* (6/157).

brojnosti, snage i njegove moći. Ratujemo s njima zbog ove vjere kojom nas je počastio Uzvišeni Allah. Ne oklijevajte, jer vas čeka jedno od dva dobra: ili ostanak u životu i pobjeda ili šehadet.”

Prenosi se od ‘Abbada, a on od Abdullaha b. Zubejra, a on od svoga oca ‘Abbada, koji mi je osigurao dojilju, a bio je jedan od članova porodice Benu-Murre b. Auf. Bio je u Bitki na Mu’ti, pa kaže: “Tako mi Allaha, kao da sad gledam Dža’fera kako skoči sa svoga riđeg konja, te ga sasiječe svojom sabljom da ga, nakon njega, ne uzmu neprijatelji. Onda jurnu u neprijateljske redove, sve dok ga ne ubiše. Pošto Dža’fer bi ubijen, bajrak preuze Abdullah b. Revvaha, noseći ga na svome konju. Zatim počeo sam sebe tjerati da siđe, ali se jedno vrijeme dvoumio. Potom izrecitova slijedeće stihove:

*“Zakleo sam se dušo da ćeš sići, milom ili silom!
Šta je s tobom? Vidim da Džennet prezireš,
kada se svijet skupi i začuju se žestoki jauči.
Dugo li si bezbrižna bila,
a nisi li kapljica vode koja se u mješini nalazi.”*

Abdullah b. Revvaha je još izrecitirao:

*“O dušo moja, ako ubijena ne budeš, umrijet ćeš!
Ovo je smrtna groznica za koju si se molila.
Ono što si priželjkivala, susrela si.
A ako bilo što od toga učiniš, upućena si.”*

Kada se približio mjestu borbe, došao mu je amidžić sa komadom mesa i rekao mu: “Ovim povрати svoju snagu jer si se u ovim danima susretao sa raznovrsnim poteškoćama”. Uzeo je meso od njega i počeo ga jesti sve dok ne začu krkljanje ljudi u svojoj blizini, pa reče: “Zar si još uvijek na ovome svijetu?” On odbaci od sebe komad mesa, uze sablju i počeo se boriti sve dok, Allah mu se smilovao, ne bi ubijen.”¹⁸⁵

Od Enesa, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvijestio ljude o smrti Zejda, Dža’fera i Ibn-Revvahe, prije nego što im je došla vijest o njima. Tada rekao: “Zastavu je uzeo Zejd, pa je poginuo. Zatim ju je uzeo Dža’fer, pa je i on poginuo.

¹⁸⁵ Hejsemi kaže da ovu predaju prenosi Et-Taberani (6/159-160).

A onda ju je uzeo Ibn-Revvaha, pa je i on poginuo, a oči su mu suzile. Tada je zastavu uzeo jedan od Allahovih mačeva, i Allah im je dao pobjedu.”¹⁸⁶

11. Mus’ab b. Umejr, Allah bio s njim zadovoljan:

Ovo su čista, lijepa i svijetla imena koje je Uzvišeni Allah koristio za pozivanje u Svoju vjeru, osvajanje gradova i srca Njegovih stvorenja za prihvatanje poslanice Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. On je prvi misonar vjere islama, izaslanik Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini. Bio je jedan od najuglednijih mekanskih mladića. Ostavio je sve te blagodati i, po odredbi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, učinio hidžru. Njegovom pozivu u Medini se odazva mnogo više osoba nego što se odazvalo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Meki. Ne prođe ni puna godina, a u Medini ne ostade gotovo ni jedna kuća u kojoj svi ukućani, ili barem neko od njih, ne prihvatiše islam. Od Omera b. el-Hattaba, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Gledajte ovog čovjeka čije je srce Allah osvijetlio Svojim nurom! Ja se dobro sjećam kada sam ga gledao, a on bijaše među svojim roditeljima koji ga hraniše najljepšom hranom i pojiše pićem, pa ga je ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku dovela u ovo stanje u kome ga vidite sada.”*¹⁸⁷

Uzvišeni li su primjeri ovog istinskog vjerovanja koje su posjedovali samo velikani od ljudi.

*“Prema veličini odlučnika, čvrste namjere dolaze,
dok prema veličini plemenitih, plemenitosti dolaze.”*

Od Muhammeda b. Šurahbila, r.a., se prenosi da je rekao: “U Bitki na Uhudu bajrak je nosio Mus’ab. Dok su muslimani uzimali, on je čvrsto stajao, sve dok se prema njemu nije zaputio Ibn-Kame, udario ga je svojom sabljom i odsjekao njegovu desnu ruku, a Mus’ab je izgovarao:

﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾

“Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika...”
(Ali Imran, 144.)

¹⁸⁶ Buhari, *Sahihul-Buhari* (7/585).

¹⁸⁷ Tirmizi (2/478).

Bajrak je uzeo lijevom rukom, a mušrik se povrati i odsječe mu i lijevu ruku. Sagnu se i bajrak prigrabi dijelovima odsječenih ruku i privi ga uz grudi svoje, izgovarajući:

﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾

“Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika...”

(Ali ‘Imran, 144.)

Mušrik na njega navali i po treći put i probode Mus’aba, Allah bio s njim zadovoljan, kopljem svojim.”¹⁸⁸

Mus’ab, r.a., je bio među prvim muhadžirima, a učinio je i obje hidžre u Abesiniju. Potom ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izabrao da islamom osvoji Medinu i da njene stanovnike podučiti Kur’anu. Život je zapečatio šehadetom (pogibijom na Allahovom putu) i (vječnom) srećom, i nije dugo živio prije nego što je ubrao plodove svoga džihada i sabura.

Od Habbaba se prenosi da je rekao: “Sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, smo učinili hidžru želeći Allahovo zadovoljstvo i Njegovu obavezu da nas nagradi za to. Među nama je bilo onih koji su poginuli i nisu osjetili blagodat plodova svog truda. Među tim osobama je svakako i Mus’ab b. Umejr koji bi ubijen na Uhudu. Nismo našli kod njega ništa u čemu bi ga zamotali osim njegova ogrtača. Ako bi pokrili njegovu glavu, noge bi mu bile otkrivene, a ako bi pokrili njegove noge, glava bi ostala otkrivena. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da pokrijemo njegovu glavu, a da mu na noge stavimo lišće od palme. A bilo je i onih koji su još za svoga života ubirali plodove svojih djela.”¹⁸⁹

12. Talha b. Ubejdullah et-Tejmi, Allah bio s njim zadovoljan, i Bitka na Uhudu:

Prenosi se od Džabira, r.a., da je rekao: “Na dan Bitke na Uhudu, kada su se razili borci, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ostao samo sa dvanaest svojih ashaba među kojima bijaše i Talha. Mušrici su ih sustizali pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: ‘Ima li neko ko se može suprotstaviti ovim mušricima?’ Talha, r.a., je odgovorio: ‘Ja ću, o Allahov Poslaniče’. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je rekao: ‘Ima li neko drugi?’ Jedan od prisutnih upita: ‘Mogu li ja, o Allahov Poslaniče?’ Odgovorio mu je: ‘Možeš ti.’

¹⁸⁸ *Sifetus-Safve* (1/392).

¹⁸⁹ Buhari (3/170); Muslim (940).

Taj ashab se borio sve dok ne bijaše ubijen. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se osvrnu prema mušricima i upita: 'Ima li neko ko se može suprotstaviti ovim mušricima?' Ponovno se javlja Talha, ali i ovoga puta mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dozvoli. Neko je od ensarija priupitao: 'Mogu li ja?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je rekao: 'Možeš'. Međutim, i on je brzo bio ubijen. Tako su se ashabi smjenjivali jedan za drugim, sve dok sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ne ostade niko osim Talhe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo upita: 'Ima li neko ko se može suprotstaviti ovim mušricima?' Talha, r.a., odgovori: 'Ja ću, o Allahov Poslanice'. Talha se borio kao sva jedanaesterica sve dok mu ne bijaše odsječena ruka, a on uzviknu: 'Jao!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'Da si rekao: 'Bismillah', (u ime Allaha), meleki bi te uzdigli naočigled svog svijeta.' Potom Uzvišeni Allah odbi mušrike i zaštititi Svoga Poslanika."¹⁹⁰

Od Halida b. Kajsja se prenosi da je rekao: "Na dan Bitke na Uhudu vidio sam odsječenu Talhinu ruku kojom je branio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."¹⁹¹

Od Aiše, Ummu-Ishak, i dviju Talhininih kćerki se prenosi da su rekle: "Na dan Bitke na Uhudu naš otac je zadobio dvadeset i četiri rane. Na glavi je imao veliku četvrtastu ranu; njegova arterija je bila presječena, kao i njegovi prsti; ostale rane su se nazirale na njegovu tijelu. Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je obuzela neshvjestica, a Talha ga je nosio i išao nazad. Kad god bi mu neki mušrik prišao, on bi ga odbio dok s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, nije došao do brda."¹⁹²

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "*Talha je uradio djelo za koje će sigurno dobiti veliku nagradu.*"¹⁹³

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je još rekao: "*Talha spada u one koji su poginuli na Allahovom putu.*"¹⁹⁴

*"Talha u brdskom klancu tješiše Muhammeda,
u teškim i bezizlaznim trenucima.
Dlanovima svojim štitiše ga od kopanja,
a prsti pod kopljima bijahu odsječeni i sakati."*

¹⁹⁰ Hakim (3/369).

¹⁹¹ Buhari, *Sahihul-Buhari* (7/103).

¹⁹² *Sijeru e'alamun-nubela* (1/32).

¹⁹³ Tirmizi (3/738).

¹⁹⁴ Tirmizi (3/740).

Ovo su primjeri istinskog vjerovanja u zalaganju i požrtvovanosti pri uzdizanju bajraka Vladara svega stvorenog, i zaštiti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ali Talha je Talha: jedan od čvrstih i postojanih stubova islama; jedan od deseterice koji su još na ovome svijetu obradovani Džennetom; jedan od šesterice na koje je ukazao Omer, r.a. Ebu-Bekr es-Siddik, r.a., je, kada bi se spominjala Bitka na Uhudu, imao običaj reći: "Taj kompletan dan pripada Talhi."

Uzvišeni Allah je zadovoljan sa svim ashabima. Molimo Ga da nas s njima sjedini u dženetskim perivojima. I neka je hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova.

13. Zubejr b. Avvam, pomagač Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Allah bio s njim zadovoljan:

Ovaj ashab se odlikuje mnogobrojnim uzvišenim osobinama istinskog vjerovanja iskazanima na dan Bitke na Bedru, Bitke na Uhudu, Bitke na Hendeku, Bitke na Hunejnu, Bitke na Jemami i Jermuku i pri osvajanju Egipta.

Amir b. Salih b. Abdullah b. Zubejr je spjevao:

*"Djed moj je amidžić Ahmedov,
njegov pomoćnik u nevolji; vitez na konju riđem.
U jutro Bitke na Bedru, bio je prvi konjanik,
koji se u žutom panciru u bitku uključio.
Meleki se kod izvora spustili, da zbog biljega
na licu njegovom - pomoć njemu pruže
u tom danu kad su neprijatelji udružiše."*

Prenosi se od Urvea, r.a., da je rekao: "Zubejr je zadobio tri udarca sabljom: jedan udarac je bio u predjelu leđa, a u ranu sam mogao prste zavući; drugi udarac je zadobio u Bitki na Bedru, a treći u Bitki na Jermuku."¹⁹⁵

Od Zubejra, r.a., se prenosi da je rekao: "Na dan Bitke na Bedru susreo sam se sa Ubejdom b. Sa'dom b. el-Asom, koji je bio tako opremljen da su mu se samo oči vidjele. Bio je poznat po nadimku onog koji ima sitnu dječicu. Nasrnuo sam na njega tako da sam ga vrhom svog koplja pogodio u oko, od čega je i umro". Zubejr

¹⁹⁵ Buhari, *Sahihul-Buhari* (7/100).

nastavlja riječima: "Svoju nogu sam stavio na tijelo njegovo i s velikom teškoćom sam uspio izvući koplje iz njegova tijela koje se savilo na samom vrhu."¹⁹⁶

U Bitki na Bedru, Zubejr je ubio svog amidžu Nevfela b. Huvejlida b. Eseda i Ubejdu b. Sa'da b. el-Asa.

Zubejr, Allah bio s njim zadovoljan, kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je dva puta sastavio njegove roditelje, i to na Uhudu i Kurejzi."¹⁹⁷

Osvojenje Egipta se odužilo. Zato je Omer, r.a., Amru b. el-Asu, r.a., poslao Zubejra, r.a., i rekao: "Šaljem ti ispomoć od četiri hiljade boraca. Na svaku hiljadu imaš po jednoga koji vrijedi za hiljadu. Predvodnik njihov je Zubejr b. el-Avvam". Uspjeh osvojenja se odulji Amru b. el-Asu, pa mu Zubejr reče: "Dragovoljno se predajem Allahu, moleći Ga da time podari muslimanima pobjedu". On zatim uze ljestve i prisloni ih uz dvorac od strane pijace Hammam. Popeo se njima, a već je poručio borcima da mu se, ako čuju njegov tekbir, svi odazovu. Malo nakon toga, oni vidješe Zubejra na vrhu dvorca kako donosi tekbire držeći sablju u ruci. Borci navališe na ljestve tako da ih je Amr morao spriječiti zbog bojazni da ih ne slome. Kada su Bizantinci uvidješe da će muslimani zauzeti dvorac, povukoše se, a za muslimane se otvoriše vrata dvorca Babiliona. Time se okonča odlučujuća bitka za osvajanje Egipta. Ova neviđena i rijetka Zubejrova hrabrost bijaše uzrok pobjede muslimana nad Mukavkisom."¹⁹⁸

Uz ovakve primjere istinskog vjerovanja se osvajaju utvrde, padaju kraljevstva, a vjernicima se spušta Allahova pomoć; tim pobjedama se ostvaruje radost njihovih očiju. Pa gdje su primjeri današnjih muslimana spram neustrašivih konjanika? Neka te to ne iznenađuje jer su svi poslovi ashaba, Allah bio s njima zadovoljan, vrijedni divljenja. Ta djela potvrđuju istinitost njihova vjerovanja i neustrašivosti. Hasan b. Sabit, Allah bio s njim zadovoljan, hvaleći amidžića Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Zubejra b. Avvama, Allah bio s njim zadovoljan, kaže slijedeće:

¹⁹⁶ Buhari, *Sahihul-Buhari* (7/365).

¹⁹⁷ *Usdul-Gabe* (2/250).

¹⁹⁸ *Kadetu feth eš-Šam ve Misr*, str. 207-227.

*“Rastao je u vrijeme Poslanika na uputi njegovoj,
njegov pomagač on je bio, a riječi i djela s tim je poistovjetio.
Rastao metodom i hodio putem njegovim,
prijateljevao je s prijateljima istine, i s njom se poistovjetio.
Konjanik je bio poznat i pobjednik,
koji juriša na dan kada se sa svjetlom pojavi.
A kada se borba svom žestinom rasplamsa,
on je svojom sabljom raspiri, i u smrt juriša žurno.
Bijaše čovjek kojem Safija majka bijaše,
sve dok, u kući njenoj, on lavom ne postade.
Bijaše Poslaniku veoma blizu,
dok u islamu zadobi i ugled i slavu.
Koliko poteškoća otkloni sabljom svojom,
od Mustafe (Poslanika, alejhis-selam),
dok Allah obilato nagrađuje.
Pohvala tebi je bolja od poslova većine,
dok je posao tvoj, o Hašimijski sine, najbolji.”*

14. El-Bera' b. Malik, Allah bio s njim zadovoljan, dan Jemame i “Bašča smrti”:

Prenosi se od Enesa, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *“Koliko li je samo slabašnih koji nemaju ništa osim dvije pohabane odjeće. Ali, ako za bilo šta ponizno mole Allaha, On im udovolji.”*

El-Bera' susrete vojsku koja mu reče: “O Berra', moli svoga Gospodara!” On im na to odgovori: “Allahu, ponizno Te molim da učiniš da nam dopuste pleća svoja (ili da se dadnu u bijeg)”. I nije prošlo dugo vremena, a on se susrete sa drugom vojskom koja mu se obrati riječima: “O Bera', preklinji svoga Gospodara!” On im odgovori: “Allahu, preklinjem Te da učiniš da nam dopuste pleća svoja i da me sastaviš sa Tvojim Poslanikom”. Oni dopustiše pleća svoja i bijaše ubijen Bera', Allah bio s njim zadovoljan.¹⁹⁹

Na dan Jemame, pleme Benu-Hanife, pomagači Musejleme Kezzaba (lažnog poslanika), zatvori se u utvrdi. Ashabi ih opkoliše, a Bera' b. Malik reče: “O muslimanska skupino, bacite me njima u baštu!” Staviše ga u kofu, koju digoše na svojim kopljima, i baciše ga preko ograde. Nije prestao da se bori s njima sve dok ne otvori

¹⁹⁹ Hakim (3/292).

vrata njihove utvrde. Muslimani uđoše u vrt i pobiše sve otpadnike od stanovnika Jemame koji se unutra nalaziše, sve dok ne ubiše i Musejlemu, Allah ga prokleo.

Zehebi kaže: "Obaviješteni smo da je Bera', na dan borbe protiv Musejleme Kezzaba, tražio da ga uzdignu na štitu vrhovima svojih kopalja i ubace u baštu. Tako je prodro među njih i takvom se žestinom borio da je uspio otvoriti vrata te bašte. Toga dana je zadobio oko osamdeset rana. Halid b. Velid se cijeli mjesec brinuo i previjao njegove rane."²⁰⁰

Divni su ti primjeri istinskog vjerovanja! Uzvišen je njihov bereket prema ovom ummetu! Velik li je dobitak i ogromna korist u njima! Ovo su primjeri heroja koji se nalaziše na bojnopolju. To su primjeri ljudi koji su prodali svoje živote Uzvišenom Stvoritelju. Nisu oklijevali u kupoprodaji i nisu se pravdali lažima. O Allahu, divni li su oni! Allah je Jedini koji će ih nagraditi.

15. Pustinjač koji dođe Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, povjerova u njega i dade prisegu:

Od Šeddada b. el-Hada, Allah bio s njim zadovoljan, se prenosi da je jedan od pustinjača došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Povjerovao je u njega, dao prisegu, a potom je rekao: "S tobom ću učiniti hidžru (iseliti se)". Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je preporučio nekolicini ashaba. Nakon jedne od bitaka i osvojenog plijena, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rasporedio plijen, odredivši jedan dio i njemu. Ashabi preuzeše ono što mu bijaše dodijeljeno jer im je u bitki štitio leđa. Kada je došao, oni mu to dadoše, a on ih upita: "Šta je ovo?" Odgovoriše mu: "Dio koji ti je od plijena odredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem". Uzeo je taj dio i s time došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pitajući ga: "Šta je ovo?" "Dio koji sam ti odredio", odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Na te riječi on dodade: "Ja ti nisam dao prisegu na ovo, već sam je dao da budem pogođen strijelom u ovo mjesto – pokazujući rukom na svoj vrat – pa da tako okončam svoj život i uđem u Džennet". Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: "Ako budeš iskren u svojoj odluci prema Allahu, ispunit će ti želju". Nedugo zatim ustadoše i zaputiše se u borbu protiv neprijatelja. Donesoše ga Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa

²⁰⁰ *Sijer E'alamun-nubela* (1/196).

ranom u mjestu na koje je ukazao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Je li to ta osoba?” “Da”, odgovoriše ashabi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodade: “Bio je iskren prema Allahu, pa mu je ispunio očekivanje.”

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga opremi i obuče mu svoj ogrtač; postavi ga ispred sebe i klanja mu dženazu, dok se čulo kako u namazu moli Allaha riječima: “Allahu moj, ovo je Tvoj rob, izašao je kao muhadžir, pao kao šehid, i ja sam o tome svjedok.”²⁰¹

Ovi primjeri potvrđuju istinsko vjerovanje, a istinsko vjerovanje podstiče vjernika na zalaganje i požrtvovanost, kao što Uzvišeni Allah kaže:

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴾

“Pravi su vjernici samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegovog vjeruju i poslije više ne sumnjaju i bore se na Allahovom putu imecima svojim i životima svojim; oni su iskreni.” (El-Hudžurat, 15.)

Što se tiče onih koji sebi pripisuju istinsko vjerovanje, ali škrtare u zalaganju na Allahovom putu, kukavice su kada je riječ o borbi na Njegovom putu i o trudu da Allahova riječ bude gornja – pa, oni su uistinu daleko od istinitosti. Tjelesni organi su samo potvrda onoga što se u srcu nalazi. A srca licemjera su prazna od vjerovanja i ona niječu Milostivoga:

﴿ فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا ﴾

“Oni koji su izostali iza Allahovog Poslanika veselili su se kod kuća svojih – mrsko im je bilo da se bore na Allahovom putu, zalažući imetke svoje i živote svoje. I jedni su drugima govorili: ‘Ne krećite u boj po vrućini.’ Recite: ‘Džehenemska je vatra još vrelija!’ – Kada bi oni samo znali.” (Et-Tevbe, 81.)

Uzvišeni Allah opisuje njihov ibadet slijedećim riječima:

﴿ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَآؤُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾

²⁰¹ Nesai (4/61), str. 460.

“Licemjeri nastoje prevariti Allaha, a On će njih nadmudriti. Kada ustaju da namaz obavljaju, lijeno se dižu i prikazuju se svijetu, a Allaha samo malo spominju.” (En-Nisa', 142.)

Molimo Allaha da nam podari istinsko vjerovanje i smrt na Njegovom putu sprijeda, a nikako pri bijegu.

16. Abdur-Rahman b. Sa'lebe (Ebu-Ukajl), Allah bio s njim zadovoljan:

Prenosi se od Dža'fera b. Abdullaha b. Eslema, Allah bio s njime zadovoljan, da je rekao: “Na dan Bitke na Jemami i međusobnog sukoba prvi ranjenik bijaše Ebu-Ukajl. U prvom dijelu dana, i to van borbe, bio je ranjen strijelom između ramena i srca njegovog. Izvadio je strijelu, dok je njegova lijeva strana bila potpuno onesposobljena. Na nosiljci je prebačen u pozadinu. U jednom trenutku su muslimani bili gotovo poraženi, dok je neprijatelj dolazio do zadnjih redova. Ebu-Ukajl, onako onesposobljen za borbu, začuo je M'ana b. Adija gdje gromoglasno doziva:

- Ensarije Allahove! Još jednom navalite na Njegove neprijatelje.

Abdullah b. Omer navodi:

- Na te riječi se podiže Ebu-Ukajl u želji da pomogne svojim drugovima.

- Šta to želiš, nije za tebe borba?! – zapitaše ga.

- Pozivač je izgovorio moje ime. – odgovorio mu je.

Ibn-Omer kaže:

- Rekao sam mu: – Glasnik govori: ‘O ensarije’, a ne: ‘O vi koji ste ranjeni!’

Ebu-Ukajl je na to odgovorio riječima:

- Ja sam od ensarija i odazvat ću mu se, pa makar četveronoške!

Ibn-Omer dalje navodi da se Ebu-Ukajl opasao oružjem i da je uzeo sablju svojom desnom rukom te počeo dozivati:

- O ensarije, navalite danas kao što ste to činili u Bitki na Hunejnu! Ujedinite se i okupite, Allah vam se smilovao. Krenite u napad, muslimani su jedni drugima potpora protiv neprijatelja!

Tako muslimani uzvratiliše napad i stjeraše neprijatelje u bašču, izmiješale se s njima i poče međusobna borba sabljama.

Ibn-Omer kaže:

- Pogledao sam Ebu-Ukajla. Njegova ranjena ruka je bila odsječena u ramenu i pala je na zemlju. Na sebi je imao četrnaest smrtnih rana, a Musejlema je bio ubijen.

Ibn-Omer još navodi:

- Stao sam nad Ebu-Ukajlom koji je još davao posljednje znake života i rekao mu: 'O Ebu-Ukajle!', a on mi odgovori: 'Odazivam ti se'. Gubio je dah. Zapita: 'Čiji je poraz?' Ja sam mu odgovorio da se raduje, jer je Allahov neprijatelj ubijen. On je zatim svoj kažiprst digao prema nebu i ispustio dušu, Allah mu se smilovao."

Ibn-Omer kaže: "Nakon svega, taj sam slučaj ispričao Omeru, a on je rekao: 'Allah mu se smilovao, nije prestao tražiti i stremiti za smrću na Allahovom putu. Poznato mi je da je bio jedan od odabranih ashaba kod našeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i među prvima koji su prihvatili islam, Allah bio s njim zadovoljan.'"²⁰²

Allah se smilovao Ebu-Ukajlu, a ne spavale oči kukavica!

*"Ko ne umre od sablje, umire na drugi način.
Brojni su uzroci, a smrt je samo jedna."*

17. Hanzale b. Ebi-Amir er-Rahib, Allah mu se smilovao:

Hanzale, Allah mu se smilovao, oženi Džemilu, kćerku Abdullaha b. Ubejja b. Selula, noć uoči Bitke na Uhudu. Od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je tražio dopuštenje da tu noć provede s njom, što mu je i dozvolio. Nakon što je obavio sabah-namaz, on odluči da krene ka Uhudu i da se tako pridruži Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa se nakon toga vrati Džemili, s kojom je imao bračni odnos. Četverica pripadnika njenog plemena, po koje je bila poslala, posvjedočiše da je spavao s njom. Kada su je o tome pitali, odgovorila je: "Vidjela sam nebo kako se otvorilo, prihvatilo ga sebi, a potom se zatvorilo". "Ovo je potvrda pogibije na Allahovom putu", nastavlja ona, "koja je povezana sa Abdullahom b. Hanzalom".

Hanzala uze svoje oružje i sustiže Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je uspostavljao muslimanske redove. Kada dođe do bitke, muslimani bijahu razbijeni. Hanzale se sukobi sa Ebu-Sufjanom i posjeće potkoljenice njegova konja. Ebu-Sufjan pade s konja, a jedan od neprijatelja približi se Hanzali i probode ga

²⁰² *Sifetus-Safve* (1/466-467).

svojim kopljem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Vidio sam meleke kako, između nebesa i zemlje, kupaju Hanzalu b. Ebi-Amira u posudama od čistog srebra, vodom iz oblaka."²⁰³

Divan li je Hanzala, onaj koji napusti svoju mladu poslije prve bračne noći. Istinitost njegova vjerovanja ga navede da požuri Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tako ne imade ni vremena da se okupa poslije spolnog odnosa, kako ne bi zakasnio svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah mu podari sreću i smrt na Njegovom putu, a najveća mu nagrada tek predstoji. Allah neka je zadovoljan sa plemenitim ashabima kojima pripada prednost na svim poljima.

18. Abdullah b. Huzafe es-Sehmi, Allah bio s njim zadovoljan:

Bizantijski car je mnogo slušao o neustrašivosti ashaba, Allah bio s njima zadovoljan, o njihovoj strpljivosti i spremnosti da ginu na Allahovom putu, tako da mu je to sve zvučalo poput bajki. Abdullah b. Huzafe es-Sehmi bijaše zarobljen od strane Bizantinaca. Oni ga odvedoše svome vladaru i rekoše: "Evo jednog od drugova Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem. Željeli su da ga testiraju i uvjere se da li su te priče o ashabima istinite. Rekoše mu: "Ako se pokrstiš i prihvatiš kršćanstvo, dat ćemo ti polovinu svoga carstva". Abdullah na to odgovori: "Kada bi mi dao svu svoju vlast i sve što posjeduju Arapi da za samo jedan tren (koliko bi se moglo okom trepnuti) napustim Muhammedovu vjeru, ja opet ne bi pristao". "Onda ću te ubiti", reče mu car. "Kako god hoćeš", odgovori mu Abdullah. Car naredi, pa Abdullaha razapeše na krst. Strijelcima pak naredi da gađaju strjelicama blizu njega, kako bi ga zastrašili. Istovremeno mu je car nudio da primi kršćanstvo, što je on nedvojbeno odbijao. Vidjevši da ništa više neće postići, car naredi da ga spuste sa krsta. Onda pozva sluge da mu donesu kazan u kojeg ulije ulje. Kazan zatim staviše na vatru, sve dok ulje ne počne ključati. Car naredi da mu dovedu druga dva zarobljena muslimana, naredivši da jednog od njih ubace u kazan. Prethodno mu je ponudio da prihvati kršćanstvo, što on, naravno, odbi. Abdullah počeo da plače, a carevi vojnici rekoše vladaru: "Eno ga plače". Car pomisli kako se Abdullah uplašio, pa povika: "Vratite ga ovamo!" Car ga upita: "Zašto plačeš?"

²⁰³ Hakim (3/204).

Abdullah mu odgovori: "Pomislio sam: 'Eto sada ću biti bačen u ovaj kazan i tako se lahko rastati sa svojom dušom'. Zaželio sam u tome momentu da imam duša koliko dlaka na svom tijelu pa da svaka od njih bude bačena u ovaj vreli kazan na Allahovom putu". Na te mu njegove riječi, car, potpuno se predavši, reče: "Pristaješ li da me poljubiš u čelo, pa ću te osloboditi!?" Abdullah dodade: "A hoćeš li pustiti i sve ostale zarobljene muslimane?" "Hoću", odgovori mu car. On ga onda poljubi u čelo i sa zarobljenim muslimanima povrati se Omeru i ispriča mu svoj slučaj. Nakon te priče Omer reče: "Dužnost svakog muslimana je da poljubi u čelo Abdullaha b. Huzafu. Ja prvi to činim". Onda ustade i poljubi Abdullaha u čelo.²⁰⁴

Primjeri istinskog vjerovanja se ne ograničavaju svojom dobrotom i korišću samo na ashabe; naprotiv, oni svojim bereketom obuhvaćaju i sve one koje Allah bude odabrao od vjernika. Preko tih primjera se spušta Allahova milost i udaljuju se razne neprilike, i to sve zbog toga što su to primjeri koje voli Uzvišeni Allah, a On voli i one koji ih čine. Vjernik je blagoslovljen ma gdje bio.

19. Seid b. Amr b. Zejd b. Nufejl, Allah bio s njim zadovoljan, i Bitka na Jermuku:

Kaže Seid b. Amr b. Nufejl: "Kada dođe dan Bitke na Jermuku, nas muslimana je bilo dvadeset četiri hiljade, ili približno toliko. Na nas krenuše Bizantinci, kojih je bilo stotinu dvadeset hiljada. Kretali su se prema nama teškim koracima, kao da su brda koja pokreću neke nevidljive ruke. Ispred vojske su išli crkveni velikodostojnici, patrijasi i drugi svećenici koji su nosili velike krstove, i naglas uzvikivali molitve koje je za njima ponavljala vojska. Sve to odjekivalo je poput snažne grmljavine. Kada ih muslimani vidješe u takvom stanju, uznemiri ih njihova brojnost te u srcima osjetiše strah. Tada ustade vojskovođa Ebu-Ubejde b. Džerrah i počeo podsticati muslimane na borbu. Govorio je: 'O Allahovi robovi! Potpomognite Allahovu vjeru i On će vas pomoći i vaša stopala učvrstiti. O robovi Allahovi, budite strpljivi, jer strpljivost je spas od nevjerstva, zadovoljstvo kod Allaha i način da se odbaci sramota. Dobro nišajte svojim kopljima, a zaklonite se štitovima! Ne govorite ništa, osim što ćete u sebi spominjati Uzvišenog Allaha, sve dok vam ja ne naredim, ako Allah da!'

²⁰⁴ Ibn-Esir, *Usdul-Gabeti* (3/212-213).

Seid dalje kaže: 'Tada iz muslimanskih redova izađe jedan čovjek i reče Ebu-Ubejdi: 'Odlučio sam sada okončati svoju zadaću na ovome svijetu, pa imaš li neku poruku koju bih poslao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?' Ebu-Ubejde mu na to odgovori: 'Imam! Prenesi mu od mene i ostalih muslimana selam i potvrdi mu riječima slijedeće: 'O Allahov Poslaniče, našli smo istinitim ono što nam je obećao naš Gospodar'.

Seid nastavlja dalje s riječima: 'Samo što saslušah njegove riječi, vidjeh ga kako isukane sablje hita u susret Allahovim neprijateljima. U tom momentu sam se bacio na zemlju i svojim kopljem pogodih prvog konjanika koji stiže do nas. Jurnuo sam neustrašivo na neprijatelja, a iz mog srca je Allah već odstranio sav strah. Ljudi pohrliše u susret Bizantincima i žestoko se boriše do trenutka u kojem Uzvišeni Allah ne podari veliku pobjedu muslimanima.'"²⁰⁵

Primjeri čvrstog vjerovanja neprestano pružaju svoje plodove, te se time povećava korist od njih i njihova važnost. Mu'mini zaslužuju Allahovu pomoć i obećanje koje je dao Svojim pravim vjernicima, s riječima:

﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاؤُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَاَنْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴾

"I prije tebe smo poslanike narodima njihovim slali i oni su im prave dokaze donosili, pa smo one koji su grješili kažnjavali, a dužnost Nam je bila vjernike pomoći." (Er-Rum, 47.)

Kada neko od mu'mina bude počašćen posjedovanjem ovih primera istinskog vjerovanja i žrtvovanja u ime Uzvišenog Allaha, onda mu Allah spušta svoju pomoć. Pošto Seid b. Zejd, Allah mu se smilovao, bijaše svjedokom primjera istinskog vjerovanja od strane jednog čovjeka iz muslimanskih redova, on, ne oklijevajući, poče da ga slijedi u tome. Iz njegovog srca nestade straha; muslimani, vidjevši njegovu požrtvovanost, nasrnuše žestoko na Bizantince. I nisu se prestali boriti protiv njih, sve dok im Allah ne podari propisanu pobjedu.

²⁰⁵ Suver min hajatis-sahabe, (1/155-158).

20. Ikrime b. Ebu-Džehl, Allah mu se smilovao, njegova prisega sa poslušnost i slijeđenje do smrti na dan Bitke na Jermuku:

Na dan Bitke na Jermuku, Halid b. Velid pride Ikrimi b. Ebu-Džehlu i Ka'ka b. Amru i zatraži od njih da započnu bitku. Njih dvojica požuriše i zatražiše od neprijatelja one koji su spremni da im izađu na dvoboj. Pošto se bitka rasplamsa i postade teška za muslimane, Ikrime sjaha s konja i slomi korice svoje sablje. Dozivao je druge riječima, govoreći: "Borio sam se protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dosta mjesta, a sada da bježim od Bizantinaca?! Ko će sa mnom u smrt?" Priključi mu se četiri stotine muslimana, među kojima su bili i njegov amidža Haris b. Hišam i Dirar b. Ezver. Žestoko su štitili komandno mjesto Halida, r.a., časno ga odbranivši. Sva trojica bijahu teško ranjeni. Ikrimu donesoše pred Halida, r.a., a on njegovu glavu stavi na svoje stegno a glavu Amra b. Ikrime stavi na svoju potkoljenicu. On zatim poče milovati njihova lica i posipati vodom njihova grla.²⁰⁶

Ebu-Ishak es-Sebi kaže: "Na dan Bitke na Jermuku, Ikrime se žestoko borio, sve dok nije poginuo kao šehid. Na njemu su našli oko sedamdeset rana od sablje, strijele i koplja."²⁰⁷

21. Abdullah b. Zubejr, Allah bio s njim zadovoljan, i osvojenje Afrike:

U vrijeme halife Osmana, Allah bio s njim zadovoljan, za osvojenje Afrike se pripremilo dvadeset hiljada muslimana, dok je neprijatelja bilo stotinu i dvadeset hiljada. Vođa muslimana je bio Abdullah b. Ebi-Sereh. Abdullah b. Zubejr je vidio šator afričkog cara, koji se nalazio iza vojnih redova a presijavao svojim blještavilom. Oko njega su bile dvije sluškinje koje su ga rashlađivale paunovim perjem, dok je između njega i vojničkog tabora bila gola zemlja. Abdullah, među muslimanima, odabra trideset konjanika i povede ih prema carskom šatoru. Konjanicima koji bijahu s njim reče: "Štitite mi leđa". Zatim se probi se kroz liniju, uputivši se šatoru. Car i njegova svita pred njega izadoše nepokolebljivo, smatrajući da im Ibn-Zubejr dolazi u svojstvu glasnika. Kada im se posve približi, oni uvidješe zlo koje im dolazi od njega. Car poče uzmicati ali ga

²⁰⁶ *Tarihut-Taberi*, (3/401).

²⁰⁷ *Sijeru e'alamun-nubela* (1/324).

Ibn-Zubejr sustiže, pogodi kopljem, udari svojom sabljom i odsječe njegovu glavu. Potom je, uz tekbir, nataknu na svoje koplje i ponese prema muslimanima. Muslimani navališe sa svih strana, sve dok im Allah nije omogućio propisanu pobjedu.²⁰⁸

Ovo je primjer istinskog vjerovanja neustrašivog konjanika Abdullaha b. Zubejra, kao što kažu: "Ovo je lavče toga lava. Od njega je naslijedio nesvakidašnju neustrašivost. Ovo je vjerovanje i čvrsto ubjeđenje koje on naslijedi od svoga oca Zubejra, Allah bio s njim zadovoljan". On je naslijedio neke od njegovih osobina koje su primjer istinskog vjerovanja, kojih je bilo mnogo. Koliko samo postoji prvaka u muslimanskoj historiji. Ovo je samo mali dio toga izobilja, kapljica u velikom okeanu. Sve to ukazuje na počast i plemenitost ovog ummeta, pa ti sve to jasno dokazuje čast imana i čast ovih spomenutih primjera. Molimo Uzvišenog Allaha da i nas, a i našu braću muslimane, pomogne da radimo ono što On voli i sa čime je zadovoljan; da na nas, a i na cijeli ummet, spusti Svoju pomoć koja će nas učvrstiti - a Allah je istinski pomagač onih koji u Njega vjeruju.

22. Jusuf Talat, Allah mu se smilovao:

Potiče iz Ismailije, a u mladosti se bavio trgovinom. 1936. godine po prvi put biva uhapšen sa jednom grupom muslimanske braće. Učestvovao je u bitki za osvajanje Palestine; obezbjeđivao je oružje za borbu protiv Engleza; u svakom mesdžidu u kojem je klanjao pozivao je ljude, i oni su mu se odazivali. Objašnjavao im je potrebu borbe na Allahovom putu, podstičući ih na brzo i blagovremeno prihvatanje oružja. Agenti Britanske obavještajne službe nisu se smirivali, nego su slijedili ovoga mudžahida i prikupljali podatke o njemu. Sužavali su puteve njegovog djelovanja i pratili sve njegove pokrete. Mnogo puta su pokušali da ga ubiju, ali je on uspio da ih zavarava.

Jednom su prilikom, ipak, uhapsili Jusufa Talata, Allah mu se smilovao, sa još nekolicinom osoba. Osjetio je mnoge torture i kazne. Doživio je lom kičmenog stuba, podlaktice i nakaženje tijela. Mučitelji nisu prestali sa kažnjavanjem, sve dok ne puče njegova lobanja.

Nakon svih tih kazni i tortura, biva izveden pred sud i bijaše nepravедno osuđen na smaknuće. Prije samog izvršenja kazne, ovaj neustrašivi borac, pun zadovoljstva, reče: "Danas ću se susresti sa svojim Gospodarom u nadi da će biti sa mnom zadovoljan. Allahu

²⁰⁸ *Tehzib Ibn-Asakir* (7/401-402).

moj, uputi ovaj narod, jer je on doista neupućen... Allahu moj, oprosti meni i onima koji su mi učinili nepravdu". Allah se smilovao našoj braći koji su dali svoje živote na Njegovom putu; molimo Ga da i nama i njima oprostí.²⁰⁹

23. Ebu-Asim el-Iraki, Allah mu se smilovao:

Doktor Abdullah Azzam kaže da mu je pričao čovjek, koji je s njim (Ebu-Asimom) stanovao, slijedeće: "Ponekad smo pričali o ovodunjalučkim stvarima, a on je samo šutio. Udaljio bi se od nas, a mi to ne bismo ni primijetili. Odjednom bi vidjeli da je otišao od nas u drugu prostoriju i počeo učiti Kur'an. Volio je postiti ponedjeljak i četvrtak, a noći bi provodio u obavljanju noćnog namaza. Njegova duša je bila zaokupljena traženjem znanja i učenjem Kur'ana. Kada sam ga prvi put sreo u Pešavaru, ostala su mu još samo dva džuzu da ga nauči napamet, tako da ga je upotpunio u mjestu Bendžešir. Moj susret s njim se desio prije nekih godinu i pol dana. Na njegovu licu sam vidio svjetlo, kosa mu je bila riđe boje; bio je usta osmjehnutih i dostojanstveno je šutio.

Rekao mi je: 'Želim da nastavim izučavanje kiraeta (načina učenja Kur'ana)'. Na to sam mu rekao: 'Za sada ti je dovoljno da znaš učiti po Hafsovom kiraetu. On je poznat među muslimanima, pa čak i njihovom djecom. Danas je vrijeme džihada'.

Jednom je ovom junaku stiglo pismo u kojem se od njega traži da se vrati u Irak, ali je on to bez ustezanja odbio. Nakon nekog vremena Ebu-Asim je primio telefonski poziv od njegove zaručnice koja je od njega tražila da se vrati: 'Ne želim se udati ni za kog drugog sve dok si ti živ'. Odgovorio joj je riječima: 'Udaj se za nekog drugog, ja ne želim da se vratim. Ovdje je život i ovdje je moja smrt'.

Blago neka je onome ko se žrtvuje na Allahovom putu i čija se duša pročisti i veže za svoga Stvoritelja te potraži načina i puta za šehadetom, srećom i željom za smrću na Njegovom putu. Jer, istinska i prava vječnost jedino će se osjetiti u Džennetu Uzvišenog Allaha.

Dođe mjesec džihada u ramazanu 1406. h.g. i poče Bitka Enderab Baglan. Ebu-Asim dođe i zatraži učešće u toj bitki. Za sebe odabra najteži i najodgovorniji zadatak, a to je miniranje utvrde u kojoj su neprijatelji bili smješteni.

²⁰⁹ *Šuheda' ed-de'ave el-islamije fil-karni el-išrin*, str. 111-112.

U ovoj bitki je učestvovalo oko stotinu i dvadeset mudžahida. Ispred imena daije i mudžahida Ebu-Asima bi napisano šehid, a onaj koji to napisa reče: 'Imam osjećaj da će on u ovoj bitki zaslužiti šehadet (poginuti kao šehid) i da će Allah ispuniti sva njegova nadanja'.

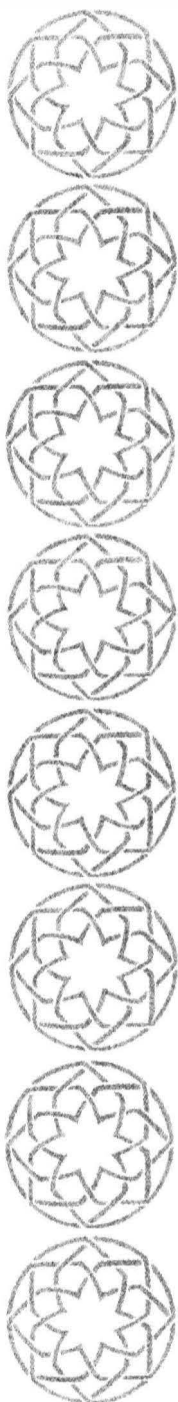
Prije bitke su svi mudžahidi nešto doručkovali, osim Ebu-Asima. On odbi da jede bilo što i već odluči da u ovu bitku uđe kao postač.

Vojnici dođoše do utvrde predvođeni slavnim vođom Muhammedom Osmanom, tj. Ebu-Asimom el-Irakijem. Za vrlo kratko vrijeme, on uspjeđe postaviti eksploziv pod utvrdu i povrati se kao razjareni lav. Prije nego se povrati svojim prijateljima, njihovi neprijatelji uputiše nekoliko rafala prema njihovim redovima. To se zbi u vrijeme u kojem je eksplodirala utvrda. Na taj način strah i panika zavladaše u redovima neprijatelja, a veliki broj njih bijaše ubijen.

Kada se podiže prašina i prestade borba na zemlji, ostade, ležeći, junak i postač, ali i njegov prijatelj Šah Kalender. Tako se Ebu-Asim povrati svome Stvoritelju". Molimo Allaha Uzvišenog da bude:

﴿ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ﴾

"...u društvu vjerovjesnika, i pravednika, i šehida, i dobrih ljudi, onih kojima je Allah milost Svoju darovao. - A kako će oni divni drugovi biti." (En-Nisa', 69.)

PETO POGLAVLJE

O POSTOJANOSTI NA ISTINI

A – POSTOJANOST NA ISTINI

Postojanost na istini je odlika iskrenih koji – kada je riječ o njihovom govoru i ubjedenjima – posjeduju najviše strpljenja, od svih ljudi. Herakle je pitao Ebu-Sufjana b. Harba o ashabima (drugovima) Allahovog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u vremenu koje su s njim proveli među Kurejšijama: “Da li je iko od njih, nakon što je primio novu vjeru, vjeru svoju ostavio i vratio sa na prethodno vjerovanje?” Odgovoreno mu je: “Ne”. Rekao je: “Tako se dešava sa vjerovanjem kada njegova vedrina obuhvati srce.”²¹⁰

Šejhul-islam Ibn-Tejmije je rekao: “Što se tiče sljedbenika sunneta i hadisa, nije poznato da je iko od učenjaka, ili dobrih ljudi iz običnog puka, napustio svoje riječi i uvjerenje. Naprotiv, bili su ljudi s najviše strpljenja i postojanosti u tome, iako su zbog toga bili izvrgnuti raznim iskušenjima i torturama. Ovakvo je stanje poslanika i njihovih prijašnjih sljedbenika, kao što su bili oni koji su bacani u jame (ashabul-uhdud) i njima slični. Takvi su bili i dobri ljudi iz prvih generacija muslimana, poput ashaba, tabiina i imama. Imam Malik, Allah mu se smilovao, je znao reći: “Nemojte nikog ubrajati u sretnike ako nije iskusio u vjeri nešto od iskušenja i poteškoća.”

Osim toga, rekao je: “Uzvišeni Allah neizostavno iskušava vjernike. Pa ako se strpe, uzdigne ih na više stepene. Tako Uzvišeni kaže:

﴿الْم أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ۖ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ﴾

“Elif-lam-mim. Zar misle ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: ‘Mi vjerujemo!’ i da u iskušenje neće biti dovedeni? A mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah ukazao na one koji govore istinu i na one koji lažu.” (El-Ankebut, 1-3.)

²¹⁰ Buhari, *Sahihul-Buhari* (1/42-43).

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾

“Između njih smo Mi vođe određivali, i oni su – odazivajući se zapovijedi Našoj – na pravi put upućivali, jer su strpljivi bili i u dokaze Naše čvrsto vjerovali.” (Es-Sedžde, 24.)

I kaže Uzvišeni:

﴿وَالْعَصْرُ ۝ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۝ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

“Tako mi vremena, čovjek doista gubi. Samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju, i koji jedni drugima preporučuju strpljenje.” (El-Asr, 1-3.)

Onaj ko bude strpljiv na riječi sljedbenika novotarija, to je zato što u njima ima i istine. Naime, u svakoj novotariji, koju slijedi veliki broj ljudi, mora biti i nešto istine koju je donio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. O njenom prihvatanju saglasni su učenjaci sunneta i hadisa, dok se neistina ni u kom slučaju ne prihvata.

Uopćeno gledano, postojanost i predanost učenjaka hadisa i sunneta je mnogo puta izraženija od one kod apologetičara i filozofa.”²¹¹

Iskušenja koja se stavljaju pred muslimana u ovom vremenu su veoma velika i raznovrsna. Među njima su iskušenja sa sumnjivim stvarima i strastima ili iskušenja sa bogatstvom i ugledom. Osim toga, postoje i druga iskušenja kojima je izložen musliman u ovim vremenima u kojima dominiraju uzurpatori i u kojima se ne sudi po Allahovim zakonima. Tako je musliman izložen iskušenju zatvora, logora, kleveta, tortura, mučenja, utjerivanja u laž, prijetnji smrću i svemu onome što mu – u svome nastojanju da ga odvrte od puta njegovog Gospodara – serviraju nepravednici. Možda se ovaj dio ove plemenite knjige upravo odnosi na ovu zadnju vrstu iskušenja, dok su u drugim dijelovima knjige obrađena i neka druga iskušenja kao što su: iskušenja koja dolaze od žena, koja su spomenuta u poglavlju *O krijeposti*, te iskušenje bogatstvom, koje je spomenuto u poglavlju *Dijeljenje na Allahovom putu*. Bilo kako bilo, učenjaci su općenito spomenuli uzroke postojanosti na istini. Na njih ćemo ukratko ukazati prije nego spomenemo primjere istinskog vjerovanja postojanosti na istini. Molimo Allaha da nas održi u islamu sve dok se ne susretnemo s Njim.

²¹¹ *Nakdul-Mentik*, str. 42-43.

1. Jedan od faktora koji nam pomažu u postojanosti na istini nalazimo u učenju Kur'ana, njegovom proučavanju i radnji po tome: Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴾

“Oni koji ne vjeruju govore: ‘Trebalo je da mu Kur'an bude objavljen čitav, i to odjednom!’ A tako se objavljuje da bismo njime srce tvoje učvrstili, i Mi ga, sve ajet po ajet, objavljujemo.” (El-Furkan, 32.)

Od najuzvišenijih uzroka čvrstine i postojanosti na istini jesu pridržavanje za Kur'an, njegovo učenje, čuvanje i proučavanje, njegovo učenje u noćima i rad po njemu danju. Kur'an je najbolje sredstvo postojanosti na istini zbog sljedećeg:

Prvo: On u sebi sadrži metodu podsticanja i zastrašivanja, obećanja i prijetnje. Uzvišeni veli:

﴿ يٰۤاَيُّهَا عِبَادِيَ اَنِيْ اَنَا الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ۝ وَاَنَّ عَذَابِيْ هُوَ الْعَذَابُ الْاَلِيْمُ ﴾

“Kaži robovima Mojim da sam Ja, zaista, Onaj koji trašta i da sam milostiv, ali da je i kazna Moja, doista, bolna kazna!” (El-Hidžr, 49-50.)

Drugo: Slušanje kur'anskog učenja povećava vjerovanje. Uzvišeni kaže:

﴿ وَإِذَا مَا أَنْزَلْتُ سُورَةً فَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيْمَانًا فَآمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيْمَانًا وَهُمْ يَمْتَنِرُونَ ﴾

“A kad bude objavljena neka sura, ima ih koji govore: ‘Kome je od vas ona povećala vjerovanje?’ Što se tiče vjernika, njima je povećala vjerovanje i oni se raduju.” (Et-Tevbe, 124.)

Osim toga, Uzvišeni kaže:

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾

“Pravi su vjernici samo oni čija se srca strahom ispune kada se Allah spomene. A kada im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im povećava, i samo se na Gospodara svoga oslanjaju.” (El-Enfal, 2.)

Treće: Kur'an liječi od bolesti sumnje i strasti. Tako Uzvišeni kaže:

﴿وَنُزِّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا﴾

“Mi objavljujemo u Kur’anu ono što je lijek i milost vjernicima, a nevjernicima on samo povećava propast.” (El-Isra’, 82.)

Ako srce pri sebi nema bolesti sumnje i strasti, onda je ono jako u pogledu suprotstavljanja raznim vrstama iskušenja, a još je postojanije i čvršće na istini.

Četvrto: U Kur’anu se nalaze kazivanja koja donose radosne vijesti vjernicima o Allahovoj pomoći i postojanosti. S druge strane pak donose kazivanja o kaznama i onome što čeka one koji ne vjeruju. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَكُلًّا نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نَنْبِئُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾

“A sve ove vijesti koje ti o pojedinim događajima o poslanicima kazujemo zato su da njima srce tvoje učvrstimo. I u njima ti je došla prava istina, i pouka, i vjernicima opomena.” (Hud, 120.)

2. Od uzroka postojanosti vjernika na istini jeste i dosljedno pridržavanje za sve ono što nam dolazi od Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

Uzvišeni Allah veli:

﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيثًا﴾

“A kada bi oni onako kako im se savjetuje postupali, bilo bi im bolje i bili bi čvršći u vjeri.” (En-Nisa’, 66.)

Odazivanje onome čemu nas poziva Uzvišeni i zabranjivanje onoga što nam je zabranio učvršćuje i jača vjernikovo srce. Zbog toga je moguće da ono bude stabilno i da se još više pridržava istine, sve do smrti svoje.

Svaka vrsta pokornosti je srčana hrana, kao što je i svako grijšenje i nepokornost njegov otrov. Koliko god se osoba pridržavala Allahovih naredbi i čuvala Njegovih zabarana, u tolikoj mjeri će biti spremna da se suprotstavi raznim vrstama iskušenja. S druge strane, kad god osoba ne bude marila za Allahove propise i bude oklijevala u njihovim sprovođenjima, u tolikoj mjeri će biti slaba da se suprotstavi raznim sumnjivim i strastvenim iskušenjima. Ko se na ovom svijetu olahko bude odnosio prema iskušenjima i ko ih ne bude nastojao otkloniti od sebe, zasigurno neće uspjeti na budućem svijetu, pa makar o tome ništa ne znao.

Neko je rekao:

*“Vidio sam grijehe kako ubijaju srca,
i u poniženje vode ako se čine.
Ostavljanje griješenja je život za srce,
I bolje je za tvoju dušu da im pokorna ne bude.”*

3. Od uzroka postojanosti na istini je, svakako, i često spominjanje Uzvišenog Allaha:

Kada je Uzvišeni Allah poslao Musāa i Haruna ka Faraonu, On im oporuci slijedeće:

﴿وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي﴾

“I neka sam vam Ja uvijek na pameti.” (Ta-ha, 42.)

Uzvišeni Allah naređuje vjernicima da se, prilikom susreta vjernika sa onima koji ne vjeruju, što više sjećaju Njega. Zato kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِتْنَةً فَاقْبَلُوهَا وَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلَحُونَ﴾

“O vjernici, kada se s kakvom četom sukobite, smjeli budite i neprestano Allaha spominjite da biste postigli što želite.” (El-Enfal, 45.)

Neprestano spominjanje Allaha snaži srce i tijelo. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na zahtjev da im dodijeli sluškinju radi pomoći u teškim kućanskim poslovima, savjetuje svoju kćerku Fatimu i Aliju, Allah bio s njima zadovoljan, da svaku noć prije spavanja izgovore po trideset i tri puta: Subhanallah (Slava Allahu), Elhamdulillah (Hvala Allahu) i Allahu ekber (Allah je najveći), dodajući: *“Ovo vam je bolje od sluškinje.”*²¹²

Rečeno je: “Ko bude ustrajao na izgovaranju ovih riječi osjetit će tjelesnu snagu i neće imati potrebe za bilo kakvom poslugom u kućanskim poslovima.”

Sjećanje na Uzvišenog Allaha pomaže prilikom susreta sa bilo kakvim iskušenjima, nedaćama i kontaktima sa svojim neprijateljima.

4. Od uzroka postojanosti na istini jeste i slijeđenje naših ispravnih prethodnika, Allah bio s njima zadovoljan:

Od šejhul-islama Ibn-Tejmije se prenosi da su sljedbenici ehli-sunneta vel džemaata bili najstrpljiviji ljudi – i na riječima

²¹² Buhari, *Sahihul-Buhari* (11/119).

i u ubjedenjima, dok su sljedbenici novotarija najsumnjičaviji i najkolebljiviji ljudi.

Ebu-Hamid el-Gazali kaže: "Prilikom smrti najsumnjičaviji ljudi su apologetičari."

Šejhul-islam također veli: "Vidjet ćeš većinu apologetičara i sufiya kako izlaze iz okvira ehlisunetskog učenja, i to priznaju prije ili tik na smrtnom času."

Ebul-Hasen el-Eš'ari je bio mu'etezila četrdeset godina i s drugima je debatirao braneći svoj pravac, a potom se povratio i sve to napustio. Tim povodom je jasno dao do znanja da su mu'etezile na stranputici, ulažući pri tome maksimalan trud u želji da to dokaže.

Ebu-Hamid el-Gazali, veliki mislilac, teolog, apologetičar i filozof, išao je putem asketizma i sufizma, ali je, na kraju, u ovim pitanjima i sam ostao zbunjen. Poslije toga je slijedio put otkrovenja, ali se, nakon toga, vratio putu sljedbenika hadisa (muhaddisa) napisavši djelo *Ildžam el-avam an ilmil-kelam*.

Ebu-Abdullah Muhammed b. Omer er-Razi, u svome djelu *Aksam el-lezat* navodi slijedeće: "Slijedio sam put apologetičara i filozofa ne našavši u njima lijeka ni utoljenja žeđi, pa nađoh da je najispravniji put Kur'ana. O potvrđivanju Allahovih svojstava čitam:

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾

"Milostivi, koji se nad Aršom uzvisio" (Ta-ha, 5.), i

﴿إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ﴾

"K Njemu se dižu lijepe riječi, i dobro djelo On prima" (Fatir, 10.)

Učim negirajući (pogrešna tumačenja – nap. lek.):

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾

"Niko nije kao On" (Eš-Šura, 11.), ili:

﴿وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا﴾

"A oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti" (Ta-ha, 110.), ili:

﴿هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا﴾

"Znaš li da ime Njegovo ima iko!" (Merjem, 65.)

Potom nastavlja i kaže: "Ko bude probao ono što sam ja već probao shvatit će ono što ja shvatam". Često je navodio primjer riječima:

*“Zadnja stanica razuma je nemoć,
najviše oko čega se ljudi trude je zabluda.
Duše naše su otuđene od tijela naših,
dostizanje ovoga svijeta je tegoba i briga.
Ne okoristismo se od traganja cijelim životom svojim,
osim što sakupismo riječi čula-kazala.”*

Ovo je bilo stanje i imama dvaju Harema. Ostavio je sve do čega je saznanjem svojim došao, vrativši se putu ehlišunetskog učenja. Rekao bi: “O prijatelji moji, nemojte se zamarati apologetikom. Jer, da je Allah dao, pa da sam prije znao do čega će me to dovesti, nikada se time ne bih bavio.”

Pred samu smrt je izjavio slijedeće: “Gazio sam more ogromno, ostavljajući islamske učenjake i njihovo znanje i ušao u ono što mi zabranjivaše. A sada, ako se Gospodar ne smiluje, teško se Ibn-Džuvejniju. Sada umirem na čvrstom ubjeđenju majke svoje”. Ili je rekao: “... na čvrstom ubjeđenju starica nejsaburijskih.”

Ebu-Abdullah Muhammed b. Abdul-Kerim eš-Šehrestani nas obavještava da kod filozofa apologetičara nije našao ništa do kolebanje i pusto kajanje. Spjevao je kasidu riječima:

*“Tako mi života, obidoh sva mjesta,
krećući se između tih znamenja.
I ne vidjeh ništa osim zbunjenoga sa šakama na bradi,
i onoga što iz grižnje savjesti zubima škripaše.”*

Pa zar vjerniku nije dovoljno da slijedi ubjeđenja onih koji su na istini i da ide njihovim putem, sve dok ne spozna istinske dokaze onoga na čemu su oni? Vjernika pojedinca neznanje istinskih dokaza čini sumnjičavim, srce mu dovodi u sumnju i čini ga nemogućnim da opstane na istini.

5. Od uzroka postojanosti na istini jeste i često činjenje dobrih djela i pokornost Gospodaru nebesa i Zemlje:

U hadisu-kudsiji se navodi slijedeće: “Rob Mi se neće prestati približavati svojim dobrovoljnim dijelima sve dok ga ne zavolim. Pa kada ga zavolim, postanem njegov sluh kojim sluša, njegov vid kojim vidi, njegova ruka kojom radi i njegova noga kojom hodi. A kada Me nešto zamoli, Ja mu to udovoljim; a kada od mene pomoć zatraži, Ja mu se odazovem.”

Rob se Allahu približava činjenjem dobrovoljnih nafla, nakon obaveznih farzova, pa mu Allah pomogne da radi samo dobro. On od njega otkloni svako zlo, a njegove organe uposli samo u izvršavanju onog što On voli. Uzdiže ga Sebi za određene stepene; kada Ga nešto zamoli, On mu se odazove, a kada zatraži neku pomoć, On mu se odazove. Sve su ovo radnje koje potiču postojanost na istini. Uzvišeni Allah veli:

﴿وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادْهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ﴾

“A one koji su na pravom putu On će i dalje voditi, i nadahnut će ih kako će se Vatre sačuvati.” (Muhammed, 17.)

Kada god vjernik pojača svoje koračanje ka pokornosti i dobru, Allah uveća i učvrsti te korake koji Njemu vode: njega zatim ne mogu pokolebati niti laži onih koji ih šire niti zastrašivanja onih koji besmislice govore. A Allah upućuje onoga koga hoće na Pravi put.

6. Uzrok postojanosti na istini i Allahovoj vjeri je često druženje sa učenim ljudima, onima koji podstiču na vjerovanje i društvo iskrenih Allahovih robova:

Enes, Allah bio s njim zadovoljan, kaže: “Nismo još ni otresli zemlju sa svojih ruku nakon što smo zakopali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a već zanijekasmo svoja srca (osjetismo da nisu kao prije).”²¹³

Profesor Seid Hava kaže: “Ovo je odgovor onima kojih u našem vremenu ima mnogo i koji zastupaju mišljenje da se stanje u kojem su bili ashabi i njihovo duševno unapređenje ne može tumačiti prisustvom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao njihovog vođe. Dovoljno im je odgovoriti riječima Allaha Uzvišenog koji govori o Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: “I očisti ih”, kao što se u navedenom hadisu potencira ideja da se duhovno unapređenje postiže druženjem sa onima koji su na istini te sjedinjavanjem duše s njihovim dušama. Ovim potvrđujemo nužnost pripadnosti učenim ljudima i iskrenim Allahovim robovima. Sem toga, pridajemo posebnu važnost dosljednom uzimanju onoga što iz svog znanja nude i neprestanom sjedenju u društvu sa dobrim Allahovim robovima.”²¹⁴

Druženje sa učenjacima koji rade po svome znanju uvećava vjerovanje i pospješuje čvrstinu koraka na putu Milostivog.

²¹³ Tirmizi (13/104-105).

²¹⁴ *Esas fis-sunneti ve fikhiha* (2/2/1046).

Ibn-Kajjim, Allah mu se smilovao, opisujući svoga šejha (učitelja), kaže: "Allah najbolje zna da nisam vidio nikoga da živi ljepšim životom, uzimajući u obzir sve poteškoće sa kojima se susretao i sve ono što je bilo upereno protiv njega, i od zatvaranja, prijetnji i ugnjetavanja. Ali, on ipak živješe najljepšim životom – imajući otvorena prsa za sve s kojima se susretao. Imao je najjače srce i najskriveniju dušu; svjetlost blagostanja se oslikavala na njegovu licu. Kada bismo bili opterećeni strahom, i kada bismo počeli o zlu razmišljati, i kada bi nam Zemlja tijesna postala, otišli bismo do njega. Pomno je slušao naš govor, a time je odlazilo sve što se u nama nalazilo, pa bi se sva ta tuga pretvarala u blagostanje uz čvrsto ubjeđenje i smirenost."²¹⁵

7. Od uzroka koji učvršćuju na istini je i ubjeđenje u Allahovu pomoć i Njegovo obećanje:

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izgrađivao temelje ubjeđenja u dušama svojih ashabima. Kur'an mu se spuštao, a oni su bili izvrgnuti raznim vrstama tortura, pri čemu im je on ulijevao čvrstu nadu u Allahovu pomoć i pobjedu nad onima koji ne vjeruju. U Meki mu bijaše objavljeno:

﴿سَيَهْزِمُ الْجَمْعُ وَيُؤَلِّقُ الدُّبُرَ﴾

"Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati!"
(El-Kamer, 45.)

Ovo istinsko obećanje ispuni se pri prvom susretu vjerovanja s nevjerovanjem, na dan rastavljanja istine od neistine, na dan kada se sukobiše dvije skupine. Habbab b. el-Eret dođe i požali se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na mučenje kroz koje je prošao i kojem su ga podvrgli nevjernici. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori da svi oni koji pozivaju na vjerovanje moraju biti izloženi tim torturama i iskušenjima. Time je nastojao da poveća njegovu čvrstinu i postojanost na istini, potvrđujući mu sigurnu pobjedu islama i njegovo upotpunjavanje. Zbog toga mu, između ostalog, reče: *"Tako mi Allaha, On će upotpuniti ovu stvar (vjeru) tako da će putnik ići od Sane do Hadremeuta ne bojeći se nikog osim Allaha Uzvišenog i vuka za svoje stado. Ali, vi ste narod koji požuruje."*²¹⁶

²¹⁵ Ibn-Kajjim, *El-vabilus-sajib minel-kelamit-tajjib*, str. 76.

²¹⁶ Buhari, *Sahihul-Buhari* (7/202).

Bereket Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odgoja ashaba, pri čemu im je dao čvrsto obećanje o pobjedi uz pomoć Uzvišenog Allaha, bijaše u tome što licemjeri za ashabe rekoše da ih je – zbog njihovog čvrstog pouzdanja u pomoć Uzvišenog Allaha – obmanula vjera. Uzvišeni Allah veli:

﴿إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

“Kada su licemjeri i oni čija su srca bolesna govorili: ‘Ove je obmanula vjera njihova!’ A onaj ko se u Allaha pouzda – pa, Allah je zaista Silan i Mudar.” (El-Enfal, 49.)

Uzvišeni Allah još kaže:

﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ﴾

“A dužnost Nam je bila vjernike pomoći.” (Er-Rum, 47.)

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَإِنَّ جُنَدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ﴾

“I vojska Naša će zacijelo pobijediti.” (Es-Saffat, 173.)

8. Od uzroka koji pomažu vjerniku da bude snažan na istini je spoznaja neistine:

Neistina se uzdigne i pojavi kao da je ona dominantna i neizbježna. Ipak, kada joj se suprotstavi postojana istina, ona odmah nestane i izgubi joj se svaki trag. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوْا الْأَذْيَارَ ثُمَّ لَا يجِدُونَ وِلْيًا وَلَا نَصِيرًا﴾

“A da su nevjernici s vama borbu zametnuli, sigurno bi se u bijeg dali i poslije ne bi ni zaštitnika ni pomagača našli.” (El-Feth, 22.)

Opskrbljivanje istine, njena snaga i čvrstina dolazi od Uzvišenog Allaha, dok je neistina samo po sebi laž, osuđena je na nestanak i ona dolazi od raznih šejtanskih spletkarenja. Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا﴾

“Zato se borite protiv šejtanovih štićenika, jer je šejtanovo lukavstvo zaista slabo.” (En-Nisa', 76.)

Uzvišeni Allah još kaže:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُخْشَرُونَ﴾

“Oni koji ne vjeruju troše imanja svoja da bi od Allahovog puta odvrćali. Oni će ih, sigurno, utrošiti, a zatim će, zbog toga, žaliti i na kraju će pobijeđeni biti. A oni koji ne budu vjerovali – u Džehennem će biti potjerani.” (El-Enfal, 36.)

Opstojnost neistine je kratka, dok će istina opstati do Sudnjeg dana. Uzvišeni Allah kaže:

﴿لَا يَغُرُّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ﴾

“Neka te nikako ne obmanjuje to što oni koji ne vjeruju po raznim zemljama putuju.” (Ali Imran, 196.)

9. Od uzroka koje pospješuju postojanost na istini jeste i upućivanje dove (molbe) Allahu Uzvišenom, jer je ona jedan od najvećih uzroka dobra i ovoga i budućeg svijeta:

Kada vjernik bude izložen raznim vrstama nedaća i nesreća, prvo o čemu razmišlja jeste povratak Uzvišenom Allahu. Jer, kod Njega su ključevi za izlaz iz svake situacije. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَكَايْنٍ مِّنْ نَّبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٧﴾ وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٥٨﴾ فَآتَاهُمُ اللَّهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَخَسَنَ ثَوَابَ الْآخِرَةِ﴾

“A koliko je bilo vjerovjesnika uz koje su se mnogi iskreni vjernici borili, pa nisu klonuli zbog nevolja koje su ih na Allahovom putu snalazile, i nisu posustajali, niti se predavali – a Allah izdržljive voli. I samo su govorili: ‘Gospodaru naš, oprosti nam krivice naše i neumjerenost našu u postupcima našim i učvrsti korake naše i pomози nam protiv naroda koji ne vjeruje.’ Allah im je dao nagradu na ovom svijetu, a na onom svijetu dat će im nagradu veću nego su zaslužili – a Allah voli one koji dobra djela čine.” (Ali Imran, 146-148.)

Uzvišeni Allah nas obavještava i o Talutovim sljedbenicima, pa kaže:

﴿وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٥١﴾ فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مَا يَشَاءُ﴾

“I kada nastupiše prema Džalutu i vojsci njegovoj, oni zamoliše: ‘Gospodaru naš, nadahni nas izdržljivošću i učvrsti korake naše i

pomozi nas protiv naroda koji ne vjeruje!’ I oni ih, Allahovom voljom, poraziše. Davud ubi Džaluta i Allah mu dade i vlast i vjerovjesništvo i poduči ga onome čemu je On htio. A da Allah ne suzbija ljude jedne drugima, na Zemlji bi doista nered nastao. Ali, Allah je dobar svim svjetovima.” (El-Bekare, 250-251.)

Prisjeti se predanja o dječaku, pripadniku grupe Ashabul-Uhdud, koji se vratio svome Stvoritelju riječima: “Allahu moj! Zaštiti me od njih onako kako Ti želiš”, pa ga je Allah spasio od carskih namjera.

Dova vjernika prilikom teškoća i udaraca sudbine ima status onoga koji je u teškoj nevolji i potrebi pomoći i milosti Uzvišenog Allaha, Koji se ne usteže pomoći Svojim stvorenjima. Uzvišeni Allah kaže:

﴿أَمِّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ إِلَهَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾

“Onaj koji se nevoljniku – kada Mu se obrati – odaziva, i koji zlo otklanja i koji vas na Zemlji namjesnicima postavlja. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Kako to da vi nikako pouku ne primete!” (En-Neml, 62.)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je izgovarao: “O Ti koji okrećeš srca, učvrsti moje srce na Tvome putu.”²¹⁷

Imamo i primjer Jusufa, alejhis-selama, koji se – kada su žene od njega tražile da učini ono što je Allah zabranio – obraća svome Stvoritelju s riječima:

﴿قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ﴾

“Gospodaru moj”, zavapi on, “draža mi je tamnica od ovoga na što me one navraćaju.” (Jusuf, 32.)

10. Od uzroka koji pospješuju postojanost na istini je pozivanje u vjeru Uzvišenog Allaha:

Pozivač ka Allahovoj vjeri je sljedbenik Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što Uzvišeni veli:

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلُ اللَّهِ أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي﴾

“Reci: ‘Ovo je put moj, ja pozivam ka Allahu, imajući jasne dokaze – ja, i svako onaj ko me slijedi.’” (Jusuf, 108.)

²¹⁷ Tirmizi (3/522).

Slijedenje sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je najjači činilac koji učvršćuje na istini, a tako je i sa onim koji poziva ka Uzvišenom Allahu. U njegovo srce se utiskuju vrijednosti kojima poziva. Od tih vrijednosti najznačajnija su: strpljivost, oslanjanje na Uzvišenog Allaha, ubjeđenje u Allahovu pomoć, ljubav prema Uzvišenom Allahu, iskreno vjerovanje, poziv ka slijedenju puta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, slijedenje kur'anskih kazivanja i slijedenje poslaničkih kazivanja. Kad god se poveća čvrstina ovih vrijednosti u srcu, ona rezultira čvrstinom na istini. Nagrada dolazi prema zaslugi: kad god se neko upućuje na slijedenje i sprovođenje istine te njeno prakticiranje, Uzvišeni Allah pomogne i uveća pridržavanje za istinu i postojanost na njoj. Allah je Taj koji daruje pokornost i uputu ka najvišim stepenima.

11. Od uzroka koji pospješuju postojanost na istini je i stjecanje korisnog znanja:

Nema sumnje da su učenjaci ti koji se najbolje nose sa svim vrstama iskušenja, sumnji i strasti. Tako neki od njih vele: "Kada dođe do iskušenja, učenjaci ih upoznaju; a kada prođu, spoznaju ih neuki."

Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi opisuje grešnike sa neznanjem, riječima:

﴿قُلْ أَغَيَّرَ اللَّهُ تَأْمُرُونِي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ﴾

"Reci: 'Zar od mene tražite da se nekome drugom, osim Allahu, klanjam, o vi nezalice?'" (Ez-Zumer, 64.)

Uzvišeni još kaže:

﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ﴾

"A kada vjernici čuju besmislicu kakvu, od nje se okrenu i kažu: 'Nama naša djela, a vama vaša djela. Mir vama! Mi ne želimo društvo neukih.'" (El-Kasas, 55.)

Nezalice su potpirivači svakog iskušenja. Jer, ko ne poznaje istinu, imajući još pri tome jasne dokaze u Kur'anu i sunnetu, on biva izvorom svake vrste iskušenja – i pored toga što je možda i otvoreni protivnik onih koji slijede istinu. Emirul-mu'minin Ali b. Ebi-Talib, Allah mu se smilovao, opisujući zle učenjake, kaže: "Ako

i javno podržavaju one koji su na istini, u njihovim srcima je sumnja koja se oslikava prilikom prvog kontakta sa istinom.”²¹⁸

Molimo Uzvišenog Allaha da nam pomogne u sticanju korisnog znanja, izvršavanju dobrih djela, a i da nam otvori vrata Svoje milosti i zadovoljstva.

B – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U POSTOJANOSTI NA ISTINI

1. Primjer vračarā u postojanosti na istini:

Vračari su oni koje je, nakon dolaska Musaa, neka je na njega i našeg Poslanika Allahov mir i spas, sabrao Faraon kako bi ljudima pokazao da Musa, alejhis-selam, nije ništa drugo do vračar. Faraon je naredio da se takvi saberu iz svih gradova, a narodu bijaše rečeno: “Jeste li se sakupili da budete svjedoci njihove pobjede?” Vračari su došli sa svojim ubjeđenjima i vidljivim obmanama, sa ljubavlju prema strastima i ovodunjalučkim dobrima. Kada su se sakupili, oni rekoše Faraonu:

﴿إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِن كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ﴾

“Da li ćemo, doista, nagradu dobiti ako budemo pobjednici?”
(El-A’raf, 113.)

Faraon je bio svjestan njihove važnosti. Jer, oni su bili ti koji su održavali njegovu vladavinu, štitili njegovo kraljevstvo i održavali ga. Zato im on, smirujući ih i obveseljavajući ih, odgovori:

﴿قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ﴾

“Da, i bit ćete mi veoma bliski!” (El-A’raf, 114.)

To jest, dobit ćete što god poželite od ovodunjalučkih dobara i podarit ću vam kod sebe visoke stepene i moju blizinu. Pošto uzeše obećanje od Faraona da će dobiti ovodunjalučke koristi, oni:

﴿قَالُوا يَا مُوسَى إِنَّمَا أَنْ تُلْقِيَ وَإِنَّمَا أَنْ تَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ﴾

“O Musa”, rekoše onda, “hoćeš li ti ili ćemo mi baciti?”
(El-A’raf, 115.)

Javno Musau ponudiše izbor za prikazivanje svoga umijeća i nimalo ih nije zanimalo ko će to prvi uraditi. Musa im odgovori: “Bacite vi”. Ovo je kultura onog ko se izaziva na nešto, jer, tako će on pokazati sve ono što umije.

²¹⁸ Ebu-Ne’im, *El-Hilje* (1/79-80).

﴿ فَلَمَّا أَلْقَوْا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَاءُوا بِسِحْرٍ عَظِيمٍ ﴾

“I kada oni baciše, oči ljudima začaraše i jako ih prestrašiše, i vradžbinu veliku prirediše.” (El-A’raf, 116.)

Na jednom drugom mjestu u Kur’anu, Uzvišeni kaže:

﴿ فَأَوْحَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى ۚ قُلْنَا لَا تَخَفُ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى ۚ ﴾ وَالَّذِي مَاتَ فِي

يَمِينِكَ تَلَقَّفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدٌ سَاحِرٌ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ۚ

“I Musa u sebi osjeti zebnju. “Ne boj se!”, rekosmo Mi, “ti ćeš, doista, pobijediti! Samo baci to što ti je u desnoj ruci, progutat će ono što su oni napravili. Jer, ono što su oni napravili samo je varka čarobnjaka, a čarobnjak neće, ma gdje došao, uspjeti.” (Ta-ha, 67-69.)

U suri El-A’raf, Uzvišeni dalje kaže:

﴿ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴾

“I Mi naredismo Musau: ‘Baci štap svoj!’ – i on odjednom proguta sve ono čime su oni bili obmanu izveli.” (El-A’raf, 117.)

Musaov štap se pretvori u ogromnu zmiју koja počе gutatisve njihove konopce i štapove kojim su uvjerali svijet da su oni istinske zmiје. Vračari su vračari, ali oni shvatiše da sve to s čim je došao Musa nije vraćanje, već da je to nadnaravno djelo poslanika. Zbog toga u tome momentu:

﴿ وَالْقَلْبِ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ۚ ﴾ قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۚ رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ۚ

“...čarobnjaci se licem na tle baciše”. “Mi vjerujemo u Gospodara svjetova”, povikaše, “Gospodara Musaova i Harunova.” (El-A’raf, 120-122.)

Uzurpatori i silnici, koji imaju vlast nad tijelima (vanjštinom) ljudi, pa ubijaju, zatvaraju i protjeruju koga hoće, isto tako misle da imaju vlast nad dušama ljudi, pa misle da nije dozvoljeno da srca ljudi zadrhte iz imana, da se pokrenu iz ljubavi prema Svemilosnom, osim kada im oni dozvole. Tako je Faraon prijeteći rekao:

﴿ قَالَ فِرْعَوْنُ أَنْتُمْ بِهِ قَبْلَ أَنْ أَدْنَىٰ لَكُمْ إِنَّ هَذَا لَمَكْرٌ مَّكْرُومٌ فِي الْمَدِينَةِ لَتُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۚ لَا قُطْعَانَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِّنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ ۚ

“Zar da mu povjerujete prije nego što vam ja dozvolim!”, viknu Faraon, “Ovo je, uistinu, smicalica koju ste u gradu smislili da biste iz njega stanovnike njegove izveli. Zapamtiti ćete vi! Poodsjedat ću vam, sigurno, ruke vaše i noge vaše unakrst, a onda ću vas sve razapeti.” (El-A’raf, 123-124.)

Ovako se dešava sa svim varalicama, u svim vremenima i situacijama: oni pribjegavaju sili i mučenju onda kada njihovo učenje bude poljuljano jasnim dokazima i praktičnim primjerima.

Pogledaj vračare kako postupiš kada njihova srca bijahu uzdrmana vjerovanjem: oni postadoše čvrsti sljedbenici i pobjednici svojim primjerom. Ponesoše i uzdigoše bajrak vjerovanja žrtvujući svoja tijela. Ne odustaše od stepena koji im Allah ukaza prihvatanjem vjerovanja, a Faraon im na to reče:

﴿لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ﴾ قَالُوا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ

“Poodsijecat ću vam, sigurno, ruke vaše i noge vaše unakrst, a onda ću vas sve razapeti.” “A oni rekoše: ‘Mi ćemo se, doista, Gospodaru našem vratiti.’ (El-A’raf, 124-125.)

Na drugom mjestu u Kur'anu se navodi da su rekli:

﴿فَأَقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾

“Pa čini što hoćeš, to možeš da učiniš samo u životu na ovome svijetu.” (Ta-ha, 72.)

Kako se samo srca mijenjaju vjerovanjem? Kako se samo mijenjaju riječi i djela vjerovanjem, i kako se samo mijenjaju ciljevi i vizije vjerovanjem? Pa zar nisam rekao da je vjerovanje ogromna snaga i velika blagodat koja mijenja riječi, djela i ciljeve?

Profesor Sejjid Kutb (profesor analize primjera istinskog vjerovanja), Allah mu se smilovao, kaže:

“Kazne, sakaćenja i mučenja su sredstvo tiranina pri suprotstavljanju istini, ali nemaju mogućnost i sredstvo da joj se suprotstave jasnim dokazima. To je, ujedno, i oružje tiranina u suprotstavljanju nedvojbenoj istini.”

Kada ljudskoj duši na vidjelo dođe stvarna slika vjerovanja, onda ona nadvlada sve zemaljske snage i spremna je suprotstaviti se svakoj tiraniji i tiraninu. Čvrsto vjerovanje nadvlada želju za životom i smatra bezvrijednim polaganje nade u prolaznost kada pred sobom vidi vječnost. Tada ona ne zapitkuje: ‘Šta joj je uzeti, a šta ostaviti?’, ‘Šta će pribaviti, a šta odbaciti?’, ‘Šta će izgubiti i šta će zaraditi?’, ili: ‘Šta će na tome putu susresti od dobrotu ili teškoća?’ Pred njom je jasno svjetlo koje je vodi i na tom putu se ni na šta ne osvrće. Nastavljajući dalje on, Allah mu se smilovao, kaže: “To je odlučujući stepen u ljudskoj historiji i potvrđivanje ostavljanja

svega prolaznoga, tj. svega onoga što su, do maloprije, očekivali od Faraona, i svega onoga što im je obećano od zadobijanja Faraonove blizine, ako pobijede. Vjerovanje je nadvladalo Faraonove prijetnje i obećanja. U tom momentu su sva mučenja, prijetnje i kazne postale ništavne, jer svjetlo vjerovanja je osvijetljavalo njihov put, i na sve to se ni truna nisu osvrtni niti su u nedoumici bili.”²¹⁹

2. Primjer monaha, kraljevog bliskog prijatelja, dječaka i skupine vjernika:

Ovo je kazivanje o “vlasnicima rovova” o kojima nas je obavijestio Uzvišeni Allah u zadnjim ajetima sure *El-Burudž*. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je obavijestio o detaljima, kao što se navodi u *Sahihu-Muslimu*. Ovo je kazivanje o vjerovanju koje je prepuno plemenitih primjera istinskog vjerovanja iz kojih se vidi njegova vrijednost i veličina te postojanost onih koji su ga prihvatili bez obzira na zastrašivanja i kažnjavanje.

Od Suhejba se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Nekada davno prije vas živio je jedan vladar koji je imao svoga čarobnjaka. Kada je čarobnjak ostario, rekao je vladaru: ‘Ja sam ostario i smrt mi se približila, daj mi jednog dječaka da ga poučim čarolijama.’ Tako mu vladar dade jednog dječaka da ga pouči čarolijama. Na tom putu, između vladara i čarobnjaka, živio je jedan monah. Dječak je, prolazeći jednom prilikom pored monaha, navratio kod njega, pa mu se suidjelo kako govori. Kada bi došao čarobnjaku, ovaj bi ga udarao i pitao gdje se zadržao. Kada bi se pak vratio kući svojim, i oni bi ga udarali i pitali gdje se zadržao. Dječak se na to požalio monahu, pa mu je ovaj rekao: ‘Kada te bude htio udariti čarobnjak, reci da si se zadržao kod kuće, a kada te budu htjeli udariti kod kuće, reci da si se zadržao kod čarobnjaka.’ Jednoga dana dječak je naišao na jednu ogromnu i strašnu životinju koja se ispriječila pred svijet, pa tako oni nusu mogli tuda prolaziti. Zatim je pomislio: ‘Danas ću vidjeti da li je Allahu draži monah ili čarobnjak.’ Uzeo je kamen i rekao: ‘Bože, ako ti je draži monah od čarobnjaka, usmrti ovu životinju i nek ljudi prolaze!’ Zatim je bacio kamen, pogodio životinju i ubio je, pa je svijet počeo prolaziti. Kasnije je o svemu tome pričao monahu, pa mu je monah rekao: ‘E moj sine, ti si bolji od mene i bit ćeš stavljen u iskušenje. Ako budeš stavljen na iskušenje, nemoj nikome govoriti za mene!’ Dječak je liječio slijepce, gubavce i druge bolesnike i iscjeljivao ih.*

²¹⁹ *Fi zilalil-Kur'an* (3/1351-1352).

Vladar je imao jednog bliskog prijatelja, sugovornika, koji je oslijepio. Čuvši za dječaka, on mu je došao s bogatim darovima i rekao: 'Izliječi me, tvoje je sve što ovdje vidiš!' Dječak je rekao: 'Ja ne liječim nikoga, nego Uzvišeni Allah. Ako u Njega vjeruješ, ja ću Allaha zamoliti da te izliječi.' Ovaj je povjerovao, pa je dječak zamolio Allaha i izliječio ga. Zatim je ovaj otišao kod vladara i ponovo sjeo u njegovo društvo kao i ranije, pa ga je vladar upitao: 'Hej ti, ko ti je vratio vid?' On je odgovorio: 'Moj Gospodar!' Na to je vladar rekao: 'Je li ja?' Ovaj je odgovorio: 'Ne, nego Allah, moj i tvoj Gospodar.' Vladar je zatim upitao: 'Zar ti imaš drugog gospodara osim mene?' 'Imam. Moj i tvoj gospodar je Allah', rekao je. Zatim ga je ovaj počeo mučiti sve dok mu nije kazao za dječaka, a onda je naredio da mu se dječak dovede. Kada je doveden, upitao ga je: 'Sine, kako svojim čarolijama liječiš slijepce i gubavce i sve ove bolesnike?' 'Ja ne liječim nikoga, nego Allah, dž.š.', odgovorio je. 'Je li ja?', upitao je. 'Ne', odgovorio je. 'Zar ti imaš drugog gospodara mimo mene?', upitao je. On je odgovorio: 'Moj i tvoj Gospodar je Allah.'

Onda je i njega počeo mučiti, sve dok mu nije kazao za monaha. Onda je doveden i monah, pa mu je rekao: 'Poreci svoju vjeru!' Kada je ovaj odbio to učiniti, uzeo je pilu i razrezao mu glavu na dva dijela, koji padoše na zemlju. Zatim je slijepcu rekao da porekne svoju vjeru, pa kada je i ovaj to odbio, uzeo je pilu i njemu razrezao glavu na dva dijela, koja padoše na zemlju. Onda je dječaku rekao da porekne svoju vjeru. Pa kada je i on odbio to učiniti, poslao ga je sa grupom svojih ljudi na tu i tu planinu i rekao: 'Ako porekne vjeru, a vi se popnete na vrh, poštedite ga; a ako odbije da to učini, onda ga gurnite.' Kada su ga odveli i s njim se popeli na vrh planine, on je zamolio: 'Bože, spasi me od njih, kako Ti hoćeš!' Brdo se zatreslo i svi su se survali. Raspitujući se za put, dječak je došao do vladara. On ga je, kada je ušao, upitao: 'Šta je sa tvojim društvom?' Dječak je odgovorio: 'Uzvišeni Allah me je od njih spasio.' Onda je s njim na lađi poslao drugu grupu i rekao im: 'Ako porekne svoju vjeru, kada se otisnete na pučinu, poštedite ga; a ako ne, bacite ga u more!' Kada su se otisnuli na more, dječak je zamolio: 'Bože, spasi me od njih, kako Ti hoćeš!', pa su se svi utopili. Tako se dječak opet vratio. I kada je ušao vladaru, ovaj ga upita: 'Šta je sa tvojim društvom?' On je odgovorio: 'Uzvišeni Allah me od njih spasio.' Zatim je rekao vladaru: 'Ti me ne možeš ubiti, sve dok ne uradiš šta ti ja budem naredio. Ako uradiš šta ti ja naredim, ubit ćeš me; a ako ne, nećeš me moći ubiti.' 'A šta to trebam uraditi?', upitao je. On je rekao: 'Sakupi sav narod na jednom mjestu, zatim me razapni na jedno stablo, a onda uzmi strijelu iz moga tobolca i reci: 'U ime Allaha, Gospodara ovog dječaka!'

Ako to uradiš, ubit ćeš me! Tako je i uradio. Uzeo je strijelu, stavio je u luk, nategao i rekao: 'U ime Allaha, Gospodara ovog dječaka', a zatim je odapeo. Strijela je dječaka pogodila pravo u slijepoočnicu. Dječak je, na mjesto gdje ga je pogodila strijela, stavio ruku i umro. Tada je svijet povikao: 'Mi vjerujemo u Gospodara ovog dječaka!' Vladaru su tada rekli: 'Tako nam Allaha, zadesilo te baš ono čega si se bojao, sav je svijet poujerovao!'

Onda je vladar naredio da se iskopaju jame i u njima nalože vatre. Rekao je: 'Ko se odrekne svoje vjere – pustite ga, a ko odbije da to učini – gurnite ga u vatru!' Svijet se gurao i utrkivao. Izgledalo je da se jedna žena sa djetetom koje je dojilo opire da padne u vatru, pa joj je dijete reklo: 'Majko, strpi se! Ti si na Istini.'"²²⁰

Ovo je kazivanje kojeg Uzvišeni Allah kazuje svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tješeći ga dok njegovi plemeniti ashabi bivaju podvrgnuti raznim vrstama tortura u Meki, a koje je prepuno primjera istinskog vjerovanja. Ima li veće potrebe onima koji pozivaju Pravom putu, a i običnom svijetu, od spoznaje ovih primjera istinskog vjerovanja, kako bi povećali svoju privrženost vjeri Uzvišenog Allaha i još više pazili svoja ubjeđenja i čvrsto se držali ubjeđenja istinskog vjerovanja pa makar im nad glavom stajala testera koja im može glavu rastaviti na dva dijela – kao što je to bio slučaj sa monahom i kraljevim savjetnikom? A oni ostali odabraše da budu bačeni u ovodunjalučku vatru, sve iz želje za požrtvovanjem i očuvanjem vjerovanja i čvrstog ubjeđenja.

Pogledaj dječaka koji žrtvuje sebe za širenje svog poziva vjeri i uzdizanja njenog bajraka. To su uzvišeni primjeri istinskog vjerovanja s kojima vjernik polazi Uzvišenom Allahu. U teškim vremenima i mi smo najpotrebniji tih primjera istinskog vjerovanja. Ovo kazivanje jasno ukazuje na pobjedu vjerovanja i uzdizanje njegovih pristalica iznad svega što se od njih zahtijevalo, pa makar bili bačeni u vatru.

Sejjid Kutb, Allah mu se smilovao, kaže: "Tako se završava hadiska predaja, a naša srca se ispuniše toplinom, toplinom vjerovanja koja nadvladava svaku vrstu licemjerstva, a zatim i čvrstinom ubjeđenja koje pobjeđuje u životu i nesputanošću tjelesnim omčama i zemljinom gravitacijom. Naime, vjernici su mogli spasiti živote u zamjenu za poraz svoga vjerovanja. Ali, koliko bi samo izgubili još na ovome svijetu prije nego bi izgubili i na Ahiretu? Koliko bi samo cijelo čovječanstvo izgubilo!?"

²²⁰ Muslim (18/130-133).

Koliko bi samo izgubili, dok u sebi ubijaju ovo veliko značenje (smisao), smisao ništavnosti života bez čvrstog ubjeđenja, ružnoće života bez slobode i njegove ništavnosti onda kada silnici ovladaju dušama nakon što su ovladali tijelima? To značenje je vrlo plemenito i vrlo veliko. Ovo je ono što su oni postigli dok su još bili na ovom svijetu. To je ono što su postigli dok su osjećali vatru koja je spaljivala njihova tijela. I tako je ovo veličanstveno značenje, koje je vatra još više uvećavala, pobijedilo. A nakon toga, oni će na polaganje računa pred svojim Gospodarom, ali će i njihovi neprijatelji silnici na polaganje računa.”²²¹

Divan li je autor *Zilala!* Njegovo tijelo je istruхло, baš kao što truhne tijelo svakoga kada napusti ovaj svijet. Međutim, ostale su njegove riječi koje zrače imanom, koje oživljavaju srca i duše čine sretnim. Napisao je ove riječi prije nego je okončao ovaj život i preselio svome Gospodaru. Ove riječi nam je dostavio iza rešetaka.

*”Moj brate, iza zidina – slobodan si!
Moj brate, u tim okovima – slobodan si!
Ako si bio u Allahovom utočištu,
mogu li ti nauditi spletke robova?
Moj brate, nestat će vojski tame,
i granut će svijetom zora nova.
Moj brate, ako umremo, pa srest ćemo naše ahababe!
Zadovoljstva Gospodara nama su pripremljena,
ptice će krilima mahati oko nas –
blago li nama, u toj Kući vječnosti.
Moj brate, ako pustiš suze zbog mene,
i u skrušenosti njima natopiš kabur moj
– od mojih ostataka zapali baklju
i hodite sa njom – ka slavi vječnoj.”*

Ubrzo ćemo naići na još neke primjere čvrstog istinskog vjerovanja i postojanosti na istini.

3. Asija, žena Faraonova:

Uzvišeni Allah, navodi kao pouku, njeno vjerovanje; On učini da se ono spominje do Sudnjega dana, navodeći ga u Svojoj uzvišenoj Knjizi.

²²¹ *Fī zilalil-Kur'an* (6/3874).

Ona javno iskaza svoje vjerovanje, ne bojeći se Faraonovih kažnjavanja i mučenja. Strpljivo je podnosila mučenja, čvrsto vjerujući u nagradu svoga Stvoritelja, koja je mnogo veća od svega što je posjedovala i u čemu je uživala na ovom prolaznom svijetu. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَةً فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾

“A onima koji vjeruju – Allah kao pouku navodi ženu Faraonovu kada je rekla: ‘Gospodaru moj, sagradi mi kod Sebe kuću u Džennetu i spasi me od Faraona i mučenja njegovog, i izbavi me od naroda nepravednog!’” (Et-Tahrim, 11.)

Zgražavala se gledajući kako se Faraon prikazuje narodu u svjetlu njihova božanstva i stvoritelja. Gospodar je Svemoćan i samo On posjeduje ljudska srca i ljudske živote. Faraon, koji sebi priziva svojstva božanstva, nije u stanju čak priskrbiti ljubav srca svoje supruge.

Bog je Onaj koga srca obožavaju iz ljubavi, poštovanja i veličanja, dok se od ovog što je to tvrdio udaljava njegova supruga koja mu je od ljudi najbliža. Ovo je slično kazivanje o vladaru u slučaju vlasnika rovova, koji je sebi pripisivao moć stvaralaštva. Gospodar je Onaj koji oživljava i Koji usmrćuje, a taj vladar nije bio u stanju ubiti tog mladića, sve dok nije postupio po njegovim uputama. Slično će se desiti i sa Dedžalom, koji će se pojaviti pred Smak svijeta, prizivajući sebi božanska svojstva, dok će se njegova nemoć i slabost oslikavati na njegovu čelu. Bit će ćorav, a Stvoritelj ima savršena svojstva i daleko je od bilo kakve manjkavosti. A Dedžal nije u stanju od sebe odstraniti tu mahanu ćoravosti. Na njegovu čelu će biti ispisano: “kafir” (nevjernik), i to će moći pročitati svaki vjernik, bilo da je pismen ili nepismen. On neće biti u stanju čak ni ovu mahanu izbrisati sa svoga čela, koja jasno govori da je on nevjernik. Tako je sa svakim ko sebi pripisuje božanska svojstva. Allah će uistinu takve pokazati i prikazati vjernicima onakvima kakvi i jesu - kao one koji nisu ništa drugo do lažci i prevaranti.

Od Ebu-Hurejre, Allah bio s njim zadovoljan, se prenosi da je Faraon kažnjavao svoju ženu vežući je na suncu za kolce koji su bili postavljeni i za ruke i za noge. Kada bi se od nje udaljio, i kada bi sunce zašlo, meleki bi je prekrili svojim krilima. Na sve to je ona molila svoga Stvoritelja riječima:

﴿رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾

“Gospodaru moj, sagradi mi kod Sebe kuću u Džennetu i spasi me od Faraona i mučenja njegovog, i izbavi me od naroda nepravednog.”
(Et-Tahrim, 11.)

I tada bi joj se ukazala kuća u Džennetu koju je gledala.

Doktor Omer Eškar kaže: “Kroz historiju smo nailazili na razne primjere istinskog vjerovanja od strane posebnih žena. Neke od tih primjera muškarci nisu u stanju izvršiti. Među tim primjerima je svakako i Asija, žena Faraona, egipatskog vladara. Sebe je žrtvovala i predala svome Stvoritelju, ostavljajući pri tome iza sebe ovaj prolazni svijet i sve što je posjedovala kod svog supruga. Strpljivo je podnosila torture i mučenja koje je nad njom sprovodio njen suprug, sve dok nije isпустиła svoju čistu dušu koja je otišla njenom Stvoritelju.”²²²

Žena Faraonova je zaslužila da se njen primjer zavede pod primjere istinskog vjerovanja. Živjela je s čovjekom koji je sebi pripisivao božanska svojstva, pa je porekla sva ta njegova pripisivanja i povjerovala u Allaha, Gospodara svih svjetova. Živjela je u Faraonovom dvorcu, pa joj je Allah, kod Sebe, dao još ljepši i bolji dvorac od toga.

Tako isto Nuhova i Lutova žena zaslužuju da budu navedene primjerom nevjerstva zato što živješe sa plemenitim poslanicima. Ženi je dužnost da se pokorava svome mužu, a pogotovo ako je njen muž jedan od Allahovih poslanika. Jer, pokornost njemu je pokornost Uzvišenom Allahu. Prekršile su sve to – kako u pokornosti, tako i u vjerovanju – pa im je bilo rečeno: “Uđite u vatru sa onima koji u nju ulaze.”

U ovom hadisu vidimo dobrostivost Uzvišenog Allaha spram Njegovih pravih vjernika – onih koji se žrtvuju u ime Njega i koji su postojani u pokornosti prema Njemu. Tako su meleki svojim krilima natkriljivali ženu Faraonovu, Allah bio s njom zadovoljan, a Allah joj je pokazao dvorac u Džennetu, koji je još više povećao njeno vjerovanje i postojanost u pokornosti Uzvišenom Stvoritelju. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى﴾

“I Allah će pomoći onima koji su na Pravom putu.”
(Merjem, 76.)

Uzvišeni Allah učvršćuje one koji vjeruju i, iz Svoje milosti,

²²² Sahihul-kasasin-nebeviyy, str. 279.

olakšava im puteve usavršavanja njihovog vjerovanja. Molimo Allaha da učvrsti naša srca u pokornosti samo Njemu. O Ti koji prevrćeš srca i poglede, učvrsti naša srca na Tvojoj vjeri.

4. Frizerka Faraonove kćerke:

Od Abdullaha b. Abbasa, Allah bio s njim zadovoljan, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada sam išao na Mi’radž, osjetio sam posebno lijep i ugodan miris pa sam upitao Džibrila: ‘O Džibril, kakav je ovo lijepi i ugodan miris? On mi odgovori: ‘Ovo je miris frizerke Faraonove kćerke i njene djece’. Priupitao sam ga: Šta je bilo s njima?’ Odgovorio mi je: ‘Dok je jednog dana češljala kosu Faraonovoj kćerki, ispao joj je češalj pa je rekla: ‘Bismillah’ (‘U ime Allaha’). Faraonova kćerka je upita: ‘Je li to moj otac?’ Ona joj odgovori: ‘Ne, već moj i njegov Stvoritelj – Allah’. Na to je kćerka upitala: ‘Mogu li ga obavijestiti o tome?’ ‘Da’, odgovorila joj je. Kada ga kćerka izvjesti o tome, on je pozva i reče joj: ‘O ženo, zar imaš nekog drugog Stvoritelja osim mene?’ ‘Da, i moj i tvoj Gospodar je Allah’, odgovorila mu je. Tada Faraon naredi da se donese kazan i da se u njemu proključa ulje, te da, zajedno sa svojom djecom, hrabra žena bude bačena u njega. Na to mu ona reče: ‘Ja imam jednu potrebu kod tebe’. ‘Reci’, odgovori joj on. ‘Voljela bih da moje i dječije kosti skupiš zajedno u jednu plahu i zajedno ih ukopaš u zemlju’, reče mu ona. Na to joj faraon odgovori: ‘Tvoja želja će biti ispunjena. Potom naredi da se pred njenim očima bacaju u taj kazan sva njena djeca, jedno za drugim. Tako bijaše, sve dok ne dođe na red njen dječčić kojeg je još dojila, što u njoj izazva uznemirenost i neku vrstu kolebanja. Dječčić joj reče: ‘O majčice! Uđi u kazan, jer patnja na ovome svijetu mnogo je lakša od one na budućem’. Zatim je ušla u taj kazan.”

Ibn-Abbas kaže: “Četvero dojenčadi je progovorilo: Isa, sin Merjemin; dijete koje su pripisali Džurejdžu; dijete koje je svjedočilo Jusufu; dijete frizerke Faraonove kćerke.”²²³

Doktor Omer Eškar, Allah ga sačuvao, kaže:

“Ova žena živješe u kraljevskom dvorcu te je, iz pažnje prema kraljevoj kćerki, uzela češljati njenu kosu, sprovodeći tako sve što je bilo neophodno za njen ljepši izgled. Ko je imao ove privilegije morao je biti visoko počastvovan, poseban i uzvišen. Ali, vjerovanje osvoji njeno srce i potpuno njime ovlada, kao što ovlada i srcem Faraonove

²²³ Ahmed (3/309).

žene. Kada Allah svome robu želi dobro, onda vjerovanje nalazi puteve do srca bogataša, kao što nalazi puteve i do srca siromaha.

Ova žena je skrivala svoje vjerovanje kao što je to činila i Faraonova žena, kao i jedan čovjek koji je bio član Faraonove porodice. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ ﴾

“A jedan čovjek, vjernik, iz porodice Faraonove, koji je krio vjerovanje svoje.” (El-Mu'min, 28.)

Ali, koliko god čovjek nastojao prikriti ono što se nalazi u dubini njegove duše, njegova djela to moraju pokazati. Tako, ponekad, uradi nešto što upućuje na njegov stvarni karakter.”²²⁴

Potom nam, Allah ga sačuvao, iz hadisa navodi neke koristi od kojih, u sažetku, izdvajamo:

1. Očevidnost djelovanja vjerovanja (imana) na duše. Na Allahovom putu se vjernik ne koleba kada biva kažnjan; on se ponosito suprotstavlja tiranima, i tako ga bilo kakva vrsta torture i kažnjavanja ne može odvojiti od njegovog čvrstog ubjeđenja.

2. Allahova počast svojim evlijama (Bogu ugodni ljudi) za njihovo žrtvovanje svojih prolaznih tjelesa na Njegovom putu. Uzvišeni Allah je uzdigao ugled ove žene, te počastio i nju i njenu djecu s velikom počašću.

3. Velika mržnja nevjernika, kao što su Faraon i njemu slični, spram vjernika i nepostojanje milosti u njihovim očima kada se susretnu sa vjernicima.

4. Ova žena nije bila samoubojica kada se bacila u ključalo ulje, već je imala namjeru da ožalosti Faraona i njegove dželate. Umjesto da im pričini zadovoljstvo time što bi se protivila, vrištala i odbila da bude bačena u ulje, ona je upravo to i uradila – i to bez straha. Taj njen postupak još više uveća njihovu srdžbu i neprijateljstvo, istaknuvši svu bijednost njihovih duša. Na ovome svijetu ima osoba koje se ne zadovoljavaju da budu ponižene i da pognu svoje glave pred nepravdom i nepravdnicima.

5. Nagrada dolazi srazmjerno urađenom djelu. Uzvišeni Allah daje ovoj ženi, u zamjenu za miris izgorjelog tijela nje i njene djece, posebno lijep i ugodan miris u nebeskim prostranstvima.

²²⁴ *Sahihul-kasasin-nebevijj*, str. 289.

6. Uzvišeni Allah učvršćuje one koje želi posebno i obilato nagraditi u njihovim teškim stanjima. Tako je Allah dao da dojenče progovori i da svojim govorom učvrsti svoju majku u postojanosti na istini. Taj govor prekinuo je sva njena kolebanja koja su dolazila od strane šejtana koji je imao za cilj da je pokoleba i odvрати od čvrstog uvjerenja.²²⁵

Ovo je jedan u nizu primjera postojanosti na istini jer je ova žena bila čvrsta u svojoj odluci, govoreći Faraonovoj kćerki: "Moj i njegov Gospodar – Allah". Faraonova kćerka je zapitala da li želi da to saopći svome ocu, a ona je odgovorila potvrdno. Nakon što je Faraon saslušao što se desilo, reče joj: 'Pa zar imaš nekog drugog Gospodara osim mene' 'Da, i mog i tvog Gospodara – Allaha', odgovorila mu je. Nije uzmicala na prijetnje Faraonova kažnjavanja, pa i nakon što je svojim očima gledala kako, jedna za drugim, umiru njena djeca. Bila je postojana na istini, čvrsto se pridržavala svoje vjere, ponosna na svoga Stvoritelja. Umalo nije pokleknula kada u ključalo ulje htjedoše baciti njeno tek rođeno dijete (dojenče). Ali, Uzvišeni Allah dade da ono progovori i kaže svojoj majci: "O majčice, ne oklijevaj, jer patnja na ovome svijetu je mnogo lakša od one na budućem". Ovo je posebna milost Uzvišenog prema Njegovim iskrenim robovima, dajući im postojanost na istini i posebna nadnaravna djela. Ovo je slično govoru novorođenčeta u kazivanju o "vlasnicima rovova". Allah je iznad svega, ali većina svijeta to ne razumije.

5. Bilal b. Ebi-Rebah, Allah bio s njim zadovoljan:

Od Ibn-Mesuda, Allah bio s njim zadovoljan, se prenosi da je rekao: "Među prvima koji pokazaše svoju pripadnost islamu bi sedmero: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekr, Amar, njegova majka Sumeja, Suhejb, Bilal i Mikdad, Allah bio s njima zadovoljan. Što se tiče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imao je zaštitu Uzvišenog Allaha. Ebu-Bekra je štitio njegov narod. Ostali bijahu kažnjavani tako što im mušrici obukoše odjeću od željeza i počеше ih kažnjavati izlažući ih užarenom suncu. Svi se oni povratili na ono što se od njih zahtijevalo, osim Bilala. On svoje tijelo pokloni Uzvišenom Allahu. Mušrici zadužiše dvojicu mladića koji su vukli njegovo tijelo mekanskim putevima, a on je neprestano izgovarao: Ehadun, Ehad (Jedan je, Jedan Allah)."²²⁶

²²⁵ *Sahihul-kasasin-nebevijj*, str. 293-294, (sažetak).

²²⁶ Hakim (3/284).

Mnogo je uzvišenih slučajeva ashaba koji su se žrtvovali u postojanosti na istini. To sve upućuje na snagu njihovog vjerovanja, oslanjanja i pouzdanja na Uzvišenog Stvoritelja, Allah s njima svima bio zadovoljan.

6. Habbab b. el-Erett, Allah bio s njim zadovoljan:

Od Ša'bija se prenosi da je rekao: "Habbab b. el-Erett, Allah s njim bio zadovoljan, je došao Omeru b. el-Hattabu, Allah bio s njim zadovoljan, koji mu pokaza da sjedne na njegovu stolicu, a zatim mu reče: 'Niko na zemlji nema pravo da sjedne na ovo mjesto, osim jednog čovjeka'. Habbab ga upita: 'Ko je taj, o vladaru vjernika?' 'Bilal', odgovori mu. Habbab ponovo priupita: 'Pa zar je on preči od mene?! Bilal je imao zaštitu jednog mušrika s kojim ga je Allah zaštitio, dok ja nisam imao ama baš nikoga. Pa zar me nisi vidio na dan kada me svezaše i zapališe vatru s kojom me mučiše, dok jedan od njih stavljao svoju nogu na moja prsa? Dotakao sam bio leđima zemlju koja bijaše hladna'. Potom on pokaza svoja leđa koja su ogubavjela."

Od Habbaba, Allah bio s njim zadovoljan, se prenosi i da je kazivao: "Priašao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on, s ogrtačem pod glavom, bio u sjeni Kabe – a nas su u to vrijeme progonili idolopoklonici – i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, zar nećeš moliti Allaha za nas?' On je sjeo, a lice mu je bilo crveno, i rekao: 'Događalo se prije vas da je neko bio češljan gvozdenim rašljama koje su kidale meso njegovo i žile mu, ali ga to nije odvratilo od njegove vjere. Allah će upotpuniti ovu vjeru, tako da će konjanik putovati od Sane do Hedramevta ne bojeći se nikoga drugog osim Allaha i vuka za svoje ovce. Ali, vi ste narod koji požuruje."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije žalio truda pri savjetovanju ashaba, upućujući ih na ubjeđenost u Allahovu pomoć i Njegova obećanja i odgajajući ih kroz strpljivost i postojanost na istini. Nakon što mu je došao Habbab, koji je bio izvrnut raznim vrstama tortura i mučenja, podučio je i njega i sve one koji pozivaju Pravom putu da moraju biti time iskušavani. Pa ako budu postojani na istini, i ako se budu povinovali onim što vjera od njih zahtijeva, doći će pomoć od Uzvišenog Allaha. Čvrstina neće doći sve dok se ne podnesu razne vrste iskušenja koje traže strpljivost i postojanost. Molimo Allaha da nam podari uspjeh i postojanost na istini.

7. Hubejb b. Adijj, Allah bio s njim zadovoljan:

Bijaše sa Asimom b. Sabitom, Allah bio s njim zadovoljan, na dan Bitke Redži'a. Zato ga mušrici mučiše žestokim mučenjem, govoreći mu:

- Da li bi volio da je Muhammed umjesto tebe, a da si ti zdrav i da si sa svojom djecom i svojom imovinom?

- Tako mi Allaha, ne bih volio da sam kod svoje djece i svoga imanja, a da Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, makar i trn ubode! – odgovorio im je. Osim toga, još je i ispejvao:

“Kurejšije zarobiše muslimana i on bez straha pođe ka dželatu.

Pitaše ga: ‘Da li bi te zadovoljilo da pošteđen budeš,

a umjesto tebe da Vjerovjesnik uništen bude?’

On odgovori: ‘Nikako! Ne bih volio bit stradanja pošteđen,

a da iz nosa Muhammedovog makar krv poteče.’”

Na dan Bitke na Bedru, Asim b. Sabit je ubio Harisa b. Amira. Pošto Hubejb bijaše zarobljen na dan Bitke na Redži'i, njega kupi rodbina Harisa b. Amira. Kod njih je ostao kao zarobljenik, sve dok nisu donijeli odluku da ga ubiju. On je od jedne Harisove kćerke zatražio britvu da ukloni dlake sa stidnih mjesta i ona mu je pozajmila. Kako je bila nemarna, jedno njeno dijete se izmigolji i priđe mu. Ona zatim primijeti da ono sjedi u njegovom krilu, a on drži britvu u ruci. “Toliko sam se uplašila”, kaže ona, “da je Hubejb vidio moj strah, te je rekao: ‘Bojiš li se da ga ne ubijem? – Ne bih ja to uradio!’” Kaže ona:

“Tako mi Allaha, nikada nisam vidjela zarobljenika boljeg od Hubejba. Tako mi Allaha, jedan dan sam ga zatekla kako jede grozd grožđa u ruci, u situaciji dok je bio željezom okovan, a u Meki nije bilo plodova”. Imala je običaj da kaže: “To je bila opskrba kojom je Allah opskrbio Hubejba”. Kada su ga izveli iz Harema, kako bi ga van njega ubili, Hubejb im je rekao: “Pustite me da klanjam dva rekata”. Oni mu to dozvoliše i on klanjaše dva rekata, zatim reče: “Tako mi Allaha, kada vi ne bi pomislili da me je strah, ja bih još klanjao”. Hubejb je bio taj koji je uveo klanjanje namaza za svakog muslimana koji bude ubijen u okovima.

Zatim je dodao: “Moj gospodaru, sve po broju ih saberi i uništi ih silom, i nemoj nikog od njih ostaviti!”, a zatim je citirao stih:

*“Ne obraćam pažnju, kada ginem kao musliman,
sa koje će strane doći moja smrt koja je u ime Allaha.
A to je u ime Boga, i ako On htjedne,
blagoslovit će zglobove rastrganog tijela.”*
Potom mu je prišao Ukbe b. Haris i ubio ga.²²⁷

8. Seid b. Džubejr, Allah mu se smilovao, i Hadžadž es-Sekafi:

Seid b. Džubejr, Allah mu se smilovao, bio je među onima koji su ustali protiv Hadžadža, u toku iskušenja koje je bilo u vezi s Ibn-Eš'asom. Seid je govorio: “Borite se protiv njih zbog njihovog nasilja u vlasti, zbog izlaska iz vjere, zbog naprasitosti prema Allahovim robovima, zbog toga što su namaz umrtvili i što su muslimane ponizili!” Pošto stanovnici Dire bijahu poraženi, on ode u Meku, gdje se dugo vremena skrivao od Hadžadža es-Sekafija. Na kraju ga je uhvatio Halid b. Abdullah el-Kasni, emir Meke, i poslao ga Hadžadžu u pratnji Ismaila b. Evsata el-Bedžehija.

Od Ebu-Saliha se prenosi da je rekao: “Jedan čovjek je prišao Seidu b. Džubejru, dok je bio kod Hadžadža, pa je počeo plakati. Seid ga upita:

- Šta te je rasplakalo?
- Stanje koje te snašlo. – odgovori mu ovaj.

Na to mu Seid reče:

- Zašto plačeš nad onim što je u znanju Uzvišenog Allaha. Potom mu prouči slijedeće:

﴿ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا ﴾

‘Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi.’²²⁸

*

Prenosi se od Salima b. Ebi-Hafse da je rekao: “Kada je Seid b. Džubejr bio doveden pred Hadžadža, ovaj ga je upitao:

- Jesi li ti Šekij b. Kusejr?
- Ja sam Seid b. Džubejr. – odgovorio mu je.
- Zasigurno ću te pogubiti! – reče mu Hadžadž.

²²⁷ Buhari, *Sahihul-Buhari* (7/378-379).

²²⁸ *Sijer e'alamun-nubela* (4/337).

- Ja sam onaj kako mi je majka već nadjela ime. – odgovori mu Seid i dodade:

- Možeš li mi dopustiti da klanjam dva rekata namaza?

Hadžadž naredi da ga okrenu u pravcu kršćanske kible. Na to Seid prouči:

﴿ فَأَيْنَمَا تُولَؤْا فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴾

'A Allahov je istok i zapad. Kuda god se okrenete – pa, tamo je Allahova strana' (El-Bekare, 115.) i reče:

- Ja se od tebe utječem onim čime se utjecala Merjem.
- A čime se to utjecala Merjem? – priupita ga Hadžadž.
- Rekla je:

﴿ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ﴾

'Utječem se Milostivom od tebe, ako se Njega bojiš.' (Merjem, 18.) – odgovori mu Seid.

Sulejman et-Tejmi kaže: "Ša'bije smatrao dozvoljenim zaniijekati nešto od vjere pod prisilom, dok Ibn-Džubejr to nije smatrao. Kada bi neko bio doveden Hadžadžu, upitao bi ga: 'Nijećeš li pobunu protiv mene?' Pa ako bi odgovor bio potvrđan, pustio bi ga.

- Nijećeš li pobunu protiv mene? – upitao je i Seida.
- Ne! – odgovori mu Seid.
- Izaberi način kojim želiš biti pogubljen, on mu reče.
- Ti odaberi, jer odmazda će ti sigurno uslijediti vrlo brzo. – reče mu Seid."²²⁹

Prenosi se da je Davud b. Ebi-Hind kazao: "Kada je Hadžadž zarobio Seida b. Džubejra, rekao je Seid: 'Svjestan sam da ću biti ubijen, zato ću vas obavijestiti o slijedećem: 'Ja i moja dva prijatelja smo, osjetivši ljepotu dove, upravo tražili od Njega da umremo kao šehidi. Oba moja prijatelja bijahu počastvovana time, dok sam još ja ostao to čekati.'" Dalje se navodi da je Davud rekao: "Kao da je smatrao da Allah prima molbu nakon što se osjeti slast dove."

Zehebi kaže: "Nakon što je spoznao vrijednost smrti na Allahovom putu, poželio je da bude ubijen i nije se brinuo. Inače bi pred svojim neprijateljem javno porekao nešto od vjere (a tajno bi ostao vjernik) što je dozvoljeno. Allah neka mu se smiluje."²³⁰

²²⁹ Sijer e'alamun-nubela' (4/338).

²³⁰ Sijer e'alamun-nubela' (4/340).

Zehebi još kaže: "Prenosi se da je Hadžadž sanjao san, pa mu je rečeno: 'Šta je Allah s tobom učinio?' On je odgovorio: 'Ubio me je za svakog ubijenog jedanput, dok me za Seida b. Džubejra ubio – sedamdeset puta!'"

Prenosi se da je prilikom smrtnog časa gubio svijest i dolazio sebi govoreći: "Šta se ovo meni dešava, i šta ja imam s tobom, o Seide b. Džubejre?"²³¹

Ibn-Ujejne kaže: "Nakon Seidove pogibije, nije ubio više nikog, osim još jednog čovjeka."²³²

9. Hatit ez-Zejjat, Allah mu se smilovao, i Hadžadž es-Sekafi:

Hatit ez-Zejjat bi doveden pred Hadžadža. Kada stade pred njega, on ga upita:

- Jesi li ti Hatit?
- Da. – odgovori mu on.

Hatit mu reče:

- Pitaj me šta god želiš, Allahu sam, kod Mekama, obećao za tri svojstva: ako budem pitan, da ću iskreno odgovoriti; ako budem mučen, da ću biti strpljiv; a ako budem pomilovan i pošteđen, onda ću biti zahvalan.

- Šta veliš za mene? – Hadžadž ga upita.
- Za tebe mislim da si jedan od Allahovih neprijatelja na Zemlji; ti kršiš (Allahove) zabrane i ubijaš samo na osnovu pretpostavke i optužbe. – odgovori Hatit.

- Šta veliš za vladara vjernika Abdul-Melika b. Mervana? – nastavi Hadžadž s pitanjima.

- On je od tebe zločestiji (grešniji), a i ti si jedna od njegovih pogrešaka. – odgovori Hatit.

Tada Hadžadž naredi da počnu sa mučenjem, sve dok nisu rascjepkali stabljike trstike, stavili ih na njegovo meso, a onda to dobro stegnuli. Zatim su počeli izvlačiti jednu po jednu stabljiku pa su tako isjekli njegovo meso. Hadžadžu je bilo rečeno da je na samrti, a on naredi da ga prestanu mučiti i da ga bace među svijet na pijacu.

²³¹ *Tarihul-islami* (6/369).

²³² *Sijer e'alamun-nubela* (4/328).

Dža'fer, prenosilac predaje, kaže: "Ja i jedan njegov prijatelj smo mu 'prišli i upitali ga:

- O Hatitu, imaš li kakvu želju?
- Samo da se vode napijem. – odgovorio je.

Kada smo mu dali vode, umro je šehidskom smrću – a imao je samo osamnaest godina, Allah mu se smilovao."²³²

10. Imam Ahmed b. Hanbel i smutnja oko izjave vezane za stvaranje Kur'ana:

Me'mun b. Harun er-Rešid pozvao je ljude da prihvate stav o tome da je Kur'an stvoren. Odazva mu se veliki broj ljudi među kojima bijahu učenjaci i kadije koji to, pod prisilom, moraše priznati. Imam Ahmed i nekolicina njegovih pristalica ostadoše postojani pri očuvanju i zaštiti ehlišunetskog učenja.

Ebu-Dža'fer el-Enbari kaže: "Bio sam obaviješten o Ahmedovom privođenju kod Me'muna. Prešao sam Eufrat i zatekao ga kako sjedi u hanu. Nazvao sam mu selam, a on mi reče: 'O oče Dža'ferov, umorio si se?!' Na te riječi sam mu rekao: 'Nije to nikakav umor', a onda mu rekao: 'Ti si predvodnik i uglednik među narodom i ljudi te slijede. Ako ti pristaneš na ono što se od tebe traži, znaj da će velika većina Allahovih stvorenja pristati na to povodeći se za tobom. A ako se ne povedeš za onim što se od tebe očekuje, znaj da će to učiniti i velika većina Allahovih stvorenja. Znaj da, ako čovjek ne bude ubijen, opet će zasigurno umrijeti! Mora jednom doći smrt. Boj se Allaha, i nemoj pristati na ono što od tebe zahtijevaju.'

Na to Ahmed zaplaka i progovori: 'Neka bude kako Allah želi, neka bude kako Allah želi', i zaputi se Me'munu. U putu mu dođe vijest da je halifa obećao da će ga pogubiti ako ne prizna ono što se od njega očekuje (tj. da kaže da je Kur'an stvoren). Ahmed svome Gospodaru, Uzvišenom Allahu, uputi molbu da ga zaštiti susreta sa halifom. Još dok je bio u putu, k njemu dođe vijest o halifinoj smrti. Umro je u mjesecu redžebu, 218. godine po Hidžri. Tada imama Ahmeda povратиše u Bagdad, gdje ga zatvoriše. Hilafet zatim preuze Mu'tesim, pa je imam Ahmed pred njim ispitivan (mučen) i udaran.

Kada se proširila vijest da Mu'tesim želi ispitati Ahmeda, okupi se veliki broj ljudi pred njegovom rezidencijom, kao na bajramski dan. Mu'tesim naredi da se uredi prostorija i postavi prijesto.

²³² *Ihja ulumud-din* (5/254).

Pa pošto sjede na njega, naredi da mu dovedu Ahmeda. Pošto mu ga dovedoše, on stade ispred njega, nazva mu selam i reče:

- O Ahmede, slobodno govori i nemoj se ničeg bojati.

Imam Ahmed reče:

- Tako mi Allaha, došao sam ti, a u mom srcu nema ni koliko zrno gorušice straha.

- Šta veliš za Kur'an? – upita ga Mu'tesim.

Ahmed odgovori:

- To je Allahov iskonski govor koji nije stvoren. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ﴾

“Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštititi da bi saslušao Allahove riječi.” (Et-Tevba, 6.)

- Imaš li neki drugi dokaz osim ovoga? – upita ga Mu'tesim.

- Da – odgovori Ahmed – riječi Uzvišenog Allaha:

“Milostivi, poučava Kur'anu.” (Er-Rahman, 1-2.), a nije rekao: Milostivi, koji stvori Kur'an. I riječi Uzvišenog:

“Ja Sin. Tako Mi Kur'ana mudrog.” (Ja-sin, 1-2.), a nije rekao: ‘Ja Sin. Tako Mi Kur'ana stvorenog’.

- Odvedite ga u tamnicu. – reče Mu'tesim.

I pošto ga odvedoše, narod se razide. Sutradan, Mu'tesim sjede na svoj prijesto i reče:

‘Dovedite mi Ahmeda b. Hanbela’.

Narod se okupi, a u Bagdadu svako o tome počeo da priča. Pošto ga dovedoše pred njega, sablje već isakane bijahu, koplja pobodena, štitovi postavljeni i bičevi na zemlju pruženi. Mu'tesim ga ponovo upita šta veli za Kur'an.

- Kažem da nije stvoren! – Ahmed odgovori.

- Odakle ti je to mišljenje? – priupita Mu'tesim.

Ahmed odgovori:

- Pričao mi je Abdur-Rezzak od Muamera, a on od Zuhrija da mu je Enes rekao: ‘Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Allahov govor koji bijaše upućen Musau se sastojao od sto hiljada i tri stotine i trinaest riječi. Govor je bio od Allaha, a slušanje od Musaa’. Potom je rekao: ‘Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾

“Ali ja sam već istinu rekao: ‘Napunit ću, zaista, Džehennem džinovima i ljudima zajedno!’” (Es-Sedžda, 13.)

Pa ako je govor od Uzvišenog Allaha, onda je i Kur'an – Allahov govor.

Mu'tesim naredi da se dovedu fikhski učenjaci i kadije da pred njim raspravljaju sa Ahmedom. Ta rasprava potraja tri dana. U svim raspravama Ahmed ih je pobjeđivao i navodio nepobitne činjenice, govoreći: 'Ja sam čovjek koji sam stekao znanje, ali ne znam da o tome ima išta. Dajte, navedite mi nešto iz Kur'ana ili sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bih i ja to što smatrate potvrdio.

Kad god bi ga u raspravi navodili da kaže da je Kur'an stvoren, on bi im odgovarao: 'Kako da kažem ono što nije rečeno?' Mu'tesim reče: 'Pobijedio nas je Ahmed'.

Najžešći urotnici protiv Ahmeda bijahu: Mu'tesimov ministar Muhammed b. Abdul-Melik ez-Zejat, Ahmed b. Duvad el-Kadi te Bišr el-Murejsi, koji je bio muatezilijskog pravca i koji je zagovarao ideju da je Kur'an stvoren. Ibn-Duvad i Bišr rekoše halifi:

- Ubij ga da se odmorimo od njega, on je nevjernik koji je na stranputici.

Mu'tesim im reče:

- Ja sam se zavjetovao Allahu da ga neću ubiti sabljom, a niti ću narediti da se tako ubije.

- Izbičuj ga. – njih dvojica mu rekoše.

Mu'tesim mu reče:

- Zbog moje loze koja se veže za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bičevat ću te sve dok ne potvrdiš i kažeš ono što se od tebe traži. Ni te ga riječi ne zastrašiš.

Mu'tesim reče:

- Dovedite mi dželate (bičevaoce).

Pošto oni dođoše, Mu'tesim reče jednom od njih:

- Sa koliko udaraca bičem ga možeš ubiti?

- Sa deset. – odgovori mu dželat.

- Eto ti ga. – reče Mu'tesim.

Skidoše s njega odjeću i svezaše ga s nova dva konopca. Kada Mu'tesimu pokazaše bičeve, on reče: 'Donesite druge', a potom im reče: 'Približite se!'

S prvim udarcem biča, Ahmed reče: 'U ime Allaha'; sa drugim reče: 'Nema snage niti moći bez Allahove pomoći'; s trećim udarcem reče: 'Kur'an je Allahov govor i nije stvoren'; sa četvrtim prouči riječi Uzvišenog:

﴿قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا﴾

“Reci: ‘Dogodit će nam se samo ono što nam Allah odredi.’
(Et-Tevbe, 51.)

Dželat je bičevao Ahmeda sa po dva udarca bičem, a Mu'tesim naredi da ti udarci budu žešći. Potom bi se dželat odmarao, a prilazio bi drugi i udario ga po dva puta, iskazujući svu moguću žestinu. Nakon devetnaestog udarca, Mu'tesim pride i reče: ‘O Ahmede, zašto ubijaš samog sebe? Ja te, tako mi Allaha, sažaljevam’.

Ahmed je kazivao: ‘Jedan mršavi čovjek me podbode drškom svoje sablje, dodajući: ‘Želiš da nad svima ovima likuješ?’ Neki počеше govoriti: ‘Teško tebi! Halifa stoji iznad tvoje glave’. Neki pak rekoše: ‘O emirul-mu'minin, njegova krv je za mojim vratom, ubij ga’. Neki, opet, rekoše: ‘O emirul-mu'minin, on je postač, a ti stojiš na suncu’. Na sve to mi reče: ‘Teško tebi Ahmede, šta to govoriš?’ Odgovorio sam mu: ‘Navedite mi nešto iz Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bih rekao po tome’.

Halifa se povrati, sjede i reče dželatima: ‘Pridi’. Time ga podstaknu da njegovi udarci budu još žešći. Nedugo zatim ponovo ustade i reče: ‘Teško tebi Ahmede, reci ono što se od tebe traži’.

Imam Ahmed kaže: ‘Dolazili su mi i govorili: ‘O Ahmede, tvoj imam je iznad tebe’. Drugi pak rekoše: ‘Ima li iko od tvojih prijatelja da je uradio ono što ti radiš?’

Kaže Ahmed: ‘Mu'tesim je govorio: ‘Teško tebi, odazovi mi se sa najmanjim što možeš, kako bih te oslobodio svojim rukama’. Rekao sam mu: ‘O emirul-mu'minin, navedite mi nešto iz Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bih rekao po tome’. Mu'tesim se povrati, sjede i reče dželatima: ‘Nastavite’. Svaki od njih mi je dolazio, udario bi me po dva puta i odmakao se da se odmori, a on ih je podsticao da njihovi udarci budu još žešći, uzvikujući: ‘Žešće ga udarajte, Allah odsjekao ruke vaše!’

Imam Ahmed dalje kaže: ‘Izgubio sam svijest, a kada sam došao sebi, moji vezovi su bili odvezani. Jedan od ljudi koji su tome prisustvovali reče: ‘Prevrnuli smo te na lice, a na tvoja leđa postavili hasuru kojom smo te pritislili. Rekao je: ‘Ništa od toga nisam osjetio’. Onda mi donesoše vino i rekoše: Pij i povraćaj!’ Rekao sam: ‘Ne želim da prekinem post’. Potom me odvedoše kući Ishaka b. Ibrahima. Došlo je vrijeme podne-namaza. Ibn-Semâ'a je predvodio namaz, a kada završi s namazom, reče mi: ‘Klanjao si namaz, a tvoja

krv je lila po tvojoj odjeći?" Rekao sam mu: "Omer, r.a., je klanjao namaz dok je krv iz njegove rane tekla po njegovoj odjeći".

Poslije Mu'tesima, hilafet je preuzeo njegov sin El-Vasik, a puno ime mu je Ebu-Dža'fer Harun b. Mu'tesim. To se desilo u mjesecu rebiul-evelu, 227. godine po Hidžri. Ništa novo se nije desilo Ahmedu, osim što mu je halifa poručio slijedeće: "Nemoj stanovati na mojoj zemlji (na mom prostoru hilafeta)". Rečeno je da mu je naredio da ne izlazi iz svoje kuće. Od tada se Ahmed skrivao na raznim mjestima, sve dok Vasik nije umro.

Poslije Vasika, hilafet je preuzeo drugi Mu'tesimov sin El-Mutevekkil, a ime mu je Ebul-Fadl Dža'fer b. Mu'tesim. To se desilo u mjesecu zul-hidžetu, 233. godine po Hidžri. Imao je potpuno različita ubjeđenja od svojih prethodnika: Me'muna, Mu'tesima i Vasika. Odbacio je njihove stavove o stvaranju Kur'ana. Zabranio je svaku vrstu rasprave, a kažnjavao zbog nje, ako bi uslijedila. Naredio je pridržavanje za sunnet. S njime Uzvišeni Allah podiže važnost hadisu; umrtvi svaku vrstu novotarije; stvorenjima otkloni nedaću; rasvijetli tamu; oslobodi sve koji bijahu zatvoreni zbog stava o stvaranju Kur'ana; ukloni smutnju među ljudima.

Uzvišeni Allah je kaznio sve novotare koji su učestvovali u Ahmedovom kažnjavanju, učinivši da ih pobijedi svojim nastupom i riječima, a sve zbog bereketa Njegove uzvišene Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Mutevekil je iskazivao posebne počasti prema imamu Ahmedu, koji plaćući reče: "Od njih se spašavam već šezdeset godina, a sada na kraju svoga života preko njih postadoh iskušan."

Neka se Allah smiluje našem imamu, i imamu cijelog svijeta, Ahmedu b. Hanbelu: njega ubaciše u kovački mijeh, ali on izađe kao crveno zlato. On bijaše iskušavan u zlu, ali ostade strpljiv; bijaše iskušavan u dobru, na kojem zahvalan postade. U ovoj situaciji ostade postojan u vjeri kao da je samo brdo uzdignuto – brdo koje polomi sva iskušenja i pokaza nam primjer istinske postojanosti na istini.

Ali b. Medini kaže: "Allah je pomogao ovu vjeru sa dvije osobe, kojima treća ne treba: Ebu-Bekrom es-Siddikom – u vrijeme odmetništva, i Ahmedom b. Hanbelom – u vrijeme velikih smutnji."

Bišru el-Hafiju bi rečeno: "Možeš li izaći pred narod i reći ono što je rekao Ahmed b. Hanbel?" "Pa zar želite da uradim ono što samo poslanici rade!?", odgovori im on.

Pa ima li ljepših primjera postojanosti na istini? Pogledaj kako ovaj imam sačuva ummetu njegovo vjersko ubjeđenje, odbaci sve što mu se pripisivalo i učini da ehlišunetsko ubjeđenje ostane kristalno bijelo, baš onakvo kakvim nam ga ostavi naš Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Imam Ahmed zasluži epitet imama ehli-sunneta. Molimo Allaha da mu se smiluje i nagradi ga na ime ummeta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njihova vjerskog ubjeđenja – najboljom nagradom.

11. Profesor Sejjid Kutb, Allah mu se smilovao, i njegova postojanost na istini:

Sejjid Kutb spada u red islamskih mislilaca i prosvjetitelja današnjice. Uzvišeni Allah mu je otvorio vrata dobra i razumijevanja i uzdigao ga iznad velike većine Njegovih stvorenja. On nam je iza sebe ostavio svijetle primjere iskrenog vjerovanja, borbe na Allahovom putu, darežljivosti, žrtvovanja, savjetovanja ummeta, te obogaćivanja islamske baštine djelima iz književnosti i misli. Njegovo umijeće prepoznavao je svaki književnik i govornik. Jedan dobar dio svog života je proveo među zidovima zatvorskih ćelija. Okusio je torturu kažnjavanja i mučenja. Život je okončao na drvenim vješalima. Ubrajamo ga među sretnike koji napustiše ovaj svijet kao borci na Allahovom putu (šehidi). Ne želimo nikog uzvisivati i sud o njemu donositi ispred Allaha, pa nećemo duljiti sa navođenjem biografije. Jer, ovdje ne spominjemo biografije velikana, već samo želimo rasvijetliti primjere njihovog vjerovanja kojima vjernik visoko uzdiže bajrak vjerovanja i ponosno korača u vjeri Milostivoga. Takve pojedince Uzvišeni Allah uzvisuje i na ovom, a i na budućem svijetu.

Počet ćemo izlaganje sa snom kojeg je usnio, a koji se u njegovu životu obistinio:

Jedan novinar po imenu Mahmud Rekabi prenosi čudan i zanimljiv razgovor održan između njega i profesora Sejjida Kutba, Allah mu se smilovao, u njegovoj kući, prije nego što je bio bačen u tamnicu.

Rekabi kaže:

- Rekao sam mu: 'Hvala Allahu na miru koji ti je pružio. Hvala Mu, vidim da ti je zdravlje dobro i samo ti još fali mlada žena koju bi oženio'.

Sejjid se na te riječi grohotom nasmija, pa zatim upita:

- Na koju mladu (dunjalučku ili ahiretsku) misliš?
- Za svaku od njih smo stvoreni. – odgovorio sam mu.

Malo smo pričali, a on me iznenada upita:

- Znaš li tumačiti snove? Sinoć sam sanjao kako se velika crvena zmija omotala oko mene i posve mi se približila. To me probudilo i više nisam mogao zaspati.

- O gospodine, to je poklon koji ćeš dobiti od nekog vjernika koji će biti zamotan i zavezan crvenom vrpcom. Ako želiš, ja ti to odmah mogu donijeti i dati kako bih mogao mirno spavati. – rekao sam.

-A zašto tumačenje toga sna ne bi bilo takvo da ja sebe poklonim vjernicima? – rekao je.

-Zar nije ostanak dobrih ljudi bolji za širenje islama? – upitao sam.

-Nije uvijek, ponekad je njihov odlazak mnogo bolji! Ja ne želim sebe namjerno gurati u propast već se prisiljavam na postojanost, iako znam da postojanost može dovesti do smrti. – odgovorio je.

-O čovječe, nemoj to promatrati na takav način! Narod teži ka pravdi. – rekao sam.

-Vidjet ćeš. – odgovorio je.”

Prvo odvođenje Sejjida Kutba, Allah mu se smilovao, u zatvor bilo je 1954. godine. Tada je zatvoren zajedno sa prvacima grupe “Islamska braća”. U zatvoru je ostao tri mjeseca.

Potom je ponovo bio zatvoren nakon jedne farse oko isceniranog pokušaja ubistva 26. 10. 1954. godine, i to zajedno sa hiljadama pristalica grupe “Islamske braće”, koje optužiše da su imali za cilj izvršiti atentat na Džemala Abdun-Nasira.

1955. godine Sejjid Kutb bijaše izveden pred sud i osuđen na zatvorsku kaznu u trajanju od petnaest godina. Predsjednik Iraka Abdus-Selam Arif prosvjedovao je kod Džemala Abdun-Nasira i zatražio njegovo oslobađanje. Oslobodili su ga zbog zdravstvenih razloga 1964. godine.

Uhapsili su ga ponovo 09. 08. 1965. godine. 21. 08. 1966. godine ga osudiše na pogubljenje. Smrtna presuda se brzo izvrši nad njim i njegovom dvojicom braće Muhamedom Jusufom Hevašom i Abdul-Fetahom Ismailom, uoči ponedjeljka, 29. 08. 1966. godine. Razlog ovako brzog smaknuća bio je zahtjev kralja Fejsala, Allah mu se smilovao, za njegovo oslobađanje. Požuriše s njegovim smaknućem, a kralju se izvinuše zbog nemogućnosti udovoljenja zahtjevu.

Sejjid Kutb, Allah mu se smilovao, je, prije same presude, očekivao da će njegov kraj biti ovakav – pa je i težio ka tome. Nije se htio pomiriti sa bilo kakvom vrstom nagodbe u svojim stavovima kako se ovakav kraj ne bi promijenio.

Ahmed Raif, jedan od onih koji u zatvoru bijaše sa profesorom, kaže: “Jednom prilikom me odrediše sa još nekolicinom mojih prijatelja da pripremam jelo u kuhinji. Usput sam iskoristio vrijeme da malo popričam sa Sejjidom Kutbom”.

Između ostalog sam ga upitao: “Što očekuješ?” Smirena srca i nasmijana lica, odgovori mi potpuno prisebno: “Očekujem susret sa svojim Stvoriteljem.”²³³

Divno li je neko rekao:

*“Života ti tvoga, vidim svoje smaknuće,
ali se za njega spremam!
Života ti tvoga, ovako umiru (pravi) ljudi,
- a ko hoće časno umrijeti, pa časna je smrt ovakva.”*

Naveli smo slučaj Sejjida Kutba radi izbora koji mu je bio predložen, a koji se sastojao u tome da se odrekne od istine ili prizna da nije na istini, kako bi presuda bila olakšana – što profesor najodlučnije odbi.

Sejjida Kutba su mnogo prisiljavali na nagodbu i odstupanje od principa širenja Istine i ostavljanja svega na što se obavezao svome Gospodaru, Uzvišenom Allahu, te principa koje je uspostavio s novim pokretom Islamskog bratstva. Tražilo se od njega da napiše samo jedan pasus ili rečenicu predsjedniku Abdun-Nasiru, tražeći pomilovanje i nudeći ispriku, kako bi istog momenta bio oslobođen iz pritvora, kako bi se ukinula smrtna presuda, kako bi mu bila ponuđena sva ovosvjetska dobra od položaja i novčanih sredstava.

Ova uvjeravanja su nastavljena sve do njegove zadnje noći života na ovome svijetu. Dovedi su njegovu sestru (borca za istinu) Hamidu kako bi ga ubijedila da uradi ono što se od njega traži.

Ona kaže: “Pozvao me Hamza el-Besjuni, upravnik vojnog zatvora, u svoju kancelariju, pokazavši mi pri tome potvrđenu presudu o smrti moga brata.

Rekao mi je:

²³³ *El-Bevabetus-sevda*, str. 223.

- Vlada je spremna preinačiti presudu ako tvoj rođeni brat pristane na ono što se od njega traži.

Još mi je rekao:

- Tvoj brat predstavlja gubitak za kompletan Egipat, a ne samo za tebe. Ne mogu zamisliti da bi mogli za nekoliko sati izgubiti takvu osobu. Želimo da ga spasimo te presude, na bilo koji način i bilo kojim sredstvom. Nekoliko riječi koje će izgovoriti spasit će ga smaknuća, a na to niko nije u stanju da utječe osim tebe. Ti si jedina u stanju da na njega izvršiš taj utjecaj. Ja sam zadužen da mu to saopćim, ali ne postoji niko vredniji od tebe ko bi mu tu presudu mogao saopćiti. Samo nekoliko riječi da kaže – i sve će biti završeno. Mi želimo da on kaže slijedeće: 'Da, ovaj pokret je imao posebne kontakte s nekim frontom'. Time bi tvoja uloga prestala, a on bi bio pušten iz pritvora zbog zdravstvenih okolnosti!

Rekla sam mu:

- Ti vrlo dobro znaš, kao što zna i Abdun-Nasir, da ovaj pokret nije povezan sa bilo kojim pravcem.

Hamza el-Besjuni reče:

- Razumijem i ja, a i svi ostali, da se taj vaš pokret u Egiptu veže jedino za borbu ispravnog vjerovanja. Mi znamo da ste vi najbolji ljudi u državi, ali želimo Sejjida Kutba izbaviti od smaknuća!

On pogleda u Safveta er-Rubija i reče:

- Povedi je do njenog brata.

Otišla sam do njega, nazvala selam i obavijestila ga o svemu što su od mene tražili da ga obavijestim. Pogledao me je tražeći na mome licu moguće reakcije na sve to što se desilo, kao da mi je govorio: 'Je li ti to od mene tražiš, ili oni?' Uspjela sam pokretom da ga uvjerim da je to njihovo traženje. Tada me pogleda i reče:

- Tako mi Allaha, kada bi to bila istina, ja bih to učinio – ali, to se neće desiti. Ja ne želim nikada govoriti neistinu.

Safvet ga upita:

- Je li to znači da ostaješ pri svom stavu?

- Da. – odgovori Sejjid.

Safvet nas ostavi govoreći:

- Bilo kako bilo, možete ostati malo skupa.

Tada sam bratu ispričala kompletan slučaj od početka do kraja. Rekla sam mu:

- Hamza el-Besjuni me pozvao i pokazao mi smrtnu presudu tražeći od mene da te uvjerim da pristaneš na ono što se od tebe traži.

- Da li si ti zadovoljna i saglasna sa onim što se od mene traži?
– upitao me je.

- Nisam. – odgovorila sam mu.

Rekao je:

- Oni sebi ne mogu nikakvu korist pribaviti, a ni štetu otkloniti, od onoga što je čovjeku već određeno. Ljudski život je u Allahovim rukama. Oni nisu u stanju produžiti, niti skratiti ljudski život. Sve je to u Allaha, a Allahu oni neće moći umaći.”

Prenosi se od Sejjida Kutba da je, u ovim okolnostima uvjeravanja i pokušaja da se poljulja njegovo vjerovanje i ideja za koju se zalagao, izrekao razne izreke, te da je sve te pokušaje odbacio.

Jedan od pristalica pokreta ga je upitao: “Zašto si bio u potpunosti otvoren i jasan pred sudom na kojem je donesena smrtna presuda?” Odgovorio je: “Dvosmislenost u akidi (čvrstom ubjeđenju) nije dozvoljena, a predvodniku nije dozvoljeno služenje olakšicama.”

Kada je čuo smrtnu presudu, rekao je: “Elhamdulillah (hvala Allahu), radio sam petnaest godina priželjkujući smrt na Allahovom putu.”

Kada je od njega traženo izvinjenje zarad poništenja presude i oslobađanja iz pritvora, rekao je: “Ne želim da se ispričam za posao koji radim radi Allaha.”

Kada je od njega traženo da napiše nekoliko rečenica Abdun-Nasiru kako bi ga pomilovao, rekao je: “Kažiprst koji u namazu svjedoči Allahovu Jednoću odbija da napiše ijedno slovo koje bi potvrdilo presudu silnika.”

Odgovarajući na sve te zahtjeve i pritiske, rekao je: “Zašto da tražim pomilovanje? Ako sam pritvoren zbog istine, onda priznajem pravednu presudu. A ako sam pritvoren na nepravedan način – pa, ja sam veoma visoko iznad traženja pomilovanja za ono što je neispravno i pogrešno.”²³⁴

Na njegovo uzdizanje iznad svega što je nagađanje i na njegovu ustrajnost na istini mogu se odnositi riječi pjesnika, borca na Allahovom putu, Džemala Fevzija u zbirci pjesama pod nazivom “Strpljivost i čvrstina”:

²³⁴ Sejjid Kutb, *Minel milad ilel istišhad*, str. 471-474., (parafrazirano).

*Prodao je život Allahu,
draga srca, nagradi se nadajući zbog toga.
Sve dok ga njihov zatvor ne sakri,
dugo vremena u svojoj mrkloj tami.
Koliko truda da bi ga odvratili
od preuzetih ugovora potpuno;
Ne bi li izdao odrede
onih što duše Gospodaru prodaše;
Ne bi li okaljali ono što obasja
svemir na svojim stranicama;
Kako bi postao djelo
šejtanovo među safovima.
Odbio je plemeniti radosti –
Dunjaluka i odbacio čari njegove.
Gledao je zatvor kao slobodnih ljudi tvrđavu,
okovima prkoseći.
Uporan je bio da uzvisi poziv –
Istine, ma gdje ona bila.
On proveđe godina deset,
div poput planinskih vrhova;
Zatvorske zidine ga sakriše,
kako bi vidio patnje svoje vlastite.
Koliko puta ga njihovi bičevi pocijepaše,
njihovi kerovi izgrizoše –
Dok se ne uzdiže na šehadeta stepen –
dok od sretnika jedan ne postaše.
Ondje će sresti Gospodara svoga,
Gordo gledajući s vrha Dženneta.”*

12. Pjesnik Muhammed Avvad, Allah mu se smilovao, u vojnom zatvoru:

Neustrašivi borci uživaju u slasti vjerovanja dok se širi njegov miris: njihov govor je miris; njihovo ponašanje je miris; njihovo ophođenje je miris; ko ih vidi – zavoli ih; ko čuje za njih – poželi da se sretne s njima. Oni su predodređeni za smrt na Allahovom putu i vječni užitak. Njihove riječi odišu snagom vjerovanja. Njihovi stavovi oslikavaju njihovu ljubav prema njihovu Stvoritelju, jačinu njihovog imana i hrabrost. Ovaj, što je sada s nama, bijaše prvak pokreta “Islamska braća”. Molimo Allaha da ga obilato nagradi za njegovu

strpljivost, nesebičnost, požrtvovanje i borbu na Allahovom putu. I neka njegove oči učini sretnim u Džennetu njegovog Stvoritelja i u društvu njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bijaše jedan od prvaka koji okusi gorčinu kažnjavanja u Nasirovu zatvoru, moleći Allaha da s nepravednicima postupa po pravdi, a da nama dodijeli Svoju milost i obilje.

*O islamski pozive, nikada te neću zaboraviti,
Niti ću ikada želju svoju – tvojoj nadrediti!
O islamski pozive, tvoje svjetlo nas oslijepi,
a tvoja zora i izlazak Sunca još te više uzvisiše!
O islamski pozive, ti si naša slava,
I naš put, bez obzira na dušmane.
Gdje je pouzdan Ebu-Ubejde koji otvori
Vrata dušmana svojom vojskom neustrašivom!?
Pa, pravda i dobro tvoji su zakoni,
A red i mir iz tvoga imena su izvedeni.”*

Pjesnička duša Muhammeda Avvada i duše njegove generacije ispuniše se odlučnom odlukom na strpljivost, postojanost i požrtvovanje na putu pozivanja Allahu i njegova živog ostanka u ljudskim dušama. Vjera u njihovog Stvoritelja bijaše im zaštita od svake vrste straha. Pozivanje Allahu ostade živjeti u ljudskim dušama. Ostadoše pristalice pokreta “Islamska braća” čvrsto bratstvom povezane jedne sa drugima. Njihova srca se povezaše ljubavlju, pa čak i pri najtežim mogućim torturama i nepravdama koje su im pripremane.

Profesor Selim el-Afifi, u izjavi koju je dao Džabiru Risku, kaže: “Pošto me zarobiše, smjestiše me u vojni zatvor. Sa još nekolicinom me povedoše na kažnjavanje ispred kancelarije pukovnika Šemsa Bedrana i zloglasnih čuvara vojnog zatvora. Dželati počеше svojim palicama cijepati kožu na našim tijelima. Bila je noć. Tek u neko doba, iznenada, ugledasmo Safveta er-Rubija, dželata tog vojnog zatvora, kako ispred sebe tjera jednog mladića. Shvatismo da se radi o Muhammedu Avvadu koji je radio kao profesor u Ministarstvu za odgoj i obrazovanje. Poticao je iz mjesta Ez-Zevamil koje se nalazilo u istočnom predjelu Egipta. Dželat Safvet er-Rubi priđe upravniku vojne policije, generalu Sadu “Zeglulu” Abdul-Kerimu, glasno govoreći: ‘Ovo je zločinac Muhammed Avvad, o uvaženi gospodine’.

Dželiti se sjatiše i počeše ga mučiti nezapamćenim metodama koje su ličile na one što su se sprovodile nad prvim muslimanima: Amaru b. Jasiru, Bilalu, Mus'abu b. Umejru i drugima.

Na sva ovagnusna mučenja, ovaj velikan odgovori nepokolebljivo. Na njemu se vidje postojanost, strpljivost i snaga njegove ideje za koju se zalagao. Prilikom kažnjavanja jedino što se od njega moglo čuti su riječi: 'O Ti Koji prevrćeš srca, učvrsti moje srce ... pomози mi ... nemoj me iskušati onim što ne mogu podnijeti'. Kada to ču glavni dželat, pride mu i svom snagom ga udari nogom, potom uze palicu i nastavi ga s njom tući. Kada se umoriše od udaranja, naredi mu dželat da ustane. Pokušavao je više puta da ustane, ali nije imao snage.

Dželat pozva batinaše da ga konopcima svežu, a potom reče:

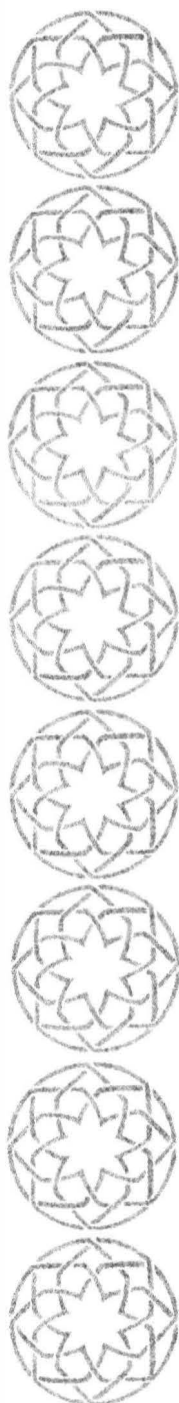
- Govori i priznaj.

- Šta da govorim? Šta bih trebao da priznam? Ja ništa ne znam.

– odgovori on.

Dželat naredi da mu glavu gurnu u jedno korito (u kojoj je bila fekalija), a potom ga tresnu od zid tog korita. Ova radnja se nekoliko puta ponovi, sve dok se krv ne pomiješa sa tom fekalijom. Ostaviše ga u tome koritu u kome, za nekoliko trenutaka, njegova duša bijaše vraćena svome Stvoritelju."

Neustrašivost se ogleda u trenutnoj strpljivosti, a šehid (onaj koji pogine na Allahovom putu) osjeća smrt kao što osjeti ubod komarca koji ga ujede. Blago li se onome ko bude počašćen postojanosti u vjeri Uzvišenog Allaha. Taj pojedinac je žrtvovao svoj život za život pozivanja u islam i uzvisivanja vjere Vladara svih svjetova. Zemlja se nije osušila od krvi šehida. Molimo Allaha da nas počasti šehadetom na Njegovu putu, da budemo okrenuti prema neprijatelju, a ne od neprijatelja. I neka je hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova.

ŠESTO POGLAVLJE

STRPLJIVOST PRI NEDAĆAMA I ZADOVOLJSTVO S ODREĐENJEM

A – UVOD

Primjeri istinskog vjerovanja su plodovi istinskog vjerovanja. Stablo vjerovanja je lijepo i blagoslovljeno stablo koje, uz Allahovo dopuštenje, neprestano daje svoje plodove. Istinski mu'min se hrani lijepim i radi dobra djela. On je lijep, voli ljepotu i odiše ljepotom; njegov govor je lijep i njegov izgled je lijep; njegovi stavovi i njegovi poslovi su lijepi; od njega se Allahu uzdiže ono što je lijepo i on je predodređen za lijep i ugodan boravak – jer, u Džennet neće ući ništa što nije lijepo. Meleki će takvima prilaziti izgovarajući riječi Uzvišenog:

﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ﴾

“Mir vama, od grijeha ste čisti. Zato uđite u nj, u njemu ćete vječno boraviti.” (Ez-Zumer, 73.)

Uzvišeni Allah svoje robove iskušava sa tri vrste iskušenja:

Prva vrsta: Šerijatske (vjerske) obaveze. To su naredbe i zabrane. Da li će se rob pokoriti naredenjima svoga Stvoritelja i da li će ostaviti sve ono što mu je zabranio i s čime nije zadovoljan.

Druga vrsta: Skrivenе stvari. Da li će rob vjerovati u ono što ne vidi – u ono o čemu ga je obavijestio Uzvišeni Allah, a što ne može osjetiti svojim osjetilima, i što je podložno traženju i ispitivanju?

Treća vrsta: Vjerovanje u određenje. Da li će se rob povinovati Allahovom određenju. Hoće li biti zadovoljan s onim što mu je odredio Uzvišeni Allah, pa makar se to kosilo sa njegovim osjećanjima (nagonima) i teško padalo dušama.

Ova treća vrsta nam je bitna da je razradimo kao cjelinu u jednom posebnom poglavlju ove knjige. Kad god se robu uveća vjerovanje, rob biva zadovoljniji Allahovim određenjem; on je tada zadovoljan sa svime što mu je došlo i dolazi od Njega. Zbog toga, od naših prethodnika u dobru (selefa) se navode riječi i postupci pri raznim vrstama iskušenja, gdje su pokazali svoju strpljivost i veliko zadovoljstvo. I pored slabosti u vjerovanju i čvrstom ubjedenju, i kod uleme iz zadnjih generacija mogu se uočiti divni postupci. Kao što smo prije spomenuli, primjeri istinskog vjerovanja se razlikuju i na razne načine očituju, mada im je svima isti cilj – ljubav prema

Allahu Uzvišenom i snaženje vjerovanja. Glavni cilj je postizanje zadovoljstva Gospodara i ulazak u džennetske perivoje.

Nema sumnje da poučavanje strpljivosti i odgovornosti predstavlja veliku potrebu svakog muslimana, kako bi strpljivost postala dio njegovog karaktera i kako bi on dostigao stepen zadovoljstva i zaslužio naklonost Uzvišenog Allaha – što je mnogo veće od Dženneta. Kaže Uzvišeni:

﴿وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾

“A i malo naklonosti Allahove veće je od svega toga.”
(Et-Tevbe, 72.)

Pošto je ovaj svijet – kuća iskušenja, a budući svijet – kuća nagrade, vjernik neće biti lišen iskušenja i poteškoća. Pa ko na ovome svijetu nije bio iskušavan?!

Neko je spjevao:

*”Čovjek je zalog nedaća što ne prestaju,
sve dok njegovo tijelo ne bude u gron položeno.
Onaj ko ih bude pošteđen,
drugog vidi kako strada,
dok onaj koga one zadese – i sam strada.”*

Nalazimo se u posljednjim vremenima ovog prolaznog svijeta, vremenima u kojima je muslimanima uskraćena mogućnost vladanja po vjerskim zakonima koje je odredio njihov Gospodar. U ovom vremenu je izuzetno malo znanja i učenih ljudi. Pozivaoci Allahu i dosljedni sljedbenici Allahovog zakona su izvrgnuti svakovrsnim neugodnostima i neprilikama. Uvećao se nered na zemlji, povećao se broj sumnjivih i zabranjenih stvari; onaj ko se pridržava vjere se poistovjetio sa onim ko drži žeravicu u ruci. Zbog svega toga mi se nalazimo u velikoj potrebi za poučavanjem strpljivosti i njenog sprovođenja u djelo. Strpljivosti ima tri oblika: prvo, strpljivost u pokornosti – dok se ne izvrši; drugo, strpljivost od griješenja – kako se u njega ne bi zapalo; treće, strpljivost na bolnim određenjima – koja su suprotna onome što ljudska duša želi.

Ova tri oblika su nam potrebni u ovoj mrkloj noći od naše potrebe za jelom i pićem. Allahu naš, molimo Te da nas učvrstiš u našim poslovima i da nam daš odlučnost da slijedimo ono što je ispravno.

B – ZNAČENJE STRPLJIVOSTI I ZADOVOLJSTVA

Strpljivost, u jezičkom smislu, ima značenje sprečavanja i ustručavanja, kao što Uzvišeni kaže:

﴿ إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ﴾

“Ja sam se zavjetovala Milostivom da ću šutjeti, i danas ni s kim neću govoriti.” (Merjem, 26.)

Strpljivost, u terminološkom smislu, ima značenje sprečavanja duše od uzrujanosti, jezika od prigovarivanja i ruku od šamaranja i cijepanja odjeće, te svega što je tome slično.

Rečeno je: “To je izuzetno lijepo ponašanje koje potječe od lijepog ponašanja duše i koje sprečava činjenje bilo čega što nije dobro. To je duševna snaga kojom se postiže dobrobit duše, njena postojanost i ispravnost.”

Neki su rekli: “To je udaljavanje od svega što se kosi sa vjerom, smirenost pri gutanju gorčine nedaća i pokazivanje bogatstva kada se nađeš u stanju siromaštva i u ranama egzistencije.”

Neki su pak rekli: “To je zadovoljstvo u problemima bez pokazivanja negodovanja.”

Drugi su rekli: “To je gutanje gorčine bez mrgođenja.”²³⁵

Duša ima dvije snage: snagu smjelosti i snagu uzmicanja. Stvarni oblik strpljivosti predstavlja usmjeravanje snage smjelosti na ono od čega se ima koristi i sustezanje putem snage uzmicanja od svega onoga od čega se samo šteta može imati.

Rečeno je: “Strpljivost je neustrašivost duše”. Iz ove izjave neko od govornika reče: “Hrabrost je strpljivost momenta (trenutka).”

Strpljivost i žaljenje su dva suprotna pojma. O njima nas Uzvišeni obavještava onda kada govorimo o stanju stanovnika Vatre:

﴿ سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجْزَعْنَا أَمْ صَبْرُنَا مَا لَنَا مِنْ مَّحِصٍ ﴾

“Žalili se mi ili trpjeli, svejedno nam je, spasa nam više neće biti.” (Ibrahim, 21.)

²³⁵ Vidi: Ibn-Kajjim, *Uddet-us-sabirin ve zehiret-us-šakirin*.

Zadovoljstvo je širokogrudnost i prostranost srca pri prihvatanju određenja. Napuštanje želja otklanja boli. Iako se bol osjeti direktno u srcu, zadovoljstvo je smanjuje, jer u srcu biva duh čvrstog ubjeđenja i spoznaje. Kad god se ojača zadovoljstvo, u potpunosti nestane osjećaja boli.

U onome prema čemu osjeća nelagodu Allahov rob ima dva stepena: stepen zadovoljstva i stepen strpljivosti. Zadovoljstvo je poželjna vrlina, dok je izdržljivost obaveza (vadžib) svakog vjernika – bez izuzetka.

Zadovoljnici ponekad primjećuju Onoga ko stavlja na iskušenje i Njegovu dobrotu prema Svome iskušanom robu, i ne zamjeraju Mu na određenju. Ponekad opet osjećaju veličinu, savršenstvo i Uzvišenost Onoga ko daje iskušenja – pa se utope u tome tako da i ne osjećaju bol. Do ovog stepena stižu oni koji su dostigli spoznaju i ljubav, pa možda i osjete slast u onome što ih je zadesilo, zbog spoznaje dolaska tih iskušenja od Voljenog.

Razlika između zadovoljstva i strpljivosti je u tome što je strpljivost suzdržavanje duše od ljutnje, i pored prisustva boli i želje za njenom prolaznošću. S druge strane, ona predstavlja i ustezanje organa od radnji koje od njih zahtijeva nestrpljivost. Zadovoljstvo se slaže sa izdržljivošću u suzdržavanju duše i sustezanju organa od zabranjenih radnji, a odlikuje se nad strpljivošću nepostojanjem želje za prolaskom boli. Želja Allahovog roba za nagradom, njegova ljubav prema Allahu i prostranost njegovih prsa zbog zadovoljstva određenjem čini ga pojedincem koji onda nema želje za tim da bol nestane.

Šejhul-islam kaže: “Naredba o njemu, tj. zadovoljstvu, nije navedena, kao što je slučaj sa strpljivošću. Ono što se navodi samo je isticanje i pohvala onih koji su zadovoljni (određenjem).”

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *“Okusio je slast vjerovanja onaj ko bude zadovoljan Allahom kao apsolutnim Gospodarom, islamom kao vjerom i Muhammedom kao poslanikom.”*²³⁶

Uzvišeni Allah svojim robovima nije naredio zadovoljstvo, ali ih je podstakao na njega. Podstakao ih je time što je pohvalio one koji ga imaju pri sebi, obećavajući takvima Svoje zadovoljstvo koje

²³⁶ Muslim (2/2); Tirmizi (10/91).

je veće i uzvišenije od Dženneta i svega što se u njemu nalazi. Onaj ko bude zadovoljan Allahom, pa i Allah će biti njime zadovoljan. Zadovoljstvo Allahom proističe iz Allahovog zadovoljstva Njegovim robom. Zadovoljstvo samo je okruženo s dvije vrste Allahovog zadovoljstva robom. Te dvije vrste zadovoljstva jesu: zadovoljstvo prije tog zadovoljstva, koje je prouzrokovalo da čovjek bude zadovoljan Allahom, i zadovoljstvo poslije njega, koje je plod Allahovog zadovoljstva robom.

Zbog toga je zadovoljstvo: najširi prolaz koji vodi ka Uzvišenom Allahu, džennet na ovome svijetu, olakšanje onih koji spoznaše istinu, život za one koji vole (Allaha), blagodat pobožnima i radost očiju koje iščekuju susret sa svojim Gospodarom.

Molimo Allaha da nam podari zadovoljstvo kojim ćemo zadobiti najveće stepene. Jer, On je Jedinj Koji nam to može omogućiti i dati.

C – VRIJEDNOST STRPLJIVOSTI I STRPLJIVIH

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ٥١ أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾

“A ti obraduj izdržljive, one koji – kada ih kakva nevolja zadesi – samo kažu: ‘Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!’ Njih čeka oprost od Gospodara njihovog i milost; oni su na Pravom putu.”
(El-Bekare, 155-157.)

Pod nevoljom (musibet) se podrazumijeva svaka nedaća koja zadesi čovjeka i uznemirava ga.

Omer, Allah bio s njim zadovoljan, znao bi reći: “Divne li su dvije strane tovara i divan li je pokrivač (pokrovac) njihov za one koji su izdržljivi.”

Dvije strane tovara (‘adlejn) su namaz i milost, a pokrivač (‘alave) je uputa. Pokrivač (pokrovac) je ono na što se stavlja na pleća jahalice iznad tovara.

Uzvišeni kaže:

﴿إِنَّمَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

“Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni.”
(Ez-Zumer, 10.)

To jest, strpljivi će postići blizinu Uzvišenog Allaha.

I kaže Uzvišeni:

﴿وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

“I budite izdržljivi, jer Allah je zaista uz izdržljive.” (El-Enfal, 46.)

Slavljeni odredi da predvodništvo u vjeri bude određeno strpljivošću i čvrstim uvjerenjem. Zato kaže Uzvišeni, a Njegovim riječima se upućuju oni koji idu pravim putem:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾

“Između njih smo Mi vođe određivali i oni su, odazivajući se zapovijedi Našoj, na pravi put upućivali. Jer, strpljivi su bili i u dokaze Naše čvrsto vjerovali.” (Es-Sedžde, 24.)

Uzvišeni kaže:

﴿وَلَنْ عَاقِبَتُمْ فَعَابُوا بِمِثْلِ مَا غُورِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ﴾

“A ako otrpите, to je doista bolje za strpljive.” (En-Nahl, 126.)

I kaže Uzvišeni:

﴿وَإِنْ تُصِيبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضْرُكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ﴾

“I ako budete trpjeli i ono što vam se zabranjuje izbjegavali, njihovo lukavstvo vam neće nimalo nauditi. Allah, zaista, dobro zna ono što oni rade.” (Ali Imran, 120.)

Povezujući uspjeh sa strpljivošću i bogobojaznošću, Uzvišeni veli:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

“O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi; i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite.” (Ali Imran, 200.)

Obavještavajući nas o Svojoj ljubavi prema izdržljivima, Uzvišeni kaže:

﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ﴾

“A Allah izdržljive voli.” (Ali Imran, 146.)

Postizanje željenog cilja, ulazak u Džennet i spas od Džehennema neće postići niko drugi do oni koji su trpjeli na ovome svijetu. Uzvišeni kaže:

﴿إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا إِنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾

“Njih sam Ja danas nagradio za ono što su trpjeli; oni su, dosta, postigli ono što su željeli.” (El-Mu'minun, 111.)

Molimo Allaha da nam otvori vrata vjere i učini nas od onih koji su izdržljivi i onih koji su zahvalni.

Dokazi vrijednosti strpljivosti i strpljivih iz sunneta

Ebu-Seid el-Hudri, Allah bio s njim zadovoljan, priča da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “...A ko hoće biti strpljiv, Allah će ga učiniti strpljivim. Nikome nije dat vredniji i bolji dar od strpljivosti.”²³⁷

Ebu-Hurejre, Allah bio s njim zadovoljan, kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kome Allah hoće dobro, stavi ga na iskušenja.”²³⁸

Aiša, Allah bio s njom zadovoljan, kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Vjernika neće zadesiti ni jedno iskušenje, pa čak ni ubod trna, a da mu za to Allah neće pokriti (oprostiti) neke od njegovih grijeha.”²³⁹

Ebu-Musa, Allah bio s njim zadovoljan, kaže: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Kada se čovjek razboli ili kada putuje, njemu se piše ono što je radio kada je boravio kod kuće i kada je bio zdrav.’”²⁴⁰

Ata' b. Ebi-Rebbah, Allah bio s njim zadovoljan, kaže: “Rekao mi je Ibn-Abbas, Allah bio s njim zadovoljan: ‘Želiš li da ti pokažem ženu koja će biti među stanovnicima Dženneta?’ Odgovorio sam: ‘Naravno’. – ‘Evo, ova crna žena’, reče on, ‘došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Pri napadu padavice padam na zemlju i otkrivam se, pa moli Allaha za mene!’ Na to je on rekao: ‘Ako se strpiš, imat ćeš Džennet, a ako hoćeš, molit ću Allaha da te izliječi’. Tada je ona rekla: ‘Zaista, ću se strpiti’. Još je rekla: ‘Uistinu, ja se otkrivam (za vrijeme napada epilepsije), pa zamoli Allaha da se ne otkrivam!’ – I on je molio za nju.”²⁴¹

²³⁷ Buhari (3/235); Muslim (7/144-145).

²³⁸ Buhari (10/103); Malik (2/541).

²³⁹ Buhari (10/103); Muslim (16/129).

²⁴⁰ Buhari (6/136); Ebu-Davud (3075).

²⁴¹ Buhari (10/114); Muslim (16/131).

Ebu-Hurejre, Allah bio s njim zadovoljan, priča da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Za Moga roba vjernika, kojem sam uzeo njegove najdraže osobe od stanovnika ovog svijeta, pa se on bude strpio, nema kod Mene druge nagrade osim Dženneta.'"²⁴²

Enes b. Malik, Allah bio s njim zadovoljan, kaže: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Uzvišeni Allah je rekao: 'Onome Svome robu kojeg stavim na kušnju sa njegove dvije drage (tj. dva oka), a on se strpi, nadoknadiću mu ih Džennetom.'"²⁴³

Ummi-Seleme, Allah bio s njom zadovoljan, kaže: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Nema toga roba koga nešto pogodi pa kaže: 'Mi Allahu pripadamo i Njemu ćemo se vratiti. Moj Allahu, nagradi me za ono što me je pogodilo i daj mi umjesto toga dobro', a da ga Allah neće nagraditi i da mu poslije toga neće dati bolje da dobro.' Zatim ona kaže: 'Kada je umro Ebu-Seleme (moj muž), ja sam govorila: 'Ima li iko od muslimana bolji od Ebu-Seleme? Njegova je kuća bila prva koja učini hidžru ka Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?!' Potom sam govorila kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to naredio, pa mi je Allah podario boljeg od njega – Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"²⁴⁴

Neke od predaja naših prethodnika u dobru, Allah bio s njima zadovoljan, o izdržljivosti i zadovoljstvu:

Sufjan b. Ujejne, za riječi Uzvišenog:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾

"Između njih smo Mi vođe određivali i oni su, odazivajući se zapovijedi Našoj, na pravi put upućivali. Jer, strpljivi su bili i u dokaze Naše čvrsto vjerovali." (Es-Sedžde, 24.), kaže: "Kada su uzeli stvar u svoje ruke, Mi smo ih učinili vođama."

²⁴² Buhari (11/242).

²⁴³ Buhari (10/116); Tirmizi (9/244-245).

²⁴⁴ Muslim (6/220-221); Malik, (1/236); Ebu-Davud (3/309); Ibn-Madže (1/598).

Omer b. Abdul-Aziz kaže: "Allah ne podari Svome robu nikakvu blagodat pa mu je oduzme, a on to strpljivo podnese, a da mu umjesto toga ne podari ono što je mnogo bolje."

Junus b. Zejd kaže: "Upitao sam Rebi'u b. Ebi Abdur-Rahmana: 'Gdje završava strpljenje?' Odgovorio je: 'Na dan kada ga nešto zadesi da se osjeća isto kao i prethodnog dana u kojem nije imao to što ga je zadesilo.'"

Fudajl b. Ijad, o riječima Uzvišenog:

﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ﴾

"Mir neka je vama, zato što ste trpjeli – a divno li je najljepše prebivalište!" (Er-Ra'd, 24.), kaže: "Trpjeli su u onome što im je naređeno bilo i trpjeli su u onome što im je zabranjeno bilo."

Rekli su: "Izlaz u bezizlaznim situacijama je – strpljivost."

Ebu-Derda, Allah bio s njim zadovoljan, kaže: "Kada Uzvišeni Allah odredi neko određenje, najviše voli da se s njime bude zadovoljno i da ga učini zadovoljnim."

Ebu-Abdullah el-Berasi kaže: "Kome bude dato zadovoljstvo, dostigao je najveće stepene."

Rabija kaže: "Kada Uzvišeni Allah nešto odredi svojim ugodnicima (evlijama), oni na Njega nisu ljuti."

Jednom od dobrih ljudi sin bi ubijen na putu Uzvišenog Allaha, pa mu bijaše rečeno: "Zar plačeš, a poginuo je kao šehid?" – Odgovorio je: "Plačem jer se pitam kako je bilo njegovo zadovoljstvo sa Uzvišenim Allahom u momentu kada ga sablje posjekoše."

Abdullah b. Mesud kaže: "Uzvišeni Allah Svojim je znanjem i pravednošću učinio okrepu i radost u čvrstom ubjeđenju i zadovoljstvu, dok je brigu i tugu učinio u sumnji i nezadovoljstvu."

Alkame, o riječima Uzvišenog:

﴿وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ﴾

"...A On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti." (Ēt-Tegabun, 11.), kaže: "To je nevolja koja zadesi čovjeka, a on bude svjestan da dolazi od Allaha, zatim joj se preda i – bude njome zadovoljan."

Ebu-Muavija el-Esved, o riječima Uzvišenog:

﴿فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً﴾

“...Mi ćemo dati da proživi lijep život.” (En-Nahl, 97.), kaže: “To je zadovoljstvo i skromnost.”

Ali b. Ebi-Talib pogleda Adija b. Hatima potištenog, a zatim mu reče: “O Adij, ko bude zadovoljan Allahovim određenjem koje ga je zadesilo – ima za to nagradu! A ko ne bude zadovoljan Allahovim određenjem koje ga je zadesilo – upropastio je svoja (dobra) djela!”

Omer b. Abdul-Aziz kaže: “Ne ostade mi ništa od radosti do stanja u kojem me zadesi ono što mi je određeno.” Bi mu rečeno: “Šta priželjkuješ?” – On odgovori: “Ono što mi je odredio Uzvišeni Allah.”

Hasan el-Basri kaže: “Ko bude zadovoljan onim što mu je određeno, Allah mu u tome podari širinu i prospe svoj blagoslov (bereket). A ko ne bude time zadovoljan, On mu ne podari širine i ne prospe na njega svoj blagoslov.”

Neki kažu: “Ko ne bude zadovoljan određenjem, nek zna da ahmakluku nema lijeka.”

Kada mu uginu mnogo ovaca, beduin reče:

*“Ne, tako mi Onoga čiji sam rob pokorni!
Da nije zloradosti neprijateljske mržnje.
Onaj ko odgađa – bude uništen sa drugim,
a onaj ko žuri – bude uništen sa sobom.”*

Hafs b. Humejd kaže: “Bio sam kod Abdullaha b. Mubareka u Kufi kada mu je umrla žena, pa sam ga upitao: ‘Šta je to zadovoljstvo?’ On odgovori: ‘Zadovoljstvo je ne očekivati promjenu stanja u kojem se nalaziš’. U tom trenutku dođe Ebu-Bekr b. Ijaš da izrazi saučešće Ibn-Mubareku. Hafs kaže: ‘Nisam ga poznao, a Abdullah mi reče: ‘Pitaj ga o onome što si mene pitao’. Upitao sam ga, a on odgovori: ‘Ko ne govori bez zadovoljstva, on je zadovoljan’. Hafs kaže: ‘Isto sam pitao Fudajla b. Ijada, pa mi reče: ‘To je za odličnike.’”

Kadim ed-Dejlemi el-Abid kaže: “Fudajla b. Ijada sam upitao: ‘Ko je zadovoljan Allahom?’ On mi odgovori: ‘Onaj ko ne voli da bude u drugom stanju od onog u kojem se nalazi.’”

Ebu-Abdullah el-Berasi kaže: “Ne vidim da je iko na većim stepenima na Sudnjem danu od onih koji su u svim situacijama bili zadovoljni odredbama Uzvišenog Allaha.”

D – FAKTORI KOJI PODSTIČU NA STRPLJIVOST I ZADOVOLJSTVO

Nema sumnje da strpljivost zauzima vrlo visoko mjesto i da je to, zapravo, pokornost koju voli Uzvišeni Allah, kao što voli i one koji je upražnjavaju. Zato On kaže:

﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ﴾

“A Allah izdržljive voli.” (Ali Imran, 146.)

Uzvišeni Allah će strpljive bez računa nagraditi, kako kaže:

﴿إِنَّمَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

“Samo oni koji budu strpljivi biće bez računa nagrađeni.” (Ez-Zumer, 10.)

Bez sumnje, strpljivost je obavezna, dok je zadovoljstvo na većem stepenu od nje. Nagrada za zadovoljstvo je naklonost Uzvišenog Allaha, koja je veća od Dženneta. Uzvišeni kaže:

﴿وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾

“A i malo naklonosti Allahove veće je od svega toga.” (Et-Tevbe, 72.)

Koji su to faktori i uzroci koji podstiču na strpljivost i zadovoljstvo?

1. Od njih je da Allahov rob dobro razumije navedene ajete iz plemenitog Kur’ana i Poslanikove hadise koji govore o vrijednosti strpljivosti i zadovoljstva.

2. Proučavanje primjera istinskog vjerovanja koji nam slikovito opisuju strpljivost na nevoljama i zadovoljstvo Allahovim određenjem. To su momenti koji podstiču na strpljivost. Ovo zbog toga što ti primjeri jasno prikazuju sliku uzvišenih principa na putu vjerovanja, a nosioce tih vrijednosti slijede i oponašaju samo iskreni vjernici i dobri Allahovi robovi.

3. Spoznaja da je kader (određenje toga) još davno zapisan. Uzvišeni Allah kaže:

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلُ أَنْ نَبْرَأَهَا﴾

“Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi.” (El-Hadid, 22.)

Kaže Uzvišeni:

﴿لَا تَأْسُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ﴾

“Da ne biste tugovali za onim što vam je promaklo.”
(El-Hadid, 23.)

Ovo znači da su nevolje predodređene i da se ne događaju slučajno, kao što to tvrde tabaije (oni koji vjeruju u prirodu). Osim toga, nevolje nisu propisane niti radi zabave. Naprotiv, one su određene Onoga Koji je sve savršeno i precizno stvorio. Pa ako su one određene od Pravednog Tvorca, koji se ne poigrava, bilo zbog sprečavanja fesada (nereda), ili zbog postizanja nagrade, ili zbog kazne za učinjeni grijeh – onda one tješe čovjeka.

4. Spoznaja da je ovaj svijet kuća iskušenja i poteškoća, te da na njemu ne možemo očekivati smiraj.

5. Svjesnost da može doći veće iskušenje od onoga u kome se pojedinac trenutno nalazi – kao kada osoba ima dvoje djece, pa izgubi jedno dijete.

6. Osvrt na osobe koje imaju isto iskušenje, jer je utješnost ogromno olakšanje. Ovo stanje je Allah učinio zabranjenim stanovnicima Vatre jer će svaki od onih biti zatvoren sam i mislit će da u Vatri nije niko ostao osim njega. Hansa je spjevala:

*“Da oko mene nema mnogo onih što svoju braću oplakuju,
ja bih sebi život oduzela.
Oni ne oplakuju kao što ja svoga brata oplakujem,
ali se tješim kad njihovu tugu vidim.”*

7. Prisjećanje na blagodati Uzvišenog Allaha, kao što kaže:

﴿وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا﴾

“Ako vi budete brojili Allahove blagodati, nećete ih nabrojiti.”
(En-Nahl, 18.)

8. Ubjeđenje da će Allah, ako Allahov rob bude strpljiv i ako se nada Njegovoj nagradi, zamijeniti nevolju s nečim boljim i da ga tako neće razočarati.

*“Za sve što si izgubio – postoji zamjena.
Ali nema zamjene, ako izgubiš Allaha.”*

9. Uvjerенost da žaljenje ne otklanja nevolju, već je još više uvećava. Osim toga, žaljenje raduje neprijatelje, žalosti prijatelje, srdi Gospodara, raduje šejtana, uništava dobra djela i slabi dušu. Jedan od mudrih ljudi je rekao: "Razuman u prvom danu svoje nevolje reagira onako kako nerazuman reagira nakon nekoliko dana. Ko ne bude strpljiv strpljivošću plemenitih – ne haje kao što ne haje." Ovim se želi istaknuti ono što nam se potvrđuje u oba *Sahiha* da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Prava strpljivost je pri prvom udarcu.*"²⁴⁵

10. Saznanje da nedaće Allahovom robu otvaraju vrata ibadeta, kao što su dova i pokajničko obraćanje svome Stvoritelju. Uzvišeni kaže:

﴿وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ﴾

"A kada ljude nevolja snađe, oni se Gospodaru svome pokajnički obraćaju." (Er-Rum, 33.)

11. Uvjerенost da je nevolja koja zadesi vjernika put ka čišćenju od grijeha ili uzvisivanje na više stepene. Uzvišeni Allah iskušava vjernike, a time ih odgaja i popravlja da bi zaslužili Njegovu prisutnost u Džennetu. Allah nevjernike i okorjele grešnike iskušava kako bi ih uništio, iskorijenio i zametnuo njihov trag.

12. Uvjerенost da što god zadesi vjernika na ovome svijetu jeste sigurno ono što je bolje za njega. Jer, kada vjernik bude iskušavan, on bude strpljiv. A kada mu Allah neku blagodat podari, on Mu bude zahvalan. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "*Uzvišeni Allah vjerniku neće odrediti ništa a da to ne bude dobro za njega. Ako ga zadesi nešto dobro, on Mu je zahvalan i bude mu dobro; a ako ga zadesi nešto loše, on se strpi, i opet mu bude dobro. To nije ni za koga drugog osim za vjernika.*"²⁴⁶

13. Spoznaja da je ovaj svijet samo igra i zabava, te da na njemu ni radost i tuga nisu vječni. Najsličnija stvar ovome svijetu je san: u njemu rob vidi i ono što voli i ono što prezire, a potom se probudi i spozna da je sve to nestvarno.

14. Spoznaja roba da se konačnica (završetak) stvari prepliće sa nepoznatim. Možda je ono što čovjek voli – loše po njega; a možda je, opet, ono što mrzi – dobro po njega.

²⁴⁵ Buhari (3/371); Muslim (6/228); Ebu-Davud (3/108); Tirmizi (4/207-208); Nesai (4/22); Ibn-Madže (1/596).

²⁴⁶ Muslim (18/125); Ahmed (4/232-233).

Uzvišeni kaže:

﴿وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

“Ne volite nešto, a ono može biti dobro po vas; nešto volite, a ono ispadne zlo po vas. – Allah zna, a vi ne znate.” (El-Bekara, 216.)

15. Spoznaja da se u nevoljama nalaze prikrivena dobra i mudrost skrivena. Tenuhi kaže: “Rečeno je: ‘Iskušenja predstavljaju odgojne mjere Allahove za Njegova stvorenja, a Allahov odgoj otvara srca i rasvjetljava poglede.’” Još je rekao: “Čuo sam pisca Ebu-Ishaka Ibrahima b. Abbasa b. Muhammeda b. Savela kako opisuje Fadla b. Sehla navodeći njegov doprinos u znanju i darežljivosti. Između ostalog, spomenuo je da je on ozdravio od bolesti koju je imao pri sebi. Sjeo je među svijet, a oni su mu čestitali zbog ozdravljenja. A kada završiše, Fadl reče: ‘U bolesti je višestruka blagodat, a koju razuman čovjek ne bi smio smetnuti s uma. Ona se ogleda kroz: čišćenje od grijeha, izloženost nagradi za strpljivost, spas od nemara, podsjećanje na blagodat zdravlja u kojem je bio, traženje nagrade, podsticanje na dobrovoljna davanja – a u Allahovim određenjima postoji dimenzija izbora.’”

16. Razmišljanje Allahovogroba u nevoljama o veličini Allahovih svojstava kao Gospodara i o ljudskoj poniznosti u robovanju Njemu. Rob mora shvatiti da Uzvišeni Allah na kušnju stavlja onoga koga hoće od Svojih robova, i to sa onim što hoće od nevolja. Nema spasa od Njegove odredbe ni stvorenja koje to može spriječiti. Uzvišeni kaže:

﴿لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ﴾

“On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani.” (El-Enbija, 23.)

17. Spoznaja da su najviše nevolja doživjeli poslanici, a potom oni bolji i bolji od ostalih ljudi. Ibnul-Dževzi kaže: “Nevolje su srazmjerne veličini ljudi. Veliki broj ljudi vidiš smirenima i zadovoljnima onim što imaju od vjere i ovoga svijeta. Time oni ne žele da postignu uzvišene stepene strpljivosti ili se zna njihova slabost u suprotstavljanju nevoljama, pa im je naklonost (blagost) ukazana. Mus’ab b. Sead od svog oca prenosi da je rekao: “Rekao sam: ‘O Allahov Poslaniče, koji ljudi će biti najviše na kušnjama?’ Poslanik je odgovorio: ‘Najteža iskušenja od ljudi imaju vjerovjesnici, zatim izabranici od ostalih ljudi, pa onda najbolji iza njih. Čovjek se stavlja

na iskušenja prema čvrstini vjere. Ako je čvrst u vjeri, poveća mu se iskušenje; a ako je u vjeri slab, iskušenje će biti prema njegovom vjerovanju. Iskušenja neće ostaviti Allahovog roba sve dok ne bude hodao po zemlji bez ijednog grijeha pri sebi.”²⁴⁷

18. Od tih uzroka je da čovjek shvati da je on rob i da se kao takav ne može protiviti svome Gospodaru.

Kao što neko reče:

*”Ja njihov rob postadoh,
a robu ne dolikuje da se opire.”*

19. Čovjekovo prisjećanje veličine Uzvišenog Allaha koji mu je dao tu nevolju.

Ebul-Vefa b. Akil rekao je: ”Umro mi je sin Akil, a bio je znan u propisima o vjeri i književnosti. Tugovao sam za njim, i prisjećah se kazivanja o Amru b. Abdu-Vuddu, koga ubi Alija, r.a. Oplakujući ga, njegova majka govorila je:

*”Da je neko drugi Amrov ubica,
do kraja života za njim bih plakala.
Ali, njegovom ubici nema prigovora,
jer, njegovog oca su zvali ”Dvorište grada”. ”*

Tugovala je za njim, veličajući ubicu i ponoseći se time da je njen sin Alijina žrtva.

20. Da li, ko god zamisli prelazak u vječne džennetske blagodati, može zamisliti veličinu toga momenta i koliki je cijeli ovodunjalučki život u odnosu na vječni boravak?! A onaj ko zamisli taj boravak, kao i to da će on vječno ostati u tim blagodatima, biva radostan i zaboravi svaku bol.

21. Omalovažavanje onoga što se žrtvuje u odnosu na veličinu apsolutne istine.

22. Spoznaja da se kušnja na dunjaluku odnosi na samo mali dio vremena, a Allah je najbolji pomagač.

²⁴⁷ Tirmizi (9/243); Ahmed (1/172).

**E – PRIMJERI ISTINSKOGA VJEROVANJA U STRPLJIVOSTI PRI
NEVOLJI I ZADOVOLJSTVU S GORČINOM ODREDBE**

1. Ejjub, alejhis-selam:

Njegov sabur i nevolje koje su ga zadesile navode se kao primjer strpljivosti:

Ibn-Kesir, Allah mu se smilovao, kaže: "Mufessiri, historičari i drugi kažu: 'Ejjub je bio bogat i posjedovao je sve oblike i vrste imetka: krupnu i sitnu stoku, robove i velike površine zemlje u u Es-Senijjetu, odnosno Havranu (južno od Damaska).'" Ibn-Asakir navodi da je cio taj kraj bio njegov i da je imao puno djece i čeljadi. Zatim je svega toga bio lišen i iskušan najrazličitijim nevoljama na svome tijelu. Jedino su mu srce i jezik ostali zdravi, i njima je činio zikr Allahu. I pored svega toga, on je bio strpljiv. Uzdao se u Allaha i činio Mu zikr – danju i noću, ujutro i navečer.

Njegova bolest je potrajala tako dugo da su ga napustili i najbliži prijatelji, pa je izveden iz svoga grada i ostavljen na jednom smetljištu. Svijet ga je prestao obilaziti, tako da nije ostao niko ko bi sa njim saosjećao, osim njegove žene: ona je pazila na svoje obaveze prema njemu i sjećala se kako je on prije toga bio prema njoj dobar i milostiv. Obilazila ga je, pazila i pomagala mu da obavlja fiziološku potrebu i drugo što mu je bilo potrebno.

Ali i njeno stanje se pogoršalo – ponestalo joj je sredstava. Stoga je sama morala služiti svijetu da bi nešto zaradila, eda bi Ejjuba, alejhis-selam, mogla nahraniti i pružiti mu ono što treba. Neka Allah bude zadovoljan sa njom, a i ona sa Njim. Ona je sa njim strpljivo podnosila gubitak bogatstva i djece, nesreću koja je pogodila njenog muža, škrtost bogatih i služenje drugima – sve to nakon sreće i blagostanja u kome su bili i poštovanja koje su uživali. Pa svi smo Allahovi i Njemu se vraćamo. U sahih-hadisima je potvrđeno da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Najteža iskušenja od ljudi imaju vjerovjesnici, zatim izabranici od ostalih ljudi, pa onda najbolji iza njih."* I rekao je: *"Čovjek biva iskušavan srazmjerno svojoj vjeri. Pa, ako njegova vjera bude čvrsta, poveća mu se iskušenje."*²⁴⁸

²⁴⁸ Tirmizi, (9/243); Ibn-Madže (4023).

Sve nevolje su Ejjubu, alejhis-selam, samo povećale sabur i nadu da će biti nagrađen za to, ali i zahvalnost Allahu. Zbog toga se njegov sabur i nevolje koje su ga zadesile navode kao primjer.

Uzvišeni kaže:

﴿وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ۚ ارْكَضْ
بِرَجْلِكَ هَذَا مَغْتَاسِلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ۚ وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ
لِأُولِي ٱلْأَلْبَابِ ۚ وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْتًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تُخْنَثْ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعْمَ
ٱلْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾

“Ispomeni našeg roba Ejjuba, kada je zamolio Gospodara svoga: ‘Šejtan me salijeće zbog bolesti i kazne!’ ‘Udari svojom nogom – eto hladne vode za kupanje i piće!’ I Mi mu iz milosti Naše, poklonismo njegovu čeljad, i još toliko uz njih i kao pouku za one koji imaju pameti. – ‘I uzmi svojom rukom snop i njime udri, samo zakletvu ne prekrši!’ Mi smo vidjeli da je on izdržljiv. Divan je rob on bio i mnogo se kajao.” (Sād, 41-44.)

Sa’di, Allah mu se smilovao, kaže: “Pošto je takvo teško stanje dugo potrajalo, i zaboravio ga svaki prijatelj i ljekar, obratio se molbom svome Stvoritelju:

﴿أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾

“Gospodaru moj, mene je snašla nevolja, a Ti si od milostivih najmilostiviji!” (El-Enbija’, 83.)

Bi mu rečeno: ‘Udari svojom nogom’. Pa kada je udario, Allah je dao da se pojavi izvor hladne vode. Naređeno mu je da se napije sa toga izvora, pa je nestalo svih vanjskih i unutarnjih tragova bolesti.”

Hafiz Ibn-Hadžer kaže: “Najvjerodostojnija predaja o Ejjubu, alejhis-selam, se navodi od Ibn Ebi-Hatima, Ibn-Džurejdža, Ibn-Hibbana i Hakima, sa lancem prenosilaca koji ide preko Nafi’a b. Jezida, a on prenosi od Ukajla, a on od Zuhrija koji prenosi da je Enes, r.a., rekao: ‘Iskušenje Allahovog vjerovjesnika Ejjuba, alejhis-selam, je trajalo trinaest godina. Stoga su ga svi, i bliži i dalji, napustili. Izuzetak su bila dvojica, njemu najdraže braće, koji su ga obilazili ujutro i navečer. Jednom prilikom je jedan drugom rekao: ‘Znaš, tako mi Allaha, mora da je Ejjub učinio nekakav grijeh kakav na svijetu niko nije učinio! U protivnom, Allah bi od njega ovu muku otklonio!’ Drugi brat to spomenu Ejjubu, kojega je to jako

ražalostilo. Zato se on poče moliti svome Stvoritelju. Kada je izašao da obavlja fiziološku potrebu, njegova žena ga je uzela za ruku, a kada ju je obavio – žena njegova nije odmah došla po njega. Tada je Allah objavio Ejjubu da, na mjestu gdje je bio, udari svojom nogom o zemlju. Kada je to učinio, iz zemlje je provrela hladna voda kojom se okupao i s kojom mu se povratilo zdravlje. Kada se njegova žena vratila, ona ga nije prepoznala. Upitala ga je da li je vidio Ejjuba, a on joj je odgovorio: 'Pa to sam ja.'

Ejjub, alejhis-selam, imao je dva gumna: jedno za pšenicu, a drugo za ječam. Allah je poslao dva oblaka. Kada je jedan od njih naišao iznad gumna za pšenicu, iz njega se sasula hrpa zlata; iz drugog se na gumno za ječam sasula hrpa srebra.”

U *Sahihu* se od Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Dok se Ejjub, alejhis-selam, kupao, nad njim se spustio roj skakavaca. Ejjub, alejhis-selam, ih je počeo sakupljati u svoju odjeću. Pozvao ga je njegov Uzvišeni Gospodar: ‘O Ejjube, zar te nisam učinio bogatim i bez ovoga što vidiš?’ Rekao je: ‘Da, moj Gospodaru, ali ja sam ovisan o Tvom bereketu.’”*²⁴⁹

U predaji o Ejjubu, alejhis-selam, nalazimo pouku za one koji pouku primaju. Kako je samo bio strpljiv s ovom prelijepom strpljivošću prema gubitku imanja, bližnjih i svoga zdravlja. Ostao je čvrst u svojoj ljubavi prema Uzvišenom Allahu . Bio je strpljiv na Njegovim određenjima, a na sve to nije Mu se žalio, iako to ne umanjuje strpljivost. Zato je Allah uljepšao njegov život još na ovome svijetu. Povratio mu je imanje, porodicu i zdravlje, i to obilnije u odnosu na ono što je ranije posjedovao.

Primjeri istinskog vjerovanja uvijek daju plodove, mnogo bolje i ljepše od drugih plodova, i na ovome i na budućem svijetu. Kao što je Jusuf, alejhis-selam, bio oličenje neporočnosti i čednosti, a Ibrahim, alejhis-selam, vođa (imam) pravih vjernika, poštovao Allahovo naređenje, tako je i Ejjub, alejhis-selam, bio oličenje prelijepe strpljivosti. Neka je Allahov selam i blagoslov na sve Njegove poslanike i vjerovjesnike. I neka je hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova.

²⁴⁹ Buhari (6/420).

2. Ummu-Sulejm, supruga Ebu-Talhe, Allah bio s njima zadovoljan:

Enes, r.a., priča: “Razbolio se, a zatim umro sin Ebu-Talhe, r.a., u vremenu kada je Ebu-Talha bio odsutan (kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem). Kada je njegova žena vidjela da je umro, pripremila je nešto i sklonila ga u jednom dijelu kuće. Kada je Ebu-Talha došao, upitao je: ‘Kako je dječak?’ – ‘Smirila mu se duša’, odgovorila je, ‘i nadam se da se odmorio’. Ebu-Talha pomisli da žena govori istinu (da je dijete ozdravilo). Tek kada je svanulo i on se okupao i htio izaći, žena mu reče da je dječak umro. Potom je sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabah-namaz, a zatim i obavijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o onome što se zbilo između njih (kao supružnika). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaza: ‘Neka vam Allah, dž.š., da blagoslov u vašoj noći’. Jedan od ensarija je rekao: ‘Vidio sam da su kasnije imali devetero djece i svi su naučili Kur’an napamet.’”²⁵⁰

U nekim predajama se bilježi da je Ummu-Sulejm, nakon što se porodila, došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, s djetetom kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, natrljao nepce hurmom i nadio ime Abdullah.

Hafiz Ibn-Hadžer, za riječi (Enesa, r.a.): “pripremila je nešto”, kaže: “Pripremila je jelo Ebu-Talhi i lijepo se dotjerala.” Rečeno je: “Uljepšala se i, kako dolikuje, dotjerala svome mužu.”

Hafiz dalje kaže: “Međutim, najispravnije tumačenje je to da je ona lijepo spremila, okupala i zamotala svoje dijete, kao što se navodi u nekim vjerodostojnim predajama. Riječi Enesa, r.a.: “Kada je svanulo i on se okupao” upućuju na to da su imali spolni odnos.”²⁵¹

Ovo je primjer istinskog vjerovanja Ummu-Sulejm, r.a., iako su žene u takvim situacijama strašljivije i sklone panici. Ali vjerovanje može da prevlada duševne osjećaje i da tako uzdigne Allahove robove i na ovome i na budućem svijetu. Bereket ovakvog postupka obuhvatio je potomstvo Ebu-Talhe i Ummu-Sulejm, i to zbog molbe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako im je Allah podario devetero djece, od kojih je svako dijete znalo

²⁵⁰ Buhari (3/169).

²⁵¹ *Fethul-bari* (3/170).

Kur'an napamet. Svako treba da se zamisli i poduči iz opisa naših predvodnika u dobru. I neka svako zna da bi muškarci trebali biti preči ovakvim postupcima od žena.

Hafiz kaže: "U slučaju Ummu-Sulejm, r.a., nailazim na nekoliko koristi: prvo, dozvola postupanja po onome što je teže, a ostavljanje olakšice iako je dozvoljena; drugo, tješjenje u nevoljama; treće, dotjerivanje žene svome suprugu i njeno insistiranje na spolnom odnosu; četvrto, ženina požrtvovanost koja se tiče dobrobiti njenog muža; peto, dozvoljenost upotrebe indirektnog govora (aluzija), onda kada se ima potreba za njim, s tim da je uvjet za to neuskraćivanje prava drugom muslimanu. Ummu-Sulejm je na to navela povećana strpljivost, predavanje Allahovoj odredbi i želja da im oboma Allah podari bolje od onoga što im je uzeo. Da je, kojim slučajem, Ebu-Talhu odmah obavijestila o smrti djeteta, to bi ga jako ražalostilo; on bi došao u stanje koje ona nije željela. To je učinila odazivajući se pozivu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao da: 'svakom onome ko ostavi nešto radi Allaha, On će mu sigurno dati nešto što će biti bolje od toga što je ostavio'. Ovdje se još jasno oslikava stanje Ummu-Sulejm, r.a., koja se naoružala strpljenjem i posjedovala plemenita razmišljanja i snagu odluke."²⁵²

3. Žena koja je imala padavicu (epilepsiju) u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

Ata' b. Ebi-Rebbah, Allah bio s njim zadovoljan, kaže: "Rekao mi je Ibn-Abbas, Allah bio s njim zadovoljan: 'Želiš li da ti pokažem ženu koja će biti među stanovnicima Dženneta?' Odgovorio sam: 'Naravno'. – 'Evo, ova crna žena', reče on, 'došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Pri napadu padavice padam na zemlju i otkrivam se, pa moli Allaha za mene!' Na to je on rekao: 'Ako se strpiš, imat ćeš Džennet, a ako hoćeš, molit ću Allaha da te izliječi'. Tada je ona rekla: 'Zaista, ću se strpiti'. Još je rekla: 'Uistinu, ja se otkrivam (za vrijeme napada epilepsije), pa zamoli Allaha da se ne otkrivam!' – I on je molio za nju."²⁵³

Hafiz Ibn-Hadžer kaže: "Bezzar i Ibn-Hibban bilježe predaju od Ebu-Hurejre, r.a., koja je slična navedenoj predaji, a koja glasi: 'Jedna žena, koja je imala umni poremećaj, došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Moli Allaha za mene!' Na to je

²⁵² *Fethul-bari* (1/171).

²⁵³ Buhari (10/114), Muslim (16/131).

on rekao: 'Ako hoćeš, molit ću Allaha da te izliječi. A ako se strpiš, nećeš polagati račun na Sudnjem danu.' Tada je ona rekla: 'Zaista ću se strpiti da ne bi polagala račun na Sudnjem danu.'"

U predaji se navodi vrijednost onih koji imaju padavicu: ona je u tome da strpljivost na ovodunjalučkim nevoljama obezbjeđuje Džennet, kao i to da je strpljivo podnošenje i suočavanje s nevoljom bolje od olakšica za onog koji zna snagu svoje duše i kojeg ne može pokolebati suočavanje s nevoljom. U ovom hadisu imamo i dokaz za dozvolu za ustezanje od lijeka, jer je lijek za sve bolesti dova Stvoritelju i povratak Njemu – to je, opet, mnogo bolje i učinkovitije od korišćenja bilo kakvih preparata. Dova i povratak Stvoritelju imaju čvršće i jače djelovanje na tijelo od bilo kakvih lijekova. Ono je djelotvorno uz dvoje: prvo, u odnosu na bolesnika, a to je iskrenost u namjeri; drugo, u odnosu na liječnika, a to je snaga usmjerenja i snaga srca u bogobojažnosti i oslanjanju na Njega – a Allah najbolje zna."²⁵⁴

Ovo je primjer istinskog vjerovanja ove sahabijke koja je više voljela nagradu strpljivosti u svojoj bolesti (radi obećane nagrade) od potpunog izlječenja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ju je podstaknuo na nagradu za strpljivost. No ova je strpljivost dobrovoljna, što zasigurno predstavlja veći stepen od prisilne strpljivosti. To je približno izboru Jusufa, alejhis-selam, - izboru zatvora naspram lagodnog života u dvorcu upravnikove žene. Allah podstiče, pomaže u dobru i upućuje na najuzvišenije stepene.

4. Slučaj čovjeka koji bijaše najbolji u vremenu u kom je živio:

Vehb b. Munebbih, Allah mu se smilovao, kaže: "Najbolji čovjek u vremenu u kojem je živio bijaše priveden kako bi narod bio primamljen da jede svinjsko meso. Ljudi prema njemu osjetiše poštovanje i njegov slučaj ih zadivi. Upravnik kraljevske policije im reče: 'Dovedite mi jare koje preporučujete i zakoljite ga, a to je životinja čije meso je dozvoljeno jesti, i ponudite mu to. A ako bude tražio svinjsko meso, donijet ću mu da ga pojede'. Jare bi zaklano i kralj mu naredi da ga pojede. Upravnik policije ga prisiljavaše na jelo, uvjeravajući ga da je meso zaista od jareta a ne od svinje. On, opet, odbi da ga pojede. Tada kralj naredi upravniku policije da ga ubije.

²⁵⁴ *Fethul-bari* (10/120).

Kada bi poveden na stratište, pitaše ga: 'Šta te spriječilo da pojedeš meso koje ti je bilo ponuđeno? Je li to zato što sumnjaš da ono nije to meso?'

On reče: 'Ne! Znao sam da je to meso od jareta, ali sam se bojao da bi time narod mogao biti doveden u iskušenje. Jer, kada bi nekog prisiljavali da jede svinjsko meso, mogao bi reći: 'Jeo ga je taj i taj'. Ja bih tako uveo taj običaj koji bi im bio iskušenje'. I tako ga ubiše, Allah mu se smilovao."²⁵⁵

5. Ebu-Ubejde b. Džerrah, Allah bio s njim zadovoljan, i kuga u mjestu Amvas:

Ebu-Ubejde bijaše jedan od deseterice koji još na ovome svijetu bijahu obradovani ulaskom u Džennet, neka je Allah s njima svima zadovoljan. Prisustvovao je u Bitki na Bedru i, toga dana, ubio svoga oca. Na Uhudu se hrabro borio i iskazao. Tada je odstranio i dvije halke sa kacige koje su se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zabile u obraznu jabučicu. Tom prilikom je slomio svoja dva zuba jer je halke čupao zubima, sve iz bojazni da bi, ako bi to rukom radio, mogao pričiniti bol Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, njegova usta postaše još ljepša, tako da se govorilo: "Nije nikad viđena ljepša krezubost od krezubosti Ebu-Ubejde."

Ebu-Bekr, r.a., u svojoj oporuci za halifu nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Zadovoljan sam da za halifu odaberete jednog od ove dvojice ljudi: Omera i Ebu-Ubejdu."

Prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Svaki narod ima svog emina (pouzdanog i povjerljivog), a emin ovog ummeta je Ebu-Ubejde b. Džerrah.*"²⁵⁶

Njegove odlike su mnogobrojne i dobro poznate, dok su istinski primjeri njegovog vjerovanja koji su u vezi sa zalaganjem, požrtvovanjem i koji su u vezi sa zuhdom izdignuti vrlo visoko. Ovdje želimo navesti primjer njegovog vjerovanja iz vremena kada se pojavila kuga u mjestu Amvas.

²⁵⁵ *Hiljetul-evlija* (4/55).

²⁵⁶ Buhari (7/116); Muslim (2419).

Kajs b. Muslim prenosi od Tarika da je Omer, r.a., u pismu Ebu-Ubejdi, koji se tada nalazio u Šamu, napisao slijedeće: "Imam jednu potrebu i samo tvoj dolazak može to riješiti. Zato mi brzo dođi". Kada Ebu-Ubejde do kraja pročita pismo, on reče: "Razumio sam potrebu vladara vjernika za mnom. On želi da na ovom svijetu zadrži onog koji mora da ode". On zatim halifi napisa pismo, u kojem stajaše: "U potpunosti mi je jasno zašto me zoveš. Ali ti znaš da sam ja mjesecima sa ovom svojom vojskom, i od njih se ne mogu rastaviti". Kada Omer pročita pismo, on zaplaka. Jedan od drugova ga, sa zebnjom u srcu, upita: "Je li Ebu-Ubejde umro?" Omer reče: "Nije, ali kao da jeste". Zatim Ebu-Ubejde umrije i nestade kuge.²⁵⁷

Prenosi Ibnul-Mubarek u *Zuhdu* od Šehre b. Hanšeba kojem je pričao Abdur-Rahman b. Ganem, prenoseći od Harisa b. Umejre da je rekao kako ga je uzeo za ruke Muaz b. Džebel i poslao ga do Ebu-Ubejde. Zatim ga je pitao za zdravlje – a sve je bila zahvatila kuga – on mu je pokazao kugu koja je zahvatila njegovu šaku. To Harisu teško pade i od toga se preplaši. Ebu-Ubejde se zakle Allahom da mu je to draže nego da ima crvene deve.

Njegovo strpljenje, Allah bio s njim zadovoljan, neodazivanje pozivu vladara vjernika, Omera, r.a., i njegovo zadovoljstvo onim što je ga od kuge zadesilo, te njegovo nestremljenje da mu nevolja bude otklonjena, jeste pravo zadovoljstvo – zadovoljstvo koje čovjeka uzdiže na uzvišene stepene. A ko je njima preči od plemenitih ashaba? A ko je, opet, među ashabima preči od deseterice, koji ulaskom u Džennet bijahu obradovani, Uzvišeni Allah s njima svima zadovoljan bio?

6. Urve b. Zubejr, Allah bio s njim zadovoljan:

Hišam b. Urve od svog oca prenosi slijedeće: "Gangrena mi je zahvatila nogu, pa mi bi rečeno: 'Hoćeš li da ti zovemo liječnika?' On odgovori: 'Ako želite'. Liječnik dođe i reče: 'Dat ću ti piće koje će te omamiti, pa ćeš izgubiti svijest'. 'Idi ti za svojim poslom', reče Urve, 'ja ne smatram da ljudi mogu piti piće od kojeg će izgubiti razum, tako da ne znaju ni za svoga Gospodara'. Zatim mu je, dok smo mi stajali oko njega, pilom odsječena lijeva potkoljenica – a nismo čuli

²⁵⁷ *Sijeru e'alamun-nubela* (1/18-19).

ni glasa od njega. Pošto noga bi odsječena, on reče: 'O Allahu, ako nešto uzmeš, ostaviš drugo; a ako iskušavaš, onda opraštaš!' Tu noć on ne propusti proučiti odlomak iz Kur'ana koji je običavao učiti."²⁵⁸

Amir b. Salih prenosi od Hišama b. Urvea kada kaže: "Moj otac se zaputi Velidu b. Abdul-Meliku, pa kada dođe do jedne doline, osjeti da mu s nogom nešto nije u redu i na njoj se pojavi rana. Kratko vrijeme poslije toga, on počeo osjećati jake bolove. Kada stiže do Velida reče: 'O Ebu-Abdulahu, odsjeci je!' Velid odgovori: 'Neka to učini neko drugi'. Pozvaše liječnika koji mu reče: 'Popij ovo uspavljujuće sredstvo' – što on odbi. Liječnik mu odsječe nogu preko pola potkoljenice, dok je on samo ponavljao: 'hasse, hasse' (uh, uh). Velid kaže: 'Nisam vidio starca ovakve strpljivosti kao njega.'"

Na ovom putovanju Allah dade Urvetu još jedno iskušenje kroz gubitak njegovog sina Muhammeda. Mazga ga udari i usmrti, a od Urveta ni riječi žaljenja nismo mogli čuti. Kada smo bili u ravnoj dolini Nadil-Bura, on reče: "Od ovog našeg putovanja smo se umorili", i prouči: "Allahu moj, podario si mi sedmero djece: uzeo si mi jedno, a ostavio šestero. Podario si mi četiri tjelesna uda (dvije ruke i dvije noge): uzeo si mi jedno, a ostavio troje. Ako sam iskušan, nadam se da ću čist od grijeha postati, jer, kada iskušaš – opraštaš, a kada god nešto uzmeš – ostaviš nešto drugo."²⁵⁹

Ovo je primjer istinskog vjerovanja u strpljivosti nad nevoljama i zadovoljstvu sa Allahovim određenjem. Koliko samo ljudi tvrdi da vjeruje, a kada ih kakva nevolja zadesi, njihovo vjerovanje se poljulja i počnu ružno o Allahu misliti. Primjeri istinskog vjerovanja, kako smo u više navrata spominjali, jesu plodovi vjerovanja koji se rađaju iz snage vjere i ljubavi prema Milostivome. Allahov rob nije u stanju ovako lijepo trpiti ako njegovo vjerovanje i njegovo čvrsto ubjeđenje nisu na najvećem stepenu. Predvodnici ovog ummeta su predvodnici u znanju, poslovima, robovanju i borbi na Allahovom putu. Urve je neprekidno postio, svaku noć bi učio trećinu Kur'ana, a dobro bi utvrdio i sve one predaje što ih je čuo od svoje tetke Aiše, r.a., na tri godine prije njene smrti.

Prenosi se da je pogledao svoju odsječenu nogu i rekao: "Allah najbolje zna da nikad s njom nisam išao u ono što je zabranjeno, a da sam, pri tome, bio svjestan toga."

²⁵⁸ *Tehzibul-kemal* (20/20-21).

²⁵⁹ *Tarihul-islami* (6/247).

Neka se Allah smiluje našim predvodnicima i neka ih Allah nagradi i za nas najboljom nagradom. Dostavili su nam predaje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pokazali primjerima svoje robovanje Uzvišenom Allahu, svoju strpljivost i svoju borbu na Allahovom putu. Nema sumnje da svi ovi primjeri, a i vrhunsko znanje i djelovanje, upućuju na blagoslov Objave spuštene Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i blagodat njegovog izaslanstva. Više se ni u jednom narodu ne mogu pojaviti plodovi kao ovi, koji su prelijepi. Neka ih Allah od nas nagradi najboljom nagradom kojom je nagradio našeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od njegovih sljedbenika. Neka se Allah smiluje islamskim učenjacima najvećom milošću na Dan kada će ljudi pred svojim Stvoriteljem proživljeni biti.

7. Hansa, Allah bio s njom zadovoljan, i njeno četvero djece:

Hansa, r.a., je, sa svoja četiri sina, četiri odrasla čovjeka, prisustvovala Bitki na Kadisijsi. Podsticala ih je i bodrila na borbu, a ne na bijeg s bojnog polja. Kazala je: "Islam ste primili dobrovoljno, hidžru ste učinili svojim izborom, sinovi ste jednog oca i majke jedne. Nisam iznevjerila vašeg oca, a niti osramotila vaše daidže." Oni se jedno jutro zaputiše u borbu i, jedan po jedan, redom izginuše.

Kada joj javiše o njihovoj smrti, ona reče: "Hvala Allahu koji me počasti njihovom smrću. Molim Allaha da me spoji s njima u staništu Njegove milosti." Omer b. el-Hattab je Hansi davao plaće njene četvero djece, sve dok nije preselila.

Poznavaoci poezije su jednoglasni da nije bilo žene, ni prije nje a ni poslije, da je poznavala poeziju bolje od nje. Izgovorila je dva ili tri stiha kada joj je njezin brat, Muavija b. Amr, ubijen bio. Ubiše joj i Sahra, njenog brata po ocu, kojeg je najviše voljela, jer je bio blag, milostiv i voljen u bližnjoj porodici.

Od stihova se navodi da je rekla:

*"O Sahru, neću te zaboraviti, sve dok
sa dušom se ne rastavim i dok se ne iskopa – mezar moj.
Na Sahra me podsjeća izlazak Sunca,
i oplakujem ga pri svakom zalasku njegovom.
Da nema ovoliko onih koji za svojom braćom
oko mene plaču, sama bi sebi život oduzela."*

Pogledaj, Allah ti se smilovao, kako je, prije islama, žalila za svojim bratom po ocu, polubratom Sahrom i spjevala riječi koje joj razdiru srce, a kada je okusila slast islama podsticala je svoju djecu na borbu na Allahovom putu i smrt na tom putu. Pošto bijaše ubijeni, ona reče: "Hvala Allahu koji me počasti njihovom smrću." Eto, to je vjera koja mijenja srca i srčanu odlučnost i težnje; to su primjeri istinskog vjerovanja koje posjeduju samo prvaci vjernika, uzdižući se njima na ovome svijetu.

8. Sa'd b. Ebi-Vekkas, Allah bio s njim zadovoljan:

Kada je Sa'd b. Ebi-Vekkas došao u Meku, a već je bio vid izgubio, ljudi su se utrivali oko njega i tražili da moli Allaha za neku njihovu potrebu. Njegove dove su bile uslišavane. Abdullah b. Saib kaže: "Prišao sam mu, a bio sam još dječak, i predstavio se. On me poznao i upitao: 'Jesi li ti mekanski karija (učač Kur'ana)?' 'Da', odgovorio sam. Prenosilac je ispričao taj slučaj, a na kraju je Abdullah rekao: 'O amidža, ti moliš Allaha za ljudske potrebe, pa zašto ne zamoliš Allaha za sebe da ti povрати vid?!' On se nasmiješi i reče: 'O dječče, Allahovo određenje je kod mene važnije od moga vida.'" ²⁶⁰

Allahov rob ne može doći na stepen da mu se dova prima, osim uz veliku požrtvovanost, približavanje i ljubav prema Uzvišenom Allahu. Tako nam se prenosi u jednom hadisu-kudsiji: "Rob Mi se neće prestati približavati svojim dobrovoljnim dijelima sve dok ga ne zavolim. Pa kada ga zavolim postanem njegov sluh kojim sluša, njegov vid kojim vidi, njegova ruka kojom radi i njegova noga kojom hodi. A kada Me nešto zamoli, Ja mu to udovoljim, a kad od mene pomoć zatraži, Ja mu se odazovem."

Stanje Allahovog roba se poboljšava robovanjem i činjenjem mnogih dobrovoljnih djela (nafila), sve dok ne dospije na stepen da kada nešto Allaha zamoli – On mu to udovolji, a kada pomoć zatraži – On mu se odazove. Rob ove visoke stepene postiže ljubavlju prema Allahu, zadovoljstvom Njegovim određenjem, izvršavanjem Njegovih naredbi i čuvanjem od Njegovih zabrana. Neko je rekao: "Najdraže mi je ono što je Allahu najdraže."

²⁶⁰ *Ihja ulumud-din* (4/368).

9. Ensarija čije ime nije spomenuto:

Džabir b. Abdullah el-Ensari kaže: "Izašli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednu bitku. Našli smo se pred kućom jednog od mušrika i nehotice ubili ženu jednog od njih. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se povratio. Nedugo zatim vratio se njen muž i bi mu spomenuto ko je to učinio, a on se zakunu da se neće vratiti sve dok ne pusti krv jednom od ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u putu, on odsjede u jednom planinskom klancu i reče: 'Koja dva čovjeka će stražariti noćas i štiti nas od neprijatelja?' Jedan ensarija i jedan muhadžir rekoše u jedan glas: 'Mi ćemo stražariti, o Allahov Poslaniče.'"

Isti prenosilac nastavlja dalje i kaže: "Njih dvojica se udaljiše izvan vojnog logora, pa ensarija reče muhadžiru: 'Hoćeš li me zamijeniti prvi dio noći, ja ću tebe zamijeniti drugi; ili, da me zamijeniš drugi dio noći, a ja tebe prvi?' Muhadžir mu odgovori: 'Mijenjaj me prvi dio noći, a ja ću tebe drugi.'

Muhadžir zaspao, a ensarija ustade da klanja noćni namaz. On započne sa učenjem jedne sure iz Kur'ana. Dok je on učio, prišunjavao mu se čovjek ubijene žene. Kada je vidio čovjeka da stoji, shvatio je da je on iz predstraže. Uze strijelnu i pogodi ga njome. On je samo istrgnu iz svoga tijela, baci je i nastavi sa učenjem započete sure. Čovjek te žene ga ponovo pogodi strijelom, ali je i ovaj put on istrgnu iz tijela, baci i nastavi sa učenjem započete sure. Nije se ni pomjerio, zbog želje da ne prekida sa učenjem. Čovjek ubijene žene ga potom i po treći put pogodi strijelom, a on je opet istrgnu iz tijela, baci, učini ruku i sedždu te završi namaz. Zatim reče svom prijatelju: 'Ustani, na tebe je red!' Muhadžir sjede, a kada ih čovjek od te žene ugleda obojicu – on pobježe, jer shvati da je otkriven. Ensariji je krv curila iz tijela zbog strijela koje je odapeo čovjek ubijene žene.

Njegov brat muhadžir mu reče: 'Allah ti se smilovao, zašto me nisi probudio čim te je pogodio prvi put?' 'Učio sam', odgovori on, 'suru iz Kur'ana kojom sam otpočeo namaz i nisam htio da prekidam sa učenjem. Tako mi Allaha, da se nisam bojao da izgubim položaj koji mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da čuvam, on bi me ubio prije nego bih ja prekinuo učenje započete sure!'"

O Allahu dragi, kakve su samo bile ensarije i kakvi su divni primjeri njihovog vjerovanja! Ima li išta slično ovoj lijepoj strpljivosti i ima li ikakvog primjera da se mjeri sa tim primjerima istinskog

vjerovanja? Allah bio zadovoljan onima koji ih posjeduju, i molimo Ga da ih s tim primjerima uzvisi na najuzvišeniye stepene. Allah je to već učinio, a Allahu pripada sva zahvala i blagodat.

10. Omer b. Abdul-Aziz, Allah mu se smilovao:

Rebi'a b. Sebure kaže: "Kada su s ovog svijeta preselili Abdul-Melik b. Omer b. Abdul-Aziz, Sehl b. Abdul-Aziz i Muzahim u jednom kratkom vremenskom periodu, Rebi'a b. Sebure dođe Omeru i reče: 'Allah ti povećao nagradu, o vladaru vjernika! Ne vidjeh nikog da je pogođen, u ovako kratkom periodu, većim nevoljama od tebe. Tako mi Allaha, ne znadoh sina boljeg od tvoga sina, niti brata boljeg od tvoga brata, niti sluge boljeg od tvoga sluge!' Omer odmahivaše glavom, a prijatelj koji bijaše sa mnom, naslonjen na jastuk, reče: 'Uzrujao si vladara vjernika'. Potom podiže svoju glavu i reče: 'Šta si maloprije rekao, o Rebi'a?' Ponovio sam mu sve što sam prije rekao, a on mi odgovori: 'Tako mi Onoga ko odredi njihovu smrt, ne bih volio da se nije dogodilo ništa od toga što se dogodilo!'

On ponovi svoj govor, dodajući: 'Ne bih volio da se nije dogodilo ništa od toga što se dogodilo zbog onog što se kod Allaha nadam u pogledu njih.'"

Pogledaj ove visine i časne postupke. To je zadovoljstvo Allahovim određenjem. Ko je zadovoljan Allahom – i On je s njim zadovoljan, a ko je nezadovoljan Allahom – i On je nezadovoljan njime. Zadovoljstvo Allahovo je vrednije od Dženneta i svega što se u njemu nalazi, kao što kaže Uzvišeni:

﴿وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾

"A i malo naklonosti Allahove veće je od svega toga."
(Et-Tevba, 72.)

Omer b. Abdul-Aziz bijaše pravedan vladar. Bio je pobožan i skroman, učen i pravi Allahov rob, ugledan i poštovan. Sve što se o njemu prenosi je veoma čudno i zanimljivo. Imam Ahmed, Allah mu se smilovao, je nagovjestio da je pisanje odlika Omera b. Abdul-Aziza nešto u čemu se nalazi veliko dobro. Allah nas je počastio pisanjem njegove biografije, Allah bio s njim zadovoljan. Njegova biografija je vrlo rasprostranjena i prihvaćena zbog bereketa njega samoga. Molimo Allaha da nas u Džennetu sastavi s ovim velikanima zbog naše ljubavi prema njima i širenja vijesti o njima. A Allahu pripada zahvala i dobročinstvo na svim blagodatima.

11. Safija bint Abdul-Muttalib, Allah bio s njom zadovoljan, i ubistvo njenog brata, Allahovog lava, Hamze, Allah bio s njim zadovoljan:

Kada su muslimani ostali poraženi nakon što se o naređenje Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, ogлуšiše da ostanu na mjestu koje im je odredio - bez obzira da li pobjedu izvojevali ili poraz dočekali - veliki broj ljudi se počeo udaljavati od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako da ne ostade oko njega do nekolicina njegovih drugova. Zatim ustade Safija, Allah bio s njom zadovoljan, uze koplje i počeo udarati njegovom drškom one koji su bježali i uzimali pred neprijateljima i mušricima. Govorila im je: "Teško vama, zar bježite od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?" Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primijeti, iz sažaljenja prema njoj reče njenom sinu (Zubejr b. Avvam): "Pripazi na majku i vrati je nek ne vidi šta su uradili njenom bratu Hamzi b. Abdul-Muttalibu, Allah bio s njim zadovoljan".

Zubejr dođe pravo pred nju i reče joj: "O majko, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje da se vratiš."

Safija reče: "A zašto?! Pa ja sam već čula da je masakriran moj brat, ali sve je to u ime Allaha. Zadovoljna sam Allahovom odredbom. Bit ću strpljiva, ako Allah da".

Zubejr se povrati Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijesti ga o svemu, a on, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Oslobodi joj put". Safija dođe do svoga brata Hamze, pogleda ga, zamoli Allaha da mu oprost. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom naredi da ga ukopaju.

Ovo je primjer istinskog vjerovanja tetke po ocu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Safije bint Abdul-Muttalib, Allah bio s njom zadovoljan. Vidjela je svoga brata kojeg su izmasakrirali mušrici, ali je bila strpljiva tražeći Allahovo zadovoljstvo. Allahu pripada njena duša i u Njega je njena nagrada. Uzvišeni primjeri pripadaju samo velikim ljudima. Kurejšije su Kurejšije. Ljudi imaju svoju neprocjenjivu vrijednost, kao zlato i srebro. Safija je bila majka hrabrog lava, pomagača Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i islamskog konjanika – Zubejra b. Avvama, Allah bio s njim zadovoljan. Poslije ćemo navesti primjer Esme, žene Zubejrove, koji je veoma sličan ovom primjeru – a Allahu pripadaju ovi gorostasni primjeri.

12. Esma bint Ebi-Bekr, Allah bio s njom zadovoljan, i ubistvo njenog djeteta Abdullaha b. Zubejra:

Abdullah b. Zubejr uđe kod svoje majke Esme bint Ebi-Bekr es-Sidik, Allah bio s njima zadovoljan, i reče:

- O majko, ljudi su me ostavili i odvojili se od mene, tako da su me čak i moja djeca i porodica ostavili i sa mnom niko nije ostao – osim malog broja ljudi. A i ova mala skupina, koliko god se borila, neće izdržati više od jednog sahata ili dva. A izaslanici mi obećavaju da će mi dati šta god hoću od dunjaluka, samo da odložim oružje. Pa šta ti misliš o tome?

Ona mu reče:

- Allah, Allah. O moj sine, ako misliš da si na istini i da pozivaš u Istinu, strpi se i bori, i nemoj pognuti svoj vrat pred dječarcima iz Benu-Umejje – pa da se igraju tobom. A ako si tim sukobom htio ovoidunjalučke interese – teško tebi! Upropastio si sebe i svoje saveznike. A ako kažeš: 'Ja sam bio na Istini, a pošto su moji prijatelji posustali, moja namjera je oslabila', to nije posao slobodnih osoba, a ni onog ko u sebi dobra. Ma koliko živio na ovome svijetu, smrt je bolja od onog što te očekuje. O Zubejre, tako mi Allaha, udarac sabljom i dostojanstvena smrt draži su mi od udarca bičem u stanju poniženja!

- O majko – Zubejr reče – bojim se da se na meni ne budu izživljavali stanovnici Šama i da me ne objese.

Njegova majka dodade:

- O dijete moje, zaklanoj ovci ne smeta zguljivanje kože. Zato budi postojan na Istini i osloni se na Allaha.

On poljubi njenu glavu i reče:

- Tako mi Allaha, ovo je moje mišljenje i ono što sam radio i čime sam pozivao Allahu! Tako mi Allaha, na ustanak me nije navelo ništa drugo do mržnja radi Allaha te strah da se ne bi poigravalo sa Allahovim zabranama i svetostima! Želio sam da čujem tvoje mišljenje koje će mi povećati snagu i prosuđivanje. Tako mi Allaha, nikada namjerno nisam učinio neki grijeh, niti sam nevaljalo djelo svjesno uradio, niti sam bio nepravedan u vlasti, niti sam izigrao povjerenje, niti sam čuo za bilo kakvu nepravdu od strane mojih namjesnika i time bio zadovoljan, već sam to uvijek negirao! Kod mene se ne nalazi ništa što je dragocjenije od zadovoljstva moga Stvoritelja. Allahu, ovo ne govorim da bih se hvalio, već da bih ulio strpljenje svojoj majci i da bi sa mnom zadovoljna bila.

Majka mu reče:

- Tako mi Allaha, nadam se da ćeš mi biti lijepa utjeha. Ako odeš prije mene, nadat ću se nagradi zbog tebe; a ako postigneš šehadet, radovat ću se zbog toga. Izađi i suoči se s onim što te očekuje.

Potom majka prouči slijedeću dovu:

- Moj Allahu, smiluj mu se zbog dugog ibadeta i noćnog namaza, a i posta dok je gladovao i žeđi u podnevnim žegama mekanskim i medinskim. Moj Allahu, smiluj mu se zbog njegova dobročinstva svojoj majci. Moj Allahu, ja svoje stanje prepuštam Tebi i zadovoljna sam sa onim što si mu odredio, daj mi snage da se strpim za Abdullahom i nagradi me zbog njega nagradom koju obećavaš za zahvalne.

Abdullah reče:

- O majko, nemoj prestajati moliti za mene, i prije i poslije moje smrti.

Majka mu reče:

- Neću prestajati moliti za tebe, jer znam da si ubijen na Istini.

On je uze za ruku iz želje da je poljubi, a ona mu reče:

- Ovo je posljednji naš susret, ali, nemoj se udaljiti!

On joj reče:

- Došao sam da se oprostim od tebe svjestan da su ovo moji poslednji trenuci na ovome svijetu.

Majka mu reče:

- Idi po svome uvidu! Primakni se, moj sinčiću, da se oprostim s tobom. I ona ga zagrlila i poljubi, a njena ruka se spusti na pancir njegov i ona tada reče:

- Ovo nije odjeća onog koji želi ono što ti želiš.

- Ja sam ga obukao – odgovori Abdullah – kako bih te odobrovoljio.

Majka mu reče:

- To me nije odobrovoljilo. Tada on skinu pancir i obuče svoju košulju i džubu i izađe u boj.

Tada spjeva:

*"Odbio je Ibn-Selma da bude vječno osramoćen,
s bilo kakvim predumišljajem kad bude sa smrću suočen:
"Ne prodajem ja život za šćar,
niti gradim stepenice zbog – od smrti straha"."*

Poslije toga, Abdullah reče svojim pristalicama:

- Krenite s Allahovim bereketom, nek se svaki od vas zabavi sa po jednim čovjekom. Ne obazirite se na pitanja o meni, jer ću u prethodnici vašoj biti.

Navališe na njih. Jedan od stanovnika Šama baci na njega kamen, nanoseći mu ranu na njegovu licu. Obuze ga drhtaj i on se skloni u jednu od mekanskih ulica, dok je krv izvirala iz rane. Ugleda ga sluškinja njegova i reče: "O, vladaru vjernika". Na to se neprijatelji okupiše i navališe na njega, sve dok ga ne ubiše. Hadžadž ga objesi. Njegovo tijelo je nekoliko dana visilo na stablu. Tek Abdul-Melik naredi da se skine. Majka ga uze i okupa, nakon što su mu glavu s ramena skinuli, a deva (koju su ostavili kod njega) odnijela njegovo tijelo. Potom ga umota u ćefine, uputi za njega dovu i ukopa ga.

Ja'la et-Tejmi kaže: "Tri dana nakon smrti Ibn-Zubejra ušao sam u Meku, a on je još uvijek visio na stablu. Pa mu je prišla majka, već oronula starica koja je vid izgubila. Rekla je Hadžadžu: – Hoće li ga neki konjanik spustiti? On je licemjer. – odgovori joj on. Tako mi Allaha – reče mu ona – nije bio licemjer! – Bio je postač, čovjek koji je čuvao svoj namaz i dobročinitelj. Bježi – reče joj on – o starice, baš si omatuhila. Ona mu na to reče: – Nisam omatuhila od momenta kada sam čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*U Sekifu će biti lažac i uništitelj.*" (hadis)

Ovo je primjer istinskog vjerovanja u strpljivosti na nevolji i zadovoljstvu sa gorčinom Allahovog određenja, od strane vlasnice dva pojasa, Esme bint Ebu-Bekr. A koliko samo ima njenih primjera istinskog vjerovanja. Prenosi se da je Esma kazala: "Pripremala sam poputninu (jelo za put) Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u kući svoga oca, onda kada je htio učiniti hidžru. Ne nađoh ništa čime bih svezala neophodne potrepštine i vodu. Rekla sam ocu: 'Nemam ništa drugo do ovaj svoj pojas'. 'Presijeci ga na dva dijela', reče joj otac, 'i njima to zaveži.'" Zbog tog postupka bi prozvana: – "Vlasnica dva pojasa".²⁶¹

Imala je dug život, a od Aiše, r.a., je bila starija preko deset godina. Ona je zadnja muhadžirka koja je preselila sa ovog prolaznog svijeta.

²⁶¹ Buhari (7/193-194); Ahmed (6/346).

Ibn-Sa'd kaže: "Umrlo je nekoliko noći nakon svog sina, a njegovo ubistvo se dogodilo 17. džumadel-ula, 73. godine po Hidžri."²⁶²

Ibn Ebi-Mulejke kaže: "Ušao sam kod Esme nakon što njen sin Ibn-Zubejr bijaše ubijen, a ona mi reče: 'Obaviještena sam da je ovaj objesio Abdullaha. Allahu moj, nemoj mi oduzeti život (nemoj me usmrтити) sve dok ga donesem, okupam, namirišem i u kefine ne zamotam!'

Poslije sam došao, a ona ga je prala i čistila svojim rukama i obukla mu kefine – a već prije je vid bila izgubila."

Nešto drugačija predaja se navodi od Ibn Ebi-Mulejke kada kaže: "Uputila je dovu za njega. I ne dođe slijedeći petak, a ona je već bila umrla."²⁶³

13. Muaza el-Adevija, Allah joj se smilovao, supruga Sille b. Ešjema, Allah mu se smilovao:

Ibn Ebi-Šejbe prenosi od Sabita Benanija da je Sille b. Ešjem bio u jednoj bitki sa svojim sinom kome reče: "O sinčiću moj, hajde, bori se – pa da se zbog toga nadam nagradi!" Krenuo je u borbu sve dok ne bi ubijen. Potom se nastavi boriti njegov otac sve dok i on ne bijaše ubijen. Žene se okupiše, a njegova žena Muaza el-Adevija ustade i reče: "Dobro mi došle, ako ste došle da mi čestitate, dobro mi došle. A ako ste mi došle zbog nečeg drugog, molim vas da se vratite."

Muaza el-Adevija bijaše poznata Allahova robinja, a primjeri pripadaju istinskog vjerovanja vođama u znanju i robovanju (ibadetu). Primjer istinskog vjerovanja je plod vjerovanja, a oni su najpreči i najdostojniji da se okite njima.

Ovaj primjer istinskog vjerovanja u sebi sadrži slijedeće:

- Stav Sille b. Ešjema koji podstiče i gura svoga sina u borbu u želji da padne kao šehid. To je primjer zalaganja i žrtvovanja. A kako i ne bi bio, kada je obaveza svakog muslimana da voli Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; da voli borbu na Njegovom putu više nego što voli djecu svoju.

- Podsticaj većini očeva koji ne dozvoljavaju svojoj djeci pridržavanje za islamske principe i druženje sa iskrenim pozivaocima u Istinu, iz straha da ne bi bili u zatvor odvedeni, a oni znaju da se

²⁶² Ibn-Sa'd, *Tabekatu Ibn-Sa'd* (8/252).

²⁶³ *Sijeru e'alamun-nubela* (2/295).

ono što je Uzvišeni Allah odredio mora dogoditi. Pogledaj Halida b. Velida, Allah bio s njim zadovoljan, u koliko je samo bitaka učestvovao. Na njegovom tijelu nema ni jednog mjesta a da ga nije ranila sablja, ili koplje, ili strijela, a ipak je umro u postelji svojoj. Pa neka oči kukavicā sna ne vide.

- Stav djeteta u pokornosti svome roditelju i učestvovanje u bitki prije njega, sve dok ne bi ubijen, Allah mu se smilovao.

- Primjer Muaze, Allah joj se smilovao, u strpljivosti nad nevoljom. Allah neka se smiluje našim prethodnicima. Mi Ga molimo da ih nagradi na ime islama i muslimana najboljom nagradom.

14. Beduinka kojoj je led uništio usjev, a ona je – očekujući nagradu Uzvišenog Allaha – bila strpljiva, pa joj je On nadoknadio boljim:

Et-Tenuhi kaže: "Obavijestio me je Ebu-Bekr Muhammed b. Jahja es-Suli (u Basri, 335. godine po Hidžri) čitajući mi predaju, koju sam ja slušao, kako je Berki rekao:

'Vidio sam jednu ženu u pustinji kojoj je led u potpunosti uništio usjev. Ljudi su joj dolazili, iskazujući svo svoje sažaljenje, a ona diže svoj pogled prema nebu i reče: 'Allahu moj, Ti si nada u najbolju zamjenu. U Tvojim ruci je nadoknada ovog što je upropašćeno. Radi s nama što god želiš, naša opskrba je u Tvojim moći, a naša nadanja se samo Tebi usmjeravaju'.

Nastavlja dalje (prenosilac) i kaže: 'Ne prođe malo vremena, a pojavi se jedan veoma bogat čovjek kojem sve to saopćise, a on joj pokloni pet stotina dinara."

Nagrada za strpljivost i zadovoljstvo će potpuna biti na Sudnjem danu. Uzvišeni veli:

﴿وَأَنَّا تَوْفُونَ أَجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾

"A samo ćete na Sudnjem danu u potpunosti dobiti plaće vaše."
(Ali Imran, 185.)

Iako je to tako, Uzvišeni Allah vjerniku nadoknađuje – čak i na ovome svijetu, što nimalo ne umanjuje nagradu na budućem. Ovo spada u prijevremene vjernikove blagodati, a potpuna nagrada ga svakako čeka na Sudnjem danu.

Ibn-Abbas, Allah bio s njima zadovoljan, kaže: "Dobra djela oslikavaju svjetlost na licu, osvjetljavaju srce, uvećavaju opskrbu

i omiljenost u srcima drugih stvorenja. Loša djela pak oslikavaju tamu na licu, tamom prekrivaju srce, umanjuju opskrbu i proizvode mržnju u srcima Allahovih stvorenja.”

15. Ibrahim el-Harbi i njegovo zadovoljstvo smrću njegovog djeteta:

Muhammed b. Halef kaže: “Sin Ibrahima el-Harbija je imao jedanaest godina. Naučio je Kur'an napamet i savladao veliki dio znanja o islamskim propisima. Kada je umro, došao sam da mu izrazim saučešće, a on mi reče: ‘Želio sam smrt svog djeteta’.

Rekao sam mu: “O Ebu-Ishak, ti si veliki učenjak. Zar tako govoriš o djetetu koje još ni punoljetstvo nije dočekalo, a podučio si ga fikhu (islamskim propisima) i hadisu?”

“Da”, odgovorio je, “u snu sam vidio Sudnji dan i djecu koja svojim ručicama zahvaćaju vodu, dočekuju ljude i poje ih njome. Toga dana je bila nesnosna vrućina. Rekao sam jednom od tih dječaka: ‘Napoji me malo tom vodom’, a on me pogleda i reče: ‘Ti nisi moj otac’. ‘Pa ko ste vi?’, upitao sam. ‘Mi smo djeca’ – odgovori mi on – ‘koja su umrla na dunjaluku prije naših očeva, pa ih sada dočekujemo i pojimo vodom’. “Zbog toga”, reče mi on, “ja sam priželjkivao smrt svoga djeteta.”

Ovo je primjer istinskog vjerovanja Ibrahima el-Harbija, Allah mu se smilovao, u zadovoljstvu na određenju Uzvišenog Allaha. U ovom primjeru je podstrek svakom onom, svakom ocu kojem umre dijete, a on bude strpljiv, nadajući se samo Allahovoj nagradi. A to nije ni zbog čega drugog do zbog teškoće strpljivosti i zadovoljstva u tom teškom trenutku. Djeca su džigerice očeva svojih, a rob Allahov ne želi nikom dobro u onolikoj mjeri koliko ga želi svome djetetu, stavljajući ga ispred sebe u svemu i žrtvujući se za njega. Zbog toga je nevolja Ibrahima, alejhis-selam, bila najteža. Allahovom robu je lahko žrtvovati sebe, a da žrtvuje i zakolje svoje dijete, i to svojom rukom, e – to je zaista nešto najteže. Allahu pripadaju ove duše koje sličnim iskušenjima postadoše iskušani.

16. Ummu-Akil, Allah joj se smilovao:

Asmei kaže: “Ja i moj prijatelj smo se zaputili pustinjom, u kojoj smo zalutali. Iznenada smo, na desnoj strani puta, ugledali šator. Došli smo do njega, nazvali selam na koji nam odgovori jedna žena i upita nas: “Ko ste vi?” Odgovorismo joj: “Mi smo ljudi koji su se u putu izgubili, pa smo vas primijetili i došli do vas”.

“Okrenite svoja lica od mene”, reče nam, “da vas poslužim s onim što vas sljeduje”. Prostrla nam je tkaninu od kostrijeti i reče: “Sjedite na to dok mi se ne vrati moj sin”.

Neprestano je dizala šatorsko platno i iščekivala ga. U jednom trenutku je rekla: “Molim Allaha za bereket ovoga koji dolazi. Što se deve tiče, ona je od moga sina, no jahač na njoj nije moj sin”. Jahač na devi stade pred nju i reče: “O Ummu-Akil, neka ti Allah uveća nagradu zbog tvog sina Ukajla”.

Ona reče: “Teško tebi, je li to on umro?” On joj odgovori: “Da”. Ona ga zapita: “A šta je uzrok njegove smrti?” Odgovori joj: “Deva ga je pritijesnila i bacila u bunar”.

Žena mu reče: “Sjaši, i pridruži se ovim osobama”. Dodade mu ovcu da je zakolje, pa je pripremi za jelo i posluži je. Jeli smo i čudili se njenoj strpljivosti. Kada smo završili s jelom, prišli smo joj, a ona je kod ognjišta bila. Rekla nam je: “O vi, ima li neko među vama da zna nešto iz Kur’ana proučiti?” “Da”, rekao sam. Rekla je: “Uči mi iz Allahove Knjige nešto što će me umiriti”.

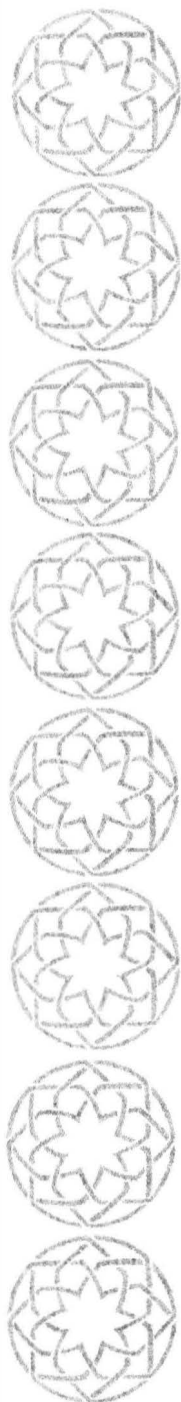
Rekao sam: “Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi kaže:

﴿وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾
 أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

“A ti obraduj izdržljive, one koji – kada ih kakva nevolja zadesi – samo kažu: ‘Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!’ Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na Pravom putu.”
 (El-Bekare, 155-157.)”

“Je li tako piše u Allahovoj Knjizi?”, upita ona. “Tako mi Allaha”, rekoh, “tako piše u Allahovoj Knjizi”. Ona reče: “Neka je na vas Allahov spas (selam)”. Ona izravna svoja stopala i klanja nekoliko rekata, a potom reče: “Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti. Od Allaha očekujem nagradu za Akila (to je rekla tri puta). Allahu moj, učinila sam što si od mene tražio, pa mi pripremi ono što si obećao.”

Za ovaj primjer ne postoje riječi koje bi ga opisale: gostoljubivost, strpljivost, zadovoljstvo i iščekivanje nagrade od Allaha. Neka od ovih svojstava bijahu prisutna među Arapima u doba džahilijeta (neznanja), pa kada bijahu počašćeni islamom, ona se još više povećaše i okitiše lijepim ponašanjem i moralom. Uzvisiše se ova plemenita svojstva i plemeniti moral kod onih koji dođoše poslije njih. A Allah je taj Koji je zaštitnik onih koji su strpljivi.

SEDMO POGLAVLJE

UDJELJIVANJE NA ALLAHOVOM PUTU

A – VRIJEDNOST UDJELJIVANJA NA ALLAHOVOM PUTU

a) kur'anski ajeti:

1. Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ۝ الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾

“O vjernici, udjeljujte od lijepih stvari koje stičete i od onoga što vam Mi iz zemlje dajemo; ne izdvajajte ono što ne vrijedi da biste to udijelili – kada ni vi sami ne biste to primili, osim zatvorenih očiju. I znajte da Allah nije ni o kome ovisan i da je hvale dostojan.

Šejtan vas plaši neimaštinom i navraća vas da budete škrti, a Allah vam obećava oprost i nagradu Svoju; Allah je neizmjenjivo dobar i zna sve.” (El-Bekare, 267-268.)

Ibn-Kesir, Allah mu se smilovao, kaže: “Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima, vjernicima, udjeljivanje imetka, pod čim se ovdje misli na sadaku (dobrovoljnu i obaveznu), što je mišljenje Ibn-Abbasa.” A njegovo je mišljenje i: ***“Od lijepih stvari koje stičete”***, tj. od imovine koje ste zaradili.

Mudžahid veli: “Od trgovine koju smo vam olakšali.” Ali b. Ebi-Talib i Es-Sūdi pak vele: “Od zlata i srebra, i od plodova i usjeva koje im zemlja daje.”

Ibn-Abbas kaže: “Naredio im je da dijele od najljepšeg, najkvalitetnijeg i najvrednijeg dijela imetka, a zabranio da daju sadaku (zekat) od lošeg, nekvalitetnog i pokvarenog dijela imetka, jer i Allah je dobar i prima samo dobro”. Zato i kaže: ***“Ne izdvajajte ono što ne vrijedi!”***, tj. ne odabirite što je loše: ***“...da biste to udijelili – kada ni sami to ne biste primili”***, tj. što ne biste uzeli ukoliko bi vam se dalo, osim da zažmirite. Allah je neovisniji od toga više nego vi, pa ne dajte u ime Allaha ono što sami ne volite.”

Rečeno je da riječi: ***“Ne izdvajajte ono što ne vrijedi da biste to udijelili”*** znače: “Ne ostavljajte halal-imetak, pa da onda udjeljujete iz onoga što je haram.”

El-Bera' b. Azib kaže: "Ajet je objavljen u povodu grupe ensarija koji su, u danima obrezivanja palmi, izdvajali nezrele hurme, vješajući ih pri tome na konopac rastegnuto između dva stuba u Poslanikovo džamiji, a koje su jeli siromašni muhadžiri. Neki od njih bi stavljali loše i sasušene hurme sa ostalim grozdovima, misleći da je to dozvoljeno. Zato im je Allah objavio: **"Ne izdvajajte ono što ne vrijedi da biste to udijelili."**

Es-Suddi također prenosi od Ebu-Malika, a ovaj od El-Berāa da je o riječima Uzvišenog: **"...kada ni vi sami ne biste to primili, osim zatvorenih očiju"** rekao: "Kada bi neki čovjek bio dužan drugome, pa mu donio ono što je lošije od onoga čime je bio zadužen, to ne bi bilo primljeno kao dobro – dok se ne bi utvrdio nedostatak."

A Njegove riječi: **"I znajte da Allah nije ni o kome ovisan i da je hvale dostojan"** podrazumijevaju to da iako vam je Uzvišeni naredio izdvajanje lijepih stvari od vaših imetaka, On, Uzvišeni, je od toga neovisan – jer, kod Njega su jednaki i bogati i siromašni. On je: **"hvale dostojan"**, tj. pohvaljen u svim Svojim djelovanjima, riječima, propisima i odredbama. Nema boga, niti gospodara, osim Njega.

Dalje, značenje Njegovih riječi: **"Šejtan vas plaši siromaštvom"** jeste: "šejtan vas straši siromaštvom kako biste čvrsto zadržali ono što vam je u rukama i kako ne biste to trošili tražeći Allahovo zadovoljstvo."

Zatim **"...i navodi vas na zlo"**, tj. on vas, osim rečenoga, navodi da činite pogreške i grijehe, da kršite zabrane (harama) i da se suprotstavljate Tvorcu. Uzvišeni Allah kaže: **"...a Allah vam obećava oprost od Sebe"**, za razliku od šejtana, koji vas navodi na zlo; **"...i dobro"**, za razliku od šejtana, koji vam prijeti siromaštvom."²⁶⁴

Uzvišeni kaže:

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾

"Što god vi udijelite, On će to nadoknaditi, On najbolje opskrbljuje." (Sebe', 39.)

El-Kasimi veli: "To jest, On će vam za to (što ste udijelili) dati (adekvatnu ili bolju) zamjenu. Jer, izvori Njegovih riznica ne presušuju, a iz oblaka Njegovog riska (opskrbe) blagorodne kiše neprestano liju – i dan i noć. **"On najbolje opskrbljuje"**, tj. najviše, jer je On Tvorac riska, a i uzroka nafake kojima se okorištava onaj kome stiže opskrba.

²⁶⁴ Ibn-Kesir, *Tefsirul-Kur'anil-Azim* (1/320-321).

Ebu-Ja'la prenosi od Huzejfe, r.a., da je čuo kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selem, rekao: *"Poslije ovog vašeg vremena nastupit će vrijeme nasilja. Imučni će, bojeći se udjeljivanja, stisnuti ono što je i njihovim rukama"*, a zatim je proučio ajet: ***"Što god vi udijelite, On će to nadoknaditi, On najbolje opskrbljuje."***

Mudžahid je rekao: "Neka niko od vas pogrešno ne tumači ovaj ajet: ***"Šta god vi udijelite, On će vam nadoknaditi"***. Pa kada se kod nekog od vas nađe ono što mu je neophodno za život, neka bude u tome umjeren, jer opskrba je tačno određena."²⁶⁵

Uzvišeni kaže:

﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَنَابِلٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾

"Oni koji imanja svoja troše na Allahovom putu liče na onoga koji posije zrno iz kojeg nikne sedam klasova, u svakom klasu po stotinu zrna. – A Allah će onome kome hoće dati i više; Allah je neizmjereno dobar i sve zna." (El-Bekare, 261.)

El-Kurtubi veli: "I ovaj ajet je jasan primjer časti i ljepote udjeljivanja na Allahovom putu, pa u njemu nalazimo za to podsticaj. U riječima je izostavljen prvi član genitivne veze, a njegovo značenje je: 'Primjer sadake onih koji udjeljuju iz svojih imanja na Allahovom putu je poput zrna.'

A druga mogućnost je: 'Primjer onih koji udjeljuju iz svojih imanja jeste kao primjer sijača koji u zemlju posije zrno, iz kojeg nikne sedam klasova'. To jest, rodi se sedam klasova, a u svakom klasu po stotinu zrna. Time je udjeljivač uspoređen sa sijačem, a sadaka sa zrnom. A Allah za svaku sadaku daje sedam stotina dobara. Zatim Uzvišeni veli: ***"A Allah će onome kome hoće dati i više"***, tj. i više od sedam stotina puta. Stoga je primjer udjeljivača na Allahovom putu poput iskusnog sijača – sijača koji ima i kvalitetno sjeme i plodnu zemlju, pa mu i rod bude izuzetno dobar. Isto je i sa udjeljivačem koji bude dobar a njegov imetak čist, pa ga udijeli ga na pravo mjesto. Takav ima još veći sevab, makar se ovome i suprotstavljali oni koji kažu da u ajetu nema dokaza da postoji nagrada veća od sedam stotina puta."²⁶⁶

²⁶⁵ Mehasinut-te'vil (14/30).

²⁶⁶ El-Džami'u lil ahkamil-Kur'an (2/1111).

2. I kaže Uzvišeni:

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

“Ko je taj koji će Allahu drage volje zajam dati pa da mu ga On mnogostruko vrati? – A Allah uskraćuje i obilno daje, i Njemu ćete se povratiti.” (El-Bekare, 245.)

El-Kurtubi veli: “Traženje zajma u ovom ajetu je, ustvari, vid zbližavanja i približavanja značenja ljudima na način na koji oni to mogu shvatiti, a Allah je inače Neovisan i hvale dostojan. Međutim, Uzvišeni upoređuje vjernikovo davanje na dunjaluku, za koje se on nada nagradi na ahiretu – sa zajmom. Kao što u suri *Et-Teuve* upoređuje davanje života i imetaka za Džennet sa trgovinom.

Neki pak smatraju da je u ajetu vidljiv podsticaj na davanje sadake, udjeljivanje imetka nevoljnicima i siromasima sa potrebama, te olakšavanje njihovog stanja. Osim toga, ajet je podsticaj za udjeljivanje imetka na Allahovom putu za potpomaganje vjere.

Uzvišeni Allah je, čak i samog Sebe, uzvišenog od svih potreba, alegorijski nazvao siromahom želeći da podstakne na davanje sadake. Kao što je poznato, On je Sebe nazvao i bolesnikom, i gladnim, a i žednim, iako je On čist od svake manjkavosti i bolova. Tako u vjerodostojnom hadisu stoji da je Uzvišeni Allah o Sebi rekao: “*O čovječe, razbolio sam se, pa Me nisi obišao; tražio sam da Me nahraniš, pa Me nisi nahranio; tražio sam da Me napojiš, pa Me nisi napojio*”. Čovjek će upitati: “Kako da Te napojim, a Ti si Gospodar svih svjetova?” Pa će Allah odgovoriti: “*Moj rob tražio je od tebe da ga napojiš, pa ga nisi napojio. A da si ga napojio, to bi našao kod Mene*.” Takvi su i odgovori za prijašnja pitanja. Ovaj hadis bilježe Buhari i Muslim. Sve ovo u navedenom hadisu je počast Onoga koji je Sebi dao ovakve nazive želeći time da podstakne one kojima se obraća.”²⁶⁷

3. I kaže Uzvišeni:

﴿وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطُلَّ وَاللَّهُ بِأَعْمَالِهِمْ بَصِيرٌ﴾

²⁶⁷ *El-Džami'u lil ahkamil-Kur'an* (2/1048). Hadis pak bilježi Muslim, El-Birr vesile, (16/189-190).

“Oni koji troše imetke svoje u želji da steknu naklonost Allahovu, i da im to postane navika, liče vrtu na visoravni na koji se izlijeva obilna kiša, pa on daje dvostruk plod. Ako ne bude kiše obilne, bude kiše-rosulje. A Allah dobro vidi ono što vi radite.” (El-Bekare, 265.)

Ibn-Kesir, Allah mu se smilovao veli: “Ovo je primjer vjernika koji troše svoj imetak u želji za Allahovim zadovoljstvom. ***“...i da im to postane navika”***, tj. oni su sigurni, uvjereni da će ih Allah za to nagraditi najobilnijom nagradom. Slično značenje ovome ima sahih-hadis o kojem postoji slaganje Buharija i Muslima: ***“Koji budu postili ramazan vjerujući i računajući na nagradu..”***, tj. vjerujući u njegovu šerijatsku utemeljenost i računajući na nagradu kod Allaha.

Eš-Ša’bi veli: “Riječi: ***“...i da im to postane navika”***, tj. iskreno i sa ubjeđenjem.” Tako vele i Katade, Ebu-Salih i Ibn-Zejd, a za to se opredijelio i Ibn-Džerir. Mudžahid i Hasan vele: “Dobro provjeravaju kome daju sadaku.”

Njegove riječi: ***“Liče vrtu na visoravni”***, tj. bašči koja se nalazi na visoravni, a “rebvetun” je kod većine učenjaka mjesto s malo višom nadmorskom visinom.

A riječi: ***“Na koji se izlijeva obilna kiša”*** znače jaka kiša, kao što je naprijed navedeno; ***“...pa ona daje dvostruki plod”***, tj. svoj plod koji je dvostruk u odnosu na druge bašče.

Za riječi Uzvišenog: ***“Ako ne bude kiše obilne, bude kiše-rosulje”*** Ed-Dahhak veli: “To su kapljice, tj. blaga kišica.”

Prema tome, ova se bašča na ovoj visoravni nikada ne može sasušiti. Jer, ako se na nju ne izlije obilna kiša, onda će padati sitna kišica, pa će joj i to biti dovoljno! Isto tako, djelo vjernika nikada se ne gubi, nego ga Allah prima i umnožava svakome prema njegovim djelima. Zato Uzvišeni Allah kaže: ***“Allah dobro vidi šta vi radite”***, tj. ništa od djela Njegovih robova Njemu se ne može sakriti. ²⁶⁸

b) Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, hadisi:

1. Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ***“Ko podijeli sadaku u vrijednosti jedne datule od svoje dobre (poštene) zarade, a Allah svakako ne prima nego samo***

²⁶⁸ Tefsirul-Kur'anil-Azim (1/318-319).

dobro, Allah će mu je primiti Svojom desnicom. On će joj potom za njenog vlasnika podizati vrijednost, kao što svaki od vas uzdiše (uzgaja) svoje ždrijebe, i to sve dok ona ne postane kao brdo."²⁶⁹

Hafiz Ibn-Hadžer veli: "Pod dobrom zaradom misli se na halal-zaradu."

El-Kurtubi za riječi: "...a Allah svakako ne prima nego samo dobro...", veli: "Allah ne prima sadaku od haram-imetka, jer takav imetak i ne pripada onome koji daje takvu sadaku. Također, takav nema pravo da s tim imetkom raspolaže, a kada ga udjeljuje, on s njim raspolaže. A kada bi mu se to računalo kao dobro djelo, to bi značilo da nešto što je naređeno sa jednog svog aspekta biva istovremeno i zabranjeno – a to je apsurd."

Riječ: "*feluvveh*", označava ždrijebe koje se odbija od dojenja. A ovdje je uzeto za primjer pošto je njegovo napredovanje posve vidljivo. Sadaka je proizvod rada, a oko proizvoda ima najviše brige i zalaganja nakon odbijanja od dojenja. Pa ako mu se nakon tog odbijanja vlasnik dobro posveti, to ga može dovesti do savršenstva.

Takav je i čovjekov rad, naročito sadaka. Kada Allahov rob udjeli iz halal-imetka, Allahov pogled će neprestano upotpunjavati tu sadaku, sve dok umnožavanjem ne dođe do primjera koji je naveden, a to je uvećavanje sadake u vrijednosti od jedne hurme sve do veličine jednog brda."²⁶⁹

2. Ebu-Zerr, r.a., priča: "Jednom sam noću hodao sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, po medinskom kamenjaru gledajući u brdo Uhud. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je tada rekao: "O Ebu-Zerre!" Rekoh: "Odazivam ti se o Allahov Poslaniče!" Reče: "Ne bi me radovalo da imam zlata koliko je brdo Uhud, a da ga cijelog ne podijelim za tri noći, ne ostavljajući ništa osim jednog dinara koji bi ostavio za svoj dug."²⁷⁰

3. Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah rekao je: '*O sine Ademov, udjeljuj i Ja ću tebi udijeliti.*'"²⁷¹

²⁶⁹ Buhari, Zekat, (3/326); Muslim, Zekat, (7/137-138.).

²⁶⁹ *Fethul-bari* (3/328).

²⁷⁰ Muslim (7/104-105).

²⁷¹ Muslim, Zekat, (7/110).

En-Nevevi veli da je to značenje riječi Uzvišenog:

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ﴾

“Što god vi udijelite, On će to nadoknaditi” (Sebe', 39.)

Zato hadis sadrži podsticaj na udjeljivanje pri raznim vidovima dobra, kao i radosnu vijest da će sve to biti nadoknađeno iz Allahove dobrote.²⁷²

4. Ibn-Mesud, r.a., je rekao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: ‘*Ne smije se zavidjeti osim u dva slučaja: čovjeku kome je Allah dao imetak, pa ga on troši na pravi način – u dobrotvorne svrhe, i čovjeku kome je Allah dao znanje (mudrost), pa on po njemu radi i prenosi ga drugome.*’”²⁷³

Ez-Zejn b. el-Munir veli: “U ovom hadisu je dokaz da je dozvoljeno udijeliti sav imetak u stanju zdravlja, tj. podijeliti ga u potpunosti, dajući ga u razne vidove dobra, osim onoga dijela koji pripada nasljedniku. Isto tako je zabranjeno trošiti ga u šerijatski neopravdane svrhe.”²⁷⁴

5. Adijj b. Hatim, r.a., kaže: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: ‘*Čuvajte se (džehennemske) vatre pa makar sa polovicom datule.*’”²⁷⁵

Hafiz Ibn-Hadžer veli: “U ovom hadisu je podsticaj na udjeljivanje makar se radilo o malom iznosu od onoga što je kvalitetno, te zabrana da se potcjenjuje mala sadaka. To zato što i kao takva pravi zastor džehennemskoj vatri.”²⁷⁶

6. Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Nema nijednog dana u kome ljudi osvanu, a da im ne siđu dva meleka. Jedan od njih uzvikuje: ‘Bože moj! Ko god je podijelio (potrebnom), podaj mu naknadu!’ Drugi opet govori: ‘Bože moj! Ko čuva imovinu toliko da mu je žao podijeliti, podaj mu propast!’*”²⁷⁷

En-Nevevi veli: “Ulema kaže da se ovo odnosi na udjeljivanje u pokornosti i u plemenite projekte, na porodicu, goste i tome slično.

²⁷² Šerhun-Nevevi ala sahih Muslim (7/110).

²⁷³ Buhari, Zekat, (3/325); Muslim, Imare, (13/67).

²⁷⁴ Fethul-bari (3/325).

²⁷⁵ Buhari, Zekat, (3/332).

²⁷⁶ Fethul-bari (3/334).

²⁷⁷ Buhari, Zekat, (3/357); Muslim, Zekat, (7/132-133).

No sve se to čini na način koji ne zaslužuje prijekor niti to udjeljivanje spada u rasipništvo. Pokuđeno neudjeljivanje je ustezanje od dijeljenja na spomenuta mjesta i spomenutim osobama.”

Hafiz Ibn-Hadžer bilježi da je El-Kurtubi rekao: “Ovaj hadis obuhvata i obaveznu i pohvaljenu sadaku. No spomenuta dova se ne odnosi na onog koji ne udjeljuje ne pohvaljen način, osim u slučaju kada ga pokuđena škrtost sasvim nadvlada, pa mu ne bude drago udjeljivati ono što mu spada u obavezu makar to i udjelio. A na ovo smo već ukazali kod komentara hadisa koji prenosi Ebu-Musa el-Eš'ari u kome stoji: “...*draga srca...*”, a Allah najbolje zna.”²⁷⁸

7. Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: “*Škrtac i dobrotvor slični su dvojici ljudi na kojima su dva željezna pancira, od njihovih prsa do ključnih kostiju (do vrata). Dobrotvor neće nikada ništa podijeliti, a da mu se ogrtač neće produžiti i proširiti na njemu toliko da mu konačno pokrije i njegove jagodice (na ručnim prstima), te mu brisati trag stopa (po zemlji). Što se tiče škrte osobe, ona neće htjeti udijeliti nešto, a da joj se svaka karika ogrtača neće prilijepiti na svakom mjestu na tijelu. Zatim će (ta osoba) nastojati da ga proširi, ali se on neće proširiti.*”²⁷⁹

Hafiz Ibn-Hadžer prenosi da su El-Hatabi i drugi kazali: “Ovo je primjer kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo za škrtog čovjeka i dobrotvora. Uporedio ih je sa dvojicom ljudi koji žele obući pancire kako bi se zaštitili od neprijateljskog oružja. Tako su ih počeli stavljati na glavu kako bi ih navukli na sebe. A poznato je da se panciri stavljaju preko glave na prsa pa se tek onda navlače i rukavi. Dobrotvor je lahko navukao na sebe pancir pa se tako potpuno zaštitio, i to je značenje riječi: ‘...*i brisati mu trag stopa...*’, tj. pokriva njegovo čitavo tijelo. Međutim, škrt čovjek primiče svoje ruke vratu (kada odbije dijeljenje sadake). Kada god pokuša da navuče pancir, on svojim rukama pritisne vlastiti vrat, i to je značenje riječi: ‘...*svaka karika prilijepiti...*’, tj. skupiti i stisnuti.

Želi se reći da se prsa dobrotvora rašire kada naumi dati sadaku, te je on dijeli draga srca. S druge strane, duša škrtog čovjeka se stisne kada on pomisli na udjeljivanje; prsa mu postanu tjeskobna, a ruke stisnute.

²⁷⁸ Fethul-bari (3/358).

²⁷⁹ Buhari, Zekat, (3/358); Muslim, Zekat, (7/150).

﴿وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

“A oni koji se ušćuvaju lahkivosti, oni će sigurno uspjeti.”
(El-Hašr, 9.)

El-Muhelleb je rekao: “Želi se (navedenim primjerom) reći da će Allah dobrotvora zaštititi i na dunjaluku i na ahiretu, za razliku od škrtog čovjeka, kojeg će osramotiti. A riječi: “...i brisati mu trag stopa...” znače da će mu brisati grijehe.”²⁸⁰

B – ADABI ONOGA KOJI UDJELJUJE

1. Požurivanje sa obavezanim sadakama (zekat i sadekatul-fitr) prije nego što im nastupi vrijeme, kao i požurivanje sa izdvajanjem dobrovoljne sadake. Ovo zato jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Dijelite sadaku! Uskoro će doći vrijeme kada će čovjek tražiti kome će dati sadaku. Tada će reći onaj kome je htjedne dati: ‘Da si nam je donio jučer, primili bismo je. Sada nam ona nije potrebna.’ Tako neće moći naći onoga kome će je udijeliti.*”²⁸¹

Uzvišeni Allah podstiče na požurivanje i utrkivanje u dobrim djelima, pa kaže:

﴿وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ﴾

“I požurite da zaslužite oprost Gospodara svoga i Džennet koji je prostran kao nebesa i Zemlja, pripremljen za one koji se Allaha boje.” (Ali Imran, 133.)

2. Sadaku dati javno, ako za to postoji opravdan razlog. Naprimjer, da bi se na to drugi ugledali ili da bi se pokazali islamski obredi. Džerir b. Abdullah, r.a., rekao je: “*Bili smo jednog jutra kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su došli neki ljudi goli i bos, a na sebi su imali poderanu vunenu odjeću ili ogrtače koje su na pasu stegli. Bili su opasani sabljama. Većina ih je bila iz plemena Mudar. Naime, svi su bili iz plemena Mudar. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio njihovo stanje, lice mu se promijenilo. Ušao je, a zatim izašao. Pozvao je Bilala. Kada je on došao, proučio je ezan pa potom i ikamet. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao i obratio se ljudima. Između ostaloga je rekao:*

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾

²⁸⁰ Fethul-bari (3/359-360).

²⁸¹ Buhari, El-Fiten, (13/88); Muslim, Zekat, (7/133).

“O ljudi, bojte se vašeg Gospodara, Koji vas je stvorio od jednog čovjeka”, proučio je ajet do kraja:

﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾

“Zaista vas Allah motri.” (En-Nisa', 1.)

Proučio je još ajet koji je u suri *El-Hašr*:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ﴾

“O ljudi, bojte se Allaha, neka svako pogleda šta je pripremio za sutra...” (El-Hašr, 18.)

Ljudi su, zatim, počeli davati sadaku od svog posljednjeg dinara, dirhema, odjeće, sa'a pšenice i hurmi... Čak su donosili i po pola hurme”.

“Jedan ensarija”, kaže Džerir, “je došao sa punim zavežljajem koji nije mogao nositi u rukama, a zatim su ljudi donosili sadaku. Vidio sam dvije gomile hrane i odjeće, nakon čega sam ugledao da se lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sjaji kao da je pozlaćeno”. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada rekao: “Ko u islamu uvede lijep običaj, imat će za njega nagradu, a i nagradu onih koji po tome poslije njega budu radili – a da se njihova nagrada nimalo neće umanjiti. A ko u islamu uvede loš običaj, imat će za to grijeh, a i grijeh onih koji taj običaj budu slijedili poslije njega – a da se njihovi grijesi za to neće nimalo umanjiti.”²⁸²

A ako će tajna sadaka biti dalja od rijaluka (pretvaranja), i ako će bolje pokriti nevoljnika, onda je tajnost preča. Tako se navodi u hadisu koji govori o sedmerici ljudi koji će biti u hladu kada drugog hlada osim Allahovog neće biti, a među njima je i: “...Čovjek koji dijeli imetak, pa to sakrije toliko da mu ne zna njegova ljevica što je učinila desnica”²⁸³ A Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ﴾

“Lijepo je kada javno dajete milostinju, ali je za vas bolje da je dajete siromasima kada niko ne vidi.” (El-Bekare, 271.)

Pa neka udjeljivač gleda okom Šerijata i opće koristi, i neka po tome postupi. Neki učenjaci preferiraju javno davanje zekata jer se u tome ogleda islamski obred: oni upozoravaju ostale koji trebaju dati zekat.

²⁸² Muslim, Zekat, (7/143-145).

²⁸³ Hadis je ranije spomenut.

A ako se radi o dobrovoljnoj sadaki, onda je preče sakriti je, a Allah najbolje zna.

3. Lijepo je da udjeljivač svoju sadaku vidi malom. Jer, ako je bude vidio velikom, to može biti razlog da postane sobom opčinjen te tako poništi sebi nagradu i ostane bez sevapa za svoj trud.

Neko od ispravnih prethodnika je rekao: "Dobro djelo neće se upotpuniti osim sa tri elementa: umanjivanjem, požurivanjem i pokrivanjem."

Od adaba je i da vjernik udjeljuje od svog najboljeg, najkvalitetnijeg i najdražeg imetka. Uzvišeni kaže:

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾

"Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udjelite dio od onoga što vam je najdraže; a bilo šta da vi udijelite, Allah će sigurno za to znati." (Ali Imran, 92.)

Osim toga, Uzvišeni kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَكُمْ بِهِ إِذَا أَنْ تَنْفِقُوا فِيهِ﴾

"O vjernici, udjeljujte od lijepih stvari koje stičete i od onoga što vam Mi iz zemlje dajemo. I ne izdvajajte ono što ne vrijedi da biste to udijelili – kada ni vi sami ne biste to primili, osim zatvorenih očiju." (El-Bekare, 267.)

4. Lijepo je da udjeljivač izdvaja iz kvalitetnog imetka kojeg posjeduje, a ubirač zekata ne smije namjerno uzimati ono što spada u najplemenitiju imovinu. Jer, srca su vezana za ono što je najplemenitije, kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Muazu: "...i ne uzimaj od ljudi najdragocjeniju (najplemenitiju) imovinu."²⁸⁴

5. Da udjeljivač izabere gdje je sadaka prioritetnija i gdje će steći veću nagradu. Zbog toga prioritet treba dati rođaci na u odnosu na ostale. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "*Sadaka nevoljniku je sadaka, a rodbini je dvoje: i sadaka i održavanje rodbinskih veza.*"²⁸⁵

6. Lijepo je, nad ostalima, dati prednost bogobojaznim i učenicima, kako bi ih pomogli u pokornostima i traženju korisnog znanja, a tako i sa njima biti udruženi u njihovim dobrim djelima.

²⁸⁴ Buhari, Zekat, (3/377).

²⁸⁵ Nesai, Zekat, (5/92); Tirmizi, Zekat, (658); Ibn-Madže, Zekat, (1844).

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Ko otpremi ratnika (gaziju) na Allahov put, kao da i sam učestvuje u toj borbi. Ko zamijeni ratnika na Allahovom putu u nekom dobru (izdržavanju porodice), kao da i sam učestvuje u borbi.”²⁸⁶

Ovdje spada i traženje onih koji su uljudni i koji su izgubili blagodati koje su imali, pa žive pokriveni odjećom ljubaznosti:

﴿يَحْسِبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسَيِّئَاتِهِمْ لَا يُسْأَلُونَ النَّاسَ إِخْفَافًا وَمَا تَنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾

“...pa onaj koji nije u to upućen misli da su, zbog skromnosti, imućni. Poznat ćeš ih po izgledu njihovom, oni proseći ne dodijavaju ljudima.” (El-Bekare, 273.)

Također, treba tražiti one koji zbog bolesti ili nekog drugog opravdanog razloga ne mogu privređivati, shodno riječima Uzvišenog:

﴿لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أَحْصَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ﴾

“...i to siromasima koji, zauzeti na Allahovom putu, nemaju vremena da zarađuju.” (El-Bekare, 273.)

C – ADABI ONOGA KOJI PRIMA SADAKU

1. Da ne prima sadaku osim zbog velike potrebe ili krajnje nužde. Da ne traži od ljudi, a već ima onoliko koliko mu je dovoljno. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Ko bude tražio od ljudi, a ima onoliko koliko mu je dovoljno, doći će na Sudnji dan sa licem na kojem će biti razrezotine ili ogrebotine”. Pitaše: “A koliko je to što mu je dovoljno, Allahov Poslaniče?” On reče: “Pedeset dirhema, ili njihova protuvrijednost u zlatu.”²⁸⁷

2. Da, ako zaključi da mu je dozvoljeno uzeti sadaku, prihvati sadaku sa ciljem da se pomogne u rješavanju svojih osnovnih potreba. Neka sadaku utroši samo u onome što je pokornost prema Uzvišenom Allahu. Ako je iskoristi radi grijeha, onda spada u nezahvalnike prema Allahovim blagodatima, zaslužuje Allahovo prokletstvo i Njegovu daljinu.

²⁸⁶ Buhari, El-Džihad, (6/59); Muslim, El-Imare, (13/60).

²⁸⁷ Ebu-Davud, Zekat, (1610); Nesai, Zekat, (5/97); Tirmizi, Zekat, (3/149); Ibn-Madže (1840); Darimi (1/386).

3. Da bude zahvalan onome koji mu je dao sadaku i neka mu čini dovu. Zahvala i dova neka ne izlaze iz okvira sredstava. Sadaka je, ipak, put kojim mu je spuštена Allahova blagodat. To je put koji je Uzvišeni Allah odredio da bude sredstvo, što se pak ne kosi sa smatranjem da blagodati dolaze od strane Uzvišenog Allaha. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Ko nije zahvalan ljudima nije zahvalan ni Allahu.”*²⁸⁸

Uzvišeni Allah je, i to na mnogim mjestima, pohvalio one koji rade dobra djela, iako je Allah stvoritelj djela. Naprimjer, tu je spomen na Ejžuba, alejhis-selam:

﴿نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾

“...divan je rob on bio i mnogo se kajao!” (Sād, 44.), i njemu slični primjeri.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *“Ko vam učini neko dobro – nagradite ga! Pa ako ne možete, nagradite ga tako što će te mu činiti dovu.”*

U upotpunjavanju zahvale spada i to da se prikrije određena mahana, ukoliko se u poklonu nađe. Poklon ne treba potcjenjivati ni koriti. Onaj kome ne bude udjeljivano ne treba zbog toga prestati udijeljivati. Ako tako postupi, vjernik će u sebi naći zadovoljstvo, i ljudi će pohvaliti njegov čin.

Dužnost je onoga koji udjeljuje smatrati malim ono što je udijelio, a ono što je primio – smatrati velikim. Prema svakoj situaciji treba se ispravno postaviti. Blagodati treba sagledati kao nešto što dolazi od Uzvišenog Allaha. A onaj koji sredstvo ne vidi sredstvom – nije učen! Pogrešno je sredstvo smatrati izvorom.²⁸⁹

4. Da dobro gleda u ono što se udjeljuje. Pa ako sadaka ne dolazi iz dozvoljenog (halal), da je ostavi. Davati tuđe ne ubraja se u zekat. Ako je sadaka od sumnjivog imetka, također je ne treba prihvatati, izuzev u krajnjoj nuždi. Ako je većina nečije zarade nedozvoljena (haram), pa takav iz toga – ne znajući gdje će on otići – dadne zekat, pravno mišljenje (fetva) je na tome da tu sadaku treba dati. Ukoliko ne može da dođe do čiste sadake, siromahu je dozvoljeno od te sadake uzeti onoliko koliko mu je nužno i neophodno.²⁹⁰

²⁸⁸ Tirmizi, El-Birr ve sille, (1955); Ebu-Davud (4790); Ahmed (2/258).

²⁸⁹ El-Kasimi, *Tehzib mevizatil-mu'minin*, str. 85.

²⁹⁰ Ibn-Kudame, *Muhtesar minhadžil-kasidin*, str. 40.

**D – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA PRI UDJELJIVANJU NA
ALLAHOVOM PUTU**

1. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i čovjek koji je tražio burdu:

Sehl b. Sa'd, r.a., priča da je jedna žena donijela Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, satkan pamučni ogrtač sa porubom.

Upitao je Sehl:

– Znate li šta je to burda (ogrtač)?

– To je plašt. – odgovorili su.

– Da. – rekao je on.

– Otkala sam ga – rekla je žena – svojom rukom i došla da ti dam da ga obučeš.

Budući da mu je bio potreban, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je uzeo i kada je izašao pred nas noseći taj ogrtač oko struka, jedan čovjek kome se ogrtač svidio je rekao:

– Daj mi ga, baš je lijep!

Prisutni su rekli:

– Nisi dobro učinio. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je bio uzeo sebi jer mu je bio potreban, a ti si ga od njega zatražio jer si znao da te neće odbiti.

– Boga mi – rekao je ovaj – nisam ga zatražio da bi ga oblačio, već samo da mi bude kefin.

“I taj ogrtač mu je i bio kefin”. – kaže Sehl.²⁹¹

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio najdarežljiviji čovjek. A najdarežljiviji bi bio u mjesecu ramazanu, kao što se to navodi u hadisu kojeg prenosi Ibn-Abbas, r.a.²⁹²

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio takav da ne bi nikome rekao: “Ne”, kada bi neko od njega nešto zatražio. Enes, r.a., tako pripovijeda: “Od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi islamom ništa bilo zatraženo, a da ne bi to i udijelio. Tako je došao neki čovjek pa mu je dao stado koje je napunilo dolinu između dva brda. Taj čovjek se povratio svom narodu rekavši: ‘O moj narode, primite islam! Muhammed udjeljuje ne bojeći se oskudice!’”²⁹³

²⁹¹ Buhari, Dženaiz, (3/170-171).

²⁹² Buhari, Savm, (4/116); Muslim, Fedail, (15/68-69).

²⁹³ Muslim, Fedail, (15/104).

*"Uobičajio je biti šake otvorene.
Pa kad bi je i skupio kad bi htio nešto prihvatiti,
prsti njegovi ga ne bi htjeli poslušati;
Vidiš ga ozarenog kada mu dođeš,
kao da ti njemu daješ ono što od njega tražiš;
S koje god strane mu priđeš, on je more,
pučina njegova - dobročinstvo je, a obale – plemenitost;
A ako bi u svojoj šaci samo dušu imao, i nju bi on dao.
Pa, neka se Allaha boji onaj što od njega prosi."*

2. Ebu-Bekr es-Siddik, r.a., udjeljuje čitav svoj imetak:

Omer b. el-Hattab, r.a., je rekao: "Jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je naredio da izdvojimo sadaku. Ja sam tada imao pri sebi imetka i rekoh: 'Ako ikada prestignem Ebu-Bekra, danas ću ga prestići!' Donio sam pola svog imetka, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, me je upitao: 'Šta si ostavio svojoj porodici?' Rekao sam: 'Još toliko'. Zatim je došao Ebu-Bekr sa cijelim svojim imetkom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je upitao: 'Šta si ostavio svojoj porodici?' Odgovorio je: 'Ostavio sam im Allaha i Njegovog Poslanika!' Rekao sam: 'Nikad te ni u čemu neću prestići!'"²⁹⁴

Ebu-Bekr, r.a., je od svih ashaba bio najdarežljiviji, i u svakom dobru prvi. Omer, r.a., je rekao: "Ebu-Bekr, naš prvak, oslobodio je Bilala, našeg prvaka."

*"Ebu-Bekr darova imetak u ime Allaha,
i za ljubav Njegovu iz ropstva izbavi Bilala;
Vjerovjesnika je s punom ljubaznošću tješio,
i hitro mu se bez nećkanja odazvao."*

Ashabi su prednjačili u svakom dobru, i natjecali su se u tome, radeći po Allahovim riječima:

﴿وَلِكُلِّ وِجْهَةٍ هُوَ مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ﴾

"A vi se potrudite da druge, čineći dobra djela, preteknete!"
(El-Bekare, 147.)

²⁹⁴ Tirmizi (3675); Darimi (1/391-392); Ibn Ebi-Asim, *Es-Sunne* (1240).

I riječima Uzvišenog:

﴿سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾

“Nadmećite se da u Gospodara svoga zaslužite oprost i Džennet, prostran koliko su nebo i Zemlja prostrani.” (El-Hadid, 21.)

Zbog toga je kod sljedbenika puta prvih muslimana, kada bi im se pojavilo nešto što oni nisu činili, ostala poznata parola: “Da je to bilo dobro, oni bi nas u tome pretekli.”

3. Udjeljivanje Osmana b. Affana, r.a., na Allahovom putu:

Sumame b. Hazn el-Kušejri pripovijeda: “Bio sam prisutan u (Osmanovoj, r.a., opkoljenoj) kući kada im se (tj. pobunjenicima) Osman obratio riječima: ‘Neka dođu vaša dvojica koja su najgrlatija protiv mene’. Pa su bili dovedeni, a ličili su na dvije deve ili dva magarca. Pa se Osman uzvisio iznad njih pitajući:

‘Zaklinjem vas Allahom i islamom! Da li znate da u Medini, u vremenu kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u nju došao, nije bilo pitke vode osim bunara Rume? Pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ko će kupiti bunar Rume pa učiniti da se, pored njegove, u njega spuštaju i kofe ostalih muslimana, u zamjenu za bolji u Džennetu?’ Pa sam ga ja kupio svojim vlastitim novcem. A vi mi ne dozvoljavate da se sa njega napijem, nego da pijem morsku vodu!’ Rekoše: ‘Tako je, u pravu si!’

Osman je zatim upitao: ‘Zaklinjem vas Allahom i islamom! Da li znate da sam ja iz svoje imovine opremio vojsku u pohodu na Tebuk?’ Rekoše: ‘Tako je, u pravu si!’

Osman: ‘Zaklinjem vas Allahom i islamom! Da li znate da je džamija postala tijesna klanjačima, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ko će kupiti taj i taj komad zemlje, pa ga pridodati džamiji, za bolji (komad zemlje) u Džennetu?’ Zatim sam ga ja kupio svojim vlastitim novcem. A vi mi ne dozvoljavate da u njoj klanjam dva rekata’. Rekoše: ‘Tako je, u pravu si!’

Osman upita ponovo: ‘Zaklinjem vas Allahom i islamom! Da li znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao iznad Meke na brdu Sebir, a sa njim Ebu-Bekr, Omer i ja? Zatim se brdo pokrenulo toliko da je kamenje počelo padati u njegovo podnožje.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je udario svojom nogom i rekao: 'Smiri se Sebir! Na tebi su Vjerovjesnik, Siddik i dvojica šehida!' Rekoše: 'Tako je, u pravu si!'

Osman je tada tri puta rekao: 'Allah je najveći! Posvjedočili su mi, tako mi Gospodara Kabe, da sam šehid!'"²⁹⁵

Abdur-Rahman b. Semure veli: "Osman b. Affan je u svojoj odjeći donio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, hiljadu dinara kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spremio vojsku "El-Usre". Zatim ih je prosuo u Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, krilo. Prevrćući te dinare, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je nekoliko puta ponovio: 'Nema za Ibn-Affana više štete zbog ovoga što je danas uradio.'"²⁹⁶

4. Dobročinstvo Abdur-Rahmana b. Aufa, r.a., prema majkama vjernika, r.a.:

Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Najbolji od vas su oni koji budu, poslije mene, najbolji prema mojoj porodici.*" Nakon toga je Abdur-Rahman b. Auf, r.a. prodao bašću za 400.000, pa ih podijelio Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, suprugama."²⁹⁶

Ummu-Bekr bint el-Misver prenosi da je Abdur-Rahman b. Auf, r.a., prodao zemlju Osmanu, r.a., za 400.000 dinara, pa ih je podijelio siromasima iz plemena Beni-Zehre, potrebnima i majkama vjernika.

El-Misver kazuje: "Došao sam Aiši sa njenim dijelom od toga, pa me upita: 'Ko je ovo poslao?' Rekao sam: 'Abdur-Rahman b. Auf'. Pa je rekla: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Poslije mene, prema vama, neće biti milostiv osim strpljivi'. Neka Allah napoji Ibn-Aufa sa džennetskog vrela Selsebil.'"²⁹⁷

²⁹⁵ Tirmizi (3703).

²⁹⁶ Ahmed (5/63); Tirmizi (3701).

²⁹⁶ Ibn Ebi-Asim, *Es-Sunne* (1414).

²⁹⁷ Ibn Ebi-Asim, *Es-Sunne* (1413).

5. Talha b. Ubejdullah, r.a., i slučaj kada ga je mnoštvo imetka zabrinulo pa ga je podijelio na Allahovom putu. I drugi, kada ga je jedan zamolio rodbinskom vezom pa mu je dao 300.000:

Musa prenosi da je njegovom ocu (Talhi) došao novac iz Hadremevta u iznosu od 700.000. Te noći je bio jako uznemiren, pa ga je njegova žena upitala:

– Šta ti je?

Talha je odgovorio:

– Čitavu noć razmišljam i pitam se: ‘Šta čovjek misli o svom Gospodaru, a u kući mu ovoliki novac?’

Žena reče:

– Gdje si ti u odnosu na svoje drugove? Kada ustaneš, zatraži šerpe i zdjele i podijeli novac.

Talha joj reče:

– Allah ti se smilovao! Ti si ona koja udjeljuje, kći onog koji udjeljuje (a ona je Ummu-Kulsum, kći Ebu-Bekra es-Siddika).

Pa pošto je došlo jutro, zatražio je velike posude i podijelio novac muhadžirima i ensarijama. Jednu posudu s novcem poslao je i Aliji. Žena je upitala svog muža:

– Ebu-Muhammede, imamo li i mi dio od ovog imetka?

Talha reče:

– Pa gdje si bila do danas? Tvoje je da se brineš za ono što je ostalo!

A imali su vrećicu u kojoj je bilo oko hiljadu dirhema.”²⁹⁸

Ali b. Zejd priča: “Došao je jedan beduin tražeći da mu Talha udijeli, zamolivši ga rodbinskom vezom. Talha je rekao: ‘Niko me prije tebe nije zamolio rodbinskom vezom. Imam zemlju za koju mi Osman daje 300.000. – Zato, uzmi je! Ili, da li želiš da je prodam Osmanu pa da ti dam novac?’ Čovjek odgovori: ‘Novac’. Pa mu ga je Talha i predao.”²⁹⁹

On je bio Talha dobri, Talha velikodušni, Talha darežljivi. Bio je vlasnik mnogih veličajnih primjera istinskog vjerovanja u udjeljivanju i žrtvovanju.

²⁹⁸ *Sijeru e’alamun-nubela* (1/30-31).

²⁹⁹ *Sijeru e’alamun-nubela* (1/31).

6. Ebu-Talha el-Ensari, r.a., i njegovo udjeljivanje najdražeg imetka, bašče zvane “Bejruha”, prema riječima Uzvišenog:

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾

“Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže” (Ali Imran, 92.):

Enes b. Malik, r.a., priča da je Ebu-Talha imao u palmištima (baštama palmi) imetak veći nego ma koji ensarija u Medini. Najdraža od tih dobara bijaše mu bašča (po imenu) “Bejruha”, koja se nalazila naspram džamije. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ulazio u nju i pio u njoj dobru vodu.

Enes kaže: “Kada je objavljen ajet:

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾

“Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže.” (Ali Imran, 92.), Ebu-Talha je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Allahov Poslaniče! Slavljeni i Uzvišeni Allah kaže: **“Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže”**, a meni je od mojih dobara uistinu najdraža Bejruha. Poklanjam je u ime Allaha, i nadam se da je ona pravo dobročinstvo i zaliha u Allaha. Stoga postupi sa njom, o Allahov Poslaniče, kako ti je Allah pokazao!’

Allahov Poslanik je na to rekao: ‘To je za pohvalu. To je profitabilna imovina! To je profitabilna imovina! Čuo sam šta si rekao i ja smatram (potrebnim) da je pokloniš svojoj rodbini’. Ebu-Talha je odgovorio: ‘Uradit ću tako, Allahov Poslaniče!’ Zatim je Ebu-Talha razdijelio bašču svojim rođacima i svojim amidžićima.”³⁰⁰

En-Nevevi veli: “U ovom hadisu je podsticaj na udjeljivanje od onoga što je najdraže, na dogovaranje sa učenim i čestitim kada je riječ dijeljenju sadake i tome slično.”³⁰¹

7. Ebu-Dahdah el-Ensari, r.a., za bašču kupuje palmu u Džennetu:

Hafiz Ibn-Hadžer veli: “Prenose Ahmed, El-Begavi i Hakim od Hammada b. Seleme, a ovaj od Sabita, a on od Enesa, r.a., da je neki čovjek rekao: ‘O Allahov Poslaniče! Jedan čovjek ima jednu palmu, a

³⁰⁰ Buhari, Zekat, (3/381); Muslim, Zekat, (7/116-117).

³⁰¹ Šerhun-Nevevi ala sahih Muslim (7/118).

ja oko nje podižem voćnjak'. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: 'Podaj mu je u zamjenu za palmu u Džennetu', pa čovjek na to ne pristade. Potom je spomenutom čovjeku otišao Ebu-Dahdah rekavši: 'Prodaj mi svoju palmu u zamjenu za moj vrt', pa čovjek pristade. Zatim je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'O Allahov Poslaniče! Kupio sam onu palmu dajući svoj vrt, pa je sada dajem tebi da je ti pokloniš ovom čovjeku'. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada nekoliko puta ponovio: 'Koliko će samo Ebu-Dahdah imati mirišljavih grozdova u Džennetu!' Zatim je Ebu-Dahdah, r.a., otišao svojoj ženi i rekao: 'O Ummu-Dahdah, izađi iz vrta! Ja sam ga prodao za palmu u Džennetu'. Žena reče: 'Unosne li trgovine!' Ili je izgovorila riječi slične ovima."³⁰²

Pogledaj kako iskreno vjerovanje podstiče na žrtvovanje i udjeljivanje na Allahovom putu, kao što Uzvišeni veli:

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴾

"Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegovog vjeruju, i poslije više ne sumnjaju, i bore se na Allahovom putu imecima svojim i životima svojim. Oni su iskreni!" (El-Hudžurat, 15.)

8. Aiša, r.a., dijeli 180.000 dirhema, a zaboravlja ostaviti jedan dirhem s kojim bi sebi pribavila iftar:

Ummu-Zerr, koja je često posjećivala Aišu, r.a., priča: "Ibn-Zubejr joj je poslao dvije vreće novaca. Mislim da je u njima bilo 180.000 dirhema. Zatražila je posudu, a tog dana je postila. Zatim je (tom posudom) počela dijeliti novac ljudima, i to tako da je omrkla bez ijednog dirhema. Kada je došao akšam, pozvala je kućnu pomoćnicu da joj donese iftar. Donijela joj je hljeb i maslinovo ulje. Rekla sam (Ummu-Zerr) joj: 'Zar od novca kojeg si danas podijelila nisi mogla ostaviti jedan dirhem da sebi kupimo mesa pa da se njime iftarimo?' Aiša, r.a., reče: 'Ne ruži me! Da si me opomenula postupila bih tako!'"³⁰³

Urve je rekao: "Vidio sam kada je Aiša podijelila 70.000 dirhema, a krpila je svoju košulju."³⁰⁴

³⁰² *El-Isabe* (7/57-58).

³⁰³ *Sifetus-safve* (2/29-30).

³⁰⁴ *Sifetus-sife* (2/30).

Zato neka Allah prospe Svoju milost i zadovoljstvo na majku vjernika! Srce joj bijaše napunjeno imanom i ljubavlju prema Er-Rahmanu. Zaboravila je čak i na sebe, a postila je. Kada iskreni rob stalno čini pokornost prema Er-Rahmanu, svoju sreću nalazi u pokornostima, udjeljivanju, postu i noćnom namazu (kijamu). Njegova sreća nije u jelu i piću. Tako se vjerniku omile pokornost i djela koja Allahu približavaju, kao što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veli: *“A učinjeno je da radost moga oka bude u namazu.”*³⁰⁵ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio muslimanima da poste spojeno dan i noć, a sam je to prakticirao. Kada su mu spomenuli da i sam to čini, rekao je: *“Ja nisam kao vi! Ja imam Onoga Koji me noću hrani i Koji me poji.”*³⁰⁶

9. Ebu-Ubejde i Muaz b. Džebel, Allah bio zadovoljan s njima:

Malik ed-Dar pripovijeda: “Omer b. el-Hattab, r.a., stavio je u vrećicu 400 dinara (zlatnika) i rekao svome slugi: ‘Odnesi ih Ebu-Ubejdi! Zatim malo sačekaj u njegovoj kući da vidiš kako će postupiti’.

Sluga je otišao (Ebu-Ubejdi) i rekao: ‘Vođa vjernika ti je rekao da se ovim novcem potmogneš u svojim potrebama’. Ebu-Ubejde reče: ‘Allah ga učinio postojanim i smilovao mu se!’ Zatim je pozvao služavku i rekao joj: ‘Ovih sedam (dinara) odnesi tom i tom čovjeku, ovih pet tom i tom’. I sve tako, dok nije sve razdijelio.

Sluga se potom vratio Omeru, r.a., i obavijestio ga o onome šta se desilo. Omer, r.a., je već bio pripremio još jednu takvu vrećicu (sa dinarima) za Muazu b. Džebela, i rekao je: ‘Odnesi ih Muazu b. Džebel! Zatim malo sačekaj u njegovoj kući da vidiš kako će postupiti’.

Sluga je otišao (Muazu) i rekao: ‘Vođa vjernika ti je rekao da se ovim novcem potpomogneš u svojim potrebama’. Muaz reče: ‘Allah ga učinio postojanim i smilovao mu se! Dođi djevojko (služavko)! U kuću tog i tog odnesi ovoliko, a u kuću tog i tog ovoliko...’

Tada se pojavila Muazova žena govoreći: ‘I mi smo, tako mi Allaha, miskini (siromašni), pa nam dodijeli nešto!’ U vrećici su ostala samo dva dinara. Njih je Muaz uzeo i bacio ih ženi.

³⁰⁵ Ahmed (3/128), Nesai (7/11); Hakim (2/160).

³⁰⁶ Buhari, Savm, (4/208).

Sluga se potom vratio Omeru, r.a., i obavijestio ga o onome šta se desilo. Omer, r.a., se obradova i reče: 'Oni su braća, jedni od drugih!'"³⁰⁷

10. Ebu-Umame, r.a., i njegova ljubav prema dijeljenju sadake:

Abdur-Rahman b. Zejd b. Džabir pripovijeda: "Štićenica Ebu-Umame mi je ispričala slijedeće: 'Ebu-Umame je volio dijeliti sadaku, i zbog toga je sabirao novac. Nikada nije vratio prosjaka, a da mu za jelo nije udijelio barem glavicu luka, ili hurmu, ili bilo šta drugo.

Jednog dana mu je došao prosjak, a kod sebe nije imao ama baš ništa od hrane. Od posljednja tri dinara izdvojio je jedan i dao ga prosjaku. Zatim je došao drugi prosjak, pa je i njemu dao dinar. I na kraju, došao je i treći prosjak, pa je i njemu dao svoj posljednji dinar.

Naljutila sam se i rekla: 'Nama nisi ništa ostavio!'

Ebu-Umame je potom otišao na popodnevni odmor (kajlulu), a ja sam ga probudila kada je počeo ezan za ikindiju. Abdestio je se i otišao u džamiju. Sažalila sam se na njega, jer je postio, pa sam uzajmila nešto novaca. Pripremila sam mu iftar i svjetiljku. Otišla sam da mu priprelim i prostirku - kad tamo, nađoh zlato! Nabrojala sam 300 dinara. Rekoh: 'Nije uradio ono što je uradio, osim što je bio siguran u ovo što mu je ostalo'. Vratio se nakon jacije. Kada je ugledao sofru i svjetiljku, osmjehnuo se i rekao: 'Ovo je dobro koje je došlo od Njega!'

Stajala sam pored njega dok je večerao, a zatim rekla: 'Allah ti se smilovao! Ostavio si ovoliku nafaku a nisi me ni izvijestio. Da li da je uzmem?' Upitao je: 'Koju nafaku? Ništa nisam ostavio!'

Podigla sam prostirku. I kada je ugledao dinare, obradovao se i jako začudio. Tada sam prekinula zunnar³⁰⁸ i primila islam!'"

Ibn-Džubejr kaže: "Poslije sam je našao u jednoj džamiji u Homsu. Poučavala je žene Kur'anu, farzovima, sunnetima i vjerskim propisima."³⁰⁹

Ako je ovaj rivajet ispravan, onda se radi o kerametu Ebu-Umame. A od osnova vjerovanja ehli-sunneta vel-džemaata

³⁰⁷ *Sifetus-safve* (1/491); *Hiljetul-evlija* (1/237); *Sijeru e'alamun-nubela* (1/456).

³⁰⁸ Zunnar je pojas koji koriste vatropoklonici i kršćani.

³⁰⁹ *Hiljetul-evlija* (10/129).

je vjerovanje u keramete evlija. Kerameti su često spomenuti u Kur'anu, Sunnetu i životopisima ispravnih prethodnika, Allah njima bio zadovoljan. Od toga su riječi Uzvišenog:

﴿كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

“Kad god bi joj Zekerijja u hram ušao, kod nje bi hrane našao. “Odakle ti ovo, o Merjema?”, on bi upitao. Ona bi odgovorila: “Od Allaha, Allah onoga koga hoće opskrbljuje bez muke.” (Ali Imran, 37.)

Također, tu je i kazivanje o drugovima iz pećine (Ashabul-kehfi). Zatim vijest, kako je prenešeno u vjerodostojnom hadisu, o Ebu-Bekrovom, r.a., čanku. Osim toga, Hubejbu b. Adiju je bilo donošeno grožđe dok je bio zarobljenik u Meki, i to onda kada u njoj nije bilo nikakvog voća. A ko je od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba dostojni da bude počašćen kerametima?!

11. Šu'be b. el-Hadžadž i njegovo udjeljivanje na Allahovom putu:

En-Nadr b. Šumejl je rekao: “Nisam vidio da je iko milostiviji siromasima od Šu'beta. Kada bi vidio siromaha, gledao bi ga, sve dok ga ne izgubio iz vida.”³¹⁰

Jahja b. el-Kattan: “Šu'be je bio jedan od najosjećajnijih ljudi. Davao bi siromasima koliko je mogao.”³¹¹

Ebu-Davud et-Tajalisi pripovijeda: “Bili smo kod Šu'beta kada mu je došao Sulejman b. el-Mugire plačući. Šu'be ga upita: ‘Ebu-Seide, šta te rasplakalo?’ Odgovori: ‘Crko mi je magarac pa sam propustio džumu. Izgubio sam svoje potrepštine!’ Šu'be: ‘Koliko si ga platio?’ Sulejman: ‘Tri dinara’. Šu'be: ‘Ja imam tri dinara, a tako mi Allaha, osim njih nemam ništa više. Mladiću, donesi mi onu vrećicu’. Iz nje je izvadio tri dinara, pružio ih Sulejmanu i rekao: ‘Kupi za njih magarca, nisi na gubitku.’”³¹²

Ebu-Davud priča: “Bili smo kod Šu'beta i zapisivali hadise koje nam je govorio, kada se pojavio prosjak. Šu'be je rekao: ‘Udijelite sadaku!’ Pa je niko nije udijelio. Rekao je: ‘Udijelite sadaku jer sam

³¹⁰ *Hiljetul-evlija* (7/146), *Tehzibul-kemal* (12/492).

³¹¹ *Sijeru e'alamun-nubela* (7/211).

³¹² *Hiljetul-evlija* (7/146); *Sijeru e'alamun-nubela* (7/211).

čuo od Ebu-Ishaka, a on od Abdullaha b. Ma'kila, a on od Adija b. Hatima da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Bojte se Vatre, pa makar s polovicom hurme!' Pa opet niko nije udijelio. Rekao je: 'Amr b. Murre mi je prenio od Hajseme, a on od Adija b. Hatima da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Bojte se Vatre, pa makar s polovicom hurme! A ako ne nađete, pa sa lijepom riječju!' Pa opet niko ništa nije udijelio. Rekao je: 'Podijelite sadaku! Muhil ed-Dabbi mi je prenio da mu je Adij b. Hatim kazao da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje je rekao: 'Zaklonite se od Vatre pa makar polovicom hurme. A ako ne nađete, pa makar lijepom riječju.' Pa opet niko ništa nije udijelio. Rekao je: 'Idite od mene! Tako mi Allaha, neću vam prenositi hadise tri mjeseca!' Potom je iz svoje sobe donio tijesto i dao ga siromahu govoreći: 'Uzmi ovo, to je naša današnja hrana.'"³¹³

Sulejman b. Harb je rekao: "Da vidiš Šu'betovu odjeću. Njegov ogrtač, haljina i košulja nisu vrijedili ni deset dirhema. Bio je učitelj koji je mnogo udjeljivao sadaku."³¹⁴

Pa iako je, Allah mu se smilovao, i sam bio siromašan, i toliko mršav da između njegove kože i kostiju apsolutno nije bilo mesa, a kada bi se počeo, sa njegove kože bi spadala prašina, ipak je bio jako darežljiv i plemenit. A koliko je ljudi koji posjeduju veliko i brojno bogatstvo, a veoma su škrti i lahkomi. Ne udjeljuju, osim kada udovoljavaju svojim strastima, a sadaku zaboravljaju.

﴿وَمَنْ يَخْلُ فَلِنَّا يَخْلُ عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ﴾

"A ko škrtari, na svoju štetu škrtari. Jer, Allah je bogat, a vi ste siromašni." (Muhammed, 38.)

Allah se smilovao Šu'bi! Bio je slabašnog tijela i malog imetka, ali stamen kao planina pri udjeljivanju. Bio je u generaciji imama Malika. Malik je od njega posredno prenosio hadise i nešto ovako kada je riječ o udjeljivanju, nije posjedovao. Kada bi Hammad b. Zejd prenosio hadise od Šu'beta, govorio bi:

*"Prenio mi je ogromni od ogromnih,
Šu'betul-hajr, Ebu-Bistam."*

³¹³ Sijeru e'alamun-nubela (7/227-228).

³¹⁴ Tarihul-Bagdad (9/261-262).

12. Slijepac, u priči o trojici Izraelćana:

Ebu-Hurejre, r.a. priča da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: "Allah, dž.š., htio je da iskuša trojicu ljudi od Benu-Israila (Izraelćana). Jedan je bio gubavac, drugi bez kose, a treći slijep. Allah im je poslao jednog meleka. Melek je došao gubavcu i upitao ga:

– Šta bi ti najviše želio?

– Najviše bih želio imati lijepu boju kože i da se oslobodim ovoga zbog čega se svijet zgražava na mene. – odgovori on.

Melek pređe rukom preko njegova tijela te sa njega spade sva guba i on dobi lijepu boju kože. Zatim ga melek upita:

– Kakav ti je imetak najdraži?

– Deve ili krave (prenosilac se ne sjeća tačno). – reče on.

Allah mu tada dade jednu lijepu devu, koja je u stomaku nosila mladunče, a melek mu reče:

- Allah ti dao berićeta u njoj!

Zatim je melek došao onome bez kose i upitao ga:

– Šta bi ti najviše volio?

– Lijepu kosu, i da se oslobodim ovog zbog čega se svijet zgražava na mene. – odgovorio je on.

Melek ga pomilova po glavi te mu bolest prođe i on dobi lijepu kosu. Melek ga zatim upita:

– Kakav bi imetak najviše volio?

– Krave. – odgovori on.

Allah mu tada dade jednu lijepu steonu kravu, a melek mu reče:

– Allah ti dao berićeta u njoj!

Zatim melek dođe slijepcu i reče mu:

– Šta bi ti najviše želio imati?

– Da mi Allah vrati moj vid kako bih ljude mogao gledati. – odgovori on. Melek ga pomilova po očima i Allah mu vrati vid. Zatim ga upita:

– Kakav bi imetak najviše volio?

– Ovce. – odgovori on. Allah mu dade jednu ovcu.

U sve trojice se imetak plodio i množio. Tako je bivši gubavac imao punu dolinu deva, bivši ćelavac punu dolinu krava, a bivši slijepac punu dolinu ovaca.

Zatim melek dođe gubavcu u njegovom prijašnjem liku i obliku te mu reče:

– Ja sam čovjek bijednik i jedino mi ti, poslije Allaha, možeš pomoći. Zato te molim, tako ti Onoga Koji ti je dao tako lijepu boju

kože i Koji ti je dao tolike deve, da mi dadneš jednu devu kako bih mogao nastaviti put.

On mu na to reče:

– Ja imam mnogo obaveza.

Melek mu reče:

– Kao da te ja odnekud znam, da ti nisi bio onaj gubavac što se svijet zgražavao na njegov izgled i bijedu, pa ti je Allah podario (zdravlje i bogatstvo)?!

On mu tada odgovori:

– Naprotiv, ja sam ovo naslijedio od svojih predaka.

Melek mu tada reče:

– Ako si mi slagao, neka te Allah povрати u ono stanje u kojem si bio.

Zatim je melek došao ćelavcu u njegovom prijašnjem liku i obliku, i rekao kao što je rekao i gubavcu, a ovaj mu uzvratilo kao prvi. Melek mu reče:

– Ako si mi slagao, neka te Allah vrati u ono stanje u kojem si bio.

Potom je došao slijepcu u njegovom prijašnjem liku i obliku, i rekao mu:

– Ja sam siromašan čovjek i na putu sam. Meni danas ne može niko, poslije Allaha, pomoći do ti, pa te molim Onim Koji ti je podario tvoj vid da mi daš jednu ovcu kako bih se njom pomogao na svome putu.

On mu odgovori:

– I ja sam bio slijep, pa mi je Allah, dž.š., povratio vid. Zato, uzmi koliko hoćeš, a ostavi koliko hoćeš. Tako mi Allaha, ništa ti neću danas zabraniti da uzmeš, sve radi Moćnog i Velikog Allaha. Melek mu tada reče:

– Zadrži sav svoj imetak, vi ste bili samo iskušani! Allah je zadovoljan tobom, a rasrdio se na tvoja dva druga.”³¹⁵

Hafiz Ibn-Hadžer kaže: “U hadisu postoji dozvola za prepričavanje onoga što je bilo u prošlosti da bi se time izvukla pouka, i to se ne smatra gibetom. Ovo vjerovatno zbog toga što se ne spominju imena, a možda i zbog toga što nije navedeno šta se s njima na kraju desilo. Izgleda da se dogodilo ono što je melek i rekao. U hadisu je također postoji upozorenje na nezahvalnost prema blagodatima i podsticaj

³¹⁵ Buhari (6/578); Muslim (18/130-132).

na zahvaljivanje za te iste blagodati, zatim na njihovo priznavanje i stalno zahvaljivanje Allahu na njima. U hadisu je također ukazano na vrijednost davanja sadake. Osim toga, u njemu je i podsticaj na suosjećanje i plemenitost prema nevoljnicima, i rješavanje njihovih potreba. Tako je i ukorena škrtost, jer je ona njenog nosioca navela na laž i nijekanje Allahovih blagodati. ³¹⁶

Dr. Omer el-Eškar veli: “Što se tiče slijepca, on je bio čiste duše, napunjene imanom i takvalukom. Sjetio se svoga lika i stanja u kojem je bio prije nego mu je Allah vid povratio i imetkom ga obasuo. Prosjaku je otkrio svoje stvarno stanje u kojem se nalazio: “I ja sam bio slijep, pa mi je Allah, dž.š., povratio vid”.

I nije mu dao samo jednu ovcu nego mu je dao izbora da uzme koliko hoće, a ostavi koliko hoće. Rekao je nevoljniku: “Uzmi koliko hoćeš, a ostavi koliko hoćeš. Tako mi Allaha, ništa ti neću danas zabraniti da uzmeš, sve radi Moćnog i Velikog Allaha”. Tada je i melek otkrio njemu svoje stvarno stanje i rekao mu: “Zadrži sav svoj imetak, vi ste bili samo iskušani. Allah je zadovoljan tobom, a rasrdio se na tvoja dva druga”. Ova trojica spomenutih predstavljaju dva različita primjera: primjer zahvalnog na Allahovim blagodatima i primjer onoga koji je nezahvalan. Sa zahvalnošću blagodati su trajnije, a sa nezahvalnošću biva njihov nestanak i propast.”³¹⁷

13. Abdullah b. Omer i njegovo udjeljivanje na Allahovom putu:

Muhammed b. Zejd b. Abdullah b. Omer veli: “Ibn-Dža’fer poklonio je Abdullahu b. Omeru 10.000 (ili 1.000 dinara), poslavši ih po Nafiu. Pa je Abdullah ušao kod Safije i rekao: ‘Ibn-Dža’fer mi je poklonio 10.000 (ili 1.000) dinara’. Ona je rekla: ‘O Ebu Abdur-Rahman! Šta čekaš, u šta ćeš ih uložiti?’ Abdullah reče: ‘Pa kamo sreće da uradimo ono što je bolje, što je radi Allaha!’

Ubejj veli: “Čini mi se da je Abdullah b. Omer pod tim podrazumijevao Allahove riječi:

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾

“Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže.” (Ali Imran, 92.)³¹⁸

³¹⁶ *Fethul-bari* (6/581).

³¹⁷ *Sahihul-kasasin-nebevi*, str. 322.

³¹⁸ *Hiljetul-evlija* (1/296); *Sijeru e’alamun-nubela* (3/217-218).

Ubejdullah b. Nafi je rekao: "Koji god je imetak zadivio Ibn-Omera, on bi ga udijelio. Jednom je prilikom, kada je putovao na devu koja ga je zadivila, uzviknuo: 'Ih, ih', kako bi je natjerao da klekne. Zatim je rekao: 'O Nafi, skini s nje sedlo i stavi na nju pokrovac; stavi joj na vrat ogrlicu i pridruži je kurbanima.'"³¹⁹

Muhammed b. Zejd prenosi od svog oca da je Ibn-Omer potpisao ugovor na oslobađanje svoga sluge od ropstva uz cijenu od 40.000. Sluga je otišao u Kufu. Tamo je uzgajao magarce i tako otplatio 15.000. Pa mu je došao nekakav čovjek i rekao: 'Jesi li ti lud?! Ovdje se mučiš, a Ibn-Omer kupuje sluge i na istoku i na zapadu, a potom ih oslobađa ropstva. Vрати mu se i reci da nisi u stanju da se otkupiš'. Sluga se sa ugovorom vratio Ibn-Omeru i rekao: 'O Ebu Abdur-Rahmane, ja nisam u stanju da se otkupim! Ovo je naš ugovor, pa ga izbriši'. Ibn-Omer reče: 'Ne, nego ga izbriši ti, ako hoćeš!' On ga je zatim izbrisao, a Ibn-Omer zaplaka i reče: 'Idi, slobodan si!' Sluga reče: 'Allah te nagradio! Učini dobro mojim sinovima'. Ibn-Omer reče: 'I oni su slobodni!' Sluga je rekao: 'Allah te nagradio! Učini dobro mojoj majci i kćerci!' Ibn-Omer odgovori: 'Slobodne su!'"³²⁰

Ibn-Omer je rekao: "Razmišljao sam o ajetu:

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾

"Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže," (Ali Imran, 92.),

pa sam ustanovio da mi je, od onoga što mi je Uzvišeni Allah dao, najdraža – moja robinja Rumejsa. Rekao sam: 'Ona je, u ime Allaha, slobodna. I da nije toga da se ne vraćam na ono što sam udijelio u ime Allaha, ja bih je oženio. Udajem je za Nafia, nek mu rodi djecu!'"³²¹

14. Abdullah b. Dža'fer i njegovo udjeljivanje na Allahovom putu:

Hišam b. Urve prenosi od svog oca da je rekao: "Nekakav čovjek napisao je Abdullahu b. Dža'feru pisamce i stavio ga u čošu, ispod jastuka na koji se Abdullah naslanjao. Abdullah je okrenuo jastuk, ugledao pisamce te ga pročitao. Vratio ga je na njegovo mjesto i na

³¹⁹ *Hiljetul-evlija* (1/295); *Sijeru e'alamun-nubela* (3/217).

³²⁰ *Hiljetul-evlija* (1/296); *Sijeru e'alamun-nubela* (3/217).

³²¹ Ibn el-Dževzi, *Et-Tebšire* (2/255).

isto stavio vrećicu sa 5.000 dinara. Ušao je spomenuti čovjek kod Abdullaha, a on mu reče: 'Okreni pisamce, vidi šta je ispod njega i uzmi to!' Čovjek je uzeo vrećicu i izlazeći spjevao:

*"Ti zaista plijeniš velikom dobrotom,
što je u tebi skrivena, i za te malehna.
Skroman si, kao da je nema,
dok je za ljude čuvena - i za njih velika."*³²²

Eš-Ša'bi je rekao: "Jedan čovjek iz Medine dugovao je Abdullahu b. Dža'feru 50.000, pa se u tome potpomogao sa Ubejdullahom b. Abbasom. Rekao je: 'Preko njega sam otplatio pola duga, a drugu polovinu sam odgodio da je otplatiti Mejsere'. Ubejdullah ga je zatim oslobodio potraživanja i otišao. Zatim je Ibn-Dža'fer poslao izaslanika koji je dužniku rekao: 'Ibn-Dža'fer te oslobađa druge polovine!'"³²³

Ed-Davudi priča: "Muavija b. Abdullah b. Dža'fer je bio upitan: 'Kolika je bila plemenitost Abdullaha b. Dža'fera?' Rekao je: 'On nije posjedovao sopstvenog imetka mimo ljudi. Ljudi su u njegovom imetku bili njegovi ortaci. Ko god mu je šta tražio, to mu je i dao. Ko god ga je šta zamolio, to mu je i odobrio. Nije se bojao da će osiromašiti – pa da prestane s udjeljivanjem, niti da će postati ovisan – pa da za sebe gomila.'"³²⁴

15. Abdullah b. el-Mubarek je vratio dug jednog učenika, a da ga o tome nije ni izvijestio:

Muhammed b. Isa kazuje: "Ibn el-Mubarek je često posjećivao Tarsus. On bi odsjedao u jednom hanu. Tada bi dolazio jedan mladić koji bi bio u njegovom hizmetu i koji je slušao od njega hadise. Jednom je Abdullah došao, ali ga nije vidio. Zatim se brzo spremio za odlazak pitajući za mladića. Rekli su mu da je zapao u dug od 10.000 dirhema. Zatražio je da ga odvedu do zajmodavca. Tamo mu je izbrojao 10.000 i zatražio da se zakune da neće nikome govoriti o onome što mu se desilo.

³²² Ebu Abdur-Rahman es-Sulemi, *Adabus-suhbe*, str. 91-92.

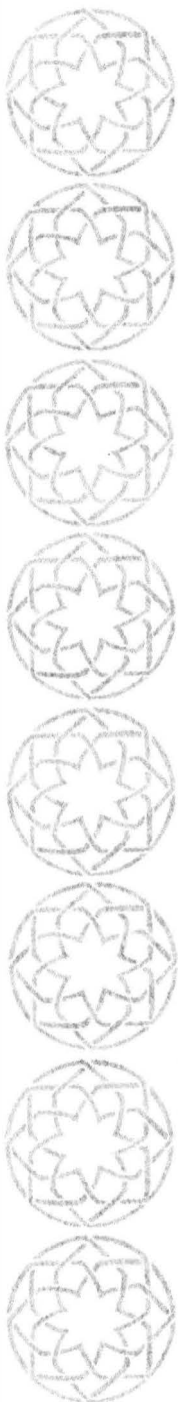
³²³ Ibn Ebi-Dun'ja, *Mekarimul-ahlak*, str. 108-109.

³²⁴ Ibn Ebi-Dun'ja, *Kadaul-havaidž*, str. 60.

Nakon što se čovjek zakleo, Ibn el-Mubarek je krenuo na put. Nakon samo dvije stanice, onaj mladić ga sustiže. Ibn el-Mubarek ga upita: 'Mladiću, gdje si ti? Ne viđam te!' Mladić odgovori: 'O Ebu Abdur-Rahmane, bio sam pod dugom'. Ibn el-Mubarek: 'Kako si se spasio?' Mladić reče: 'Došao je nekakav čovjek, otplatio moj dug, a ne znam ni ko je!' Tada se Ibn el-Mubarek zahvalio Allahu. Tek nakon Ibn el-Mubarekove smrti, mladić je saznao ko mu je otplatio dug.'"³²⁵

On ima i druge primjere istinskog vjerovanja pri udjeljivanju, žrtvovanju i iskrenom bratstvu. Pogledaj djelo *Min e'alamis-selef* od ovisnog roba (tj. pisca ove knjige).

³²⁵ *Sijeru e'alamun-nubela* (8/386-387); *Tarihul-Bagdad* (10/19); *Sifetus-safve* (4/142).

OSMO POGLAVLJE

ISKRENO POKAJANJE (TEVBA)

A – OTVARANJE KAPIJE POKAJANJA I POZIV SVIM ROBOVIMA DA UĐU NA NJU

Tevba je životna potreba od koje nije neovisan niko od robova koji putuju ka Uzvišenom Gospodaru. Neko od ispravnih prethodnika (selefa) je rekao: “Ko se ne kaje svakog jutra i večeri on je od onih kojih sebi i drugima čine nepravdu.”

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

“A oni koji se ne pokaju – oni baš čine nepravdu.”
(El-Hudžurat, 11.)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Svi su ljudi grešnici, a najbolji grešnici su oni koji se kaju.”³²⁶

Uzvišeni Allah je otvorio ovu veliku kapiju (kapiju tevbe) i pozvao sve robove da uđu na nju, kako bi se, i na dunjaluku i na ahiretu, očistili od grijeha, pa tako postigli sreću oba svijeta.

Uzvišeni Allah pokajanju poziva dvoličnjake (munafike). Stoga On kaže:

﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَهُمْ صَرِيحًا ۖ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

“Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti i ti im nećeš zaštitnika naći. Ali oni koji se pokaju i poprave, i koji čvrsto Allaha prihvate i vjeru svoju u Allaha iskreno ispolje, bit će s vjernicima – a Allah će sigurno vjernicima veliku nagradu dati.”
(En-Nisa, 145-146.)

Pokajanju poziva i židove i kršćane koji kažu:

﴿إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ﴾

³²⁶ Tirmizi, Sifatul-kijame, (2499); Ibn-Madže, Ez-Zuhd, (4251); Darimi, Er-Rikak, (2/303); Ahmed, (3/198). Tirmizi za ovaj hadis kaže da je *garib* (usamljena) predaja jer mu je poznat samo kao predaja od Alije b. Sa'da, koju od njega prenosi Katade. Albani ovaj hadis ocjenjuje kao *hasen* (dobar).

“Allah je siromašan, a mi smo bogati.” (Ali Imran, 181.), i koji kažu:

﴿يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا﴾

“Allahova ruka je stisnuta! Stisnute bile ruke njihove i prokleti bili zbog toga što govore!” (El-Maide, 64.).

Tako im Uzvišeni kaže:

﴿أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

“Zašto se oni ne pokaju Allahu i ne zamole oprost od Njega, ta Allah prašta i samilostan je?” (El-Maide, 74.).

Pokajanju Uzvišeni Allah poziva i sve mnogobošce (mušrike). Zato kaže:

﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَلِإِخْوَانِكُمْ فِي الدِّينِ﴾

“...Ali ako se oni budu pokajali i molitvu obavljali i zekat davali, braća su vam po vjeri.” (Et-Tevbe, 11.).

Allah pokajanju poziva i sve one koji su se prema sebi ogriješili iz ummeta Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a i sve ostale. On, Uzvišeni, kaže:

﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

“O robovi moji, koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti. On, doista, mnogo prašta i On je milostiv.” (Ez-Zumer, 54.).

Isto tako, On pokajanju poziva i iskrene vjernike. Tako je Uzvišeni Allah, i nakon njihovog vjerovanja, hidžre, džihada i sabura, naredio ashabima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pokajanje:

﴿وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

“I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite.” (En-Nur, 31.).

Ovo je ajet medinske sure, tj. sure koja je objavljena nakon hidžre, pa Allah i pored toga (tj. obavljanja hidžre) njihov uspjeh vezuje za pokajanje kada kaže: **“...da biste postigli ono što želite.”**

I kaže Uzvišeni Allah:

﴿لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

“Allah je oprostio vjerovjesniku, muhadžirima i ensarijama koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala. On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv.” (Et-Tevbe, 117.)

Velika kapija pokajanja (tevbe) zatvara se sa smrću, kada duša dođe u grkljan. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ﴾

“Uzaludno je kajanje onih koji čine rđava djela, a koji – kada se nekom od njih približi smrt – govore: ‘Sada se zaista kajem!’, a i onima koji umru kao nevjernici.” (En-Nisa', 18.)

U ovom ajetu Allah je, na osnovu odbijene tevbe, izjednačio onoga koji se pokaje kada smrt ugleda sa onim koji je umro bez pokajanja.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Uzvišeni Allah prima pokajanje roba sve dok mu duša ne dođe do grla.”*³²⁷

Kada je Faraon prilikom utapanja uzviknuo:

﴿آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ﴾

“Ja vjerujem da nema boga osim Onoga u kojeg vjeruju sinovi Israilovi!” (Junus, 90.),

Allah mu je na to rekao:

﴿الْآنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلَ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ﴾

“Zar sada, a prije si neposlušan bio i razdor sijao?!” (Junus, 91.)

El-Hasan el-Basri je rekao: *“Čovječe, kod tebe se neće dvoje zajedno naći: smrtna muka i tuga radi propuštanja tevbe!”*

³²⁷ Tirmizi, Ed-Da'vat, (13/58); Ahmed, (6160); Ibn-Madže (4253); Hakim, Et-Tevba, (4/257). On smatra hadis vjerodostojnim, a s tom ocjenom se slaže i Ez-Zehabi. Tirmizi kaže da je hadis hasen-garib. Ahmed Šakir smatra da mu je sened vjerodostojan, dok ga Albani uzima kao *hasen* (dobar).

Rečeno je o značenju Allahovih riječi:

﴿وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ﴾

“I između njih i onoga što budu željeli biće prepreka postavljena” (Sebe', 54.): “Postavljena će biti prepreka između njih i tevbe kada je budu tražili.”

Također, kapija pokajanja će se zatvoriti pred svim ljudima kada se Sunce pojavi sa zapada. Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ﴾

“Onoga dana kada neki predznaci od Gospodara tvoga dođu, ni jednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati, ako prije nije vjerovao ili ako nije, kao vjernik, kakvo dobro uradio.” (El-En'am, 158.)

Ebu-Hurejre, r.a., je rekao: “Neće biti Sudnji dan sve dok se Sunce sa zapada ne pojavi. Pa kada se pojavi sa zapada, i kada ga svi ljudi ugledaju, to što će tada uzvjerovati od koristi im neće biti.” Pa je proučio prethodni ajet.

I rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: “Allah pruža Svoju ruku po noći, da se pokaju oni koji su preko dana griješili. A pruža Svoju ruku i danju, da se pokaju oni koji su preko noći griješili. Tako će biti sve dok se Sunce ne pojavi sa zapada.”³²⁸

Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko se pokaje prije nego što se Sunce sa zapada pojavi Allah će mu pokajanje primiti.”³²⁹

Uzvišeni Allah je naredio da pokajanje bude iskreno (tevbe-inesuh), pa kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُم سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾

“O vi koji vjerujete, učinite pokajanje Allahu iskreno, da bi Gospodar vaš preko ružnih postupaka vaših prešao i da bi vas u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, uveo.” (Et-Tahrim, 8.)

³²⁸ Muslim, Et-Tevbe, (17/76).

³²⁹ Muslim, Ez-Zikr ved-dua, (17/25).

Iskreno pokajanje (tevbe-i nesuh) je pokajanje prečišćeno od svake prevare, manjkavosti i pokvarenosti.

El-Hasan el-Basri je rekao: "Iskreno pokajanje je kada se rob istinski pokaje zbog onoga što je uradio (od grijeha) i čvrsto odluči da se na grijeh ne vrati."

El-Kelbi je rekao: "Iskreno pokajanje je kada se zatraži oprost jezikom, pokaje srcem i tijelom sustegne (od grijeha)."

Seid b. el-Musejjib je rekao: "Iskreno pokajanje je ono u kojem sebi iskren savjet (nasihat) učinite."

Ibn el-Kajjim je rekao: "Iskreno pokajanje je sastavljeno iz tri elementa: prvi, da se pokajanje učini od svih grijeha, ne izostavljajući ni jedan od njih; drugi, da se pokajanje izvrši odlučno i iskreno, što znači da ne smije biti nikakvog dvoumljenja, oklijevanja ni odugovlačenja; treći, da pokajanje bude čisto od primjesa i slabosti koje narušavaju iskrenost. Drugim riječima, ono treba da se obavi iz straha i bojazni prema Allahu, ali i sa željom za Njim i onim što je kod Njega, a ne kao što je pokajanje onoga koji njime čuva svoju potrebu ili položaj. Pokajanje roba svom Uzvišenom Gospodaru je okruženo dvjema tevnama od strane Allaha Uzvišenog: tevnom prije i tevnom iza robovog pokajanja.

Prva tevba je Allahova dozvola i uputa, a druga tevba je Allahovo primanje i nagrada. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

"A i onoj trojici koja su bila izostala, i to tek onda kad im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kada im se bilo stisnulo u dušama njihovim i kada su uvidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah uistinu prima pokajanje i milostiv je."
(Et-Tevbe, 118.)

Tako je Allah u ovom ajetu izvijestio da je Njegova tevba njima (Njegovo poimanje njihove tevbe) prethodila njihovom pokajanju, i da ih je učinila pokajnicima Njegova tevba, pa je to bio neizostavan uzrok njihovog pokajanja. Ovo je jedan dio tajne Njegovih imena El-Evvel (Prvi) i El-Ahir (Poslednji). On je El-Mu'idd i El-Mumidd. Od Njega su uzrok i posljedica.

Rob je onaj koji se kaje (tevak), a i Allah je Et-Tevvab (Onaj koji tevbu prima). Pokajanje roba je njegovo vraćanje svome Gospodaru, nakon bježanja od Njega, a Allahova tevba se dijeli na tevbu dozvole i upute i na tevbu primanja i nagrade.”

Tevba ima početak i kraj. Njen početak je povratak Uzvišenom Allahu, pri čemu se slijedi i Pravi put (Siratil-mustekim). Uostalom, Allah i naređuje slijeđenje pravog puta:

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمٌ فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ﴾

“I doista, ovo je pravi put Moj, pa se njega držite; i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegovog.” (El-En’am, 153.)

A njen kraj je povratak Allahu na Sudnjem danu te prelazak Puta (sirat-ćuprije) koji vodi do Njegovog Dženneta. Pa ko se povrati Allahu na ovom svijetu iskrenom tevbum, povratit će Mu se na Sudnjem danu nagrađen. Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا﴾

“A onaj ko se bude pokajao i dobra djela činio – on se, uistinu, Allahu iskreno vratio.” (El-Furkan, 71.)

B – UVJETI ISPRAVNE TEVBE

- Prvi uvjet za ispravnost pokajanja (tevbe) je iskrenost (ihlas). Ovo zato jer je tevba ibadet, za nju se uvjetuje iskrenost kao što je iskrenost uvjet svih ostalih ibadeta. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Djela se cijene prema namjerama.”*³³⁰

Zato je neophodno da pokajnik svojim kajanjem želi Allahovo zadovoljstvo, ulazak u Njegov Džennet i spasenje od Njegove kazne. Ovo zato što ima onih koji izostavljaju grijehe samo da bi očuvali svoj ugled i vlast ili da bi time zadobili nešto od dunjaluka.

- Drugi uvjet je napuštanje grijeha. Apsurdno je da se pokajanje i činjenje grijeha nađu zajedno.

- Treći uvjet je kajanje zbog počinjenih grijeha. A kajanje, ustvari, jeste tevba. Jer, ako se srce ne kaje za loša djela, to je znak da je neko sa njima zadovoljan. A grijesi se mogu spaliti ili vatrom kajanja na dunjaluku ili vatrom ahiretskom.

³³⁰ Buhari, Bed’ul-Vahj, (1/9); Muslim, El-Imare, (13/53, 54); Ebu-Davud, Et-Talak, (6/284, 285); Nesai, En-Nijje, (1/59, 60).

- Četvrti uvjet je čvrsta odluka da se na grijeh ne vraća. A to je iskrenost u ustrajnosti na pokornostima.

Pored ovih uvjeta, neki učenjaci dodaju i neponavljanje istog grijeha, jer kako oni kažu: "Kada rob ponovi isti grijeh, to je dokaz da njegovo pokajanje nije bilo iskreno." Međutim, većina učenjaka smatra da to nije uvjet za iskreno pokajanje, jer čovjek može čvrsto odlučiti da se ne vraća na određeni grijeh, ali onda oslabi i šejtan ga pokori pa se vrati istom grijehu. A ima i onih koji su, zbog navedenog, izgubili nadu da mogu ostati ustrajni na Allahovom putu pa su se prepustili šejtanu.

Neko je pitao El-Hasana: "Zar čovjeka nije stid da počini grijeh pa se zbog njega pokaje, a zatim opet počini isti grijeh pa se pokaje?" El-Hasan je odgovorio: "Šejtan voli da vas na ovaj način savlada, zato nemojte malaksati od traženja oprost."

- Peti uvjet je vraćanje dugova. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *"Ko bude dužan svome bratu nešto od imetka ili od časti neka za to zatraži halala već danas, prije nego dođe vrijeme kada neće biti ni dinara ni dirhema, ništa osim dobrih i loših djela."*³³¹

Musliman je dužan da vrati sve dugove onima kojima je dužan prije nego što nastupi vrijeme kada će se dugovi vraćati samo u čvrstoj valuti, tj. samo sa dobrim i lošim djelima; prije nego što nastupi vrijeme kada vjernik neće moći povećati svoja dobra djela, a niti umanjiti loša. Zbog toga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Čuvajte se vatre makar sa polovinom hurme. A ko je ne nađe, pa makar sa lijepom riječju."*³³² Nekom će robu za postizanje Allahovog Dženneta i spasenja od Njegove kazne zatrebati sadaka u visini samo polovine hurme.

- Šesti uvjet je da se pokajanje izvrši u vremenu u kojem se ono prima. A to je prije nego što duša dopre do grla, i prije nego se Sunce pojavi sa zapada.

C – ZNAKOVI ISPRAVNE TEVBE

Jedan od znakova ispravnog pokajanja je da rob nakon obavljanja tevbe bude bolji nego što je bio prije pokajanja. Znak ispravnog pokajanja je i da čovjeka ne napušta strah, da se ni za treptaj oka

³³¹ Buhari, El-Mezalim (5/101); Tirmizi, Sifetul-Kijame, (9/254).

³³² Buhari, Et-Tevhid, (13/482); Muslim, Zekat, (7/141, 142).

ne osjeti sigurnim od Allahove zamke. Strah treba da bude prisutan sve dok ne začuje riječi glasnika-meleka:

﴿أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ﴾

“Ne bojte se i ne žalostite se - i radujte se Džennetu koji vam je obećan.” (Fussilet, 30.)

Tek tada više za njega nema straha.

Od ovih znakova je i cijepanje srca, na način da srce popuca uslijed kajanja i straha. Ovo srčano stanje je jače ako je prestup i grijeh bio veći, i obrnuto. Upravo je na ovaj način Ibn-Ujejne protumačio Allahove riječi:

﴿لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ﴾

“Zgrada koju su oni sagradili stalno će unositi nemir u srca njihova, sve dok im srca ne popucaju.” (Et-Tevbe, 110.)

Rekao je: “Srca pucaju pri pokajanju. Tako će onome čije srce ne popuca na dunjaluku kajući se zbog prestupa srce popucati na ahiretu, i to onda kada se pokažu istine, kada se ukaže nagrada poslušnih i kazna neposlušnih. Do pucanja srca mora doći, bilo na dunjaluku bilo na ahiretu.”

Od znakova ispravnog pokajanja je i osjećaj posebne poniznosti u srcu koja je specifična, i koju može osjetiti samo grešnik. To je poniznost koja se ne postiže ni duhovnim vježbama ni gladovanjem, niti dolazi samo iz ljubavi. Ta poniznost je iznad svega nabrojanog; ona baca čovjeka pred njegovog Gospodara. Ona ga obuhvati sa svih strana, pa roba čini pokornim i poniznim poput odbjeglog roba koji je vraćen pred svog vlasnika, poput roba koji je priveden, pa više ne može naći nikoga ko će ga od gospodarove moći spasiti. Rob je tada ubijeden da, osim svoga, nema drugog gospodara, da je o njemu ovisan i da od njega ne može nigdje pobjeći; rob tada zna da je njegov život, sreća, uspjeh i spas samo u zadovoljstvu njegovog gospodara; rob dobro zna da njegov gospodar zna sve njegove prestupe. Stoga, pored svega nabrojanog, on voli svoga gospodara i zna da je samo o njemu ovisan; on zna da je slabašan, nemoćan i ovisan, a da je njegov gospodar jak i veličanstven.

U ovom stanju rob osjeti poniznost, ovisnost i skrušenost. A kako su mu samo korisne ove osobine? Koliko su mu samo potrebne, i koliko ga samo približavaju njegovom Stvoritelju? Allahu su, od Njegovog roba, najdraže osobine: poniznost, skrušenost, ovisnost, povinovanje i potpuna predanost.

Koliko su samo slatke riječi koje u ovome stanju rob izgovara:

*“Tražim Tvoju veličajnost: nemoćan sam
– pa mi Svoju milost ukaži!
Molim za Tvoju snagu: ovisan sam
– pa me Svojom moći osnaži!
Evo me natovaren grijesima pred Tobom!
Osim mene, Ti robova imaš mnogo,
a ja, pored Tebe, drugog Gospodara nemam!
Ja nemam ni skloništa ni spasenja
– osim kod Tebe! Tražim od Tebe glasom miskina,
preklinjem Te molbom nevoljnika, zovem
Te strahom ispunjen, savivši svoj vrat, oborivši glavu,
kroz suze, poniznog srca:
‘O Ti, kod koga je stjecište mojih nadanja
– kod Koga je utočište za moja strahovanja!
Ljudi ne mogu osnažiti kost koju Ti polomiš, niti mogu polomiti
onu kojoj Ti stamenost pokloniš!’”*

Ovo su tragovi jedne primljene tevbe. Zato neka onaj ko u svom srcu ovakvih tragova ne nađe svoju tevbu ispravi. Lahko je jezikom tevbu izreći, a kako je teško istinski je obaviti.

D – VRSTE LJUDI U ODNOSU NA TEVBU

Kada je riječ o pokajanju, ljudi se dijele u nekoliko grupa. Neki ne budu upućeni na iskreno pokajanje. Takvi čitav život provedu u grijesima pa u takvom stanju s ovog svijeta i presele. Ovo je stanje nesretnika, onih koji u Allahovu kuću (džamiju) uđu samo jednom, ne na svojim nogama, nego na tabutu – ne da bi klanjali, nego da bi im se dženaza klanjala. I više se nikad ne povrate.

Druga grupa jedan dio svog životnog vijeka provede u pokornosti, ali se poslije grijesima okrene i u takvom stanju napusti ovaj svijet. A kako je teška sljepoća nakon vida, zabluda poslije upute, grješnost nakon bogobožnosti! Koliko li je napaćenih lica, onih na čije će suhufe životnih djela pečat biti stavljen:

﴿ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴾ وَجُوهٌ يُؤْمِنُ بِحَاشِعَةٍ ﴿ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ﴾ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً ﴿

“Da li je doprla do tebe vijest o teškoj nevolji? – kada će se neka lica potištena, premorena, napaćena u vatri užarenoj pržiti.”
(El-Gašije, 1-4.)

Koliko je onih koji su sa lađe obalu spasa ugledali. Pa kada pomisliš da spas blizu je, ogromni val ih prevrnu i potopi. Svi su robovi u ovoj opasnosti, srca su im između dva prsta od prstiju Milostivog, okreće ih kako On hoće. Nije se čuditi za onoga ko je propao – kako je propao, već je čudo za onoga ko se spasio – kako se spasio? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

*“Tako mi Onoga u čijoj je Ruci moja duša, neko od vas radi djela stanovnika Dženneta, sve dok mu ne bude koliko je pedalj blizu. Zatim ga pretekne Knjiga, on učini djelo stanovnika Vatre, a zatim u nju uđe.”*³³³

Aiša, r.a., je rekla: “Čovjek jedno vrijeme radi djela džennetlija, a on bude stanovnik Vatre.”

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je također rekao: *“Djela su po svojim završecima”*³³⁴, tj. ko svoj život skonča djelima stanovnika Dženneta, unići će u Džennet. A čija zadnja djela budu djela stanovnika Vatre, unići će u nju. Allaha molimo da nam podari lijep završetak.

Mnogi od onih koji su bili ustrajni u grijешenju umrli su u najružnijim stanjima – čineći grijehe. To im je bilo poniženje još na ovom svijetu, pored svega onoga što ih čeka od ahiretske kazne. To se najčešće dešava onima koji umru pijući alkohol:

*“Zar si siguran pijanico, zbog svog neznanja,
da te u pijanstvu smrt zadesiti neće?
Pa da budeš ljudima pouka stalna
– i da sretnoš Allaha u skupini najgoroj.”*

Treća grupa bude nepokorna jedan vremenski period, ali se poslije iskreno pokaje i počne dobra djela činiti. U tom stanju s ovoga svijeta preseli, pa u Džennet uđe. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“A neko od vas radi djela stanovnika Vatre i bude joj koliko je pedalj blizu. Zatim ga pretekne Knjiga, on učini djelo stanovnika Dženneta, a zatim u njega uđe.”*³³⁵

Neko od ove grupe pokaje se jedan izvjestan period prije smrti pa učini dosta dobrih djela koja ga na visoke stepene uzdignu, a neko se pokaje pred samu smrt. No i to mu je dovoljno da se spasi

³³³ Buhari, Bed'ul-halk, (6/303); Muslim, El-Kader, (16/190).

³³⁴ Hadis je prije naveden.

³³⁵ Hadis je prije naveden.

vatre i da se u Džennetu nastani. O naš Gospodaru, učini da nam djela budu najbolja na svojim završecima, a naši životi najljepši na svojim krajevima!

Ostala je najčasnija i najbolja grupa ljudi, a to su oni koji su čitav svoj život proveli u pokornosti. Na kraju života oni povećaju svoju srčanu opskrbu i opreme se dobrim djelima koja će biti njihova posljednja pokornost, za put koji ih vodi susretu s Voljenim Gospodarom. Ibn-Abbas, r.a., je rekao: “Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeno:

﴿ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ۖ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ۖ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ ۚ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ۝ ﴾

“Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu, i (kada) vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga, i moli Ga da ti oprost – On je uvijek pokajanje primao.” (En-Nasr, 1-3.), duša Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je predosjetila smrt. Zato je, nakon toga, postao najrevnosniji prema svojim ahiretskim djelima.”

Ummu-Seleme, r.a., je rekla: “Pred kraj svog života, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi ustao, sjeo, odlazio, a ni dolazio, a da nije govorio: ‘Subhanallahi ve bihamdihi’ (Uzvišen je Allah i Njemu hvala). Ona mu je to spomenula, a on joj reče: ‘To mi je naređeno’. Zatim je proučio suru *En-Nasr*.”

Svake godine Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi se, i to u toku zadnjih deset dana ramazana, povlačio u i’tikaf radi ibadeta, i sa Džibrilom bi po jedanput proučio Kur’an. Ipak, u zadnjoj godini je proveo dvadeset dana u i’tikafu i dva puta proučio Kur’an pred Džibrilom. Govorio je: “To je zato što mi se edžel približio.”

Zatim je obavio Oprosnu hadž i ljudima rekao: “Uzmite od mene obrede hadža. Možda vas poslije ove godine neću sresti”, i onda se počeo opraštati s ljudima. Ljudi rekoše: “Ovo je oprosnu hadž.”

Zatim se povratio u Medinu. Prije nego što je u nju ušao, rekao je: “O ljudi, ja sam samo čovjek. Samo što mi nije došao izaslanik moga Gospodara, pa ću mu se odazvati”. Zatim je naredio da se čvrsto drže Allahove knjige. I onda je, nakon kraćeg vremena po dolasku u Medinu, preselio.

Pa kada je prvak dobročinitelja, sallallahu alejhi ve sellem, pred kraj svog života povećao svoje dobročinstvo, šta tek treba uraditi onaj ko je grijesio?³³⁶

E – OBAVEZA JE POŽURITI SA TEVBOM

En-Nevevi, Allah mu se smilovao, je rekao: "Svi dokazi iz Knjige, Sunneta i idžmāa upućuju na to da je pokajanje obavezujuće (vadžib). Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

"I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite." (En-Nur, 31.)

﴿وَأَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ﴾

"I tražite oprost od Gospodara svoga, i onda Mu se pokajte!" (Hud, 90.)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا﴾

"O vi koji vjerujete, učinite pokajanje Allahu iskreno." (Et-Tahrim, 8.)

Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: *"Tako mi Allaha, ja od Njega zatražim oprost i pokajem Mu se u danu više od sedamdeset puta."*³³⁷

I rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: *"O ljudi, tevbu činite (kajte se) Allahu i tražite od Njega oprost. Ja Mu se pokajem u danu stotinu puta."*³³⁸

Tevbu je obavezno odmah učiniti, njeno odgađanje je novi grijeh zbog kojeg također treba tevbu učiniti.

Ružno je da mlad čovjek odgađa sa pokajanjem, ali je odgađanje sa pokajanjem od strane starca još ružnije. Jer, kada osijedi, čovjek je kao žena u devetom mjesecu trudnoće: svaki čas može doći vrijeme porođaja.

Umejr b. Hani' je rekao: "Tevba mladiću kaže: 'Dobro došao', a starcu: 'Primam te sa svim onim što si počinio.'"

³³⁶ Ibn-Redžeb el-Hanbeli, *Letai'ful-mearif*, str. 359-360.

³³⁷ Buhari, *Ed-De'avat*, (11/101).

³³⁸ Hadis prenosi El-Egarr b. Jesar el-Muzeni, r.a. Bilježe ga Muslim, *Ez-Zikr ved-dua i Et-Tevbe* (17/39); Ebu-Davud, *Es-Salat*, (1501).

Mladić napušta grijeha, a ima snagu da ih čini, dok je strast starca oslabila, on nema snage da čini grijeha poput mladića. Pa kako onda da njih dvojica budu jednaka?!

Hafiz Ibn-Redžeb, Allah mu se smilovao, kaže: “Znaj da sve dok kod čovjeka postoji nada za životom ne prestaje ni nada za dunjalukom. Duša (nefs) čovjeka neprestano nagovara da traga za užicima ovog života i prohtjevima grijeha, a šejtan ga do kraja života udaljava od pokajanja. Pa kada ugleda smrt i izgubi nadu u život, on se osvijesti od opijenosti dunjalučkim prohtjevima. Tada žestoko zažali i pokaje se za svoje propuste želeći povratak na dunjaluk da bi mogao dobra djela činiti, ali neće mu biti njegovoj želji udovoljeno.

Tada se kod njega zajedno nadu i smrtne muke i žalost propuštene prilike (za tevbu), zajedno nadu. A već nas je Allah, u Svojoj Knjizi, upozorio na sigurni dolazak smrti, kako bismo se za nju tevdom i dobrim djelima na vrijeme pripremili. Uzvišeni kaže:

﴿وَأَنبِئُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلُمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿١﴾ وَأَتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾ أَن تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَىٰ عَلَىٰ مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ﴾

“I povratite se Gospodaru svome i pokorite mu se prije nego što vam kazna dođe – a poslije vam niko neće u pomoć priskočiti. I slijedite ono najljepše, ono što vam Gospodar vaš objavljuje, prije nego što vam iznenada kazna – za čiji dolazak nećete znati – dođe, kako čovjek ne bi uzviknuo: ‘Teško meni, koliko sam samo dužnosti prema Allahu propustio!’” (Ez-Zumer, 54-56.)

I kaže:

﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿١﴾ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا﴾

“Kada nekome od njih smrt dođe, on uzvikne: ‘Gospodaru moj, povrati me da uradim kakvo dobro u onome što sam ostavio’ – Nikada! To su riječi koje će on uzalud govoriti.” (El-Mu'minun, 99-100.)

Požurite, pohitajte pokajanju, prije nego otrovi grijeha totalno zatruju duh imana! A tada ni najbolji liječnici specijalisti neće moći izliječiti bolest. Tada savjet i vâz neće koriti, nego će se Allahova riječ nad narodom grijешnim ispuniti.

Pokajte se, pokajte se, prije nego li vam smrt iznenada dođe i propast donese! Vratite se Allahu, vratite se Allahu, prije nego li se vrata odziva zatvore! Osvijestite se, osvijestite se, vrijeme proživljenja se primaklo!

Grešniče, nemoj da te pohlepa za ovim životom od dobrih djela rastavi! Ovo ti je put koji ti preporučujemo, pa se na njega vrati! I kada sa nekog sijela kreneš, odlučivši da tevbu učiniš, a drugovi te grijehu pozovu, reci im: "Ne, to je otrov požude kojeg ste navikli da pijete pa ne možete da ga ostavite!"

O ti, koji si svoju knjigu djela grijesima ocrnio, zar nije došlo vrijeme da ih tevboom izbrišeš?! O ti, čije je srce strastima opijeno, zar nije došlo vrijeme da ti srce trijezno postane?!

F- PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U ISKRENOM POKAJANJU

1. Pokajanje Adema, alejhis-selam:

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٠﴾ فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ ﴿٢١﴾ فَتَلَقَى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

"I Mi rekosmo: 'O Ademe, živite ti i žena tvoja u Džennetu, i jedite u njemu koliko god želite i odakle god hoćete, ali se ovom drvetu ne približavajte – pa da sami sebi nepravdu nanese!'"

I šejtan ih navede da zbog drveta posrnu i izvede ih iz onoga u čemu su bili. "Sidite!", rekosmo Mi, "jedni drugima ćete neprijatelji biti, a na Zemlji ćete boraviti – i do roka određenog živjeti!"

I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga, pa mu On oprost. On, doista, prima pokajanje; On je milostiv." (El-Bekare, 35-37.)

Većina komentatora Kur'ana smatra da je Adem, alejhis-selam, izveden iz Džennetul-Me'va, i da je određen član (el-) za određivanje. Kao što je Musa, alejhis-selam, upitao Adema, alejhis-selam: "Zašto si i nas i sebe izveo iz Dženneta?"³³⁹

³³⁹ Buhari, El-Kadr, (11/505); Muslim, El-Kadr, (16/202); Ebu-Davud, El-Kadr, (4676); Tirmizi, El-Kadr, (8/298);

Ebu-Hurejre i Huzejfe prenose da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Kada Allah sakupi ljude, i kada vjernici ustanu nakon što im se Džennet približi, oni će doći Ademu govoreći: ‘O naš oče, zatraži da nam se Džennet otvori’. Zatim će (Adem) reći: ‘Pa zar vas iz Dženneta nije izvela greška oca vašega?’”*³⁴⁰

Kazivanje o grešci i pokajanju ukratko se može svesti na to da je Uzvišeni Allah zabranio Ademu i njegovoj ženi da se približe jednom određenom drvetu u Džennetu. Ni u Kur'anu, a ni u Sunnetu nije precizno označeno o kojem se drvetu radi. Nije to drvo strasti, kako to misle neki savremenici, pri čemu za tu tvrdnju nemaju dokaza. Potom je prokleti šejtan ubacivao svoju vesvesu da se radi o drvetu vječnosti, pa da na taj način onaj ko sa njega pojede ostaje vječno u Allahovom Džennetu. Zakleo se šejtan Ademu i Havi da ih zaista iskreno savjetuje. Adem, alejhis-selam, nije ni slutio da neko može lagati kada se Allahom Uzvišenim zakune. Tako njih dvoje pojedose plodove sa zabranjenog drveta; stidna mjesta im se ukazase i oni se počese džennetskim lišćem pokrivati.

﴿وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْتُ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٠﴾
فَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

“Zar vam to drvo nisam zabranio?!”, zovnu ih Gospodar njihov, “i rekao vam: ‘Šejtan vam je, zbilja, otvoreni neprijatelj.’”

“Gospodaru naš”, rekoše oni, “sami smo sebi nasilje učinili, i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ nam se, sigurno ćemo biti izgubljeni.” (El-A'raf, 22-23.)

Nakon grijeha slijedi pad i nedostatak. Tako vjernik, zbog grijeha kojeg počinu, bude lišen određene nafake, slasti imana i prisnosti sa Milostivim. Međutim, Adem, alejhis-selam, i Hava su znali put spasa i pokajanja.

﴿فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

“I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga, pa mu On oprosti. On, doista, prima pokajanje; On je milostiv.” (El-Bekare, 37.)

Zamahšeri veli: **“Riječi ‘...primi neke riječi’ znače da ih je prihvatio i ukabulio, da ih je u praksu primijenio nakon što ih je razumio.”**

³⁴⁰ Muslim, Eš-Šefa'at, (3/69, 70).

Te riječi koje je Adem, alejhis-selam, primio, Allah spominje na drugom mjestu:

﴿قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

“Gospodaru naš”, rekoše oni, “sami smo sebi nasilje učinili, i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ nam se, sigurno ćemo biti izgubljeni.” (El-A'raf, 23.)

Da Adem, alejhis-selam, nije bio iskren u svojoj tevbi, Allah mu ne bi otvorio put spasa, niti bi ga ovim riječima podučio. Pa kada god vjernik bude iskren u traženju oprosta, Allah mu olakša uzroke uz koje to ostvari i primi njegovo pokajanje. Pokajanje roba je između dvije Gospodareve tevbe. Allaha molimo da nam iskreno pokajanje podari!

2. Pokajanje Davuda, alejhis-selam:

Uzvišeni kaže:

﴿وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَضْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ۖ إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ خَصِمَانِ بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَأَحْكُم بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ۖ إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَلِيَ نَعْجَةً وَاحِدَةً فَقَالَ أَكْفَلْنَاهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ۖ قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ إِلَى نَعَاجِهِ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ۖ فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِندَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ﴾

“A da li je do tebe doprla vijest o parničarima kada su preko zida hrama prešli, kada su Davudu upali, pa se on njih uplašio. “Ne boj se”, rekli su, “mi smo dvojica parničara, jedan drugom smo našao učinili, pa nam po pravdi presudi. I ne budi pristrasan, i na pravi put nas uputi. Ovaj prijatelj moj ima devedeset i devet ovaca, a ja samo jednu. On mi reče: ‘Daj ti nju meni!’ – i u prepirci me pobijedi”. “Učinio ti je, doista, krivo!”, reče Davud, “time što je tražio da tvoju ovcu doda ovcama svojim. Mnogi ortaci čine nepravdu jedni drugima; nju ne čine jedino oni koji vjeruju i rade dobra djela – a takvih je malo”. I Davud se uvjeri da smo Mi baš njega na kušnju stavili, pa oprost od Gospodara svoga zamoli: on pade licem na tle i pokaja se. - I Mi smo mu to oprostili. On je, doista, blizak nama i divno prebivalište ga čeka.” (Sād, 21-25.)

Kazivanje o Davudovoj, alejhis-selam, tevbi može se ukratko svesti na to da su mu, dok je on Allahu ibadet činio u svom mihrabu (tj. mesdžidu), došla dvojica ljudi u vrijeme koje nije bilo određeno za suđenje. Onda su zatražili od njega da im presudi u njihovoj parnici. Jedan od njih dvojice reče: “Ovo je moj brat koji ima 99 ovaca, a ja samo jednu. Želio je da i moju ovcu pridoda svojim ovcima, i tako me savlada u dijalogu.”

Davud, alejhis-selam, požuri da presudi prije nego je saslušao i drugog, čovjeka. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “*Kada kod tebe sjednu dvojica parničara, nemoj presuditi u korist jednog dok ne saslušas i drugog.*”³⁴¹

Neko je rekao: “Ako ti dođe parničar, a oko mu izbijeno, nemoj presuditi u njegovu korist sve dok ne vidiš i drugog. Jer, možda je i on bez oka ostao.”

Nakon što je Davud, alejhis-selam, ne saslušavši drugoga presudio - on osjeti da je pogriješio. Zato pade na sedždu Uzvišenom Allahu, kajući se. Allah mu je oprostio ovaj grijeh.

Uzvišeni veli:

﴿وَضَنَّ دَاوُودُ أَنَّهُ فَتَنَاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ﴾ ﴿فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِندَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ﴾

“I Davud se uvjeri da smo Mi baš njega na kušnju stavili, pa oprost od Gospodara svoga zamoli: on pade licem na tle i pokaja se. - I Mi smo mu to oprostili. On je, doista, blizak nama i divno prebivalište ga čeka.” (Sād, 24-25.), tj. lijepo mjesto povratka i počast na ahiretu.

El-Kurtubi kaže: “Značenje ove sedžde je: ‘Davud je sedždu učinio iskazujući poniznost svome Gospodaru i priznavajući svoj grijeh, kajući se za svoju grešku’. Ko čini sedždu – neka je sa ovim nijetom čini. Možda će mu Allah hurmetom Davuda, alejhis-selam, oprostiti, jer on slijedi Davuda u njegovom postupku. Svejedno je da li rekli da se šerijat naroda prije nas odnosi ili ne odnosi na nas, sedžda je zakonom potvrđen postupak u svakom ummetu i važi za svakog pojedinca. A Allah najbolje zna.”³⁴²

³⁴¹ Ebu-Davud (2/114, 115); Hakim (4/93); Ahmed (1/96, 111).

³⁴² *El-Džami’u lil ahkamil-Kur’an* (7/5627).

U vezi sa ovim kazivanjem o Davudu, alejhis-selam, neki komentatori Kur'ana spominju mnogobrojne neosnovane israilijate, govoreći tako o Davudu ono što ne priliči ni jednom vjerniku. Ovi israilijati su oprečni sačuvanosti poslanika od grijeha i njihovom velikom stepenu.

3. Pokajanje čovjeka iz Benu-Israila koji je ubio stotinu ljudi:

Ebu-Seid el-Hudri, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Davno prije vas, živio je jedan čovjek koji je ubio 99 osoba, pa je upitao za najučenijeg čovjeka na svijetu. Tako su ga uputili na jednog rahiba (isposnika). On ode do spomenutog rahiba i reče mu da je ubio 99 osoba. Onda ga upita: ‘Ima li za njega oprosta kod Allaha, dž.š?’ Na to mu rahib reče da za njega nema oprosta. Čovjek se na to podiže, ubi i rahiba, i tako napuni stotinu ubijenih.*

Zatim je ponovo upitao za najučenijeg čovjeka na svijetu. Uputiše ga (ljudi) na jednog učenjaka. On mu ode i ispriča da je ubio 100 osoba, a zatim ga upita ima li za njega takvog tevbe? Učenjak mu na to reče: ‘Svakako. Ko te sprečava da učineš tevbu?! Idi u tu i tu zemlju. U njoj stanuju ljudi koji iskreno Allahu robuju, pa im se i ti pridruži u njihovom robovanju. I nipošto se ne vraćaj u svoju sredinu, jer je ona pokvarena’.

Čovjek se uputi ka toj zemlji, ali ga negdje na pola puta zadesi smrt. Oko njega nastade spor između meleka milosti i meleka kazne. Meleki milosti rekoše: ‘On je došao kao pokajnik od grijeha i srcem svojim okrenut prema Allahu!’

Meleki kazne rekoše: ‘On nikada nije učinio ni jedno dobro djelo!’ Tada melekima stiže jedan drugi melek, u ljudskom obliku, koga oni uzeše za sudiju da im presudi. Melek-sudija im reče: ‘Izmjerite rastojanje između jednog i drugog mjesta, pa kojem od njih bude bliži – njemu i pripada!’ Meleki izmjeriše rastojanje i ustanoviše da je bliži zemlji kojoj je bio krenuo, te ga uzeše meleki milosti.”³⁴³

Katade prenosi da je Hasan el-Basri rekao: “Spomenuto nam je da se ovaj čovjek nagnuo svojim prsima ka zemlji dobra kada mu je došla smrt.”

³⁴³ Buhari, Ehadisul-enbija, (6/5); Muslim, Et-tevbe, (7/235).

Ovaj hadis ukazuje na širinu Allahove milosti. Pa, ako se ovo desilo u narodu Benu-Israila, onda je još preče i lakše da se desi u ovom pomilovanom ummetu, sa kojeg su podignuti okovi i sindžiri. Hadis otvara nadu svakome ko se prema sebi ogriješio. Neka se svaki grešnik upravi kapiji tevbe i neka pri tome bude iskren.

Spomenuti čovjek je iskreno za pokajanjem tragao, pitao je učenjake da li su pred njim otvorena vrata pokajanja, ili ih je on sva pozatvarao svojim mnogobrojnim ubistvima. Pa kada ga je učenjak uputio da ostavi lošu zemlju, koja ga pomaže u griješenju, i da traži dobru zemlju, koja će ga pomoći u bogobojažnosti i u kojoj će započeti novi život čist od grijeha, uputio se prema dobroj zemlji.

Onaj ko želi oprost neka ispuni uvjete tevbe, neka bude iskren u njenom traganju: *“Ko traži dobro – dat će mu se, a ko se čuva zla – bit će od njega sačuvan.”*³⁴⁴

Ko sa Allahom bude iskren, On će mu želju ispuniti. Spomenuti čovjek se spasio jer je za pokajanjem iskreno tragao. Na put tevbe je krenuo, pa i ako nije uspio da stigne u zemlju u kojoj bi Allahu iskreno robovao. Allahova milost pretekla ja srdžbu Njegovu. Od Allaha tražimo da nam Svoju milost udijeli i Svoju dobrotu pokloni!

4. Pokajanje dvojice kraljeva iz Benu-Israila:

Abdullah b. Mesud prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Narod Benu-Israila je poslije Musaa, alejhis-salam, sebi izabrao halifu. I dok je sjao mjesec iznad Bejtul-Makdisa, halifa bi vrijeme provodio u namazu. Zatim je spomenuo neke stvari koje je činio. Jednom prilikom međutim, on se užetom spustio i otišao. Uže je ostalo da visi u mesdžidu.*

Udaljio se i išao sve dok nije naišao na narod koji je na obali mora pravio cigle. Pitao ih je o načinu pravljenja cigli, pa su ga poučili. Tako je i on sa njima pravio cigle i živio od vlastitog rada. Kada bi nastupilo vrijeme namaza, ustao bi i klanjao. Radnici obavijestili su svog starješinu da se među njima nalazi čovjek koji tako i tako postupa. Starješina zatraži da mu spomenuti čovjek dođe, što ovaj tri puta odbi. Onda starješina dođe jašući.

³⁴⁴ Hatib el-Bagdadi, *Tarihul-Bagdad* (9/127). Hadis je hasen – dobar.

Kada ga čovjek (prošli kralj) ugleda, on pobježe. Starješina krenu za njim i sustiže ga. Reče mu: 'Sačekaj da razgovaramo'. Čovjek stade i obavijesti starješinu o svom slučaju. Pa kada mu je rekao da je i on bio kralj i da je sa tog mjesta pobjegao iz straha prema Gospodaru, starješina mu reče: 'Ja ću ti se sigurno pridružiti.' Poslije je krenuo za njim. Tako njih dvojica ibadet činiše Allahu – sve dok nisu umrli u egipatskoj Rumli." Abdullah b. Mesud je rekao: "Da sam tamo, pokazao bih vam njihove kabure zbog detaljnog opisa kojeg nam je o njima dao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."³⁴⁵

Dr. Omer el-Eškar kaže: "Ovakva odluka (tj. ostavljanje kraljevstva i posvećivanje ibadetu) nije nimalo lahka pošto sjedenje na stolici vlasti, vođenje ljudi i upravljanje donosi veliki užitak. Vladaru je dunjaluk potčinjen; on upravlja ljudima, narod mu se pokorava, on udobno živi, na raspolaganju mu je veliki novac. Zbog svega navedenog sigurno je da je čovjek koji je ostavio vlast morao imati veliki podsticaj i motivaciju koje su iznad podsticaja koji vladari imaju kada drže vlast. Srce spomenutog čovjeka se ispunilo strahom prema Allahu. Uplašio se da bi se, ukoliko bi se zadržao na vlasti, odao lošim djelima kojima bi izazvao srdžbu Gospodara. Tada mu je bilo lahko ostaviti vlast."³⁴⁶

Ovo je primjer istinskog vjerovanja u iskrenom pokajanju Uzvišenom Allahu. Čovjek se nekada nađe u poslu ili na mjestu gdje se ne može pokajati Allahu, ili ne može raditi djela pokornosti, pa je nužno da napusti položaj ili sredinu. Jer, ko iskreno traga za pokajanjem – on žrtvuje dunjalučke pozicije, ugled, vlast, zemlju i dunjalučke koristi eda bi: prvo, učinio iskrenu tevbu Allahu, i, drugo, učinio svoj ahiret sretnim. A Allah na dobra djela upućuje.

5. Pokajanje Ebu-Hajseme, radijallahu anhu:

Ibn-Ishak kaže: "Ebu-Hajseme, čovjek iz plemena Benu-Salim, izostao je za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pohodu na Tebuk. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, Ebu-Hajseme se, u jednom vrućem danu, vratio svojoj porodici i zatekao svoje dvije žene u sjenicama koje su pripremile u svojim baščama. Ohladile su mu vodu i pripremile su mu hranu. Pa kada stiže, stade na ulazu sjenice, razgledajući sve to. Zatim reče:

³⁴⁵ Ahmed, (1/451); Ebu-Ja'la (9/261).

³⁴⁶ *Sahihul-kasasin-nebevi*, str. 298-299.

‘Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na Suncu, vjetru i vrućini, a Ebu-Hajseme u hladu, sa hladnom vodom, spremljenom hranom i lijepom ženom – ovo nije pravedno! Tako mi Allaha, neću ući u sjenicu ni jedne od vas dvije prije nego se priključim Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem! Zato mi spremite poputbinu’. One to i uradiše, a on uze svoju devu, uzjaha je i krenu tražeći Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Stigao ga je kada se spuštao na Tebuk.

Kada se pojavio, ljudi rekoše: ‘Eno, dolazi neki čovjek’. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Budi Ebu-Hajseme!’ Pa kada se približio, ljudi rekoše: ‘Allahov Poslaniče, tako nam Allaha, to je Ebu-Hajseme!’ Pa pošto je natjerao devu da klekne, nazvao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, selam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Preče ti je (ovo) Ebu-Hajseme!’ Zatim ga je Ebu-Hajseme izvijestio o svom slučaju, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu poželi dobro i prouči mu dovu.”³⁴⁷

6. Pokajanje trojice ashaba koji su izostali sa pohoda na Tebuk:

Uzvišeni kaže:

﴿وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا صَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَصَافَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

“A i onoj trojici koja su bila izostala, i to tek onda kada im je zemlja – koliko god da je bila prostrana – postala tijesna; i kada im se bilo stisnulo u dušama njihovim, i kada su uvidjeli da nema utočišta od Allaha, nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio kako bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je.”
(Et-Tevbe, 118.)

Ta trojica su: Ka’b b. Malik, Hilal b. Umejje el-Vakifi i Mirare b. er-Rebi’ el-Umeri. Ka’b b. Malik je položio prisegu na Akabi na drugom sastanku, a Mirare b. Rebi’ i Hilal b. Umejje su učestvovali u Bitki na Bedru. Ova trojica ashaba su izostala bez opravdanog razloga od pohoda na Tebuk i nisu krenuli sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Sa ovog pohoda su izostali i dvoličnjaci. Pa pošto se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio u Medinu,

³⁴⁷ *Siretu Ibn-Hişam mear-revdil-unuf* (4/175,176).

pohitaše dvoličnjaci da se izvinu zbog izostanka sa pohoda navodeći razloge. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je primio ono što su izrekli svojim jezicima, a njihove namjere i tajne prepustio je Uzvišenom Allahu.

A spomenuta trojica ashaba iskreno priznaše pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da nisu imali nikakvog opravdanog razloga za izostanak sa pohoda. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je prepustio njihov slučaj Uzvišenom Allahu. On je naredio ashabima da sa njima ne pričaju, da bi im na ovaj način dao lekciju za njihov izostanak sa pohoda bez opravdanog razloga. Pa pošto prođe 40 dana, naredi im da se ne smiju ni svojim ženama približavati. A plemeniti ashabi su se strogo pridržavali zapovjedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ka'b b. Malik, r.a., priča: "Što se tiče mojih dvojice drugova, oni su se zatvorili u svoje kuće i plakali su. A ja sam, pošto sam bio mlađi i jači od njih, odlazio i prisustvovao namazima sa muslimanima, izlazio na pijace, i niko mi se nije obraćao. Dolazio bih Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi on nakon namaza bio u svom medžlisu (sijelu sa ashabima), nazivajući mu selam i u sebi govoreći: 'Da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokrenuo svoje usne da mi odgovori na selam ili ne?' Klanjao bih blizu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i potajno bih gledao u njega. Kada sam bio u namazu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi me pogledao; a kada bih mu se ja okrenuo, on bi okretao svoje lice od mene.

I tako stalno, sve dok mi ta grubost od ljudi nije dotužila. Otišao sam, zatim, do bašče Ebu-Katade, a on mi je bio najdraži, i bio je moj amidžić. Nazvao sam mu selam, a on mi, tako mi Allaha, ne uzvрати na selam. Upitao sam ga: 'Zaklinjem te Allahom, da li me poznaješ kao onog koji voli Allaha i Njegovog Poslanika?!', pa mi ne bi odgovarao. Ponovo sam ga zakleo sa istim pitanjem, a on opet nije progovorio. Pa sam ga opet zakleo, pa mi reče: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju'. Zaplakao sam, i izašao iz bašče.

Jednom prilikom, dok sam hodao čaršijom Medine, jedan Nabatejac iz Šama, koji je došao da prodaje hranu, je pitao za mene. Ljudi su mu prstima pokazali na mene. Kada mi je prišao, dade mi pismo gasanskog kralja.

U njemu je pisalo: "Do mene je doprla vijest da te je tvoj drug napustio. A Allah neće učiniti da ostaneš u toj zemlji ponižen i izgubljen. Pridruži nam se, bit ćeš nam jednak u svemu".

Kada pročitah pismo, reko: 'Ovo je novi belaj'. Otišao sam do peći i zapalio pismo. A kada je prošlo 40 od 50 noći, dođe mi izaslanik Allahovog Poslanika i reče: 'Allahov Poslanik ti naređuje da se ne približavaš svojoj ženi'. Upitao sam: 'Da joj dam razvod braka ili šta?' Reče: 'Ne, nego joj se ne smiješ primicati!' Ista naredba je došla i mojoj dvojici drugova. Rekao sam svojoj ženi: 'Idi svojoj porodici i budi kod njih dok Allah ne presudi ovaj slučaj'.

Ka'b dalje kazuje: 'Žena Hilala b. Umeje je došla Allahovom Poslaniku i rekla: 'O Allahov Poslaniče, Hilal b. Umeje je star i nemoćan, a nema ni sluge, pa zabranjuješ li mi da mu ja služim?' Reče: 'Ne, ali neka ti se ne približava!' Rekla je: 'On, tako mi Allaha, ništa ne želi. Sve do sada samo neprestano plače'.

Neki su me savjetovali da i ja zatražim dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da me moja žena služi kao što je i Hilalovoj ženi dozvolio da mu služi. Rekao sam: 'Tako mi Allaha, neću za to tražiti dozvolu od Allahovog Poslanika! A ne znam ni da li bi mi Allahov Poslanik to i dozvolio, jer sam mlad'.

Od tada je prošlo još deset noći. Tako se broj noći, otkako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da iko sa nama govori, upotpunio na pedeset. A kada sam klanjao sabah-namaz, i to nakon pedesete noći, bio sam na ploči svoje kuće u stanju kojeg Allah spominje: **"Kada mi se bilo stisnulo u duši, i kada mi je zemlja postala tijesna koliko god da je bila prostrana..."**, začuo sam čovjeka koji viče sa vrha brda Sel'a najvišim glasom: 'Raduj se, o Ka'be b. Malik!' Pao sam na sedždu i znao sam da je došao spas. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obznanio je, nakon što je klanjao sabah, Allahovo primanje naše tevbe. Ljudi su dolazili donoseći nam radosne vijesti. Prema dvojici mojih drugova uputili su se glasnici radosne vijesti, a prema meni je jedan čovjek jahao na konju, dok je čovjek iz Eslema požurio ka brdu i s njega povikao. Glas ovog čovjeka je bio brži od konja. Pa kada mi je došao onaj koji me je svojim glasom obradovao, skinuo sam mu svoja dva prekrivača i zaodjenuo ga njima zbog radosne vijesti koju mi je donio, a pored ta dva ogrtača tada drugog nisam imao. Onda sam posudio drugu odjeću i otrčao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa su me ljudi presretali u grupama, čestitavši mi tevbu govoreći: 'Neka ti je priyatna Allahova tevba!'

Ka'b dalje kazuje: 'Ušao sam u mesdžid, a tamo je sjedio Allahov Poslanik i oko njega ljudi. Ustao je Talha b. Ubejdullah i potrčao

prema meni pa me zagrlio i čestitao mi. I tako mi Allaha, niko drugi od muhadžira mi nije, osim njega, ustao, i to ne mogu Talhi zaboraviti’.

Kada sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam, on mi reče, dok mu je lice blistalo od sreće: ‘Raduj se najboljem danu koji ti je došao od kako te je mati rodila’. Rekoh: ‘Je li od tebe, o Allahov Poslaniče?’ Reče: ‘Ne, nego od Allaha’. A zasjalo bi se Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lice kao komad mjeseca kada bi bio radostan, i to smo od njega svi znali.

Pa pošto sam sjeo pred njega rekao sam: ‘Od moje tevbe je da se odričem svog imetka kao sadaku Allahu i Njegovom Poslaniku. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ostavi za sebe dio imetka, to je bolje za tebe’. Rekoh: ‘Onda ću ostaviti svoju dionicu sa Hajbera’.

Rekao sam: ‘Allahov Poslaniče, zaista me je Allah spasio zbog iskrenosti, i od moje tevbe je da ću dok sam živ samo istinu govoriti. I tako mi Allaha, ne znam nikoga od muslimana da ga je Allah tako lijepo iskušao zbog istinitog govora kao što je mene, iskušao! Nisam nikada ni pomislio da slažem od kada sam to rekao Allahovom Poslaniku pa sve do danas. A nadam se da će me Allah sačuvati i do kraja mog života. Nakon toga je Allah objavio svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

﴿لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١﴾ وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

“Allah je oprostio vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala. On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv. A i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen, i to tek onda kad im je zemlja – koliko god da je bila prostrana – postala tijesna; i kada im se bilo stisnulo u dušama njihovim, i kada su uvidjeli da nema utočišta od Allaha, nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio kako bi se i u buduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je. O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!” (Et-Tevbe, 117-119.)

Tako mi Allaha, nakon islama, nije me Allah počastio većom blagodati nego što je moja iskrenost prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Nisam bio neiskren prema njemu, pa nisam propao kao što su propali oni koji su ga lagali. Uzvišeni Allah je rekao najgore za one koji su lagali, kada je objavio:

﴿ سَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لَتُعَرِّضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رَجِسٌ
وَمَآ وَاهُمْ جَهَنَّمَ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾ يَحْلِفُونَ لَكُمْ لَتَرْضُوا عَنْهُمْ فَإِنْ تَرْضَوْا
عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴾

“Kada se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom, samo da ih se okanite. Zato, okanite ih se, jer su oni pogan. Prebivalište njihovo bit će Džehennem – kao kazna za ono što su radili! Oni vam se zaklinju da biste bili zadovoljni njima. Ako vi budete zadovoljni njima, Allah sigurno nije zadovoljan narodom nevjerničkim.”
(Et-Tevbe, 95-96.)

Ka'b dalje priča: ‘Bili smo nas trojica čiji je slučaj odgođen u odnosu na slučaj onih od kojih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primio ispriku kada su se zaklinjali, uzeo od njih prisegu i tražio oprost za njih. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odložio je naš slučaj, sve dok mu Allah o tome nije objavio presudu. Zato je Uzvišeni Allah rekao: **“...A i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen.”** Pod onim što je Allah, dž.š., spomenuo ne misli se na naše izostajanje iz pohoda, nego je to da je naš slučaj odložio u odnosu na one koji su mu se zaklinjali i izvinjavali, pa nam je to prihvatio.”

Zbog jačine iskrenosti ove trojice ashaba, njihova tevba je spuštena s neba, a njihov slučaj o iskrenom pokajanju postao dijelom Kur'ana koji se uči. U ovom kazivanju je i objašnjenje za stanje vjernika, nakon što se ogriješi prema Allahu: kako mu zemlja, i pored svoje širine, postane tijesna, i kako mu se u duši stisne. U kazivanju je, također, potvrda da je čovjekov najbolji dan od kako ga je mati rodila onaj dan u kome njegovo pokajanje bude primljeno. Jer, to je početak njegovog dobra, i na dunjaluku i na ahiretu. Tevbom se rašire njegova prsa i njegov kabur, a njome postiže on Džennet Gospodara svoga. Od Allaha molimo da nam tevbu, povratak, primanje i nagrađivanje daruje!

7. Pokajanje Ebu-Lubabe b. Abdul-Munzira, radijallahu anhu:

Pošto je Uzvišeni Allah (strahom) otjerao saveznike (el-Ahزاب) od grada Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je Džibril, alejhis-selam, našem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Odložio si oružje. Tako mi Allaha, mi ga nismo odložili, pa im izađi!" Upita: "Kamo?" Reče: "Tamo!", pokazujući na Kurejzu. Zatim im izađe Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Držao ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u opsadi 25 noći, sve dok ih opsada nije iscrpila, – a Allah im u srca ubaci strah.

Ibn-Ishak priča: "Zatim su poslali Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, da im pošalje Ebu-Lubabu b. Abdul-Munzira da se sa njim posavjetuju o situaciji, pa im ga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i posla. Pa kada su ga vidjeli, pohitaše mu muškarci, a žene i djeca mu plakaše u lice – pa se na njih sažali. Rekoše mu: 'O Ebu-Lubabe, da li misliš da trebamo prihvatiti sud Muhammeda?' Reče: 'Da!' A rukom pokaza na grkljan, ukazujući da će ih poklati. Ebu-Lubabe je pričao: 'Tako mi Allaha, tada se moje noge nisu ni pomakle s mjesta, a već sam uvidio da sam iznevjerio Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem'.

Ebu-Lubabe je potom žurno izašao. I nije otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, već se sam privezao za jedan stub u džamiji. Rekao je: 'Neću napustiti ovo mjesto sve dok mi Allah ne oprosti ono što sam počinio.'"

Ibn-Hišam kaže: "Sufjan b. Ujejne prenosi od Ismaila b. Ebu-Halida da je Abdullah b. Katade rekao da je tada Allah, zbog Ebu-Lubabe, objavio:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ﴾

"O vjernici, Allaha i Poslanika ne varajte i svjesno međusobno povjerenje ne poigravajte." (El-Enfal, 27.)

Ibn-Ishak kaže dalje: "Kada je do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, doprla vijest, a čekao ga je s nestrpljenjem, rekao je: 'Da mi je došao, tražio bih za njega oprosta. Ali, pošto je to već sam uradio, ja ga neću osloboditi dok mu Allah ne oprosti.'"

Ibn-Ishak priča: "Pričao mi je Jezid b. Abdullah b. Kusajt da se tevba Ebu-Lubabe objavila Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u zoru dok je bio u kući Ummu-Seleme, pa je ona rekla: 'Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u zoru da se smije, pa sam ga upitala:

– Zašto se smiješ, o Allahov Poslaniče, Allah te učinio radosnim?

– Oprošteno je Ebu-Lubabi! – on reče.

– Hoću li ga obradovati, o Allahov Poslaniče? – upitah.

– Svakako, ako želiš! – reče.

Pa je stala na vratima svoje sobe, a to je bilo prije nego je objavljen ajet o prekrivanju poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, žena (hidžab), pa je rekla:

- O Ebu-Lubabe, Allah ti je primio tevbu.

Ljudi su pohitali da ga oslobode, pa je Ebu-Lubabe rekao:

Ne, tako mi Allaha, dok ne dođe Allahov Poslanik i on me svojom rukom ne oslobodi!’ Pa kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao na sabah-namaz, odvezao ga je.”

Ibn-Hišam kaže: “Učeni ljudi su mi prenijeli da je Ebu-Lubabe ostao svezan za stub šest dana; da ga je njegova žena odvezivala samo da bi obavljao namaze, a zatim bi ponovo bio vezan. A ajet koji je objavljen vezan za primanje njegove tevbe je:

﴿وَأَخْرَوْنَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللَّهُ أَن يَتُوبَ عَلَيْهِمْ
إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

“A ima i drugih koji su grijehе svoje priznali, i koji su dobra djela s drugim, koja su rđava, izmiješali. Njima će, može biti, Allah oprostiti, jer Allah prašta i samilostan je.” (Et-Tevbe, 102.)”

Vjernici se, kada zapadnu u grijeh, sjete Allahove veličine, Njegove prijetnje i kazne, pa požure da tevbu učine i da Mu se povrate. A šejtanska braća, tevbu ne čineći, poslije grijehа – počine novi grijeh. A Allahu se ne vraćaju, kao što Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ ﴿١٠١﴾ وَإِخْوَانُهُمْ
يَمُدُّوهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ﴾

“Oni koji se Allaha boje, čim ih sablažan šejtanska dodirne, sjete se, i odjednom dođu sebi. Dotle prijatelje šejtanove šejtani podržavaju u zabludi, i oni ne dolaze sebi.” (El-A’raf, 201-202.)

Pa pogledaj, Allah ti se smilovao, kako je Ebu-Lubabe požurio da se zaveže za džamijski stub, čekajući da mu Allah pokajanje primi. Allah neka je zadovoljan časnim ashabima, koji su prednjačili u svakom dobru, i natjecali se u svakom dobročinstvu, pa tako i u

požurivanju sa tevbom. Ovo je primjer njihove iskrenosti, njihovog čvrstog imana i njihove ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

8. Pokajanje Maiza i Gamidiye, radijallahu anhuma:

Sulejman prenosi od Burejde, a ovaj od svog oca da je rekao: "Maiz b. Malik došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

– Očisti me, o Allahov Poslaniče!

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

– Teško tebi, vrati se, zamoli Allaha za oprost i pokaj Mu se!

Zatim se vratio. Nedugo poslije toga, međutim, opet se povratio i rekao:

– Očisti me, o Allahov Poslaniče!

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je opet rekao:

– Teško tebi, vrati se, zamoli Allaha za oprost i pokaj Mu se!

Pa se ponovo vratio. Međutim, nedugo zatim, opet se povratio i rekao:

– Očisti me, o Allahov Poslaniče!

Pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opet rekao isto.

Kada je došao i četvrti put, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga upita:

– Od čega da te očistim?

– Od zinaluka! – reče Maiz.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (prisutne) upita:

– Da li je pri njemu ludilo?

Obavijestiše ga da nije lud.

– Da li je pio alkohol? – Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita.

Tada ustade jedan čovjek pomirisa Maizov dah, ali ne osjeti smrad alkohola.

– Jesi li počinio zinaluk? – Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita.

– Da. – reče Maiz.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada naredi da ga kamenuju."

O Maizovom slučaju ljudi su imali dva mišljenja:

Jedni su rekli: "Propao je. Grih ga je okružio sa svih strana". Drugi su govorili: "Ni jedna tevba nije vrijedna kao Maizova! Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, stavio svoju ruku u njegovu, a zatim rekao: 'Usmrti me kamenovanjem.'"

Od tada su prošla dva ili tri dana. Pa je, zatim, došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam prisutnima i sjeo. A potom je rekao: "Tražite oprost za Maiza b. Malika!" Prisutni rekoše:

'Neka Allah oprosti Maizu b. Maliku!'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

– Pokajao se tevбом da kada bi se podijelila na čitav ummet, obuhvatila bi ih!

Zatim se pojavila žena iz Gamida, ogranka plemena El-Ezd, rekavši:

– Očisti me, o Allahov Poslaniče!

– Teško tebi, vrati se, zamoli Allaha za oprost i pokaj Mu se! – reče.

– Je li to želiš da me vratiš kao što si vratio i Maiza b. Malika?

– reče ova žena.

– O čemu se radi? – upita.

– Trudna poslije zinaluka! – žena reče.

– Ti? – Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita.

– Da. – žena odgovori.

– Dok se porodiš! – Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče.

Zatim ju je prihvatio na izdržavanje jedan od ensarija, sve dok se nije porodila. Zatim je o tome obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: 'Gamidija se porodila'. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Onda je nećemo kamenovati, a njeno malo dijete ostaviti bez dojilje!' Drugi čovjek od ensarija ustade i reče: 'Uzimam na sebe njegovo dojenje, o Vjerovjesniče!' Zatim je, iza toga, kamenovana."³⁴⁸

U drugom rivajetu se navodi: "...pa nakon što se porodila, donijela je umotano dijete rekavši: 'Evo ga, porodila sam se!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Idi i doji ga sve do fitama!'"³⁴⁹ Nakon što ga je odbila od dojenja, došla je sa dječakom koji je držao koru hljeba u ruci rekavši: 'Evo ga, o Allahov Poslaniče, odbila sam ga od dojenja, sada jede hranu'. Dijete je predato jednom

³⁴⁸ Muslim, El-Hudud, (11/284-288).

³⁴⁹ Fitam je vrijeme odbijanja dijeteta od dojenja.

od muslimana. Zatim je naređeno da se iskopa rupa do iznad njenih prsa, pa su je ljudi kamenovali. Tada je prišao i Halid b. el-Velid i kamenom je pogodio u glavu, pa krv poprska njegovo lice, te je on izgrdi. To je čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Polahko, o Halide! Tako Mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, pokajala se takvom tevbom da kada bi se tako pokajao i onaj koji vara u prodaji, bilo bi mu oprošteno!' Zatim je naredio da joj se klanja dženaza i da je ukopaju."

En-Nevevi, Allah mu se smilovao, kaže: "Ovo je dokaz da je šerijatska kazna iskup za počinjeni grijeh. A to se i jasno navodi u hadisu Ubade b. Samita, r.a., u kojem je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *'Pa ko od toga nešto uradi, pa za to bude kažnjen na dunjaluku, to mu je otkup za grijeh.'*"³⁵⁰ I ne znamo da oko ovoga ima razilaženja.

U ovom hadisu je dokaz da se veliki grijeh briše tevbom, i to je zajednički stav svih muslimana, osim onoga što smo ranije naveli od Ibn-Abbasa vezano za onoga ko sebe ubije, a Allah najbolje zna.

A ako neko upita: 'Zašto se Maiz i Gamidija nisu zadovoljili tevbom koja im rješava njihov problem (tj. odstranjuje njihov grijeh), nego su bili ustrajni u traženju izvršenja kazne i pri izboru kamenovanja?', odgovor je: 'Oslobađanje od grijeha izvršenjem kazne je neupitno u svakom slučaju, pogotovo kada je još izvršeno po nalogu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. A što se tiče tevbe, postoji bojazan da ne bude iskrena (nesuh), ili da bude lišena nekog od njenih uvjeta, pa da tako i grijeh ostane neizbrisan. Zato su Maiz i Gamidija htjeli da budu sigurni da im je grijeh izbrisan i da, kada je riječ o tome, ne ostanu ni u kakvom riziku. A Allah najbolje zna.'"³⁵¹

Šerijatske kazne (hudud) iskupljuju grijehe, kao što nas je izvijestio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah je, opet, milostiviji od toga da roba kazni dva puta za isti grijeh na ahiretu. Maiz i Gamidija su upućeni na tevbu, koju je pohvalio i sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je lično potvrdio je da im je tevba iskrena; tražio je i od ashaba da traže za Maiza oprosta; Sam je lično klanjao Gamidiji dženazu, pa njihov grijeh kao da nije ni učinjen. Njima dvoma ostala je titula ashaba, i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pohvala njihove tevbe. Ostala su samo

³⁵⁰ Buhari, El-Iman, (1/64).

³⁵¹ *Šerhun-Nevevi ala sahihi Muslim* (11/285, margina).

njihova dobra djela. Allah je oprostio Maizu i Gamidiji. Neka ih Allah nagradi za njihovu iskrenu tevbu i povratak Uzvišenom Allahu.

9. Pokajanje Zazana el-Kindija:

Ibn-Kudame kaže: “Prenosi se da je Abdullah b. Mesud, r.a., jednog dana u Kufi prošao pored grupe razvratnih mladića koji su pili alkohol. Među njima je bio i pjevač koji se zvao Zazan. On je svirao, pjevao i imao je lijep glas.

Pošto je to čuo, Abdullah, r.a., reče:

– Kako bi ovo bio divan glas za učenje Allahove Knjige!

Bacio je svoj ogrtač na njega i prošao. Pošto je Zazan čuo njegove riječi, on upita:

– Ko je ovo bio?

– Abdullah b. Mesud, ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. – rekoše.

– A šta je rekao? – opet upita.

– Rekao je da bi ovo bio divan glas za učenje Allahove Knjige. – rekoše.

Tada Zazan ustade, baci tamburu na zemlju i razbi je. Požurio je i stigao Abdullaha. Skinuo je svoj turban, stavivši ga na svoj vrat i gorko zaplakao pred Abdullahom b. Mesudom, koji ga tada zagrlji i sam počeo plakati. Zatim je Abdullah rekao: ‘Kako da ne volim onoga koga Allah voli’. Uzvišeni Allah je oprostio Zazanove grijeha. Zazan se od tada družio sa Abdullahom, od koga je uzeo znanje. Zazan je čak postao i imam u fikhu. Prenosio je od Abdullaha b. Mesuda, Selman el-Farisija i drugih.”³⁵²

10. Pokajanje Abdullaha b. Mesleme b. Ka’neba el-Harisija:

Jedan od El-Ka’nebijeve sinova, u Basri, je pričao: “Moj otac je pio alkohol i družio se sa mladićima. Jednog dana ih je pozvao (na pijanku) i izašao je na vrata da ih dočeka. Tada je pored njega prolazio Šu’be na svom magarcu, a ljudi su žurili za njim. Upitao je:

– Ko je ovaj?

Odgovorili su da je to Šu’be.

– Ko je Šu’be? – upitao je.

³⁵² Ibn-Kudame el-Makdisi, *Kitabut-tevvabin*, str. 131. Darul-Menar i Mektebetu-l-Fejjad. Stručnu verifikaciju uradio Mahmud Abdul-Melik ez-Zagbi.

– Prenosilac hadisa. – rekoše.

Prišao mu je, a na sebi je imao crveni ogrtač rekavši:

– Prenesi mi hadis!

– Nisi ti od prenosilaca hadisa, pa da ti prenosim! – reče Šu'be.

El-Ka'nebi isuka nož i reče:

– Ili mi prenesi hadis, ili ću te raniti!

Šu'be odgovori:

– Pričao nam je Mensur od Rib'ija, a on od Ebu-Mesuda da je čuo kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako se ne stidiš, pa radi šta hoćeš."³⁵³

Bacio je nož i vratio se u kuću. Prosuo je sve posude u kojima je bilo vino i rekao svojoj majci: "Sada će doći moji prijatelji. Ti ih uvedi u kuću i iznesi im sofru. Kada jedu, reci im šta sam uradio s vinom da bi otišli". Odmah se uputio u Medinu i tamo se družio i učio hadis od imama Malika. Pa kada se vratio u Basru, Šu'be je bio već preselio, tako da od njega nije čuo osim prethodnog hadisa.

Hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "...Ako se ne stidiš, pa radi šta hoćeš", jeste naredba u značenju izvještenja, ili je to prijetnja. To jest: "Radi šta hoćeš, pa zaista će te Allah kazniti", ili je u značenju: "Pogledaj ono što hoćeš uraditi. Pa ako je nešto od čega se ne stidiš – uradi to, a ako je nešto od čega dolazi stid – ostavi ga!"

Ili je značenje hadisa: "Ako se ni u čemu ne stidiš Allaha, od onoga zbog čega bi Ga se po vjeri trebao stidjeti, pa onda čini to. I ne osvrći se na to šta će svijet reći". Hadis možda podstiče na stid i ukazuje na njegovu vrijednost. To jest: "Kao što nije dozvoljeno da radiš sve što hoćeš, tako nije ni dozvoljeno da ostaviš stid." Na ovo značenje je ukazao hafiz Ibn-Hadžer.

11. Pokajanje gospođe Suhejr Abidin (prije se zvala Hale es-Safi):

Gospođa Suhejr Abidin (prijašnja poznata plesačica) priča: "Jednom sam plesala u jednom poznatom kairskom hotelu. Dok sam plesala, osjetila sam kao da sam leš, kao da sam lutka koja se kreće bez ikakvog značenja. Prvi put sam osjetila stid, a plešući pred muškarcima, bila sam polunaga i okružena čašama vina.

Histerično plačući, žurno sam napustila to mjesto. Plakala sam sve dok nisam došla do svoje sobe. Obukla sam se. Obuzeo me je osjećaj koji nisam nikada imala od kako sam počela plesati od svoje

³⁵³ Buhari, El-Edeb, (10/540); Ebu-Davud, El-Edeb, (4776); Ibn-Madže (4183).

petnaeste godine. Pužurila sam da se abdestim. Klanjala sam. U tom trenutku sam prvi put osjetila sreću i sigurnost. Od tog dana sam se pokrila, uprkos izrugivanju i pokušajima mnogih da me spriječe u tome. Obavila sam hadž i na vukufu (stojeći na Arefatu) plakala moleći Allaha da mi oprostí crne dane.”

Svoju priču završava riječima: “Hale es-Safi umrla je i sa sobom pokopala svoju prošlost. A što se mene tiče, zovem se Suhejr Abidin, Ummu-Kerim. Domaćica sam, i živim sa svojim sinom i svojim mužem. Prate me suze pokajanja zbog dana moga života koje sam provela daleko od svog Stvoritelja, Koji mi je sve dao. Ja sam sada ponovo rođena. Osjećam rahatluk i sigurnost, nakon što su mi – i pored svog bogatstva, sijela i zabava – nervoza i tuga bili drugovi.”

I dodaje: “Sve svoje protekle godine provela sam prijateljujući sa šejtanom, ne znajući ni za što drugo osim zabave i plesa. Živjela sam smrdljivim i poniženim životom. Uvijek sam bila živčana. A sada se osjećam kao da sam se ponovo rodila; osjećam da sam u sigurnoj ruci. Njeguje me i blagoslov mi pruža Ruka Uzvišenog Allaha.”³⁵⁴

Ovo je primjer iskrenog pokajanja Uzvišenom Allahu, u kome se jasno vidi Allahova dobrota prema Svojim robovima koji su bili vrlo daleko od Uzvišenog Allaha, Njegovog rahmeta i upute. A Uzvišeni Allah upućuje koga hoće na Pravi put. Upućuje onoga koji zaslužuje uputu, a ostavlja u zabludi onoga ko zaslužuje zabludu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “*A neko od vas radi djela stanovnika Vatre i bude joj koliko je pedalj blizu. Zatim ga pretekne Knjiga, on učini djelo stanovnika Dženneta, a zatim u njega uđe.*”³⁵⁵

Neko radi djela džehennemlija jedno vrijeme, a u njegovom srcu bude jedno svojstvo dobra. To svojstvo dođe do izražaja na kraju njegovog života, i ono mu bude kapija Allahove milosti i Njegovog Dženneta.

Nije ova poštovana gospođa prva od onih koja je počašćena islamom nakon što je živjela u umjetničkoj truhloj atmosferi koja je rasprostirala nečasne i pokuđene valove. Pretekli su je mnogi. Ali i iza nje su došli mnogi koje je obuhvatila Allahova milost, pa su bili počašćeni iskrenom tevnom. To su oni koji su spoznali da se istinski

³⁵⁴ Muhammed b. Abdul-Aziz, *El-Aidun ilallah*.

³⁵⁵ Hadis je već prije naveden.

život i istinska sreća temelje na pridržavanju za Allahov Zakon i na slijedenju puta pokornosti koji vodi do Dženneta Uzvišenog Allaha. Istinska sreća nije u prohtjevima, a ni u imetku i ugledu. Istinska sreća je u poznavanju Uzvišenog Allaha, u vezivanju srca za Njega i zaokupljenosti srca i organa pokornošću Allahu, dž.š.

Uzvišeni kaže:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

“One koji vjeruju i čija se srca, kada se Allah spomene, smiruju – a srca se doista, kad se Allah pomene smiruju!” (Er-Ra’d, 28.)

Molimo Uzvišenog Allaha da nas, sve vjernike i vjernice, učini postojanim na pokornosti Allahu, dž.š., da nam poveća Svoju dobrotu, da nam otvori vrata ljepote razgovora i prisnosti sa Njim. Molimo Ga da nam daruje sreću Svoje blizine i pokornosti prema Njemu, koja će naše oči učiniti veselim, a naša srca smirenim.

12. Pokajanje mladića koji je podlijegao na kušnjama sa ženama:

Jedan od onih koji ljubomorno čuvaju svoju vjeru priča: ‘Jednog dana izašao sam i krenuo s automobilom da bih sredio neke svoje poslove. U tihom sporednom putu u susret mi je dolazio mladić u malom automobilu. Nije me primijetio, s obzirom da je bio zabavljen dosađivajući nekim djevojkama, koje su se okupile u tom sokaku bez pješaka.

Vozio sam brzo i prošao. Međutim, nedaleko odatle promislih: “Da se vratim i posavjetujem tog mladića, ili da nastavim svojim putem i ostavim ga da radi šta hoće?”

I nakon unutarnje borbe koja ja trajala samo nekoliko sekundi, izabrao sam prvu opciju.

Vraćajući se, primijetih da je mladić zaustavio automobil i da gleda u djevojke, očekujući od njih da mu se okrenu i pogledaju ga. Na kraju svega, ušli su u neku kuću.

Parkirao sam automobil uz njegov, izašao i krenuo prema toj kući. Nazvao sam mu selam i posavjetovao ga. Između ostalog rekao sam mu: “Zamisli da su ove djevojke tvoje sestre, ili kćerke, ili tvoje rodice. Pa da li bi bio zadovoljan da im neko dosađuje i da ih uznemirava?”

Dok sam mu govorio, osjećao sam neki strah, jer mladić bijaše visok i krupan. Međutim, slušao me je oborene glave, ne govoreći ni jedne riječi. I odjednom! Pogledao me je, a niz obrazu mu poteče suza, Ja se obradovah i ponadah dobru. To mi je bio podsticaj da nastavim sa savjetom. Strah me je napustio. Govoreći mu, dobro sam ga ukorio, sve dok nisam osjetio da sam uspio pri savjetu. Na kraju sam se sa njim oprostio. Ipak, zaustavio me je i zatražio moj broj telefona i adresu. Rekao mi je da živi teško i da mu je duša potpuno prazna. Napisao sam mu ono što je želio.

Nakon nekoliko dana došao je mojoj kući. Lice mu se izmijenilo. Izraz lica bio je sasvim drugačiji: pustio je bradu, zračio je svjetlom imana.

Sjeo sam sa njim, i on mi počeo govoriti o tim danima koje je proveo u besposličarenju na ulicama i putevima uznemiravajući muslimane i muslimanke. Tješio sam ga i obavijestio da Uzvišeni Allah mnogo prašta – citirao sam mu Allahove riječi:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

“Reci: ‘O robovi Moji, koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će sigurno sve grijehe oprostiti. On, doista, mnogo prašta i On je milostiv.’” (Ez-Zumer, 53.)

Lice mu se ozarilo, i mnogo se obradovao. Tražeći da ga posjetim, oprostio se sa mnom. Obrazložio mi je da mu je potreban neko ko će mu pomoći na putovanju pravim putem. Obećao sam mu da ću ga posjetiti.

Dani su prolazili. Bio sam zauzet mnogobrojnim dunjalučkim poslovima i odlagao sam posjetu. Ipak, nakon nekog vremena nađoh priliku da ga obidem.

Pokucao sam na njegova vrata. Pojavio se oronuli starac na čijem licu su bili jasni tragovi tuge i očaja. Bio je to njegov otac.

Pitao sam za svog druga. Oborio je glavu i neko vrijeme zašutio. Zatim reče prigušenim glasom: “Neka mu se Allah smiluje i oprost mu!” Zatim, počeo objašnjavati: “Tačno je, djela su po svojim završecima”. Zatim, on počeo govoriti o stanju svoga sina kako je bio nemaran prema Allahu, daleko od pokornosti. Ali mu je Allah podario uputu prije njegove smrti na nekoliko dana. Allah ga je

obuhvatio Svojom milošću, prije nego je vrijeme izmaklo. Kada je završio govor, izrazio sam mu saučešće i otišao sam. Tada sam dao Allahu zavjet da ću posavjetovati svakog muslimana.”³⁵⁶

Ova priča nam pokazuje bereket savjeta koji dolazi od iskrenog daije koji teži za uputom ljudi. To su neznatne riječi koje daiji nisu teret. Ipak, one su bile povod upute ovog mladića na kraju njegovog života, kojeg je okončao dobrim.

Priča, također, kazuje da je onaj ko je daleko od Allahove pokornosti i Njegovog Šerijata u stanju tjeskobe, nesreće i duševne praznine. Takvi su poput utopljenika koji pružaju ruke svakom ko zna plivati da bi ga spasio iz mora zablude, prohtjeva i sumnji. Ili, oni su poput bolesnika koji su u velikoj potrebi za uputstvom iskusnog liječnika koji zna bolesti i lijekove. Kako su samo grešnici potrebni savjetu savjetnika i vazu vaiza?! Ne kažem da će se svi pokajati i krenuti pravim putem, iako je Allah u stanju da ih sve uputi, kao što veli:

﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا﴾

“Da Gospodar tvoj hoće, na Zemlji bi doista bili svi vjernici.”
(Junus, 99.), Ili:

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا﴾

“A kada bismo htjeli, svakog čovjeka bismo na Pravi put uputili.”
(Es-Sedžde, 13.)

Onaj u kome ima hajra i zrno dobrote, takav će biti upućen i postići nagradu upute, a njegov daija nagradu savjeta. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Da Allah preko tebe uputi jednog čovjeka bolje ti je od crvenih kamila.”*³⁵⁷

Primjer istinskog vjerovanja u iskrenom pokajanju znači biti iskren prema sebi i iskren prema svome Stvoritelju, a zatim ustrajan na Allahovom putu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Reci: ‘Vjerujem u Allaha, a zatim na tome ustraj!’”*³⁵⁸

³⁵⁶ El-Aidune ilellah, str. 105-106.

³⁵⁷ Buhari, El-Megazi, (7/87); Muslim, Fadailus-sahabe, (2406).

³⁵⁸ Muslim, El-Iman, (38); Ahmed (3/413); Tirmizi (2410).

13. Pokajanje mladića od bestidnosti, nakon smrti njegova druga:

Junak priče kazuje: “Bili smo nas trojica drugara koje je povezivala lahkomislenost i zabava. Naprotiv, bili smo četverica, jer je šejtan bio četvrti. Izlazili bismo da slatkim riječima “lovimo” naivne djevojke. Primamljujući ih, postepeno bi ih odvodili na daleka polja. A kada bismo došli do njih, odjednom bismo se pretvarali u vukove koji se ne bi sažaljevali na njihova preklinjanja. Bili smo mrtvih srca, bez ikakvog osjećanja.

I tako, naši dani i noći bili su na dalekim poljima, u šatorima i autima, i na obalama. Sve dok nije došao dan koji neću zaboraviti.

A taj dan kao i obično, izašli smo napolje. Sve je bilo spremno. Svako je imao svoj plijen. I ukleto piće. Jedino što smo zaboravili bila je hrana. Ubrzo nakon toga, jedan od nas otiđe automobilom da nam kupi večeru. Kada je otišao, bilo je oko osamnaest sati. Prolazili su sati a on se nije vraćao. Oko dvadeset dva sata postao sam zabrinut i uzrujan. Krenuo sam s automobilom da ga potražim. Kad odjednom, na jednoj strani ceste ugledah plamene jezike.

Kada sam stigao tamo, bio sam iznenađen time što je tamo bio automobil moga druga – prevrnut i u plamenu. Poput ludaka, požurio sam, pokušavajući da ga izvučem iz automobila. Bio sam šokiran kada sam vidio je jedna polovina njegovog tijela potpuno ugljenisana. Još je bio živ. Izvukao sam ga na zemlju. Nakon jedne minute, otvorio je oči. Govorio je buncajući: ‘Vatra, vatra’. Odlučih da ga stavim u automobil i brzo prevezem do bolnice. Međutim, govorio je plačnim glasom: ‘Nema koristi! Neću stići!’ Davile su me suze gledajući svoga druga kako umire preda mnom. Zaprepastih se kada je drug počeo vikati: ‘Šta ću Mu reći?’.. Gledao sam ga sav usplahiren i upitao: ‘Kome?’ Reče glasom koji kao da je dolazio iz dubokog bunara: – ‘Allahu!’ Smrtni strah obuhvatio je moje tijelo i osjetila. Drug je ispustio užasan krik i izdahnuo.

Prolazili su dani, a slika moga druga koji jeca u plamenima vatre: ‘Šta ću Mu reći? Šta ću Mu reći?’ nije me napuštala. Zapitkivao sam se: ‘A ja, šta ću Mu ja reći?’ Oči su mi bujale suzama i obuze me čudna strepnja. U takvom stanju začuh glas mujezina koji je pozivao na sabah-namaz: ‘Allahu ekber!’

Osjetio sam da je to poziv specijalno meni upućen, poziv koji me je pozvao da spustim zavjesu na tamnu stranu svog života. Da se

vratim na put svjetla i upute. Okupao sam se i abdestio. Očistio sam tijelo od poniženja i sramote u kojoj sam bio zagnjuren godinama. Klanjao sam namaz, i od tada ga više nikad nisam propustio.”³⁵⁹

14. Pokajanje dvojice mladića na aerodromu pred jednim šejhom:

Jedan šejh primijetio je dvojicu mladića, koji su imali dvadeset ili nešto više godina, na aerodromu. Htjeli su da otputuju u grad u koji putuju mladići radi zabranjenog provođenja.

Šejh ih je pozdravio i zamolio ih da stanu. Uputio im je dirljiv savjet i efikasnu pouku. Između ostalog, rekao im je: “Šta mislite da na avionu bude nekakav kvar i da, na dao Allah, doživite smrt, a vi putujete sa namjerom da izazovete Svemogućeg na dvoboj? Pa s kakvim biste licem na Sudnjem danu susreli svog Gospodara?” Mladićima suze udariše na oči. Zbog toga šejhovog govora srca im se smekšaše. Smjesta poderaše karte i rekoše: “O šejhu, mi smo svojim porodicama slagali! Rekli smo im da idemo u Meku ili Džidu. Pa šta da činimo? Šta da im kažemo?” Sa šejhom je bio jedan njegov učenik. Šejh reče: “Pođite sa ovim vašim bratom. On će vam pomoći.”

Odlučivši da kod njega provedu sedam dana, dvojica mladića krenuše sa svojim novim drugom. Planirali su da se zatim vrate svojim kućama.

Te noći, u kući njihovog druga, jedan vrstan daija održao je dirljiv govor – govor koji je još više pojačao žar imana kod mladića. Iza toga, mladići odlučiše da odu u Meku, i da tamo obave umru. Tako su njih dvojica na početku htjeli jedno, a Allah je htio drugo. Pa se i dogodilo ono što je Allah htio.

Ujutro, pošto su svi obavili sabah-namaz, i nakon što su obukli ihrame, tri druga krenuše na put za grad Meku, neka mu Allah čast poveća.

I na putu bijaše kraj. Na putu bijaše završetak. Na tom putu bijaše njihovo preselenje u Vječnu kuću.

Imali su strašnu nesreću, u kojoj su svi izginuli. Njihova čista krv se pomiješala sa komadima razasutog stakla. Ponavljajući vječne riječi, ispuštali su poslednje izdisaje pod olupinama vozila: “Lebbejke-llahumme lebbejk... – Odazivam Ti se, o moj Allahu, odazivam!”

³⁵⁹ Adil b. Muhamed el-Id, *Liš-šebabi fekat*.

Koliko je bilo između njihove smrti i cijepanja karata za put koji je vodio u ozloglašeni grad!? Bilo je to nekoliko dana, ili neznatan broj sati. Ali, Allah im je želio uputu i spas. On je Vlasnik potpune mudrosti.³⁶⁰

15. Pokajanje mladića koji je bio pred samoubistvom:

Mladić koji se pokajao ukratko je ispričao: “Prošlo je dvadeset godina moga života, a još uvijek sam bio u gustoj tmini. Postupao sam nepromišljeno. Od ovoga svijeta nikakvu slast nisam osjećao. Imao sam puno novaca i puno drugova bečara. Ali, šta mi je nedostajalo? Duša mi bijaše gladna, a prsa tijesna. Šta je moglo utoliti tu glad i otkloniti tu tjeskobu? Duša mi nikada nije bila sita, niti je muzika otklonila tjeskobu u prsima. Naprotiv, baš obrnuto: glad i tjeskoba su se povećavali. Mijenjao sam drugove, putovao i vraćao se. Noćima dugo sijelio i opijao se. Zabavljao se do iscrpljenosti. Duševna glad i tjeskoba prsa postajala su samo veća. Osjećao sam se zatočenikom u ovom svijetu. Koliko god da je bila široka, zemlja mi je bila tijesna. Razmišljao sam mnogo i dugo, dok se na kraju nije pojavilo rješenje. Sada ću osjetiti rahatluk! Nož u mojoj ruci svjetlucaao je nasmijan i zadovoljan ovim rješenjem. Ljudi uspavani, a i moja porodica je već uveliko spavala. Ostalo je još samo nekoliko trenutaka i moj život će biti ispunjen rahatlukom.

Međutim, dok se u tim trenucima nož, koji je bio u mojoj ruci, približavao mom zamrlom srcu, kao s horizonta, iz mrakom obavijene i tihe okoline moga doma žurno dođe glas: ‘Allahu ekber’ (‘Allah je najveći’).

Nož ispade iz ruke. Srce se promrda. Kao da je bilo u nesvjestici, pa se nakon dugog sna probudilo. Teško mojoj duši za čim je žudila? Zar joj je ovaj glas bio stranac, a slušala ga je dvadeset godina? Zar značenje ovog glasa sve do sada nisam spoznao? Odazivajući se ovom glasu, ja požurih da ostvarim novu želju svoje duše. Uzeh vodu i počeh se abdestiti. Polio sam vodu na svoje napaćeno lice. Ono odahnu, a sa njim odahnu i moja duša. Zatim, izađoh na ulicu i krenuh prema džamiji. Svemir je svojom mirnoćom izgledao zastrašujuće. Nije se čuo ni glas. Nije bilo ni šuma. U džamiju sam ušao sa ikametom za sabah-namaz. Stao sam u saf sa ljudima – sa ljudima kakve dosada nisam sreo u svom životu. Bili su to ljudi čistih lica sa kojih je zračilo svjetlo; bile su to dobre i smirene duše.

³⁶⁰ *El-Aidune ilellah*, str. 139-140., (skraćeno).

Pred ljude izađe imam koji im se okrenu podstrekiavajući ih na ravnanje safova. Klanjao sam za njim. Duša mi bijaše smirena, prsa prostrana. Imam je počeo sa učenjem ajeta. Slušao sam ga. Tada mi krenu suza. Osjetio sam njen slani okus i peckanje. Briznuo sam u iskren plač zbog kojeg se iz mojih prsa čulo buktanje poput lonca. Suze su se slijevale preko mojih obraza. Natapale su suhu zemlju moga zamrlog srca. Tako je moje srce s ovim suzama, nakon Allahovog govora, oživjelo. Sa tom kišom javio se i glas groma, groma milosti. Glas mog jecaja i plača iz strahopoštovanja prema Gospodaru ljudi.”³⁶¹

Iz ove priče se jasno vidi koliko su samo nesretni oni koji su daleko od Allahovog Šerijata. Uzvišeni veli:

﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى﴾

“A onaj ko okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživjeti.” (Ta-ha, 124.)

Ta teškoća i nesreća se povećavaju udaljavanjem od Uzvišenog Allaha, griješenjem prema Njemu. I tada se izgube uzroci sreće. Srce može biti sretno samo sa Allahom, ono se jedino uz spomen Allaha i ibadet smiruje. Uzvišeni veli:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

“One koji vjeruju i čija se srca kada se Allah spomene smiruju – a srca se, doista, kada se Allah spomene – smiruju!” (Er-Ra’d, 28.)

Ko okuša – spoznao je! A ko spozna – crpi i zahvata! Za srce nema sreće osim u spoznaji Poznavaoća gajba i Oprostitelja grijeha. I što se srce čvršće veže za Uzvišenog Allaha, time je sreća jednog Allahovog roba veća. A sa većim udaljavanjem od Allaha, tuga mu se povećava. Molimo Allaha da nas Kur’anom i imanom okoristi i da nas na visoke deredže uzdigne!

16. Pokajanje mladića nakon što je sanjao Kijametski dan:

Mladić koji se pokajao priča: “Jedne noći po običaju otišao sam u krevet na spavanje. Osjetio sam kako me ophrvava uznemirenost. Zatražio sam kod Allaha utočište od prokletog šejtana a zatim sam zaspao. U snu sam vidio da je neka čudna i ogromna stvar s nebesa pala na Zemlju. Nisam mogao odgonetnuti o čemu se radi, niti sam tu pojavu mogao opisati. Bilo je to nešto poput ogromne vatrene

³⁶¹ *Ehil-habib kif*, str. 56-59., (skraćeno).

lopte koja pada. Vidio sam propast. Počeo sam tumarati po zemlji. Tražio sam bilo kakvo stvorenje koje će me spasiti nadolazeće nedaće. Rekoše: 'Ovo je početak Sudnjeg dana! Sudnji dan nastupa, ovo je njegov prvi znak!'

Preplašio sam se. Sjetio sam se svih svojih dobrih i loših djela. Pokajao sam se istinskim kajanjem. Zubima sam grizao prste iz žalosti za onim što sam od Allahovih prava zanemarivao. Ispunjen strahom govorio sam: 'Šta sada da radim? Kako da se spasim?' Čuo sam glasnika koji je vikao: 'Danas kajanje ne koristi! Danas ćeš biti nagrađen shodno svojim djelima! Gdje si bio na namaskim vaktovima? Gdje si bio kad su ti dolazile Allahove naredbe? Zašto nisi ispunjavao naredbe i klonio se zabrana? Bio si nemaran prema svome Gospodaru! Vrijeme si trošio u igri, zabavi i muzici, a sada cmizdriš! Vidjet ćeš svoju kaznu!'

Pošto mi je glasnik nagovijestio kaznu, moja tuga se povećala. Neprestano sam plakao, ali bez koristi. U tim preteškim trenucima trgnuo sam se iz sna. Osjetio sam svoje tijelo i uvidio da sam, ustvari, u svom krevetu.

Nisam mogao vjerovati da je to bio samo san, sve dok se nisam putpuno vratio na javu. Duboko sam uzdahnuo. Strah me još nije napustio. Razmislio sam i rekao: 'Tako mi Allaha, ovo je opomena od Njega! Dan sakupljanja će sigurno doći. Pa zašto onda griješim prema Allahu? Zašto ne klanjam? Zašto ne ostavim Allahove zabrane?'

Padala su mi na um mnoga pitanja na koja nisam našao odgovora, osim jednog: 'Vrati se Allahu, kako bi se spasio na tom Velikom danu!'

U zoru, pošto sam klanjao sabah-namaz, osjetio sam slast imana u svome srcu. Još na početku toga dana, ušao sam u svoj automobil u kojem je bilo puno kaseta sa muzikom. Iznio sam ih sve. Zadržao sam samo nekoliko kaseta, na kojima su bili korisni islamski vazovi. Ostao sam ustrajan u takvom stanju. Svakim danom išao sam korak naprijed na Putu upute. Neka i nas, a i vas, Allah na njoj učvrsti!"³⁶²

Nema sumnje da je ovo Allahova dobrota i milost prema onima koji su bili daleko od Njegovog Šerijata i koji su bili nemarni prema Njegovim naredbama. Uzvišeni Allah ih je vodio Svojoj vjeri i vratio

³⁶² *El-Aidune ilellah*, str.142-143.

ih na pokornost najljepšim povratkom. Tako ima ljudi koji se dosjete i prihvate opomenu kroz san kojeg usniju. Neki otvore svoje srce pozivu kojeg su dugo vrijeme slušale samo uši. Nekom, pak, zbog grijeha nastrada drug, pa se spasi onaj koji je bio bliži Allahovoj milosti. Allah u Svojim stvorenjima daje razne primjere.

17. Pokajanje čovjeka nakon što mu je umro drug usljed konzumiranja narkotika:

Pokajnik priča: "Pjevušeći, njihao sam se ushićeno – čas na desnu, čas na lijevu stranu. Povremeno sam vrištao na sav glas, pijući sa svojim društvom čašu za čašom i slušajući Majkla Džeksona na jednom zaraznom mjestu, punom šejtana, kojeg nazivaju disko.

I to sve u jednom arapskom gradu, u koji sam bježao kad god bi me na to podstakao moj drug. Tamo sam trošio svoj novac i zdravlje, tamo bih bježao od svoje djece i rodbine. Sav bih se stresao kada bih se sjećao djela koje sam tamo počinio, pa bi me obuzimala tuga i očaj. Međutim, šejtansko djelovanje na mene bilo je veće od mog osjećaja kajanja i umora.

Takvo stanje je potrajalo sve dok me strast nije odvela i dalje od arapskih gradova, pa sam postao od zaljubljenika u evropske metropole u kojima je razvrat bio posve otvoren i lahko dostupan.

Jednog dana krajem mjeseca ša'bana drug mi je predložio da otputujemo u Bangkok, pružajući mi besplatnu kartu i nudeći besplatan boravak. Obradovao sam se ovoj usluzi. Nakon što sam spremio svoje stvari, otputovali smo u Bangkok, gdje sam doživio raspuštenost kao nikada do tada svom u životu.

I tako sam, jedne crne noći, sa svojim drugom bio na jednom razvratnom mjestu, gdje smo apsolutno izgubili razum. Teturajući se, izašli smo. Na putu do našeg hotela, mog druga je odjednom spopala teška muka i klonulost. Nisam bio pri dovoljnoj svijesti da bih mu mogao pomoći. Borio sam se i nekako uspio zaustaviti taksi koji nas je odvezao do hotela.

Ubrzonom tog, iz hotela je bio pozvan doktor. U međuvremenu, drug je počeo da povraća krv. Tada sam izgubio prisebnost. Doktor je došao i odvezao druga u bolnicu. Nakon tri dana liječenja u kliničkom centru, vratili smo se svojim porodicama; stanje mog druga je bilo sve lošije. Slijedećeg dana opet je odvežen u bolnicu, a do mjeseca ramazana su ostala još samo četiri dana.

Uvečer sam otišao u bolnicu da posjetim druga. I prije nego sam stigao do njegove sobe, primijetio sam čudnovato komešanje ljudi. Odjel na kojem je ležao moj drug naprosto je bio izvrnut naopačke. Stao sam na vratima njegove sobe iz koje su se čuli vrisci i vapaji.

Moj drug je umro pri umnoj poremećenosti, nakon jakog unutarnjeg krvarenja. Plakao sam. Dok sam izlazio iz bolnice, zamišljao sam da sam ja taj čovjek koji je izgubio život u tren oka. Gorko sam plakao čineći tevbu Allahu.

Ramazan sam proveo u ibadetu, u i'tikafu, u noćnom namazu i učeći Kur'an. Izašao sam iz života grijeha i bestidnosti i ušao u život u kojem sam osjetio mir, sigurnost, spokoj i ravnotežu. A bio sam tako daleko od tih blagodati, živeći u bestidnosti i razvratu, i to sve dok mi drug, zbog svega toga, nije umro pred mojim očima. Allaha molim da mi tevbu primi!"³⁶³

Allahu se utječemo od lošeg završetka! Jer onaj koga ubiju grijesi i čija zadnja djela budu djela stanovnika Vatre, pa kakvo može biti njegovo stanje?! Njegov dunjalučki život je upropašten, dani prohujali i prilika izgubljena. Takav odlazi na drugi svijet praznih šaka, ne pripremivši ništa dobro za vječni život – pa tako izgubi i dunjaluk i ahiret.

Od Allaha tražimo zdravlje i selamet!

18. Pokajanje mladića, Egipćanina, koji je bio na pragu odmetanja od islama:

Ovaj mladić, Egipćanin, priča: "Ja sam mladić Egipćanin, iz okruga Esjut. Rastao sam pored roditelja muslimana u obilnoj sreći. Međutim, moja sreća nije dugo potrajala. Allah je htio da otac majci da razvod braka, pa smo ja i sestre odlučili da živimo s majkom. Otac se zbog toga prestao materijalno brinuti za nas, što nas je dovelo u stanje neimaštine i oskudice, čiju žestinu zna samo Allah.

Neprestano sam radio nastojeći obezbijediti sebi i sestrama zalogaj hrane. Kada je život postao pretežak u mom malom mjestu, odlučio sam da otputujem u Kairo nadajući se boljem poslu. Posao sam našao u kafani, gdje i počinje moja priča.

Tokom ovog svog posla upoznao sam mnoge drugove. Neki od njih su bili i kršćani. Oni su se prema meni posebno odnosili, sa velikom pažnjom. To sve je bilo uzrok da većinu vremena provodim upravo s njima. Pošto sam bio veliki neznalica u svojoj vjeri, često

³⁶³ *El-Aidune ilellah*, str. 162-163.

bismo se smijali i zabavljali. Bio sam zaronjen u more prohtjeva, a ponekad i droga, iako je moje materijalno stanje bilo jako loše.

No, vratit ću se na priču o mojim "prijateljima" kršćanima. Bilo ih je peterica i radili su u tvornici obuće, čiji je vlasnik bio jedan od njih. Malo po malo, počeli su mi govoriti o Mesihu, uvodeći me tako u vjerske dijaloge. Jedne prilike sam ušao u njihovu tvornicu dok su slušali audiokasetu na kojoj su bile snimljene vjerske pjesme od nekog kršćanina.

Pjevao je pjesme o Jesu'u Mesihu (Isau, alejhis-selam) i njegovoj majci djevici. Primijetili su da sam pao pod utjecaj i saosjećanje. Kada god bih bio odsutan, pitali bi za mene. A kada bi znali da im dolazim, pripremili bi mi vjersku kasetu da je poslušam. I tako su mi obećavali nove kasete.

U tom vremenu ne bi odbijali ni jednu moju želju, ma kakva ona bila. Kada bi imali neko ukusno jelo, kao što su sir i riba, sačuvali bi i za mene jedan dio. S druge strane, moja braća muslimani bi se prema meni vrlo grubo odnosila. A ponajviše moj otac, neka mu se Allah smiluje, koji je radio na tome da nas ostavi bez hrane i da nam uništi život.

Nakon nekog vremena, spomenuti kršćani su mi počeli zabranjivati kasete. Tako sam ja, zbog svog neznanja, sve više žudio za njima. Potom su mi ih obećavali, ali ne bi ispunjavali svoja obećanja. Zbog svega toga sam postao zbunjen. A otvoreno govoreći, prezirao sam muslimane i počeo sam se sve više približavati kršćanima.

Jednom me upitaše:

- Šta misliš o Mesihovoj vjeri?
- Jedna od nebeskih vjera, bez sumnje. – rekoh i dodah na to: A šta vi mislite o islamu?
- Islam nije ispravna vjera. – odgovorili su.
- A kako to? – upitah.

Rekoše mi:

- Jednom je Mesih sjedio sa svojim učenicima, pa su ga upitali: 'Jesi li ti on ili poslije tebe ima neko drugi pa da ga slijedimo?'

Tada je Mesih, kako oni kažu, odgovorio: – 'Ja sam on, i osim mene nema drugog'. To jest, oni ne vjeruju u poslanstvo Muhammeda, alejhis-selam, i smatraju ga lašcem.

Oni to nisu otvoreno rekli, nego bi govorili kitnjastim riječima na alegoričan način. S time su me i uspjeli da zavedu. Sve sam im

više postojao bliži, a od islama dalji. Išli su sve do te mjere da su se drznuli, zbog svoje prostote i smjelosti, čak i Miljenika, sallallahu alejhi ve sellem, vrijeđati uvredama koje nisam u stanju ni ponoviti. Ja sam, zbog svog velikog neznanja, vjerovao u njihove riječi. Allaha molim da mi to oprost!

Nastavili su da razgovaraju sa mnom, pa smo došli do pitanja Mesihovog raspeća na križu. Razgovor nas je odveo i do Mesihove božanske prirode.

Prvo su mi rekli:

- Mi ne zovemo Mesiha Isaom, nego ga zovemo Jesu'om!
- On se kod nas zove Isa. – rekoh.
- Zar ti nismo već prije rekli da vaša vjera nije ispravna?! –

kazaše.

- Kako on može biti bog? – upitah.

Odgovoriše:

– Gospodar je slao ljudima poslanike, pa su im se ljudi suprotstavljali i kažnjavali su ih. Pa je Gospodar odlučio da siđe na zemlju i lično ljude pozove. Međutim, da se spustio u svom stvarnom obliku, svi bi ljudi pomrli. Zbog toga je odlučio da uzme ljudski lik, i da on ujedno bude i posljedni poslanik do Sudnjeg dana. Potom je izabrao ženu koja je bila bogobožna itd., itd.....

Pa do kraja njihovih izmišljotina u koje vjeruju, a koje ne dolikuju Uzvišenom Allahu. A Uzvišeni Allah je vrlo visoko iznad onoga što oni govore.

I zbog moga tadašnjeg ogromnog neznanja, rekoh im: 'Uistinu, to je tačno'.

Kako su dani prolazili bio sam im sve bliže, a od islama sve dalje. Počeli su izrugivati sve muslimane, vrijeđati ashabe i učenjake, poput Ebu-Hanife i drugih; ja sam se slagao sa njima u svemu što bi govorili – Allaha molim da mi to oprost.

Potom smo govorili o Mesihovom raspeću, pa sam im rekao:

- U Kur'anu piše:

﴿وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ هُمْ﴾

"A nisu ga ni ubili ni raspeli, već im se pričinilo."
(En-Nisa', 157.)

- Već smo prije govorili o Kur'anu. – rekli su.
- Zar hoćete reći da je Kur'an izmišljotina? – upitah.

Nasmijanih lica rekoše:

– On, apsolutno, nema nikakvog uporišta.

Bio sam zadovoljan njihovim govorom, i prezirao sam svoj islam, kao što sam prezirao svakog muslimana na licu Zemlje.

Potom sam ih upitao:

– Kako se osjećate kada čujete da je neki kršćanin primio islam?

– Kao da naiđeš putem pa vidiš psa kojeg je pregazio automobil.
– rekli su.

Zbog toga sam postao tužan, a zatim sam se vratio kući i zaboravio ono što se desilo. Vidiš li, o brate muslimanu, da oni muslimane smatraju psima... Oprostite, nisam sve ovo htio pisati, ali neka se zbilja pokaže u cijelosti.

Zatim su me počeli sve srdačnije pozivati, a ja bih žudio da se sretnem s njima. Jednom prilikom me jedan od njih upita:

– Zašto ne primiš kršćanstvo?

– Bojim se da me porodica ne ubije! – odgovorih.

– Ne boj se! Mi ćemo te prebaciti u neki daleki grad, u koji oni neće moći doći. A tamo ćemo ti dati sve što poželiš. – predložiše.

– Onda, dajte mi roka još jednu sedmicu! – rekoh.

A tokom te sedmice, posebno u njenim prvim danima, plivao sam u moru razmišljanja, briga i ideja. Na dva dana prije završetka sedmice, čvrsto odlučih da se odrekнем svog islama, kojeg nisam poznavao kako treba. A sada vas pozivam da pogledate u dobrotu Uzvišenog Allaha.

Na putu prema njima, a moje se srce za njih dobro svezalo, naidoh na omanju džamiju. Bio je podnevski vakat. Džamija je bila otvorena i prazna. Polahko sam joj se približivao u sebi govoreći: ‘Sada ću vidjeti je li islam istina ili laž!’

Uzeo sam abdest i klanjao dva rekata. A potom Allahu uputio dovu moleći Ga da me uputi u istinsku vjeru. Tada sam imao čudno prožimanje po čitavom tijelu koje me je žestoko treslo.

Osjetio sam kao da nisam ja taj čovjek koji je vrijeđao svoju vjeru, koji je želi napustiti zbog šake imetka ili pregršt hrane. Izletio sam iz džamije prema toj tvornici.

Upao sam među njih bez pozdrava, a oni se prestrašiše od mene, što nije bio njihov običaj. U sebi sam osjećao vulkan koji želi da eksplodira. I eksplodirao je. Govorio sam dugo, kao da sam to ranije naučio napamet. Govorio sam silovito. Oni su me slušali, a zbunjenost im je svezala jezike. Nisam zastajao ni jednog momenta.

Kao da me je neka snaga tjerala da govorim. Voda od abdesta još je kapala sa moga lica.

Osjećao sam da me Allah pomaže protiv neistine. Sav uzrujan, rekoh im:

– Želim da vas nešto upitam, prije nego pređem na kršćanstvo! Ako mi odgovorite, odmah ću postati kršćanin! – A bio sam siguran da neće moći odgovoriti.

Rekoh ironično:

– Da pretpostavimo da je Mesih bog što njih obradova – pa kakvo je bilo stanje svemira, a on bog po vašem uvjerenju, dok je boravio u stomaku jedne žene od svojih stvorenja? Kakvo je tada bilo stanje na dunjaluku i kakav je tada sistem vladao u čitavom svemiru? A bog Mesih, kako vi kažete, je ubijen! A može li Boga iko ubiti?! Može li Bog biti razapet?! Može li Boga nositi žena u svom stomaku?! Vidio sam snuždena lica. Oči su im zbunjeno buljile u mene.

U ironiji sam nastavio:

– Da pretpostavimo da je Mesih bog. Zar onaj koji je ubio i razapeo Mesiha nije jači od njega?! Pa onda je preče da obožavamo onoga koji ga je ubio i razapeo. Ali, gdje taj koji ga je ubio, kako vi smatrate? Svi su pomrli. A ko ih je usmrtio? To je Uzvišeni Allah. Svemir ima jednog Gospodara, Koji rodio i rođen nije, i kome niko ravan nije!

Zatim rekoh: – Odgovorite!

Nisu progovarali. Svi su zbunjeno ćutali. Brzo sam izašao odatle, a osjećao sam se kao da je čitav svijet moj. Zaželio sam da svakog muslimana na Zemlji zagrlim. I da zatražim oprost za ono što sam o njima loše mislio.

Izdao sam svoju vjeru i umalo je nisam napustio. Ali, Allahu se zahvaljujem; Onome Koji me naputi i povrati vjeri. Tako mi Allaha, moja vjera je bolja od imetka, hrane i svih prolaznih dunjalučkih uživanja!

Međutim, da li su me napustili lažljivci? Ne, nikada! Dajući jednom razbojniku dosta novaca, poslali su ga da me napadne i premlati. Ali, na to ne obraćam pažnju. Sretan sam da sam izudaran na Allahovom putu, nakon što sam odbranio svoju vjeru i uvjerenje.

*"I zbog Allaha važno mi nije, kad ubijen budem,
na kojoj strani dočekat ću smrt.
A Allahovo je hoće li On
blagoslovljenim učiniti moje tijelo pokidano."*

Napustio sam Kairo i vratio se u svoje malo mjesto. Još uvijek nisam bio potpuno upućen, pošto sam strastveno pušio cigarete, obilazio kafane i slušao zabranjenu muziku. Čak sam sreo još jednog kršćanina sa kojim sam se upustio u vjerske teme. Zatim me je jedan od moje čestite braće, koji je znao za moj slučaj iz Kaira, udaljio od tog kršćanina nevjernika. On me je upoznao sa jednim čestitim šejhom kojem sam ispričao svoja stanja, a koji se izrazito pobrinuo za moj islamski odgoj. Uzeo me je za ruku i doveo do sigurnosti dobročinstva. Počeo sam redovno klanjati namaze. Približio sam se muslimanima i zavolio ih. Slijedio sam ispravnu stazu islama.

Sada imam dvadeset godina. Upravo s tim povodom pozivam sve muslimane, a posebno mladiće i djevojke, da se čvrsto prihvate svoje vjere i da je ni za što na svijetu ne mijenjaju – jer, islam je istinska vjera, koja je jedino priznata kod Allaha. Uzvišeni kaže:

﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

"A onaj koji želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena, i on će na onom svijetu nastradati." (Ali Imran, 85.)³⁶⁴

Prenio sam ovaj događaj u cijelosti jer se u njemu jasno pokazuje kako neznanje može da naštetiti onima koji ne poznaju vjeru Uzvišenog Allaha. Ovaj brat koji se pokajao je, u jednom momentu, čak i prihvatio kršćansko učenje o tome da je islam vjera laži, da Kur'an nema osnove te da su kršćani – sa svim onim na čemu grade svoje vjerovanje, od izmišljotina i praznovjerja – u pravoj i istinskoj vjeri. U ovom događaju se, također, jasno pokazuje kršćanska pokvarenost i lukavost, kao i njihovo neznanje i glupost.

U priči je još jedan primjer istinskog vjerovanja pri iskrenom pokajanju. Mladić koji se pokajao je ušao u Allahovu kuću i obavio namaz, iako je njegovo imansko stanje tada bilo strmoglavljeno do krajnje granice. Zatim je zatražio utočište kod Uzvišenog Allaha i uputio Mu dovu za pomoć. Allah ga je, nakon toga, učinio postojanim u islamu i nadahnuo dokazom koji je začepio usta kršćanima.

³⁶⁴ El-Aidune ilellah, str. 220-226.

Na taj način ih je taj mladić, i pored oskudnog istinskog znanja i malih dobrih dijela, porazio. Muslimani su i pored malog znanja i slabog imana jači od svih nastranih vjerovanja. To je zbog jačine islama kojem pripadaju, jer je islam, uistinu, istinska vjera. Uzvišeni veli:

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾

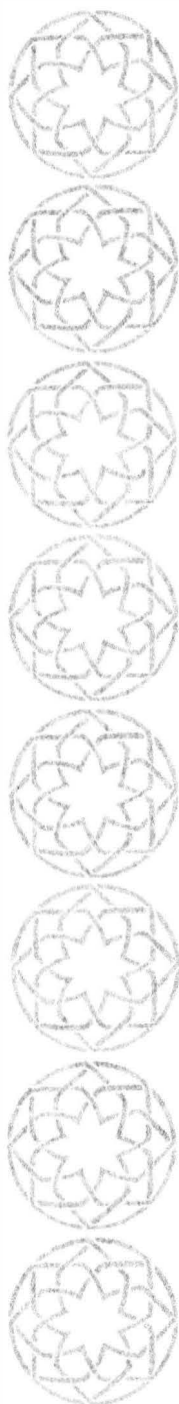
“Allahu je prava vjera jedino – islam.” (Ali Īmran, 19.)

Od zanimljivih događaja koji se prenosi je i taj da je jedna grupa kršćana uspjela zvesti dobar broj muslimana, iskoristivši njihovo neznanje i materijalnu oskudicu. Nakon što su završili ceremoniju pokršćavanja u crkvi, upitali su ih: “A šta želite sada?” Muslimani su odgovorili: “Želimo da otputujemo u Meku!”

Ljubav prema islamu je usađena u srce svakog muslimana, ma koliko slab bio njegov iman, ma koliko mu bila manjkava djela i ma koliko on zapao u grijesenje. Mnogi će se od onih, koji su se prema sebi dobro ogriješili, jako uznemiriti kada ih neko zbog grijeha proglasi nevjernicima ili otpadnicima od islama.

Većinu muslimana u grijesenje su odvele lažne nade i prijevare. Šejtan ih navodi na grijesenje tako što im pruža konopce nadanja i obmane govoreći im: “Allah oprašta i On je milostiv!” One, koji su pak prozreli njegovo zlo, on zadovoljava sa pojedinim dobrim djelima. Tako oni klanjaju samo džume i bajrame, a i udjeljuju nešto od svojih imetaka. Slijedeći spomenuto, oni misle da su stabilni na pravom putu, a nisu ni svjesni da ih šejtan, zbog slabosti prakticiranja šerijatskih propisa, lahko može navesti na djelo koje ih čak može i iz islama izvesti.

Ispravni prethodnici (Selefus-salih) bi govorili: “Grijesi su vjesnici kufra!” Tako onajčovjek koji mnogo griješi prema Uzvišenom Allahu pada pod šejtansku vlast. Šejtan mu daje obećanja, pruža lažne nade, neprestano ga zavodi i na stranputicu odvodi; on je taj koji nije sa njim zadovoljan, osim kada ga u nevjerstvo uvede, ako u tome uspije. Međutim, Uzvišeni Allah svojom dobrotom i milošću obasipa koga hoće od svojih robova, kao što se smilovao vlasniku ovog primjera istinskog vjerovanja, i to nakon što umalo nije izgubio svoj islam, a time i svoju dunjalučku i ahiretsku sreću, svoju dunjalučku i ahiretsku čast. Od Allaha oprost i zdravlje tražimo!

DEVETO POGLAVLJE

ODANOST PREMA VJEROVANJU I ODRICANJE OD NEVJEROVANJA

A – ZNAČENJE LJUBAVI I MRŽNJE I NJIHOVA VAŽNOST

Kao stručni termin, riječ *welaun* u vjerskim tekstovima ima višestruko značenje. Ona označava: pomaganje, ljubav, poštovanje, uvažavanje i sve što podrazumijeva odnos između dvije osobe koje se vole, i u unutarnjem i u vanjskom značenju. Uzvišeni Allah Kaže:

﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ﴾

“Allah je zaštitnik onih koji vjeruju, i On ih izvodi iz tmina na svjetlo; a onima koji ne vjeruju – zaštitnici su šejtani, i oni ih odvođa sa svjetla na tmine.” (El-Bekare, 257.)

Prema tome, naklonjenost nevjernicima podrazumijeva: blizak odnos s njima, pokazivanje ljubavi prema njima i potvrđivanje navedenog riječima, djelima i namjerama.

Kao stručni termin riječ *beraun* u vjerskim tekstovima znači: nakon obznanjivanja i upozorenja udaljavanje od i neprijateljstvo (prema svim oblicima zla i njegovim nosiocima). Šejhul-islam Ibn-Tejmije kaže: “Riječ *el-welajetu*, prijateljstvo, ima suprotno značenje od riječi *el-adawetu*, neprijateljstvo. U osnovnom značenju riječi *el-welajetu* nalaze se ljubav i bliskost, a u riječi *el-adawetu* mržnja i udaljenost.”³⁶⁵

Uzvišeni Allah nam naređuje *muvalat* prema vjernicima, tj. ljubav i potpomaganje, kao što nam naređuje i *beraet* prema mnogobošcima, tj. mržnju i neprijateljstvo.

U Allahovoj Knjizi, poslije prihvatanja *tevhida* (Allahove jednoće) i odbacivanja *širka* (pripisivanja Allahu druga), propis o ljubavi prema dobru i mržnji prema zlu najviše je spomenut.

Od toga su riječi Uzvišenog:

﴿يُبَشِّرُ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ۖ الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۚ أَيْتَعُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا﴾

³⁶⁵ Parafrazirano po: Seid el-Kahtani, *El-Vela vel-bera*, str. 90 i dalje; treće izdanje.

“Bolnu patnju navijesti licemjerima, koji prijateljuju sa nevjernicima, a ne s vjernicima! Zar kod njih traže snagu, a sva snaga pripada samo Allahu?” (En-Nisa', 138-139.)

Allah prekorava licemjere zbog prijateljevanja sa nevjernicima riječima: **“Zar kod njih traže snagu...”**, a potom ih obavještava da je sva snaga kod Njega Koji sudruga nema. Cilj prethodnog ajeta je podsticanje na traženje snage kod Allaha, pribjegavanja robovanju Njemu i svrstavanje u redove Njegovih robova vjernika, onih koji su dostojni ljubavi i druženja i na ovom svijetu i na Dan kada svjedoci ustanu.

Kao i Njegove riječi:

﴿لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ﴾

“Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika; a onoga ko to čini – sa Allahom nema ništa.” (Ali Imran, 28.)

Tako Allah zabranjuje vjernicima da prijateljuju sa nevjernicima, a potom veli: **“...a ko to učini”**, tj. **“...a ko bude sa njima prijateljevao”**, pa **“...s Allahom nema ništa”**, tj. čist je od Allaha, a i Allah je čist od njega. A to je žestoko zastrašivanje i jasna prijetnja, čime se čuva islam i tevhid.

I Njegove riječi:

﴿تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَقُولُونَ الذِّينَ كَفَرُوا لَيْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٦٠﴾ وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ مَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُواهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ﴾

“Ti vidiš mnoge od njih kako s onima koji ne vjeruju prijateljuju. Ružno li je zaista ono što sami sebi pripremaju: – da se Allah na njih rasrdi i da u patnji vječno ostanu. A da vjeruju u Allaha i vjerovjesnika, i u ono što se njemu objavljuje, oni s njima ne bi prijateljevali; ali, mnogi od njih su neposlušnici.” (El-Maide, 80-81.)

Allah je srdit prema onima koji prijateljuju sa nevjernicima, i za njih je pripremio vječnu kaznu. A takvi ne mogu biti vjernici, jer nosioci imana ne prijateljuju sa nevjernicima.

I riječi Uzvišenog:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾ فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَى أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِنْدِهِ فَيُضْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسْرَوْا فِي أَنفُسِهِمْ نَادِمِينَ﴾

“O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je i onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati – Allah, uistinu, neće uputiti na pravi put ljude koji (sami sebi) nepravdu čine. Zato ti vidiš one čija su srca bolesna kako se žure da s njima prijateljstvo sklope, govoreći: ‘Bojimo se da nas kakva nevolje ne zadesi’. A Allah će sigurno pobjedu ili nešto drugo od Sebe dati, pa će se oni zbog onoga što su u dušama svojim krili kajati.” (El-Maide, 51-52.)

Allah u ovom ajetu zabranjuje prijateljavanje sa židovima i kršćanima i obznanjuje da onaj ko sa njima prijateljuje pripada njima. To jest, onaj ko prijateljuje sa židovima – on je židov; a onaj ko prijateljuje sa kršćanima – on je kršćanin.

Ibn Ebi-Hatim prenosi od Muhammeda b. Sirina: “Abdullah b. Utbe je rekao: ‘Neka se svako od vas pričuva da ne postane židov ili kršćanin, a da to i ne osjeti’. A mislimo da je pod time podrazumijevao ovaj ajet: ***“O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati...”***”. Također, onaj ko prijateljuje sa mnogobošcem – on je mnogobožac. Jer, nema razlike između židova i kršćana, s jedne, i ostalih nevjernika, sa druge strane.

U navedenim ajetima Uzvišeni nas, također, izvještava da oni u čijim je srcima bolest, tj. sumnja i nesigurnost u vjerovanju, hitaju tražeći zaštitu kod nevjernika kada govore: ***“Bojimo se da nas kakva nevolja ne zadesi”***. To znači da, kada im se prigovori zbog prijateljavanja sa nevjernicima, objašnjavaju to time da se boje da će u budućnosti vlast pripasti nevjernicima, pa će im tako oduzeti imetak i istjerati ih iz njihovih domova. A to je negativno mišljenje prema Uzvišenom Allahu. Zbog toga Uzvišeni veli: ***“...A Allah će sigurno pobjedu ili nešto drugo od sebe dati, pa će se oni zbog onoga što su u dušama svojim krili kajati.”*** I neka je hvala Allahu koji je dao pobjedu pa su se oni koji su krili ružno mišljenje o Allahu pokajali.

Uzvišeni kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَوَلَيْتُكُمْ فَالظَّالِمُونَ﴾

“O vjernici, ne prijateljujte ni sa očevima vašim ni sa braćom vašom, ako više vole nevjerovanje od vjerovanja. Oni od vas koji budu s njima prijateljevali, pravi su silnici prema sebi i drugima.”
(Et- Tevbe, 23.)

Uzvišeni u ovom ajetu zabranjuje vjerniku da prijateljuje bilo sa svojim ocem ili bratom, koji su mu najbliži ljudi, ako im je vjera suprotna imanu. Isto tako, Uzvišeni obznanjuje i to da onaj ko tako postupa sam sebi nepravdu čini. Da li je zaista onaj koji prijateljuje sa nevjernicima, sa svojim neprijateljima i neprijateljima svojih predaka i svoje vjere, uistinu nasilnik i zulumčar? Da, tako mi Allaha, on je od najvećih zulumčara i nasilnika!

Objavljena je ova velika sura, sura *El-Mumtehine*, u kojoj Uzvišeni kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَيَأْكُمُونَ أَن تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسْرِوْنَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١﴾ إِنْ يَتَّقَوْكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتُهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ ﴿٢﴾ لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصَلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَا اسْتَفْرَنْ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾﴾

“O vjernici, ako ste pošli da se na putu Mome borite i da naklonost Moju steknete, s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte i ljubav im ne poklanjajte – oni poriču Istinu koja vam dolazi i izgone Poslanika i vas samo zato što u Allaha, Gospodara vašeg, vjerujete. Vi im krišom ljubav poklanjate, a Ja znam i ono što tajite i ono što javno činite. Onaj od vas koji to bude činio s pravog puta je skrenuo. Ako vas se oni domognu, bit će neprijatelji vaši i pružit će prema vama, u zloj namjeri, ruke svoje i jezičine svoje, i jedva će dočekati da postanete nevjernici. Ni rodbina vaša ni djeca vaša neće vam biti od koristi. Na Sudnjem danu, On će vas razdvojiti – a Allah dobro vidi ono što radite.

Divan uzor za vas je Ibrahim i oni koji su uz njega bili kada su narodu svome rekli: ‘Mi s vama nemamo ništa, a ni sa onima kojima se, umjesto Allahu, klanjate. Mi vas se odričemo! Neprijateljstvo i mržnja će između nas ostati, sve dok ne budete u Allaha, Njega Jedinog, vjerovali!’ Ali ne i u Ibrahimovim riječima ocu svome: ‘Ja ću se moliti da ti oprosti, ali te ne mogu od Allaha odbraniti’. – Gospodaru naš, u Tebe se uzdamo, Tebi se obraćamo i Tebi ćemo se vratiti.” (El-Mumtehine, 1-4.)

A na kraju ove sure, Uzvišeni veli:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَسُؤُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَسُوءُ
الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴾

“O vjernici, ne prijateljujte s ljudima koji su protiv sebe Allahovu srdžbu izazvali; oni su izgubili nadu da će bilo kakvu nagradu na ovom svijetu imati, isto kao što su izgubili nadu nevjernici da će se njihovi umrli živi vratiti.” (El-Mumtehine, 13.)

Potvrđeno je u vjerodostojnom hadisu da je ova sura objavljena u vezi sa slučajem Hatiba b. Ebi-Belta‘a koji je Mekelijama napisao pismo u kojem ih obavještava o dolasku Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u godini “Fetha”. Allah je, zatim, objavio ove ajete, a time i obavijestio Svog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o spomenutom pismu.

Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Alija b. Ebi-Taliba, r.a., da stigne ženu koja je nosila to pismo, kojeg je Ali, r.a., našao u njenoj pletenici. Potom je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao Hatib izvinjavajući se i zaklinjući da to nije uradio zbog toga što je sumnjao u vjeru, nego zbog toga što nije imao nikoga u Meki da zaštiti njegove rođake, tražeći time zaštitu Kurejšija. Tada je Omer b. el-Hattab, r.a., zatražio dozvolu od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da pogubi Hatiba, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada rekao: “Šta ti znaš, možda je Allah pogledao (Svojim pogledom) učesnike Bedra i rekao im: ‘Radite šta hoćete, već sam vam sve oprostio.’”³⁶⁶

Ova sura, sa povodom njenog objavljivanja, jeste dokaz o zabrani prijateljevanja sa nevjernicima i obavezi njihovog izbjegavanja.

³⁶⁶ Buhari (7/304-305); Muslim (16/55-56); Ebu-Davud (4628); Darimi (2/313); Ibn Ebi-Šejbe (12396).

Džerir b. Abdullah el-Bedželi prenosi da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao prisegu (bejat) da će: “Davati savjete i biti iskren prema svakom muslimanu, te da će se kloniti nevjernika.”³⁶⁷

Ibn Ebi-Šejbe bilježi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “*Najčvršća karika imana je ljubav u ime Allaha i mržnja u ime Allaha.*”³⁶⁸

Prenosi se od Ibn-Abbasa, r.a., da je rekao: “Ko bude volio u ime Allaha, mrzio u ime Allaha, prijateljevao u ime Allaha i neprijateljevao u ime Allaha, pa time se i postiže Allahova zaštita. Neće rob naći slast imana, pa makar mnogo nafla klanjao i postio, dok ne bude takav. A ljudi se bratime zbog dunjaluka, a to im od koristi neće biti.”

Šejh Sulejman b. Abdullah b. Muhammed b. Abdul-Vehhab kazuje da riječi: “Prijateljevao u ime Allaha”, potvrđuju ljubav u ime Njega, a to je pravo značenje riječi *el-muvalat*. U tome je ukaz da, kada je riječ o tome, nije dovoljna samo ogoljena ljubav, nego je uz to neophodno i prijateljevanje koje je posljedica ljubavi. A to prijateljevanje podrazumijeva: potpomaganje, uvažavanje, poštivanje i sve ono što, i vanjstinom i nutrinom, spaja dva brata vjernika koja se vole.

A riječi: “I neprijateljevao u ime Allaha”, potvrđuju mržnju u ime Njega, a to je pravo značenje riječi *el-muadat*. Ta riječ podrazumijeva stvarno neprijateljstvo, poput džihada protiv Allahovih neprijatelja i udaljavanje od njih i fizički i duhovno. To znači da nije dovoljna samo ogoljena mržnja u srcu, već to treba i djelima potvrditi, kao što Uzvišeni veli:

﴿قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا الْقَوْمِ هُمْ إِنَّا بَرَاءُ مِنْكُمْ وَإِنَّا نَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ﴾

“Divan uzor za vas je Ibrahim i oni koji su uz njega bili kada su narodu svome rekli: ‘Mi s vama nemamo ništa, a ni sa onima kojima se, umjesto Allahu, klanjate. Mi vas se odričemo! Neprijateljstvo i mržnja će između nas ostati, sve dok ne budete u Allaha, Njega Jedinog, vjerovali!’” (El-Mumtehine, 4.)³⁶⁹

³⁶⁷ Buhari (1/166); Muslim, Iman, (56); Ebu-Davud, (4924); Nesai, El-Bejat, (7/152).

³⁶⁸ Ibn Ebi-Šejbe (10469).

³⁶⁹ *Tejsirul-Azizil-Hamid bi šerh kitabut-tevhid*, str. 422.

Osim toga, kaže šejh Muhammed b. Abdul-Vehhab, Allah mu se smilovao: “Čovjekov islam neće biti potpuno ispravan, pa makar i prihvatio tevhid a odbacio širk, osim sa iskazivanjem neprijateljstva prema mnogobošcima – jasno im pokazujući svoju mržnju. Uzvišeni veli:

﴿ لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ
أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ ﴾

“Ne treba da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovom suprotstavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi. Njima je On u srca njihova vjerovanje usadio i svjetlom Svojim ih osnažio...” (El-Mudžadele, 22.)³⁷⁰

B – OBLICI PRIJATELJEVANJA SA NEVJERNICIMA OD KOJIH NEKI PREDSTAVLJAJU NAJVEĆE NEVJERSTVO KOJE IZVODI IZ VJERE, A NEKI VELIKE GRIJEHE

1. Blagonaklonost prema nevjerstvu nevjernika, neproglašavanje njegovih nosilaca nevjernicima, sumnja u njihovo nevjerstvo i držanje da je neko od nevjerničkih shvaćanja ispravno. Za navedeno nije potreban dokaz, s obzirom da je zadovoljstvo nevjerovanjem najveće nevjerovanje.

﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بَغْيَ هُدًى مِّنَ اللَّهِ ﴾

“A zar je iko gore zalutao od onoga koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu?” (El-Kasas, 50.)

2. Uzimanje nevjernika za prijatelje, zaštitinike i pomagače, ili pak ulazak u njihovu vjeru. Uzvišeni veli:

﴿ لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ ﴾

“Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika. A onaj ko to čini – on sa Allahom nema ništa.” (Ali Imran, 28.)

Ibn-Džerir, komentirajući ovaj ajet, veli: “Ko nevjernike uzme sebi za pomagače i pomoćnike neka zna da se ne prijatelji samo sa njima, nego i sa njihovom vjerom, a na račun islama i muslimana.

³⁷⁰ Medžmuatut-tevhid, str. 19.

S takvima Allah nema ništa, tj. takvi su se odrekli Allaha i Allah njih, zato što su se odmetnuli od njegove vjere i otišli u nevjerstvo. **“Osim ako učinite da biste se njih sačuvali”**, tj. ako potpadnete pod njihovu vlast, pa se pobožite za život, i u tom im slučaju jezikom pokažete lojalnost, a u sebi i dalje krijete mržnju i neprijateljstvo, ne pridružujući im se u njihovom nevjerovanju.”

Ibn-Hazm veli: “Tačno je da riječi Uzvišenog: **“...a njihov je i onaj među vama koji ih za zaštitnika prihvati”**, pa i u vanjskom značenju, ovdje znače da je i on, kao i oni – nevjernik. To je istina. I ne mogu se naći dva muslimana, a da se neće složiti da je tako.”

Ibn-Tejmijje, Allah mu se smilovao kaže: “Allah ovim ajetom potvrđuje da je onaj koji ih uzme za zaštitnika isti kao i oni, jer Uzvišeni na drugom mjestu kaže:

﴿وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوا لَهُمْ أَوْلِيَاءَ﴾

“A da vjeruju u Allaha i vjerovjesnika, a i u ono što se njemu objavljuje, oni s njima ne bi prijateljevali.” (El-Maide, 81.)

3. Djelimično vjerovanje u njihovo navjerstvo i primanje njihovih zakona umjesto Allahove Knjige.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجَنِّ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا﴾

“Zar ne vidiš one kojima je dat jedan dio Knjige kako u kumire i šejtana vjeruju, a o neznabošcima govore: ‘Oni su na ispravnijem putu od vjernika.’” (En-Nisa, 51.)

4. Naklonost i ljubav prema nevjernicima.

Ovo je Allah zabranio riječima:

﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾

“Netreba da ljudikoji u Allaha i u onajsvijet vjeruju budu u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovom suprotstavljaju...” (El-Mudžadele, 22.)

I kaže Uzvišeni:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن كُنتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسْرِوْنَ إِلَيْهِم بِالْمُوَدَّةِ﴾

“O vjernici, ako ste pošli da se na putu Mome borite i da naklonost Moju steknete, s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte i ljubav im ne poklanjajte...” (El-Mumtehine, 1.)

5. Oslanjanje na nevjernike.

Uzvišeni kaže:

﴿وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ﴾

“I ne priklanjajte se onima koji nepravedno postupaju, pa da vas vatra prži. Vi nemate drugih zaštitnika osim Allaha; inače, nema vam pomoći!” (Hud, 113.)

Tumačeći ovaj ajet, Kurtubi, Allah mu se smilovao, kaže: “To znači: ‘Ne oslanjajte se na njih i ne budite zadovoljni sa bilo čim iz njihove vjere.’”

6. Laskanje i dodvoravanje nevjernicima na račun vjere.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ﴾

“Oni bi jedva dočekali da ti popustiš, pa bi i oni popustili.” (El-Kalem, 9.)

7. Uzimanje prisnih prijatelja mimo vjernika.

Uzvišeni Allah veli:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِّنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ﴾

“O vjernici, za prisne prijatelje uzimajte samo svoje, ostali vam propast žele, jedva čekaju da muka dopadnete! Mržnja izbija iz njihovih usta, a još je gore ono što kriju njihova prsa! Mi vam iznosimo dokaze, ako pameti imate.” (Ali Imran, 118.)

Riječ *bitanetun*, prisnost, dolazi od iste riječi koja znači i postavu, unutarnju stranu odjeće koja direktno dolazi na tijelo. To znači da se ovdje misli na one najintimnije prijatelje kojima se otkrivaju tajne koje se ne pokazuju drugima. Uzvišeni u ovom ajetu navodi i razlog zbog čega je s njima zabranjena prisnost: ***“...jer vam oni propast žele”***, tj. nanijet će vam zlo kad god im se pruži prilika i obradovati se vašoj nesreći i propasti.

Njihovo neprijateljstvo ogleda se u mržnji, ogovaranju i klevetanju vjernika i odavanju njihovih tajni mnogobošcima. U Ebu-Davudovom *Sunenu* se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Čovjek je one vjere koje je i njegov drug. Zato dobro gledajte s kim ćete drugovati.”

8. Pokoravanje njihovim naređenjima i sugestijama.

Zabranjujući to vjernicima, Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يُرْذِلْكُمُ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ﴾

“O vjernici, ako se budete pokoravali onima koji ne vjeruju, vratit će vas stopama vašim i bit ćete izgubljeni.” (Ali Imran, 149.)

I kaže Uzvišeni:

﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾

“A šejtani navode štićenike svoje da se s vama raspravlja, pa ako biste im se pokorili, i vi biste sigurno mnogobošci postali.” (El-Enam, 121.)

Komentirajući ovaj ajet, Ibn-Kesir u svom *Tefsiru* kaže: **“...pa ako biste im se pokorili, i vi biste sigurno mnogobošci postali”**, zato što ste odstupili od Allahove naredbe i Njegovog Vjerozakona, a priklonili se drugom, mimo Njega. Time ste tog drugog stavili ispred Njega, a to je širk. Kao što na drugom mjestu kaže Uzvišeni:

﴿اتَّخِذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ﴾

“Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje.” (Et-Tevbe, 31.)

9. Sjedenje i druženje sa njima dok se ismijavaju Allahovim ajetima.

Uzvišeni kaže:

﴿وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَن إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتَ اللَّهِ يَكْفُرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذَا مَثَلْتُمْ﴾

“On vam je već u Knjizi objavio: ‘Kada čujete da Allahove riječi poriču i da im se izruguju, ne sjedite s onima koji to čine, sve dok ne stupe u drugi razgovor; inače, bit ćete kao i oni!’” (En-Nisa, 140.)

10. Povjeravanje odgovornih mjesta.

Nevjernika i licemjera nije dozvoljeno postaviti na odgovorno mjesto, povjeriti mu položaj u vlasti i sl., jer to znači ukazivanje povjerenja onima kojima ga Allah nije dao.

11. Nevjernicima se ne može davati nešto na povjerenje, jer je Uzvišeni za njih rekao da su nevjerni:

﴿وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنهُ بِقَنْطَارٍ يُؤَدُّهُ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنهُ بدينارٍ لَا يُؤَدُّهُ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾

“Ima sljedbenika Knjige koji će ti vratiti ako im povjeriš tovar blaga. A ima i onih koji ti neće vratiti ako im povjeriš i samo jedan dinar, ako ga ne budeš stalno pratio. Tako je, jer oni govore: ‘Nama nije grijeh što učinimo neukima’ – i o Allahu svjesno govore laži.”
(Ali Imran, 75.)

12. Biti zadovoljan sa njihovim djelima, oponašati ih i oblačiti se kao i oni.

13. Dočekivati ih vedra lica, s njima biti otvorena srca, ukazivati im počast i držati ih bliskim.

14. Pomagati ih sve dok nepravedno postupaju. Kur'an navodi dva ovakva primjera. Prvi primjer je Lutova žena koja nije vjerovala, već je kao i njen narod bila nevjernik. Ona je bila zadovoljna sa ružnim djelima, a svojima je otkrivala ko je u goste dolazio Lutu. Drugi primjer je Nuhova žena.

15. Hvaljenje navodnih vrlina nevjernika i njihovo širenje, pri čemu im se pripisuje progres i civilizacijski napredak, a islam i muslimani, s druge strane, optužuju za zaostalost i nesposobnost da idu ukorak sa napredovanjem drugih naroda.

16. Veličanje nevjernika i njihovo nazivanje počasnim imenima kao: gospodo, mudraci i sl.

17. Življenje u sredini nevjernika i povećavanje njihovog broja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Ko se sa mnogobošcima druži i sa njima stanuje isti je kao oni.”³⁷¹

18. Učestvovanje sa nevjernicima u zavjeri, provođenje njihovih planova, stupanje u njihove saveze i organizacije, otkrivanje slabih tačaka muslimana, odavanje njihovih tajni, špijuniranje u korist nevjernika.

³⁷¹ Ebu-Davud, Avn, (2770); Tirmizi, Sijer, (1605).

19. U naklonost prema nevjernicima spada i bježanje iz muslimanske i sklanjanje u nemuslimansku zemlju, zbog mržnje prema muslimanima i ljubavi prema nevjernicima.

20. U naklonost prema nevjernicima spada učlanjenje u svjetovne i nevjerničke partije, kao što su komunističke, socijalističke, nacionalističke i masonske partije. Ovo zato što se i na taj način iskazuje naklonost, ljubav i pomaganje nevjernika.³⁷²

C – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U LJUBAVI PREMA DOBRU I MRŽNJI PREMA ZLU

1. Primjer Ibrahima, vođe monoteista i oca vjerovjesnika, neka na njega i na našeg Poslanika Allahov salavat i selam, i njegovo odricanje od širka i mnogobožaca:

Ibn el-Kajjim, Allah mu se smilovao, kaže: "Ljubav prema dobru ne može biti ispravna ukoliko nije paralelna sa mržnjom prema zlu, kao što Uzvišeni kaže da je Ibrahim, vođa svih monoteista koji vole svog Gospodara, rekao svom narodu:

﴿ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿١﴾ أَأَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ ﴿٢﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوِّي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٣﴾ ﴾

"A da li ste razmišljali", upita on, "da su oni, kojima se klanjate vi, i kojima su se klanjali davni preci vaši, doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova." (Eš-Šuara, 75-77.)

Iz toga se jasno vidi da ova ljubav i prijateljstvo Allahovog prijatelja (Halilullah) ne bi bilo ispravno da nije njegovog neprijateljstva (prema širku i mnogobošcima). Jer, nema ispravne ljubavi osim one koja je u ime Allaha, a koja je upotpunjena sa mržnjom prema drugim božanstvima. Uzvišeni veli:

﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿١﴾ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٢﴾ وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٣﴾ ﴾

"A kada Ibrahim reče ocu svome i narodu svome: 'Nemam ja ništa s onima kojima se vi klanjate; ja se klanjam samo Onome koji me je stvorio, jer će mi On, doista, na pravi put ukazati.' On učini riječi tevhida trajnim za potomstvo svoje, da bi se dozvali." (Ez-Zuhruf, 26-28.)

³⁷² Seid el-Kahtani, *El-Vela vel-bera*, str. 231-247. (Ovo poglavlje je u skraćenim crtama preuzeto iz navedenog djela).

To jest, učinio je ovu ljubav prema Allahu i mržnju prema lažnim božanstvima trajnom riječju koju će nasljeđivati vjerovjesnici i njihovi sljedbenici sa koljena na koljeno, a ta riječ je: "La ilahe illellah". Ibrahim, vođa monoteista, ostavio je u nasljeđe svojim sljedbenicima sve do Sudnjeg dana."³⁷³

Zasluzio je Ibrahim, alejhis-selam, da ga Uzvišeni Allah učini divnim uzorom u ljubavi prema Uzvišenom Allahu i mržnji prema širku i mnogobošcima, pa kaže Uzvišeni:

﴿قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾

"Divan uzor za vas je Ibrahim i oni koji su uz njega bili kada su narodu svome rekli: 'Mi s vama nemamo ništa, a ni sa onima kojima se, umjesto Allahu, klanjate. Mi vas se odričemo! Neprijateljstvo i mržnja će između nas ostati, sve dok ne budete u Allaha, Njega Jedinog, vjerovali.' Ali ne i u Ibrahimovim riječima ocu svome: 'Ja ću se moliti da ti oprosti, ali te ne mogu od Allaha odbraniti'. – Gospodaru naš, u Tebe se uzdamo, Tebi se obraćamo i Tebi ćemo se vratiti." (El-Mumtehine, 4.)

Pa ga je Uzvišeni Allah učinio da bude vjernicima uzor, osim njegovih riječi kojima se obratio svome ocu: ***"Tražit ću za tebe oprosta"***.

Njegova mržnja prema širku i mnogobošcima je bila tolika da ih je čak i tjelesno napustio, kao što im se suprotstavio u vjerovanju i srcem, pa je rekao:

﴿وَأَعْتَزُّكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُو رَبِّي عَسَىٰ أَلَا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ۖ فَلَمَّا آغَتْزَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا﴾

"I napustit ću i vas i sve one kojima se mimo Allaha molite i molit ću Gospodara svoga; nadam se da neću biti nesretan u molitvi Gospodaru mome'. I pošto napusti njih i one kojima su se, mimo Allaha obožavali, Mi mu Ishaka i Jakuba darovavimo, i obojicu vjerovjesnicima učinismo." (Merjem, 48-49.)

³⁷³ El-Dževabul-kafi, str. 300-301.

Ibn-Kesir, Allah mu se smilovao, kaže: **“I napustit ću i vas i sve one kojima se mimo Allaha molimo i molit ću se Gospodaru svome”**, tj. ja ostavljam i napuštam vas i vaša božanstva, koja mimo Allaha, dž.š., obožavate; **“...i molit ću se Gospodaru svome”**, tj. ja samo Njemu robujem i ne činim Mu širk. **“Nadam se da neću biti nesretan u molitvi Gospodaru mome”**, tj. ovdje riječ ‘asa (nadam se) znači nužnost. Jer, on je, bez sumnje, prvak među vjerovjesnicima nakon Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ali se ovako izrazio iz poniznosti prema Allahu, dž.š. Pošto je El-Halil, alejhis-selam, napustio oca i svoj narod radi Allaha, dž.š., data mu je bolja i ljepša nadoknada od njih – dobio je potomke: sina Ishaka i unuka Jakuba. Uzvišeni kaže u drugom ajetu:

﴿وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ﴾

“...i poklonismo mu Ishaka, i Jakuba kao unuka, i sve ih učinismo dobrim.” (El-Enbija, 72.)³⁷⁴

U navedenim ajetima uočava se bereket napuštanja mnogobožaca i bježanja sa svojom ispravnom vjerom od takvih. Allah je Ibrahimu, alejhis-selam, loše društvo zamijenio sinom Ishakom i Ishakovim sinom Jakubom, i obojicu počastio vjerovjesništvom. Allah se ovim ajetima, kao i ajetima vezanim za drugove iz pećine (Ashabul-kehfi), obraća onim ljudima koji sebi nanose nasilje živeći u mnogobožачkim zemljama, u kojima skoro da se ne mogu osloboditi utjecaja nevjerstva i nihilizma. Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١٠٠﴾ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿١٠١﴾ فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَغْفُو عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا﴾

“Kada budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleki će upitati: ‘Šta je bilo s vama?’ – ‘Bili smo potlačeni na Zemlji’, odgovorit će. – ‘Zar Allahova Zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekud iseliti?’, reći će meleki. Zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a užasno je on boravište. Samo ne nemoćnim muškarcima, i ženama, i djeci, koji nisu bili dovoljno snalažljivi i nisu znali puta. Allah će njima, ima nade, oprostiti, jer Allah briše grijehe i prašta.” (En-Nisa’, 97-99.)

³⁷⁴ Tefsirul-Kur'anil-Azim (3/123-124).

2. Primjer momaka u kazivanju o drugovima iz pećine, Ashabul-kehfi, i njihovo odricanje od lažnih božanstava i onih koji su im se klanjali:

Uzvišeni veli:

﴿ نَحْنُ نُقْصُ عَلَيْكَ نَبَاهَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ۖ وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا ۖ هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۖ وَإِذْ اغْتَرَّ ثَمُودُ بِمُؤْمِنِهِمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأْوُوا إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيُنَبِّئَ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرْفَاقًا ۝﴾

“Ispričat ćemo ti vijest o njima, onako kako je bilo. To su bili momci, vjerovali su u Gospodara svoga, a Mi smo im uputu još više povećali. Osnazili smo bili njihova srca kada su se digli i rekli: ‘Gospodar naš – Gospodar je nebesa i Zemlje. Mi se nećemo pored Njega drugom bogu klanjati, jer bismo tada ono što je daleko od istine govorili. Narod ovaj naš je, mimo Njega, druge bogove prihvatio, a zašto ne donesu jasan dokaz o tome da se treba njima klanjati? A ima li nepravednijeg od onoga koji o Allahu iznosi neistinu? Kada napustite njih i one kojima se, a ne Allahu, klanjaju, sklonite se u pećinu. Gospodar vaš će vas milošću Svojom obasuti i za vas će ono što će vam korisno biti pripremiti.” (El-Kehf, 13-16.)

El-Hattabi kaže: “To su bili mladići koji su se zgražavali od toga da se nalaze u društvu mnogobožaca, pa su pobjegli (sa svojom vjerom) daleko od nevjerstva i robovanja kipovima. Tako ih je Allah spasio mnogobožackog zla i nepravde, a ostavio im lijep spomen među dobrim robovima.”³⁷⁵

Eš-Šenkiti, Allah mu se smilovao, kaže: “Uzvišeni u ovim ajetima spominje grupu mladića koji su čvrsto vjerovali u svog Gospodara, pa im je Gospodar njihov uputu povećao i ubjeđenje učvrstio. Rekli su da je Gospodar njihov Gospodar nebesa i Zemlje, i da pored Njega drugog boga neće prihvatiti. A da mimo Njega drugo božanstvo prihvate, tada bi rekli riječi ‘šetata’, tj. riječi koje su daleko od istine.”³⁷⁶

³⁷⁵ El-Hattabi, *El-Uzle*, str. 16.

³⁷⁶ Eš-Šenkiti, *Advaul-bejan* (4/29-30).

Er-Razi veli: "Znaj da su oni jedni drugima rekli: **"Kada napustite njih"**, tj. kada napustite sve ono što oni obožavaju, osim Allaha, jer vi nećete napustiti ibadet prema Allahu; **"...sklonite se u pećinu"**, tj. idite prema njoj i učinite je svojim skloništem; **"Gospodar vaš će vas milošću Svojom obasuti"**, tj. prekriti vas njome; **"...i za vas će ono što će vam korisno biti pripremiti"**, tj. blagostanje vam pripremiti."³⁷⁷

3. Ebu-Bekrova, r.a., ljubav prema Uzvišenom Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

Ibn-Kesir, Allah mu se smilovao, kaže: "Prenosi se od Aíše da je ispričala: 'Jedanput su se sakupili svi ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a bilo ih je ukupno trideset i osam. Ebu-Bekr je uporno navaljivao na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im dopusti da se pojave u javnosti. 'Malo nas je, o Ebu-Bekre!', odgovarao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. No Ebu-Bekr je bio toliko uporan da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao u javnost, a muslimani se raširili na sve strane Harema, svaki sa svojom porodicom. Ebu-Bekr je ustao da govori ljudima, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sjedio. Tako je on bio prvi govornik koji je pozivao Allahu i Njegovom Poslaniku.

Na to su se idolopoklonici digli na Ebu-Bekra, ali i na sve ostale muslimane, pa su ih pretukli u ćoškovima Harema. Ebu-Bekra su pregazili i dobro izudarali. Približio mu se veliki grešnik Utbe b. Rebja koji ga je tukao po licu svojim dvostruko pođonjenim sandalama, a skakao mu je i po stomaku. Zbog toga se lice Ebu-Bekra nije moglo raspoznati. Dodoše ljudi iz Benu-Tejma i udaljiše idolopoklonike od Ebu-Bekra. Zatim ga, ne sumnjajući da je mrtav, u čaršafu odnesoše kući. Potom su se vratili u Harem i rekli: 'Tako nam Allaha, ako umre Ebu-Bekr, ubit ćemo Utbu b. Rebja!'

Vratili su se Ebu-Bekru, a zatim su ga sa Ebu-Kuhafom dozivali, sve dok im nije odgovorio. Progovorio je tek predvečer i upitao: 'Šta je sa Resulullahom?' Poljubiše ga i opomenuše, a zatim ustaše i rekoše njenoj majci Ummul-Hajr: 'Gledaj da ga nahraniš i napojiš makar malo!' Pošto je ostala sama, trudila se da to i učini. On je propitkivao:

- Šta je sa Resulullahom?
- Ne znam šta je sa tvojim drugom. – rekla je.

³⁷⁷ Er-Razi, *Et-Tefsirul-kebir* (21/84), (skraćeno).

– Idi kod Ummu-Džemil, kćerke Hattabove, i pitaj je za njega.
– reče on.

Ona ode kod nje i reče joj:

– Ebu-Bekr pita za Muhammeda, sina Abdullahova!

Ummu-Džemil odgovori:

– Ne znam ni Ebu-Bekra ni Muhammeda, sina Abdullahova.
Ako želiš, otići ću do tvog sina.

– Hajde. – reče ona.

Ona krenu sa Ummul-Hajr pa ugleda Ebu-Bekra svoga ranama.
Ummu-Džemil zavriska i reče:

– Tako mi Allaha, ovo su mogli uraditi samo neprijatelji, nevjernici! Želim da se Allah osveti za tebe!

– Šta je sa Resulullahom? – upita Ebu-Bekr.

– Smije li tvoja majka čuti? – upita Ummu-Džemil.

– Ne boj se nje. – on odgovori.

– On je čitav i dobro je. – ona reče.

– A gdje je on? – upita Ebu-Bekr.

– U kući Ibnul-Erkama. – ona odgovori.

– Ebu-Bekr reče:

– Tako mi Allaha, neću jesti, niti ću piti, dok me ne odvedete Allahovom Poslaniku.

One ga sputavaše dok mu noga ne bijaše bolje. Pa kada su ljudi pospali, povedoše ga oslonjenog na sebe i tako ga dovedoše Allahovom Poslaniku. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga prigrli i poče ga ljubiti, a i ostali muslimani mu pohrliše. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je jako sažaljevaio.”³⁷⁸

4. Ljubav Sa'da b. Ebi-Vekkasa, r.a., prema Uzvišenom Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, njegovo odricanje od majke koja ga je pokušala odvratiti od islama:

El-Begavi veli: “Zaista je ovaj ajet:

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا
إِلَىٰ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾

“Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim. Ali, ako te oni budu nagovarali da Meni nekoga

³⁷⁸ *El-Bidaje ven-nihaje* (3/30).

ravnim smatraš, o kome ti ništa ne znaš, onda ih ne slušaj. Meni ćete se vratiti, pa ću vas Ja o onome što ste radili obavijestiti.”
(El-Ankebut, 8.),

objavljen u vezi sa Sa'dom b. Ebi-Vekkasom, r.a., i njegovom majkom Hamnom bint Ebi-Sufjan. Sa'd je među prvima primio islam, a bio je, osim toga, i jako dobar i pažljiv prema svojoj majci. Majka mu je rekla: 'Kakva je ovo nova vjera koju si prihvatio? Tako mi Allaha, neću ni jesti ni piti, sve dok se ne vratiš u staru vjeru ili dok ne umrem, pa ćeš zbog toga nositi sramotu čitav svoj život! Ljudi će ti govoriti: - Ubico svoje majke!'

Prošli su i dan i noć, a ona nije ni jela ni pila, niti se u hlad sklanjala. Osvanula je jako iscrpljena. Zatim su prošli i drugi dan i noć, a nije okusila ni jelo ni pilo. Potom joj je došao Sa'd i rekao: 'O moja majko! Kada bi imala stotinu duša, pa sve jednu po jednu puštala, ja ne bih ostavio svoju vjeru! Pa ako hoćeš jediti, a ako nećeš nemoj!' Pa kada je izgubila svoju nadu, počela je jesti i piti. Tada je Allah objavio gornji ajet, u kojem je naredio da se prema roditeljima čini dobročinstvo, ali da se ne slijede u širku – jer, nema pokornosti stvorenju u nepokornosti prema Stvoritelju.”³⁷⁹

5. Abdullah b. Abdullah b. Ubejj b. Selul – njegovo odricanje od svog oca, koji je bio vođa licemjera, i njegova ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

Džabir, r.a., kazuje: “Bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom ratnom pohodu kada jedan muhadžir udari ensariju, pa ensarija zavika: ‘O ensarije!’ Muhadžir zovnu: ‘O muhadžiri!’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada jasno obznani: ‘Kakvi su to džahilijetski povici?’ Rekoše: ‘Allahov Poslaniče, jedan muhadžir je udario jednog ensariju!’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Klonite se toga, jer to širi ogavan smrad’. Abdullah b. Ubejj kada je to čuo reče: ‘Već su ih počeli prakticirati. Allaha mi, ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači iz nje istjerati slabijeg!’ Omer reče: ‘Pusti me da udarim po vratu ovog munafika!’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ostavi ga, da ljudi ne bi pričali da Muhammed ubija svoje ashabe!’”³⁸⁰

³⁷⁹ *Tefsirul-Begavi* (5/188); El-Vahidi, *Esbabun-nuzul*, str. 195.

³⁸⁰ Buhari (8/652); Muslim, El-birr.

Muhammed b. Ishak kazuje da mu je prenio Asim b. Amr b. Katade da je Abdullah b. Ubejj, kada je čuo šta je njegov otac uradio, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, saznao sam da želiš ubiti Abdullaha b. Ubejja zbog onoga što si čuo o njemu. Pa ako to namjeravaš učiniti, naredi to meni: – Ja ću ti donijeti njegovu glavu. Tako mi Allaha, cijelo pleme Hazredž zna da u njemu nije bilo nikoga ko je bio poslušniji svome ocu od mene. Plašim se da ćeš nekom drugom narediti da ga ubije, te taj to i učini, a meni moje duša ne dopusti da gledam ubicu Abdullaha b. Ubejja kako slobodno hoda među ljudima – i ja ga ubijem. Tako će se desiti da ubijem vjernika zbog nevjernika pa da time zaslužim džehennemsku kaznu'. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ne! Bit ćemo ljubazni i lijepo se ophoditi prema njemu dokle god bude među nama.'

Ikrima b. Zejd i drugi navode da je Abdullah b. Ubejj b. Selul stao na ulazu u Medinu, kada su se ljudi vraćali u grad, i isukao sablju. Tako su ljudi, jedan po jedan, prolazili pokraj njega. Kada dođe njegov otac Abdullah b. Ubejj, sin mu reče: 'Natrag!' Ovaj mu reče: 'Šta ti je, teško tebi!' 'Allaha mi, nećeš ovuda proći, sve dok ti to ne dozvoli Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Jer, on je od jakih, a ti si od slabih!' Kada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naiđe (a on je išao na začelju vojske), Abdullah b. Ubejj mu se požali na svoga sina. Sin reče: 'Allaha mi, Allahov Poslaniče, on neće ući u Medinu dok mu ti to ne dozvoliš!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu dozvoli, a sin ocu reče: 'Pošto ti je dozvolio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sada možeš proći!'"³⁸¹

Pogledaj u dubinu ovih imanskih poimanja u dušama plemenitih ashaba! Oni nisu obraćali pažnju ni na svoje očeve ni na majke kada bi se njihovi roditelji suprotstavili Allahovom zakonu i kada bi se borili protiv Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

To je istinski iman! Iman koji je učinio da im ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pomaganje Allahove vjere bude na prvom mjestu! A ashabi su – to smo spomenuli nekoliko puta – pretekli ummet u svakom dobru. Natjecali su se u

³⁸¹ *Tefsir Ibn-Kesir* (4/359).

svakom dobročinstvu. Nakon plemenitih vjerovjesnika, oni su vođe čovječanstva na putu ka vječnoj sreći. Allah njima bio zadovoljan i zadovoljnim ih učinio! A već je tako i postupio.

6. Sa'd b. Muaz, r.a., prvak plemena Evs i njegovo odricanje od savezništva sa Benu-Kurejzom radi ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

Pleme Benu-Kurejza je iznevjerilo ugovor sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem; prekršilo ga onda kada je stalo na stranu ujedinjenih nevjerničkih plemena (Ahzab). A izdaja je karakteristika Židova u svim situacijama i vremenima. Kao što Uzvišeni veli:

﴿أَوْكَلْنَا عَاهِدُوا عَهْدًا بَيْنَهُ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ﴾

“Zar svaki put kada neku obavezu preuzmu – neki od njih je odbace?” (El-Bekare, 100.)

A slijedi priča o Sa'du, r.a., sa Benu-Kurejzom: “Aiša, r.a., je kazivala da je neki idolopoklonik iz Kurejša, koji bio poznat po nadimku Ibnul-Areka, pogodio strijelom Sa'da. Rekao mu je: ‘Uzmi strijelu, ja sam Ibnul-Areka!’ Tada je pogodio njegovu središnju venu na ruci. Sa'd se tada obratio Allahu dovom: ‘O moj Allahu, nemoj me usmrtiti prije nego me obveseliš time što ću vidjeti kako Benu-Kurejza napušta svoja utvrđenja’.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se vratio u Medinu i naložio da naprave šator od kože u kojeg su smjestili. Obukao je štit i proglasio ljudima da se pripreme za pokret. Kada je polazio, prošao je pored plemena Benu-Ganem koje je stanovalo u džamijskom komšiluku. Pitao ih je: ‘Ko je prošao pored vas?’ Odgovorili su: ‘Pored nas je prošao Dihje el-Kelbi’. A Džibril je imao bradu i lice slično Dihjetovom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opsjedao je pleme Benu-Kurejze dvadeset i pet dana. Pa kada je jevrejima opsada postala teška, i kada su zapali u probleme, bilo im je rečeno da izađu i prihvate Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sud. Zatražili su savjet od Ebu-Lubabe b. Abdul-Munzira, a on im pokaza da ih čeka klanje. Rekoše: ‘Prihvatit ćemo sud Sa'da b. Muaza’. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao vijest Sa'du da dođe, te se on pojavi na svom magarcu, koji mu je služio za prijevoz, a na kojem je bio pokrovac od palminih vlakana. Njegovo pleme mu se obratilo: ‘O Ebu-Amre, to su tvoji saveznici i štićenici, a i ljudi koji se svete. Znaš kakvi su’. Nije im ništa odgovarao, niti

im se okretao, sve dok nije došao do utvrđenja. Tada se okrenuo i rekao: 'Došao je trenutak kada se radi Allaha ne trebam bojati ničijeg ukora.'

Ebu-Seid kaže: "Kada se pojavio Sa'd, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ustanite prema svome poglavaru i napravite mu mjesto!' Omer reče: 'Naš Gospodar je Allah'. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovi: 'Napravite mu mjesto', pa su mu napravili mjesto. Zatim Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opet reče: 'Presudi im!' Sa'd reče: 'Donosim presudu da se muškarci pobiju, djeca zarobe, a imetak podijeli'. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Presudio si im po sudu Uzvišenog Allaha i sudu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"³⁸²

Nadali su se pripadnici Benu-Kurejze da će se Sa'd b. Muaz za njih zauzeti pošto je u džahilijetu bio njihov saveznik. Tako se Abdullah b. Ubejj b. Selul zauzeo za Benu-Kajnuka, pa mu ih je tada poklonio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, ovaj put su pogriješili u svojoj analogiji, jer je Abdullah b. Ubejj b. Selul bio vođa licemjera koji su bili u ljubavi prema nevjernicima, dok je Sa'd b. Muaz bio prvak među vjernicima. Zbog njegove smrti, Prijesto (Arš) Er-Rahmana se zatresao. Rekli su da je to iz radosti zbog dolaska njegove duše. On je volio Allaha, Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernike. Bio je prvak ensarija, kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao u prethodnom hadisu: 'Ustanite prema svome poglavaru i napravite mu mjesto'. Pa neka je Allah zadovoljan plemenitim ashabima i onima koji ih budu u dobročinstvu slijedili.

7. Ka'b b. Malik, r.a., i njegovo odricanje od vladara Gassana i ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

Spomenuli smo, navodeći primjere istinskog vjerovanja u iskrenom pokajanju, njegov slučaj kada je izostao iz Bitke na Tebuku i njegovu iskrenost prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Allah je objavio primanje njegove tevbe i tevbe njegova dva druga. Na ovom mjestu interesira nas jedan poseban slučaj vezan za njega. Naime, u periodu dok je bio izoliran od strane muslimana, vladar Gassana mu je poslao pismo.

³⁸² *Medžme'uz-zevid* (6/137-138).

Ka'b b. Malik priča: "I dok sam išao medinskim bazarom, ugledao sam Nebetejca iz Šama koji je prodavao hranu i govorio: 'Ko će mi pokazati Ka'ba b. Malika?' Pa su ljudi počeli išaretom da mu pokazuju na mene, tako da je došao i pružio mi pismo od vladara Gassana. U njemu je stajalo: "Nakon što smo obaviješteni da tvoj drug grubo postupa prema tebi, i da te Allah nije učinio stanovnikom kuće poniženja i propasti, zovemo te da se pridružiš nama – dat ćemo ti utjehu". Kada sam pročitao ovo pismo, rekao sam: 'Ovo je još jedno iskušenje!' To sam pismo, zatim, bacio u peć i zapalio ga u njoj."³⁸³

Muhammed Seid el-Kahtani veli: "Tačno je rekao Ka'b, r.a: 'Ovo je još jedno iskušenje'. I doista je to bilo veliko iskušenje. Međutim, naklonost Ka'ba b. Malika, r.a., prema Allahu, Njegovoj vjeri, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernicima, uprkos svemu, te njegovom izbjegavanju, s jedne, i obećanjima, sa druge strane, bila je jača. Osim toga, ako i o čemu govori, njegovo bacanje i spaljivanje pisma od vladara Gassana govori o njegovoj mržnji prema nevjerstvu i nevjernicima. Obrati pažnju na ovu pouku. Obrati pažnju na njegovu iskrenost, na njegovu naklonost i ljubav prema islamu i muslimanima, a mržnju prema nevjerstvu, nevjernicima, ovosvjetskim izazovima i časti koje kod Allaha ne teže ni koliko krilo komarca."³⁸⁴

Hafiz Ibn-Hadžer, Allah mu se smilovao, veli: "Ovaj Ka'bov postupak ukazuje na jačinu njegova imana i ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Inače, onome koji zapadne u takvo stanje pa bude odbačen i izoliran, što je Ka'b doživio, jako je teško da postupi kao on. Takvog ponese želja za položajem i bogatstvom, pa napusti onoga ko je njega odbacio. Posebno kada takav od vladara dobije sigurnost i obećanje da ga čak neće ni tjerati da svoju vjeru promijeni. Međutim, kada je Ka'b uzeo u mogućnost da možda neće izdržati pred materijalnim iskušenjem, nije se odazvao vladaru – zapalio je njegovo pismo. Uz to, on je bio od pjesnika, od onih kojima je ljubav prema popularnosti sklonost, a pogotovo kada ona još donosi i dobru zaradu. I pored svega toga, poziva ga vladar koji je iz njegove loze, sa kojim je u rodbinskoj vezi. Pa je, nakon svega, pretegnula Ka'bova vjera i snaga njegova uvjerenja.

³⁸³ Navedeno ranije.

³⁸⁴ Muhammed Seid el-Kahtani, *El-Vela vel-bera fil-islam*, str. 384.

Izabrao je patnju i poniženje nad rahatlukom i blagostanjem, samo iz ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: '...i da ti Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega ostalog'. Ibn-ʿĀiz prenosi da se Kaʿb žalio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći: 'Već mi toliko dugo okrećeš leđa da su me idolopoklonici počeli zvati sebi.'³⁸⁵

8. Mus'ab b. Umejr, r.a., odriče se svoga brata Ebu-Aziza:

Ibn-Ishak pripovijeda: 'Pričao mi je Nebih b. Vehb, brat Benu Abdud-Dara, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio zarobljenike ashabima rekavši im: 'Lijepo postupajte sa zarobljenicima'. Od zarobljenika je bio i Ebu-Aziz b. Umejr b. Hišam, rođeni brat Mus'aba b. Umejra.

Ebu-Aziz kazuje: 'Pored mene je prošao Mus'ab b. Umejr i čovjek od ensarija koji me je zarobio, pa mu je Mus'ab rekao: 'Dobro mu sveži ruke! Njegova mati je bogata, vjerovatno će ga otkupiti'. Ebu-Aziz dalje nastavlja: 'Bio sam u grupi ensarija kada smo došli s Bedra. Kada bi ručali ili večerali, meni bi davali hljeb a oni su jeli datule. Ovo zato jer im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da sa nama lijepo postupaju. Kome god bi od njih pod ruku došao komadić hljeba pružao bi ga meni. Ja bih se zastidio, pa sam hljeb doturao do drugoga. Međutim, svako bi mi ga vraćao, ne dodirujući ga.'

Ibn-Hišam veli: "Ebu-Aziz je bio, nakon En-Nadr b. el-Harisa, nosilac idolopokloničke zastave na Bedru. Pa kada je Mus'ab b. Umejr rekao Ebul-Jusru, čovjeku koji je zarobio Ebu-Aziza, ono što je rekao, Ebu-Aziz mu reče: 'Brate moj, je li to tvoje zauzeće za mene?'" Mus'ab mu je odgovorio: 'On je moj brat, mimo tebe!' Tada se njihova majka raspitala za najveću cijenu kojom se otkupljuje jedan Kurejšija, pa su joj rekli da je to iznos od 4.000 dirhema. Zatim je poslala 4.000 dirhema i otkupila ga.'³⁸⁶

Mus'above riječi vezane za Ebul-Jusra: 'On je moj brat, mimo tebe', su istina i istinoljubivost, jer imansko bratstvo je ispred krvnog; vjerska veza je ispred veze porijekla. Uzvišeni Allah je rekao Nuhu, alejhis-salam, za njegovog sina, koji je bio nevjernik:

³⁸⁵ *Fethul-bari* (7/726).

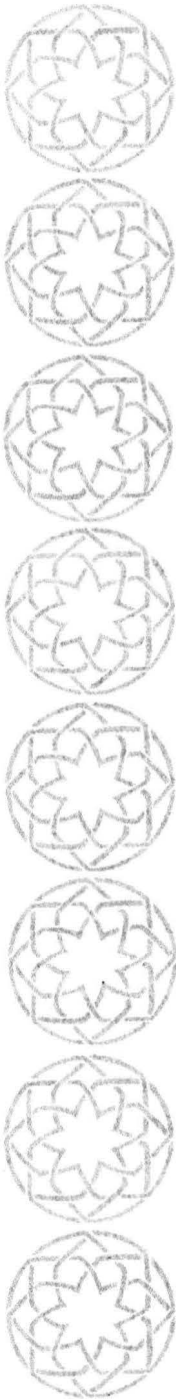
³⁸⁶ *Siretu Ibn-Hišam mear-revdil-unuf* (3/54).

﴿ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ ﴾

“Nije on čeljade tvoje, on zaista radi ono što ne valja.”

(Hud, 46.)

Također, naspomenuto ukazuje i činjenica da kada prešeli vjernik koji nema nasljednika osim sina nevjernika, sin ga ne nasljeđuje: čitav njegov imetak ide njegovoj braći vjernicima (tj. u bejtul-mal). Sve spomenuto ukazuje da je ljubav prema dobru i mržnja prema zlu bila jaka kod ashaba, Allah njima bio zadovoljan.

DESETO POGLAVLJE

BRATSTVO I LJUBAV U IME ALLAHA UZVIŠENOG

A – UVOD

Nema sumnje da živimo u vremenu u kojem je istinsko bratstvo, u ime Allaha Uzvišenog, prava rijetkost. Ljudi se, u ovom našem vremenu, upoznaju radi ovosvjetskih dobara. Oni vole, mrze, daju i uskraćuju radi dunjaluka. A ispravni prethodnici (Selefus-salih), Allah neka je njima zadovoljan, nisu bili takvi. Ispravni prethodnici ne bi nikom ljubav poklanjali, niti bi se družili s bilo kime, ukoliko u tome ne bi našli zadovoljstvo Uzvišenog. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Nećete ući u Džennet dok ne budete vjerovali, a nećete vjerovati dok se ne budete voljeli...”*, što znači da su ljubav i mržnja u ime Allaha plodovi istinskog imana. Znak istinske ljubavi radi Allaha je taj da se ona ne povećava zbog blagonaklonosti i pažnje, niti se smanjuje uslijed grubosti i surovosti.

Ljubav prema plemenitim melekima, vjerovjesnicima, učenjacima koji rade po znanju, iskrenim daijama (pozivačima u vjeru) i svim pridržavaocima Šerijata jeste ljubav u ime i radi Allaha Uzvišenog. Neko od ispravnih prethodnika je rekao: “Prvo što će od ljudi biti podignuto je prijateljstvo (ulfet)”, tj. ljubav u ime Uzvišenog Allaha.

Ibnul-Dževzi, Allah mu se smilovao, kaže: “Davno su otišla iskrena braća! Ostali su prevaranti! U današnjem vremenu skoro da nećeš naći onoga ko bude pozvan – a da ne slaže. A kada bi čovjek, u vremenu prije ovoga, htio da osramoti svoga brata, tražio bi pomoć od nekog drugog”. Zatim je rekao: “U ovome vremenu od bratstva nije ostala ni suština, a ni forma, osim kazivanja o prethodnicima. Pa ako čuješ da danas postoji iskreno bratstvo, nemoj povjerovati.”

Neko je spjevao:

*“Čuli smo za prijatelja, ali ga ne vidimo,
među ljudima nalazi se, sigurno!
Mada, ipak, da ga nema – mislimo,
to je, u govoru, metafora samo.”*

Mislim da će se poštovani čitalac, nakon što dođe do kraja ovog poglavlja, složiti sa ovim mojim uvodom. Gdje su danas primjeri istinskog vjerovanja u bratstvu?! Ko želi da vidi istinsko bratstvo neka ode na mezarje. Od prijatelja ostaše samo kazivanja i vijesti.

B – VRIJEDNOST LJUBAVI (MEHABBETA) U IME UZVIŠENOG ALLAHA

Uzvišeni Allah kaže:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا﴾

“One koji su vjerovali i dobra djela činili Milostivi će sigurno voljenim učiniti.” (Merjem, 96.),

tj. učinit će ih voljenim i dragim u srcima Svojih evlija. Voljet će ih Allah, a i srca ljudi napunit će ljubavlju prema njima. Tako je neko od ispravnih prethodnika rekao: “Kada se rob iskreno svojim srcem okrene Uzvišenom Allahu, On okrene prema njemu srca Svojih evlija, pa ga oni zavole.”

I da nije vrijedna i časna ova ljubav ne bi je Uzvišeni Allah obećavao svojim robovima koji vjeruju i dobra djela čine.

Uzvišeni Allah, hvaleći ashabe Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ﴾

“Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjericima, a samilosni među sobom...” (El-Feth, 29.)

Uzvišeni je pohvalio ensarije zbog njihove ljubavi prema muhadžirima, pa je rekao:

﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شَحْنَ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

“I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili – oni vole one koji im se doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se usčuvaju lahkosti, oni će sigurno uspjeti.” (El-Hašr, 9.)

Ljubav onih koji se u ime Allaha vole pomaže im u pokornostima prema Uzvišenom Allahu. Na Sudnjem danu će se svako prijateljstvo i ljubav pretvoriti u neprijateljstvo i muku, samo neće ljubav onih koji se vole u ime Uzvišenog Allaha. Pa sve ono što je u ime Allaha - to ostaje i nastavlja se; a sve što je radi nečeg drugog - to propada i prekida se.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿الْأَحْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾

“Toga Dana će oni koji su jedni drugima bili prijatelji postati neprijatelji, samo to neće biti oni koji su se Allaha bojali i grijeha klonili.” (Ez-Zuhruf, 67.)

Allah će onima koji se Njega boje i grijeha klone neprestano povećavati ljubav i čistoću. Tako će im sve ono što možda budu imali od zlobe i mržnje u svojim srcima iščupati. I kada se budu susretali u Džennetu Uzvišenog Allaha, oni će biti srećom ispunjeni:

﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِّنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿٦٨﴾ لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ﴾

“...i Mi ćemo zlobu iz grudi njihovih istisnuti, oni će kao braća na divanima jedni prema drugima sjediti. Tu ih umor neće doticati i oni odatle nikada neće izvedeni biti.” (El-Hidžr, 47-48.)

Iman jednog muslimana neće se upotpuniti, niti će musliman pravu slast imana u svom srcu osjetiti, sve dok ne bude volio i mrzio samo u ime Uzvišenog Allaha. Ne, to nije ljubav i mržnja radi dunjalučkih interesa. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Kod koga se nađu tri stvari osjetit će pravu slast imana: da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega ostalog, da voli neku osobu isključivo radi Allaha, te da mrzi povratak u kufr kao što mrzi da bude bačen u vatru.”*³⁸⁷

Ispravni prethodnici, Allah neka je s njima zadovoljan, ne bi se družili s bilo kim ako ne bi u tom druženju vidjeli Allahovo zadovoljstvo. Nikoga nisu voljeli, niti su ikoga mrzili radi dunjaluka.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Ko voli u ime Allaha, mrzi u ime Allaha, daje u ime Allaha i uskraćuje u ime Allaha - on je upotpunio svoj iman.”*³⁸⁸

Neko je spjevao:

*“U ime Allaha voli vjernika,
u ime Allaha mrzi neposlušnog!
Šta je vjera osim ljubavi i mržnje,
i odricanja od zabludjelog, od prestupnika?”*

³⁸⁷ Hadis je ranije naveden.

³⁸⁸ Ebu-Davud, Avn, (4656).

Ko bude volio nekoga mimo Allaha Uzvišenog, ili ko bude volio ali ne radi Allaha, ili ko bude nekoga volio ali ne zbog toga što mu taj pomaže u pokornosti prema Allahu - taj će biti na kušnju stavljen još na dunjaluku, prije susreta na ahiretu:

*"Bit ćeš ubijen u ljubavi svojoj,
pa sebi čistu ljubav proberi."*

A sada slijedi jedan mirišljivi buket cvijeća o vrijednosti ljubavi u ime Allaha, sačinjen od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa i izreka ispravnih prethodnika:

Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Uzvišeni Allah će reći: 'Gdje su oni koji su se radi Moga dostojanstva voljeli? Danas ću ih staviti u Svoj hlad, kada drugog osim Moga hlada nema.'"*³⁸⁹

On, također, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Allah će sedmericu staviti u Svoj hlad"*, pa je među njima spomenuo: *"...i dvojicu koja se budu u ime Allaha voljela, radi Njega sastajala i radi Njega rastajala."*³⁹⁰

Ebu-Idris el-Havelani je rekao: "Ušao sam u džamiju u Damasku i u njoj zatekao mladića svijetlih zuba. Oko njega su bili ljudi koji su ga pitali ono u čemu su se razilazili. Kada bi im dao odgovor, njegovo rješenje bi prihvatili. Raspitao sam se za njega, pa su mi rekli da je on Muaz b. Džebel. Sutradan sam dobro poranio. Međutim, vidjeh da me prestigao, već je bio na namazu. Sačekao sam da završi namaz. Prišao sam mu sprijeda i nazvao mu selam. Potom sam rekao: 'Tako mi Allaha, volim te u ime Allaha!' Upitao je: 'Tako ti Allaha?' Rekoh: 'Tako mi Allaha!' Ponovo je upitao: 'Tako ti Allaha?' Odgovorih: 'Tako mi Allaha!' Tada je uhvatio za kraj mog ogrtača, privukao me k sebi i rekao: 'Raduj se! Ja sam čuo kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Uzvišeni i Slavljeni Allah kaže: 'Onima koji se radi Mene vole, radi Mene posjećuju i radi Mene potpomažu, Moja ljubav je neizostavna."*'"

³⁹¹

³⁸⁹ Buhari, Ezan, (2/143); Muslim, Zekat, (7/121-123), Et-Tirmizi, Zuhd, (10/236-237); Nesai (8/222-223).

³⁹⁰ Muslim, El-birr ves-sile, (16/123); Malik, *Muwetta'*, Š'ar, (2/952); El-Begavi, *Šerhus-Sunne* (13/49).

³⁹¹ Imam Malik, *Muwetta'* (2/953-954); Hakim (4/168-169); El-Begavi, *Šerhus-Sunne* (13/50).

Ebu-Malik el-Eš'ari pripovijeda: "Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je objavljen ajet:

"O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni." (El-Maide, 101.)

Mi smo mu postavljali pitanja, a on reče: 'Allah ima Svojih robova koji nisu vjerovjesnici, niti su šehidi, a kojima će na Kijametskom danu zavidjeti i vjerovjesnici i šehidi zbog njihove blizine i stupnja kod Allaha'. Malo udaljen od grupe ashaba nalazio se i jedan beduin koji tada kleknu na koljena, dignu ruke i reče: 'Pričaj nam Allahov Poslaniče o njima! Ko su oni?' Tada sam na Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, licu vidio radost. Zatim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'To su robovi od Allahovih robova, sa raznih strana, različitih naroda i plemena. Među njima nije rodbinska veza koju održavaju, niti dunjaluk zbog koga se potpomažu. Oni se vole sa Allahovom dobrotom. Allah će njihova lica učiniti svijetlima, a pred ljudima će biti na minberima od bisera. Oni se neće se plašiti. Ljudi će biti u strahu, a oni neće strahovati.'"³⁹²

Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Neki čovjek je krenuo da posjeti brata muslimana u drugom selu, a Allah naredi meleku da ga sačeka na putu. 'Kuda ideš?', upita ga melek. 'Idem da posjetim brata u ovom selu', reče čovjek. 'Da ne ideš zato da mu uzvратиш na dobročinstvo koje ti je učinio?' – 'Ne. Hoću da ga posjetim zato što ga volim u ime Allaha.'*" Melek mu tada reče: '*Ja sam izaslanik Allahov. Poslan sam da ti kažem da te je Allah zavolio, kao što si ti njega zavolio u ime Allaha.*'"³⁹³

Od njega se također prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko želi da osjeti slast imana neka voli čovjeka samo radi Allaha.*"³⁹⁴

Enes, r.a., pripovijeda: "Neki čovjek je upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: 'O Allahov Vjerovjesniče! Kada će nastupiti Sudnji dan?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga upita: 'A šta si za njega pripremio?' Čovjek reče: 'Volim Allaha

³⁹² Ahmed (5/341-343); El-Begavi, *Šerhus-Sunne* (13/51).

³⁹³ Muslim (16/123).

³⁹⁴ Ahmed (2/298, El-Hakim (1/4).

i Njegovog Poslanika! Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Čovjek je sa onim koga voli!' Enes kaže: 'Nisam vidio da su se muslimani ikada više obradovali kao tada.'"³⁹⁵

Ebu-Seid el-Hudri, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernici najpotpunijeg imana su oni koji imaju najljepši moral; oni koji su blagi i plemeniti; oni koji vole i koji su voljeni. Nema dobra u onome koji ne voli i koji nije voljen.""³⁹⁶

Ebu-Hurejre, r.a., je rekao: "Kada musliman obide ili posjeti svoga brata Uzvišeni i Slavljani Allah rekne: 'Lijep si, i lijepi su tvoji koraci! Pripremio si sebi mjesto u Džennetu!'"³⁹⁷

Ibn-Abbas je rekao: "Voli u ime Allaha, mrzi u ime Allaha, prijateljuj u ime Allaha, neprijateljuj u ime Allaha, i tako ćeš postići Allahovu zaštitu. Rob neće naći slast imana dok ne bude takav, pa makar mnogo klanjao i postio.""³⁹⁸

Katade je rekao: "Lica onih koji se vole su od svjetla.""³⁹⁹

Ibn-Abbas, r.a., je rekao: "Rodbinska veza se prekida, blagodat se poriče. Ali, kada Allah sjedini srca, ništa ih ne može rastaviti". Potom je proučio ajet:

﴿وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

"I On je sjedinio srca njihova. Da si ti potrošio sve ono što na Zemlji postoji, ti ne bi sjedinio srca njihova, ali je Allah sjedinio; On je zaista silan i mudar." (El-Enfal, 63.)

Ebu-Amr el-Evzai kazuje: "Pripovijedao mi je Abde b. Ebi-Lubabe, a on je čuo od Mudžahida. A kada ga je sreo, Mudžahid ga je uzeo za ruku i rekao: 'Kada se sretnu dvojica koja se vole u ime Allaha, a zatim se rukuju i jedan drugom nasmiješe, spadaju im grijesi kao što spada lišće sa drveća'. Abde je tada rekao: 'To je lahko!' Pa mu je Mudžahid na to uzvratio: 'Ne govori tako! Uzvišeni

³⁹⁵ Buhari, Edeb, (10/553); Muslim (16/185-186).

³⁹⁶ Et-Taberani, *Sagir* (1/218) i *Evsat* ((1/219); *Medžme'uz-zevaid* (8/21).

³⁹⁷ Ahmed (2/336); Tirmizi (8/170), Ibn-Madže (1443); Ibn-Hibban (712), El-Begavi, *Šerhus-Sunne* (13/58).

³⁹⁸ Ibn Ebi-Dun'ja, *Kitabul-ihvan*, str. 106-107.

³⁹⁹ Ibid.

Allah kaže:

﴿لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَّا أَلْفَتْ يَنَ قُلُوبِهِمْ﴾

“Da si ti potrošio sve ono što na Zemlji postoji, ti ne bi sjedinio srca njihova.” (El-Enfal, 63.)

Abde je tada rekao: “Tada sam vidio da je učeniji od mene.”

Umejr b. Ishak veli: “Imali smo običaj govoriti: ‘Prvo što će od ljudi biti podignuto je *ulfet* (tj. istinsko prijateljstvo u ime Allaha Uzvišenog).’”

C – PODSTICAJ NA ISLAMSKO BRATSTVO I OPIS ISPRAVNOG DRUŽENJA

Nema sumnje da je u druženju (suhbe) i bratstvu (uhuvve) u ime Uzvišenog Allaha čovjekovo dobro i na dunjaluku i na ahiretu. Brat od brata dobit će korist prije ili kasnije. Ova korist će biti shodna veličini Allahove upute muslimana pri njegovom pozitivnom druženju. Abdullah b. Hasan veli: “O čovječe, nastoj da imaš mnogo iskrenih drugova! Najmanje što ćeš od druga dobiti je njegova dova za tebe nakon tvoje smrti.”

Neko od ispravnih prethodnika je rekao: “Uzimajte braću! U tome vam je oružje i na dunjaluku i na ahiretu. Zar niste čuli za vapaj stanovnika Vatre:

﴿فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ۖ وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ﴾

“Pa nemamo ni zagovornika, ni prisna prijatelja.” (Eš-Šuara, 100-101.)?”

Muhammed b. Jusuf je spomenuo braću i rekao: “Zar je iko kao iskreni drug? Dok ti budeš među slojevima zemlje, tvoja porodica će dijeliti tvoj imetak, a brat će ti na tvom mezaru činiti dovu.”

Neko od mudraca je bio upitan: “Koje je blago najbolje?”, pa je odgovorio: “Poslije takvaluka (bogobojaznosti), to je iskreni brat.”

Prenosi se da je Sulejman, alejhis-selam, rekao svome sinu: “O moj sinak! Nemoj smatrati da je mnogo da imaš i hiljadu drugova, a nemoj misliti da je malo da imaš samo jednog neprijatelja.”

Osman b. Ebi-Zaide prenosi da je El-Ahnef b. Kajs po jednom čovjeku poslao pismo svome prijatelju, u kome je stajalo: “Kada ti dođe brat koji ti je drug, pazi ga i slušaj. Brat prijatelj bolji je od sina neprijatelja.

Zar nisi čuo riječi Uzvišenog Allaha kada je rekao Nuhu, u vezi sa njegovim sinom:

﴿يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ﴾

“O Nuhu, on nije čeljade tvoje!...” (Hud, 46.),

tj. nije on od tvog milleta. Gledaj da stekneš iskrene drugove. Neka oni budu tvoje blago, zaliha i drugovi na putu i kod kuće. Ako im se približiš, i oni će se tebi približiti, a ako se od njih udaljiš – pa, njima je Uzvišeni Allah dovoljan. Selam tebi.”

Omer b. el-Hattab, r.a., je rekao: “Traži iskrenu braću i živi pod njihovim okriljem. Oni su ukras u blagostanju, a oružje u belaju.”

Ajjaš b. Mutarrif el-Kilabi veli: “Nema života onaj koji nema braće, a nema braće onaj koji nema imetka.”

Šerijat podstiče na korisno druženje – druženje sa bogobojažnim i dobrim ljudima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je ukazao da je čovjek u vjeri svoga prijatelja. Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Čovjek je u vjeri svoga druga. Zato neka svako od vas pogleda s kim se druži.”⁴⁰⁰

Neko je rekao: “Ne pitaj za čovjeka kakav je, nego pogledaj u njegova druga.”

Ispravni prethodnici su znali da je neko inovator (tj. da posjeduje bidat) po tome što bi se družio sa inovatorima. El-Evzai je rekao: “Ako nam je skrivena nečija novotarija (bidat), nije nam skriveno njegovo društvo.” A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Nemoj se družiti osim sa vjernikom, i neka tvoju hranu ne jede niko osim bogobojažni.”⁴⁰¹

Iskren drug podstiče na dobro, a druženje sa dobrim ljudima jača srce. I nema za čovjeka od druženja sa dobrima i gledanja u njihove postupke ništa korisnije, kao što nema za njega od druženja sa grešnicima i gledanja u njihove postupke ništa štetnije.

Neki čovjek je zatražio od Davuda et-Taija da ga posavjetuje, pa mu ovaj reče: “Druži se sa bogobojažnim ljudima! Oni su ti na dunjaluku najmanji teret, a od njih ti je najveća pomoć.”

⁴⁰⁰ Ebu-Davud (4812); Et-Tirmizi (2378); Ahmed (2/303-334); El-Begavi, *Šerhus-Sunne* (13/70).

⁴⁰¹ Ebu-Davud (4811); Et-Tirmizi (2395).

Ebu-Amr el-Avfi prenosi poslovicu: "Nađi druga prema ovome: kada se sa njim družiš, ukrasi te; kada mu hizmetiš, čuva te; kada te zedesi nevolja, potpomogne te; kada ti vidi dobro djelo, pobodri te; kada ti vidi loše djelo, pokrije te; kada govoriš, smatra te iskrenim, a kada budeš optužen, odbrani te." Neko je još dodao: "Od koga ti neprilike ne dolaze i koji te sa puta ne skreće. To je onaj koji kada mu zatražiš, ne odbija; kada zašutiš, razgovor otpočne, a kada ti se nešto svidi, to ti i prepusti."

Osman b. Hakim el-Evdi veli: "Druži se sa onim koji je u vjeri iznad, a u dunjaluku ispod tebe."

Omer b. el-Hattab, r.a., je rekao: "Druži se sa braćom shodno njihovoj bogobožnosti. Nemoj trošiti riječi, osim kod onoga ko ih želi od tebe čuti. Nemoj iznositi svoje probleme, osim kod onoga ko ih želi od tebe otkloniti. Nemoj zavidjeti živima, osim na onome što možeš zavidjeti i mrtvima. Savjetuj se u svojoj vjeri sa onima koji se Uzvišenog Allaha boje."

El-Mufaddil b. Gassan prenosi od svog oca poslovicu: "Druži se sa onim koji će svoje dobro prema tebi zaboraviti odmah kod tebe."

Ebu-Hamza eš-Šejbani je bio upitan: "Ko su braća u ime Uzvišenog Allaha?" Odgovorio je: "To su oni koji rade djela sa kojima se pokoravaju Uzvišenom Allahu i koji se radi Allahove vjere potpomažu, pa makar im kuće i tijela bila udaljena jedna od drugih." To je ispričao i Ebu-Sulejmanu, na što je ovaj rekao: "Oni rade djela sa kojima se pokoravaju Allahu Uzvišenom i potpomažu se radi Allahove vjere, ali nisu prava braća sve dok se ne budu i posjećivali i jedan za drugoga žrtvovali."

Ubade b. Kulejb pripovijeda: "Sastao sam se sa Muhammedom b. en-Nadrom el-Harisijem, Abdullahom b. Mubarekom i Fudajlom b. Ijadom, pa sam im spremio jelo. Muhammed b. en-Nadr el-Harisi nije nam se ni u čemu usprotivio, na što mu je Abdullah b. Mubarek rekao: 'Ne suprotstavljaj nam se?' Muhammed na to spjeva stih:

*"Kada se družiš, druži se sa onim
koji je vlasnik neporočnosti, plemenitosti i stida.
Kada kažeš: 'Ne!', i on kaže: 'Ne!'
a kada kažeš: 'Da!', i on kaže: 'Da!'"*

Ibn-Abbas, r.a., veli: "Volim svoju braću koji me prihvate kada im dođem, i koji mi opravdanje nađu kada izostanem."

Neki čovjek upitao je Halida b. Safvana: "Je li ti draži brat ili drug?", na što je ovaj odgovorio: "Ako mi brat nije drug, ja mu ljubav i ne poklanjam."

D – ADABI DRUŽENJA I BRATSTVA U IME UZVIŠENOG ALLAHA

Neki od adaba (lijepog ponašanja) u druženju i bratstvu su:

- lijepo se međusobno ophoditi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "...i ophodi se prema ljudima lijepim ahlakom."⁴⁰²;
- prekrivati tuđe mahane. Jer, vjernik traži ispriku, a licemjer poskliznuće;
- opraštati tuđe posrtaje. Uzvišeni kaže:

﴿فَاَصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ﴾

"Zato ti velikodušno oprosti." (El-Hidžr, 85.)

Fudajl b. Ijad veli: "*Futuvvet* (viteštvo) je oprostiti braći njihove posrtaje.";

- Ne zavidjeti braći kada se kod njih vide tragovi Allahovih blagodati, nego biti radostan zbog toga. Treba zahvaliti Allahu što im je podario blagodati, kao što se zahvaljuje Allahu kada on sām njima bude obdaren. Uzvišeni veli:

﴿أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾

"Ili bi ljudima na onome što im je Allah iz obilja Svoga darovao zavidjeli." (En-Nisa', 54.)

I Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "*Inemojte jedan drugom zavidjeti...*";

- biti nasmijana lica, prijatna govora, široka srca i pružene ruke. Savladavati srdžbu, ne oholiti se i ukazivati poštovanje;
- ne družiti se osim sa pametnima, učenima, mudrima i bogobojaznima. Neko je spjevao:

**"Ne pitaj za čovjeka, već za druga njegova.
Jer, svako se za svojim drugom povodi."**

⁴⁰² Ahmed (5/153, 158); Tirmizi (1987); Darimi (2/323); Hakim (1/54).

- ne obećavati bratu nešto, a potom to ne ispuniti, jer takav postupak je djelo licemjera. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *"Tri su znaka licemjera: kada govori laže, kada obeća ne ispuni, a kada mu se nešto povjeri iznevjeri."*⁴⁰³

Ebu-Nasr el-Mirvezi je spjevao:

*"O ti, koji ne ispunjavaš obećanja,
to nije poštenih odlika.
Nikako to što činiš ne volimo,
jer, to je k'o svijetiljka što brzo se gasi!"*;

čuvati dobrobit bratstva, uz isticanje neopravdanosti neosnovanih želja braće, tako što će im se ukazati na ispravnost, a ne povlađivati im u onome što oni priželjkuju. Ebu-Salah (Hamdun el-Kassar) je rekao: "Vjernik se prema tebi odnosi korektno, upućuje te na ono što je dobro za tvoju vjeru i tvoj dunjaluk. A licemjer te samo hvali i upućuje te na ono što priželjkuješ. Spašen je onaj ko ovo dvoje razaznati zna.";

- voljeti bratu ono što voliš samom sebi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *"Niko od vas neće biti putpunog imana dok ne bude volio svome bratu ono što voli sam sebi."*⁴⁰⁴;

- poselamiti brata kada ga sretneš, napraviti mu mjesto na sijelu i zvati ga njemu najdražim imenima, kao što o tome prenosi i izjava od Omera b. el-Hattaba, r.a. (tj. mevkuf-predaja). Također treba bratove riječi prenijeti na najljepši mogući način;

- držati se bratstva a izbjegavati dosađivanje. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *"Od najljepših su djela ona koja su trajna, pa makar i mala bila."*⁴⁰⁵ Muhammed b. Vasi' je rekao: "Dosadnjaković nema prijatelja, a ni zavidnik bogatstva. Gledati na posljedice odlika je plodonosnog uma.";

- ne gledati u nevolje i poteškoće koje dođu od braće. Saleb je spjevao:

⁴⁰³ Buhari (1/111); Muslim, Iman, (1/59); Tirmizi (2631); Nesai (8/117).

⁴⁰⁴ Buhari (1/73, Muslim, Iman, (1/45); Tirmizi (2515); Nesai (8/75); Ibn-Madže, Mukaddime, (1/66).

⁴⁰⁵ Muslim, Salat-ul-musafirin, (782); Ahmed (6/165).

*“Namjerno zatvorim oči pred drugom,
šta se desi, kao da ne znam.
Nije neznanje, već čud moja,
nevolju koja me snađe da podnesem.”;*

- nikoga ne potcjenjivati i znati svačije mjesto koje mu pripada, pa mu, shodno tome, počast ukazivati. Abdullah b. Mubarek je rekao: “Ko potcjenjuje učenjake – izgubit će ahiret; ko potcjenjuje vlastodršce – izgubit će dunjaluk; ko pak potcjenjuje iskrenu braću – izgubit će ljudskost i dostojanstvo.”;

- biti ponizan prema braći i nad njima se ne oholiti. Ijjad b. Himar prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Uzvišeni Allah mi je objavio da jedni prema drugima budete ponizni tako da niko ne smatra da ima prednost nad drugim.”*⁴⁰⁶

- čuvati stara prijateljstva i paziti na prava bratstva prema drugovima drugova. Neka žena je ušla kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su mu to spomenuli, a on je na to rekao: *“Ona nam je dolazila za vrijeme Hatidže, a čuvanje prijateljstava je od imana.”*⁴⁰⁷

- biti onakav kako je to objasnio Ebu-Osman el-Hiri, a bio je upitan: “Kako se može družiti sa vjernikom na ispravan način?” Odgovorio je: “Stavit ćeš svoj imetak u službu svome bratu, a njegov imetak nećeš priželjkivati. Bit ćeš prema njemu pravedan, a nećeš tražiti da i on pravedan prema tebi bude. Njegovo i najmanje dobro prema tebi smatrat ćeš velikim, i bit ćeš prema njemu plemenitiji nego prema samom sebi.”;

- čuvati tajne svoje braće. Neko od mudraca je rekao: “Kaburi tajni srca su iskrenih”. Ebu-Ali el-Hakim priča da je neki čovjek ispričao svoju tajnu svome prijatelju, pa ga je upitao: “Jesi li je zapamtio?” Prijatelj je odgovorio: “Ne, nego sam je zaboravio!”

*“Nije plemenit onaj kada mu drug pogriješi,
on njegove tajne koje je znao obznani.
Plemeniti, u kojem je ljubavi ostalo,
tajnu čuva, i nikom je ne odaje.”;*

- dogovarati se sa braćom i prihvatiti dobre prijedloge. Allah je svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

⁴⁰⁶ Muslim (2865); Buhari, *El-Edebul-mufred* (426); Ibn-Madže (4179).

⁴⁰⁷ Hakim (1/15, 16).

﴿وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ﴾

“I dogovaraj se s njima. A kada se odlučiš, onda se pouzdaj u Allaha.” (Ali Imran, 159.);

- davati braći prednost i nad samim sobom. Uzvišeni Allah, opisujući plemenite ensarije, kaže:

﴿وَيُؤْتِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾

“...i više vole njima nego sebi, ma da im je i samima potrebno.” (El-Hašr, 9.);

- ne razilaziti se s braćom radi dunjalučkih stvari. Dunjaluk nije dostojan da se braća radi njega jedan drugom suprotstavljaju. Jahja b. Muaz veli: “Dunjaluk, sa svim onim što u sebi ima, ne zasluhuje da se zbog njega i jedan tren žalosti. A ti, čitav život zbog njega se brineš i žalostiš! Zbog njega svoju braću odbacuješ, iako vrlo malo od dunjaluka uzimaš.”;

- družiti se s braćom zbog vjere i čista srca, a ne iz nekog straha, želje ili pohlepe. Eš-Šabi je rekao: “Ljudi su se dugo vremena družili zbog vjere, sve dok vjera nije otišla. Zatim ih je vezivala čovječnost i ljudskost, pa su i one otišle. Poslije ih je udruživao stid, a potom pohlepa i strah. Mislim da će iza toga doći nešto što je i od ovog zadnjeg gore.”;

- ostaviti ulagivanje i laskanje. Sehl b. Abdullah je rekao: “Neće osjetiti miris iskrenosti onaj koji laska sebi ili se ulaguje drugima.”;

- izbjegavati suprotstavljivanje braći a težiti slaganju sa njima, osim ako je u pitanju oprečnost s vjerom. Džuzejre b. Ismail je rekao: “Molio sam Allaha četrdeset godina da me sačuva od suprotstavljivanja braći.”;

- činiti dobročinstvo i održavati rodbinske i prijateljske veze. Dobročinstvo je potpunije od održavanja veza, pa je Allah odlikovao roditelje time što im treba činiti dobročinstvo iz poštovanja prema njihovim velikim zaslugama;

- biti prisan prema braći. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Vjernik je prisan i odan, a nema dobra u onome koji nije prisan niti je odan.”⁴⁰⁸

⁴⁰⁸ Ahmed (2/400).

- saosjećati se sa braćom u nedaćama, kao što se sa njima druži i učestvuje u blagostanjima; ne biti im oprečan ni u jednom od spomenutih stanja;

- ne prigovarati za dobro učinjeno djelo prema nekome, nego to smatrati malehnim. A ono što dođe od braće, poštovati i držati velikim;

- ne prihvatati riječi protiv braće od strane klevetnika ili spletkara. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “*U Džennet neće ući klevetnik.*”⁴⁰⁹ Halil b. Ahmed je rekao: “Ko prenosi riječi tebi, prenosi ih i od tebe. Ko ti donosi o nekome habere, odnosi ih nekome i o tebi.”;

- činiti dobro braći i opraštati im. Ibn Ebi-Mensur je spjevao:

*“Ako griješim, kao što veliš, oprosti;
gdje je blagost našeg bratstva?
A ako i ti griješiš kao i ja,
pa gdje ti je ljudskost i dobrot?”;*

prihvatati izvinjenje od onoga koji se izvini, bilo da je on u tome iskren ili ne. Neko je rekao:

*“Primi izvinjenje od onoga ko ti s njim dođe,
bio on kod tebe iskren ili lažov.
Jer, pokorio ti se onaj koji želi da te zadovolji,
uvažio te onaj koji te bijaše napao potajno.”*

A Ebul-Hasan b. Ebil-Abbas el-Bejheki kaže:

*“Rekoše mi: ‘Taj i taj našao učinio ti je!’,
a mladiću obijeden biti sramota je.
Ali kažem: ‘S izvinjenjem došao je,
a krvarina za grijeh izvinjenje je.’”;*

- požuriti u rješavanju potreba svoje braće. Muhammad b. el-Munkedir veli: “Jedina slast koja je na dunjaluku ostala jeste rješavanje potreba braće.”;

⁴⁰⁹ Buhari (10/472); Muslim (2/113); Tirmizi (8/182); Ebu-Davud (13/129).

- ne zaboraviti na ugovor o bratstvu, pa makar se kuće i udaljile; ne izbjegavati susret s braćom. Ibnul-Enbari prenosi od svog oca: "Od plemenitosti čovjeka je vapaj za domovinom i čežnja za braćom.";

- ne sakrivati se od braće, a ni njih ne sakrivati od sebe. Ibn Ebi-Davud veli:

*"Ne ostavljaj me napuštena, pred vratima svojim,
slobodan čovjek se od braće ne sakriva.
Prihvati me, zbog interesa ne dolazim,
već sam ti si razlog svog poznanika dolasku.";*

- odgovarati na pisma koja dođu od braće i u tome ne biti nemaran. Ibn-Abbas, r.a., smatra da je odgovor na pismo dužnost kao i odgovor na selam. Neko je rekao:

*"Kada prijatelj pismo šalje prijatelju,
obligatna dužnost odgovoriti je.
Jer, kada braća vidjeti se ne mogu,
pismo tada najljepša veza je.";*

- ne postiti dobrovoljno kada brat pozove sebi u goste, osim s njegovom dozvolom. Ako čovjek već bude zanijetio post, dozvoljeno mu je da se omrsi kako bi time usrećio svoga brata. Ebu-Seid el-Hudri, r.a., priča: "Pripremio sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jelo - pa je došao sa svojim ashabima. A kada se jelo postavilo, jedan čovjek reče: 'Ja postim'. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Vaš brat vas je pozvao i zbog toga se potrudio. Omrsi se, a poslije, ako hoćeš, posti jedan dan naknadno.'" ⁴¹⁰;

- posjećivati braću i pitati za njihova stanja. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "*Neki čovjek je krenuo da posjeti brata muslimana u drugom selu, a Allah naredi melek da ga sačeka na putu. 'Kuda ideš Allahov robe?', upita ga melek. – 'Idem da posjetim brata u ovom selu', reče čovjek. 'Dobar si i dobri su tvoji koraci', reče melek.*" ⁴¹¹;

Abdullah b. Mesud, r.a., priča: "Kada se neki naš brat ne bi pojavio, mi bismo mu otišli. Pa ako bi bio bolestan, mi bismo ga obišli. Ako bi bio zauzet, mi bismo mu pomogli, a ako nije bilo ni jedno ni drugo, bila bi posjeta.";

⁴¹⁰ El-Bejheki, *Es-Sunenul-kubra* (4/279).

⁴¹¹ Hadis je ranije naveden.

- čuvati hurmet druženja i bratstva. Džafer ss-Sadik veli: "Ljubav koja traje dan – vezivanje je; ona koja traje mjesec – bliskost je; ona koja traje godinu dana – rodbinstvo je. Ko je prekine i Uzvišeni Allah njega prekinut će." Od njega se, također, prenosi da je rekao: "Prijateljstvo od dvadeset dana je bliskost.";

- ne pretjerivati ni u ljubavi ni u mržnji. Ali b. Ebi-Talib, r.a., je rekao:

*"Voli prijatelja umjereno,
možda će ti jednog dana postati neprijatelj;
mrzi neprijatelja umjereno,
možda će ti jednog dana postati prijatelj."*

E – POGLAVLJE O ADABIMA ORGANA:

Ebu Abdur-Rahman es-Sulemi, Allah mu se smilovao, veli: "Svaki organ ima adabe koji se za njega vezuju:

Adabi očiju: Gledati brata pogledom naklonosti i ljubavi na način da i on to zapazi, a i svi prisutni na sijelu. Gledati u njegove pozitivnosti, u ono najljepše što od njega dolazi. Ne skidati svoj pogled s njega, kada mu se brat okrene i kada mu se obraća.

Adabi ušiju: Željno slušati brata kada govori i uživati u tome. Kada brat govori, ne treba skidati s njega pogled, niti ga prekidati pri njegovom izlaganju – bez obzira kakav razlog postojao. A ako ga se ipak mora u njegovom govoru prekinuti, onda mu se, zbog toga, treba duboko izvinuti i objasniti mu razlog svog postupka.

Adabi jezika: Obraćati se braći riječima koje oni vole, upućujući ih na ono što je za njih dobro. Izbjegavati priče, čak i termine koji bratu nisu dragi. Ne podizati na njega glas. Ne kazivati mu ono što on ne razumije, nego mu se obraćati shodno njegovom nivou shvatanja.

Adabi ruku: Neka budu prema braći ispružene dobročinstvom i potpomaganjem, a neka ne budu stisnute. Ne treba im uskraćivati dobroću i pomoć koju traže.

Adabi nogu: Koraćati s braćom slijedeći ih i ne prelaziti ispred njih. Pa kada brat nekoga pozove u svoju blizinu, približiti mu se onoliko koliko se zna da mu je potrebna pomoć, a zatim se povratiti na svoje mjesto. Ne sjediti kada treba dužnosti prema braći

ispuniti, pravdajući se, pri tome, pouzdanjem u njihovu postojanost. Jer, Fudajl b. Ijjad rekao: 'Ne izvršavati obaveze prema braći je sramota.'⁴¹²

*F – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U ISKRENOM BRATSTVU U
IME ALLAHA UZVIŠENOG*

1. Primjer Ebu-Bekra es-Siddika, r.a., kada se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, približila smrt:

Ebu Seid el-Hudri, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na hutbi ljudima rekao: "*Allah je dao robu da izabere između dunjaluka i onoga što je kod Njega, pa je taj rob izabrao ono što je kod Allaha.*"

Tada je Ebu-Bekr zaplakao, a mi smo se čudili kako plače zbog toga što nas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o nekom robu kome je dat izbor. Međutim, upravo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio taj rob kome je ponuđen izbor, a Ebu-Bekr je od nas bio najučćeniji.

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: '*Najpovjerljiviji čovjek u druženju i imetku mi je Ebu-Bekr. Da sam uzimao za prijatelja nekoga osim moga Gospodara, uzeo bih Ebu-Bekra, ali tu su bratstvo i ljubav na ime islama! Neka se sva vrata u džamiji zatvore, osim vrata Ebu-Bekrovih.*'⁴¹³

Ibn-Redžeb, Allah mu se smilovao, veli: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na minberu, i to na indirektan način, ukazao da mu je ponuđen susret sa Allahom. (Mnogim) slušaocima je bilo nejasno o čemu se radi, dok je jedini poruku shvatio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, prisni prijatelj, drugi od dvojice u pećini, onaj koji je u ummetu najbolje poznavao poruke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pa pošto je poruku ovog Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ukaza razumio, zaplakao je i rekao: 'Za tebe žrtvujemo svoje imetke, živote i djecu'. Pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je još bio na minberu, smirio Ebu-Bekrovu tugu, a zatim ga i pohvalio da bi svi ljudi znali njegovu vrijednost i da ne bi bilo razilaženja oko njegovog hilafeta. Rekao je: 'Najpovjereniji čovjek u druženju i imetku mi je Ebu-Bekr.'⁴¹⁴

⁴¹² Ebu Abdur-Rahman es-Sulemi, *Adabus-suhbe*, str. 122-123.

⁴¹³ Buhari (7/12); Muslim (15/150-151).

⁴¹⁴ Ibn-Redžeb, *Letaiful-mearif*, str. 106.

2. Primjer ensarija prema muhadžirima, Allah svima njima bio zadovoljan:

Uzvišeni Allah pohvalio je ensarije imanom i nesebičnošću (davanjem prednosti), pa veli:

﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

“I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili – oni vole one koji im se doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se usčuvaju lakhomosti, oni će sigurno uspjeti.” (El-Hašr, 9.)

Ibn-Kesir, Allah mu se smilovao, veli: ***“Oni vole one koji im se doseljavaju”***, tj. oni koji su oplemenili i časnim učinili duše svoje vole muhadžire, i učinili su ih ravnopravnim u svojim imecima; ***“... i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju”***, tj, ne nalaze u svojim dušama nimalo zavidnosti spram muhadžira zbog časti, položaja, stepena i prvenstva pri spominjanju, čime ih je Allah, dž.š., obdario.”⁴¹⁵

El-Kurtubi kaže: ***“...i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno”***, tj. *išār* je davanje prednosti drugom nad sobom i svojim dunjalučkim užicima. Ovo, opet, proističe jedino iz čvrstog ubjeđenja, potvrđene ljubavi i strpljivosti na teškoćama, tj. oni im daju prednost u svojim imecima i kućama, i to ne što su bogati i neovisni, nego zato što im je sve to i samima jako potrebno.”⁴¹⁶

I veli, Allah mu se smilovao: “Davanje prednosti životom je veća od davanja prednosti imetkom. A poznata je izreka: ‘Krajnje požrtvovanje je žrtvovanje duše.’”⁴¹⁷

Dr. Ba-Beleli kaže: “Ovo je ljubav ensarija koja nije proistekla iz prethodne dobrote koju su im učinili muhadžiri, ni zbog savezništva sa njima, nego je proistekla iz imana u Allaha koji je sjedinio njihova srca. To je ljubav u ime Allaha koja ih je okupila. Otvorili su svojoj braći u vjeri srca prije nego što su im otvorili svoje domove.”⁴¹⁸

⁴¹⁵ Ibn-Kesir, *Tefsirul-Kur'anil-Azim* (4/337).

⁴¹⁶ *El-Džami'u lil ahkamil-Kur'an* (8/6505).

⁴¹⁷ Ibid. (8/6507).

⁴¹⁸ *Meanil-uhuvve fil-islam ve mekasiduha*, str. 50.

3. Primjer Sa'da b. er-Rebi' el-Ensarija sa Abdur-Rahmanom b. Aufom, Allah njima bio zadovoljan:

Enes, r.a., priča: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je pobratimio (u Medini) Abdur-Rahmana b. Aufa i Sa'da b. er-Rebi'a el-Ensarija. Sa'd je predložio Abdur-Rahmanu da mu dadne pola svog imetka i da ga oženi sa jednom od njegove dvije žene. Pa je Abdur-Rahman na to rekao: 'Neka ti Allah da bereket u tvojoj porodici i tvom imetku!'"⁴¹⁹

Ibrahim⁴²⁰ b. Sa'd prenosi od svog oca da je njegov djed rekao: "Kada su (muhadžiri) došli u Medinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pobratimio Abdur-Rahmana b. Aufa sa Sa'dom b. er-Rebi'a. Sa'd mu je rekao: 'Brate, najbogatiji sam u Medini, pa izdvoji iz mog imetka polovinu sebi! Oženjen sam dvjema ženama, pa pogledaj koja ti se više sviđa. Zatim mi reci koja je – ja ću joj dati razvod braka. A kada joj prođe iddet⁴²¹, oženi je'. Abdur-Rahman reče: 'Neka ti Allah da bereket u tvojoj porodici i tvom imetku! Nego, gdje je vaša pijaca?' Pa su ga uputili na pijacu Benu-Kajnuka. Vratio se sa nešto malo sira i masla. Tako je ostao i sutradan. Zatim se jedan dan pomoli naškropljen lijepim mirisom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: 'Šta se desilo?' Odgovori: 'Oženio sam se'. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Koliko si joj dao mehra?' Odgovorio je: 'Košpu zlata', ili: 'Zlata težine košpe hurme', dvoumi se Ibrahim."⁴²²

4. Primjer jednog od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba koji je dao prednost svome bratu u hrani nad sobom i svojom porodicom:

Ebu-Hurejre, r.a., kazuje da je neki čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je poslao nekoga da pita njegove supruge za hranu. Rekle su: "Mi nemamo ništa osim vode". Pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Ko će ovoga ugostiti?" Jedan od ensarija je rekao: "Ja ću". Otišao je sa njim svojoj ženi i rekao joj: "Počasti gosta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem".

⁴¹⁹ Buhari (7/317).

⁴²⁰ On je Ibrahim b. Sa'd b. Abdur-Rahman b. Avf.

⁴²¹ Idet je, po Šerijatu, obavezni zakonski rok u kome se žena ne može preudati nakon smrti muža ili poslije razvoda od njega.

⁴²² Buhari (7/140).

Žena reče: "Nemamo ništa osim hrane za djecu". Muž joj reče: "Pripremi hranu i svjetiljku, pa kada djeca htjednu večeru, uspavaj ih". Ona je tako pripremila hranu i svjetiljku, uspavala djecu, a potom ustala kao da želi popraviti fitilj na svjetiljci. Zatim je ugasila da bi se njih dvoje pretvarali da jedu. Tu noć prenoćiše gladni. Sutradan ujutro, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Noćas se Allah nasmijao, ili zadivio vašem postupku." Zatim je Allah objavio:

﴿ وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شَحْنَنَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفٰلِحُونَ ﴾

"I više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se ušćuvaju lahkosti, oni će sigurno uspjeti." (El-Hašr, 9.)⁴²³

5. Šehidi Bitke na Jermuku:

Ibnul-A'rabi prenosi: "U Bitki na Jermuku pali su kao šehidi Ikrime b. Ebu-Džehl, Suhejl b. Ebu-Džehl, Suhejl b. Amr b. el-Haris b. Hišam, i grupa ljudi iz plemena Benul-Mugire. Svi su preselili: jedan drugom su slali vodu, a da je niko od njih nije ni okusio. Kada je voda došla Ikrimi, pogledao je u Suhejla b. Ebu-Džehla i vidio kako ga gleda, pa je rekao: 'Počnite sa njim'. Pa je Suhejl gledao u Suhejla b. Amra b. el-Harisa b. Hišama i reče: 'Počnite sa ovim'. Tako su svi preselili prije nego što su se vode napili. Pored njih je prošao Halid b. el-Velid i rekao: 'Za vas život dajem svoj!'"⁴²⁴

Huzejfe el-Adevi pripovijeda: "Na dan Bitke na Jermuku, krenuo sam sa malo vode da tražim svoga amidžića. Rekoh: 'Ako bude u njemu bar iskra života, napojit ću ga i potratiti mu lice!'"

I, odjednom, ugledah ga ispred sebe pa mu rekoh: 'Date napojim?' On mi dade znak da to učinim. Tada neki čovjek jauknu: 'Aaah!' Amidžić mi dade znak da odem do njega. Kada sam se približio, vidjeh da je to bio Hišam b. el-As. Upitah ga: 'Da te napojim?' Tada on začu drugog čovjeka koji jauknu: 'Aaah!' Otišao sam do njega, međutim, već bijaše preselio. Vratih se do Hišama, a i on bijaše preselio. Dođoh i do svog amidžića, a i on već bijaše dušu pustio. Allah im se svima smilovao!'"⁴²⁵

⁴²³ Buhari (7/149).

⁴²⁴ Et-Tebsire (2/259).

⁴²⁵ Ihja ulumid-din (3/274).

6. Ebul-Husejn en-Nuri na nekoliko momenata žrtvujući sebe daje prednost svojoj braći:

Ebul-Abbas b. Ata priča: “Jedan klevetnik optužio je neka ljude zahide kod halife rekavši: ‘Ovdje ima jedna grupa otpadnika koji odbacuju Šerijat’. Zatim su bili uhapšeni Ebul-Husejn en-Nuri, Ebu-Hamza el-Bagdadi i Ebu-Ali ed-Dekkik, dok se Džunejd el-Bagdadi, koji je bio na mezhebu Ebu-Sevra, zaštitio fikhom. Bili su uvedeni kod halife, pa bijaše naređeno da im se glave posijeku. Tada je pred dželata, prvi pružajući svoj vrat, istupio Ebul-Husejn en-Nuri! Dželat ga upita: ‘Zbog čega si istupio prije svoje braće!’ Na to pitanje on mu odgovori: ‘Želim u ovim trenucima da im dam prednost nad sobom’. Njegove riječi jako začudiše dželata i sve prisutne. Pismo su o tome obavijestili halifu, koji njihov slučaj prepusti kadiji Ismilu b. Ishaku. Pred njeg je istupio Ebul-Husejn en-Nuri. Kadija ga je pitao o farzovima čistoće i namaza, na što mu je Ebul-Husejn odgovorio, a potom dodao: ‘Allah ima Svoje robove koji jedu uz pomoć Allaha, oblače se uz pomoć Allaha, slušaju uz pomoć Allaha, istupaju uz pomoć Allaha i odgovaraju uz pomoć Allaha!’ Kada je kadija čuo njegov govor briznuo je u plač. Potom je ušao kod halife i rekao mu: ‘Ako su ovi ljudi otpadnici od vjere, onda na Zemlji nema ni jednog monoteiste!’”⁴²⁵

7. El-Me'mun donosi vodu Jahja b. Eksemu:

Jahja b. Eksem priča: “Jednu noć sam prespavao kod El-Me'muna, vođe vjernika. Probudio sam se žedan u pola noći i okrenuo. Vođa vjernika me upita:

– O Jahja, šta se desilo?

– Žedan sam, tako mi Allaha, vođu vjernika! – odgovorih.

Skočio je sa svoje ležaljke i donio mi čašu vode.

– Vođu vjernika, zar nisi mogao pozvati čuvara, zar nisi mogao pozvati slugu? – rekoh mu.

– Halifa odgovori:

– Ne! Pričao mi je otac, a on prenosi od svog oca, a on od Ukbeta b. Amira koji je čuo kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Prvak jednog naroda njihov sluga je.’”⁴²⁶

⁴²⁵ *Tarihul-Bagdad* (5/131); *Hiljetul-evlija* (10/250).

⁴²⁶ Ebu Abdur-Rahman es-Sulemi, *Adabus-suhbe*, str. 89-90.

8. Ebu Muhammed el-Mirvezi i njegovi primjeri istinskog imana u druženju i bratstvu:

Mus'ab b. Ahmed b. Mus'ab pripovijeda: "Na svom putu za Meku Ebu-Muhammed el-Mirvezi je svratio u Bagdad. Želio sam da budem u njegovom društvu. Prišao sam mu i zatražio dozvolu da mu se pridružim na putovanju. No te godine mi to nije dozvolio. Nakon toga je dolazio i naredne dvije godine. Prišao sam mu, nazvao mu selam i tražio dozvolu za putovanje. Rekao je: 'Prihvati jedan uvjet: 'Da jedan od nas bude vodič kome se drugi neće suprotstavljati'. Rekoh: 'Ti si vodič'. Reče: 'Ne, nego ti budi'. 'Ti si stariji i preči', navaljivao sam. 'Nemoj mi se, onda, suprotstavljati', reče. 'Neću', odgovorih. Pa kada bi bilo vrijeme za jelo, davao bi mi prednost. Kada bih mu zbog toga prigovorio, upitao bi: 'Zar ti nisam postavio uvjet da mi se ne suprotstavljáš!?' Tako je bilo tokom cijelog putovanja, zbog čega sam se pokajao što sam krenuo sa njim, jer se izlagao poteškoćama. Jednom nas je na putu zadesila velika kiša. Rekao mi je: 'O Ebu-Ahmede, traži mejl!'⁴²⁷ Zatim mi reče: 'Sjedni pri njegovom dnu', pa me tamo i posadi. Stavio je svoje ruke na mejl, tijelom me pokrivajući. Na njemu je bio ogrtač kojim me je štitio od kiše. Poželio sam da nisam sa njim izašao na put, zbog njegovog požrtvovanja radi mene. Tako je postupao sve dok nismo ušli u Meku. Neka ga Allah Svojom milošću obaspe.'"⁴²⁸

9. Abdullah ibnul-Mubarek, muhadis iz Horosana, i njegovo udjeljivanje i druženje s braćom:

Na putu iz Bagdada prema Mesei sa Abdullahom ibnul-Mubarekom putovali su se neki ljudi zahidi. Rekao im je: 'Vi imate čiste duše i stidite se da vam se udjeljuje. Slugo, donesi nam tacnu!' Zatim je tacnu prekrrio peškirom i rekao: 'Neka svako od vas stavi pod peškir ono što ima od novaca'. Tako je neko stavio deset srebrenjaka, neko dvadeset itd. Putujući do Mese, udjeljivao bi im koliko je bilo potrebno. A kada su stigli, on reče: 'Ovo je mjesto rastanka, pa da podijelimo ono što je preostalo!' Pa je jednom od njih dao dvadeset zlatnika. Čovjek mu na to reče: 'Ali Ebu Abdur-Rahmane, ja sam dao samo dvadeset srebrenjaka'. Abdullah ibnul-Mubarek reče: 'Zar se čudiš da Allah gaziji spusti bereket na njegovu imovinu.'"⁴²⁹

⁴²⁷ Mejl je visoki kamen koji je bio orijentacija putnicima. Između dva mejla je razdaljina očnog pogleda.

⁴²⁸ *Sifetus-safve* (4/148,149).

⁴²⁹ *Sijeru e'alamun-nubela* (8/385), *Tarihul-Bagdad* (10/157, 158).

10. Muhammed b. Vasi' i Metar el-Verrak, Allah im se smilovao:

Metar el-Verrak kazuje: "Jednog dana došao sam kod Muhammeda b. Vasi'a. Kada me je ugledao, stavio je glavu među svoje noge, sakrivajući svoje lice da ga ne vidim. Pa pošto nije dizao glavu, ustao sam i otišao. Nakon nekoliko dana donio mi je vrećicu sa sedam stotina srebrenjaka. Tada sam bio u svom dućanu za tezgom, i rekoh mu: 'Javi mi kada budeš imao potrebu'. Upita: 'Kakvu ja imam potrebu?! Došao si mi prije nekoliko dana pa sam ja mislio da ti imaš potrebu. Zbog toga te tada nisam mogao pogledati'. Pa sam mu rekao: 'Ja sam dobro'. On dodade: 'Kako hoćeš, srebrenjake mi nećeš vraćati!'"⁴³⁰

11. Muverrik el-Adžli, Allah mu se smilovao, i njegova pažnja prema braći:

Jedan čovjek priča: "Muverrik el-Adžli bi ostavljao kod braće na čuvanje vrećice sa četiri stotine ili pet stotina srebrenjaka. A kada bi ih sretao poslije toga, govorio bi im: 'Iskoristite srebrenjake, vaši su!'"⁴³¹ Džemil b. Murre je rekao: 'Jednom smo zapali u tešku situaciju. Muverrik el-Adžli nam je došao i donio vrećicu govoreći: 'Čuvajte ovo kod sebe'. Kada se malo poodmakao, reče nam: 'Kada budete u teškoj situaciji, uzmite novac!'"⁴³²

12. Seid ibnul-As na smrtnom času ostavlja oporuku vezanu za svoju braću:

Abdullah b. Zijad es-Sehimi prenosi od jednog od svojih šejhova da je Seid b. el-As na smrtnom času rekao: "Sinovi moji! Nemojte poslije mene zanemariti moju braću. Budite prema njima isto kao i ja, ponašajte se prema njima poput mene. Nemojte ih tjerati kada su u nevolji da od vas traže. Jer, kada čovjek traži, uzbudi se i zatrese; jezik mu oteža, a lice mu o njegovoj nevolji zbori. Zaštitite ih poteškoće traženja tako što će te ih potpomoći prije njihovog traženja. Smatram de se niko od braće ne bi trebao na svojoj postelji prevrtati, zbog svojih nevolja ne spavati...To će biti vaša sramota.

⁴³⁰ Ibn Ebi-Dun'ja, *Kitabul-ihvan*, str. 216-217.

⁴³¹ Ibid., str. 217.

⁴³² Ibid., str. 217-218.

Neka se niko od moje braće zbog svojih nevolja ne mora ponižavati! Pa požurite da priteknete braći u pomoć, prije negoli od vas pomoć zatraže.”⁴³³

13. Hakim b. Hizam, r.a., otplaćuje pola Zubejrovog, r.a., duga:

Mekhul prenosi da je Hakim b. Hizam nakon ubistva Zubejra sreo njegovog sina Abdullaha i upitao ga: “Koliko je moj brat iza sebe ostavio duga?” Abdullah b. Zubejr odgovori: “Dvije stotine hiljada”. Hakim reče: “Ja otplaćujem stotinu hiljada!”⁴³⁴

Hakim je rekao: “Kada god sam osvanuo, i u svom dvorištu vidio čovjeka koga je nevolja pritisnula, ja sam mu pomogao. Uvijek sam to smatrao Allahovom blagodati, na kojoj sam Mu bio zahvalan. A kada god ujutru u svom dvorištu nisam vidio čovjeka sa potrebom, to sam smatrao nedaćom zbog koje sam od Uzvišenog Allaha očekivao nagradu za njeno podnošenje.”⁴³⁵

14. Muhammed b. Sevka, Allah mu se smilovao, i njegovo udjeljivanje braći:

Muhammed b. Ubejd pripovijeda: “Ušli smo kod Muhammeda b. Sevkaa i zamolili ga da nam prenosi hadise. Zaplakao je i rekao: ‘Kada sam izgubio imetak, moja braća su me napustila’.

Naime, Muhammed b. Sevka je posjedovao vrećice sa novcem. Kada bi mu došla braća, rekao bi im: ‘Braćo moja! Ko ima potrebu neka uzme!’ Kaže: ‘Uzeli su, tako mi Allaha, sve, tako da nije ništa ostalo!’”⁴³⁶

Sufjan je rekao: “Nije ostao niko da može odbraniti Kufljane osim Ibn-Sevke. Imao je sto dvadeset hiljada, pa ih je udijelio.”⁴³⁷

Šihab b. Ubbađ prenosi da je nekakav čovjek došao Muhammedu b. Sevki i na njegovim vratima vidio zavjesu od kostrijeti, u koju se zagledao. Ibn-Sevka je prozreo njegov pogled i rekao mu: “Možda misliš da se kajem. Ne, nisam se pokajao!”⁴³⁸

⁴³³ Ibid., str. 219.

⁴³⁴ Ibid., str. 219-220.

⁴³⁵ Ibn Ebi-Dun’ja, *Mekarimul-ahlak*, str. 107.

⁴³⁶ Ibid., 206-207.

⁴³⁷ Ibid., 205.

⁴³⁸ Dr. Ahmed Ferid, *El-hubb fillah ve hukukul-uhuvve*, str. 28.

15. Muhammed b. Sirin, Allah mu se smilovao, hrani svoju braću:

El-Fadl b. Dekin prenosi da im je Ebu-Halde pričao: "Ušao sam sa Abdullahom b. Avnom kod Ibn-Sirina, zbog čega se on jako obradovao. Rekao nam je: 'Ne znam kako da vas počastim!? U svojim kućama imate i hljeba i mesa. Ali, počastit ću vas onim što mislim da nemate u svojim kućama'. Zatim je donio je najbolji med (u saću). Rezao ga je nožem i hranio nas."⁴³⁹

16. El-Halil b. Ahmed radi svog brata hoda bos:

Muhammed b. Menazir priča: "Šetao sam sa El-Halilom b. Ahmedom, pa mi je na sandali pukao kaiš. Tada je i El-Halil skinuo svoju sandalu. Upitao sam ga: 'Šta to radiš?' Rekao mi je: 'Izjednačavam se sa tobom u bosonogosti.'"⁴⁴⁰

17. Hammad b. Ebi-Sulejman, Allah mu se smilovao, i njegovo bratstvo prema Bistamu et-Tejmiu:

Bistam et-Tejmi priča: "Hammad b. Ebi-Sulejman bi me često posjećivao. Ostajao bi i po čitav dan, a ne bi ništa jeo. Kada bi odlazio, rekao bi mi: 'Pogledaj ispod jastuka. Reci braći da se okoriste!' Bistam kaže: 'Nalazio bih (ispod jastuka) mnogo srebrenjaka.'"⁴⁴¹

18. Ebu-Dža'fer Muhammed b. Ali i njegovo bratstvo:

Selma, štićenica Ebu-Dža'fera, priča: "Kada bi kod Ebu-Dža'fera dolazila njegova braća, oni ne bi odlazili, a da ih nije počastio ukusnom hranom, odjenuo lijepom odjećom i poklonio im srebrenjake. Kada sam mu rekla: 'Možeš i manje udjeljivati', odgovorio mi je: 'Selma, ničemu se na dunjaluku, poslije dobrih djela i braće, ne nadamo.'"⁴⁴²

19. Isa et-Temmar i Feth el-Mosuli, Allah im se smilovao:

Rebbah b. el-Džerrah el-Abdi priča: "Feth el-Mosuli je jednom došao kod svog prijatelja koga su zvali Isa el-Kadir, pa ga nije našao kod kuće. Sluškinji je rekao: 'Dodaj mi njegovu vrećicu s novcem'.

⁴³⁹ Dr. Ahmed Ferid, *Min ahlakis-selef*, str. 70.

⁴⁴⁰ Ibn Ebi-Dun'ja, *Mekarimul-ahlak*, str. 72.

⁴⁴¹ Ibid., str. 74.

⁴⁴² Ibid., str. 78.

Kada mu je dala vrećicu, iz nje je izvadio dva dirhema i otišao. Kada se Isa vratio kući, sluškinja ga je obavijestila da je dolazio Feth i da je uzeo dva dirhema. Isa joj reče: 'Ako govoriš istinu, slobodna si!' – Potom je pogledao u vrećicu. A kada se uvjerio da je govorila istinu, pustio ju je na slobodu."⁴⁴³

Ebu-Dža'fer Muhammed b. Ali je upitao: "Da li vi slobodno stavljate ruke u džepove svojih prijatelja i uzimate koliko želite?" Prisutni su rekli: "Ne!" Na to im je rekao: "Niste prava braća!"⁴⁴⁴

Jedan čovjek je došao Ebu-Hurejri, r.a., i rekao: "Želim da se pobratimo u ime Allaha!" Ebu-Hurejre ga upita: "Znaš li koji je uvjet bratstva?" Čovjek reče: "Upoznaj me". Ebu-Hurejre reče: "Da ne polažeš na svoje dinare i dirheme veće pravo od mene!" Čovjek priznade: "Nisam još dosegao taj stepen". – "Pa idi od mene", reče mu Ebu-Hurejre."⁴⁴⁵

Ibrahim b. Edhem bi govorio: "Zatekli smo ljude koji nisu smatrali da polažu više prava na svoje stvari od svoje braće, osim kada su bili od njih potrebni."⁴⁴⁶

ZAVRŠNA RIJEČ

Hvala Uzvišenom Allahu koji nam je olakšao da privedemo kraju ono što smo sakupili u ovoj knjizi pod naslovom *Primjeri istinskog vjerovanja*. Molim Uzvišenog Allaha da nam podari iskrene namjere! I molim Ga da ovu knjigu učini korisnom za muslimane, a mene učvrsti na imanu i osnaživanju Rahmanove vjere! Neka Allah uputi mene, moju braću i sve muslimane na ono što On voli i sa čim je On zadovoljan. Zadnji pregled ove knjige izvršen je 26. džumadel-ahira 1418. godine po Hidžri. Neka je trajan Allahov salavat, selam i bereket na Muhammeda, njegovu porodicu i ashabe!

I hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova!

⁴⁴³ Ibid., str. 206-207.

⁴⁴⁴ Ibn Ebi-Dun'ja, *Mekarimul-ahlak*, str. 205.

⁴⁴⁵ Dr. Ahmed Ferid, *El-hubb fillah ve hukukul-uhuvve*, str. 28.

⁴⁴⁶ Dr. Ahmed Ferid, *Min ahlakis-selef*, str. 70.

RECENZIJA KNJIGE "PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA"

U ovoj knjizi opisuju se teške situacije u kojima su se nalazili vjerovjesnici, ashabi, evlije i drugi iskreni vjernici i govori o tome kako su – vođeni snagom iskrenog ubjeđenja – svi oni ostali postojani u svojoj vjeri i tako nam pokazali primjere istinskog vjerovanja.

Ljudi koji su se našli u spomenutim situacijama su uz pomoć toga iskrenog ubjeđenja uspjeli da potvrde i ojačaju svoj iman, da visoko podignu bajrak vjere, da pobijede sami sebe, svoje strasti i šejtana, te da postupe u skladu s onim što im nalaže njihova vjera i ljubav prema Uzvišenom Stvoritelju.

Iman je ogromna snaga koja mijenja srca, lica, riječi, djela i ciljeve. Čovjek koji nije počastvovan imanom hlepi samo za dunjalukom i povodi se za svojim strastima. No, ako se njegovo srce otvori i napuni imanom, i ako osjeti slast spoznaje Svemilosnog, takav pojedinac postaje potpuno drugi čovjek – čovjek sa dostojanstvom i višim ciljevima. On više ne gleda ispod sebe; njegova želja više nije usmjerena ka zadovoljavanju životinjskih nagona; on se ne predaje dunjalučkim užicima. Naprotiv, on gleda u visine i žudi za Firdevsom i društvom vjerovjesnika, iskrenih i dobrih ljudi i šehida.

S obzirom da su se u našem vremenu proširile smutnje, sumnje i sve ono što kod ljudi raspiruje strasti, te da je kod mnogih ljudi oslabila pokretačka snaga imana, smatramo da upravo ova knjiga može doprinijeti da svi mi osnažimo tu svoju pokretačku snagu.

U ovoj knjizi nailazimo na realistično uprizorene slike života. To su slike života ljudi koji su se našli u raznim situacijama, prilikama i okolnostima, a u kojima se, u toku svog životnog puta, može naći svaki drugi vjernik.

Mi muslimani vjerujemo da su veća iskušenja, u kojima se snaži iman muslimana, namijenjena onima čiji je iman jači i da ta iskušenja bivaju srazmjerna jačini imana i iskušenja.

Na temeljima ovih realističnih životnih prizora mi se moramo odgajati, jačati i “brusiti” svoj karakter i svoje vjerovanje. No, krajnje je vrijeme i da pouke iz primjera koji su spomenuti u ovoj knjizi, po svojoj tematici jedinstvenoj na našem jeziku, primijenimo pri odgoju svoje djece.

Istinsku predstavu života na ovome svijetu neće im prikazati primjer čovjeka-slijepog miša (Batman), ni primjer čovjeka-pauka (Spiderman), a ni njima slični likovi koji djecu podučavaju životu na nerealističan način.

Takvi primjeri ih uče da čovjek može letjeti u visinama, ili da može savladavati silu zemljine gravitacije, tek onako, bez nekog razloga, rezona ili zasluge. Oni ih uče da zamišljaju kako žive u “oblacima”, umjesto da shvate da se život živi na zemlji i kroz suodnos s drugim ljudima.

Ovakvi likovi našu djecu obmanjuju i zbunjuju, dok ih primjeri iz ove knjige učvršćuju i moralno izgrađuju.

Ovu knjigu toplo preporučujemo svima nama: odraslim ljudima, kako bi osnažili svoj iman, a onda primjere iz nje primijenili pri odgoju svoje djece; učiteljima i vjeroučiteljima, koji u njoj mogu naći obilno obrazovno štivo i njime zamijeniti ono štivo koje nema odgojnu poruku, ili čija poruka nije u skladu s islamskim naučavanjem; imamima, koji će u njoj naići na bogat izvor tema za pripremanje hutbi i, na kraju, onima koji se bave audio i videoprodukcijom, tj. onima kojima ova knjiga može poslužiti za pripremanje scenarija po kojima bi se snimio određeni audiomaterijal – a zašto da ne?! – i neki odgojno-obrazovni videomaterijal.

Allaha Uzvišenog molimo da iz Svoga obilja nagradi sve one koji su na bilo koji način doprinijeli da ova vrijedna knjiga bude prevedena na bosanski jezik.

Muhamed Mehanović

SADRŽAJ:

UVOD.....	6
PRVO POGLAVLJE.....	17
LJUBAV I POŠTOVANJE PREMA POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM.....	18
<i>A – OBAVEZNOST LJUBAVI PREMA POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NUŽNOST PRISTOJNOG PONAŠANJA PREMA NJEMU.....</i>	<i>18</i>
<i>B – OBAVEZNOST PRISTOJNOG PONAŠANJA (EDEBA) PREMA POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM.....</i>	<i>22</i>
<i>C – OBAVEZNOST POKORNOSTI POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I SLIJEĐENJA NJEGOVOG SUNNETA.....</i>	<i>25</i>
<i>D – PREDAJE PRVIH MUSLIMANA O OBAVEZNOSTI SLIJEĐENJA SUNNETA POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM.....</i>	<i>30</i>
<i>E – POSTUPCI ISTINSKOG VJEROVANJA U LJUBAVI I SPOMINJANJU POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM.....</i>	<i>37</i>
DRUGO POGLAVLJE.....	51
NEPOROČNOST I SUZDRŽAVANJE.....	52
<i>A – OPASNOST ISKUŠENJA ŽENAMA.....</i>	<i>52</i>
<i>B – ZNAČENJE NEPOROČNOSTI I SUZDRŽAVANJA.....</i>	<i>54</i>
<i>C – VRIJEDNOST NEPOROČNOSTI I SUZDRŽAVANJA.....</i>	<i>55</i>
<i>D – MOTIVI NEPOROČNOSTI I SUZDRŽLJIVOSTI.....</i>	<i>67</i>
<i>E – PLODOVI NEPOROČNOSTI I SUZDRŽAVANJA.....</i>	<i>72</i>
<i>F – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U NEPOROČNOSTI I SUZDRŽAVANJU.....</i>	<i>78</i>
TREĆE POGLAVLJE.....	95
NAREĐIVANJE DOBRA I ZABRANJIVANJE ZLA.....	96
<i>A – VRIJEDNOST NAREĐIVANJA DOBRA I ZABRANJIVANJA ZLA.....</i>	<i>96</i>
<i>B – MOTIVI NAREĐIVANJA DOBRA I ZABRANJIVANJA ZLA.....</i>	<i>98</i>
<i>C – ŠERIJATSKI STAV (HUKM) O NAREĐIVANJU DOBRA I ZABRANJIVANJU ZLA.....</i>	<i>99</i>

<i>D – STEPENI UKLANJANJA ZLA.....</i>	<i>101</i>
<i>E – VAŽNA PRAVILA KOD NAREĐIVANJA DOBRA I ZABRANJIVANJA ZLA.....</i>	<i>101</i>
<i>O ODLASKU KOD VLADARA ZBOG TOGA DA BI IM SE NAREDILO DA ČINE DOBRO I ZABRANILO DA RADE ZLO.....</i>	<i>104</i>
<i>F – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U NAREĐIVANJU DOBRA I ZABRANJIVANJU ZLA.....</i>	<i>106</i>
ČETVRTO POGLAVLJE.....	127
ZALAGANJE I POŽRTVOVANOST.....	128
<i>A – UVOD.....</i>	<i>128</i>
<i>B – ZNAČENJE DŽIHADA, BORBE NA ALLAHOVOM PUTU.....</i>	<i>133</i>
<i>C – VRSTE DŽIHADA I NJEGOVI PROPISI.....</i>	<i>134</i>
<i>D – ODLIKE DŽIHADA I DAVANJA ŽIVOTA NA PUTU UZVIŠENOG ALLAHA.....</i>	<i>137</i>
<i>E – IDEALI I CILJEVI DŽIHADA (BORBE NA ALLAHOVOM PUTU).....</i>	<i>142</i>
<i>F – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U ŽRTVOVANJU I ZALAGANJU.....</i>	<i>145</i>
PETO POGLAVLJE.....	177
O POSTOJANOSTI NA ISTINI.....	178
<i>A – POSTOJANOST NA ISTINI.....</i>	<i>178</i>
<i>B – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U POSTOJANOSTI NA ISTINI.....</i>	<i>191</i>
ŠESTO POGLAVLJE.....	221
STRPLJIVOST PRI NEDAĆAMA I ZADOVOLJSTVO S ODREĐENJEM.....	222
<i>A – UVOD.....</i>	<i>222</i>
<i>B – ZNAČENJE STRPLJIVOSTI I ZADOVOLJSTVA.....</i>	<i>224</i>

<i>C – VRIJEDNOST STRPLJIVOSTI I STRPLJIVIH.....</i>	<i>226</i>
<i>D – FAKTORI KOJE PODSTIČU NA STRPLJIVOST I ZADOVOLJSTVO.....</i>	<i>232</i>
<i>E – PRIMJERI ISTINSKOGA VJEROVANJA U STRPLJIVOSTI PRI NEVOLJI I ZADOVOLJSTVU S GORČINOM ODREDBE.....</i>	<i>237</i>
SEDMO POGLAVLJE.....	259
UDJELJIVANJE NA ALLAHOVOM PUTU.....	260
<i>A – VRIJEDNOST UDJELJIVANJA NA ALLAHOVOM PUTU.....</i>	<i>260</i>
<i>B – ADABI ONOGA KOJI UDJELJUJE.....</i>	<i>268</i>
<i>C – ADABI ONOGA KOJI PRIMA SADAKU.....</i>	<i>271</i>
<i>D – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA PRI UDJELJIVANJU NA ALLAHOVOM PUTU.....</i>	<i>273</i>
OSMO POGLAVLJE.....	291
ISKRENO POKAJANJE (TEVBA).....	292
<i>A – OTVARANJE KAPIJE POKAJANJA I POZIV SVIM ROBOVIMA DA UDU NA NJU</i>	<i>292</i>
<i>B – UVJETI ISPRAVNE TEVBE</i>	<i>297</i>
<i>C – ZNAKOVI ISPRAVNE TEVBE.....</i>	<i>298</i>
<i>D – VRSTE LJUDI U ODNOSU NA TEVBU.....</i>	<i>300</i>
<i>E – OBAVEZA JE POŽURITI SA TEVBOM.....</i>	<i>303</i>
<i>F – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U ISKRENOM POKAJANJU</i>	<i>305</i>
DEVETO POGLAVLJE.....	341
ODANOST PREMA VJEROVANJU I ODRICANJE OD NEVJEROVANJA.....	342
<i>A – ZNAČENJE LJUBAVI I MRŽNJE I NJIHOVA VAŽNOST.....</i>	<i>342</i>
<i>B – OBLICI PRIJATELJEVANJA SA NEVJERNICIMA OD KOJIH NEKI PREDSTAVLJAJU NAJVEĆE NEVJERSTVO KOJE IZVODI IZ VJERE, A NEKI VELIKE GRIJEHE.....</i>	<i>348</i>
<i>C – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U LJUBAVI PREMA DOBRU I MRŽNJI PREMA ZLU.....</i>	<i>353</i>

DESETO POGLAVLJE.....	367
BRATSTVO I LJUBAV U IME ALLAHA UZVIŠENOG.....	368
<i>A – UVOD.....</i>	<i>368</i>
<i>B – VRIJEDNOST LJUBAVI (MEHABBETA) U IME UZVIŠENOG ALLAHA</i>	<i>369</i>
<i>C – PODSTICAJ NA ISLAMSKO BRATSTVO I OPIS ISPRAVNOG DRUŽENJA.....</i>	<i>374</i>
<i>D – ADABI DRUŽENJA I BRATSTVA U IME UZVIŠENOG ALLAHA.....</i>	<i>377</i>
<i>E – POGLAVLJE O ADABIMA ORGANA.....</i>	<i>383</i>
<i>F – PRIMJERI ISTINSKOG VJEROVANJA U ISKRENOM BRATSTVU U IME ALLAHA UZVIŠENOG.....</i>	<i>384</i>
<i>ZAVRŠNA RIJEČ.....</i>	<i>393</i>
<i>RECENZIJA.....</i>	<i>395</i>
<i>SADRŽAJ.....</i>	<i>397</i>